SALVADOR DALI — pictor, desenator şi scriitor spaniol — s-a născut la 11 mai 1904 la Figueras, în Catalonia, ca fiu al unui notar. Studiază la Academia de Belle-Arte „San Fernando" din Madrid (1921-1925) cu pictorul Moreno Carbonero. După o perioadă neoimpresionistă, Dalî se apropie de tehnicile cubiste, apoi de mişcarea suprarealistă, pe care o descoperă o dată cu stabilirea sa la Paris, în 1927. în grupul suprarealiştilor o cunoaşte pe viitoarea sa soţie, Gala, împreună cu care se va stabili, din 1930, la Cadaques, în Spania. Dali este creatorul unei iconografii originale, cu dominantă sexuală Şi morbidă. Titlurile tablourilor conţin adesea aluzii freudiene. Aduce, în cadrul suprarealismului, o metodă pe care o denumeşte „paranoic-critică".
Salvador Dali a murit în 1989.
A creat costume şi decoruri pentru balet (Labirintul —1941, Tristan nebun — 1944) şi a realizat ilustraţii la Cîntecele lui Maldoror de Lautreamont si Don Quijote de Cervanţes. A colaborat cu Luis Bunuel la realizarea peliculelor Cîinele andaluz (1929) şi Vîrsta de aur (1930). între scrierile sale cele mai cunoscute se numără: La conquete de l'irrationnel (1935) şi La vie secrete de Salvador Dali (1942), precum şi Visages oacheş, singurul său roman. Dintre tablourile cele mai cunoscute amintim: Persistenţa memoriei (1931), Girafa în flăcări (1935), Presimţirea războiului civil (1936), Metamorfoza lui Narcis (1937), Fecioara de la Port Lligat (1949), Descoperirea Americii de către Cristofor Columb (1960).

SALVADOR DALI
Chipuri ascunse

Oricine trebuie, mai devreme sau mai tîrziu, să ajungă inevitabil la mine! Unii, insensibili la pictura mea, admit că desenez ca Leonardo. Alţii, care au ceva de reproşat esteticii mele, acceptă să recunoască în autobiografia mea unul din „documentele umane" ale epocii noastre. Alţii, de asemenea, care pun la îndoială „autenticitatea" Vieţii mele secrete, au descoperit în mine înzestrări literare superioare talentului de care dau dovadă în tablourile mele şi caracterului de farsă, după cum zic ei, al confesiunilor mele. Dar, încă din 1922, marele poet Garda Lorca prezisese că eram menit unei cariere literare şi lăsase a se înţelege că viitorul meu era tocmai în „romanul pur". Şi apoi, cei ce îmi detestă pictura, desenele, literatura, bijuteriile, obiectele mele suprarealiste etc. proclamă că am geniul teatrului şi că ultima mea punere în scenă a fost una dintre cele mai senzaţionale ce s-au văzut vreodată pe scena Metropolitanului...
Astfel încît este greu să nu ajungă cineva, într-unfel sau altul, sub autoritatea mea. Am totuşi în povestea asta mai puţin merit decît s-ar putea crede, căci unul din principalele motive ale reuşitei mele este încă si maisimplu decît acela al multiformei mele magii: neîndoielnic sînt cu adevărat artistul cel mai pasionat de muncă din vremurile noastre. După ce am petrecut patru luni retras în munţii din New Hampshire, nu departe de frontiera canadiană, scriind fără răgaz cîte paisprezece ore pe zi, isprăvind astfel Chipuri ascunse, „conform programului" — dar fără să mă relaxez niciodată! -, m-am reîntors la New York şi mi-am revăzut nişte prieteni la Morocco. Viaţa lor rămăsese exact în acelaşi punct, de parcă i-aşfi părăsit în ajun. A doua zi dimineaţa m-am dus în ateliere în care artiştii aşteptaseră vreme de patru
luni clipa de inspiraţie... Cîte gînduri îmi trecuseră prin minte în tot acest timp! Cîte personaje, imagini, proiecte arhitecturale şi dorinţe se născuseră, trăiseră, muriseră şi înviaseră, arhitecturalizate!
Paginile romanului meu nu constituie decît o parte din ultimul meu vis. Inspiraţia sau puterea sînt ceva ce se capătă prin violenţă şi prin trudă ingrată şi îndîrjită de fiecare zi.
De ce am scris acest roman?
în primul rînd, pentru că îmi găsesc timp de a face ce vreau şi pentru că voiam să scriu acest roman.
în al doilea rînd, pentru că istoria contemporană oferă un eşafodaj excepţional pentru un roman privind evoluţia şi conflictele marilor pasiuni umane şi pentru că istoria războiului, si în mod special istoria sfişietoarei perioade de după război, trebuia fatalmente să fie scrisă.
în al treilea rînd, pentru că dacă nu aş fi scris-o eu, ar fi făcut-o altcineva în locul meu şi arfifăcut-o prost.
în al patrulea rînd, pentru că este mai interesant, în loc de a „copia istoria", să o anticipăm şi să o lăsăm să imite cît poate ea mai bine ceea ce noi am născocit... Pentru că am trăit zi după zi în intimitatea protagoniştilor dramei epocii de dinainte de război în Europa; i-am urmat în drama emigrării în America şi mi-a fost aşadar uşor să mi-o imaginez pe aceea a întoarcerii lor... Pentru că, din secolul al XVIII-lea începînd, trilogia pasională inaugurată de divinul marchiz de Sade a rămas incompletă: sadism, masochism... Trebuia inventat al treilea termen al problemei, acela de sinteză şi de sublimare: cledalismul, după numele eroinei romanului meu, Solange de deda. Putem defini sadismul ca fiind plăcerea procurată de suferinţa provocată obiectului; masochismul, ca fiind plăcerea procurată de suferinţa la care obiectul vă supune. Cledalismul înseamnă plăcerea şi suferinţa sublimate într-o identificare transcendentă cu obiectul. Solange de Cleda reface adevărata pasiune normală: o Sfintă Tereza profană; Epicur şi Platan arzînd la aceeaşi flacără a unui misticism feminin etern. Oamenii sînt astăzi afectaţi de mania vitezei, care nu este decît mirajul fugar şi iute risipit al „ racursiului umoristic". Am vrut să reacţionez împotriva acestui lucru scriind un „adevărat roman", lung si plicticos, însă nimic nu mă plictiseşte vreodată. Cu atît mai rău pentru aceia care sînt saturaţi de plictiseală. Do-
resc încă de pe acum să abordez vremurile noi ale responsabilităţii intelectuale în care ne vom

angaja o dată cu sfirşitul acestui război...
Un adevărat roman de atmosferă, de introspecţie, de revoluţie si de arhitecturalizare a pasiunilor trebuie să fie (aşa cum a fost întotdeauna) exact contrariul unui Mickey Mouse de cinci minute sau al senzaţiei de vertij a unui salt cu paraşuta. La fel ca într-o lentă călătorie cu trăsura pe vremea lui Stendhal, se cuvine să fim în stare să descoperim încetul cu încetul frumuseţea peisajelor sufletului pe care le străbatem; fiecare nouă cupolă de pasiune trebuie să apară treptat, la momentul potrivit, astfel încît spiritul fiecărui cititor să aibă răgazul să le „savureze"...
înainte de a-mifi terminat cartea, s-a pretins că scriu un roman balzacian sau huysmansian. Este dimpotrivă vorba de un roman riguros dalinian, iar cei care mi-au citit Viaţa secretă cu atenţie vor descoperi lesne sub structura romanului prezenţa familiară, permanentă şi viguroasă a miturilor esenţiale ale vieţii mele şi ale mitologiei mele personale.
în 1927, aşezaţi într-o zi sub soarele primăvăratic pe terasa cafenelei Regina la Madrid, mult regretatul poet Federico Garda Lorca şi cu mine am avut împreună ideea unei opere muzicale cu totul inedite. Opera muzicală era într-adevăr una din pasiunile noastre comune, căci doar prin această modalitate toate genurile lirice existente pot fuziona într-o unitate perfectă şi biruitoare, la punctul maxim al măreţiei şi al necesarei lor stridenţe, ce trebuia să ne permită să exprimăm întreaga confuzie ideologică, imensă, lipicioasă, vîscoasă si absolută a epocii noastre, în ziua în care am aflat la Londra vestea morţii lui Lorca, victimă a istoriei oarbe, mi-am spus că va trebui să fac opera noastră de unul singur. Am perseverat de atunci în ferma mea hotărîre de a realiza într-o bună zi acest proiect, la ceasul deplinei mele maturităţi, iar publicul meu ştie — şi aşteaptă —faptul că eu fac aproape tot ce spun şi făgăduiesc.
O să fac aşadar opera „noastră"... Dar nu imediat, căci, de îndată ce voi fi isprăvit acest roman, mă voi retrage un an întreg în California, unde doresc să mă dedic din nou şi în mod exclusiv picturii şi să-mi pun în aplicare ultimele idei estetice cu o fervoare tehnică fără precedent în profesia mea. După care mă voi
apuca imediat să învăţ cu răbdare muzica. Pentru a stăpîni perfect armonia, doi ani îmi vor fi de ajuns — n-am simţit-o eu în realitate curgîndu-mi prin vene de două mii de ani? Pentru această operă am de gînd să fac totul — libretul, muzica, regia, costumele — şi, în plus, o voi dirija eu însumi*
Nu pot garanta că acest fragment dintr-un vis va fi bine primit. Un lucru este însă sigur: prin totalul activităţii mele fenomenale şi polimorfe, voi fi lăsat în pielea tare a „spatelui artistic", rotund şi moleşit, al epocii mele amprenta evidentă, anagrama pecetluită în focul personalităţii mele şi în sîngele Galei, a întregii generozităţi fertilizatoare a „născocirilor mele poetice". Cîţi vor fi fiind deja aceia nutriţi sufleteşte de opera mea! Fie aşadar ca acel care a făcut „la fel de mult" să-mi azvîrle prima piatră.
SALVADOR DALÎ
* Lucrez acum la o tragedie eroică: Martiriu. Va fi opera mea. (S.D., 1973.)
Mulţumiri
Ţin să mulţumesc în mod deosebit Doamnei Helene Pasquier, fără de care această versiune a Chipurilor ascunse ar fi fost cu siguranţă imposibilă.
S.D.
Personajele acestui roman sînt închipuite.
Orice asemănare cu personaje existente
sau care au existat ar fi pur întîmplătoare.
Dedic acest roman Galei care mi-a stat neîncetat alături
în timp ce-l scriam, care a fost zîna bună a echilibrului meu,
a alungat salamandrele îndoielilor mele
şi i-a întărit pe leii certitudinilor mele...
Galei care, prin nobleţea ei sufletească, m-a inspirat si

mi-a servit drept oglindă, reflectînd geometriile cele mai
pure ale esteticii emoţiilor, care mi-a îndrumat munca.

PARTEA INTII Cîmpia luminata

Prietenii contelui Herve de Grandsailles

Contele de Grandsailles rămăsese o bună bucată de timp aşezat, cu capul sprijinit pe mînă, pradă unei obsedante reverii, îşi ridică ochii, lăsîndu-şi privirea să rătăcească peste cîmpia de la Creux de Libreux. Nimic nu avea mai multă importanţă în ochii săi decît acea cîmpie. Un sentiment de frumuseţe emana din acel peisaj, o impresie de prosperitate se degaja din acele ogoare. Şi ceea ce aveau excepţional acele ogoare era pămîntul lor, şi ceea ce avea mai preţios acel pămînt era umiditatea sa, iar ceea ce producea mai de preţ acea umiditate era un anume soi de noroi... Notarului său, ce-i era totodată prietenul cel mai devotat, maestrul Pierre Girardin, şi care avea o slăbiciune pentru limbajul literar, îi plăcea să spună despre Grandsailles: „Contele este întruchiparea vie a unuia din acele rare fenomene ale solului care scapă încă iscusinţei şi resurselor agronomiei — un sol plămădit din pămînt şi din sînge ţîsnit din cine ştie ce izvor necunoscut, o argilă magică din care este modelat duhul pămîntului nostru natal."

Cînd lua cu sine cîte un nou vizitator pentru a-i arăta domeniul, contele, coborînd spre ecluze, nu scăpa prilejul de a se apleca pentru a lua de pe jos un bulgăre de pămînt si, frămîntîndu-l între degetele-i de aristocrat, declara pentru a suta oară, dar pe tonul improvizaţiei de moment: „Vezi dumneata, dragă prietene, ceea ce explică neîndoielnic mkacolul acestei regiuni este ductilitatea, oarecum ordinară, a solului nostru; căci nu doar vinul nostru este unic, dar noi mai avem şi trufa, mister şi comoară a acestui pămînt la suprafaţa căruia se tîrăsc cei mai mari melci din Fran-

ţa, rivalizînd cu cealaltă creatură stranie, racul! Şi toate astea încadrate de vegetaţia cea mai nobilă si mai generoasă: stejarul-de-plută, veşnicul jupuit la dispoziţia noastră."

Şi, dintr-o creangă joasă, smulgea în trecere o mînă de frunze de stejar-de-plută, le strivea între degete, le mărunţea în podul palmei, savurînd pe pielea sa fină senzaţia de spinoasă rezistenţă pe care o oferea contactul cu ele, senzaţie care era suficientă pentru a-l izola de restul lumii. Căci, dintre toate continentele globului, Grandsailles nu avea consideraţie decît pentru Europa; din toată Europa nu iubea decît Franţa, din Franţa nu adora decît ţinutul Vaucluse, iar în acel Vaucluse, colţul ales al zeilor era tocmai cel în care se înălţa castelul Lamotte, unde el se născuse.

încăperea cea mai bine situată din castelul Lamotte era camera sa; de acolo, dacă te aşezai într-un loc anume, priveliştea era unică. Acest loc era precis delimitat de patru romburi mari, aşezate în dreptunghi pe solul cu dale albe şi negre, în cele patru colţuri ale cărora se odihneau, conform unei perfecte geometrii, cele patru picioare în formă de gheare uşor strînse ale unui delicat birou Louis XVI, purtînd semnătura ebenistului Jacob. La acest birou stătea aşezat contele de Grandsailles, privind peste spaţiosul balcon Regence cîmpia de la Creux de Libreux, luminată de soarele ce scăpata. Nimic nu putea să exalte cu mai mult lirism fervoarea sentimentelor patriotice ale lui Grandsailles decît neobositul spectacol pe care aspectul schimbător al acelei cîmpii fertile îl oferea vederii sale. Un lucru totuşi distrugea în ochii săi perena armonie a acelui peisaj: pe o întindere de aproape trei sute de metri pătraţi, arborii fuseseră tăiaţi, făcînd să apară pămîntul pleşuv si sterp care strica în mod neplăcut linia curgătoare şi melodioasă a unui codru de sumbri stejaride-plută. Pînă la moartea părintelui lui Grandsailles, acea pădure rămăsese neatinsă, aducînd panoramei ample un prim-plan omogen, format din întunecoasa, unduitoarea şi orizontala linie de stejari, punînd în valoare zările luminoase ale văii, tot orizontală şi domol modulată.

însă, după moartea bătrînului conte, proprietatea, grevată de ipoteci şi de datorii mari, trebuise să fie divizată în trei părţi. Două dintre ele ajunseră pe mîinile unui mare moşier

i origine bretonă, Rochefort, care deveni pe dată unul dintre adversarii politici cei mai înverşunaţi ai contelui. Unul dintre primele lucruri pe care le făcu Rochefort atunci cînd îşi luă în posesie noul domeniu a fost să taie cele trei sute de metri pătraţi de stejari-de-plută ce-i reveneau. Aceştia, aflîndu-se de arunci separaţi de restul codrului, îşi pierduseră orice valoare productivă, îi înlocuise cu o plantaţie de viţă de vie, care creştea meschin pe acel sol istovit şi excesiv de pietros. Cele trei sute de metri pătraţi de stejari-de-plută smulşi din inima pădurii familiei lui Grandsailles nu numai că purtau urma dezmembrării domeniului, dar pe deasupra spărtura respectivă lăsase la vedere locul numit Moulin des Sources*, locuit de atunci de Rochefort — un loc regretat în mod dureros, căci el comanda irigarea, şi deci fertilitatea, celei mai mari părţi a terenurilor cultivate de Grandsailles. Moulin des Sources fusese mai înainte complet ascuns de pădure şi singurele vizibile din camera contelui erau pe atunci giruetele sale, ce se înălţau peste vîrfurile a doi stejari scunzi.

în afară de extremul său ataşament pentru pămînt, una din cele mai exigente pasiuni care-1 însufleţeau pe Grandsailles era cu siguranţă sentimentul frumosului. Se simţea înzestrat cu imaginaţie puţină, era însă pe deplin conştient de bunul său gust, iar mutilarea pădurii sale îi rănea adînc simţul estetic. De la ultima sa înfrîngere electorală, cu cinci ani mai înainte, contele de Grandsailles, cu acea intransigenţă ce-i caracteriza toate deciziile, abandonase politica, în aşteptarea momentului cînd evenimentele ar fi luat o întorsătură critică. Aceasta nu implica dezgust pentru politică. La fel ca orice bun francez, contele era un politician înnăscut, îi plăcea să repete formula lui Clausewitz: „Războiul nu este decît continuarea unei politici cu alte mijloace." Era sigur că se mergea direct spre un război inevitabil cu Germania si că iminenţa lui era demonstrabilă matematic. Grandsailles aştepta acest moment pentru a se arunca iarăşi în viitoarea politicii, dorind sincer ca acest lucru să se întîmple cît mai re-

' în traducere: Moara de la Izvoare. (N.T.)

pede cu putinţă, căci simţea slăbiciunea şi corupţia punînd cu fiecare zi care trecea tot mai mult stăpînire pe ţară. Ce interes mai puteau avea în ochii săi de acum înainte incidentele anecdotice ale politicii locale?

Şi, aşteptînd cu nerăbdare să izbucnească războiul, contele de Grandsailles se gîndea să dea un mare bal...

Nu, nu doar proximitatea duşmanului său politic era ceea ce-1 irita atunci cînd vedea Moulin des Sources. De-a lungul acelor cinci ani, în cursul cărora eroica şi ferma abnegaţie a maestrului Girardin reuşise să-i stabilizeze averea şi să organizeze productivitatea terenurilor sale, ultimele răni pe care dezmembrarea domeniului le produsese orgoliului său păreau să se fi cicatrizat încet şi definitiv. Se cuvine adăugat că, dacă Grandsailles se dovedise relativ indiferent faţă de micşorarea patrimoniului său, nu renunţase niciodată la speranţa de a răscumpăra terenurile ce-i fuseseră smulse, iar această idee, pe care o nutrise tainic printre îndepărtate planuri de viitor, îl ajuta în mod provizoriu să se simtă încă si mai detaşat de proprietăţile sale ancestrale.

în schimb, nu se putuse niciodată deprinde să-şi vadă pădurea mutilată şi suferea tot mai mult cu fiecare zi care trecea descoperind acel loc pustiu, unde, bătuţi de vînt, cîrceii unei viţe de vie ce trăgea să moară îşi răsuceau jalnic braţele chircite, la intervale geometrice — ireparabilă profanare pe orizontul primelor sale amintiri, pe orizontul si stabilitatea copilăriei sale, cu suprapunerea celor trei franjuri ale ei pe care lumina le amesteca atît de tandru: pădurea întunecoasă în prim-plan, apoi cîmpia luminată, apoi cerul!

Doar un studiu detaliat al topografiei particulare a regiunii ar putea totuşi să explice mulţumitor motivul pentru care acele trei elemente ale peisajului, atît de imuabil şi de strîns asociate, produceau un efect atît de sfîşietor, emoţional si elegiac, de contrast luminos în acea cîmpie. încă de la începutul după-amiezii, umbrele ce cădeau de pe munţii din spatele castelului începeau să năpădească încetul cu încetul pădurea de stejari-de-plută, cufundînd-o

brusc într-un soi de întuneric prematur şi antecrepuscular; si, în timp ce prim-planul peisajului se învăluia într-o umbră uniformă si catifelată, soarele, care cobora în amurg în scobitura unei
18
dînci depresiuni de teren, lumina cîmpia cu strălucirea sa, razele sale oblice conferind celor mai mărunte detalii geologice, celor mai mici accidente ale solului, un relief tot mai nuternic — accentuat pînă la paroxism de proverbiala limpezime a atmosferei. Ai fi crezut că ţii atunci în podul palmei întregul şes de la Libreux, ai fi zis că poţi distinge o şopîrlă ce moţăia pe vechile pietre ale unei case ce se afla la o depărtare de mai mulţi kilometri. Abia la cele din urmă luciri ale amurgului, aproape în pragul nopţii, ultimele fîşii de lumină ale soarelui scăpătînd îşi slăbeau strînsoarea pe deasupra culmilor încă învăpăiate, părînd astfel că vor, în pofida legilor naturii, să perpetueze o himerică supravieţuire a zilei. La marginea negurii, cîmpia de la Creux de Libreux apărea încă luminată. Şi poate că acestei excepţionale receptivităţi la lumină îi datora contele de Grandsailles, atunci cînd trecea printr-unul din dureroasele sale accese de depresie, cînd melancolia îi împovăra sufletul cu umbrele-i mortale, putinţa de a vedea speranţa ancestrală a unei vieţi eterne si îmbelşugate înălţîndu-se din întunecatul, adîncul, spinosul codru de stejari-de-plută al durerii sale — cîmpia de la Creux de Libreux, scăldată în blinda lumină a soarelui, cîmpia luminată! De cîte ori, după îndelungi şederi la Paris, atunci cînd spiritul lui Grandsailles se prăbuşea în scepticismul inactiv al vieţii sale emoţionale, doar amintirea unei fugare priviri spre cîmpia sa fusese de ajuns pentru a face să retrăiască în el o nouă şi strălucitoare dragoste de viaţă! De data asta, Grandsailles găsise Parisul într-atit de cufundat în probleme politice încît şederea sa în capitală fusese extrem de scurtă. Se reîntorsese în castelul său Lamotte fără să fi avut măcar timpul de a fi afectat de acea deziluzionare treptată pe care o atrăgea după sine la urma urmei o complezenţă mult prea continuă pentru un tip de relaţii bazate exclusiv pe apriga comedie a prestigiului social; de data asta, dimpotrivă, era la întoarcerea sa încă însetat de sociabilitate si înclinat să-şi invite prietenii cei mai apropiaţi să vină să-şi petreacă, la fel ca în alte daţi, sfîrşitul de săptămînă împreună cu el.
Trecuseră deja două săptămîni de cînd Grandsailles se întorsese si lua ca de obicei cina, compusă din melci şi raci, în
19
compania notarului său, Pierre Girardin. Amîndoi făceau, în timpul acestor mese, interminabile conversaţii cu voce scăzută, serviţi de către Prince, bătrînul servitor al familiei, care mergea în vîrful picioarelor.
Maestrul Girardin, după cum am mai spus, tăinuia în spatele strictei şi modestei severităţi a profesiei sale, turbulente înclinaţii literare, după cum frazeologia sa de zi cu zi, obiectivă şi laconică, ascundea o vervă suculentă, metaforică si grandilocventă, o expansivitate modestă căreia nu-i dădea frîu liber decît în prezenţa unor amici intimi si siguri, printre care contele de Grandsailles figura în capul listei privilegiaţilor.
Grandsailles încerca o plăcere voluptuoasă în fata lungilor tirade ale notarului său, bogate în imagini şi adesea împănate de măreţie. Şi nu doar că le savura, ci pe deasupra le mai şi folosea. Căci, dacă, neîndoielnic, contele avea un stil remarcabil de elocvent, dacă se exprima într-o franceză de o eleganţă cu totul personală, nu era mai puţin adevărat că el nu era în stare să găsească acele imagini neaşteptate care-i veneau atît de firesc lui Girardin, imagini de o fantezie uşor cinică si acidă ce posedau însuşirea cu totul deosebită de a atinge acea zonă vulnerabilă de seducţie si de vis în minţile himerice si influenţabile ale femeilor rafinate. Grandsailles reţinea în minte găselniţele lirice şi glumele bizare ale lui Girardin şi, adeseori, temîndu-se ca memoria să nu-i joace vreo festă, le nota rapid într-un carneţel al întîlnirilor, cu un scris fin ca un firicel de aur. în astfel de ocazii, Grandsailles îl ruga frecvent pe maestrul Girardin să repete sfîrsitul unei fraze, iar acesta se simţea atunci purtat pe culmile orgoliului şi se vedea silit, smulgînd fără voie austerei sale modestii un surîs aproape dureros, să dea la

iveală un dublu şir de dinţi foarte albi. Maestrul Girardin îşi lăsa capul în jos, asteptînd cu respect ca domnul conte să-şi isprăvească fina mîzgăleală, iar pe fruntea sa plecată, nişte vene albăstrii, de obicei proeminente şi destul de vizibile, se dilatau încă şi mai mult, transformîndu-se în acea umflătură dură şi lucitoare, caracteristică arteriosclerozei.
Expresia fixă si încurcată a lui Pierre Girardin traducea nu doar orgoliul, ţinut în frîu de umila grijă de a respecta
20
H'stanţele, ci şi o umbră de stingherealã, abia perceptibilă, , ye scăpa oricărui efort de disimulare. Da, maestrul Giardin era stingherit, îi era ruşine pentru Grandsailles, căci ştia prea bine cum se folosea contele de aceste note, menite doar să-i permită să strălucească în societate, şi, la drept vorbind, numai inspiraţiei oculte a notarului său îi datora Grandsailles măgulitoarea sa reputaţie de original priceput în ale conversaţiei. Se mai folosea de această inspiraţie, şi în mod cu totul deosebit, în scopuri de seducţie în preajma femeilor, şi mai cu seamă pentru a întreţine flacăra acelei latente şi devoratoare pasiuni, toată numai şiretlicuri si conversaţii frivole, care, printr-un crescînd abandon în faţa lentei si fatalei sale puteri, îl lega de doamna de Cleda.
înzestrat cu o memorie slabă, Grandsailles îşi pregătea în realitate cu mare grijă întîlnirile sale cu doamna de Cleda, iar conversaţia sa se învîrtea întotdeauna în jurul a trei-patru teme, strălucind prin lirism, pe care avusese prilejul să le vadă dezvoltate în cursul lungilor seri petrecute în compania notarului său. Se cuvine totuşi să-i recunoaştem acest merit contelui, si anume că darurile sale fireşti de exprimare, cît si talentul său în arta politeţurilor mondene îi permiteau să ajungă la adevărate giuvaieruri de stil arunci cînd, impunîndu-şi limitele unui gust deosebit de rafinat, dezvolta şi şlefuia excesivele, suculentele şi pitoreştile găselniţe ieşite de pe buzele oarecum plebeiene ale notarului său şi care, dacă le-ar fi înfăţişat ca atare într-un salon ultraparizian, ar fi putut părea pretenţioase, ridicole sau deplasate, dacă nu cumva toate astea la un loc. Grandsailles, care-1 avusese pe Girardin drept tovarăş de joacă de-a lungul întregii sale copilării, căpătase de asemenea în preajma notarului său o imediată, incisivă şi elementară înţelegere a relaţiilor umane, aşa cum doar o persoană ca Girardin, provenind din cea mai autentică pătură populară, îi putea aduce. Astfel, de fiecare dată cînd era adus în discuţie spiritul realist al contelui, se făcea în mare parte aluzie, fără să se ştie, la calităţile logice ale notarului său.
Mulţumit să uzurpe nu doar imaginile poetice, remarcele profunde, realismul cvasibrutal al notarului său, Grandsailles îi imita pînă şi felul de a şchiopăta. Cu cinci ani mai îna-
21
•3
inte, în cursul evenimentelor tragi-comice din campania elecJ torală, contele şi notarul său, victime ale unei ciocniri automobilistice, fuseseră amîndoi răniţi la picior. Numai că, îi,, vreme ce maestrul Girardin se vindecase complet după treij săptămîni, contele, al cărui picior nu se refăcuse bine, rămăsese cu un mers şchiopătat. Avusese totuşi timp să observe, modul în care păşea notarul său în cursul convalescenţei si începuse pe dată să imite felul lui de a şchiopăta, a cărui impresionantă demnitate îl frapase. Cu siguranţă că, dînd o in-| flexiune mai lentă şi mai senină ritmului inegal al mersului său, Grandsailles nu făcea decît să adauge fizicului său viril si perfect proporţionat o notă de melancolie şi de distincţie rafinată. Contele mai avea de pe urma acestui accident şi o lungă şi foarte fină cicatrice, care cobora în linie dreapJ ta de la tîmpla stingă pînă la jumătatea obrazului. Această' tăietură, foarte adîncă, era de acum abia vizibilă, dar, ca un barometru, căpăta o nuanţă de violet spre negru în zilele de furtună si îi dădea atunci o cumplită mîncărime, silindu-1 pe conte, care nu voia să se scarpine, să ducă repede mîna la obraz si să apese cu toată puterea. Acesta era singurul tic de neînţeles printre alte gesturi şi mişcări, care erau deliberate în asemenea măsură încît atingeau limitele afectării.

Contele de Grandsailles oferea în seara aceasta un dineu, la lumina luminărilor, unui număr de douăzeci şi cinci de prieteni dintre cei mai intimi, care, sosiţi cu toţii în cursul după-amiezii, se „spilcuiau" acum înainte de a coborî în salon la opt şi jumătate. Grandsailles se îmbrăcase deja de mai bine de o oră; fie că era vorba de o întîlnire amoroasă, de o serată în societate sau chiar de o simplă întîlnire cu un prieten, îi plăcea să savureze pe îndelete o lungă aşteptare, uşor şi plăcut neliniştitoare, în cursul căreia avea timp să se pregătească pentru efectele si situaţiile pe care dorea să aibă prilejul să le provoace. Avea oroare de tot ce trăda preferinţa barbară pentru improvizaţie, iar în seara asta, gata încă şi mai devreme decît de obicei, se aşează ca să aştepte la biroul din camera sa. După ce-şi scoase din sertar carneţelul de întîlniri, începu să consulte notele adunate de-a lungul celor două săptămîni precedente, sperînd ca prin ele să dea strălucire conversaţiei sale. Trecu mai iute peste primele trei
22
eini/ redactate mai grăbit şi fără prea mare convingere şi P re conţineau fraze si teme destinate unei conversaţii de ordin general, zîmbi nimerind peste o pagină plină de surpricare furniza reţete abile pentru a interveni într-o discuţie' si se opri în cele din urmă la o pagină pe care nu figura decît această unică propoziţie: „Note pentru o convorbire între patru ochi cu Solange."
Rămase o bună bucată de timp absorbit în contemplarea acestei pagini; un soi de invincibilă indolenţă îl împiedica să continue, avînd totodată irezistibila înclinaţie de a urma cursul incert şi plăcut al unei seducătoare reverii.
Era o pasiune ciudată aceea care îi lega pe Herve de Grandsailles şi pe Solange de Cleda. Vreme de cinci ani, îşi măsuraseră puterile într-un nemilos duel de seducţie, zi de zi mai sălbatic şi mai enervant, şi care pînă acum nu avusese alt efect decît pe acela de a exacerba un spirit sporit de competiţie, o tot mai mare preocupare de autoafirmare, pe care cea mai uşoară mărturisire, cea mai mică slăbiciune le-ar fi ameninţat cu deziluzia. De fiecare dată cînd contele simţise că pasiunea lui Solange ceda în faţa acalmiilor tandreţei, se grăbise să caute noi pretexte pentru a-i răni vanitatea şi a restabili acea agresivitate sălbatică şi răzvrătită care aparţine dorinţei nesatisfăcute, atunci cînd aceasta este silită, cu biciul în mînă, să înfrunte obstacole de orgoliu tot mai de netrecut.
De aceea, după lungile lor întîlniri urmate pe un ton semilanguros de o frivolă idilă împodobită cu delicate vorbe de duh, ţesută cu prefăcută indiferenţă, cînd în realitate fiecare dintre ei se străduia să-şi ascundă cu încăpăţînare galopul dezlănţuit al pasiunii, Grandsailles era mereu ispitit să o bată uşor cu palma pe crupă pe Solange şi să-i dea o bucăţică de zahăr, aşa cum se procedează cu un cal de rasă nobilă care tropăie, cu toată supla eleganţă a mişcărilor sale, nerăbdător să-şi pună energia neînfrînată la dispoziţia ta. Căci contele avea faţă de toate aceste lucruri aceeaşi bună dispoziţie ca un călăreţ plin de praf si de vînătăi după mai multe căzături suferite în cursul vreunei avîntate goane ecvestre. Nimic nu este mai epuizant decît o pasiune de acest soi, întemeiată pe o cochetărie integrală de ambele părţi.
23
Cam aici ajunsese Grandsailles cu reflecţiile sale cînd auzi pendula din salon bătînd de opt şi jumătate, înălţă capul pe care si-1 ţinuse mult timp înclinat, sprijinit pe mînă, şi contemplă cîteva secunde cîmpia de la Creux de Libreux care, datorită configuraţiei sale topografice particulare, păstra încă ceva din ultimele străluciri ale zilei, în pofida semiîntunericului ce se instalase.
Aruncînd o ultimă privire cîmpiei, contele de Grandsailles se ridică repede şi, şchiopătînd în modul său caracteristic, traversă culoarul ce ducea spre salon.
Mergea cu acea eleganţă firească si calmă, pe care o pune atît de bine în evidenţă un ultim gest nervos cu mîna prin păr, o ultimă potrivire neîndemînatică a cravatei, sau o aruncătură de ochi, bănuitoare şi dezinvoltă, atunci cînd treci prin faţa oglinzii, toate acestea fiind gesturi tipice pentru timiditatea anglo-saxonă cea mai distinsă. Contele înainta pînă spre mijlocul încăperii, unde îi întîlni pe ducele şi ducesa de Saintonges, care intraseră în aceeaşi clipă pe

uşa din partea opusă, si îi sărută unul după altul pe amîndoi obrajii. Ducele părea extrem de emoţionat, dar, mai înainte de a fi avut răgazul să deschidă gura, se auzi tot mai aproape zgomotul unei violente discuţii, care se întrerupse în prag. Tînărul marchiz de Royaucourt, cu capul înfăşurat în bandaje, îşi făcu apariţia, încadrat de Edouard Cordier si de dl Fauceret, toţi trei încercînd să şi-o ia înainte unul altuia. Apucînd si apăsînd încetişor mîna contelui, Camille Fauceret exclamă:

— Uitaţi-vă în ce frumoase încurcături o să se bage protejatul dumneavoastră, marchizul de Royaucourt! Abia s-a făcut vînzător de ziare regaliste, că în aceeaşi seară se şi duce să se ia la harţă cu comuniştii, pentru a da jos singurul guvern care ştia ce voia si avea curajul de a o impune! Un guvern al ordinii!

— La dracu! exclamă jovial marchizul de Royaucourt pipăind pata de sînge care tocmai se ivise proaspătă prin bandaj, uite că reîncepe să sîngereze! îngăduiţi-mi să dau o fugă pînă sus ca să-mi schimb pansamentul, îmi ia doar zece minute, dragă conte, lasă-i pe aceşti domni să-ţi povestească tot ce s-a întîmplat: pînă mă întorc, terenul va fi pregătit şi nu îmi va rămîne decît să adaug adevărul!

24

în cîteva secunde, salonul se umplu, iar Grandsailles, ocut să-si primească oaspeţii, începu, datorită frînturilor de conversaţie care-i parveneau în dezordine din toate direcţiile în acelaşi timp, să afle tragicele evenimente din ziua precedentă. Era ziua de „6 februarie", după cum se spunea deja, iar cabinetul Daladier tocmai fusese silit să demisioneze.

Contele de Grandsailles avea o antipatie pe care nu şi-o putea înfrînge pentru radio — în asemenea măsură încît nici măcar nu avea un aparat -, şi, petrecîndu-şi ziua fără să deschidă ziarele, asculta acum cu un soi de voluptuoasă beţie acea avalanşă de ştiri senzaţionale, de care era strîns legat numele majorităţii relaţiilor sale. Cînd şi cînd intervenea pentru precizarea cîte unui detaliu, însă, mai înainte ca interlocutorul să aibă răgaz să-i răspundă, atenţia sa se abătuse deja în altă parte, luată prin surprindere de vreo nouă dezvăluire. Contele de Grandsailles circula de la un grup la altul, cu capul dat pe spate, cu chipul uşor întors spre stingă, ciulind spre fiecare o ureche la fel de atentă, ţinîndu-şi privirea fixată pe un punct vag al plafonului. Dorea ca prin această atitudine detaşată şi superioară să dea de înţeles că, dacă era interesat de acele evenimente în mod general, nu numai că nu se mira, ci pe deasupra mai şi refuza să se lase cuprins de atmosfera înfierbîntată a conversaţiilor pe care doar grija pentru etichetă le ferea să nu se învenineze.

Femeile, îndeosebi, păreau cu adevărat tulburate de ceea ce se întîmplase; este adevărat că la cei patruzeci de morţi şi la cele cîteva sute de răniţi se adăuga truculenţa romantică si vulgară a diverselor organizaţii amestecate în evenimente petrecute. Crucile-de-Foc, comuniştii, mascaţii cu cagule, cei din conspiraţia „Salcîmului", partizanii regelui care vindeau ziare monarhiste, nume atît de melodramatice încît erau de ajuns pentru a da fiori acelor trupuri cu pielea de o extremă delicateţe pe care adînci decolteuri le dezvăluiau privirilor. Contele de Grandsailles îşi observa prietenii, printre care se găseau Crucile-de-Foc, cei cu cagule, conspiratorii „Salcîmului", partizanii regelui, membri ai cabinetului demisionar, chiar şi comunişti, apoi, cu o indulgenţă pe care marea sa dragoste pentru literatură o făcea un pic perversă, clipi imperceptibil din ochi şi, cuprinzînd în-

25

tr-o singură privire colecţia pestriţă a oaspeţilor săi, decretă că salonul său era „absolut impresionant".

Cam turtit de o asemenea avalanşă de vesti, contele încetă să mai dea atenţie potopului narativ al amicilor săi şi, sprijinindu-se uşor cu spatele de marmura şemineului, începu să vadă cum prinde contur în faţa lui, ca într-un montaj cinematografic, succesiunea dezordonată a celor mai frapante imagini culese din tot ce i se povestise. Văzu soarele în amurg dispărînd în spatele Arcului de Triumf, în timp ce Crucile-de-Foc coborau pe bulevardul Champs-Elysees

în rînduri strînse de cîte doisprezece oameni, cu steagurile desi făşurate în frunte; văzu barajele poliţiştilor, negre, încordate, nemişcate, avînd sarcina să-i respingă, cum cedau unul după altul în ultima clipă, fără ca măcar să pară că încetinesc în mod apreciabil marşul cutezător al manifestanţilor; aceştia se îndreptau acum direct spre podul Concorde, ocupat de trupe şi de camioane ale armatei, apărînd accesul la Camera Deputaţilor.
Brusc, şeful poliţiei municipale înaintează vreo zece metri spre manifestanţi; parlamentează cu purtătorul drapelului, după care procesiunea şovăie mai înainte de a schimba direcţia, luînd-o spre biserica Madeleine, unde strigătele se fac de două ori mai puternice: „Daladier executat! Daladier executat!" Cît ai clipi, grătarele de fontă care încercuiesc partea de jos a copacilor sînt smulse, azvîrlite pe pavaj cu furie, sfărîmate în bucăţi care se transformă în tot atîtea arme de temut, ţevile de gaz ale felinarelor sînt sparte cu lovituri de rangă si, cînd încep să ardă, aruncă violente flăcări şuierătoare care izbucnesc oblic, ca nişte gheizere brutal eliberate, pînă la o înălţime de treizeci de metri, spre cerul în care amurgul se întunecă. Alta! încă una! Şi, ca nişte victime ale unei contagiuni distrugătoare, focurile de bucurie ale furiei populare înalţă pe deasupra clocotitorului val uman rînduri de pene arzînde, aliniate ca nişte sfeşnice. De pe trotuarul din faţa restaurantului Maxim's este bombardat cu pietre din pavaj Ministerul Marinei; printr-o fereastră spartă, o mînă înmănuşată în piele introduce un pachet de cîrpe îmbibate cu benzină, o poartă pentru vehicule se deschide prin care se iveşte chipul livid al unui căpitan de vas. „Nu ştiu ce vreţi,
26
i £ar văd printre voi drapelul tricolor şi sînt sigur că 21 eti dori să curgă sîngele marinarilor francezi. Trăiască n rina! Trăiască Franţa!" Şi mulţimea se revarsă din nou spre w erica Madeleine. Umple acum strada Royale. O bonă apletă peste balcon este ucisă de un glonte rătăcit, iar halatul tacoiiu pe care-1 ţinea în mînă cade în stradă. Grandsailles vizualizează bucata de material fluturând sinistru pe deasupra capetelor mulţimii, a cărei atenţie este distrasă pe moment de astfel de incidente, dar care este cuprinsă iarăşi de acea frenezie nesatisfăcută ce, aidoma aceleia a cîinilor în rut, o atrage într-un ritm incontrolabil şi gîfîitor pe urmele mirosului magnetic şi amar al răzmeriţei.
Toate acele imagini începeau să defileze pe un ritm accelerat în imaginaţia lui Grandsailles, fără o continuitate aparentă, dar cu o asemenea acuitate a viziunii încît spectacolul însufleţit al salonului său devine un fel de arierplan nedeterminat, animat de rumoare şi de zgomote confuze.
Vede un cal cu burta spintecată, o baltă mare de sînge pe care tocmai a alunecat ziaristul Litry, înfofolit în veşnicul său impermeabil galben. In piaţa Madeleine, vitrina florăriei (de unde Grandsailles obişnuia să cumpere acele micuţe flori de crin galbene stropite cu puncte purpurii, pe care avea uneori îndrăzneala să şi le prindă la butonieră) reflectă acum, în stalactitele oglinzii sale sparte, carcasa în flăcări a unui autobuz răsturnat în colţul străzii Royale. Cineva descheie nasturii de la pantaloni ai şoferului cel gras al domnului Cordier, pe care doi prieteni 1-au culcat pe o bancă; pielea îi este albicioasă, ştearsă, iar în dreptul buricului, zece centimetri mai la dreapta, se află o altă micuţă gaură, fără nici o picătură de sînge, mai mică, dar mai întunecată, dînd exact impresia descrisă de Cordier însuşi: „Parcă ar fi fost doi ochişori de porc saşiu."
Prinţul d'Orminy, palid ca un cadavru, intră la Fouquet's pe uşa de serviciu; înfiptă chiar sub nasul lui, ca un mic harpon, o bară subţire de fier de cincisprezece centimetri lungime, pătrunsă atît de adînc în maxilarul inferior încît nu poate s-o smulgă nici măcar cu forţa ambelor mîini. Leşină în braţele directorului, fidelul Dominique, gemînd: „lartă-mă..." Şi iarăşi, la căderea nopţii, cafenelele din piaţa
27
Royale, năpădite de răniţi, ultimii recalcitranţi întîrziaţi împinşi spre Etoile, urmăriţi de-aproape de gloanţele pierdute ale mitralierelor gărzii mobile; piaţa Concorde, abandonată

şiroirii indiferente a bronzurilor fîntînilor sale şi vestigiilor furiei — felinare sparte, desfăcîndu-si jeturile de flăcări în noaptea înstelată, ca nişte mănunchiuri de pene de egretă.
Chiar în clipa aceea îşi făcu intrarea doamna de Cleda, cu părul împodobit cu o egretă; Grandsailles tresări văzînd-o si, smulgîndu-se brusc din visarea sa cu ochii deschişi, îşi dădu imediat seama că doar pe ea o aştepta cu adevărat, îi ieşi în întâmpinare cu o grabă neobişnuită si o sărută pe frunte.
Sculpturală, cu tenul bronzat, împodobită cu şiraguri de diamante şi valuri de satin, doamna de Cleda întruchipa atît de desăvîrsit actualitatea pariziană încît s-ar fi putut spune că una din fîntînile din piaţa Concorde îşi făcuse apariţia în încăpere.
Intrarea doamnei de Cleda nu fu tocmai ce si-ar fi dorit contele. Era extrem de gelos pe „tonul" salonului său şi, cu toate că acea dezordine neobişnuită, în care fiecare se străduia să vorbească mai tare decît vecinul, îl amuzase o vreme, acum, în faţa privirii oarecum surprinse şi ironice a doamnei de Cleda, vacarmul ăsta îi devenea intolerabil. Afişă pe dată un zîmbet indulgent si uşor acid, ca pentru a spune: „Gata, copii, v-aţi jucat destul! E timpul să trecem la lucruri serioase..." Arzînd de o nerăbdare reţinută, care lăsa o urmă de anxietate pe chipul său, Grandsailles porunci discret să fie servit dineul cu zece minute mai devreme decît era fixat, sperînd să restabilească astfel cursul fluid al unei conversaţii bine temperate, contînd pe ceremonioasa coborîre a scării celei mari pentru a canaliza impetuosul torent al unor polemici pe punctul de a se naşte într-un rîu calm de curtoazie.
Cu toate acestea, dineul contelui nu restabili echilibrul dialectic decît pentru foarte scurt timp, căci aproape imediat tema fierbinte a sîngeroaselor evenimente din 6 februarie reveni la suprafaţa tuturor conversaţiilor. Şi ele începură să alunece de-a lungul acelei pante primejdioase care duce imperceptibil de la faza descriptivă a debutului la o fază ideologică, fază care cu siguranţă avea să încununeze acel di-

dacă nu istoric, cel puţin în mod dramatic simptoma116 nentru acea perioadă crucială din istoria Franţei.
Doamna de Montlucon era aşezată la dreapta senatorului Daudier şi la stînga comentatorului politic Villers. Era membră a Crucilor-de-Foc pentru că soţul metresei amantului ei era comunist. Purta o rochie Chanel foarte decoltată garnisită cu trandafiri croiţi din trei straturi de dantelă bej cu negru, între care se ascundeau aşa-numitele omizi, fireturi destul de groase împodobite cu perle.
Senatorul Daudier se declara opus întotdeauna oricărei doctrine politice expuse în prezenţa sa şi apăra invariabil pe orice persoană criticată de vreun interlocutor; apoi, perorînd, demola sistematic şi cu bună ştiinţă tot ce stabilise mai înainte, astfel încît, dînd totuşi impresia că are păreri foarte precise despre orice, devenea în cele din urmă cu neputinţă să se scoată din cuvintele sale fie şi cel mai mărunt fapt pozitiv. Rosti un elogiu ditirambic al rochiei doamnei de Montlugon, apoi conchise întorcîndu-se spre ea: „Răscroiala rochiei dumneavoastră, doamnă, este cu totul comestibilă, incluzînd şi trandafirii, dar, în ce priveşte gustul meu personal, aş fi preferat să fie servite omizile pe un platou separat, astfel încît să poată fiecare alege."
Villers profită de ocazie pentru a evoca ultima extravaganţă pariziană: pălăriile comestibile expuse la Salonul suprarealiştilor. Din punct de vedere politic, Villers aparţinea grupului „Salcîmul", pentru simplul motiv că, în calitate de om de litere, scria discursurile politice ale unuia dintre şefii cei mai bine văzuţi ai acestei facţiuni.
încerca în mod servil să capteze interesul doamnei de Montluţon pentru lucrarea sa pseudofilozofică privind istoria contemporană. Doamna de Montlucon, renunţînd să mai încerce să-1 urmeze în nestăpînita sa cavalcadă de paradoxuri, sfîrsi prin a exclama:
— Nu reuşesc să pricep de partea cui sînteţi! •— Nici eu... replică Villers cu o notă de melancolie. Vedeţi dumneavoastră, în felul meu eu sînt un soi de artist, iar atitudinea mea este

exact cea a lui Leonardo da Vinci, atunci cmd si-a lăsat neterminată faimoasa statuie ecvestră aşteptind sa vadă cine avea să învingă. Continuu să lucrez la car-
29
tea mea si să fac din ea un adevărat monument: este gran-ş dios, impunător, terminat în cele mai mici amănunte, dar n-a-î re cap. II las astfel pentru a putea, în ultima clipă, să-i dai capul învingătorului.
Şi, cum tocmai atunci era adus la masă un cap de viţel îm4 podobit cu frunze de laur, adăugă, împungînd cu furculiţa într-o frunză:
— De fapt, ceea ce contează cu adevărat e mai puţin capul, cît laurii.
Dl Fauceret si dl Ouvrard continuau încă de la începutul mesei o acră dezbatere asupra răzmeriţelor pariziene. Erau amîndoi adversari politici, şi încă cei mai înverşunaţi ai momentului, căci, avînd aceeaşi poziţie, acelaşi program si un mod identic de abordare a ansamblului chestiunilor politice, erau condamnaţi să execute un adevărat tur de forţă de interpretare pentru a izbuti să dea partizanilor respectivi impresia că sînt în veşnic si flagrant dezacord; fiecare încercînd s-o ia înaintea celuilalt în cursa nebunească a ambiţiei lor zilnice şi imediate, care-i făcea să nu mai vadă limpede şi îi împiedica să distingă natura încă nesigură a puterii la care aspirau amîndoi.
Simone Durny, care se străduia de vreo cîteva clipe să-si devoreze cu furie si încăpăţînare sparanghelul pînă la capăt, mestecînd şi tot rumegînd extremităţile fibroase fără să ştie ce mînca, sfîrşi prin a interveni isteric în conversaţiile care se purtau în jurul ei:
— Nu! Nu şi iarăşi nu! As prefera de o mie de ori să văd o Franţă comunistă decît o Franţă sub dominaţia nemţilor!
Dl Fauceret o cercetă o clipă cu o privire compătimitoare, apoi, privind-o drept în ochi, spuse solemn şi cu aerul cuiva care încearcă să-şi amintească ceva:
— Doamnă... amintiţi-mi cum se numeşte fiul dumneavoastră?
—Jean-Louis, răspunse Simone, cu buzele tremurînd deja.
— Ei bine, doamnă, reluă Camille Fauceret cu voce blîndă, cu fraze de genul ăsta semnaţi pur şi simplu, fără să vă daţi seama, condamnarea la moarte a fiului dumneavoastră, Jean-Louis.
3O
Doamna Durny îngheţă pe scaun, de parcă ar fi fost brusc
neelată, cu chipul nemişcat şi cu ochii umplîndu-i-se de
l crimi mari: tocmai înghiţise strîmb o coadă de sparanghel.
Beatrice de Brantes avea o anume afecţiune pentru radical-socialism, căci ceva îi şoptea că autenticul spirit francez deşucheat şi mucalit, se refugiase în pantalonii îndoielnici, gulerele tari si mustăţile zbîrlite ale liderilor săi.
Era aşezată la dreapta domnului Edouard Cordier, radical-socialist din cauză că era mason, şi la stînga marchizului de Royaucourt, regalist după cum o arăta numele.
Proaspătă şi exuberantă, Beatrice de Brantes se sprijinea uşor de umărul bine căptuşit al domnului Cordier si aducea un omagiu afinităţilor lor politice povestindu-i istorioare pipărate. Dicţia ei avea atîta graţie încît putea spune orice fără să piardă o iotă de eleganţă, însă, contrar uzanţelor, ea şuşotea pasajele nevinovate ale anecdotelor şi nu ridica vocea decît cînd ajungea la cele mai deocheate, căutînd, cu cochetărie, să atragă prin acest sistem atenţia marchizului de Royaucourt pe care-l considera prea absorbit în conversaţia generală.
— închipuiţi-vă, îi spunea Beatrice domnului Cordier, doamna Deschelette, cu rochia şi cu pălăria ei de la Schiaparelli — pălăria aia monumentală —, cocoţată pe acoperişul unui taxi pentru a nu pierde nimic din spectacol, tropăind din picioare şi, singură în faţa gloatei, dînd drumul la un şuvoi de injurii împotriva manifestanţilor...
Şi cum dl Cordier asculta cu un aer foarte atent, ea continuă:
—Asta nu putea ţine evident prea mult... (Coborî vocea.)... Un grup de partizani ai regelui a însfăcat-o de picioare, a culcat-o pe trotuar, i-a ridicat fustele... (înălţînd vocea.)... şi a ars-o cu

capătul unei ţigări într-una din părţile cele mai sensibile şi mai delicate ale anatomiei...
— Botezul focului! exclamă Cordier, apoplectic şi cu privirea scînteind.
— Ei bine, nu, răspunse Beatrice cu un aer fals inocent Şi cu o inflexiune tărăgănată, se pare că dimpotrivă ţigara a fost cea botezată... cu apă.
— Ce apă0 întrebă Cordier, rămas preţ de o clipă perplex.
31
Cu o expresie alene uimită si nesfîrşit de voluptuoasâ Beatrice răspunse printre dinţi, şuierînd aproape cuvintele:
— Păi nu era chiar apă... Şi, cum tocmai atunci era turnată în paharul ei o şampanie deosebit de spumoasă, adăugă; Si nici chiar şampanie!
îl privi pe dl Cordier cu un asemenea aer maliţios încît acesta rămase o clipă fără grai.
— într-adevăr, această incredibilă poveste este absolut autentică, vă dau cuvîntul meu! interveni marchizul de Royaucourt, foarte amuzat si încercînd să-1 scoată pe dl Cordier din încurcătură. Doamna Deschelette în persoană mi-a povestit-o. Vă închipuiţi că, după ce a fost înconjurată de mulţime mai bine de două ceasuri, treaba devenise urgentă... si nici că ar fi putut să survină mai la tanc!
— Dragă marchize, spuse Beatrice, punîndu-şi cu delicateţe mîna durdulie pe braţul lui Royaucourt, dat fiind că am aşteptat în zadar omagiul spiritului dumneavoastră galic, furat cum sînteţi de politică, îmi desfăşor farmecul pe lîngă dl Cordier!
— Numai să nu-1 risipeşti, draga mea..., replică marchizul bine dispus. El cunoaşte întîmplări care te-ar face să roşeşti pînă în vîrful urechilor, dar are nevoie să se simtă în elementul său pentru a le povesti... în ce mă priveşte, draga mea Beatrice, te rog să mă scuzi că nu îţi fac curte, dar vei înţelege lesne că date fiind evenimentele...
Spunînd acestea, îşi apăsă vesel coapsa, cu muşchii tari datorită călăriei, de coapsa moale a Beatricei, care acceptă omagiul cu un rîs încîntător.
Senatorul Daudier făcea senzaţie la celălalt capăt al mesei expunînd o teorie extrem de originală:
— Hitler doreşte războiul, spunea el, nu pentru a-1 cîstiga, ci pentru a-1 pierde. Este un romantic şi un masochist complet: totul trebuie să se sfîrsească pentru el, eroul, cît mai tragic cu putinţă, întocmai ca în operele lui Wagner. în străfundul subconştientului său, sfîrsitul la care Hitler năzuieşte din toată inima este să simtă cizma inamicului său strivindu-i obrazul, un obraz marcat neîndoielnic, de altfel, de semnul tragediei...
Şi Daudier conchidea, cu o notă de anxiet te:
32
__ Necazul este că Hitler e foarte cinstit... El nu va trişa.
să piardă, dar nu va acţiona spre a pierde cu tot dina-
A îl Va insista pentru a juca jocul conform regulilor, pînă
i pat, si nu va abandona decît atunci cînd va fi bătut. Ast-
fel°că ne pregătim pentru zile cumplite...
Contele de Grandsailles o avea la dreapta sa pe ducesa de Saintonges, la stînga sa pe doamna Cecile Goudreau. Politic vorbind, ducesa de Saintonges era net de dreapta. Ideilor de stînga ale partenerei sale din dreapta mesei, contele le opunea pe un ton măsurat ideile de dreapta ale partenerei sale din stînga mesei, iar ideilor de dreapta ale partenerei din stînga, le răspundea dezvoltând cu moderaţie ideile de stînga ale partenerei sale aşezate la dreapta sa. Toate astea, cu excesiva curtoazie a acelui subtil joc de echilibru ce caracteriza nu doar atitudinea personală a contelui, ci şi pe aceea a marilor puteri europene ale momentului.
Spre sfîrsitul mesei, efervescenţa ideologică se concentra în jurul contelui de Grandsailles, care, resemnîndu-se să asculte, recăzu în mutism. Cu zelul prozelitic al şarlatanilor belicoşi lipsiţi de orice convingere, fiecare îşi avansa propriile soluţii politice, pe care toţi ceilalţi le dezaprobau. Conspiratorii „Salamului" îşi plasau singura speranţă de sănătate politică pentru

Franţa într-un bloc latin, format din Franţa, Spania şi Italia, opus Angliei şi Germaniei; membrii Comitetului Franţa-Germania pretindeau să se încerce măcar o singură dată o prietenie sinceră şi fără rezerve cu germanii; alţii voiau o alianţă militară imediată cu Rusia, spre a izola Anglia şi a sugruma din faşă organizaţiile comuniste din ţară. Toate aceste teze erau pe dată studiate la lumina celor mai subtile interpretări juridice, spre marea bucurie a domnului Ouvrard, care, după ce intervenise neîntrerupt în cursul fiecărei discuţii, făcu remarca:

— Situaţia în Franţa este cu siguranţă gravă, însă un lucru e sigur: în pofida haosului politic prin care trecem, noţiunile de lege şi de ordine devin printre noi pe zi ce trece mai rafinate şi mai specializate. Da, domnilor, în această privinţă continuăm să mergem în fruntea celorlalte naţiuni şi este imposibil să nu recunoaştem că însăşi sănătatea ţării noastre este asigurată de creşterea instituţiilor sale juridice.

33

— La urma urmelor, suspină ducele de Saintonges, n, rafrazînd celebrele cuvinte din urmă ale lui Forain, vom m dar cel puţin vom muri vindecaţi!

Grandsailles zîmbi cu amărăciune, închizîndu-şi pe]\ mă ţaţe ochii în jurul cărora se formară o mulţime de riduri fine şi aproape invizibile, îşi amintea de hoardele hitleriste, de Congresul de la Niirnberg cu ocazia ultimei sale şederi în Germania, şi, îndărătul fiecărei silabe, la lumina fiecăreia din luminările care dădeau mesei sale aureola unei cerebrale şi înfrigurate atmosfere socratice, vedea înăltîndu-se spectrul înfrîngerii din '40.

La fel ca Socrate, Franţa se pregătea de moarte cu vor-î be de duh si discuţii juridice.

•

Grandsailles duse la gură un ultim pahar de şampanie şi-1 înghiţi stoic de parcă ar fi fost cucută, în vreme ce avîntul i oratoric al oaspeţilor săi căpăta, pe măsură ce sarcasmul creştea, un ton de mare elocvenţă mînioasă, apropiindu-se momentul servirii cafelei. Grandsailles acorda o atenţie tot mai distrată la cele ce se spuneau în jurul său şi, amorţit de mîncarea aleasă, se lăsa în voia contemplării pasionate a miilor de mişcări pe care luminile sfeşnicelor, gesticulaţia musafirilor si ceremoniosul du-te-vino al servitorilor le transmiteau impasibilei imparţialităţi a cristalurilor şi argintăriei. Ca hipnotizat, contele privea imaginile liliputane ale oaspeţilor săi oglindite în concavităţile si convexităţile obiectelor din argint. Observa fascinat siluetele şi chipurile prietenilor săi, cele mai familiare devenind de nerecunoscut, reasumînd, după capriciul metamorfozelor neaşteptate prin care le făceau să treacă acele fugare deformări, corespondenţele cele mai nebănuite, asemănările cele mai izbitoare cu personalitatea vreunui strămoş dispărut, nemilos caricaturizat în imaginile policrome ce împodobeau fundul farfuriilor în care tocmai se servise desertul.

Astfel, într-unul din acele reflexe, fructe efemere ale magiei hazardului, se putea vedea, desprinzîndu-se din silueta Beatricei de Brantes, drapată vertical într-o rochie semnată Lelong, chipul sugrumat şi încorsetat al Măriei-Antoaneta sau acela, infinit mai mare, al unei nevăstuici încolţite, pe care regina îl ascunsese în interiorul regalului ei cap tăiat. 34

u i nasul drept al vicontelui d' Angerville, care astot anglo-saxon, se putea umfla dintr-o dată,

-

tra

s ,

-se în nasul în formă de pară, savuros de ga-

T-ansformîndu-se m 1^^ ~..----------r .

• al bunicului său, care putea la rîndu-i să se micşoreze de llC'nind cel al unei marmote, acoperit cu blană si murdar de târînă, pierdut în infernala hrubă a originilor sale atavice. La fel ca în faimoasa serie de monştri desenaţi de Leonardo se putea observa aici fiecare din chipurile invitaţilor, înghiţite în ferocele angrenaje ale anamorfozei, răsucindu-se, curbîndu-

se, lărgindu-se, lungindu-se, transformîndu-si buzele în bot şi îngustindu-şi maxilarele, comprimîndu-şi ţeasta şi turtindu-si nasul, făcînd să se ivească cele mai îndepărtate vestigii heraldice şi totemice ale propriei lor animalităţi. Nimeni nu putea scăpa acestei inchiziţii optice, subtile şi crud revelatoare, capabile, datorită imperceptibilei torturi a constrîngerii, să capteze în mijlocul celor mai distinse si mai autentic aristocratice aparenţe mărturisirea unor rictusuri degradante şi a unor strîmbături inavuabile. Era ca şi cum s-ar vedea, într-o brutală şi demonică străfulgerare, colţii strălucitori ai unui şacal sclipind pe chipul divin al unui înger, sau ochiul stupid al unui cimpanzeu lucind sălbatic pe deasupra trăsăturilor senine ale unui filozof.

Fiecare reflex era un oracol; căci, mai mult decît în globul de cristal al unei prezicătoare, se putea descoperi incerta origine a unui copil natural în reflexul suav deformat al unui chip pe dosul delicat arcuit al unui mîner de furculiţă.

Epidermele, congestionate la acest sfîrsit de dineu, împurpurau candelabrele. Fiecare candelabru era un însîngerat arbore genealogic, fiecare cuţit — o oglindă de infidelitate, fiecare lingură — un blazon de infamie.

Un tînăr satir complet gol, cizelat de mînă de maestru în argint patinat, ţinea aplecat unul din bătrînele braţe ale candelabrului, parcă îndreptând cu bună ştiinţă lumina peste curbele cărnoase ale sînilor lui Solange de Cleda, pe care decolteul îi dezvelea. Pielea ei era în locul acela atit de fină şi de albă încît Grandsailles, privind-o, introduse cu delicateţe linguriţa în suprafaţa netedă a porţiei sale de brînză albă, luînd doar cît pentru a gusta si lipăind-o dibaci cu vîrful suplu al limbii. Gustul ei uşor sărat şi acrişor, evocînd anima-

35

la feminitate a caprei, îi merse drept la inimă. Cu o uşoară; dar plăcută stingherealâ, continuă să atace protuberanta imaculată a acestui fel de mîncare homeric si, isprăvindu-şi brînza, decise că sinuozităţile familiare ale argintăriei lui se armonizau atît de bine cu paloarea mată si lustruită a lui Solange încît ideea de a o lua de soţie îi trecu pentru prima oară prin minte. Hazardul voi ca Solange să-1 surprindă pe conte pe nepregătite în acea clipă de echivocă concupiscenţă si, tot pentru prima oară, ea se înclină în faţa lui într-un gest umil şi aproape servil, în timp ce deschizătura umedă a buzelor ei, înflorite într-un surîs febril, scotea în relief un imperceptibil tic de durere, traducînd emoţia aproape senzorială a unei plăceri violent fizice.

Grandsailles apucă trunchiul noduros al sfeşnicului, pe care-1 ridică fără efort deşi era greu, si-1 apropie de obraz pentru a-şi aprinde ţigara de foi, fără a mai aştepta chibritul pe care unul din servitori se pregătea să i-1 ofere, indicînd prin acest gest energic si nerăbdător că tocmai luase o importantă decizie.

O dată cu cafeaua, conversaţiile se stabilizară pe modalitatea gravă a sintezei, căci zelul musafirilor acum se mai răcise; simţeau un soi de ruşine amintindu-şi de orgiasticul haos ideologic al opiniilor lor si căutau cu anxietate vreun teren de înţelegere care să poată căpăta mai mult sau mai puţin calitatea de concluzie. Ducele de Saintonges, îndeosebi, afişa un ton insistent si superior care, rămînînd totuşi destul de general, viza neîndoielnic indiferenta politică manifestată de Grandsailles, ce părea să se închidă tot mai mult în cochilia sa pe măsură ce masa se apropia de sfîrşit.

— Că ne place sau nu ne place, exclamă Saintonges adresîndu-se de data asta direct contelui cu o nuanţă de impertinenţă, istoria contemporană este atît de densă, atît de dramatică, încît fiecare dintre noi, în interiorul propriei sale sfere, oricît de retrasă ar fi ea, este amestecat în evenimente, fie că-şi dă sau nu seama; fiecare dintre noi are o carte decisivă dejucat...

— Banco! exclamă Grandsailles, punînd brusc sfeşnicul la loc pe masă.

36

n linişte grea făcu să amuţească dintr-o dată orice con-

satie; nu se mai auzi decît mişcarea de imperturbabil A -te-vino a servitorilor, ale căror

mărunte zgomote respectuoase si atenuate sporeau si mai mult tensiunea. Fără a se opri din contemplarea lui Solange de Cleda, Grandsailles pufăi calm de cîteva ori din ţigara de foi. Asigurîndu-se că era bine aprinsă, rămase tăcut preţ de o clipă; apoi, pe un ton aproape firesc, dar cumpănindu-si vorbele, spuse:
__Saintonges are dreptate şi, tocmai pentru că doresc să
vă anunţ decizia mea, ofer acest dineu.
Clipa avea o asemenea încărcătură dramatică încît atenţia generală se concentra asupra lui Grandsailles cu un fel de nelinişte si cu o accelerare a ritmului tuturor inimilor.
— De trei zile mă gîndesc la acest lucru, anunţă în cele din urmă contele, si am hotărît să dau un mare bal.
Un murmur de exclamaţii entuziaste încununa acest anunţ într-un mare elan de unanimitate şi de simpatie, şi, cît ai clipi, uitînd de toate regulile de etichetă, femeile se îngrămădiră ciorchine în jurul contelui, împresurîndu-1 cu întreaga graţie a linguşelilor lor.
Ducele de Saintonges, care abia avusese timp să regrete incidentul, apucă cu amîndouă mîinile, cu efuziune, mîna lui Grandsailles, sincer recunoscător că acesta evitase cu abilitate o polemică ce fusese, din pricina stîngăciei sale, pe punctul de a lua o întorsătură primejdios de personală.
Solange de Cleda era profund tulburată, căci, de cînd se înclinase înaintea contelui, acesta n-o slăbise o clipă din ochi. în tot acest timp, ţinîndu-şi capul uşor dat pe spate şi ochii plecaţi, se prefăcuse că ascultă cu atenţie confidenţele lui Dick d'Angerville însă, în realitate, nu făcuse decît să observe pe furiş, printre curcubeele luminoase ce se formau între lungile gene ale pleoapelor pe jumătate închise, parcimonioasa creştere şi seducătorul tremur al luminii luminărilor de la care Grandsailles alesese să-si aprindă ţigara de foi.
Pentru că nu urmărise conversaţiile ce se purtaseră în jurul contelui, Solange nu înţelese ce voise acesta să spună atunci cînd exclamase: „Banco!" Acest cuvînt nu ajunse de fapt la ea decît prin rumoarea conversaţiei generale, ca o chemare pasionată, destinată doar ei; după care o brusche-

te neaşteptată în gesturile contelui o făcu să tremure. Fără să-şi mişte capul, deschise doar un pic mai mult ochii şi văzu atunci limpede, în clipa în care sfeşnicul era pus anevoios pe faţa de masă, o mulţime de picături de ceară stropindu-i piciorul.
După o linişte ca de moarte, sunetul vocii lui Grandsaili] Ies i se păru impregnat de o moliciune nesfîrşit şi inexpli* cabil de plăcută, mai cu seamă cînd acesta spuse: „...Tocmai pentru că doresc să vă anunţ decizia mea, ofer acest dineu... De trei zile..."
Solange care, de cînd cu enigmaticul cuvînt „Banco!", avea senzaţia că trăieşte un vis cu ochii deschişi, îşi dădea l perfect seama prin ce anume era ridicolă teama de moarte î ce-i da tîrcoale: era cuprinsă de spaima că Grandsailles va anunţa în mod public logodna lor, subiect pe care ei nu-11 abordaseră niciodată. Cu toate acestea, în pofida absurdităţii acestei convingeri, inima-i bătea atît de nebuneşte că se temea că i se va tăia respiraţia din clipă-n clipă. Da, era sigură: despre ea şi despre el avea să vorbească Grandsailles.
Dar cît de stupide, copilăreşti şi delirante păreau toate astea acum! Descumpănită, jignită si năpădită de un soi de bruscă, totală deziluzionare, crezu pentru o clipă că este incapabilă să mai suporte sfîrşitul seratei. O picătură de sudoare călduţă se formă sub fiecare din subsuorile ei şi curse încet de-a lungul pielii dezgolite; iar aceste două picături erau negre, pentru că fiecare reflecta catifeaua neagră a braţelor scaunului pe care era aşezată, însă era atît de supranatural de frumoasă încît mai degrabă ar fi crezut cineva că aripile melancoliei, planînd jur-împrejur, se îndoiau acum deasupra ei, întunecînd şi transformînd acea magnetică şi dezirabilă secreţie a trupului cuprins de nelinişte în două perle negre de preţioasă durere.
Cum fiecare se ridicase de la masă, vicontele d'Angerville care stătea în spatele lui Solange, aşteptînd pentru a o ajuta să se ridice, îi puse o mînă pe umăr şi-i şopti la ureche:

— Bună ziua, tristeţe...
Solange se scutură, încercînd să se ridice. Dar, simţind ameţeală, fu nevoită să se sprijine din nou pe rezemătoarea de catifea neagră a scaunului, a cărui extremitate era împodobită cu un cap de sfinx din bronz lucrat, îşi înclină capul pe
38
• tul lui Dick d'Angerville şi închise ochii. Capul sfinxuP . ,.., nrît de rece prin stofa subţire a rochiei încît avu imlui era i. 'j
oresia că se aşezase peste ceva ud.
Oare „balul Grandsailles" va fi balul ei? Deschise din nou hii îşi apăsă coapsele una de cealaltă şi, ridicîndu-se brusc, , pU sâ se învîrtească în paşi de vals pasionat. Şi, cum d'Angerville rămînea înţepenit locului, expresia lui incurabil blazată arătînd doar o uşoară uimire, Solange spuse învîrtindu-se într-un ultim tur de vals:
__Bună ziua, tristeţe... bună seara, tristeţe...
Apoi, zîmbind în urmă-i, urcă în fugă scara ce ducea în
salon.
Domnul Edouard Cordier, care mai zăbovea cu paharul
de armagnac, fusese martor la scenă.
— Dragul meu viconte, spuse el înaimind spre d'Angerville, epoca noastră ne scapă, începe să ne depăşească înţelegerea... Dar m-am resemnat! Credem că doamnele noastre sînt gata să-şi dea duhul Dumnezeu ştie de ce, şi încă în braţele noastre... şi iată-le dintr-o dată cum învie şi pleacă dansînd! Exact acelaşi lucru se petrece în politică: acum cîteva clipe eram gata-gata de conflict, si ni se părea deja că auzim primele goarne ale războiului civil... Or, nu era vorba decît de anunţarea unui bal. în realitate, una din noţiunile cele mai înrădăcinate în mintea omenească, sensul de dreapta si de stînga, s-a pierdut şi s-a încurcat complet la
contemporanii noştri.
Cu o anxietate perplexă, aruncă o privire peste fiecare din robustele sale mîini cu degetele îndepărtate şi urmă:
— Oare ştim noi astăzi să deosebim mîna noastră dreaptă de cea stînga? Nu, dragul meu viconte, sîntem absolut incapabili! Cînd eram tinăr, puteai încă, în prezenţa unui mare eveniment, să-ţi formezi o opinie, urmînd ideologia partidului politic căruia îi aparţineai. Dar acest lucru nu mai este cu putinţă astăzi: citiţi în jurnal vreo ştire senzaţională, vitală, decisivă... ei bine, nu aveţi nici un mijloc la îndemînă să aflaţi dacă este vorba de un lucru bun sau de unul prost, wai înainte ca specialiştii partidului să-1 fi cercetat şi să fi hotărît pentru dumneavoastră, în caz contrar, riscaţi să vă
39
umpleţi de ridicol ajungînd, a doua zi, la concluzii aosoL identice cu cele ale adversarilor voştri politici cei mai răii Vicontele d'Angerville care, pe toată durata acestei pre, dici, îl trăsese încetul cu încetul pe dl Cordier către uşa ce dădea acces spre scară, spuse în chip de concluzie:
— în orice caz, dacă Grandsailles dă cu adevărat un bal măcar să mergem să dansăm. Ce avem altceva mai bun de făcut în aşteptarea urmării evenimentelor?
„Balurile Grandsailles" fuseseră întotdeauna, încă de la începutul perioadei de după război, strălucitoare episoade în istoria vieţii pariziene; iar acea societate rafinată, care era în seara aceea din nou reunită în salonul contelui, simţea instinctiv că rolul ei în calitate de clasă conducătoare căpăta mai multă realitate si semnificaţie socială continuînd să menţină prestigiul eleganţei si al spiritului francez, decît afundîndu-se în sinucideri şi în sterile manipulări politice. Astfel încît această raliere a forţelor, această conştientizare a rolului său istoric, pe care sloganurile cele mai abil calculate ale jargonului ideologic al momentului nu izbutiseră să le suscite, fuseseră atinse de Grandsailles cu sloganul său: „Un bal." Iar prin acest simplu cuvînt care aprindea cu o flacără dogorîtoare profunda esenţă de frivolitate a

tradiţiei lor comune, contele văzu restabilind u-se în jurul lui acea indestructibilă unitate a „caracterului" naţional, ce avea să fie cea a întregului popor francez în ziua în care avea să sune alarma de război — într-atît era de adevărat, conform uneia din teoriile lui Grandsailles, că războaiele erau mai degrabă o problemă de caracter decît de ideologie si că, tot astfel, constantele istorice ale marilor invazii nu făceau adesea decît să mascheze frivolităţile geopolitice ale naţiunilor.

După acest dineu socratic, în cursul căruia nimeni nu încercase să ascundă destinul ţării sale, proiectul balului începu, în salonul contelui, să se lumineze cu toate sclipirile — cruci de foc, cruci încîrligate, flori de crin, seceri şi ciocane — ce înecaseră în sînge piaţa Concorde în seara precedentă. Grandsailles care, contrar obiceiurilor sale, îşi anunţase proiectul de bal, îndelung rumegat, sub impulsul momentului, fu surprins de succesul său şi renunţă imediat la ideea acelui tete-ă-tete cu Solange de Cleda pentru care îşi consul40

tîta grijă carneţelul de însemnări, întîlnire pe care, taSe ° u contrar obiceiurilor sale, simţise oarecare lene să o ^ ^tească şi care 1-ar fi putut atrage în nişte erori psiholo^^^pe care nu şi le-ar fi iertat niciodată. §>lCRenunţînd ţa acea afectuoasă şi atentă întîlnire între paochi pe care o aşteptase vreme de atîtea săptămîni, se hotărî să adopte atitudinea inversă şi să dea impresia că negli' za, cnjar ignoră, prezenţa lui Solange pe toată durata serii. Acea' reţinere distantă, venind după privirile admirative pe care i le acordase la sfîrşitul dineului, nu putea să nu provoace o tulburare plină de dorinţă la acea femeie pentru care nutrise, ceva mai devreme, efemerul proiect de a o lua în că-

sătorie.

Manierele aproape turbulente, pe care le adoptase Solan-

ge de cînd părăsiseră masa, îi dădeau lui Grandsailles noi motive de a o trata cu oarecare aciditate, ca pe o fetiţă prea zgomotoasă şi prea naivă, pe care doar incontestabilul ei farmec şi strălucirea frumuseţii o făceau indispensabilă mobilării atmosferei decorative a salonului său, în care, dacă era adevărat că nu lipseau niciodată specimene senzaţionale ale celei mai rare şi mai elegante feminităţi, nu era mai puţin adevărat că prestigiul originii, alăturat unei preocupări pentru inteligenţă încă şi mai riguroasă, constituia nota domi-

nantă.

Devenită îndrăzneaţă datorită vagului presentiment că „balul Grandsailles" va fi triumful ei, Solange de Cleda acceptă cu eroism rolul pe care contele tocmai i-1 atribuise — îl acceptă cu atîta farmec şi surprinzătoare maliţie încît Grandsailles îşi simţi pe dată relele intenţii demascate. Schiţînd fără oprire paşi de dans, trecea de la un buchet de flori la altul, făcîndu-si, sub privirea amuzată a oaspeţilor, podoabe pentru păr, unele mai încîntătoare decît altele, din florile pe care le smulgea, apoi le rupea fără milă şi le arunca pe jos. După inspiraţia de moment, Solange îşi însoţea fiecare din efectele improvizate cu o pantomimă în acord cu limbajul simbolic al florilor pe care îl reprezenta. O ovaţie îi întîmpina fiecare nouă parodie, iar Grandsailles însuşi, învingîndu-şi ipocrit reticenţa, se prefăcu în curînd că este mişcat de poezia pastorală a jocului ei.

41

Solange reunea acum cîteva ghirlande lungi de iederă cii frunze înstelate, pe care le prindea laolaltă si le drapa pe deasupra capului, lăsîndu-le să cadă îndărătul urechilor p^s la pămînt. Făcu apoi nişte găuri mici în două frunze de iederă pe care şi le puse în faţa ochilor ca o mască. Aplaudară cu toţii această nouă metamorfoză, care ar fi înfrumuseţat pînă şi cel mai pur dintre basme, apoi se făcu din nou tăcere, în aşteptarea a ceea urma să fie, după Solange, ilustrarea temei iederii. Cu paşi uşori, înainta iute pe vîrful degetelor pînă la contele de Grandsailles, rămase o clipă nemişcată şi tremurînd în faţa lui. Apoi, căzîndu-i brusc la picioare, le cuprinse delicat, dar ferm, cu amîndouă braţele si, cu voce imploratoare si patetică, cu o nuanţă de ironie, aproape imperceptibilă, de care contele se simţi jignit, declamă pe un ton moale:

— Mă agăţ, sau mor...
Nu se mai vorbea de bal. Berard pictorul, cu barba ajustată după modelul bărbii lui Courbet, stătea pe jos, cu amîndouă coatele sprijinite pe genunchii ducesei de Saintonges, şi silea pe toată lumea să se întoarcă spre a o admira pe Solange, care se repezise spre partea din spate a salonului unde Dick d'Angerville o ajuta să se debaraseze de podoabele-i din frunze, lîngă o masă mare din malachit plină de florile de care se servise pentru tablourile ei.
O înconjurară imediat pe Solange şi salonul se văzu scindat în două grupuri, unul gravitînd în jurul lui Grandsailles, celălalt unde trona doamna de Cleda. Exclamaţii de uimire şi de plăcere nu întîrziară să se producă printre admiratorii acesteia. Solange tocmai născocise un nou joc. Folosindu-se de trei diamante din cercel, montate pe extremitatea a trei tije tremurătoare, alcătuise o floare cu un efect ciudat, substituind cele trei briliante adevăratelor pistiluri ale unui crin smălţat cu mov. Imediat, toate femeile începură să-si smulgă bijuteriile, umplînd masa cu un nou talmes-balmeş, de data asta din pietre preţioase care, cu sclipirile lor intacte, păreau să învioreze strălucirea decolorată şi ofilită a florilor.
— Doamnelor şi domnilor, faceţi jocurile..., îndemna Dick d'Angerville pe un ton insistent si politicos.
42
V rdele cîştigă! exclamă Beatrice de Brantes, care aşemicuţă broască ţestoasă din smarald pe o frunză de S*A °nie de o nuanţă mai întunecată: efectul era atît de omoSar „ ţt s.ar fi putut spune că frunza si ţestoasa fuseseră f ă^l una pentru cealaltă. După care începură cu toţii să se ^u acă în inventivitate, căutând să scoată la lumină din acel v? os juxtapunerile cele mai neaşteptate şi mai ingenioase. Mîinile rătăceau de colo-colo ca nişte fluturi, încercînd avid ombinaţie după combinaţie, agitaţia şi întrecerea devenind tot atît de violente ca la o luptă de carnaval, fiecare silindu-se să înşface aceeaşi floare, aceeaşi bijuterie, aceeaşi frunză, să se înstăpînească pe aceeaşi idee. Apoi, dintr-o dată, jocul luă sfîrsit la fel de brusc cum începuse, simţindu-se cu toţii plictisiţi, în chip de concluzie, Solange îşi puse între sini un trandafir galben în care înfipsese, un pic mai departe de miez, un scarabeu mare din rubine şi diamante semnat Faberge. Efectul neaşteptat al acestei combinaţii fu acela că trandafirul căpătă pe data un aspect artificial, pe cînd scarabeul părea atît de viu si de real, în ciuda învelişului său de pietre preţioase, că Solange se pomeni din nou aclamată.
însă centrul de greutate al salonului se deplasase. Oarecum încurcaţi, fiecare abandona de acum acel joc pueril (care avea totuşi să figureze, încă de a doua zi, printre distracţiile cele mai „in"* ale modei pariziene), iar interesul se centra din nou asupra incidentelor din place de la Concorde şi
asupra balului.
— Lista! exclamă Berard, pictorul. Să facem lista!
Şi tot agita o foaie de hîrtie pe care o luase de pe biroul lui Grandsailles. Solange, aşezîndu-se smerită la picioarele contelui, spuse cu candoare:
— Ce clipă excitantă pentru a scrie primul nume pe lista balului Grandsailles!
Trăgea nădejde ca prin această prevenitoare remarcă să
facă iertat triumful ei de mai înainte.
— Dar, draga mea, spuse el fricţionîndu-i patern părul, ştii foarte bine că în astfel de ocazii nu invitaţii sînt cei care contează...
* La modă (în engleză în text, N.T.).
43
Şi adăugă cu aerul cuiva care repetă un lucru spus deja de un milion de ori:
— Nu dai un bal decît pentru cei pe care nu-i inviţi.
— Ce nostim trebuie să fie să pregăteşti un bal în această stare de spirit! exclamă Solange necăjită.
— Asta nu are evident nimic nostim, replică acru contele. Apoi adăugă indulgent: închipuie-

ti, draga mea, că la vîrsta noastră nu prea ne mai ducem la bal ca să ne distrăm!
O, da, ştia. Grandsailles nu făcea niciodată nimic doar pentru a rîde.
Solange petrecu o noapte de nesomn. Rămase în camera ei la ora mesei, iar Prince îi aduse prînzul la pat, anunţînd totodată că ceaiul va fi servit oaspeţilor în camera contelui înaintea plecării lor. Dick d'Angerville urma să o readucă la Paris cu maşina spre sfîrşitul după-amiezii.
Pradă unui soi de copilărească teamă care o făcea să creadă că frecventele ei insomnii îi ruinau sănătatea, fiind în stare chiar să-i pună viaţa în pericol, doamna de Cleda se strădui, printr-un efort de voinţă aproape supraomenesc, să înghită ceva din mîncare; apoi se lăsă toropită de o aţipeală plină de nelinişte, cel mai uşor zgomot provocîndu-i frisoane spasmodice pe care, urmînd cursul schimbător al reveriilor, izbutea adesea să le transforme în senzaţii voluptuoase.
Spre ora patru, Solange începu să se îmbrace pentru ceai. Se simţea slăbită, îşi simţea pieptul ca strivit de o greutate. O vagă senzaţie de greaţă o sili să se îmbrace încet si să se oprească la răstimpuri, nemişcată, atentă la bătăile inimii. Lipsa de somn adîncea orbitele ochilor ei irizaţi; se simţea descurajată, speriată la ideea că trebuia să se înfăţişeze lui Grandsailles în această nouă lumină dezavantajoasă, ştiind şi că îi va fi de acum înainte greu să mai fie la înălţimea imaginii pe care o arătase în seara precedentă — şi care era rezultatul a trei săptămîni de atenţie calculată, de pregătire specială, zilnică, minuţioasă, neîntreruptă, exclusivă şi eroică pînă la disperare, în sfîrsit, înfruntînd clipa temută, se apropie de oglindă, se privi şi fu încîntată de înfăţişarea ei. Nicicînd, se gîndea ea, nu păruse mai seducătoare. Aerul de

seală din ochi nu făcuse decît sa aixem.L«,~,—r.. °-t re si devoratoare a privirii. Gura îi era atît de albă, iar 23 hirul ei se distingea atît de slab din măslinia paloare a chiC° lui încît surîsul nu mai apărea decît ca o simplă linie, sioasă si uşor umbrită, marcînd îmbinarea buzelor translucide, care aminteau cînd pe acelea ale unei spectrale şi •materiale sculpturi din alabastru, cînd pe acelea, echivoce si cărnoase, trasate printr-o singură linie misterioasă de cărbunele ambiguu al lui Leonardo.
Doamna de Cleda îşi înclină capul, melancolică, pînă ce fruntea îi atinse oglinda. Zîmbindu-şi sieşi atît de aproape că respiraţia îi şterse propria imagine, imaterialitatea reflectării ei i se înstăpîni parcă pe trup ca pentru a-1 readuce la viaţă, trezindu-i toate gesturile printr-o nouă explozie de energie anxioasă şi hotărîtă.
Dacă-i era cu neputinţă să semene cu femeia ce fusese cu o seară în urmă, poate că va putea să joace cartea opusă şi să mizeze pe nesfîrşitele comori de tandreţe pe care le evoca lividitatea ei, să scoată efectul maxim din paloarea ei.
Solange se pieptănă cu o grijă şi o perfecţiune maniacă, dar nu apelă la nici un machiaj şi se decise fără şovăială să adopte o ţinută provocatoare şi severă totodată, în stare să pună în valoare tensiunea sufletească de pe chipul ei. Peste bustul gol, îmbrăcă o bluză de mătase neagră, grea şi strălucitoare, deschisă în faţă pînă spre mijlocul stomacului.
Solange avea sînii mici, aproape ca aceia ai unei adolescente, şi atît de tari încît cutele verticale ale mătăsii alunecau peste ei cu mişcările agile ale unor anghile prinse între două pietre lustruite dintr-o mlaştină din preajma mării, de unde apa s-ar fi evaporat, înghiţită de soare. Fiecare din gesturi, brusc şi imprevizibil specific ei, avea tendinţa să dea la iveală rotunjimea compactă şi strălucitoare a gîtului, producînd un efect de inocentă impudoare, potrivit cu orgoliul sever al
unei antice amazoane.
Acestei înveşmîntări oarecum sumare şi fără fasoane, Solange îi adăugă strălucirea mai multor şiraguri de rubine şi smaralde neprelucrate, a căror duritate netedă, rece şi mobilă dădea o notă ceva mai elegantă fermităţii rotunjite şi febrile a trupului ei. îşi strînse apoi violent talia,

pînă la dure-
45
re, într-un cordon lat din piele mată, nouă, de culoarea răşi, nei; si această strînsoare barbară dădea un relief cinic celor două oase, foarte proeminente, ale bazinului care, cu vîrfm în sus, subţiri ca două lame de cuţit, păreau că încearcă să sfîşie ţesătura din lînă fină a fustei ce-i mula fidel coapsele. Bătu cineva la uşă.
— Eşti gata? întrebă Dick d'Angerville.
— Da, spuse Solange, rugîndu-1 să intre.
Rămase în picioare în mijlocul încăperii, cu braţele încrucişate pe piept de parcă i-ar fi fost frig. D'Angerville o apucă de braţe, i le desfăcu si le ţinu îndepărtate.
— încîntător... si, mai ales, atît de inteligent!
— Ce anume? întrebă Solange, prefăcîndu-se că nu pricepe.
— Totul: rochia, absenta deliberată a machiajului... Tot acest ansamblu te duce cu gîndul la...
— La ce? întrebă avidă Solange.
— La dragoste...
— Idiotule! suspină Solange cu indulgenţă. Erai pe punctul să spui ceva mult mai interesant...
— Da, e adevărat, răspunse d'Angerville pe un ton pătimaş. Era să spun că trimiteai cu gîndul în mod irezistibil la pat, un pat teribil de sugestiv, şi pe jumătate desfăcut...
Apoi, schimbînd tonul:
— Ai ochii roşii.
— Acuma sterge-o, spuse Solange cu o insistenţă grăbită. Ne vedem în camera contelui, peste cîteva momente...
Şi îi întinse mîinile cu palmele în sus ca să i le sărute.
închise uşa, dădu fuga la baie, dădu drumul la apă foarte caldă, înmuie un prosop si-1 ţinu cîteva clipe apăsat pe pleoape. Avea ochii roşii? Foarte bine, vor fi încă şi mai roşii!
Nişte ochi roşii pot fi şi ei seducători, căci „cine-şi amăgeşte durerea, o vrăjeşte".
Solange de Cleda îşi făcu o intrare bruscă în camera contelui, care tăifăsuia, aşezat într-un fotoliu, cu Dick d'Angerville si maestrul Girardin în jurul mesei ce fusese pregătită pentru ceai în mijlocul încăperii. Cei trei bărbaţi îşi întrerupseră imediat conversaţia, iar Grandsailles, căruia îi trebuia întotdeauna un anumit timp ca să se ridice, nici nu-şi pă-
46
• scaunul şi Solange era deja alături de el, întinzîndu-i de obrazul la sărutat şi aşezîndu-se tot atunci pe mar• a fotoliului. Grandsailles se dădu îndărăt pentru a-i face ^ i mult loc şi, după ce se reinstala comod în noua pozif1 îşi trecu familiar braţul peste spatele lui Solange, care 'mti mîna contelui coborîndu-i de-a lungul coloanei vertebrale, agăţîndu-se de cordonul de piele, zăbovind pentru a-i aprecia subţirimea taliei, rămînînd o clipă nemişcată pe muchia proeminentă a osului iliac, pe care-1 prinse în scobitura palmei într-un gest la fel de firesc precum cel pe care-1 faci cu un obiect. Degetele contelui o mîngîiau acum încet; întilnind o cusătură care trecea chiar pe deasupra acestei muchii, Grandsailles o apucă cu vîrful unghiilor, folosindu-se de ea ca de o şină pentru a-şi ghida mişcarea mîinii suspendate deasupra şoldului, şi o coborî, abia privind-o.
în pofida siguranţei aproape indiferente pe care o afectau gesturile contelui, Solange ghici imediat, după imperceptibile nuanţe de stîngăcie tremurătoare, că mîna contelui trăda atiţarea. Aşadar primul efect îi reuşise din plin: intimidarea. Şi era ferm hotărîtă să-şi păstreze acest avantaj, ştiind bine că se afla în posesia unuia dintre cele mai sigure mijloace de a-şi exercita influenţa asupra orgoliosului Grandsailles; căci era în afara oricărui dubiu că înfăţişarea descumpănitoare a lui Solange îl subjugase imediat pe conte, deşi nu avusese timp să analizeze mai precis prin ce anume era ea diferită. Solange se găsea prea aproape de el pentru a o putea cerceta în voie, ceea ce sporea sentimentele deja confuze ale contelui. Avea impresia că se pomenise ţinînd în braţe corpul unei fiinţe noi care, luîndu-1 prin surprindere, adăuga

acum seducţiilor unei intimităţi foarte relative, constant iritate de o galanterie de limbaj cu studiate reticenţe, pe acelea ale unei alte fiinţe, total necunoscute şi dezirabile, întrezărite preţ de o clipă, ca la lumina unui fulger.
Ghidată de instinctul feminin al pasiunii ei, Solange poseda cu adevărat un dar aproape miraculos de metamorfoză. Căci cine ar fi putut crede că era vorba de aceeaşi femeie ca aceea din seara trecută, dar, încă mai mult, că acea doamnă de Cleda, care intrase ca o vijelie în camera contelui cu o dezinvoltură a mişcărilor atit de semeaţă, de hotărîtă şi de
47
cutezătoare, nu era alta decît acea Solange care, cu o clipă mai devreme, se ghemuia în singurătatea cea mai profundă a camerei ei, plină de nelinişte, pradă unor temeri puerile şi zdrobită de vertiginoasa agonie a îndoielii?
— Dai impresia că apreciezi soliditatea scheletului meu, dragă Herve, spuse doamna de Cleda. în ce mă priveşte, dintre toate oasele le prefer pe cele de la genunchi.
Şi, în timp ce vorbea, îi luă mîna lui Grandsailles si o pusei peste genunchii ei, care erau răcoroşi, netezi şi cu uşoarei nuanţe albăstrii, aidoma pietrelor de rîu umbrite de paloa\ rea amurgului.
Apoi, adresîndu-se lui d'Angerville cu o nerăbdare oarecum teatrală, spuse:
— Trebuie să fiu la Paris cel mai tîrziu mîine la ora şase. Mi-ai făgăduit, si nu trebuie să fim în întîrziere. Am un dineu teribil de important.
— De genul plicticos? întrebă Grandsailles.
— Nu, de genul plăcut! răspunse Solange, cu o inflexiune laconică în voce, care traducea ferma ei intenţie de a nu oferi mai multe detalii despre subiect.
Se făcu linişte, apoi doamna de Cleda reluă, schimbînd tonul şi servindu-se cu o ceaşcă de ceai:
— Şi ce veşti proaste ne aduce astăzi maestrul Girardin? Rochefort tot mai pretinde un milion şi jumătate pentru a fi răscumpărat locul de la Moulin des Sources?
— Mult mai rău, dragă doamnă..., răspunse notarul după ce se asigurase, trăgînd cu coada ochiului, că Grandsailles nu vedea nici un inconvenient în a lăsa să fie abordat acel subiect de conversaţie.
— Judecaţi şi dumneavoastră, urmă Girardin. Acest mizerabil individ, pe nume Rochefort, cedînd în faţa presiunii unei intrigi de necrezut puse la cale de duşmanii noştri politici, tocmai a semnat un testament ai cărui termeni n-au alt scop decît pe acela de a împiedica pe veci ca terenurile depinzînd de Moulin des Sources să poată fi returnate domeniului Grandsailles...
— Dar e de necrezut! adăugă Dick d'Angerville, abia reţinîndu-şi indignarea. Şi ştiţi dumneavoastră ce motiv politic se invocă pentru a se justifica toate astea? Contele de Grand-
48
sa
dînd dovadă de o stare de spirit eminamente antina11 i* or fi nur si simplu nedemn de a-si mai răscumpăra tionaia, <" " r r r
vreodată vechile sale domenii!
_Există oare o singură fiinţă pe lume mai autentic frană decît contele? exclamă Solange, dînd din umeri cu ner"""ozitate şi prefăcîndu-se că nu vede care era problema.
— Fireşte că da..., răspunse Girardin.
— Cine anume? întrebă Solange.
— Ruşii! replică notarul cu un aer plouat. D'Angerville zîmbi uşor la acest răspuns.
__Trebuie să înţelegeţi, scumpă doamnă de Cleda, reluă
Girardin, că domnul conte si-a consacrat întreaga-i existentă unui singur scop: să protejeze cîmpia Creux de Libreux, să împiedice cu orice preţ coşmarul diabolic ce ar urma începutului industrializării acestui ţinut eminamente agricol, asupra căruia zeii n-au contenit încă din Antichitate să-şi reverse darurile. Numai că partidele noastre de stînga, la inspiraţia Moscovei,

gîndesc diferit. Ele preferă mîrşăviabine plătită a îmburghezirii unui miner austerităţii nobile şi fireşti a ţăranilor noştri, în realitate, aceşti progresişti care pretind cu tam-tam să aibă mine, n-au nici măcar scuza că vor să pregătească războiul: ei sînt cei ce sistematic votează împotriva oricărui plan de înarmare!
Se făcu iarăşi tăcere şi de data asta nimeni nu mai încercă s-o întrerupă, fiecare fiind absorbit în reflecţiile pe care le provocaseră cuvintele notarului.
Grandsailles era cu adevărat urmărit de teama că bucolicele şesuri de la Libreux ar fi putut fi într-o bună zi năpădite de fatala avangardă a progresului industrial. Asta nu s-ar fi putut niciodată întîmpla la vremea cînd el poseda cvasitotalitatea pămînturilor; acum, însă, nu mai era în măsură să împiedice pe nimeni să vină să exploateze bogăţiile minerale ale unor terenuri care nu-i mai aparţineau.
— Vom fi desigur nevoiţi să ne resemnăm, oftă Grandsailles, şi să admitem că avem rolul de duşmani ai progresului, căci cu siguranţă asta înseamnă să te împotriveşti progresului epocii noastre dacă încerci cu orice preţ să împiedici ca acest ţinut, care i-a inspirat lui Poussin cele mai frumoase peisaje, să capete, sub ochii noştri, josnica şi degradanta urî-

tenie, neagră de funingine, a unei privelişti devenite abjecte prin transformarea ei în groapa de gunoi a construcţiilor industriale, în ziua în care asta se va întîmpla, îmi voi considera ţara ca fiind dezonorată! turbă de furie Grandsailles, ridicîndu-se cu greu, incapabil însă de a mai sta mult timp aşezat. Dick d'Angerville îl luă de braţ si-1 trase spre birou, liniştindu-1 pe un ton semiconfidenţial:
— Dragă conte, spuse el, ai încredere în mine; îţi făgăduiesc să fac uz de întreaga mea influenţă pe lîngă englezi. Nimic nu se va face fără capitalul britanic. Pe de altă parte, proverbiala apatie si lipsa de iniţiativă a guvernului ne vor fi de mare ajutor în această privinţă...
Maestrul Girardin care, cu pesimismul său, considera industrializarea cîmpiei ca pe o nenorocire inevitabilă ce putea fi cel mult amînată, îşi apropie scaunul de doamna de Cleda care rămăsese singură, sprijinită de spătarul fotoliului şi sorbindu-şi ceaiul cu înghiţituri mici.
— Scumpă doamnă, spuse notarul, sîntem neputincioşi si regret profund că, prin prezenţa mea, am readus în discuţie acest subiect neplăcut, care a tulburat într-un chip atît de nefericit fermecătoarea intimitate a acestei reuniuni. Noi, notarii, ar trebui cu adevărat să evităm să ne facem apariţia în aceste clipe agreabile şi să nu ne ivim decît la momentul istoric, la zece dimineaţa, pentru a anunţa fie prăbuşirea, fie norocul.
Şi pentru că doamna de Cleda nu răspundea, socoti că este de datoria sa să justifice lipsa de galanterie a contelui, prins cu totul în conversaţia sa cu d'Angerville, cei doi bărbaţi stînd de vorbă pe un ton vioi, dar cu o voce scăzută.
— Pe vremea cînd contele era încă un copil, încercă notarul să explice, îi cunoşteam deja ataşamentul faţă de cîmpia Libreux. Dar, credeţi-mă, doamnă, că n-aş fi bănuit niciodată că veştile pe care am fost nevoit să i le aduc astăzi — refuzul categoric al lui Rochefort — 1-ar fi putut afecta atît de profund. Puţini oameni se pot lăuda că ar cunoaşte sentimentele contelui la fel de bine ca umilul dumneavoastră servitor. Unii şi-1 închipuie atît de ambiţios încît să dorească din tot sufletul războiul, în speranţa de a regăsi o oarecare influenţă politică; în realitate, singura ambiţie a contelui este

aceea de a ocroti moştenirea de la Creux de Libreux şi de a putea replanta într-o bună zi cele trei sute de metri pătraţi de stejari-de-plută doborîti de Rochefort la vremea dezmembrării.
—Aşadar, după dumneavoastră, spuse Solange pe un ton de reproş uşor sarcastic, cîteva sute de stejari-de-plută ar fi de ajuns pentru a satisface ambiţia celui mai frumos şi mai strălucitor dintre membrii familiei Grandsailles?
Maestrul Girardin îşi înclină capul cu o demnitate respectuoasă si spuse laconic:

— Da, doamnă, chiar şi unul singur ar fi de ajuns! Apucînd zaharniţa care se afla pe masă, îi arătă blazonul
gravat în relief foarte pronunţat pe partea convexă a acesteia:
— Vedeţi, sînt de ajuns trei rădăcini!
Şi arătă spre cele trei rădăcini ale stejarului-de-plută solitar, asemănătoare cu rădăcinile unui molar, unic simbol peste un strat de flori de crin.
— Pe mine mă depăşeşte, mi se pare în continuare cam arid! observă Solange. Mie îmi plac blazoanele împodobite cu gheare, rîuri, flăcări, stele, chiar şi cu dragoni...Vă rog să reţineţi totuşi, dragă maestre, discreţia şi bunul gust de care vă dau dovadă nemaipretinzînd nici inimioare, nici îngeri!
Maestrul Girardin, mişcat de tonul afectuos al doamnei de Cleda, îşi scoase repede ochelarii pe care îi dădu acesteia pentru a-i folosi în chip de lupă şi a privi zaharniţa mai de aproape. Solange putea acum citi limpede deviza heraldică înscrisă pe o mică bandă aşezată de-a curmezişul ramurilor superioare ale stejarului-de-plută:
EU SÎNT DOAMNA
Solange privi imediat mai atent desenul în ansamblu, desprinzîndu-i brusc semnificaţia antropologică: descoperise un micuţ chip de femeie aşezat pe un bust gol, ce ieşea dintr-un tufiş, formînd împreună trunchiul copacului, desPuiat de scoarţă, în timp ce rochia de plută acoperea pudic restul corpului de la buric în jos, cu cele trei rădăcini înfipte în pămînt.

Tot astfel, în partea de sus a copacului-femeie, umerii goi se pierdeau la rîndul lor în suprafeţele zgrunţuroase ale scoarţei si se terminau în mănunchiuri de crengi, ale căror braţe deschise si imploratoare păstrau, în pofida înlănţuirilor complicate, un evident caracter uman.
Bătrînul servitor Prince intră pe tăcute spre a-1 anunţa pe Grandsailles că primarul din Libreux îşi manifestase dorinţa de a vorbi cu vicontele d'Angerville. Acesta, hotărîndu-se să dea o fugă pînă la primărie, îi făgădui lui Solange să revină la timp pentru a putea pleca cu ea la ora sase si jumătate, iar maestrul Girardin se folosi de această ocazie pentru a-si lua rămas-bun. în timp ce Grandsailles îi însoţea pînă la uşă pe d'Angerville şi pe Girardin, Solange, punînd zaharniţa la loc pe masă, se duse să ia loc pe un taburet aşezat într-un colţ al balconului. Cînd Prince intrase aducînd veştile, ea privise pe furiş pendula de pe cămin: astfel că, în pofida oricărei aşteptări, avea la dispoziţie exact trei sferturi de oră de discuţie între patru ochi cu contele, si nu dorea în ruptul capului ca această conversaţie să se desfăşoare în cadrul îngheţat si prea ceremonios al mijlocului încăperii.
Cu privirea fixată asupra cîmpiei, Solange se făcu mică, retrasă în sine, ţinîndu-şi bărbia pe genunchii atît de violent strînşi încît o dureau. Auzi paşii inegali ai lui Grandsailles apropiindu-se încet, apoi îi simţi buzele sărutîndu-i cu patimă creştetul capului, în timp ce o apuca de braţe cu amîndouă mîinile, încercînd să o ridice.
— Nu stai bine aici, spuse Grandsailles. Vino să te întinzi pe patul meu.
Solange dădu atunci capul pe spate, oferindu-si în sfîrşit tot chipul privirii sale, şi întrebă:
— Par atît de slăbită?
— Nu, eşti divin de frumoasă, dar pari obosită, foarte obosită...
După aceste cuvinte, petrecîndu-si braţul pe sub picioarele lui Solange, Grandsailles o ridică fără nici un efort pînă în dreptul pieptului si o duse astfel spre pat, unde o lăsă jos uşor, atent să o aşeze cu capul exact în centrul unei mici perne foarte subţiri, îmbrăcată în mătase de un cenuşiu metalic.
Grandsailles aduse apoi masa si o instala lîngă pat. Solange îşi întinse alene picioarele, iar oasele genunchilor îi tros-

nină unul după altul, cu acelaşi zgomot şi chiar în clipa în care viţa de vie uscată, pusă pe foc

cu cîteva minute mai înainte de către Prince, începea să ardă si să trosnească în cămin.
— Eşti complet sfîrşită, zise contele aducînd masa. Ţi-ai dat prea mare bătaie de cap ca să mă farmeci noaptea trecută.
— Ce te faci să crezi aşa ceva? întrebă Solange, fără să dea importanţă întrebării.
— Cum ar putea fi altfel, replică Grandsailles cu un aer amuzat, cînd tocmai ai încercat să mă faci să cred, în faţa lui d'Angerville, că eşti invitată la un dineu, dineu pur imaginar, pe care nu 1-ai născocit decît ca să-mi stîrneşti curiozitatea, însă, din nefericire pentru dumneata, şi fără voia mea, atît de multe astfel de lucruri am văzut încît mi-e cu neputinţă să mă înşel în ce priveşte substanţialitatea unui dineu, real sau închipuit. Am devenit, în domeniul meu, la fel de infailibil cum sînt într-al lor acei ţărani care pot spune doar ţinînd un ou în mînă dacă din el va ieşi sau nu un pui.
Solange nu răspunse. Era atît de fericită să-si simtă corpul, cel mai adesea torturat de supraomenescul efort impus de rolul pe care-1 adoptase, odihnindu-se agreabil acum pe patul celui pe care îl adora, încît sarcasmele contelui alunecară peste inima ei fără să lase nici cea mai mică urmă de ranchiună. Grandsailles ar fi putut să o şi insulte că ea tot nu s-ar fi supărat. în languroasa fericire în voia căreia se lăsase, închise ochii, conştientă de prezenţa contelui în picioare în faţa ei lîngă pat, privind-o cu ochii săi cercetători, fără să pară că o vede.
— La ce ne gîndim? întrebă Solange cu voce scăzută, visătoare. Eu mă gîndesc la noi doi. Nu era la urma urmei un lucru frumos că am încercat să credem în realitatea dorinţei noastre? în ce te priveşte, dumneata te gîndeşti la pădurea dumitale.
— E adevărat, răspunse Grandsailles, mă gîndeam la pădurea mea. Si de ce oare n-ar încerca fiecare din noi cu toata modestia să găsească ceea ce îi este firesc? Ce înseamnă în cele din urmă încercarea cu orice preţ de a ne convinge pe noi înşine, printr-un supărător efort de imaginaţie, că am fost mistuiţi de pasiune reciprocă în toţi acei cinci ani cît a du-

rât flirtul nostru? Dacă am fi dorit-o cît de cît, am fi putut găsi o sută de ocazii de a face dragoste şi a termina. Am fi avut chiar timp să urmăm sfatul lui D'Annunzio...
Şi Grandsailles recită pe un ton vibrant şi uşor batjocoritor:
Fiecare dintre noi trebuie să-şi ucidă dragostea de cinci ori cu propriile sale mîini, pentru ca această dragoste să renască de cinci ori, de cinci ori mai violent...
Solange, profund atinsă de ironia lui, îşi simţi inima de parcă ar fi fost pe punctul să se oprească. Grandsailles continua însă, pe o notă amicală de ipocrită amabilitate:
—Fiindcă a venit vorba, mi-ar plăcea să-i dau doamnei de Cleda un mic sfat: dînsa a atins un nivel atît de rafinat de frumuseţe, eleganţă şi distincţie încît este extrem de regretabil că mai continuă, cu o insolenţă profund copilărească si romantică, să mai încerce să creeze în jurul ei o atmosferă literară şi poetică, tocmai bună să-i trădeze obîrşia burgheză.
— Ca şi contele de Grandsailles de altfel, i-o întoarse Solange, maimuţărindu-i tonul, insolenţa senilă cu care îşi exhibă prozaica mediocritate miroase de la o poştă a boiernaş de ţară!
Şi sublinie ultimele cuvinte cu un hohot de sarcasm pasionat.

Grandsailles întoarse spatele şi înainta, şchiopătînd într-un mod cam ridicol, pînă la uşa balconului pe care o deschise cu violenţă, ca şi cum atmosfera încăperii ar fi fost înăbuşitoare.
— Boiernaş de ţară! E adevărat! strigă Grandsailles. Vezi..., spuse el, arătînd cu degetul spărtura din pădurea de stejari-de-plută, acei cîţiva copaci care lipsesc au mult mai multă importanţă în ochii mei decît viaţa dumitale! Pentru astfel de lucruri se bat oamenii. După ce părinţii noştri au dispărut, zîmbetul lor se şterge din memoria noastră o dată cu trecerea anilor, însă nicicînd nu uiţi copacul doborît sau pogonul de pămînt ce ţi-a fost furat. Uiţi de asemenea cinci ani de flirt snob şi stupid, dar nu o lovitură de gheară dată inimii domeniului tău! Asta nu se uită niciodată!
Grandsailles spusese toate astea stînd întors cu spatele, cu faţa spre peisajul de afară, chinuindu-se să smulgă o bu-
54
cată de muşchi ce se prinsese într-o crăpătură dintre pietrele balconului, în cele din urmă, muşchiul cedă, trăgînd după sine bucăţele din cimentul care acoperea interstiţiile pietrei. Apucîndu-1, Grandsailles îl aruncă cît colo cu violenţă în direcţia pădurii.
Solange dădu brusc frîu liber unui hohot de rîs teatral, care se întrerupse la fel de brusc, pentru că Grandsailles se întorsese şi se apropia de pat, cu chipul răvăşit de emoţie si atît de ameninţător încît îi produse teamă. Niciodată nu 1-ar fi crezut în stare de o ură atît de pătimaşă. Era însă prea tîrziu pentru a-şi mai schimba atitudinea, iar expresia de pe chipul lui Solange rămase încremenită într-un surîs dispreţuitor, pe care Grandsailles nu-1 mai putu suporta nici măcar o clipă în plus, pe care se hotărî să i-1 smulgă cu forţa. Lăsîndu-şi amîndouă mîinile peste chipul lui Solange, i-1 înfundă în pernă, apăsînd cu toată puterea.
Solange rămase nemişcată, cu ochii măriţi ca aceia ai unui animal încolţit.
— Nu vreau să văd surîsul ăsta pe chipul dumitale! mugi Grandsailles. Proastă ce eşti, parcă poţi dumneata cunoaşte lumea mea!
Şi cum continua, vorbind, să-şi înfigă mîinile tot mai convulsiv, degetul mic îi alunecă în crăpătura umedă a buzelor lui Solange, astfel încît inelul greu de aur cu şevalieră îi lovi sălbatic gingiile care începură să sîngereze. Redobîndindu-şi imediat stăpînirea de sine şi cuprins de remuşcări, contele căzu în genunchi la picioarele patului şi ceru iertare.
Solange se ridică, sprijinindu-se o clipă de umărul lui Grandsailles, se duse apoi la rîndu-i spre balcon, dar, în loc să iasă, rămase în picioare într-un colţ, la adăpostul umbrei dense a draperiei grele. Umerii ei, îhălţîndu-se şi coborînd în ritmul respiraţiei grăbite, se scuturau acum de suspine convulsive.
Grandsailles se îndreptă atunci spre ea şi, cuprinzîndu-i chipul în palme, de data asta cu o nesfîrşită blîndeţe, o sărută pe buze. Era pentru prima oară că o săruta în felul ăsta, iar gestul nu avea alt mobil decît pe acela de a-i obţine iertarea, 181 spuse Solange oprindu-se din plîns.
~^~ Uită de toate astea, Herve, zise ea. Am fost atît de fe-
ricită adineaori, cînd eram întinsă pe patul dumitale. Nu mai
reau să mă joc... Te iubesc cu patimă, fie că-ţi place sau nu!
55
Auziră atunci paşii notarului Girardin, însoţit de Dick d'Angerville care venea să o ia pe Solange. Aceasta dădu fuga la oglinda de deasupra căminului şi se prefăcu că-şi aranjează părul, ştergîndu-şi totodată bărbia pătată cu sînge, în timp ce, la rîndul său, Grandsailles stătea de vorbă cu d'Angerville şi cu notarul despre vizita lor la primarul din Libreux.
Cînd Solange fu gata, contele le spuse tuturor la revedere din pragul camerei, în curte, Prince încercă să-1 ajute pe d'Angerville care, maniac de felul său atunci cînd era vorba de încărcarea unei maşini, insista să aşeze el însuşi fiecare lucru în portbagaj, ocupînd cît mai puţin loc cu putinţă.
Doamna de Cleda se plimbă în sus şi-n jos, îndreptîndu-se apoi spre o bancă semicirculară din piatră, rezemată de un chiparos foarte bătrîn, pe care fusese pus un cos din răchită plin cu ouă

proaspete, îşi sprijini genunchiul de bancă, luă un ou, îl sparse şi-1 înghiţi. După care mai înghiţi încă unul, apoi un al treilea, pînă la cinci.
Trebuia să mănînce mai mult. La reîntoarcerea la Paris, va începe să-şi poarte de grijă aşa cum n-o mai făcuse pînă atunci. Simţind că se apropia ora plecării, Solange luă un ultim ou, îl sparse şi-1 înghiţi cît ai clipi. Pînă atunci făcuse toate aceste mici operaţii cu foarte mare grijă şi fără să răstoarne o picătură măcar; de data asta însă un pic de albuş îi alunecă de-a lungul bărbiei şi căzu pe jos. Neavînd batistă, se şterse cu dosul mîinii goale, rămase apoi o clipă nemişcată, cu capul aplecat înainte în atitudinea pe care o adoptase pentru a împiedica albuşul să-i murdărească rochia, şi îşi întinse amîndouă mîinile cu degetele îndepărtate pentru a le face să se usuce.
Auzi atunci capacul portbagajului pocnind, la început neconvingător, apoi pocnind iarăşi, de data asta cu mai multă forţă şi în mod irevocabil. Nerăbdătoare să conducă, Solange se instala la volan şi maşina se pierdu în noaptea prematură a unei imense păduri de castani uriaşi, ce formau un tunel pe deasupra drumului ca în faimosul tablou al lui Fragonard din colecţia Chester Dale. Douăzeci de minute se scurseră în tăcere; în timp ce mîinile îi erau ocupate cu volanul, Solange simţea albuşul de ou uscat trăgîndu-i pielea bărbiei, făcînd-o să-şi strîmbe obrazul la intervale regulate
56
într-o mică grimasă care-i dădea o înfăţişare înduioşătoare si extrem de nefericită.
Trăgînd discret cu coada ochiului, Dick d'Angerville avea deja pe limbă obişnuita sa expresie „Bună ziua, tristeţe"; de data asta însă, tocmai pentru că-i remarcase foarte bine atît lacrimile în camera contelui cît şi mica zgîrietură de pe buze, rămase tăcut şi deschise radioul în surdină. Solange se lăsă să alunece într-o visare complicată, tenace şi absorbantă, întreruptă şi de o sută de ori reluată cu insistenţă sporită. Se vedea pe sine, la capătul unor aventuri eroice, răscumpărînd domeniile ancestrale ale lui Grandsailles, împiedicînd, prin neobosita-i tenacitate, industrializarea cîmpiei de la Creux de Libreux şi replantînd în cele din urmă cele trei sute de metri pătraţi cu stejari-de-plută. Solange de Cleda vedea prinzînd iarăşi rădăcină şi perpetuîndu-se, datorită sacrificiului ei, stejarul heraldic al centilor de Grandsailles.
Nu era ea, de altfel, Doamna, stejarul-de-plută?
în castelul Lamotte, revenit la obisnuita-i solitudine, contele şi notarul se pregăteau de cină. De dimineaţă, Grandsailles îi spusese lui Prince:
— Diseară mi-ar plăcea să mănînc nişte „salată zdrobită cu pumnul"! Iar Prince aşezase pe masă toate cele necesare pentru „lovitura de pumn", după cum se spunea în regiune.
Cînd contele şi notarul se aşezară, Prince puse dinaintea stăpînului său o salatieră mare, de unde se ivea coaja zgrunţuroasă a unei jumătăţi de felie de pîine ţărănească, ţinută la macerat cîtva timp într-un amestec roşu închis la culoare, compus din ulei, oţet, caltaboş tăiat fin în cubulete, plus un pic de ciocolată rasă. Maestrul Girardin luă apoi o ceapă mare curăţată, pe care Prince i-o întindea pe un şervet îndoit, si o aşeză chiar în mijlocul pîinii, continuînd s-o ţină cu vîrful degetelor pentru a o face să nu alunece. Grandsailles strînse atunci pumnul şi-1 ţinu o clipă ameninţător suspendat deasupra cepei, atent să ochească bine. Apoi izbi vertical cu pumnul, dînd o viguroasă lovitură, zdrobind ceapa în iftii de bucăţele ce se împrăstiară pe coaja pîinii, care fu la nndu-i transformată în firimituri. Mai adăugară amestecului nişte cicoare proaspătă, sare şi piper măcinat direct din
57
rîşniţă deasupra castronului cu salată. Prince urmărise ritualul stăpînului său cu extremă atenţie îngrijorată; „lovitura de pumn" fiind izbutită, el se putea de acum întoarce la bucătărie, în vreme ce notarul exclama, ca lovit de o vedenie subită si fixînd salatiera cu o privire halucinată:
— Un miracol! Dintr-o singură lovitură de pumn, contele a făcut să apară în faţa ochilor mei întreaga cîmpie de la Creux de Libreux! Spuneţi-mi, am înnebunit oare sau am nimerit precis?

Şi apropiind sfeşnicul cu luminări pentru a se putea vedea mai bine ceea ce înţelegea el să arate, maestrul Girardin începu să descrie salatiera care se afla între ei, cu un elocvent entuziasm, stimulat de faptul că se simţea măgulit de perplexitatea admirativă a lui Grandsailles, căruia găselniţele baroce si ingenioase ale notarului aveau darul să-i insufle o bruscă jovialitate.

— Priviţi, dragă conte, spuse Girardin, arătînd cu degetele-i palide ca de scriitor protuberantele zdrobite si ondulate ale pîinii, nu reprezintă aceasta oare configuraţia exactă a colinelor noastre crocante şi rumenite, pantele lor blînde, coastele lor neaşteptate, rîpile lor adînci unde şiroiesc cascade de ceapă proaspătă, căci aceste fişii de serpentine lucitoare nu amintesc ele oare de aspra tensiune opalescentă a torentelor noastre, argintii de spumă, atunci cînd se desprind din zăpezile îngrămădite la celălalt capăt al salatierei? Cicoarea luxuriantă înfăţişează prim-planul stufos şi înverzit al cîmpiei noastre fertile şi bine irigate. Dincolo de ea, itindu-se din pădurile de salată întunecată, se ivesc primele păşuni, ondulate şi solemne, în care boabele de secară, culcate si coapte în coajă, imită pînă la confuzie atitudinea rumegătoare a vitelor nemişcate şi meditative, pe cînd strălucitoarele cristale de sare împrăştiate pe coasta înălţimilor amintesc la rîndu-le de ferestrele satelor îndepărtate, sclipind sub soarele delicat al unei după-amiezi. Colo, un grăunte mare de sare a rămas agăţat, lipsit de luciu si singuratic, de-a lungul unei pante abrupte; acestea sînt zidurile date cu var ale sihăstriei Saint-Julien. Si mai iată încă. Priviţi, dragă conte, aceste mici fragmente de piper, măcinate cam neregulat, oarecum alungite — unele parcă ar avea cap —, care merg, sînt

nii noştri, îmbrăcaţi în negru; ei străbat drumul mare şi ^T cile sinuoase, în viermuitoare procesiuni, întorcîndu-se ?g la o zi de muncă...

Grandsailles privea, fascinat şi melancolic.

__Ţot ce îmi spui este la fel de frumos ca o Arcadie pictată de Poussin..., oftă el, apoi se năpusti cu lăcomie asupra salatei, cu toată energia cuţitului şi a furculiţei, care rămăseseră suspendate în aer în mîinile sale cît dură expunerea maestrului Girardin.

După salată, Prince servi trufe coapte în spuză, în coşuletele lor de hîrtie de un alb imaculat, însoţite de un vin roşu din recolta anului 1923, an care, după spusele lui Girardin, avea un buchet ca de soare. Mîncară trufele în tăcere, apoi, cînd fu adusă brînza de capră, contele îi spuse notarului:

__Foarte bine, dragul meu Girardin, acum vorbeşte-mi de

doamna de Cleda.

îşi înfăţişă cererea pe acelaşi ton pe care ar fi putut cere să i se interpreteze aria favorită.

— Tocmai mă gîndeam la ea, răspunse maestrul Girardin, cînd mîncam trufele. Fiecare vede lucrurile după propriul său punct de vedere. Vicontele d'Angerville îşi închipuie desigur că trupul de zeiţă al doamnei de Cleda adăposteşte sufletul unei regine, iar dintre numeroşii săi admiratori, destui sînt cei care, lăsîndu-se înşelaţi de strălucirea de foc a privirii ei, îi atribuie temperamentul sălbatic al unei curtezane, în ce mă priveşte, fiind notar, ar trebui să o văd, în primul rînd din punct de vedere profesional, ca pe o bună partidă, sau, din punctul de vedere al rusticităţii mele naive şi poetice, ca pe o zînă. Ei bine, nici una, nici cealaltă nu mă satisfac! Solange de Cleda îmi apare mai curînd ca un soi de sfîntă.

Şi, cum Girardin distingea o umbră de ironie în ochii contelui, continuă:

— Prin harul lui Dumnezeu, sfintele au adesea un trup la fel de frumos ca acela al Afroditei. Or, în după-amiaza aceasta/ în tot răstimpul cît am luat ceaiul, am observat-o pe doamna de Cleda. Era atît de sumar îmbrăcată încît nu te puteai îndoi nici o clipă de suverana frumuseţe a trupului ei; cu toate astea, îşi încrucişa adesea braţele peste piept de par-

că i-ar fi fost frig, amintind de atitudinea unui nud ieşind din baie si totodată de cea a unei sfinte ascultînd mesajul cerului. Am fost frapat, privind-o, de puritatea pe care o reflecta

ovalul chipului ei. Iar buzele îi erau atît de palide că nu mâ puteam împiedica să nu mă gîndesc la călugărita din acea veche baladă ce se cîntă încă la Libreux: Cîntecul de jale al călugăriţei sfîntului Julien.
— Nu-1 cunosc, spuse Grandsailles.
— După legenda locului, explică Girardin, sfîntul Julien, pe cînd trecea într-o bună zi prin regiune, însoţit de credincioşii săi ucenici, descoperi mormîntul unei călugăriţe, care fusese celebră pentru frumuseţea ei. Cînd deschiseră sicriul, trupul întreg se preschimbase în ţărînă, iar în locul lui crescuseră scaieţi şi trifoi. Doar capul călugăriţei, cu boneta de un alb strălucitor, rămăsese neatins, însă gura se făcuse albă ca de cretă, iar la colţurile buzelor creşteau flori de iasomie.
— înţeleg..., spuse contele pe şoptite, ca pentru sine însuşi. Trufele coapte în spuză... coşuleţele din hîrtie: boneta...
Girardin spuse în chip de concluzie:
— Iar refrenul baladei, cîntat pe o notă melancolică, cu acompaniament de chitară, de cimpoi si de tamburină, zice aşa:
Sînii ei erau două pietre vii, Picioarele ei, iarbă înverzită, Buzele ei, iasomie.
— Cîntă-mi-1, cred că ştiu melodia..., îl rugă Grandsailles. Girardin doar atîta aştepta. După ce sorbi din vin, ples-
căi din limbă si, cu o voce de falset ce imita perfect intonaţia tremurată caracteristică ţăranilor din Libreux, începu să cînte mai întîi cîteva fragmente, apoi întreg Cîntecul de jale al călugăriţei sfîntului Julien; cînd îl reluă da capo, contele îl însoţi si el cu vocea sa joasă şi bătu ritmul lovind cu şevaliera inelului său din aur într-un platou din cristal pe care-1 ţinea cu cealaltă mînă, pentru a obţine un sunet mat, fără rezonanţă.
Cînd ajunseră la refren, maestrul Girardin îşi prinse vîrful nasului între degetul mare şi arătător, astfel ca tonul întru cîtva strident al vocii sale nazale să întărească si să distileze inflexiunea tînguitoare a cîntecului.

u
erau ^ou^ P^re °"—' susPmă Girardin, cu o voce ie Delicată că ai fi crezut că auzi bîzîitul unui ţînţar. a l ____ paam, paam, paam, răspunse Grandsailles, marcînd Itirrml pam cu un pocnet sec al şevalierei.
Picioarele ei, iarbă înverzită... — Paam, paam, paam.
__Buzele ei, iasomie...
_Paam, paam, paam..., paam, paam, paam..., paam, paam,
paam!
Girardin pleca întotdeauna la ora zece şi jumătate. Aşa
că se ridică să-si ia rămas-bun. Grandsailles mai zăbovi cam zece minute în sufragerie, transcriind cît mai lent cu putinţă cîntecul în carneţelul său de note. După care nu mai ştiu ce să facă. Se gîndi o clipă să-i spună ceva lui Prince, care părea să tărăgăneze cu bună ştiinţă, aşteptînd parcă să intre în vorbă. Tăcerea rămase însă desăvîrşită, iar Prince zîmbi atunci trist, de parcă ar fi vrut să se scuze că Grandsailles nu avusese nimic să-i spună.
După ce strînse masa, urîndu-i noapte bună contelui, el dispăru. Grandsailles se hotărî atunci să se ridice de la masă şi, urcînd agale scara cea mare, se duse în camera sa.
Iluminatul electric al castelului, avînd mereu deficienţe, avu o variaţie aproape imperceptibilă, iar unicul glob care atîrna destul de departe de tavan, chiar deasupra mijlocului patului, era atît de uzat încît paloarea sa chihlimbarie şi gata să se stingă abia de arunca lumină.
Pe patul pregătit pentru culcare, o cămaşă de noapte din mătase alburie era meticulos împăturită. Aşa cum proceda în fiecare noapte, Grandsailles puse provizoriu pe pat carneţelul cu note, apoi se dezbrăcă. Cînd fu în pielea goală, rămase astfel cîteva clipe, fricţionînd maşinal o mică vînătaie sub mamelonul stîng, pe care şi-o făcuse cu un buton arunci cînd

zdrobise ceapa în salată la începutul cinei.
Trupul lui Grandsailles era desăvîrsit, înalt si frumos; faimosul Apollo din muzeul din Milano, desenat de Rafael, ar putea da o idee mai precisă asupra lui. După ce contele îşi puse cămaşa de noapte, care era abia un pic mai lungă decît cămaşa de zi, îşi luă carneţelul de note şi se îndreptă spre extremitatea încăperii, unde se înălţa silueta unui dulap mare
61
din acaju închis la culoare, foarte îngust, dar atît de înalt încît atingea tavanul.
Acest dulap sever se sprijinea pe patru picioare de formă umană, cu degete lungi si subţiri, în stil egiptean, sculptate într-un bronz foarte strălucitor. Grandsailles deschise cele două uşi ale dulapului, al cărui interior era gol, cu excepţia unuia din rafturile centrale, pe care se aflau la îndemînă o serie de obiecte: la stingă, un mic craniu de copil, încununat cu o delicată aureolă din aur şi atribuit sfintei Blandine, pe care contele îl ţinea acolo de cînd începuse restaurarea capelei castelului; alături de această relicvă a copilei-martiră, se găseau o vioară şi un arcuş; iar lîngă ele, o cheie neagră, minuţios lucrată şi avînd încrustat un crucifix din argint, potrivindu-se la sicriul ce conţinea rămăşiţele pămîntesti ale mamei contelui. Aşa cum făcea în fiecare noapte, Grandsailles îşi puse acolo carneţelul şi apucă vioara, dar, chiar în clipa în care îşi înclina capul pentru a-si aşeza instrumentul între bărbie si umăr, auzi un zgomot ce-l făcu să se întoarcă. Zîmbitorul chip al unei bătrîne se ivi în deschizătura uşii.
Era credincioasa menajeră a lui Grandsailles, pe care contele o numea întotdeauna „călugăriţa din Launay", în amintirea Minăstirii din Parma.
— Bună seara, călugăriţo, spuse contele, lăsîndu-şi vioara pe pat.
„Călugăriţa" intră ducînd în mînă un platou pe care se găseau două anghinare fierte, ideea fixă a contelui atunci cînd suferea de insomnie în toiul nopţii; cealaltă mînă a „călugăriţei" era băgată într-o mănuşă groasă din păr de pisică, cu care fricţiona regulat piciorul bolnav al contelui, expus adesea la accese acute de dureri reumatismale. „Călugăriţa" era aproape diabolic de urîtă, exercita însă un anume soi de atracţie datorită inteligentei ei vioiciuni şi expresiei dezgheţate. Era maniac de curată; pielea îi era fină, dar monstruos de zbîrcită, iar ochiul drept îi lăcrima întruna, ceea ce o silea să-1 şteargă în fiecare clipă cu colţul şorţului alb cu dantelă pe margini.
Contele nu avea nici un secret faţă de „călugăriţa" sa. Ea era singura persoană care avea voie să-i pătrundă în cameră fără măcar să bată la uşă. Avea putere de decizie asupra
62
t ce mişca în castel şi, cum contele nu era în stare să se a penseze de serviciile ei, o lua întotdeauna cu el cînd se dua la Paris. Călugăriţa, care încă nu deschisese gura, înge° unche şi începu să fricţioneze cu răbdare şi conştiincios piciorul contelui, în cursul acestei operaţii, un gest, mai viguros decît celelalte, dezveli întru cîtva părţile intime ale contelui.
plină de respect, ea lăsă în jos cămaşa cu mînă înmănuşată dar o strecură pe cealaltă, goală şi zbîrcită, pe dedesubt, si,'palpîndu-l cu bucuria castă a unei mame, îl privi cu tandreţe exclamînd: „lisuse! lisuse! Ce binecuvîntare a cerului!" Apoi, cu aceeaşi mînă, se sprijini pe genunchiul lui pentru a se ridica, lăsîndu-se cu toată greutatea corpului. „Ar trebui să scoţi din dulap capul sfintei Blandine, îl sfătui călugăriţa, pe punctul să iasă. Eu n-aş putea în veci să adorm cu aşa ceva în cameră."
Din prag, în timp ce cu o înţeleaptă încetineală îşi ştergea ochiul care, cît se chinuise să se ridice, avusese răgazul să-i umezească gîtul pe toată lungimea lui, repetă de două ori în chip de concluzie: „Căci nimic nu te ţine mai sigur treaz decît gîndul continuu la moarte." Pe cînd se îndepărta de-a lungul coridorului, o auzi mormăind: „Domnul fie binecuvîntat! Domnul fie binecuvîntat!"
Pendula bătu de ora unsprezece. Grandsailles apucă din nou vioara şi, apăsînd-o cu seninătate, dar ferm, de obraz, atacă cu arcuşul său de virtuoz aria în re major de Bach. Stătea aplecat uşor înainte, cu genunchiul piciorului bolnav lipit de marginea patului, deschizătura laterală a

cămăşii sale de noapte dezvelindu-i coapsa care, stimulată de fricţiune, căpătase o nuanţă intens trandafirie, în mijlocul pielii iritate, vechea cicatrice îşi etala nişte ramificaţii ca o vegetaţie întunecată, vînătă la culoare.
Ochii lui Grandsailles se opriseră asupra micului craniu al sfintei Blandine, cu dinţii mici intacţi, netezi şi albi ca nişte pietricele de rîu. Puritatea lor îl duse cu gîndul la genunchii lui Solange de Cleda, iar amintirea chipului ei speriat, ^mobilat de strălucirea lacrimilor, părea să imprime o fru^useţe divină şi limpede melodiei ce se desfăşura maiestuoasă şi atotputernică.
63
Grandsailles respiră adînc, urmînd cu o mişcare a , lui melodioasele inflexiuni ale cursului arzător al muzicii, dar chipul său, impasibil si fără muşchi încordaţi, sta mărturie a faptului că el nu acorda emoţiilor inimii lui, susceptibile de slăbiciune, nici un drept de a tulbura cristalina limpezime a interpretării sale. Şi, în timp ce aria se apropia de ultimele măsuri, în care întreaga nelinişte a nopţii părea că atinge un punct geometric de care urma să rămîhă agăţată pe veci, i se păru că-si simte degetul mic al mîinii ce ţinea arcuşul umed încă de călduţa şi dezirabila salivă a lui Solange de Cleda.
Prietenii doamnei Solange de Cleda
în jurul orei unsprezece şi jumătate, bogata americancă Barbara Stevens, văduva şi moştenitoarea lui John Cornelius Stevens, ieşi în grabă din hotelul Ritz în compania fiicei sale Veronica. După ce parcurseră cam cincizeci de metri pe acelaşi trotuar, intrară în casa de modă a doamnei Schiaparelli. La ora unu şi zece, mama şi fata ieşiră de la Schiaparelli şi se reîntoarseră la Ritz unde luară prînzul compus dintr-o salată, oferită cu servilismul şi ceremonialul de rigoare.
înghiţiră două feluri de vitamine diferite, cu ajutorul a două pahare de Martini ce le făcură poftă de un al treilea, precum si o îngheţată asortată, fistic cu ciocolată; după care, fără să mai aştepte cafeaua, se reîntoarseră la casa de modă Schiaparelli, de unde nu ieşiră decît spre a reveni la Ritz, la tanc pentru ceaiul de la ora cinci.
Barbara Stevens izbutise să-şi compună o expresie cu totul deosebită care îi permitea, atunci cînd intra la casa Schiaparelli, să lase să se înţeleagă în chip evident că ieşea de la Ritz, şi o alta care, la întoarcerea la Ritz, nu lăsa nici un dubiu asupra faptului că ieşea de la Schiaparelli. în primul caz, expresia ei consta în aceea că ţinea gura constant întredeschisă, ca într-un fel de moliciune dezabuzată, opusul exact al unei guri căscate de uimire; nu răspundea niciodată întrebărilor pe care i le puneau vînzătoarele, îşi lăsa mîinile înmănuşate să zăbovească peste diverse articole şi, pretinzînd totodată, fără nici o delicateţe, că nu se opreşte la nimic, se ^ra în secret de absolut tot. Pentru întoarcerea la Ritz, afiŞa dimpotrivă o gură închisă, sau, mai bine spus, încordaa' căci îşi ţinea buzele strînse cu un aer plictisit care expri-
65
mă o umbră de dezgust atit de frivol, că nu putea să aibă altă cauză decît acele mici preocupări tiranice impuse de exigentele modei si pe care o femeie ultrasofisticată ca ea nu le putea nicicînc încuviinţa pe de-a întregul. Barbara Stevens pusese să fie trezită în dimineaţa aceasta la nouă şi jumătate, sub pretextul că avea oră la coafor la şase si jumătate, oră pe care o smulsese cu de-a sila şi pe care era hotărîtă să o anuleze cu sînge rece. Ca multe fiinţe slabe, înlănţuite de propriile capricii, nu se simţea la largul ei şi liberă decît atunci cînd putea să suprime în mod arbitrar corvezile si obligaţiile cu care avusese grijă în ajun să-şi presare drumul.
Fiecare din aceste mici obligaţii se putea de altfel transforma într-o preţioasă sursă de distracţii în cazul în care Mrs. Stevens ar fi cunoscut riscul de a se plictisi: atunci cînd ziua i se anunţa cam goală, măcar îi rămînea întotdeauna cu ce să o ocupe, dacă nu putea să o umple; în schimb, dacă dimineaţa se înfăţişa sub fericite auspicii, încărcată cu cele mai aţîţătoare perspective, Mrs. Stevens începea să se degajeze cu voluptate de toate obligaţiile — se cuvine totuşi să recunoaştem pe drept că acţiona în aceste cazuri cu o corectitudine, o

rigoare, o grijă meticuloasă în alegerea scuzelor ce traduceau un real efort din partea secretarei sale, care făcea uz cu abilitate de toate pretextele politeţii, fără a pierde vreodată din vedere o preocupare exclusivă şi conştientă pentru publicitate:
„Mrs. Barbara Stevens regretă că nu poate veni la ultima probă, are însă absolută nevoie de pantofii cu tocuri încrustate cu diamante mici, pentru a asista la manifestaţia de caritate de la ambasada Angliei."
„Dna Barbara Stevens doreşte să-şi anuleze dejunul la restaurantul Larue, dată fiind sosirea regelui Greciei."
„Dna Barbara Stevens roagă pe dl si dna Fernandez să aibă amabilitatea de a-i telefona mîine dimineaţă, dînsa este dezolată că nu poate asista la cockteil, dar are o problemă importantă de discutat cu avocaţii săi."
„Dna Barbara Stevens roagă să aveţi bunăvoinţa de a o scuza că este nevoită a-şi amîne vizita pînă după întoarcerea de la Versailles, vinerea viitoare, si roagă să i se pună deoparte cele două clipsuri din turmalină trandafirie si co-
66
lierul din smaralde nefăţuite, care îi plăcea atît de mult pictorului Berard. — Fireşte, fireşte..., răspundea bijutierul de la celălalt capăt al firului. Cred că Mrs. Stevens se referă la colierul Renaissance, decorat cu figurine de femei-centauri. Doamne sfinte, da, desigur că i-1 vom păstra."
Punînd telefonul la loc în furcă, bijutierul nu putea să nu-si spună: „Hm... Versailles... Trebuie să fie dineul la ducele de Windsor... Ia să vedem, în ce zi este acest dineu?... Pe 16, da, vineri. Dar, în cazul ăsta, secretara probabil că s-a înşelat. Mrs. Stevens nu se va reîntoarce mai devreme de sîmbătă dimineaţa. Va trebui să aşteptăm pînă luni... Luni dimineaţă..."
Genul ăsta de mici socoteli, pe care orice convorbire telefonică le declanşa fără greş în creierul montat pe platină al bijutierului, era specialitatea secretarei Barbarei Stevens.
Miss Andrews poseda la rîndu-i un creier împănat cu clişee jurnalistice, neregulat presărate cu lugubre careuri negre alternînd cu cele de un cenuşiu murdar al unor cuvinte încrucişate abandonate pe un colt de masă, zmîngălite cu un scris cu creionul, neciteţ si aproape şters. O încerca o bucurie aproape sălbatică la gîndul de a străluci uneori în ochii stăpînei, atunci cînd venea seara ca să-şi primească ordinele si îşi etala în mod slugarnic resursele machiavelice care-i îngăduiau să împodobească cu graţioase filigrane de stupiditate, dînd dovadă de o mediocritate fără seamăn, dorinţele prea nude si prea impulsive pe care Mrs. Barbara Stevens le lăsa exact aşa atunci cînd avea chef.
— Luînd asupră-mi responsabilitatea de a anula întîlnirea dumneavoastră de vineri, spunea Miss Andrews, am obţinut patru rezultate diferite: primo, să cîştig pentru doamna un răgaz de două zile pentru a lua o decizie; secundo, să anunţ că doamna cinează la familia Windsor la Versailles, fără a menţiona totuşi acest lucru; terţ io, să-i informez pe cei doi Fernandez de alegerea dumneavoastră, căci trebuie ca ei să se ducă mîine dimineaţă să vadă aceeaşi bijuterie, asupra căreia Cecile Goudreau le-a atras atenţia. Nu se poate să nu-i intereseze. Si atunci li se va spune că Barbara Stevens a rugat să-i fie reţinută.
67
— Sînt sigură că dna Goudreau a auzit despre ea de la Berard; se spune că ea nu are pic de gust, interveni Barbara, cu o notă de ciudă.
— Şi, quarto... continuă triumfal Miss Andrews.
— Cum aşa, quartot se miră Mrs. Stevens, care nu urmărise decît vag disertaţiile mondene ale secretarei sale, în timp ce-şi punea un capot din dantelă, stropit cu violete mari de o nuanţă strălucitoare.
A purta acest vesmînt (ce distona excesiv cu puritatea salonului ei alb cu auriu, al cărui decorator fusese Jean-Michel Franck) reprezenta pentru ea o mare satisfacţie de amor-propriu. în intimitatea budoarului, avînd-o drept martor de taină doar pe Miss Andrews, se putea lăsa

fără constrîngeri în voia înclinaţiilor fireşti ale execrabilului ei gust.
— Quarto, al patrulea avantaj este acela de a fi ales ziua de vineri, reluă Miss Andrews, expediindu-şi rapid cuvintele de teamă că nu va putea ajunge pînă la capătul explicaţiei. Vineri, soţii Fernandez merg la dineu la Solange de Cleda, dineu la care doamna regretă atît de tare că nu va putea asista din cauza familiei Windsor! Soţii Fernandez nu vor pierde prilejul de a vorbi de ultimele dumneavoastră extravaganţe, astfel că va fi întocmai ca si cînd v-aţi fi dus!
— Cine a răspuns la telefon la Cartier? Brunetul cel scund cu accent spaniol?
— Cred că da. Era foarte amabil. A repetat de două ori: „Spuneţi doamnei că îi stau complet la dispoziţie."
— „Complet la dispoziţie"... Da, cu siguranţă e vorba de brunetul cel scund. I-ai telefonat dlui Paul Valery în legătură cu dejunul meu din data de 20?
Miss Andrews se cufundă din nou în descrierea exhaustivă a avantajelor diplomatice ale modului ei de a telefona, în timp ce Barbara Stevens, cu capul în mîini, stătea atent aplecată peste carnetul de întîlniri, ţinînd ochii închişi, în-; chipuindu-şi cu o precizie scenică demnă de cei mai buni \ regizori fiecare din reacţiile şi contracţiile faciale pe care pre-1 zenţa ei la Paris avea să le declanşeze în cercul relaţiilor sale, deja la curent cu ultimele ei activităţi graţie zelului intrigant al secretarei, începu apoi să-şi studieze rolul în funcţie de fiecare circumstanţă şi, exigentă cu ea însăşi, susceptibilă,
68
se chinui să reînceapă de o sută de ori aceleaşi gesturi, aceeaşi grimasă, aceeaşi inflexiune a vocii, reluîndu-şi neobosită în imaginaţie intrările şi ieşirile pînă la atingerea perfecţiunii. Era epuizant! Abia atunci, jucînd teatru faţă de ea însăşi, se aventură pînă la a se felicita de propriu-i joc.
îşi făcea intrarea la Cartier în chip de strălucită întrupare a tuturor bîrfelor privitoare la dineul de la Versailles, îşi făcea apariţia acasă la soţii Fernandez în chip de semnal al marii finanţe, iar la cizmar pur şi simplu ca ducesa de Kent. Lucru straniu, deşi Barbara nu lua într-adevăr în serios acest soi de efecte, nu era mai puţin adevărat că linguşelile furnizorilor se făceau pe dată mai prevenitoare, maşina îi era chemată cu un fluierat mai rapid, plecăciunile portarilor şi ale lumii bune din Paris deveneau mai profunde; şi aceasta contribuia la a o face să nu se simtă sigură pe ea însăşi şi la a se întreba: „E cu putinţă să nu fiu decît o fandosită care se dă mare?"
— Gata, dragă... o imploră Barbara, retezînd interminabila sporovăială a secretarei. Spune-mi mai curînd ce ne rezervă soarta pentru astăzi...
Ştia, din păcate! Iar tonul ei fatalist nu viza decît să-i pregătească firescul reacţiei.
— Nimic, răspunse Miss Andrews un pic încurcată, în afară de proba la croitor şi de ora la coafor, la şase şi jumătate.
— In sfîrşit, suspină Barbara, o zi de fericire...
Miss Andrews era deja în picioare, cu un formalism milităros, aşteptînd ordinul de repaus; chipul ei liliputan si uşor lucitor avea exact nuanţa rozalie şi forma precisă a unui deget de la picior, avînd taman în mijloc un dinte mare verzui — în sfîrşit, o unghie.
— Poţi pleca, mulţumesc. Ne vedem mîine.
Tocmai atunci Veronica intră în încăpere şi veni să-şi sărute mama în colţul gurii. Ferindu-se de sărutare, Barbara °ftă din nou:
— în fine, o să putem petrece o zi plăcută, doar tu şi cu ntine, dar o să trebuiască totuşi să merg la blestematul ăla de coafor, în loc să rămîn aici să-mi fac corespondenţa.
Detesta de fapt modul prea glacial al noului ei coafor de a trata pe toată lumea la fel şi ar fi renunţat bucuroasă la
69
întîlnirea cu acest rebel, „un comunist, desigur", se gîndi ea. însă vidul cumplit pe care-1

anunţa sfîrsitul după-amiezii o lega fără speranţă de această întîlnire: după ora la coafor, absolut nimic! Privi pe furiş si cu un aer de reproş telefonul, cînd iată că acesta începu să tîrîie timid, fiind pe dată oprit, sunet care făcu să apese dureros peste inima deja goală a Barbarei toată liniştea de moarte a acelei dimineţi. Simţi că-i piere curajul şi îşi întoarse dezgustată privirea de la locul unde zăcea telefonul, ca o langustă albă adormită şi nemişcată, agăţată stupid în furculiţă, incapabilă să-i vină în ajutor.
— Cît este de odihnitoare, spuse Barbara, o dimineaţă întreagă fără telefoane.
— Cine vrei să telefoneze? Toată lumea e la ţară, zise Veronica.
— De ce, e vacanţă? întrebă cu voce slabă maică-sa.
— Semivacanţă. Mai sînt deschise cîteva magazine, dar oamenii au plecat... Ia te uită, se dă un film cu Fred Astaire...
Veronica nu lansa sugestia decît pentru plăcerea de a o tachina pe maică-sa.
— A, nu, nici vorbă! Pentru nimic în lume! exclamă Barbara cu un aer semeţ, năpustindu-se să-şi ia înapoi pila de unghii pe care tocmai o descoperise în mîinile fiicei sale.
— A, nu, nici vorbă! zise la rîndu-i fata, imitînd tonul mamei sale. Ştii bine că manichiurista ţi-a interzis să te mai atingi de unghii.
Barbara recunoscu făcînd mutre, apoi se întoarse să se întindă pe divan.
— Că manichiurista mă calcă pe nervi, treacă-meargă! Că Miss Andrews mă calcă pe nervi, treacă şi asta de la mine! Că fiica mea, Veronica, mă calcă pe nervi, iarăşi bine! Dar nu Fred Astaire! Basta cu atîta tap-dancel Admit să mă calce pe nervi oricine, dar nu cu clachetele de step!
Cît ai clipi, întreg chipul Barbarei fu străbătut de tresăriri nervoase abia perceptibile. S-ar fi zis că se pot vedea micuţii păianjeni ai insatisfacţiei fugind în toate direcţiile pe sidefiul pielii întreţinute cu grijă. Veronica veni să se aşeze lîngă ea; nemişcată şi cu privirea atentă, ghicea că mama ei era deja gata să verse lacrimi şi se aştepta s-o vadă izbucnind în plîns. Barbara Stevens era înzestrată cu acea emotivitate efe-

rg ce dă o strălucire cu totul deosebită anumitor chipuri, ne care rouă lacrimilor mari ce se nasc cu uşurinţă subliniază si accentuează nuanţele sentimentelor, răpindu-le orice urmă a trecerii lor. Barbara avea patruzeci si trei de ani, dar năsucul ei fin cizelat avea şaisprezece, iar gropiţele albăstrui din jurul gurii nu arătau mai mult de doisprezece.
Era oare Barbara frumoasă? Dădea exact impresia opusă: aveai sentimentul că fusese frumoasă pînă mai ieri. Iar asta era perfect adevărat. Urîtă în copilărie, acceptabilă la vremea măritişului, frumoasă ieri, încîntătoare astăzi. Barbara Stevens era una din acele fiinţe rare pe care esenţa profundă a naturii lor le face apte de toate transformările, de toate întineririle cu care institutele de frumuseţe ademenesc atît de îndrăzneţ: înzestrată cu un simţ înnăscut al mimetismului, chipul ei putea reproduce cu o tulburătoare precizie expresiile cele mai contradictorii ale oricărei fiinţe — bărbat, femeie, chiar şi animal. Azvîrlindu-se nebuneşte în mitologia magazinelor de modă, îşi desfăşura toate facultăţile mimetice pentru a se molipsi cu bună ştiinţă de calităţile şi atitudinile idolilor zilei care izbutiseră în modul cel mai imperios s-o fascineze; în cursa ei dezlănţuită către depersonalizare, Barbara Stevens îşi cheltuia astfel toate resursele de energie pentru a semăna cu toate femeile frumoase ale epocii sale, nemaipăstrînd de la ea însăşi decît strictul necesar pentru a rămîne în viaţă. Tot ce era firesc în ea era limitat: avea picioare mai curînd scurte, fruntea îngustă, era durdulie fără rotunjimi generoase si destul de blondă. Unde putea găsi contrast mai frapant decît cel oferit de exuberanţa unduitoare şi aurie a fiicei ei?
Veronica era blondă nu doar prin părul bălai ce-i cădea în valuri pe umeri, ci mai degrabă printr-un soi de lumină ce emana din tot trupul ei; atunci cînd se găsea alături de maică-sa, s-ar fi putut spune că îi împrumuta un pic din auriul ei/ iar cînd era singură, făcea să pară aurite pînă si mobilele care o înconjurau.

Spre deosebire de Barbara, Veronica avea o frunte înaltă Şi senină, bombată, uşor meningitică, şi picioare lungi, sculpturale ce nu se vedeau niciodată, dat fiind că în prezenţa ei nu te puteai împiedica să nu-i priveşti constant ochii, pen-

U i*
tru că nu se citea nimic în ei: străini lacrimilor şi şovăielilor, ochii îi erau ficşi si uscaţi ca două imense deserturi, pupilele erau de un albastru atît de palid încît se confundau cu albul, si abia în adîncul lor şi la orizontul spaţiului lor translucid strălucea o bucăţică de clar de lună şi de pulbere de aur. Dacă Barbara avea picioarele prea scurte, era fără îndoială vorba de un mijloc dizgraţios pe care-1 descoperise natura pentru a o aduce mai aproape de sol şi a o face astfel mai umană. Veronica, în schimb, nu avea nevoie de lungile-i picioare de zeiţă pentru a-şi înălţa inima la un alt nivel. Ea făcea parte dintre aceia care calcă în picioare sentimentele omeneşti cu graţia unei antilope. Barbara, ca multe fiinţe slabe, era binevoitoare, înclinată către înduioşare, către iertare, şi nu era crudă decît în mod inconştient. Fără a fi crudă, Veronica cea asemănătoare zeilor din vechiul Olimp nu era nici bună, nici rea, si, ca orice fiinţă combativă apartinînd unei elite, era lipsită de milă, vindicativă şi predispusă la iremediabile pasiuni. Era călugăriţa, manta religioasă care-şi devorează dragostea din exigenţă biologică de absolut.

Barbara Stevens simţea asupra ei privirea inchizitorială a fiicei sale. Ţinea însă la această privire, a cărei transparenţă aproape materială atîrna ca un presse-papiers din cristal peste instabilitatea sentimentelor ei încredinţate inconstantei foiţe de mătase a frivolităţii. Ţinea la această privire mai cu seamă pentru că putea avea nevoie de ea, în cazul unei crize de nervi. Barbara nu aştepta nici o consolare de la privirea inflexibilă a Veronicăi. îi plăcea totuşi să simtă că cineva se uita la ea în timp ce plîngea, căci doar astfel izbutea să se înduioşeze cu adevărat de propria-i persoană. Tot aşteptînd o eventuală scenă de acest gen, Barbara luase din nou carnetul de întîlniri pe care-1 puse pe genunchi; îşi sprijini coatele pe braţul divanului şi se concentra, cu ochii mari deschişi, dar fără a vedea nimic, asupra unei pagini deschise la întîmplare. Văzu dintr-o dată desprinzîndu-se din tenebrele minţii o pălărioară, o pălărie de un albastru metalic atît de violent că părea roşu — de fapt nu părea roşie decît pentru că era roşie, albastră nefiind decît violeta care o împodobea. Această pălărie pîlpîi o clipă în mintea ei, ca o scînteie electrică trecînd de la albastru la roşu cu o asemenea rapidita-

ITQ încît ar fi fost greu de spus, după dispariţia ei, care din cele două culori fusese percepută mai întîi. Cu toate astea, brusca si orbitoarea apariţie a acelei pălării fusese de ajuns pentru a lumina, preţ de o clipă, obrazul persoanei care o purta si recunoscînd acel chip, Barbara scoase un ţipăt de spaimă si'-i rosti cu voce tare numele: „Mrs. Reynolds!"

— Am uitat complet că trebuie să merg diseară la dineu la soţii Reynolds..., spuse ea, lăsîndu-si braţele să-i recadă pe divan într-o poză de abandon teatral care părea că imploră o oarecare milă din partea Veronicăi, al cărei zîmbet ar fi putut fi ceva mai tandru şi mai puţin batjocoritor. Nu pot să nu mă duc, continuă Barbara, mi se aduce deja acuzaţia că-mi neglijez compatrioţii. De altfel, ţin la ei mult... sînt însă atît de naivi! îi poţi minţi fără măcar să dai atenţie la ce spui, că tot n-are importanţă! Ţine minte, fata mea: o minciună n-are haz decît dacă te minţi pe tine la fel de bine ca pe ceilalţi.

Fusese de ajuns ca seara să-i fie rearanjată ca să-şi regăsească vioiciunea de spirit, frumuseţea si gentileţea, iar sufletul ei să-si redobîndească un calm senin, care o făcu să caşte printre dinţi, toată numai satisfacţie şi lene. Acest căscat înăbuşit făcu să-i tremure imperceptibil buzele şi asta însemna că, după o ultimă recădere în indolenţă, avea să ia o decizie.

— Dio! exclamă ea, ridicîndu-se.

Barbara umblă foindu-se fără rost prin încăpere, savura liniştea care îi pusese mai înainte nervii la încercare şi se simţi chiar dispusă să aibă o oarecare indulgenţă faţă de marele

Arlechin cubist al lui Picasso, pe care trebuise să-1 cumpere cu atîta silă.
— Ştii ce mi-a amintit de acel dineu? spuse ea. N-ai să ghiceşti niciodată! Tabloul lui Picasso! Exact aceeaşi culoare ca a pălăriei lui Mrs. Reynolds, cea pe care o purta în ziua cînd m-a invitat la dineu, după ce ne-am încrucişat jos în vestibul: acelaşi albastru şi acelaşi roşu ca de flacără...
Acestea fiind zise, Barbara scoase pe jumătate din plic, pentru a le pune imediat la loc, cîteva fotografii ce o reprezentau şi pe care nu avusese răgazul să le privească cu atenţie, apoi, intrînd în baie, le aşeză provizoriu pe lavabou; după care se întoarse în încăpere, căutînd ceva, șovăind între o lucra-

re germană asupra bijuteriilor din Renaştere şi New York Times-ul din duminica precedentă. Opta în cele din urmă pentru a doua soluţie şi îşi reluă, agale dar fără ezitări, drumul spre baie, tîrîndu-si picioarele. Ajunsă acolo, închise uşa şi se făcu nevăzută pentru cel puţin trei sferturi de oră.
în cursul după-amiezii, Barbara Stevens îşi făcu de altfel timp pentru a alege între trei cocktailuri şi a accepta patru, după ce invitase doi prieteni veneţieni, întîlniţi din întîmplare, să vină să petreacă un sfert de oră cu ea la barul hotelului Ritz, înlocuind astfel ora stabilită la coafor, pe care o anulase. De acum înainte, orarul ei era fixat la minut cu o precizie ce putea fi apreciată ca de-a dreptul militară: douăzeci si patru de minute pentru a ajunge la Neuilly, zece minute pentru a face act de prezenţă la un cocktail; întoarcerea la Ritz, opt minute pentru a-şi schimba rochia, apoi alte două apariţii, fiecare de cinci minute, la două ultime cocktailuri; în fine, sosirea la soţii Reynolds, cu o întîrziere de douăzeci şi trei de minute.
La ora şase, Veronica se întoarse singură la hotel si înţelese, după deosebita imobilitate a dezordinii ce domnea în încăpere, că mama ei plecase de multă vreme. Se duse pe, dată să se întindă pe divanul pe care şezuse Barbara pe mai j toată durata dimineţii, cu intenţia de a lua cina acolo şi de i a se duce imediat la culcare. I-ar fi plăcut să se dezbrace pe loc şi să-şi pună capotul din pichet, cea mai recentă achiziţie a ei, atît de răcoros, de neted şi de scrobit că Veronica îi replicase maică-sii, atunci cînd aceasta îi reproşase alegerea: „Este pentru prima dată de cînd mă ştiu că înţeleg ce înseamnă cu adevărat să te simţi complet goală." Barbara protesta într-adevăr întotdeauna atunci cînd, intrînd în camera Veronicăi, o găsea pe aceasta în pielea goală; însă, după ce descoperise acest capot, nudismul fiicei ei cedase în faţa plăcerii contactului direct al trupului tare cu ţesătura oarecum ţeapănă, îngheţată parcă şi de un alb imaculat. Cerea de asemenea să i se apreteze cearşafurile cu o substanţială cantitate de amidon, astfel că acestea făceau un fîşîit ca de carton atunci cînd erau atinse cu degetul. Toată ziua Veronica aşteptase cu stoicism momentul delicios în care, sfîrşită de obo-

seală după cursele prin magazine, putea în sfîrşit să-şi strecoare trupul gol în stiharul ei scrobit si să mănînce un măr. în seara aceea, totuşi, ceva o împiedica să se schimbe imejjat — una din acele premoniţii cu care era obişnuită. Avusese, sosind, sentimentul straniu, dar ferm şi foarte clar, că avea să vină cineva în ultima clipă pentru a o face să iasă. Veronica îşi încruntă fruntea cu o expresie de încăpăţînare tipică, un aer de proastă dispoziţie care nu era nici grimasă de migrenă, nici de melancolie, ci traducea mai curînd atenţia pasionată cu care îşi punea întrebări asupra destinului ei imediat. Cu toate astea, deşi mintea îi rămăsese profund absorbită, îşi scoase pantofii şi apucă într-o mînă un măr auriu care avea acelaşi luciu ca şi fruntea ei. Ţinînd în cealaltă mînă un cuţit, se chinui, miscîndu-si piciorul cu înverşunare, să lărgească o gaură din ciorap, pînă ce aceasta fu destul de mare pentru ca degetul să treacă cu totul prin ea. Parcă n-ar fi aşteptat decît acest semnal pentru a începe să descojească mărul — ca pe propria-i viaţă. După felul de a proceda, calm şi hotărît, orice ţăran umil de pe cîmpia Creux de Libreux ar fi putut ghici că primul bărbat care-i va ieşi Veronicăi în cale va fi cel cu care ea se va mărita*. Căci Veronica făcea parte dintre persoanele care, atunci cînd curăţă un

măr de coajă, duc această operaţie la bun sfîrşit cu o infailibilă regularitate şi cu o îndemînare de speriat, o siguranţă care le permite, triumfînd asupra perfidelor asperităţi ale îndoielii, să facă din destinul lor o panglică lungă dintr-o singură bucată, oricît de fin 1-ar croi. Nici un simbol pe lume nu este mai puternic sau mai just decît acesta. Noi am reînvăţat, datorită lui Freud, că acţiunile automate (limbajul subconştientului) dezvăluie întotdeauna în chip profetic tainele sufletului nostru. Ştim de acum cu certitudine că o fată tînără care curăţă un măr pînă la capăt, făcînd din coaja lui o singură panglică fără s-o rupă, face dovada unui caracter atît de statornic Şi de ponderat, încît se poate spune că atunci cînd se va con-

* Conform unei foarte vechi superstiţii ţărăneşti, „dacă o fată ţmără descojeşte un măr pînă la capăt fără să rupă niciodată coaja/ ea se va mărita cu primul bărbat pe care-1 va întîlni". (Nota editiei franceze)

frunta nu cu un măr, ci cu un bărbat, ale cărui relaţii emoţionale faţă de ea însăşi va trebui să le analizeze, ea îşi va conduce idila, fără rupturi, pînă la un fericit deznodămînt. Aceea care, dimpotrivă, rupe coaja de măr în zeci de bucăţele inegale va proceda aidoma cu iubirile ei; fiind nestatornică, ea îşi va rupe si îşi va strica toate legăturile, iar la sfîrsitul vieţii, în locul unei linii de conduită melodioase şi continue, ea va vedea spirala propriului destin risipită în zdrenţe la picioare.

Fără să aibă habar de operaţia magică pe care tocmai o săvîrsea, descojind, cu o impecabilă siguranţă, acest fruct, dintre toate cel mai încărcat de simboluri*, Veronica, fiinţa care ar fi fost probabil prima care să rîdă de acest soi de exegeză, îi simţea totuşi justeţea în toate fibrele organismului j ei intact. Ştia că prima iubire ce se va naşte în viaţa ei va fi j totodată si ultima, şi că, în consecinţă, cea mai mică greşeală! risca să fie fatală şi ireparabilă. Ea nu va mai reîncepe, nul va cîrpi nimic: o singură viaţă, o singură linie de absolută per-| fecţiune. însă această iubire nu era încă pe punctul de a da năvală în viaţa ei; ştia chiar cu aproximaţie cînd urma să se întîmple: o va întîlni în vara aceasta, spre sfîrsitul verii, poate la începutul toamnei.

în aşteptarea iubirii, Veronica îşi imagina cu ardoare prietenia, o prietenie feminină, care va dura de asemenea toată viaţa: o creatură frumoasă, împărtăsindu-i sensibilitatea, supusă trupului, o fiinţă care ar apăra-o prin dubla cuirasă a cărnii şi a spiritului, prefigurînd marea încercare. Voia o femeie-prietenă, cu care să împartă neliniştitoarea primăvară a pasiunii ei, ferocitatea îmbrăţişărilor din august, elegia mîngîierilor din toamnă. Prietena pe care o aştepta trebuia să fie la fel de nevolnică precum mama ei, dar, contrariu acesteia, să aibă o gură mare, multă abnegaţie, nici un pic de frivolitate, braţe deprinse si experte în plăcere, în stare să le ghideze pe ale sale care vor fi hotărîte, dar poate şovăielnice, în momentul prăbuşirii în marea încercare. Căci ea se pregătea să fie victima jertfită: precum fiinţele legendare din

* Mărul păcatului: Adam şi Eva în Paradisul terestru; mărul frumuseţii: judecata lui Paris; mărul jertfei: Wilhelm şi fiul său; mărul fizicianului: Newton şi legea gravitaţiei. (Nota ediţiei franceze)

anticele religii sîngeroase ale aztecilor, Veronica, aşezată la umbra răcoros-fertilă a marelui arbore al sîngelui ei, aştepta; iar nemişcarea paralizantă devenea asemănătoare aceleia ce precedă furtuna. Se pregătea de marea experienţă care însemna să-şi dea viaţa, se înarma cu o forţă primejdioasă, căci, la cea dintîi şovăială a partenerului ei în săvîrşirea ritului — smulgerea inimii — se simţea în stare să pecetluiască cu toată forţa propriilor maxilare apogeul îmbrăţişării lor, încheind astfel, prin moartea unuia din ei doi, pactul de supunere în faţa grandioaselor legi si exigenţe ale iubirii aşa cum ea o concepea.

Veronica aştepta deci mai mult decît o femeie-prietenă de statură epică, avea nevoie să dea peste o fiinţă complexă, care să fie totodată mama, martor în extaz al pasiunii Veronicăi, floarea de portocal a ritualului jertfei sale, sclava lascivă ce dezvăluie tainele iniţierii, si mesagera cerului, preoteasa credinţei sale.

Pînă acum, de fiecare dată cînd Veronica dorise intens ceva, destinul ei, sub forma unui hazard imparţial, îi venise regulat în ajutor, aducîndu-i la tanc obiectul precis al dorinţelor sale. Şi astăzi încă, în această seară, în această clipă, acelaşi hazard se pregătea să se materializeze pentru a-i împlini dorinţa.
Cineva sună la uşă. Veronica nici măcar nu tresări şi, fără să mai aştepte ca Miss Andrews s-o anunţe pe vizitatoare, porunci: „Lăsaţi-o să intre!"
Ea era — Betka!
Betka avea o gură mare si purta impermeabil. O căldură sufocantă urca din stradă, iar atmosfera apăsătoare a unei furtuni care, de trei zile, nu se hotăra să izbucnească deasupra Parisului, îi încărca cu scîntei electrice pletele grele.
— Ce doriţi? spuse Veronica, punîndu-şi fără grabă pantofii.
— Voiam să vorbesc cu doamna Barbara Stevens. îmi permiteţi să mă prezint? Eu sînt cea care, la sfîrsitul săptămînu trecute, a scris toate invitaţiile pentru serata de debutantă a Veronicăi Stevens. Sînteţi Veronica, nu-i aşa?
Veronica dădu din cap.
77
— Mama dumneavoastră s-a declarat satisfăcută de munca mea si avea de gînd să apeleze din nou la serviciile mele într-una din zilele viitoare... E adevărat că nu m-am descurcat prea rău pentru a scrie toate adresele acelea într-o singură noapte, în ultimul moment, cu atît mai mult cu cît trebuia să le controlez apoi una cîte una cu Miss Andrews... De aceea speram să mă pot face iarăşi utilă...
Veronica aşteptă un lung moment înainte de a răspunde pentru a fi absolut sigură că stînjeneala Betkăi implica în mod tacit o cerere. Cedînd apoi unui sentiment de prietenie deja stabilit, se hotărî să se încreadă în propria-i intuiţie.
— Intr-adevăr, mama mi-a spus că are de gînd să vă folosească din nou, si poate într-un mod mai regulat. Pînă atunci, aş fi încîntată să vă dau un avans din viitorul salariu... O, nu, e cît se poate de firesc! Eu însămi rămîn mereu fără bani de buzunar!
Şi, cum Betka părea să protesteze încă, Veronica adăugă: Acceptaţi, vă rog, nu vă imaginaţi cît este de important pentru mine... Aş face orice ca să fiţi fericită!
Betka fu cam descumpănită de violenta si elementara sinceritate din tonul Veronicăi.
~ Nu, spuse Betka, nu vreau nici un avans la salariu. Pot să vă înapoiez aceşti bani peste exact două zile: am nevoie doar cît să trimit o telegramă părinţilor mei, în Polonia.
Veronica îi întinse pe loc un teanc de formulare de telegrame, pe care Betka le apucă lacomă, scoţîndu-şi totodată impermeabilul cu atîta grabă că reuşi să-'l sfîsie; dintr-un singur gest cu capul, îşi dădu la o parte părul care-i tot cădea în ochi şi scotoci cu mîini tremurătoare în panglica de gogrenă a fustei, încercînd să-şi tragă înăuntru partea de jos a bluzei cu mîneci lungi, care scăpă din nou, lăsînd la vedere un mic romb de stomac dezgolit, pe care încercă în zadar să-l ascundă. Veronica privea cu stupoare acest vîrtej de viaţă dezorganizată, comunicativă şi irezistibilă, care părea că se zbate în chinurile unei veşnice agitaţii — o frenezie a trupului —, şi, continuînd s-o observe, strînse buzele în jurul portţigaretului din aur, muşcînd tot mai tare pînă ce îşi lăsă în el urma dinţilor.
78
Simţind că Veronica o urmărea intens cu privirea, Betka îşi modera dezordinea agitaţiei şi deveni atunci evident că nu putea rămîne relativ calmă decît cu preţul unui considerabil efort. Se aşeză la birou, cu un aer foarte oficial, şi începu, îngrijată, să completeze formulare pe care le mototolea unul după altul, ridicîndu-şi de fiecare dată în chip de scuză ochii imploratori, care întîlneau privirea impasibilă a celeilalte. Chipul posomorit si inflexibil al Veronicăi zîmbea rar, dar, atunci cînd asta se întîmpla (nu mai mult de trei ori pe săptămînă), surîsul ei de înger melancolic se lumina de străluciri celeste care îl transfigurau în asemenea măsură, preţ de cîteva secunde, încît oricine 1-ar fi surprins atunci aştepta mai apoi ca acest zîmbet să

se repete pentru a se convinge că nu fusese jucăria unei iluzii, în seara aceasta, de cînd Betka intrase în încăpere, Veronica îi zîmbise deja de patru ori în acel mod, iar Betka nu aşteptase, ca să spunem aşa, trecerea de la un surîs la altul decît pentru a vedea ivindu-se iarăşi lumina pe acele buze, lumină ce părea, de departe, că-i încălzeşte pleoapele, aşa cum poate se întîmpla cînd te apropii de porţile Paradisului.
— Citiţi-o, spuse Betka, întinzîndu-i telegrama Veronicăi; aceasta se mulţumi să o ia, să o îndoaie şi să o pună la loc pe birou. Atunci Betka o luă si o citi cu voce tare: „Neprimit bani de trei luni — viaţa foarte dură — rog spuneţi adevărul despre căsătoria lui Ajale cu sora mea — am dreptul să ştiu — fiica voastră — Betka", totul fiind urmat de adresa ei: 17, Quai des Orfevres.
— Ajale era logodnicul meu, adăugă Betka, punînd jos telegrama şi apucîndu-şi brusc impermeabilul. Mulţumesc, mulţumesc mult! zise ea, cu chipul ei neted încordat de suferinţă.
Era frumoasă aşa cum putea fi o Pietâ de Bernini, dacă subiectul ei ar fi fost o adolescentă cu sîni foarte tineri, ca Betka. Avea optsprezece ani.
Veronica se duse spre ea şi o îmbrăţişa:
— Aşteptaţi-mă o clipă, o să cinăm împreună.
Izbucni furtuna, însoţită de cîteva lacrimi mari de grindină, chiar în clipa cînd taxiul lor se oprea în faţa restaurantului La Tour d'argent. Cît să traverseze trotuarul, fură deja uda-
79
te pînă la piele şi simţiră frigul brusc si plăcut al bogatelor averse de vară, care le făcu să urce tremurînd pînă în vîrful turnului. Acolo se instalară la o masă pe care Veronica o alese intenţionat, cam mare pentru a favoriza o atmosferă intimă, dar aşezată cu faţa spre un foc de lemne ce trosnea, aprins în grabă cînd se auziseră primele tunete. La începutul mesei nu schimbară decît cîteva cuvinte, aşa cum o fac noul secund şi căpitanul său călătorind împreună pe acelaşi vas. Betka şi Veronica observau fiecare în tăcere, în profunzimile privirii celeilalte, insesizabila dîră a plăcutei spume de iluzie pe care cele cîteva clipe petrecute deja împreună o ridicau îndărătul cîrmei împodobite cu crustacee negricioase şi cu alge întunecate.
Betka, neştiutoare încă de faptul că erau amîndouă îmbarcate în aceeaşi călătorie si care nu vedea în această întîlnire decît mirajul unei clipe, trăia fiecare secundă ca pe un miracol şi, în oricare din privirile ei, dăruia totul: emoţii, plăceri si chiar remuşcare.
Veronica, dimpotrivă, „calmă si concentrată ca o statuie oarbă*", îşi păstra acel simulacru de indiferenţă de gheaţă care, departe de a fi avariţie sau ariditate sufletească, nu asculta decît de necesitatea de a-şi decupa inima în felii egale si fine, corespunzînd fiecăreia din secundele cît trebuia să dureze neîntrerupta si constanta pasiune a vieţii ei: ea nu va mai iubi decît în acea clipă, ea nu va face decît să trăiască lungul ciclu al iubirii ei. Betka, în schimb... biată molie! Fiecăreia din privirile de oţel ale Veronicăi, Betka îi răspundea prin rîs, în timp ce dinţii ei desăvîrşiţi ronţăiau sălbatic tulpini de ţelină, care trosneau în gura ei cum pîrîie gheaţa la venirea primăverii.
— îmi place gura dumitale mare..., spuse Veronica, oprind pentru o clipă voracitatea copilărească, aproape frenetică, a Betkăi.
— Prea mare! protestă aceasta.
— Da, un pic cam mare..., admise Veronica cu reticenţă, pîndind efectul răspunsului ei.
* F. Garcia Lorca, vorbind despre prietena sa. (Nota ediţiei franceze)
80
— Ştiu. O oroare! exclamă Betka oftînd, descurajată şi gata să plîngă.
— îngeraşule! o linişti Veronica, nu ştii că eşti divin de frumoasă?
— Cred că da..., răspunse Betka cu o blîndă nuanţă de regret Nu găsesc că sînt urîtă. Mi se întîmplă chiar să cred că o persoană ca mine nu e neplăcută la privit... Nu prea ţin la gura mea şi detest culoarea părului meu... Dar îmi place restul — în special corpul meu. Cu riscul de a fi o alta, aş prefera să fiu ca dumneavoastră.

— în ce mă priveşte, este taman pe dos..., răspunse Veronica, cu privirea dintr-o dată absentă. Nu mă plac deloc, dar aş vrea să găsesc pe cineva exact ca mine, pe care l-as putea adora.
Betka prefera să se lase amorţită de efectul de intoxicare pe care personalitatea Veronicăi îl producea asupra ei, mai curînd decît să încerce să descopere si să înţeleagă sensul straniu si oarecum profetic al tonului sever al acesteia. Betka părea să asculte cu buzele, care erau uşor întredeschise într-un semiextaz de inocenţă virginală, ce trăda caracterul eminamente fizic al tuturor sentimentelor ei. Acea expresie, ce-i era familiară şi aproape constantă, devenea grimasă la cea mai mică emoţie, şi era greu de ştiut atunci dacă exprima durerea sau plăcerea, într-atît aceşti doi tirani ai sufletului ei îşi duceau existenţele comune şi amestecate în carnea trupului ei. Cu toate acestea, o plăcere intensă se manifesta la ea printr-o contractare mai violentă a muşchilor faciali, care-i întindeau colţurile gurii la maximum într-un rîs ce-i descoperea întreaga si generoasa strălucire a dinţilor. Efortul lor disperat de a rămîne strînsi dădea expresiei de bucurie a Betkăi ceva irezistibil de nebunesc si infinit de înduioşător.
Li se aduse şampanie. Veronica se agita pe scaun de parcă ar fi fost pe punctul să se arunce asupra prietenei ei, dar simţind-o pe cealaltă atît de încrezătoare şi dezarmată, întîrzia cu o voluptuoasă plăcere clipa atacului, în cele din urmă, 11 puse fără menajamente întrebarea îndelung premeditată, tutuind-o pentru prima dată:
— Spune-mi, dragă, eşti virgină?

Betka se mulţumi s-o privească fără să răspundă, chipu-i roşu ca sfecla, umil şi totodată mîndru, sporindu-i farmecul.
— Mănîncă! îi spuse Veronica oftînd, în timp ce tăia sfoara ce ţinea o felioară de slăninuţă, avînd deasupra un ciorchine mare de strugure tămîios, între gheruţele desfăcute ale unei prepeliţe flambate cu rom.Veronica prinse uşor ciorchinele în furculiţă si-1 oferi Betkăi pentru a o împăca.
— Ţine, îngeraşule, prinde!
Şi Betka îşi lungi gîtul şi zdrobi în dinţi strugurele neted şi dulce, în timp ce două lacrimi amare îi curgeau de-a lungul obrajilor. Veronica ştia pefect de bine că ea nu era virgină! De-acum însă se simţea liniştită că izbutise atît de repede, atît de uşor, s-o facă să plîngă.
In chip de recompensă, Veronica avea să i se destăinuie imediat, si, ceva mai tîrziu, la desert, avea să şteargă orice urmă de amărăciune făcînd să defileze pe dinaintea ochilor ei uimiţi cavalcada fermecată a nesecatului farmec al imaginaţiei sale, aşa cum ştia să o facă atunci cînd îşi punea în cap să placă şi să subjuge.
După ce se hotărî să recurgă la aceste trucuri, Veronica îşi îndepărtă un pic scaunul de cel al Betkăi, dorind ca aceasta să primească din plin efectul tuturor gesturilor ei impetuoase, adesea de neînţeles şi mereu fascinante, ca acelea ale unor ritualuri magice. Renunţînd la obişnuita-i imobilitate, începu o uimitoare exhibiţie de mimici echivoce.
Sînt virgină..., spuse ea încetişor, pe un ton aluziv tulburător. Şi reluă, mai încet încă:
Sînt virgină, ţi-o jur! Şi, cu toate astea, nu plîng, după cum vezi!
Cu un gest solemn, se făcu că se şterge la ochi pentru a arăta că sînt uscaţi. Betka rîse.
— Iar acum, spuse Veronica, o să-ţi arăt dovada a ceea ce spun, şi înălţă atunci încet, foarte încet, pumnul strîns pînă ce fu deasupra capului. Apoi îl deschise, maliţioasă, şi îşi mişcă în mod elocvent inelarul care avea un mic pansament de tifon menţinut cu o bucăţică de plasture. Vezi? O rană! zise ea, clipind din ochi.
Betka, complet zăpăcită, roşi totuşi, sporindu-şi încurcătura şi dînd din cap cu un fermecător aer necăjit, menit să-i tăgăduiască roşcata. Veronica îşi trase apoi scaunul mai aproape de Betka în semn de afecţiune şi, cum se pregătea să treacă la confidenţe, îşi lăsă degetul rănit în seama Betkăi.
— Ai grijă de el, zise ea, dar nu strînge, numai dacă nu te fac să roşeşti.
Betka prinse degetul cu amîndouă mîinile şi-1 duse la buze, sărutîndu-1 uşor. Veronica îşi

începu atunci povestea, cu o vioiciune diabolică.
— Eu, Veronica Stevens, sînt virgină-căsătorită şi castă. Sînt virgină pentru că, în loc să fiu căsătorită cu un bărbat, sînt măritată cu o femeie. O cunoşti — este Barbara, maică-mea. Dormim împreună de fiecare dată cînd îi vine să plîngă. Asta i se întîmplă cam de două ori pe săptămînă. Trebuie s-o consolez, cînd şi cînd, de greaua povară a frivolităţii ei; se năpusteşte în patul meu şi mă sileşte să pun ceva pe mine — altfel, i-ar fi ruşine. Trebuie apoi să mă cuibăresc în spatele ei, s-o ţin strîns, să-mi lipesc obrazul de ceafa ei ca s-o încălzesc. Asta o face să doarmă. Atunci îmi scot imediat pijamaua şi o arunc într-un colţ; şi dacă se trezeşte în toiul nopţii, urlă de teamă, de parcă trupul meu ar fi al unui demon, îţi vine a crede că mama nu mă sărută niciodată? Nu sînt pentru ea decît o buiotă, care-i calmează uneori insomniile. De altfel, nu poate suferi nici contactul direct cu o buiotă. Pentru ea, trebuie ca totul să fie mereu înfăşurat în ceva... In ziua care urmează ciudatelor noastre nopţi de dragoste, primesc întotdeauna un cadou. O las pe mama să-mi dăruiască toate aceste lucruri tot aşa cum ea mă lasă s-o iubesc — altfel spus, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Iată ultimul dintre cadourile primite...
Şi îi arătă Betkăi cordonul pe care-1 purta şi a cărui cataramă reprezenta un lacăt din aur.
— Ca de obicei, m-am făcut că nu-1 observ, continuă Veronica. Aveam o întîlnire cu un bărbat, un francez, în apartamentul său. I-a atras imediat privirea şi mi-a spus, servindu-mi un cocktail: „Simt că destinul m-a ales pentru a te elibera de centura ta de castitate." N-am răspuns, îmi place ca un bărbat să treacă drept o fiinţă rece, iar o femeie, drept

inaccesibilă. Pentru mine, dragostea trebuie să fie severă, ca un fel de pact militar între doi cuceritori, şi nici o confuzie a simţurilor nu trebuie să preceadă semnarea tratatului. Poate că m-am dus la el tocmai în spiritul unui tratat de acest gen. Purtam un taior sobru, croit ca o armură, iar el m-a primit în papuci. Am ştiut imediat văzînd acei papuci că nu el era alesul, în loc de un tratat, s-a mărginit să încerce să-si obţină plăcerea prin mine, şi a procedat atît de stîngaci că n-a fost în stare să-mi desfacă nici măcar cordonul, a cărui cataramă nouă se deschidea cam greu. I-am spus să aştepte o clipă, că aveam s-o desfac eu însămi. M-am dat înapoi doi paşi şi am încercat, în stîngăcia grabei lui, nu izbutise decît să înţepenească si mai mult catarama şi am fost nevoită să apăs atît de tare încît închizătoarea mi-a rănit degetul, însă nimic pe lume n-ar mai fi putut să mă facă să renunţ la eforturile mele, astfel că am simţit în curînd metalul pătrunzîndu-mi pînă la os, ca o lamă Gillette. Totuşi, m-am achitat de toată această operaţie cu atîta calm şi stoicism că n-a ghicit nimic din durerea pe care o simţeam. L-am văzut în picioare în faţa mea, foarte satisfăcut de el însuşi, cu amîndouă mîinile înfundate în buzunarele halatului din caşmir, şi tremurînd totodată de dorinţă ca o frunză. Am apăsat atunci cu toată puterea pe închizătoare si, în cele din urmă, osul meu a fost cel care a dat drumul arcului. Declicul destinderii resortului 1-a făcut să se sperie, la fel ca privirea mea, şi, mai înainte de a înţelege ce anume aveam să fac, a dat deja înapoi. Am apucat atunci extremitatea cordonului şi 1-am plesnit peste picioarele galbene atît de puternic încît, dintr-o singură lovitură, 1-am făcut să cadă în genunchi — la picioarele mele. înţelegi? îmi închipui că nu am probabil deloc temperament...
Betka, pierdută în contemplarea plină de adoraţie a Veronicăi în tot cursul povestirii acesteia, duse din nou la buze degetul rănit pentru a-1 săruta.
— Mă feresc să visez la dragoste, reluă Veronica, punînd zahăr în cafeaua Betkăi. Simt că pentru mine este ceva mult prea important, în ziua în care îl voi întîlni, va fi cumplit; ştiu că o dată îmbarcată în povestea asta, voi fi pe veci incapabilă să mai renunţ. Dar nu voi schimba nimic în exigenţe-

\e mele. înţelegi, Betka? Pentru mine, senzaţia de dragoste este aceea a unei simple priviri golite de orice emoţie, fiind mereu încărcată şi supraîncărcată de încredere, după cum fierul

înroşit în foc devine alb! înţelegi? Un soi de calm arzător. Dar pentru tine, îngeraşule? o întrebă atunci Veronica, obligînd-o pe cealaltă să se piardă în adîncimile ochilor ei, pentru a-i smulge întreaga sinceritate.
— Pentru mine..., spuse Betka, cedînd cu un surîs fragil prin care-i implora mila, pentru mine e doar ca o permanentă durere de dinţi în inimă... fără întrerupere.
Cum mai ploua acum, afară!
Sosi desertul, adus în triumf pe un cărucior din argint legat cu panglici, împodobit cu căsuţe cu ferestre din marţipan luminate, cu trandafiri din pastă de migdale şi veveriţe din zahăr.
Veronica exclamă rîzînd:
— Iată ce-ţi trebuie pentru durerile tale de dinţi şi de inimă!
Şi se făcu pe dată tiranică. Betka se văzu nevoită să guste din toate, de la melancolicul tort cu ciocolată, cu parfum sentimental de interior vienez de duminică, luminat de razele unui soare păgîn, pînă la smochinele de Smirna umplute cu nuci şi la patiseriile şiroind de rom, trecînd prin surprizele firmamentelor orientale şi fondante ale bomboanelor umplute cu lichior, pentru a ajunge în sfîrşit la o sufocare delicioasă si uşor greţoasă o dată cu ultimul fursec, în tot acest timp, aşa cum de asemenea premeditase, Veronica o vrăji pe Betka cu cavalcada dezlănţuită a celor o mie şi una de nopţi ale imaginaţiei ei, pe care se bizuia spre a subjuga în totalitate mintea înfometată de miraculos a prietenei ei. Era ca un basm delirant, în care nu existau decît două zîne: ele două.
Veronica născoci să proiecteze filme în culori pe dinţii Betkăi, un film diferit pe fiecare dinte! Să-i dăruiască o rochie luminată din interior cu raze de mercur care ar fi făcut toată suprafaţa corpului erogenă. Să-i împrumute o alifie care s~o facă să apară la un dineu cu un cap invizibil. Să-i arate cerceii din obsidian, în interiorul cărora fuseseră introduşi bacili vii de holeră. Să o înveţe cum să graveze un poem de dragoste pe albul imaculat al unei migdale proaspete, chiar

atunci cînd ea se formează; mai tîrziu, cînd cineva o va sparge şi îi va scoate pieliţa, scrisul îi va apărea la suprafaţă!
Tot astfel, îi spuse cum să provoace cu bună ştiinţă vise în care simţi că zbori; cum să vezi venind spre tine, fără să dormi, un om mascat în alb... Betka, năucă, cu dinţii strînşi, încerca să urmeze acest stol vertiginos de imagini şi, ca atunci cînd ştii că se apropie o cotitură periculoasă, închidea adesea ochii, apoi, zîmbind de propria-i teamă, îi deschidea imediat din nou după fiecare din aceste primejdioase viraje. Cu chipul brusc întunecat, Veronica spuse:
— N-ar fi trebuit să beau şampanie, am migrenă. Pe deasupra, vorbesc ca o nebună!
Veronica o lăsă pe Betka pe Quai des Orfevres, o sărută din fugă şi lansă:
— îţi voi da telefon mîine.
Betka adormi într-o stare de plăcută epuizare, pradă unei fericite confuzii, din care ieşeau la suprafaţă doar o singură privire si nişte plete — Veronica! Se trezi însă tîrziu şi cumplit de neliniştită, o teamă absurdă punînd imediat stăpînire pe ea: nu îşi va mai revedea prietena. Betka îşi spuse: „Cum mi-ar putea ea da telefon? Nu i-am dat adresa mea." îşi recapătă vioiciunea pentru o clipă la ideea că acest lucru o îndreptăţea sa telefoneze prima, dar se posomori pe loc amintindu-si că Miss Andrews avea cu siguranţă adresa şi numărul ei de telefon. Ce perspectivă de zi! Era ocupată de dimineaţă şi pînă seara. Mereu se întîmpla aşa — săptămîni întregi fără nimic, şi-apoi, într-o bună zi, totul se precipita dintr-o dată. Aşteptase luni de zile la rînd, scrisese scrisori după scrisori, bătuse la tot felul de uşi, dăduse telefoane peste telefoane fără nici un rezultat, totul fusese în zadar. De ieri însă începuse totul să se mişte dintr-o dată: trebuia să se prezinte la domnişoara Chanel pentru a da o probă ca manechin, să fie la patru şi jumătate la Biroul propagandei pentru a lucra la un test radio, să dea apoi fuga la birourile ziarului La Fleche pentru a bate la maşină cîteva pagini, şi tot aşa pînă seara. Se hotărîse totuşi să nu iasă sub nici un pretext înainte de telefonul Veronicăi,

temîndu-se că va surveni, ca întotdeauna, chiar atunci cînd va fi plecată.
86
Cam pe la patru, Betka îşi spuse: „Mai aştept un sfert de oră. Dacă nu m-a chemat pînă atunci, îi dau telefon."
Numai că la şapte nici una din ele nu o sunase pe cealaltă, iar Betka, lungită pe pat, îşi spunea c-o întîlnise pe Veronica în momentul cel mai critic si mai nenorocit al vieţii ei. Nu că ar fi avut parte de o copilărie fericită, ba chiar dimpotrivă. S-ar fi putut însă spune că persistentele ploi de amărăciune ale copilăriei picurau acum prin zidurile actualei temniţe a sentimentelor ei de vinovăţie; ce preţ, ce infern de nelinişte şi de remuşcare era nevoită să plătească pentru fiece crîmpei de plăcere pe care trupul ei izbutea să-l smulgă unei vieţi de zi cu zi atît de hărţuite de griji! încă din vremea adolescenţei, cînd era îndrăgostită de iubire, se temuse de plăcere; acum, plăcerea stimula în ea temeri noi, temerile lugubre în faţa decepţiei şi deziluzionării. Nu avusese niciodată pînă acum curajul de „a reîncepe" cu aceeaşi persoană, într-atît de hidoase deveneau acele experienţe în memoria ei. Singura plăcere lipsită de ruşine pe care o întîlnise vreodată în viaţă, acum o ştia, fusese să o cunoască pe Veronica; în afară de asta, dintotdeauna ea nu cunoscuse decît anxietatea trupului şi o temătoare dorinţă de a o sfîrşi o dată pentru totdeauna cu viaţa, îşi amintea că simţise un irezistibil îndemn la sinucidere, îşi cunoscuse martiriul la vîrsta de opt ani, într-un sat aproape de graniţa rusească. Toate imaginile acelei epoci aveau gustul de fiere al pedepsei, si avusese motive mai mult decît suficiente de a se convinge că viaţa pe care o îndurau fraţii ei si cu ea nu era una fericită! Mama lor îi maltrata fără milă, fizic si moral; într-o zi, îl legase pe fratele mai mare al Betkăi de barele patului şi ameninţase că-i va scoate ochii cu fierul de încreţit părul înroşit în foc. Mama ei era totuşi o femeie inteligentă si frumoasă, cu un păr roşcat strălucitor. Avea maniere rafinate, iar toţi cei care nu-i cunoşteau furiile domestice vedeau desigur în ea o fiinţă plină de distincţie. Văzînd-o apărînd în mijlocul prietenelor, cu rotunjimile molatice ale gîtului unduind pe deasupra decolteului larg, cu pleoapele întotdea11119 pe jumătate închise, dînd dovadă de cordialitate, nimeni n-ar fi putut bănui cruzimea ei inumană, modul sistematic, Perseverent, meticulos, de a-şi face copiii să sufere. Era fină,
87
avea o voinţă de fier si mergea în materie de curăţenie pînă la fanatism, ceea ce nu o împiedica să emane un miros deosebit, ca de cafea arsă. Avînd un straniu instinct ce-i îngăduia să descopere punctele cele mai vulnerabile ale micilor suflete ale copiilor ei, descoperea mijlocul de a-şi înfige acolo ascuţişul arbitrariului, făcîndu-şi astfel copiii prizonieri ai celor patru ziduri ale camerei ei, tapisată cu motive de grîu şi maci, în care îi închidea, exercitînd asupra lor despotica-i dominaţie. Ei nu aveau niciodată dreptul de a merge afară la joacă! O, scaieţi de-a lungul şanţurilor, luceafăr de seară! Uneori, Betka simţea o ură violentă împotriva maică-sii, iar acest lucru, în mod ciudat, o făcea să plîngă si o predispunea la o nesfîrşită tandreţe faţă de ea; căci nimic nu-i putea provoca o mîhnire mai greu de consolat decît să-si închipuie mama victima iluzoriei sale răzbunări, în pofida faptului că maică-sa o făcea cu atîta cruzime să sufere, o admira ca pe o fiinţă înzestrată cu o atotputernică autoritate. Da, maică-sa era mai presus de toate celelalte mame şi, în străfundul nefericirii ei, o venera ca pe o divinitate, îi vedea pe ceilalţi copii în jurul ei, mîncăi, risipitori şi lipsiţi de griji, pierduţi în plăcuta si liniştita inconştienţă a existenţei lor; cu toate astea, nu-i invidia şi nu şi-ar fi schimbat locul cu al lor! Vîrsta prea fragedă n-o ajuta să priceapă cît era de nedreaptă mama ei. Aceasta avea întotdeauna dreptate, iar ei erau nişte monştri. Era de acord cu acest lucru, căci nici o ameninţare n-o putea împiedica să facă rău. O, scaieţi de pe marginea drumului, luceafăr de seară! Şi astfel cea mai măruntă din aspiraţiile ei la plăcere se năştea deja micşorată, plăpîndă şi domolită de o aspiraţie mai profundă la implorarea iertării. Dacă maică-sa o pedepsea, atunci o făcea cu siguranţă pentru a-i îngrădi relele instincte, perversitatea înnăscută: pînă si astăzi mai era convinsă de acest lucru! Şi oare nu se găsea ea

chiar acum, în străfundul neliniştii ei, pe punctul de a se alinta, profitând de spaima de emoţii, pentru a se agăţa o dată mai mult de plăcere?
Betka îşi închise halatul şi rămase ţeapănă. Aparţinea rasei animalelor! Ar fi vrut să moară de ruşine. „Veronica, îngerul meu! Să nu mă dispreţuieşti niciodată!"
88
La ora zece, Betka primi o telegramă din Polonia, semnată de mama ei, care nu conţinea decît un singur cuvînt în ruseşte: Suka! (Căţea!)
în dimineaţa următoare, la zece şi un sfert, Betka îi telefona Veronicăi, care stătea aşezată în pielea goală la biroul din salon, încercînd să depăşească remuşcarea de a nu fi telefonat încă prietenei ei şi căutînd totodată calea de a-i face un serviciu cu cel mai mare tact. De patru ori împăturise si despăturise o bancnotă de cinci sute de franci, o strecurase într-un plic micuţ, pentru a o scoate apoi imediat. Avea de asemenea recipisa telegramei Betkăi, expediată cu două zile în urmă în Polonia. Trebuia oare s-o introducă în acelaşi plic sau mai bine s-o păstreze? Oricum, nu-i putea înmîna plicul decît personal; în caz contrar, Betka risca să se simtă jignită. „Trebuie să-i telefonez imediat!" Şi chiar în clipa cînd întindea mîna spre receptor, telefonul începu să sune.
Veronica se ridică si luă receptorul, îşi rezemă genunchiul îngheţat de mătasea călduţă a scaunului pe care-1 părăsise, dar, simţind brusc cum i se face frig, se reaşeză. Aducîndu-şi picioarele sub coapse, se ghemui toată, astfel că ceea ce fusese mai înainte o zveltă siluetă subţire deveni, ca printr-un miracol datorat elasticităţii corpului ei, un bulgăre regulat format din înlănţuirea confuză a genunchilor, umerilor, pletelor bălaie, talismanelor din argint şi perlelor. Din ghemul ăsta răsări un braţ liber, cu care Veronica aşeză cu hotărîre recipisa într-o cutie cu plicuri, păstrînd bancnota de cinci sute de franci în palmă.
— Alo! Tu eşti, îngerasule?... Doamne, Dumnezeule, da, sînt sănătoasă... Cînd te pot vedea?... Nu, nu pot astăzi. Să zicem mîine?
Barbara, care tocmai îşi terminase conversaţiile la telefon m camera ei, veni în momentul acela în salon şi începu să schiţeze de la distanţă cuvinte de neînţeles în direcţia Veronicăi ce se uita la ea fără s-o vadă, fără să încerce să priceapă ce yoia să-i spună. Apoi Barbara îi strigă:
Spune-i lui Solange că vom veni la cocktailul ei mîine! Veronica se mulţumi să dea din cap în semn de răspuns, urios nerăbdătoare, se hotărî însă pe loc să profite de informaţie:
89 |
— Alo, dragă, alo! Mîine, de acord? La Solange de Cleda?... Nu, nu, nu-i nimic, iubiţico, i-am vorbit deja despre tine, ar vrea să te cunoască... O s-o adori...Ei, haide, haide, bineînţeles că-i adevărat! Da, aşteaptă, o să ţi-o dau... Mă asculţi? Rue de Babylone, numărul...
— Numărul 107, spuse Barbara cu un aer încruntat, azvîrlind halatul fiicei ei la picioarele scaunului.
— O sută şapte, repetă Veronica. O să-ţi aminteşti, doamna Solange de Cleda, 107, rue de Babylone... 107... Da, dragă... Cum vrei tu... la şase şi jumătate, şapte... Te iau apoi să cinăm... ai primit vreun răspuns la telegrama ta?... Nu încă... Ascultă, îngeraşule, o să ai nevoie de ceva bani... Nu fi proastă, te rog! Să nu mai discutăm despre asta... Desigur, dragă, te ascult, continuă... Da, dragă... Da, dragă...
în tot acest răstimp, cu mîna rămasă liberă, împături bancnota în trei, o strecură într-un plic micuţ, îl îndoi şi pe acesta în două şi, sprijinindu-se în cot pentru a-1 ţine, izbuti să treacă peste plic un elastic nou-nouţ de culoarea ţelinei. Degetele Veronicăi, lungi, palide şi cu vine albăstrii la încheieturi, făcuseră toate aceste operaţii complexe cu calma precizie inexorabilă, întru cîtva înfricoşătoare şi aproape inumană, a acelor falange metalice care apucă, întorc şi schimbă mecanic discurile la fonografele automate.
— Crede-mă, nu-ţi face griji pentru asta. Tocmai am pus-o într-un plic de carte de vizită, ţi-1 voi da mîine. Să nu-1 pierzi, e atît de mic!... Nu mai spune asta... Ei, haide, nu fi proastă... Ţi-

am explicat deja... Desigur, dragă... O, pur şi simplu ce purtai seara trecută, dar cu pantofi negri... şi fără impermeabil, chiar dacă plouă! Nu, dragă, fără pălărie... Da, la şapte şi jumătate, dragă, şi apoi vom ieşi. Te sărut, dragă!
— îngeraşule! Iubiţico! Da, dragă! Nu, dragă! Flecuşteţe strecurate în pliculeţe minuscule... înţeleg prea bine! exclamă Barbara, imitînd vocea fiicei ei, tandră şi totodată însufleţită. O pleaşcă pentru vreo nouă donşoară, săracă, frumoasă şi fără ocupaţie! Apoi, pe un ton mai energic: Cine este?
— Noua secretară pe care tocmai ţi-am inventat-o, dar pe care n-am să te las niciodată s-o vezi. Nu te priveşte, răspunse scurt Veronica.
90
Continuă apoi, cu voce dulce, ca pentru a îmbuna privirea reprobatoare a maică-sii, fixată asupra goliciunii ei:
.— Mulţumesc, mămico, pentru halat; ştii bine însă că nu-mi place să-1 port decît pe celălalt, cel care a fost dat la scrobit; ăsta e prea strîmt, parcă ar fi o batistă de mătase!
Spunînd aceste cuvinte, ea îl apucă cu degetele de la picioare, care erau aproape la fel de agile ca cele de la mîini; după care începu să legene halatul, răsfăţîndu-se, cu vîrful piciorului întins si, dintr-o dată — fîşt! — îl expedie cu o azvîrlitură de picior în tavan, prinzîndu-1 cu braţele înălţate. Apoi începu să şi-1 răsucească în jurul capului ca pe un turban, în timp ce-şi desfăcea dinadins şi neglijent picioarele cu un aer de nevinovăţie, ca şi cum ar fi comis o necuviinţă.
— Spune-mi, mămico, ai fost să vezi maşina aia aerodinamică pe care mi-ai făgăduit-o?
— Da, dar nu-mi place deloc, răspunse Barbara pe un ton intransigent.
— De ce, mămico?
— Pentru că e la fel ca tine... E prea goală, e cu adevărat jenant s-o vezi! Prea multe curbe, prea multe rotunjimi, prea multe fese, prea mult din toate! I-am declarat fără să clipesc vînzătorului care mi-a arătat-o: „N-o voi lua decît dacă mi-o livraţi îmbrăcată!" Şi cum părea complet năuc, i-am explicat: „Cu alte cuvinte, domnule dragă, o găsesc prea goală. Ar trebui s-o îmbrăcaţi cu o capotă după modelul unui taior ecosez!"
Barbara se apropiase de fiica ei, părînd că nu-si mai dă seama de goliciunea acesteia, şi continuă cu exaltare:
— Nu ţi se pare amuzant: o casă de mode pentru automobile! Rochii de seară foarte elegante, cu decoltee adînci care să pună în valoare radiatoarele ivindu-se dintre volănaşe de organdi, şi trene lungi din satin, pentru seratele de gală! Asta ne-ar dubla automat colecţiile de modă — colecţia de iarnă, de primăvară, de vară si de toamnă. Maşini decapotabile îmblănite cu hermină, cu mînere de uşi căptuşite cu blană de focă si cu manşoane din piele de bizon în jurul Radiatoarelor, îţi închipui efectul pe care 1-ar produce Ca«illac-ul nostru mergînd printr-un peisaj îngheţat în împrejurimile Leningradului?
91
Veronica strănută si, din pricina mişcării bruşte, turbanul i se desfăcu si căzu otova peste ea, ascunzîndu-i capul si umerii. Veronica rămase astfel fără să se mişte, aşteptînd parcă în mod comic să-i vină cineva în ajutor.
— Bine-mi pare! îi strigă Barbara. Apoi adăugă, cu o falsă notă de îngrijorare: Nu te mişca. O să-ţi caut picături pentru nas.
în reşedinţa ei privată din strada Babylone, Solange de Cleda se pregătea să-şi primească oaspeţii. De la incidentul care se petrecuse în camera contelui de Grandsailles, cam cu cinci săptămîni în urmă, ea nu-1 mai revăzuse. Continuîndu-şi cu obstinaţie refugiul solitar în castelul Lamotte, contele nu-i mai dăduse nici un alt semn de viaţă în afară de faptul că-i trimitea flori. Şi ce flori, aveai de ce să mori de rîs! într-o dimineaţă de joi, camerista ei, Eugenie, deschisese sub ochii ei uluiţi o cutie mare, pătrată, lucioasă, de culoarea liliacului, provenind de la una din cele mai bune florării din Paris, în interiorul unei strălucitoare bonete apretate ca scufia unei călugăriţe, servind drept vază, se afla o masă omogenă de flori de

iasomie înghesuite una lîngă alta, care o umplea pînă la margine; iar în centrul acestui alb orbitor si parfumat, cartea de vizită a contelui de Grandsailles, fără nici o altă menţiune decît numele său gravat.
începînd din clipa cînd abandonase, într-un brusc elan de tandreţe, orice artificiu de orgoliu care-i hrănise vreme de cinci ani exasperantul flirt cu contele de Grandsailles, Solange se simţise bulversată şi pierdută. Cu toate astea, florile lui Herve aveau o aromă care nu evoca prin nimic gustul searbăd al milei — erau atît de parfumate! Cît priveşte boneta, ea nu putea simboliza decît puritatea, dacă e adevărat că trebuia căutată pentru această alegere o altă explicaţie decît gustul original al contelui, în cursul acestor ultime patru săptămîni, se părea că, deşi Solange se simţea tot mai dezorientată, anxietatea ei în schimb se mai estompase oarecum, prin însăşi renunţarea ei la luptă; neliniştea ei tindea aşadar să se stabilizeze sub forma unui vag chin continuu, a unei neîncetate tulburări pe care trebuia, cu orice preţ, s-o împiedice să aducă vreo atingere strălucitoarei in-
92
tegrităţi a frumuseţii ei, steaua polară a speranţei ei. Remarcase adesea la Grandsailles acel soi de vocaţie pămînteană care-1 ţinea atît de strîns legat de trup. Acea nevoie pe care o avea, întotdeauna cam trivială, de a încerca printr-un ghiont soliditatea trupului ei înainte de a o cuprinde afectuos în braţe. Nu, nici un silf, fie el si cel mai fascinant, nu-i va putea reţine vreodată atenţia!
în după-amiaza zilei în care Solange primise florile de iasomie, ea nu se putu împiedica de a trece, ca din întîmplare, pe la florăria de unde proveneau florile. Aştepta să i se pregătească un buchet de lăcrămioare, cînd zări o cutie suspectă, al cărei capac indica limpede locul de provenienţă: gara Libreux. Cu aerul că se învîrte de colo-colo, Solange se apropie de locul unde se găsea cutia, îndreptă cu mîna-i înmănusată doi crini ce ieşeau dintr-un coş mare aşezat în preajmă, schimbă poziţia unui buchet de anemone şi, în sfîrşit, ridică, aşa ca din întîmplare, capacul obiectului misterios. Crezu că i se taie picioarele: cutia conţinea şiruri întregi de bonete, cel puţin cincizeci, stivuite cu grijă una peste alta! Aşadar Grandsailles îl aprovizionase cu generozitate pe patronul florăriei cu ciudatele sale ambalaje. Ideea neaşteptată că acel soi de buchet ar fi fost creat si menit altor persoane decît ea însăşi făcu să scîrţîie între dinţii strînsi ai geloziei pulberea de marmură a resentimentului. Bonetele acelea care, cu cîteva clipe mai înainte, fuseseră pure şi celeste, apăreau acum în faţa ochilor ei ca nişte adevărate mîrşăvii. Din tot acel alb, receptacul al unei ofrande, al celor mai delicate sentimente, nu mai rămînea decît degradanta realitate a unei pînze abject-utilitare, de aceeaşi natură şi la fel de josnică precum acele prosoape curate pe care camerista se grăbeşte să le pună discret în baie în ultima clipă — abjecta pînză a inavuabilelor relaţii ale propriilor sale rivale. Şiruri de bonete, cu grijă împăturite si stivuite, aşteptînd pe rînd consumarea libidinoaselor infamii prin care, o ştia, Grandsailles va sfîrşi prin a-i frînge inima.
A doua zi însă, Solange primi un buchet aidoma celui din*u' Şi tot astfel si în ziua următoare; avu în curînd certitudinea că acel soi de buchet, cel puţin, îi era destinat excluSlv giFlorile acelea deveniră atunci unul din motivele cele
93

mai dragi de a spera, deşi o supuneau totodată la cea mai crudă dintre încercări. Căci ce se va întîmpla cu acea aluzie cu caracter nupţial dacă, după toate aceste asidue ofrande, n-avea să mai urmeze nimic altceva în afara plăcerii produse de parfumul uşor al unui omagiu, dacă

fragilitatea îmbătătoarei arome nu avea să sfîrşească prin a se amesteca cu efluviile amare si permanente ale dragostei? Oricum, Solange ştia că drumul pasiunii ei va fi lung şi, pregătindu-se să devină sclava chinurilor ei sufleteşti, se hotărîse să-şi îngrijească trupul ca pe un lucru aparte. Convinsă de eroarea pe care ar fi făcut-o dorind să încerce imposibilul, să caute uitarea, chiar să-şi îndepărteze anxietatea morală prin mijloace de o altă natură decît propriile-i sentimente, ea nu căuta, nu aştepta de la lumea fizică nici o „consolare", căci inima nu se poate vindeca decît cu ajutorul inimii.
începînd să trăiască separat o viaţă închipuită, Solange se pregătea să continue realizarea acelui miracol unic: să se ocupe de „persoana fizică" a anatomiei ei ca de o fiinţă perfect independentă. Astfel, lăsîndu-şi doar mintea în seama pasiunii, îşi încredinţa în mod provizoriu inepuizabilele resurse biologice ale trupului savantelor modelaje ale mascurilor, esteticienilor, chirurgilor, croitorilor si maeştrilor de balet. Un lucru era însă înainte de toate şi cu orice preţ esenţial: trebuia să poată dormi, si pentru asta Solange ceruse ajutorul unei abile şi puţin scrupuloase doctoriţe, dr. Anselme, care-i făcea cu regularitate în fiecare seară, înainte de a se duce la culcare, o injecţie destul de puternică de Luminai, un drog ce-i permitea să cadă într-un somn odihnitor si ale cărui efecte asupra organismului nu erau primejdioase decît pe termen lung. Solange se trezea în general senină, dar, după zece minute, începea s-o năpădească neliniştea, aşa cum cafeaua urcă prin capilaritate într-o bucăţică de zahăr, apoi o inunda, întunecînd treptat cu ideile-i sumbre albul sufletului ei la trezire, prin fina reţea capilară a sensibilităţii.
Lăsîndu-se în îngrijirea specialiştilor — în întregime, cu excepţia sentimentelor — Solange era tot mai neştiutoare în ceea ce o privea pe ea însăşi, astfel că în fiecare dimineaţă o întreba neliniştită pe dr. Anselme: „Am dormit bine?"

Visase atît de mult să poată dormi încît acum, cînd dormea, nu mai visa.
în seara asta, cînd Solange îşi auzi primii oaspeţi sunînd la poarta grădinii, se întrebă: „Dumnezeule! oare de ce îi văd pe toţi aceşti oameni?" în realitate, ştia foarte bine de ce. Oamenii alergau către ea spre a o admira, spre a o sluji, spre a o ajuta să se afirme; avea încă nevoie de servila lor adulaţie pentru a continua să urce treptele prestigiului social pînă la atingerea treptei superioare care i-ar fi permis să se apropie de nivelul lui Grandsailles. Cedase deja în orgoliul ei mărturisindu-i contelui natura sentimentelor ei. înţelegea acum să-şi menţină cu demnitate inferioritatea; pe picior de egalitate.
Se vorbea mult acasă la Solange de Cleda despre viitorul bal al contelui de Grandsailles şi deja cîteva „suflete milostive", simţindu-se predestinate să facă parte dintre aceia care nu aveau să fie invitaţi, începeau, cu intuiţia ascuţită şi cu totul pariziană a machiavelismului lor monden, să-şi pună la cale planul de luptă, încercau să se impună fie prin teroarea trăncănelilor răuvoitoare, fie prin histrionica platitudine a servilităţii, fie de asemenea printr-o combinaţie a celor două metode, şi toate astea fără ca vreunul din ele să uite să-si păstreze totodată o cale de retragere favorabilă — astfel ca, în caz de înfrîngere, aceasta să poată fi pusă pe seama tuturor cauzelor posibile, atît umane cît şi divine, cu excepţia singurei reale, şi anume omisiunea pur si simplu deliberată aparţinînd contelui de Grandsailles.
Dna Claudine Druette, cu o ceaşcă de ceai în mînă, se servea cu prăjituri pe care le mesteca languros una după alta cu un aer dezolat, îmbrăcată cu taiorul ei gris perle, avînd cîteva firicele de mărgăritar prinse într-un unghi melancolic la corsaj, se pregătea să înceapă o polemică.
— Un bal Grandsailles este întotdeauna un succes, zise ea ridicîndu-şi voaleta albă cu degetul mic, singurul rămas liber si curat. Nu-i de mirare! Contele reuşeşte pentru că nu-si asumă niciodată vreun risc. Recepţiile sale sînt întotdeauna nişte capodopere, dar, cu timpul, lipsa de spontaneitate sfîrseşte prin a deveni mortală pentru aceia care i-au frecventat prea multă vreme saloanele!

95
Oftă, respirînd eterat, dar tăios, prin micile ei nări sidefii, în timp ce îşi aşeza extremitatea feselor ascuţite pe genunchii lui Farges, poetul grăsuţ care o sili să i se lase în voia braţelor.
— îmi plac balurile care cresc în decursul a douăzeci şi patru de ore ca nişte ciuperci, continuă Claudine cu o intonaţie naivă si capricioasă, balurile cu chipuri noi, cu rochii abia terminate şi avînd ceva picant!
— Sigur, sigur! Claudinette, Claudinetta mea, rencloda mea, mormăi Farges, doar bătrînul tău Farges poate înţelege ce se află în capul ăsta de copil! îţi aminteşti de Veneţia? continuă el, adresîndu-se lui Solange de Cleda, care se întinsese pe jos la picioarele lui, ca un ogar de argint patinat în teaca ei de lame de culoare mată ce-i sublinia coastele la fiecare respiraţie. Ei bine, la Veneţia, reluă Farges, ori de cîte ori ne hotărâm să plecăm în excursie, să vizităm vreo vilă palladiană, negreşit ploua. Seara, cerul se limpezea, vreunul dintre noi arăta cîte un cadril de cărăbuşi formînd crucea sfîntului Andrei dinaintea cîte unui chiparos, iar la întoarcerea la Veneţia aflam că tocmai se născuse un bal.
Farges avea reputaţia de a fi spiritual pentru că era gras, pentru că vorbea cu o voce nazală şi întretăiată de o mare varietate de accidente şi tulburări respiratorii si, în ultimul rînd, pentru că era cu adevărat foarte spiritual. O legăna acum pe Claudine în braţe, iar găurile negre şi păroase ale nasului său adulmecau firişoarele de mărgăritar ale protejatei sale ca doi bondari bîzîitori. Fiecare din silabele sale, abia distincte si murmurate la urechea Claudinei prin ecranul de polen al pădurii de firicele de păr din nas si din barba prost rasă, ajungea în mod confuz la urechile celorlalţi auditori precum ininteligibilul murmur al poeziei.
— Ce zice? întrebă tînărul Ortiz, radiind cu anticipaţie.
Era sclipitor şi nou-nouţ, ca ieşind dintr-o cutie; îşi apropie scaunul de cel al lui Farges. Claudine scoase un ţipăt isteric:
— E minunat! Zice că balul Grandsailles fierbe desigur la foc mic în fundul bucătăriilor tuturor saloanelor pariziene! N-o să fie bun decît bine reîncălzit!
96
.— Mă dau în vînt după mîncărurile reîncălzite! exclamă Ortiz.
•— Cît snobism! N-ai fi spus, văzîndu-i rochia! mormăi Farges, încruntînd sprîncenele plictisit.
— Reîncălzită sau nu, lansă de departe Cecile Goudreau, lucrul cel mai rău va fi să stai acasă în seara balului încercînd să te convingi că cea mai bună mîncare reîncălzită este cea pe care o reîncălzeşti tu însuţi!
— Si cu banco ce mai e? exclamă tînărul Ortiz, rîzînd cu lacrimi în speranţa de a şterge amărăciunea ultimelor cuvinte spuse de Cecile Goudreau. Fiecare dintre noi ar trebui încă de pe acum să înceapă să-şi pregătească miza pentru seara balului. Eu mizez totul pe costum!
Veniseră şi alţii pentru a întări grupul care nu depăşise încă faza preliminară a dezbaterii privitoare la Grandsailles. Solange se strecură atunci, ca un tipar din argint patinat, pînă în preajma lui Dick d'Angerville care observa totul cu aerul lui sceptic, fără să pară că vede ceva. Singură, în picioare, mişcînd încontinuu cîte un obiect sau altul pe lîngă bar, Solange de Cleda era un pic speriată văzînd animaţia din salon, care i se părea astăzi că tinde într-un fel cam îndrăzneţ către pitoresc. Cu siguranţă se aflau acolo un anumit număr de oameni cu totul extraordinari: Soler, catalanul, era în starea sa de constantă agitaţie, răsturnîndu-şi paharul de Martini, arzîndu-se cu propria-i ţigară, trăgînd fotoliile în toate colţurile, încontinuu serviabil cu unul sau cu altul. Ce mai fenomen şi acest Soler: făcea fotografii de modă ultrasofisticate, pretindea că inventase o nouă religie şi confecţiona manual căşti din piele pentru piloţii de curse automobilistice!
Tocmai o zgîlţîia pe micuţa domnişoară de Henry, care era ca de obicei acoperită — sau, mai bine spus, inundată — de clipsuri, broşe, ace, coliere, brăţări, amulete, clopoţei; parcă ar fi vrut s-o scuture de praf, s-o debaraseze de toate. Soler şovăia, era însă evident că se întreba ce

să facă cu ea. Şi iată! Era de altfel inevitabil: tocmai o cocoţase sus pe pian! Broşa de rubin i se desprinsese si căzuse pe jos. Ca să vadă mai bine, Solange îngenunche pe treapta de sus a scăriţei pentru bibliotecă şi ridică ochii. Semăna astfel cu o acvilă
97
din argint. Judecind efectul de ansamblu al oaspeţilor ei din „unghiul Grandsailles", fu uimită de incoerenţa salonului; toţi prietenii ei, care se vedeau în mod constant, care aveau obiceiul de a se reuni aproape în fiecare zi, dădeau dimpotrivă impresia de agitaţie a unor oameni pe care hazardul i-a adunat, iar familiaritatea lor părea deplasată.
Acasă la Grandsailles, era exact invers: totul era atît de bine pus la punct, fiecare lucru se găsea perfect la locul lui încît nimic nu putea părea „deplasat". Şi pînă şi oamenii care se întîlneau frecvent la el dădeau impresia că îşi luaseră rămas-bun cu două-trei sute de ani mai înainte.
— La ce te gîndeşti, tristeţe? întrebă d'Angerville, luînd-o de braţ pe Solange pentru a o ajuta să se dea jos de pe scăriţă.
Solange rămase o clipă cu braţele încrucişate pe piept, în atitudinea ei tipică de melancolie temătoare; te făcea atunci să nu te mai gîndeşti decît la o Solange de Cleda învăluită în nelinişte.
— Toate astea mi se par înspăimîntător de... aproxima-1 tive! exclamă ea, rîzînd înfundat, cu ţigara între buze. N-au clasă.
— Nu orice lucru are distincţie, clasă, în sensul real al termenului, spuse d'Angerville în timp ce-i oferea flacăra brichetei sale, afară doar dacă se identifică cu destinul lui. La fel ca pentru acele faimoase statui ecvestre din Renaştere, care nu aveau clasă decît dacă erau turnate, cal şi călăreţ, în acelaşi tipar unic. Omul călărea bidiviul destinului său — totul dintr-o singură bucată! Aruncă o privire în jurul tău: nimeni dintre cei de faţă nu are aerul de a fi complet terminat! Şi, cel mai adesea, lucrurile stau încă şi mai rău: par să fie cu toţii făcuţi din bucăţi separate, închiriate şi subînchiriate unor alte persoane, şi asamblate cu ajutorul unor piese şi bucăţi din care nici măcar două nu merg împreună. E si mai lamentabil încă, adăugă el oftînd, atunci cînd încearcă să formeze un întreg...
Şi pentru că Solange îşi stăpînea un brusc hohot de rîs, făcîndu-se că tuşeşte cu mîna la gură, zise:
— Pentru Dumnezeu, nu rîde, tristeţe, că doar ne uităm amîndoi la aceeaşi persoană!
98
Făcînd atunci inventarul cu aerul că se dedică unei operaţii dintre cele mai serioase, enumera:
'.__Pălăria se potriveşte cu poşeta, clipsul cu nasturii, nasturii cu ticurile, iar pantofii cu...
— Nasul! explodă Solange.
Doamna cu pricina era într-adevăr încălţată cu pantofi ascuţiţi avînd forma exactă a nasului ei excesiv de pudrat.
„Puteai spune orice despre Grandsailles, se gîndi Solange, dar el, măcar, era turnat dintr-o bucată."
—Doamne! exclamă Solange, iarăşi abătută, ce să fac? Doar dumneata, dragul meu d'Angerville, mă poţi ajuta să-mi alcătuiesc un salon convenabil.
— E foarte simplu, răspunse d'Angerville. Cîteva mobile vechi si frumoase — şi limitarea la minimum a pederaştilor.
Spunînd acestea, îşi îndreptă privirea spre un divan mare, aproape de intrare, în centrul căruia trona Cecile Goudreau, înconjurată de un cerc însufleţit de femei cinice, printre care diverşi pederaşti notorii se dedau pentru propria lor distracţie la tot soiul de pantomime.
— Bine, dar Cecile Goudreau este primită în casa lui Grandsailles...
— Da, numai că pentru dumneata e prea picantă, o sfătui d'Angerville.
Cecile Goudreau era într-adevăr un soi de personaj balzacian, inteligentă, declasată, devenită prin tot felul de intrigi o adevărată instituţie pariziană, a cărei personalitate Grandsailles o

admisese şi o recunoscuse la momentul potrivit, în acelaşi mod în care un guvern la putere ţine seamă de o putere revoluţionară începînd din clipa cînd ea ameninţă să capete cam prea multă importanţă.
— Dar de Barbara ce spui?
Barbara tocmai îşi făcuse apariţia, iar efectul ei decorativ era indiscutabil.
— Ea nu îţi poate dăuna în nici un fel, spuse d'Angerville. Dimpotrivă, în ochii lui Grandsailles ea face parte din soiul fructelor oprite şi din cel al „disidenţilor care îşi au locul în centru"...
Solange îi ieşi în întîmpinare Barbarei, care o sărută pe amîndoi obrajii, scuzîndu-se de întîrziere. însă nu uitase să
99
aducă fotografia pe care o promisese lui Solange pentru albumul ei de crochiuri pariziene: „o poză a prinţesei Agmatov în chip de contorsionistâ".
— Dar unde mi-am lăsat poşeta?
Solange porunci unui servitor să-i caute poşeta. Nici nu intrase bine Barbara că îşi făcu apariţia şi Betka. Vreme de două ceasuri o aşteptase în zadar pe Veronica, neîndrăznind să intre singură, intimidată la vederea atîtor maşini luxoase ce se perindau. Apoi, recunoscînd-o în cele din urmă pe mama Veronicăi, se luase după ea. Zăpăcită, se pomeni ţinînd în mînă un pahar de Baccardi, pe care un servitor atent venise să i-1 ofere. O mişcare de curiozitate agită grupul ce o înconjura pe Cecile Goudreau şi o sumedenie de priviri admirative se întrebară: „Cine o fi oare roşcovana aia înaltă si frumoasă?"
Cecile Goudreau îi sări imediat în ajutor.
— Pune o clipă jos băutura aia infamă, ai s-o iei din nou imediat, îi spuse ea luîndu-i paharul din mînă şi aşezîndu-1 cu grijă pe masa alăturată divanului. Vino cu mine, o să te prezint stăpînei casei şi, după ce o să scapi, vino să ni te alături. Nu da nici o atenţie nimănui altcuiva, noi sîntem singurele persoane inteligente pe care o să le întîlneşti aici.
Betka acceptă recunoscătoare s-o ia de braţ pe Cecile şi se lăsă condusă. Mai multe persoane erau deja gata de plecare, iar Solange, în picioare lîngă hol, avîndu-1 alături pe d'Angerville, schimba politeţurile de rigoare; la fiecare pauză, cu aerul că îşi continuau sporovăială, Solange şi d'Angerville bîrfeau luînd pe toţi invitaţii la puricat: „Ăsta da... Asta nu...". După ce Betka se retrase, Solange făcu remarca: „Are dinţi frumoşi!"
— Da, dar nu îi vor fi de mare ajutor!
— E fragilă? întrebă Solange.
— Va avea parte de o moarte prematură, cu siguranţă o moarte violentă, declară d'Angerville pe tonul acela tăios şi convins pe care-1 adopta cînd îşi exprima premoniţiile privitoare la destinul majorităţii fiinţelor pe care le întîlnea.
Betka se reîntoarse la Cecile Goudreau si sorbi conţinutul paharului de Baccardi din două înghiţituri. Nicicînd nu se mai simţise atît de intimidată; nicicînd, în nici un alt mediu,
100
nu mai auzise conversaţii atît de acre, cinice şi crude. Se dezbătea acum subiectul următor: femeile preferă oare bărbaţii-cu-care-se-iese-în-lume sau bărbaţii-cu-care-te-întorci-a-casă?
O femeie spuse: „Oh! un bărbat cu care să poţi ieşi, fireşte!" O alta lansă, în aclamaţiile pederaştilor: „Prefer un bărbat ca să ies în lume şi o femeie pentru cînd mă întorc acasă!" încă una adăugă: „în ce mă priveşte e taman pe dos. îmi place să ies cu o femeie şi să mă întorc acasă cu doi bărbaţi!"
— De ce nu şase, precum curtezanele din Grecia?
— Ăsta e genul excitat..., oftă Cecile Goudreau, genul Isadora. Dar ştii, dragă, la noi, în Auvergne, poţi ajunge la acelaşi rezultat cu două ouă tari şi o coardă de chitară!
Temîndu-se să nu i se pună aceeaşi întrebare, care ar fi paralizat-o de ruşine, Betka se

îndepărtă de grup si se îndreptă spre un colţ izolat lîngă balconul cel mare ce da înspre grădină. Simţindu-se însă şi mai pierdută acolo, se hotărî imediat să se prezinte Barbarei, pentru a-i cere vesti despre Veronica.
— Fiica mea a plecat în weekend la Fontainebleau, însă mi-a lăsat ceva pentru dumneata. A, uite poşeta! exclamă ea, luînd-o din mînă servitorului care tocmai i-o aducea. Iată poza prinţesei! anunţă Barbara, chemînd-o cu gesturi largi pe Solange, care veni mai aproape însoţită de d'Angerville. Barbara se duse să se instaleze în mijlocul grupului unde trona Cecile Goudreau, fiecare, îmboldit de curiozitate, dîndu-se la o parte spre a-i face loc.
Barbara se puse pe scotocit în fundul poşetei, făcînd să-i zornăie toate brăţările şi desfăşurînd întreg zelul dezordonat al unui căţeluş care şi-a ascuns jucăria, si asta doar pentru a-si da frîu liber instinctului.
— îmi ascund absolut totul în poşetă, rezultatul e că nu mai găsesc niciodată nimic! Prea multe secrete... prea multe scandaluri învelite în tăieturi din ziare... prea multe vitamine! A, iată... Asta e pentru dumneata, din partea Veronicăi, îi spuse Barbara Betkăi, întinzîndu-i cu gestul birocratic al unui funcţionar de la poştă pliculeţul îndoit, înfăşurat într-un elastic de culoarea ţelinei verzi.
Betka luă plicul roşind.
101
— în sfîrşit! exclamă Barbara triumfătoare. Iată şi pentru Solange!
Dintre obiectele înghesuite talmeş-balmeş în fundul poşetei, izbutise să extragă o carte poştală subţire, foarte îngălbenită, care, din pricină că rămăsese prea multă vreme îndoită, avea o irezistibilă tendinţă de a se plia la loc. Cu braţul întins, Barbara făcu să plutească timid, pe sub privirile tuturor, acea fragilă amintire care, la fiecare smucitură provocată de exaltarea ei superficială asemănătoare aceleia a unei vînzătoare dintr-un mare magazin, părea că se va frînge inevitabil în două.
— Aşa e că e nostim, fermecător? Un document unic, senzaţional!
Nu era decît tirajul de presă al unui frumos „cap expresiv" — cel al prinţesei Agmatov, la vremea cînd fusese nevoită să se refugieze, imediat după revoluţia rusă, în barăcile infestate de paraziţi din parcul de distracţii Prater de la Viena. La vederea fotografiei, pederaştii nu mai conteniră cu exclamaţiile zgomotoase şi cu rîsetele cu sughiţuri, ce modulau toate nuanţele ipocriziei, de la sarcasm pînă la patos. Femeile cinice scoaseră diverse chelălăieli contradictorii. Cecile Goudreau rămase tăcută, iar chipul vicontelui d'Angerville se întunecă cu un aer dezaprobator. Apoi Solange de Cleda o sărută pe Barbara pe gît, îşi apăsă cartea poştală pe piept şi, ţinînd-o astfel ca pentru a o feri de prea multă curiozitate, imploră:
— Pot cu adevărat s-o păstrez?
Betka era atît de tulburată la ideea de a fi în posesia unui mesaj de la Veronica încît simţi preţ de o clipă că se sufocă şi fu nevoită să se sprijine de braţul lui Cecile Goudreau. Aceasta o aşează alături de ea, pe divanul cel mare, si o observă cu coada ochiului.
— Mă întorc într-o clipă, îi spuse Betka lui Cecile, ridicîndu-se nesigură pe picioare din pricina emoţiei şi cu inima bătîndu-i tare.
Se întoarse spre colţul ferestrei, rămas singuratic şi scăldat acum într-o blîndă lumină albăstrie, suficientă totuşi pentru a-i dezvălui Betkăi în toată cruzimea teribila decepţie pe care i-o rezerva conţinutul plicului, înainte de a-1 deschi-
1O2
de, degetele Betkăi trăseseră de cîteva ori cu zgomot de elasticul verde ca ţelina. Timorată de şovăială, părea că vrea să întîrzie astfel clipa cînd urma să ştie totul. Deja o oarecare teamă începuse să se amestece cu speranţa şi să se insinueze ca o otravă. Cu toate astea, nici o supoziţie n-ar fi putut să ajungă pînă la cruzimea, pînă la amara şi jignitoarea realitate a ceea ce o aştepta, căci în interiorul plicului nu se afla nici un mesaj si nici banii Aromişi cu atîta insistenţă, în ciuda propriilor ei scrupule, în locul cadoului pe care nu-1 ceruse, sau al biletului

amical pe care încercase să-1 merite, nu se găsea decît recipisa telegramei pe care Veronica o îndoise în patru şi în mijlocul căreia, zmîngălită cu creion roşu dintr-o trăsătură de condei bătătoare la ochi şi neglijentă, probabil scrisul batjocoritor şi nemilos al Veronicăi, figura dovada infamantă a trivialei sume a datoriei ei: patruzeci şi opt de franci şi cincizeci de centime! Betka văzu atunci defilînd prin faţa ochilor, în lumina nouă a dezamăgirii, toate eşecurile şi toate păţaniile zilelor precedente, pe care izbutise să le alunge, dînd totul uitării pentru că nu voia să mai trăiască decît cu speranţa şi unica himeră de a-şi revedea prietena. Se simţea acum cuprinsă de remuşcare la gîndul tuturor acelor întîlniri pierdute sau ratate fără nici o scuză, la gîndul şanselor pe care le lăsase să treacă de a fi angajată ca manechin, sau la radio, sau la ziar; la toate astea se adăuga refuzul părinţilor ei de a o ajuta, certitudinea aproape absolută că sora ei îi luase logodnicul de bărbat...

însă nimic din toate acestea, nici măcar insulta cu care propria-i mamă o stigmatizase cu atîta cruzime, n-ar fi putut s-o atingă mai dureros ca dispreţul Veronicăi, şi i se părea că distinge în inumana duritate a gestului ei un lucru straniu şi monstruos, pe care nu izbutea să şi-1 explice în mod raţional. Pentru ce oare o răsfataşe Veronica atît de somptuos la restaurantul La Tour d'argentl Pentru ce făcuse paradă de atîta farmec, punîndu-şi la bătaie pentru ea, ceasuri întregi, toate resursele seducătoarei ei imaginaţii? Nu fusese oare decît vreun capriciu exhibiţionist, doar pentru plăcerea de a se simţi privită ore întregi şi de a-i lua ochii, cu strălucirea personalităţii ei de diamant, unei fiinţe ca ea, atît de slabă, ne-

avînd nimic de oferit în afară de o mare foame de afecţiune şi de o inimă dornică de a se dărui?

Betka simţi privirea Veronicăi înăsprindu-se în străfundul propriei sale priviri, rănind-o, smulgîndu-i lacrimi. De parcă ochii impasibili ai prietenei ei, atît de blînzi mai înainte, deveneau în chip material cu atît mai prezenţi şi enigmatici cu cît se făceau mai inflexibili. Avea să se detaşeze oare din acest motiv de Veronica? Cu siguranţă nu! Dimpotrivă, o iubea încă şi mai mult, pe măsură ce realitatea Veronicăi devenea iluzorie iar propriile ei motive de disperare creşteau; pasiunea ei sporea o dată cu mîhnirea. Nu ar fi putut niciodată s-o urască pe cruda ei mamă; oare cît de mult ar putea ea s-o adore pe Veronica, cu condiţia ca aceasta să binevoiască să-i accepte chinul! Dar o va revedea oare Betka vreodată? Cu o clipă mai devreme, privind aceeaşi grădină cu incertitudinea neliniştită a aşteptării — cît era de nebună! — simţise răsunînd, în fiecare din florile castanului, chemarea unei primăveri, aceea a reîntîlnirii lor iminente; de acum înainte, la apropierea nopţii, aceleaşi flori nu mai erau decît fulgi de zăpadă căzuţi peste iarna dezamăgirii ei, şi iată că o mînă rece tocmau se prinsese, ca o gheară de pasăre, de carnea ei încă fierbinte.

Cecile Goudreau, pe care Betka o auzise de cîteva clipe respirînd alături, o apucă de braţ:

— Eşti tulburată, nu-i aşa? Hai să plecăm. Aici se moare de plictiseală, toţi umblă de colo-colo... S-o ştergem discret... în seara asta ai să ieşi cu Cecile Goudreau şi — să nu spui nimănui nimic! — ai să te întorci acasă cu ea! Şi încă cum!

— Unde mergem? o întrebă Betka pe Cecile, după ce coborîseră în linişte jumătate din strada Babylone.

— Cu siguranţă nu într-un restaurant, mai ales după tot ce am înghiţit în materie de băuturi proaste!

Apoi, după o lungă pauză:

— Nu ţi-e teamă că am să te seduc?

— Lucrurile bune nu se întîmplă niciodată! răspunse Betka rîzînd.

— Ba se întîmplă, dar pe jumătate... oftă Cecile. Mergem pe jos? O să ne facă bine să o luăm pe Champs-Elysees. E odihnitor uneori. Ce-ţi mai face neliniştea?

— Care nelinişte?

— Haide, dragă, nu încerca să mă duci. Şi eu sînt neliniştită. De altfel, de ce ne aflăm noi amîndouă aici, mergînd? pentru că sîntem neliniştite!... Asta e boala epocii. De ce ne pregătim de război? Pentru că ne plictisim şi sîntem neliniştiţi. Plictiseala şi neliniştea combinate devin o putere de temut. Ele conduc lumea... Taxi! strigă Cecile Goudreau.
Maşina se opri brusc şi dădu înapoi pînă în dreptul lor, cu acea fidelă supuşenie pe care încă o mai obţin cei ce se pricep să-şi manifeste inflexibila autoritate a stăpînului prin tonul „irevocabil" al vocii.
De îndată ce se instalară în taxi, Cecile exclamă, prăvălindu-se pe banchetă:
— E minunat pentru picioare să-ţi spui din cînd în cînd: „O luăm pe jos pe Champs-Elysees", cu condiţia să dai imediat peste un taxi! Sint obosită, dragă. Ţin cu adevărat mult la Solange — deşi nu-mi explic pentru ce îşi face atîta inimă rea în legătură cu preaiubitul ei Grandsailles. Dar nu suport genul Barbara. Se spune despre mine că sînt cinică... ei bine, ea mă întrece!
— Este atît de drăguţă cu toată lumea..., protestă slab Betka.
— De acord cu tine, draga mea. în realitate, asta e inconştienţă, rezultatul este însă acelaşi. Cum poate cineva arăta „capul expresiv" al bietei Armatov... la nici doi ani de cînd a fost practic ghilotinată de parbrizul maşinii sale? Si crezi cumva că modul în care ţi-a întins pliculeţul Veronicăi a fost o dovadă de tact?... O cunoşti bine pe Veronica?
— Foarte puţin, răspunse Betka roşind.
— Iată o fată călită precum oţelul! Maică-sa, măcar, e drăguţă. A plătit chiria prinţesei Agmatov vreme de cinci ani. Un imens apartament în strada Rivoli... notele de plată de la croitor... totul. E adevărat că şi-o poate permite.
— Cu mine s-a purtat perfect, spuse Betka, punînd în valoare relaţiile ei cvasiinexistente cu Barbara.
Apoi, după o lungă tăcere, urmîndu-şi cursul gîndurilor, Cecile conchise:
— Doamne, desigur, admit că Barbara e un înger. Ceea ce n-o împiedică să-şi bage mereu aripile peste tot...
105
Taxiul tocmai se oprise, atît de uşor încît s-ar fi zis că, pe toată durata cursei, prestigiul celor două pasagere crescuse
şi se consolidase.
Garsoniera înecare locuia Cecile Goudreau era aşezată într-un colţ ascuns/ cu ziduri vechi din piatră vulcanică umede şi înverzite de muşchi, în spatele palatului Galliera. Cînd ajunseră, nu era chiar întuneric, iar imobilitatea de moment a taxiului, deşi era exact aceea a oricărui taxi, căpătă pe dată ceva suspect, numai din pricina acelui muşchi ce acoperea zidurile de pe care se prelingea apa. Impresia aceea ar fi putut fi şi mai izbitoare încă pentru un spectator imaginar, aşezat de preferinţă la etajul al patrulea al vreunei case învecinate — dacă un asemenea personaj ar fi existat cumva în acel cartier al unui Paris bogat, dar cu puţini locuitori. Scara era atît de întunecoasă încît, atunci cînd pătrunseră în clădire, Cecile Goudreau o luă de mînă pe Betka pentru a-i arăta drumul.
— Atenţie să nu te împiedici... acolo! O să ne tutuim, nu-i
aşa?
Urcau acum o scară lungă în spirală.
— încă un etaj înainte de a ajunge la uşa mea... Aşteaptă o clipă...
Goudreau tocmai se pusese în patru labe pentru a căuta cheia sub preş. „lat-o, frumoasa mea roşcovană, am găsit-o! Ce era mai greu s-a făcut!" spuse Goudreau, strecurîndu-şi cheia în broască şi deschizînd uşa fără zgomot. Străbătură în beznă o încăpere mare, în care tocurile de la pantofi se auzeau ca în anticamera unui ambasador, răsunând pe marmură. Trecură apoi, printre draperii grele, într-o a doua încăpere, slab luminată, mult mai mică, dar avînd tavanul foarte înalt, ceea ce îi dădea un caracter intim şi solemn totodată. Era tapisată în întregime cu

fîşii late de atlaz, galben-auriu cu negru, aşezate vertical de-a lungul pereţilor, urmînd plafonul pentru a forma un soi de cupolă, şi adunîndu-se în centrul unei imense rozete împodobite cu galoane argintii, de care atîrna o funie neagră şi grea, presărată cu bobite de argint, la extremitatea căreia era prins, destul de jos şi chiar în mijlocul încăperii, un lampion japonez foarte mare, dar fragil/ de un trandafiriu şters de culoarea moliilor — presupunînd
106
că există molii de culoarea asta. De-a lungul celor patru pereţi ai încăperii, aşezate faţă-n faţă, patru divane mari, foarte joase, acoperite uniform cu blană de şinşila şi cu perne mari şi vechi de tip oriental aruncate ici-colo, nu erau despărţite într-o parte decît de uşa de la intrare, iar de cealaltă parte, de o fereastră. Aceste două deschizături erau ascunse îndărătul unor draperii mari din acelaşi material si care reproduceau aceleaşi cute precum cele de pe pereţi, astfel că, atunci cînd totul era închis, aveai impresia că eşti întemniţat în interiorul unei totale uniformităţi de ţesături. Sub lampă, dar cam în direcţia unghiului format de uşă şi de fereastră şi la înălţimea divanelor, se găsea o masă dreptunghiulară din lac negru, pe care erau aşezate într-o desăvîrsită simetrie două pipe pentru opium, lămpiţa cu alcool, acele, cutiile din metal. Alte două amănunte completau atmosfera acestui loc: o mică nişă, aşezată în acelaşi unghi cu masa, la jumătatea înălţimii pereţilor, încastrată în atlaz, adăpostea o icoană rusească, luminată de o candelă cu ulei. Pe jos, unei mochete groase, cu fir des, de culoarea drojdiei de vin, pe care se mergea ca pe nişte ace flexibile, i se adăugau, pentru a o face şi mai moale încă, patru imense piei de urs, care se înfruntau cu cele patru boruri larg deschise şi cu cei opt ochi de cristal.
— Scoate-ţi repede hainele, spuse Cecile Goudreau, aruncîndu-i Betkăi un halat strălucitor de culoarea tutunului, în timp ce se dezbrăca şi îşi punea un soi de tunică matlasată de un albastru palid, pătată de nişte aureole brune în jurul mai multor găuri negre unde ţesătura era arsă.
Betka se dezbrăcă complet în cîteva clipe şi, potrivindu-şi mînecile halatului ce-i fusese dat, trăgea cu coada ochiului la Cecile, cu inima strînsă. Aceasta se făcea comodă într-un mod atît de firesc de parcă ar fi fost singură în încăpere. Trupul gol al lui Cecile Goudreau dădea la iveală urmele timpului: avea sîni zbîrciţi, picioarele însă îi erau zvelte şi dumnezeieşte de frumoase. Avea chipul unei păsări de pradă care ar fi semănat cu o pisică şi trupul unei pisici care ar fi semănat cu o pasăre, fără să amintească nici pe departe cu o cucuvea, aşa cum ar putea cineva să fie ispitit s-o creadă la prima vedere, în realitate, ceea ce amintea de o pasăre la Cecile Goudreau era extrema fineţe a articulaţiilor gleznelor, a înche-
107
ieturilor mîinilor, a gîtului, verzui şi scobit, volumul îngust al micului ei craniu, avînd calota minusculă, şi părul buclat în inele uşoare distincte, netede şi regulate ca nişte pene; ceea ce ţinea de pisică era privirea ei verde, fixă şi cinismul masculin al dinţilor ascuţiţi. Tot restul persoanei ei era felin: mişcările elastice şi rotunjite, moliciunea concentrată şi felină a indolenţei, si pînă şi miorlăielile, căci s-ar fi putut spune despre faimoasele ei vorbe de duh, scurte şi adumbrite de voluptuoase inflexiuni, că erau mai curînd mieunate decît articulate.
— îţi place? miorlăi Cecile, făcînd un gest circular din cap cu care părea, de la distanţă, că mîngîie tot atlazul ce atîrna pe pereţi. Decoraţia nu face doi bani după părerea mea, prea aduce a Paul Poiret, îmi place însă latura anacronică şi demodată. Am cumpărat totul la o vînzare, exact aşa cum e, de la prinţul d'Orminy care nu mai putea s-o sufere, înţelegi? Dar ai să vezi, scumpo, de îndată ce începi să te obişnuieşti, tot excesul ăsta de lux sfîrşeşte prin a ţi se impune totuşi ca un cadru ideal pentru fumat. Să nu crezi cumva că asta e blană de iepure! E sinşila veritabilă, fato! Şi avem aici ce ne trebuie! spuse ea, călcînd blana cu piciorul ei gol de pasăre. D'Orminy nu e un terchea-berchea, ascultă-mă pe mine. Vezi chestia aia de colo, parcă ar fi un castron de supă „vomitorie"?Ei bine, e din aur masiv!
în timp ce vorbea, Cecile Goudreau se culcă pe divan şi îşi trase aproape masa lăcuită cu

accesoriile pentru fumat, în dreptul pieptului. Betka veni să se întindă alături, apropiindu-şi uşor corpul de al ei. Atunci Cecile, cu un gest rapid şi firesc, îşi trecu braţul în jurul gîtului Betkăi, ţinîndu-i astfel obrazul lipit de al ei. Cele două perechi de ochi priviră cu intensitate mîinile lui Cecile săvîrşind ritualul preliminar, pregătind activ prima pipă. Folosind vîrful acului, cu îndemînarea îndelung verificată a unui bătrîn mandarin, ea răsuci un mic cocolos de opium, îl încălzi, îl aduse foarte aproape de flacără pînă ce începu să sfîrîie, dar, chiar în clipa cînd era gata să ia foc, îl trase înapoi şi începu să-l modeleze, să-l frămînte, să se joace cu voluptate cu el, ca şi cum ar fi fost pentru ea o materie la fel de preţioasă ca aceea pe care marii narcisişti simt atîta plăcere s-o extragă din nas
108
si din urechi, pentru a o reintroduce apoi la loc. Cecile Goudreau se gîndi probabil la acelaşi lucru, căci îi spuse rîzînd Betkăi:
— Oricum, e mai puţin murdar decît să-ţi bagi degetele în nas, nu-i aşa? Ce ocupaţie! Cînd te gîndeşti că bietul d'Orminy, care fumează ca un turc, s-a săturat de atmosfera asta! Vezi tu, puiule, există două feluri de fumători: cei care fumează pentru a-şi crea o atmosferă lor înşişi şi care, după ce au obţinut-o, se simt dezgustaţi, şi ceilalţi, care fumează doar pentru că sînt dezgustaţi de atmosferă. Cei dintîi aparţin întotdeauna genului estet, genul uşor diminuat, stil d'Orminy; al doilea tip, sînt cei ca mine, adevăraţii fumători — dogmatici, fără farafastîcuri. Numai că, vezi tu cît e de nostim: noi sîntem cei care sfîrsim prin a cumpăra atmosfera lor gata făcută, incluzînd şi farafastîcurile şi problemele... Suge-mi urechea, dragă, mă gîdilă... un pic mai jos... Mersi, puiule. Vrei să apeşi pe buton, chiar sub masă, ca să stingi lumina?... Pur şi simplu cu piciorul! Aşa! E mai bine, nu, doar cu flăcăruia asta? Arată chiar frumos candela lîngă icoană. D'Orminy a fost, se vede treaba, foarte mulţumit de efect, bietul de el! Cîţi ani ai?
— Ce bine e aici..., oftă Betka.
— Spune-mi, mă asculţi? Trebuie să ai cam douăzeci de ani...
— Mai rău, răspunse Betka rîzînd, optsprezece!
— Păcat! Exact ce credeam — vîrsta ingrată! Ţine, comoara mea, aspiră parfumul ăsta, continuă Cecile Goudreau asezînd pipa între buzele Betkăi. într-o bună zi ai să-i mulţumeşti bătrînei Goudreau că te-a învăţat să fumezi porcăria asta. Eşti făcută pentru aşa ceva:— e de ajuns să te privească cineva pentru a se convinge! O gură mare senzuală pe un chip anxios, vezi tu, astea două nu merg împreună. Doar o doză bună de opium ar pufea restabili între ele o oarecare armonie. Mă pricep la aşa ceva. Aş fi în stare să recunosc un potenţial fumător în mijlocul unei mulţimi la o coridă. Să-mi aduci aminte să-ţi povestesc păţania cu tînărul Ortiz, pe care 1-am dibuit la Madrid... Azi, vezi tu, nu prea vorbesc cu adevărat... nu fac decît să spun ce-mi trece prin cap. Dar acum, avem toată viaţa înaintea noastră, ai să vezi că
109
Cecile a ta o să aibă ce-ţi povesti. O să poţi alege parfumul literar pe placul tău, climatul Marcel Proust, de pildă; numai că pe cel viu, autentic, nu pe al lui. Pot să-ţi ofer si o mică arie de Lautreamont/numai că pentru asta îmi trebuie un pian. E nevoie aici de un pian, nu ţi se pare?
Betka îşi isprăvise pipa cu lăcomia unui sugar, începea să extragă o oarecare plăcere din dezamăgirea pe care i-o pricinuise Veronica si se lăsa dusă de reverii în cursul cărora prietena ei descoperea cu „stupoare" noua viaţă de dezmăţ a Betkăi, ce-i apărea deja ca pătrunsă de o neasemuită distincţie si situîndu-se cu mult dincolo de tot ce putuse ea cunoaşte pînă atunci. „Doar la cîţiva dezmăţaţi mai poţi găsi un pic de cinste şi de sinceritate..." se gîndi ea, complet subjugată de irezistibila personalitate pe care o arăta Cecile
Goudreau.
— Nu simt nimic, nici un efect..., spuse Betka uşor amorţită, acceptînd a treia pipă pe care i-o întindea Cecile.

— Asta e mai tare, e opium pur, dar tot n-o să ai impresia că simţi ceva; opiumul nu produce nici un efect, dar realizează mai mult: te face insensibil la josnicia acestei lumi. La vîrsta ta, oamenii îşi închipuie că pot fie să alunge nefericirea, fie să născocească o viaţă artificială. Nu există paradisuri artificiale, nu există decît mijlocul de a converti această durere subtilă si gelatinoasă care este angoasa în ceva agreabil. Cum merge? O să-mi fac una pentru mine acum.
— Ce bine e aici..., suspină Betka, luînd în mînă cea de
a patra pipă.
— Poţi rămîne aici cît vrei. Există întotdeauna ceva bani de buzunar... N-ai să ghiceşti niciodată unde! Ei bine, sub castronul de supă, vezi?
Cecile pusese mîna pe recipientul cu pricina, care era pus pe o cutie mare, şi ea din aur — un trofeu de la polo al prinţului d'Orminy —, al cărei capac era în întregime zmîngălit cu autografe zgîriate cu acul de gravat. Goudreau o deschise si scutură din mînă mai multe rulouri de bancnote, în mijlocul cărora se afla şi un elefant din fildeş, spart, legat cu o panglică roşie foarte murdară.
— Poţi să iei de aici tot ce doreşti fără să ceri, fetiţo. Ce-i cu tine, dragă?
110
—Nu ştiu, simt iarăşi o nelinişte îngrozitoare, dintr-o dată, spuse Betka, scoţînd un oftat adînc şi apăsîndu-şi fruntea cu mîna umedă de sudoare rece. „E din pricina Veronicăi, se gîndi ea, era prea frumos ca să dureze..." Oh, de nu s-ar încăpăţîna amintirea ei să vină s-o chinuiască...
— Mă aşteptam la aşa ceva..., mormăi Cecile Goudreau, aducîndu-i recipientul din aur. Dă-i drumul, fetiţo! Astea-s toate porcăriile pe care le-ai băut la Solange de Cleda. Opiumul purifică.
Betka începu să vomeze.
—Hai, fetiţo! Te ţin eu, draga mea. Sînt aici, dragă... în timp ce vorbea, Cecile îi apăsa cu afecţiune fruntea Betkăi cu mîinile ei mici, mereu un pic chircite ca două gheare de pasăre. Aşteaptă o clipă, o să-ţi dau un şervet înmuiat în eter... Şi Cecile se întoarse imediat, aducînd lighenaşul din aur. Trei ceasuri mai tîrziu, Betka şopti:
— Cred că am dormit...
— Cred şi eu că ai dormit! E ora patru şi jumătate dimineaţa. Afară plouă acum. Eu nu dorm niciodată! îţi mai vine
să vomiţi?
— Un pic, spuse Betka, dar mă duc eu, nu vă deranjaţi. Şi se duse, clătinîndu-se pe picioare, să se închidă pentru
cîteva clipe în baie, care era toată din marmură neagră. „Ce viaţă grea! E minunat!" gîndi Betka, asigurînd, printr-o serie de contracţii, un răgaz durabil stomacului ei.
Cecile Goudreau, văzînd-o că se întoarce, puse lîngă ea o
pipă nouă.
— Ţine una gata făcută pe care tocmai am pregătit-o pentru mine! Va trebui să te învăţ să le faci, eu n-o să fiu mereu aici... Ai băgat de seamă acel muşchi verde şi fin care acoperă faţada casei? O, nu, n-ai avut cum să-l remarci, era aproape întuneric atunci cînd-am sosit... O să-ţi arăt... zidul faţadei este aproape în întregime acoperit de un muşchi foarte fin, de un verde sinistru..., spuse Cecile, zîmbind ciudat şi continuînd pe un ton neliniştitor. Cîndva, îmi plăcea muşchiul acela! în zile cum e cea de azi, mi-l închipuiam şiroind de ploaie... Iar apoi, între două pipe, vederea acelui muşchi nu făcea decît să sporească obscura plăcere de a mă ghemui şi mai nebuneşte încă în adîncimea pernelor mele. Insă, de
111
săptămâna trecută, blestematul ăla de muşchi are un efect foarte ciudat asupra mea, e stupid cît de neliniştitor poate deveni un lucru atît de prostesc... Cu toate astea, e atît de frumos muşchiul ăla oribil, cînd îl priveşti de aproape! Parcă ar fi nişte fire de păr foarte fine, care

parcă au înflorit la capete, ca nişte cruciuliţe gălbui...
Betka asculta doar pe jumătate. Ţeapănă, se simţea plutind pe deasupra unei mlaştini, cea lipsită de stele şi uleioasă a primei sale nopţi de opium, de zarea întunecată a căreia sta atîrnată privirea crudă a Veronicăi, topită într-o singură flacără de regret, tremurînd precum candela pe jumătate stinsă a conştiinţei ei încărcate.
— Prietenă nesinceră! O să vezi tu! O să vezi tu! Betka îi adresa în continuare reproşuri, într-un murmur abia auzit, fără să ştie prea bine încă în ce anume constau vagile ei ameninţări. Contemplase, un lung moment, lumina pe punctul să se stingă a candelei, şi se gîndise, tot încercînd să se sperie singură în joacă: „Dacă, în locul chipului din icoană, ar tremura chipul Veronicăi — ar fi oribil!" însă frica nu vru să se instaleze în seara aceea în mintea ei; dimpotrivă, în locul terorii pe care i-ar fi plăcut ca mintea ei să pună stăpînire, în loc să-i audă lătrînd, precum o haită surescitată, pe cîinii dezlănţuiţi ai ranchiunei împotriva Veronicăi, nu încercă decît o nesfîrşită senzaţie de fericire vagă, pe care n-o mai experimentase niciodată pînă atunci şi care o făcea să plîngă de bucurie. Cecile Goudreau, cu un aer preocupat, cu mîinile încrucişate pe pipa stinsă, şopti cu voce scăzută, prefirîndu-şi ca pe boabe de mătănii neliniştea:
— Verdele ăla îngrozitor! Muşchiul ăla oribil!... Şi totuşi, e nostim... că o astfel de fobie se poate naşte din atît de puţin... Mă plimbam... foarte prost dispusă... şi dintr-o dată, bang! Mă pomenesc în faţa cimitirului Montmartre, îmbibată de un mucegai care mi s-a părut brusc îngrozitor, şi acoperită de un muşchi absolut la fel cu cel de pe faţadă... Asta-i tot... povestea se opreşte aici... Da, mai era şi visul ăla, cu povestea aia a sicriului din stejar deschis la culoare... şi apoi... şi apoi... şi apoi cărţile alea de joc ce nu mergeau şi tot ce a urmat, tot ce a urmat. N-ar fi trebuit să am încredere în d'Orminy. îmi amintesc acum de ziua cînd prinţul mi-a atras aten-

ţia asupra blestematului ăla de muşchi; arătînd spre el cu vîrful bastonului din abanos şi rîzînd cu dinţii lui galbeni, mi-a spus: „E foarte umed, n-o poţi nega, dar umezeala nu pătrunde. Interiorul e uscat şi cu totul apt să conserve oameni ca noi... fiinţe mumificate!" Doamne, ce mai personaj lugubru e şi d'Orminy ăsta! Dumnezeule, muşchiul ăsta poate deveni obsesie lipicioasă, culoare fixă în întuneric! Verde, cît te detest, verde! Culoarea diavolului!
Betka, nemaiascultînd de mult acea interminabilă văicăreală, îşi frecă picioarele unul de celălalt. „Numai de nu s-ar termina niciodată! Candela o să se stingă în curînd, gîndi ea, şi nu mi-e deloc somn."
— Gata! spuse ea, luînd-o pe Cecile pe după gît cu braţul şi scuturînd din cap ca pentru a alunga ea însăşi o idee fixă.
Cecile acceptă cu uşurinţă acest gest şi, cu căpşorul cuibărit delicat la subsuoara Betkăi, îi spuse cu o tristeţe ce părea să n-aibă nici început, nici sfîrşit:
— O să fii foarte dezamăgită de Cecile Goudreau a ta! Goudreau cinica! lat-o întoarsă pe dos de un fleac... o tufă micuţă de muşchi răcoros... Ciudat, nu?
Betka, auzind de o bucată de vreme un du-te-vino de paşi înceţi şi tăcuţi, mai întîi în hol, apoi mai aproape, în baie, întoarse privirea spre uşa de la intrare. Un schelet înalt, îmbrăcat cu o pijama din mătase neagră, cu guler îngust şi înalt, după moda rusească, o privea de departe, de parcă nu îndrăznea să se apropie. Era contesa Mihakowska; locuia în casă la Cecile într-o cameră destinată unei persoane bolnave, separată de restul apartamentului. Betka, sub efectul drogului, nu se miră nicidecum de prezenţa ei şi îi făcu semn cu un gest amical să vină să se întindă alături, de cealaltă parte, lîngă Cecile. Mihakowska dădu din cap într-un gest de refuz extrem de curtenitor şi se apropie la mică distanţă de Betka, vrînd parcă să-i dea o explicaţie. Apoi, puse un genunchi pe divan şi dădu senzaţia, răcind semne cu amîndouă mîinile, că doreşte să atragă atenţia asupra sînului ei stîng. Spuse, strîmbîndu-se exagerat la fiecare silabă si cu o voce atît de voalată că de-abia se auzea: „Nu pot — operaţie, ooooperaţie!" Betka se

strădui să priceapă cuvintele după mişcata buzelor contesei, dar nu izbuti să le desluşească.
113
— A fost de curînd operată de cancer la sînul stîng, explică Cecile Goudreau. I s-a extirpat totul şi pe deasupra mai are şi tuberculoză la gît — e un înger!
Betka o gratifică atunci pe contesă cu un zîmbet larg, iar aceasta se ridică, cu un soi de orgoliu copilăros de a se simţi în sfîrşit înţeleasă şi admirată.
— Nu te nelinişti din pricina ei, spuse Cecile, nu deranjează niciodată pe nimeni; seamănă întru totul cu o porumbiţă: nu vorbeşte, uguieşte ca porumbiţa, şi, tot ca ea, nu are decît un sîn... un pic deviat spre dreapta, evident! exclamă Cecile Goudreau, regăsindu-şi brusc plăcerea de a sporovăi. Ştii, puiule, între contesă şi mine nu a fost niciodată nimic! (Si jură, sărurînd crucea pe care o formau degetul mare şi arătătorul ridicate la buze în poziţie încrucişată.) N-o ţin aici decît din bunătate sufletească. Era odinioară metresa prinţului d'Orminy; el aranjase apartamentul ăsta pentru a putea veni să fumeze alături de ea. Era mai mult sau mai puţin la ea acasă, înţelegi? Şi cînd am cumpărat totul de la prinţul d'Orminy, am cules-o şi pe metresa lui o dată cu tot restul — făcea parte din lot, înţelegi; şi apoi, prezenţa unei contese merge bine cu genul casei. M-am mulţumit s-o trimit la dezintoxicare şi la operaţie — pe cheltuiala lui d'Orminy, să nu exagerăm! Acum se simte perfect. Nu vorbeşte mult, dar n-a spus niciodată mare lucru, biata de ea; îşi ocupă timpul cu tot soiul de fleacuri — în special cu icoana
ei. Uită-te! Uită-te!
Contesa Mihakowska se urcase pe divan şi turna ulei în candelă; după care coborî, luă lighenaşul din aur şi dispăru. — E atît de curată, nu-ţi poţi imagina, ar trebui ca totul să sclipească mereu! Ai văzut vreodată ceva mai aristocratic decît scheletul ăsta?
Timpul lăsase să cadă vălul mov al indolenţei peste noaptea polară luminată de aurora boreală a opiumului, iar Betka abia de se simţea vie, cuibărită în fundul princiarului iglu al noului ei viciu, în inima amurgului iernii ei, fără lumină şi fără frig. Fumase, vomase, înghiţise suc de portocale, iarăşi vomase, iar această stranie activitate, departe de a-i apărea ca exotică, îi părea dimpotrivă lucrul cel mai firesc din lume. Cum de nu se gîndise la asta mai înainte? Trăi astfel trei zile
114
şi trei nopţi la rînd, într-o uitare cvasitotală a noţiunii de timp. Avea în mod vag sentimentul că între timp Cecile Goudreau intrase şi ieşise de mai multe ori, dar nu ştia nici cînd, nici
cum.
Acum Betka se trezise; se întinse îndelung, iar mîinile ei larg deschise mîngîiară, mai întîi într-un sens, apoi în celălalt sens, blana de şinşila pe care stătea întinsă, ca şi cum ar fi descoperit pentru prima oară luxul somptuos în care trăia, fără ca să devină cu adevărat conştientă de el. După cîteva clipe, în cursul cărora se miră că nu simte nici cea mai mică urmă din acel sentiment de vinovăţie care punea stăpînire pe ea la fiecare din trezirile ei neliniştite, Betka se îndreptă leneşă şi se rezemă cu spatele, cam ţeapăn pentru că şezuse prea mult timp în aceeaşi poziţie, de o pernă grea brodată cu minuscule perle argintii care îi gîdilau plăcut spatele. Avu curînd senzaţia că îşi simte stomacul gol pînă la omoplaţi şi ca brăzdat de mărunte furnicături ce se roteau în toate
sensurile.
— Mi-e o foame de lup, îşi spuse ea, căscînd şi imitînd, după obiceiul ei, felina mişcare de maxilar a leuleui care cască de la Metro Goldwyn Mayer,
Era probabil spre sfîrşitul după-amiezii, judecînd după raza de soare portocaliu care se strecura pieziş printr-o crăpătură între draperiile închise pînă sus, trasa o diagonală purpurie de-a curmezişul mochetei roşu închis, se căţăra de-a lungul divanului alăturat şi urma oarecum timid peretele tapisat în atlaz galben. Lungită pe-o parte pe divan, contesa Mihakowska dormea liniştită cu gura întredeschisă, iar penelul soarelui care alerga pe obrazul

ei făcea ca aurul unuia din dinţi să-i strălucească cu un sinistru luciu de cadmiu întunecat. După liniştea care domnea în casă, Betka ghici că Cecile Goudreau ieşise. FărjLsă-şi schimbe poziţia corpului, îşi întinse piciorul pentru a da uşor la o parte draperia şi a distinge mai bine obrazul contesei, care se lumina acum treptat, pînă ce totul fu scăldat în acea tentă lividă care părea să bată la răstimpuri în purpuriu. Ea nu se trezi, dar îşi duse mîna |a sînul care nu fusese amputat. Betka închise atunci cu grijă draperia, lăsînd doar o îngustă crăpătură ce-i îngăduia să Privească afară, prin geam, soarele — mare, de un roşu opac
115 '
si de o rotunjime uşor neregulată, amintind de contururile stîngace şi de aluatul gros al acelor ostii profanate şi sîngerii zugrăvite cu atîta spaimă de micii maeştri ai şcolii din Siena. Razele acelui soare fatidic răspîndeau o lumină atît de material-stacojie şi densă că s-ar fi putut spune că este, mai curînd decît o lumină, un lichid gros ce îmbiba totul şi se întindea peste tot cu o perfidie maiestuoasă şi fascinantă. Piciorul amorţit ieşindu-i de sub capot, Betka privi valul senin de lumină urcînd pînă în susul coapsei ce păru atunci acoperită de sînge roşu, căruia ultimele mîngîieri ale soarelui îi transmiteau încă acea căldură jilavă, un pic lipicioasă, caracteristică... Atinse cu degetul: era sînge...
— Asta mai lipsea! îşi spuse ea, lăsîndu-se din nou pe spate şi reînchizînd draperia cu piciorul. Peste cinci minute mă
îmbrac şi plec.
Voia să mai profite încă de cîteva minute de întuneric, în faţa ochilor ei închişi, Sena purpurie dispăru sub podul îndepărtat al Invalizilor.Văzu apoi mulţimea umplînd bulevardul Montmartre în acel prim amurg călduţ al începutului de vară; apoi din nou un rîu, de data asta cel din satul ei; maică-sa bătîndu-1 pe Volodia, fratele ei mai mic, pentru a-1 pedepsi că se dusese la scăldat şi, de fiecare dată cînd el încerca să se caţere pe mal pentru a ieşi din apă, ea îl împingea înapoi cu o vîslă neagră, izbindu-1 în piept, în obraz şi aruncîndu-1 iarăşi în apă. în cele din urmă, Volodia rămase nemişcat, cu capul zbîrlit, de culoarea unui mîţişor de salcie, legănat de-a lungul curentului... Apoi, dintr-o dată, fu văzut scăpînd pe firul apei un vîrtej de spumă albă — atît de albă! —, uşor colorată în roz, ca şi cum cineva ar fi scuipat pastă de dinţi. Pentru Betka, acea amintire crudă era impregnată cu atîta prospeţime, era atît de strîns asociată cu fragilitatea născîndă a cîmpiei sub acele palide ceruri ale serilor de mai, încît, atunci cînd aspira adînc atmosfera rarefiată a încăperii, parfumată de dulcele miros fad al opiumului, i se părea că-şi umple plămânii cu aerul pur al primăverii dorinţelor ei trezite.
Betka se pomeni aşezată în faţa oglinzii de toaletă din baie, fără a-şi putea aminti cum venise acolo. Sala aceea de baie era uniform placată, atît solul cît şi tavanul, cu imen-
116
se dale din marmură neagră. Toate obiectele de toaletă, pînă la cel mai mic accesoriu, erau din aur. Pe oglinda de toaletă totul era ordonat după o simetrie si o ordine desăvîrşite, în care se simţea dînd tîrcoale prezenţa, ce trăda o grijă meticuloasă, asiduă şi maniacă, a contesei Mihakowska. Flacoane prelungi, toate de acelaşi model, erau aşezate la intervale regulate şi în ordinea mărimii în rînduri paralele cu oglinda; de la flacoanele uriaşe cu săruri de baie, trecînd prin toată gama nuanţelor de parfumuri, se ajungea la micile fiole cu unguente rare, ultima nu mai groasă decît un degetar, stabilă şi zveltă precum piesa cea mai mică a unui joc de păpuşi ruseşti. Aceste serii de flacoane erau aşezate în mai multe rînduri suprapuse, toate în funcţie de acelaşi criteriu al mărimii descrescătoare. Betka, cu chipul palid, stătea nemişcată, cu capul dat uşor pe spate, cu mîinile frecînd maşinal marmura neagră, pe care preţiosul metal al fiecărui obiect se prelungea în lungi reflexe cilindrice, cu strălucirea ceva mai stinsă. O muzică plăcută se auzea în surdină din camera contesei, astfel că cineva şi-ar fi putut cu uşurinţă închipui că Betka nu mai era o fată tînără făcîndu-si toaleta, ci sfînta Cecilia cîntînd la orga ei din aur, aşezată pe un nor, atît se simţea de lipsită de putere, dezincarnată şi susţinută parcă de absenţa greutăţii pe care i-o dădea inconştienţa aproape totală a propriilor ei

mişcări. Avea strania senzaţie, încă nemaiîncercată, că nu percepea efectul mişcărilor ei decît cu cîteva secunde de întîrziere. Brusc Betka simţi o răcoare ca de zăpadă năpădindu-i fruntea, aşa de înfierbîntată puţin mai înainte; îşi duse mîna la frunte, întîlnind acolo cealaltă mînă, deja ocupată să-i umezească tîmplele cu o batistă înmuiată în eter. Mai observă, fără să şi-o poată explica, şi că mîna ţinea o şuviţă de păr tăiat —propriul ei păr —, apoi, văzînd foarfecele din aur în cealaltă mînă, spuse rîzînd uşor: „Cît sînt de proastă!" După care, aruncă foarfecele în aer. Acestea descriseră un lung arc de cerc în spaţiu şi căzură în cada plină. Betka se ridică şi privi fascinată foarfecele sclipind pe fundul apei limpezi, unde dîre iridescente de esenţă de pin, dizolvîndu-se încet în volute capricioase, agitau umbre constant schimbătoare.

— Bun, îşi spuse Betka, doar n-o să stau proptită aici toată viaţa! Sa procedăm ordonat! Metoda Meyer! Metoda Meyer! exclamă ea, imitînd cu vocea ei slabă tonul nemilos al mamei ei, care i se păru dintr-o dată infinit de îndepărtat. Se întoarse apoi în salonul de fumat opium, luă cîteva bilete de o sută de franci din trofeul de la polo al prinţului d'Orminy, se aşeză la un birou mare veneţian încrustat cu sidef care împodobea peretele principal al holului şi scrise pe un plic: „Domnişoara Veronica Stevens, hotelul Ritz"; apoi, pe un cartonaş de un alb neted şi dens ca o petală de gardenie, scrise: „Dragă prietenă, am regretat nespus că nu te-am întîlnit seara trecută la Solange de Cleda. îmi va fi greu să te văd cîtva timp. Am descoperit o fericire nesperată. Nu am de gînd s-o pierd. Mulţumesc încă o dată. Devotata dumi-
tale, Betka."

Reciti ce scrisese, adăugă nişte mici ghilimele pentru a încadra cuvîntul „fericire". Puse cartonaşul în plic, adăugînd recipisa telegramei, care indica patruzeci şi opt de franci cincizeci, apoi un bilet de cincizeci de franci şi, în sfîrşit, o parte din şuviţa ei de păr. După care umezi cu limba marginea cu lipici întoarsă şi, dînd cu degetul de asperitatea unui antet în relief, îl privi înainte de a închide plicul, ca pentru a se asigura că nu greşea. „De la Cartier, perfect!" spuse ea, închizînd definitiv plicul. După ce isprăvi această primă scrisoare, Betka luă un al doilea plic, şovăi o clipă, încurcată, căci nu-şi mai amintea numele — probabil că nu-l ştiuse de fapt niciodată. „Am să-l înmînez eu însămi." Şi scrise telegrafic, cu litere mari şi fără să semneze: AROGINDU-MI ÎN FINE DREPTUL DEA FACE TOT CE-MI PLACE, VĂ VOI AŞTEPTA SEARA ASTA LA BARUL „LA COUPOLE" — MIEZUL NOPŢII. Apoi, adăugînd restul şuviţei de păr, închise şi cel de al doilea plic.

— Şi acum, s-o luăm din loc, îşi spuse ea, dar, cînd să deschidă uşa, văzu ca într-o strălucire ivindu-se, din profunzimea reflexelor minerului de la uşă, amintirea foarfecelor din aur de pe fundul căzii de baie şi se gîndi imediat: „Cecile s-ar putea răni intrînd în apă." Se întoarse din drum ca să le pescuiască, dar ajungînd în pragul băii, o văzu pe contesa Mihakowska aplecată peste cadă, cu mîna cufundată pe

fundul apei pentru a le apuca. Surprinsă pe neaşteptate, contesa rămase o clipă cu foarfecele în aer, speriată parcă. Betka nu putu rezista dorinţei de a o cuprinde în braţe şi, ducîndu-se spre ea, o îmbrăţişa. Biata de ea, era încă atît de frumoasă, în ciuda tuturor necazurilor! Mihakowska se duse în grabă să se aşeze în fata oglinzii de toaletă, iar Betka îşi spuse, făcîndu-se că-şi dă cu pudră şi strîngînd din dinţi, că desigur contesa voise să ascundă involuntara slăbiciune a unei
lacrimi.

Betka făcu cîţiva paşi pe stradă, apoi se opri brusc: „Am uitat ce e mai important!" Duse mîna la piept unde întîlni un obiect tare. „Nu, o am!" îşi spuse ea, liniştită. Din buzunarul bluzei de linon fin, de o croială aproape masculină, de felul celor pe care le purta întotdeauna Cecile, scoase o cutiuţă emailată, cizelată de Faberge, înfăşurată într-o batistă de mătase. „Atunci cînd lucrurile vor merge cu adevărat prost, trage un pic din asta pe nas", o sfătuise ea. Nu era nimic mai puţin decît heroină. Zîmbi la acest cuvînt. „Au numit-o bine*...", se

gîndi ea.
Betka puse la loc preţioasa cutie în acelaşi buzunar, închizînd capacul cu arc cu o asemenea violenţă că-şi rupse unghia; folosindu-se de cleştii ascuţiţi ai dinţilor, o potrivi în mod egal, cioplind cu furioase mişcări cu dinţii un semicerc, perfect armonios şi regulat, pe care-l scuipă în direcţia cerului, unde stăruiau încă nişte ultime fîşii de nori sîngerii. După care începu să meargă rapid, cu mişcări precipitate, amuzîndu-se să-şi trosnească articulaţiile, bucurîndu-se pînă la durere că merge astfel, lovind cu vîrful pantofilor şi cea mai măruntă pietricică ce se nimerea în calea ei, dînd zdravene şi totodată copilăroase lovituri de picior din gambele-i goale; aspira profund aerul, închipuindu-şi ceaţa îndepărtată a cîmpiilor si simţind cum urcă spre ea respiraţia umedă şi uşor sufocantă a trotuarelor de curînd stropite. Fu cuprinsă de regret că nu se aflase mai devreme afară, la asfinţitul soarelui, că nu putuse simţi căldura lui de sînge şi strălucirea de aramă a părului încingîndu-i creierul. „Iute!
* Joc de cuvinte: în franceză „heroine" înseamnă şi eroină şi heroină. (N.T.)
119 j
Iute!" Voia mai înainte de toate să scape de cele două plicuri ce-i ardeau degetele, să le înmîne/e destinatarilor şi apoi să se regăsească în sfîrşit, pentru întîia oară în viaţă, degajată de orice constrîngere şi liberă să facă tot ce-i plăcea, orice ar fi avut chef să facă.
Ajunsă în Quai des Orfevres, la clădirea unde locuia, Betka urcă scara dintr-o răsuflare, fără a se mai opri pentru a-şi lua corespondenţa din ghereta unde, de altfel, nu era nimeni: acest lucru îi provocă o plăcere atît de vie că începu să tremure; nu putea totuşi să-i fie frig. Fără a se opri în faţa uşii apartamentului ei, continuă să urce pînă la penultimul etaj. El era acolo. O dîră de lumină electrică la marginea uşii îi trăda prezenţa. Betka strecură rapid plicul pe sub uşă şi coborî înapoi scara în fugă. Din fericire, nu era în continuare nimeni în ghereta portarului. Nimic nu i-ar fi fost mai penibil la acea oră decît să nimerească peste cineva cunoscut şi să fie nevoită să pălăvrăgească despre verzi şi uscate.
începu să alerge în direcţia hotelului Ritz, dar în curînd gîfîia atît de tare încît trebui să ia un taxi. Oboselii fizice i se adăuga o teamă atroce să n-o întîlnească pe Veronica, fie şi absolut din întâmplare, în clipa cînd avea să intre în hotel pentru a-şi lăsa mesajul; se achită însă de această misiune cu o asemenea fulgerătoare viteză că funcţionarul, văzînd plicul căzîndu-i pe birou,-se întrebă desigur dacă nu cumva fusese adus de vreo fantomă.
Ieşind de la Ritz, Betka o porni la întâmplare spre cheiuri. Mergînd de-a lungul Senei, dădu peste o bătrînă doamnă minusculă, nu mai mare decît o focă stînd cu capul înălţat; silueta ei se decupa tot atît de limpede şi precisă ca o solniţă pe masă, în vreme ce obrajii şi nasul îi erau atît de roşii pe chipul palid cu pielea întinsă că aduceau cu trei cireşe lucitoare. Vindea cireşe. Betka cumpără două cornete şi se duse să se aşeze pe o bancă nu prea departe, cu mişcări atît de uşoare şi graţioase că nici una din vrăbiile care ciuguleau pe jos nu se sperie. Se simţea istovită şi, pentru a combate senzaţia de ameţeală pe care o avea, închise ochii, strîngînd cu putere pleoapele; văzu pe dată ţîşnind din străfundul orbitelor cireşe de foc, ce se făcură galbene, apoi negre pe fond roşu, iar în cele din urmă se făcură nevăzute.
Betkăi îi venea să rîdă, buzele ei schiţară un surîs liniştit, în timp ce îşi mişca năsucul cîrn: savura în imaginaţie efectul pe care aveau să-l producă cele două scrisori trimise şi, preţ de o clipă, i se păru că vede fruntea bombată a Veronicăi aplecată peste scrisoare, cele două bucle mari de păr blond căzîndu-i greu de fiecare parte a capului, ascunzîndu-i aproape complet chipul. Şi-l imagină apoi pe aviator citind scrisoarea ce-i fusese adresată, rîzînd probabil pe tăcute de acea cucerire uşoară şi neaşteptată. Tot nu-i ştia numele, îşi amintea însă porecla lui, cea sub care era cunoscut, aclamat si sărbătorit în barurile de pe Champs-Elysees — numele lui de bar, la urma urmei: Baba. în afară de asta, nu ştia nimic despre el, doar că participase la războiul din Spania, că era înalt, că-i plăcea... şi că locuia în aceeaşi casă cu ea, două etaje mai sus de apartamentul ei.
Baba locuia acolo datorită doamnei Menard d'Orient, care ocupa cu fast primele două etaje

unde trăia singură, înconjurată de trei sau patru servitori şi o bonă, o fată bătrînă pe care izbutise s-o scoată de la mînăstire. Doamna Menard d'Orient era tînără şi proaspătă pentru vîrsta ei, care bătea spre şaizeci de ani, şi era mereu îmbrăcată într-o spumă de dantelă negru cu alb. Cultivată şi chiar erudită, profesa un adevărat cult pentru tot ce avea legătură mai de aproape sau mai de departe cu pseudofilozofiile revoluţionare ale ultimilor ani. Obiectele din cristal si eleganta argintărie de pe masa ei erau adesea înconjurate de prestigiul unor emigraţi politici veniţi să caute adăpost la Paris, sau al altora care nu erau aici decît în trecere, iar albul brodat şi scrobit al şervetelor ei de masă servea de obicei de pernuţă unor mîini fie prea mari, fie prea mici, ale căror unghii, de culoare îndoielnică, dezvăluiau patina morală, cam coclită, a acţiunii directe şi a ilegalităţii.

Apartamentul doamnei Menard d'Orient văzuse astfel perindîndu-se o întreagă procesiune de fiinţe semilegendare, ca de pildă „preoteasa roşie cu păr alb", Clara Zetkin, Leon Troţki, „cometa fără viză", şi anarhistul catalan Durruti, poreclit „Inimă de Leu" de către partizanii săi. De la începutul războiului din Spania, casa ei se îmbogăţea încă şi mai mult cu o adunătură de specimene bizare de indivizi ce vorbeau

121 '

120

tare, bine raşi, dar cu bărbia albăstruie, încălţaţi cu pantofi sclipitori negru cu galben, împodobiţi cu petice decupate şi cu arabescuri complicate, care se plimbau de-a lungul bulevardului Saint-Germain ca de-a lungul Ramblas-urilor din Barcelona, fără a mai pomeni de scobitoarea galbenă proptită între dinţii de culoarea şofranului.

Printre toţi acei latini unsuroşi, întortocheaţi, destul de necioplţi şi extrem de irascibili, ce izbitor contrast oferea frumuseţea nordică a lui Baba! De origine americană, avea doar douăzeci şi doi de ani. Era cel mai tinăr dintre protejaţii doamnei Menard d'Orient, care, cu o solicitudine cvasimaternă, îi amenajase un mic apartament la etajul şase, unde locuia în timpul scurtelor sale apariţii la Paris. Baba avea maniere rafinate şi se da în vînt după lux. Cele mai mici gesturi ale lui purtau marca unui dandism oarecum pretenţios, moştenit de la adolescenţa sa petrecută în întregime la Londra, în mijlocul cercurilor j>e jumătate literare, pe jumătate destrăbălate ale capitalei. In ziua cînd se hotărîse să meargă să lupte în Spania de partea celor loiali regimului republican, scepticii care făceau cerc în jurul lui rămăseseră năuci, iar prietenii cei mai intimi îl acuzaseră de snobism. Cu toate astea, în pofida oricărei aparenţe, nimic nu putuse ştirbi puritatea de granit a virtuţilor fundamentale ale lui Baba. Blond si calm, poseda acel caracter de invizibilitate propriu eroilor; tăcerea lui studiată îi determina pe oameni să gîndească: „Cîte lucruri frumoase ar avea de spus..." Prezenţa sa era puţin remarcată, dar de îndată ce pleca, se făcea simţită greutatea vidului pe care plecarea lui îi lăsa în inimile tuturor. Fiecare devenea atunci conştient de acea forţă elementară, minerală, oricît de elegant camuflată si oricît de fragilă ar fi fost ea, din care personalitatea lui, reacţionînd deja la valul de oportunism care degrada la bază majoritatea mişcărilor revoluţionare, îşi extrăgea irezistibilul şi seducătorul farmec, îşi însuşise deviza lui Ludovic al XIII-lea: „Mă frîng, dar nu mă îndoi."

Cum făcuseră Betka şi cu Baba cunoştinţă?

Mai întîi pe scară, unde se întâlneau frecvent şi schimbau cîte un salut, apoi...

Ajunsă la acest punct al visării, Betka începu să-şi imagineze în cele mai mici amănunte cum se va desfăşura sce-

122

na primei şi unicei lor întîlniri. Pînă atunci, cu ochii pe jumătate închişi, nu făcuse altceva decît să observe agitaţia continuă a vrăbiilor care ciuguleau la picioarele ei. Acest spectacol monoton şi mereu schimbător căpăta aspectul jocului capricios de umbre şi lumini apărînd si dispărînd pe un ecran de cinema atunci cînd, asistînd pe jumătate adormită la proiecţia unui film, mintea nu izbuteşte să definească dacă pata albă care tocmai a apărut reprezintă o

maşină care s-a oprit sau o uşă albă care a f ost închisă. Se stabilea astfel, între vederea exterioară a Betkăi şi cinematograful interior al amintirilor ei, tot mai precise, un soi de corelaţie sincronă, care o ajuta oarecum să vizualizeze mai bine toate lucrurile la care se gîndea. De pildă, un stol de vrăbii brusc regrupate desena, limitată de cadrul ei, uşa apartamentului pe care portăreasa tocmai îl deschisese. Betka îl văzu apoi intrînd pe negustorul de cărbuni, cu un sac de cărbuni aşezat pe cap, aplecîndu-se şi lăsîndu-1 jos lîngă sobă, la intrare. Chiar atunci îl descoperise pe Baba, care se strecurase în încăpere profilând de prezenţa cărbunarului; acesta plecă aproape imediat fără să mai aştepte bacşiş.
Baba rămase în picioare, nemişcat, privind-o intens, pînă ce Betka îl întrebă pe un ton prietenos:
— De ce mă priveşti aşa? Mă supără!
Baba îi zîmbi atunci cu acelaşi uimitor zîmbet care o uluise atît de mult la Veronica şi despre care ştia acum ce reflectă: duritatea.
—Dacă mă dai afară, o să mă mulţumesc să te dispreţuiesc, spuse Baba, aşezîndu-se alene călare pe un sac de cărbuni.
Adoptînd în mod deliberat un ton ce trebuia să-1 facă să pară cît mai pretenţios cu putinţă, continuă:
— Fiinţelor slabe le vine în general foarte greu să suporte dispreţul celor frumoşi... Dar, dacă accepţi... Nu-ţi pot promite pe nepusă masă o mare pasiune... însă pot să devin foarte drăguţ, foarte „plăcut" de domesticit.
în timp ce vorbea, luase în mîini pisicuţa albă a Betkăi, ce începuse să se caţere pe el după ce Baba se aşezase, fascinată de fixitatea privirii butonilor din safir de la manşetele lui.
— Ei, haide! zise Betka pe un ton de nerăbdare amuzată • Unde vrei să ajungi?

— Am socotit că îmi vei da douăzeci şi cinci de franci... pentru republicanii spanioli; în schimbul cărora îţi voi da o chitanţă cu ştampila comitetului.
Spunînd acestea, Baba se îndreptă agale spre masa unde Betka îşi luase micul dejun si dădu jos firimiturile de pîine, folosind drept măturică pisicuţa care mieună încordîndu-şi coada, îşi deschise apoi chitanţierul, scoase o cutie de metal ce conţinea un tampon pentru cerneală, mai scoase din buzunarul de la pantaloni un timbru, îl puse pe tampon si aşteptă.
— De acord, spuse Betka, o să-ţi primeşti cei douăzeci şi cinci de franci. Te scutesc însă de a-mi face curte, deşi te găsesc foarte frumos şi desigur că eşti foarte priceput la jocul ăsta... Cum ai ştiut că sînt antifascistă?
— îţi controlez cu mare grijă corespondenţa în fiecare dimineaţă la ghereta portarului, răspunse Baba în mod foarte firesc.
Betka simţi un val de indignare, dar nu se putu împiedica să nu rîdă de tonul de dandi pe care continuă Baba, ca
spre a se justifica:
— Vezi dumneata, am adus de la Londra o trăsătură de caracter fermecătoare şi foarte englezească: îmi arog dreptul de a face tot ce-mi place! (îndreptîndu-se apoi spre Betka, o cuprinse în braţe.) Fii drăguţă, dacă ai să mori de plictiseală într-o seară, strecoară-mi un bilet pe sub uşă la etajul şase. N-am telefon şi nu prea îmi plac nici indiscreţiile portarilor... Te voi duce unde vrei: să facem o plimbare ideologică la Bois, să bem şampanie într-un local şic, dacă nu cumva preferi stilul „tovarăş sărac", cămăruţa dubioasă de hotel cu doisprezece franci, unde ne vom face că ne plătim fiecare partea.
Din dimineaţa primei lor întîlniri, Betka nu-1 mai revăzuse pe Baba. Chinuită neîncetat de sîcîielile vieţii ei de zi cu zi, nu avusese nici măcar timp să se gîndească la el, în afară de momentele cînd pisicuţa ei i-o amintea, de fiecare data cînd sărea la soare după cîte o muscă sau repeta acele scurte mişcări arătînd că rîvneşte să se joace cu butonii de la manşetele lui Baba, pe care îi apucase în gheare.

Betka se simţea acum delicios de înlănţuită de întîlnirea pe care o fixase: la miezul nopţii, la barul La Coupole. Şi acea oră îndepărtată încă începu să strălucească deja, căci dorinţa ei, căutîndu-şi neîndemînatică drumul în bezna unei camere necunoscute de hotel, pusese de pe acum micuţul ei ceas de mînă pe suprafaţa de marmură a unei noptiere... Curînd limbile ceasului arătară ora unu! Atunci, mica cifră «unu», abia perceptibilă, mai măruntă decît un purice incandescent, fu de ajuns pentru a încinge în imaginaţia şovăielnică a Betkăi tot sîngele într-o vîlvătaie, o nelinişte numai miere şi fosfor. Cornerul de cireşe pe care tocmai îl mîncase îi aţîţase doar foamea; vru să mai cumpere încă două, dar o cuprinse o bruscă repulsie la gîndul că înghiţise ceva solid şi se simţi speriată amintindu-si că fusese în stare să mănînce uneori nişte fleici de grosimea unui dicţionar. I se părea acum că starea ei de nemîncare era în mod deosebit, minunat, propice pentru soiul de proiect pe care-1 avea în cap... Cu toate astea, va lua o îngheţată în prima cafenea plăcută pe care o va întîlni. Mai rămîneau patru ore şi trei sferturi pînă la ora întîlnirii. Le numărase şi le tot numărase — şapte si un sfert, opt, nouă, zece, unsprezece, douăsprezece. Pînă atunci va trebui să folosească la maximum fiecare din secundele acestui preţios interval, ale acestui spaţiu de timp liber, ce trebuia să fie dens si lipicios ca un clei făcut din ambră lichidă si untură de balenă întărită.
Ridicîndu-se, cu o pereche de cireşe legănîndu-i-se între dinţi, Betka se întoarse spre apus şi coborî drumul care duce spre trup.
Urmă cursul fluviului noroios de carne umană în plină fermentaţie care, la ora şapte si jumătate în seara aceea de sărbătoare, umplea bulevardul Montmartre. Fiecare din acele fiinţe avea, inexorabil ataşate persoanei sale, două urechi, doi °braji, două mîini... Acest aspect dublu al anatomiei umane n-o frapase niciodată pînă atunci. Fiecare individ îi apărea acum asemănător acelor pete simetrice şi însîngerate pe care le lasă o insectă strivită între paginile unei cărţi. Ea însăşi se simţea prinsă „de peste tot" ca într-o menghine, striată de masa însufleţită şi neînsufleţită, tremurînd la gîn-
125 l
dul că-si simţea dorinţa depersonalizîndu-se în mijlocul acelei mulţimi colcăitoare, fără deosebire de frumuseţe, de vîrstă sau de sex; în locul unei priviri, toate privirile; în locul a două trupuri, toate trupurile, toate spasmele si toate gemetele la un loc. Betka, uşurată de nemîncare, avînd sentimentul că abia atinge pămîntul, urma paşii greoi ai acelei mulţimi de duminică, în care i se părea că vede mai degrabă o imploratoare şi grotesc procesiune de ţărani gravi şi mistici, o îngrămădire de cărnuri nesatisfăcute si jalnice în mijlocul cărora fiecare individ ducea în mîna stîngă stigmatul greu şi dureros al mîini sale drepte tăiate, ca pe un obiect expiatoriu, ca pe o ofrandă liturgică, îşi închipui apoi acea avalanşă de fanatici continuînd să înainteze astfel în mod inexorabil prin deşertul de granit în care ea însăşi se poticnea, istovită; si toţi treceau atunci călcînd-o în picioare, pe ea, păcătoasa fragilă şi facilă, cu pasul lor imperturbabil, asfixiind-o cu masa lor libidinoasă, strivind-o pînă la a face să ţîsnească din ţesuturile comprimate ale plăpîndului ei organism, într-o ultimă decalcomanie arborescentă, toată plasma, toate umorile ei vitale, pentru ca, după bestiala trecere a fiinţelor umane peste trupul sfîrtecat, razele soarelui să poată absorbi pînă si ultimele urme lichide ale impurităţii ei.
Dusă, legănată de curentul unor măreţe şi totodată copilăreşti gînduri, Betka îşi reveni oarecum la intrarea unui music-hall foarte luminat cu becuri roşii, în preajma porţii Saint-Martin. Se opri în faţa unei fotografii mari, colorată de mînă cu vopsea de anilină, înfăţişîndu-i pe cei trei fraţi Montouri, „atleţi fantezişti". Toţi trei păreau goi sub casca şi capa din leopard; aveau trupuri subţiri cu muşchi de oţel si doar unul din ei, cel din centru, era cam corpolent. Avea un cap de sfinx tatuat în mijlocul pieptului. Afişul anunţa „Roata dublă a Faraonului". Bîzîitul intermitent al unei sonerii electrice, insistentă invitaţie la un spectacol permanent, ţăcănea precum acul unei maşini de cusut peste indiferenţa cu ceafă groasă de

rinocer a mulţimii, care trecea pe dedesubt fără măcar să o audă.
Betka intră, luă loc la o masă aşezată într-un colţ, departe de orchestră, si comandă un pahar de votcă. Locul era urît şi pretenţios. Pe pistă, două perechi de dansatori se agitau
126
ca nişte umbre. Spectacolul nu începuse încă, cei cîţiva spectatori erau împrăştiaţi, atît de departe unii de alţii şi atît de bine tupilaţi în colţurile discret luminate ale lojilor ce înconjurau pista că sala dădea impresia că este practic goală. Muzicienii sifilitici, îmbrăcaţi ca nişte „gauchos" în mătase, atacară tangoul argentinian Renacimiento, iar primele măsuri ale melodiei treziră în organismul slăbit al Betkăi o stare emotivă asemănătoare aceleia produse de o intoxicaţie, ce făcu să se nască în ea o bruscă şi irezistibilă nevoie de a izbucni în plîns. Pentru a-şi reţine lacrimile la marginea genelor, Betka muşcă atît de tare între dinţi un sîmbure de cireaşă pe care-l tot plimba în gură de mai bine de jumătate de oră, încît acesta se sparse, rănindu-i serios limba. Cum sîngera un pic, Betka scuipă în batista de mătase pe care o înfăşurase în jurul cutiuţei din aur. Profită de ocazie pentru a inhala o porţie zdravănă de heroină, îşi goli apoi cornetul cu cireşe într-o farfurie şi începu să mănînce din ele, muindu-şi la răstimpuri în votcă limba agilă şi rănită; simţi cum calmul îi revine treptat privind evoluţia dansatorilor.
Pofta ei de plîns făcea acum loc unei stări de acut lirism, datorită căruia acel spectacol dintre cele mai obişnuite i se părea dintr-o dată plin de o semnificaţie ultraromantică; încercînd să se înduioşeze de propria-i soartă, compara destrămarea vieţii ei în zdrenţe cu îndărătnica persistenţă a atîtor melodii frivole, care se agăţau ca iedera de zidurile nesigure ale unei epoci... Renacimiento... Auzise acel tango în România... apoi la Milano, în cursul perioadei de tulburări ce precedase „marşul asupra Romei"... la Barcelona, într-o seară de grevă generală... Şi văzînd perechile de dansatori de tango trecînd iarăşi şi iarăşi pe dinaintea ei, Betka îşi spunea ca, oricare ar fi fost împrejurările, fie că o ţară cunoscuse războiul, ciuma, victoriile imperialiste sau înfrîngerile dezonorante, exista întotdeauna, la adăpostul Istoriei, în amurgul unui decor sofisticat si întru cîtva ţipător, o pereche de dansatori de tango livizi, cu obrajii lipiţi, cu trupurile unite fără dragoste, excitaţi fără patimă de poziţii convenţionale în ritmul îmbătător al nostalgiei, exprimînd în mic, printr-o simplă contractare plină de dispreţ a arcadelor sprîncenelor, întreaga deznădejde a mulţimilor vremii lor.
127
Frumoasele perechi de dansatori profesionişti de tango sînt singurele care, prin înceată lor alunecare, opririle lor matematice, ştiu să urmeze şi să marcheze cadenţele lente ce corespund exact bătăilor accelerate ale violenţilor muşchi ai inimii acelora ce sînt predestinaţi la sinucidere. De unde absoluta fascinaţie cu care Betka urmărea din ochi tangoul, cu hipnotica concentrare a unei păsări urmărind, paralizată, mişcările languroase si precise ale unui şarpe. Căci ea voia
să se sinucidă...
Muzica se opri şi Betka lăsă un sîmbure de cireaşă să cadă într-o scrumieră de un negru strălucitor; sîmburele acela era curat şi uşor verzui, parcă ar fi fost căpsorul contesei Mihakowska. Betka îşi înmuia acum fiecare cireaşă în noul pahar de votcă ce-i fusese adus; în curînd scrumiera fu plină de sîmburi. îşi spuse atunci: „Ce murdărie!" Şi aruncînd o privire în jur spre a se asigura că nimeni nu o observă, luă toţi sîmburii în palmă si-i vîrî în batista de mătase, profitînd totodată de ocazie pentru a trage pe nas o nouă doză de heroină, pe care o inhala pînă ce simţi că i se taie respiraţia.
Absorbită de toate aceste mici operaţii, Betka nu remarcase „intrarea" celor trei fraţi Montouri. Cînd înălţă ochii, fu uimită să descopere în mijlocul pistei aflate sub lumina crudă a reflectoarelor pe cei trei fraţi Montouri sudaţi între ei, desfăsurîndu-se brutal ca pentru a simboliza explozia unei stele unice din carne cu trei braţe, şiroind de sudoare si palpitînd cu pulsaţii arteriale. Steaua se descompuse brusc şi cei trei fraţi rămaseră aliniaţi, încremeniţi

preţ de cîteva secunde în atitudini sculpturale, gîfîind si făcînd cu braţul ridicat salutul roman. Tustrei erau goi şi nu aveau decît nişte slipuri aproximative de culoarea pielii, foarte strălucitoare şi strîns ajustate, care mai mult le accentuau decît le corectau impudoarea ţinutei. De fiecare*dată cînd se pregăteau să prezinte un număr nou, cel mai puternic dintre ei adopta o poziţie a cărei rigiditate era vecină cu catalepsia, în vreme ce ceilalţi doi se apropiau, legănîndu-se în ritmul accentelor atenuate ale unei mici melodii pe care o interpreta orchestra, iar ochii păreau că fixează acele părţi din anatomia fratelui lor cu care voiau să-şi unească propriile membre. Timp de cîteva secunde, mîinile lor de fier agăţau apoi
tmnctele de sprijin pe care le aleseseră spre a se asigura de soliditatea lor, după care, slăbindu-şi imediat strînsoarea, salutau încă o dată înainte de a începe. Se puteau atunci distinge, contrastând cu nuanţa profundă ce prevala asupra cărnii de culoare purpurie, palidele urme galbene pe care strînsoarea lor le lăsase. Şi acela era exact locul în care, peste carnea încă lividă, mîinile fraţilor Montouri cădeau succesiv de mai multe ori înainte de a o apuca şi a o ţine în sfîrşit inexorabil cu toată solemna tensiune a muşchilor cuprinşi de tremur. Acele plesneli răsunau atunci la fel de lugubru ca o serie de palme administrate unui cadavru.
Numerele se înlănţuiau sub privirea halucinată a Betkăi. Cel mai scund dintre fraţii Montouri, cel pe care-l prefera, lungit pe jos, ţeapăn, cu fiecare din muşchi încordat la maximum, cu cele două braţe întinse strict de-a lungul corpului, cu picioarele fixate între coapsele celor doi fraţi ai săi, se ridica acum încet, încet, pînă la verticala absolută, în vreme ce ceilalţi doi, cu busturile încleiate, arcuite, cu capul dat puternic pe spate, cu venele gîtului umflate gata să pocnească, păreau topiţi într-un hidos amestec de cărnuri jupuite. Betka nutrise încă din copilărie frumosul vis de a dispărea o dată cu lumea într-o catastrofă cosmică. Mai tîrziu, de cîte ori nu se identificase ea cu misticii Morţii Albe*, moartea colectivă prin foc, după plăcerea colectivă! Cele trei corpuri şiroind de sudoare ale fraţilor Montouri îi inspirau atît atracţie cît şi repulsie şi se simţea gata să cedeze ameţelei nebuneşti de a se azvîrli, cu ochii închişi, în miezul roţii viscerale formate din toţi muşchii de oţel împletiţi ai celor trei atleţi, pentru a fi cuprinsă în mecanismul mişcărilor lor, strivită de furia încordării lor, măcinată de frenezia oaselor, într-un cald şi incandescent aluat de „moarte albă".
* Moartea Albă: veche sectă religioasă rusă, în care mii de adepţi, trăind în comun în evlavie şi rugăciune, făceau în cele din urmă sacrificiul vieţii lor lăsîndu-se arşi de vii în hambare pline cu fîn. Această ardere era precedată de o orgie în cursul căreia toate familiile aparţinînd comunităţii se dedau, în pielea goală, delirului fornicării, într-o totală promiscuitate, fără deosebire de sex, vîrstă sau rudenie. (Nota ediţiei france/e)

Sub efectul heroinei, privirea Betkăi devenise îndrăzneaţă şi strălucitoare şi şi-o ţinea fixată cu hotărîre asupra celui mai scund dintre fraţii Montouri. Acesta, care remarcase preferinţBetkăi, îşi aruncă atunci capa din leopard pe umeri si, părăsind pista centrală, veni să se sprijine de o coloană, făcîndu-se că priveşte pe aşa-zişii fraţi continuîndu-si numărul — căci nu exista între ei nici o legătură de consangvinitate în afară de rudenia animală a pieilor lor de leopard, în clipa aceea îşi făcură apariţia doi valeţi, trăgînd pe pistă două roţi mari de argint, între spiţele cărora erau fixate numeroase dispozitive ce cuprindeau rachete şi focuri de artificii. Cel mai scund dintre fraţii Montouri, profitînd de agitaţia ce se pornise în sală la apariţia celor două roţi stranii, veni să se aşeze pe marginea unui scaun alături de Betka, sub pretextul că-şi aprinde o ţigară, şi-i spuse foarte iute pe ton scăzut, cu o voce metalică:
— Mă cheamă Marco, mi-am isprăvit numărul. Partenerii mei mai au încă nevoie de vreo douăzeci de minute ca să-si prezinte punctul de atracţie, roata dublă a Faraonului. O ştergem împreună?
Betka nu-i răspunse, dar se ridică şi-l urmă. Marco se opri la uşa lojii sale:
— Aşteaptă-mă aici, durează doar cinci minute cît să mă îmbrac.

Betka, în loc să-1 asculte, îl urmă şi-i spuse sec:
— Rămîn aici.
în clipa aceea, simţi un uşor acces de colici care-i dădu frisoane: îşi aminti instantaneu că maică-sa îi interzisese întotdeauna să mănînce cireşe, sub pretext că îi vor face rău; cu toate astea, pentru prima oară în viaţă, mîncase cireşe fără să se sinchisească de faptul că în ele sălăşluia viermele remuscării. Marco, descumpănit, şovăia să se îmbrace în faţa Betkăi.
— Idiotule! îi strigă ea, cuprinsă de o furie bruscă. Mai stai încă zece secunde şi n-am să te mai pot vedea!
— Dar erai de acord acum cîteva clipe... răspunse Marco zăpăcit.
— Sînt si acum! izbucni Betka. Dar acum, imediat! închide uşa!
130
în timp ce vorbea, îşi scoase repede cutiuţa cu gîndul de aspira o doză si scăpă sîmburii de cireşe pe care-i înfăşurase în batistă; sîmburii se împrăştiară în toate direcţiile pe podeaua de ciment. Marco crezu că ea înnebunise, dorinţa contagioasă pusese însă stăpînire pe el.
.— Loja asta nu e doar pentru mine..., răspunse el cu voce schimbată, gata să-i dea ascultare. Ceilalţi vor veni să se îmbrace dintr-o clipă în alta...
— închide uşa! închide uşa! repetă Betka cu voce înăbuşită, schiţînd gestul de a-şi descheia fusta.
Marco împinse canatul uşii şi se auzi un scrîşnet oribil; uşa rămase întredeschisă, înţepenită de un sîmbure de cireaşă care se fixase între lemn si una din asperităţile cimentului. Nimic n-o putea face să cedeze. Marco o izbi în zadar ca un berbec: la fiecare nou brînci, sîmburele se fixa încă şi mai tare, iar uşa, căreia nu-i lipseau decît cîţiva centimetri pentru a se închide, părea de acum solid şi definitiv sudată cu solul, neclintită şi într-un sens şi în celălalt.
— Cretinule! Imbecilule! striga Betka, furioasă. Chiar atunci, cei doi văzură apropiindu-se repede, în spatele panoului din geam mat şi ondulat al uşii, siluetele celorlalţi doi fraţi Montouri. Aceştia încercară în mod inocent să împingă cu coapsa uşa pentru a o deschide larg, dar fără nici un rezultat. Sugîndu-şi burta pentru a se strecura în spaţiul rămas între uşă şi cadrul ei, cei doi fraţi se fofilară cu dificultate în interiorul încăperii, unul după altul, ducînd în fiecare mînă cîte o sticlă de bere, învelită în paie şi în strat de
gheaţă.
— Vă deranjăm? zise cel mai înalt dintre fraţii Montouri, punînd pe jos cele patru sticle şi fricţionîndu-si stomacul, acolo unde lemnul uşii îi provocase două lungi zgîrieturi.
O privi pe Betka:
— Scuzaţi-ne, nu avem alt loc să ne schimbăm
— Sînteţi acrobată? întrebă al doilea frate.
Betka nu răspunse. Cu o ţigară între buze, aştepta ca Marco să găsească chibriturile.
— E ziaristă, spuse Marco, aprinzînd cu un gest sigur ţigara Betkăi. Ar vrea nişte poze cu noi pentru un ziar.
131
— Asta ne-ar trebui, continuă al doilea frate, o blondă-a rămie frumoasă ca dumneavoastră, pentru a completa tripla roată a Faraonului! Poţi să te istoveşti ca să pui la punct un număr bun, să-ţi rupi oasele — fără o blondă frumoasă n-ai pic de succes!
— Am să mă gîndesc la asta, spuse Betka pe un ton amuzat şi prietenos. Am făcut deja un pic de dans...
însă, în clipa cînd făcea gestul de a se înălţa pe vîrfuri, piciorul îi alunecă pe un sîmbure de cireaşă şi căzu în braţele celui mai înalt dintre cei trei fraţi, care o cuprinse pe după talie, exclamînd uluit:
— Ia uitaţi-vă! în viaţa mea n-am văzut o talie aşa de fină! Ca să o dovedească, o cuprinse cu ambele mîini, cu eleganţa unui soldat care apucă o puşcă pentru a da onorul. Şi, ţinînd-o astfel, o ridică cu grijă pînă ce o făcu să atingă tavanul. Betka, îmblînzită, îşi păstră zîmbetul

în timpul acestei ascensiuni, fără a înceta să-si fumeze calmă ţigara. Montouri o făcu arunci pe Betka să basculeze înainte, iar ea, rămînînd în poziţie orizontală, îşi trecu picioarele de fiecare parte a capului acestuia, deschizînd braţele şi imitînd astfel aripile unui avion, în clipa aceea, Betka auzi limpede nişte bolboroseli în stomacul ei gol şi, preocupată să le ascundă, izbucni în rîs, scoţînd mici chicote cristaline, ca si cînd mîinile lui Montouri, în această nouă poziţie, ar fi gîdilat-o irezistibil.
— Să încercăm numărul cu sirena, propuse Marco, punînd un genunchi în pămînt şi aşezîndu-si braţele în poziţia de a prinde trupul Betkăi.
însă Montouri, fără să-1 asculte, se învîrti vertiginos de două ori şi o puse pe Betka pe un divan. Ameţită, ea-şi duse o mînă palidă la frunte, pentru a încetini parcă vîrtejul, rezemîndu-se cu un braţ, în mod inconştient, de umărul gol al lui Marco, îngenuncheat la picioarele ei. Betka era transpirată toată. Ce cald era! îşi spuse atunci: „Mă mai odihnesc trei minute şi mă duc." Dar îşi simţea deja membrele incapabile să-i mai dea ascultare, legate de divan prin lanţurile lascive ale unei triple dorinţe. Cel mai înalt dintre cei trei Montouri tocmai se aşezase lîngă ea, al treilea stătea în picioare în faţa ei şi toţi trei se uitau la ea cu o stupidă privire fixă, fără să clipească, precum trei cîini care aşteaptă să vadă care

a năpusti primul asupra unei bucăţi de carne. Atunci Sh't>ul Betkăi fu năpădit de paloare, nasul mic se strîmbă, cu C ea transparenţă de ceară caracteristică morţilor, şi, ascult'nd parcă de o poruncă împotriva căreia voinţa ei era ne-
tincioasă, ţ^ petrecu încet braţul pe după gîtul celui mai înalt dintre fraţii Montouri, apropie unul de altul capetele celor doi fraţi, pînă ce le făcu să se lipească, apoi, apăsîndu-le blînd pe sîn, îşi scoase unul după altul pantofii.
— închide uşa..., zise ea, cu o voce neutră, abia auzită, celui ce stătea în picioare în faţa ei.
Atunci, al treilea dintre fraţii Montouri se duse împleticindu-se ca un om beat pînă la uşă şi, cu un suprem efort al umerilor lui de atlet, făcînd să trosnească toate fibrele lemnului, o sili în sfîrşit să se închidă, cu un lung scrîşnet final.
Trei mii de sîmburi de moarte albă... trei mii de triple cireşe... trei mii de triple roţi ale Faraonului... şi doi fulgi uşori de zăpadă... peste scobitura obrajilor!
Astfel simţi Betka apropierea frigului de care se temea. Mergea acum prin noaptea luminată de felinarele rare de pe cheiul Voltaire. Era poate foamea de vină? Dar i se va mai întîmpla vreodată să mănînce? Fiecare din membrele ei dureroase se congela lent, în timp ce o năpădea un fel de somn fără poftă de a dormi... o uşoară greutate ca de iarnă peste fiecare pleoapă, ca nişte cristale de gheată depuse de-a lungul cornişelor privirii.
Ajunsă în susul goticei Rue de Seine, Betka îi dădu cincizeci de franci pomană unui nefericit de olog cu picioarele tăiate. Se aplecă asupra lui si-1 scrută cu un zîmbet impur care ar fi veştejit pînă şi floarea cea mai proaspătă. Infirmul avea nobila înfăţişare a unui bust roman, cea a unui bătrîn Esop în zdrenţe, şi, aidoma acestuia; era cocoşat.
— Poţi să-mi atingi cocoaşa dacă vrei, necheză bătrînul. Majoritatea nu se sfiesc s-o facă, şi fără a da vreun ban...
Betka strînse cocoaşa în mînă şi simţi cum bate înăuntru inima infirmului. Apoi îşi reluă drumul, dar curînd îşi încetini pasul, dîndu-şi seama că era urmărită de cerşetor, care se propulsa de-a lungul trotuarului vîslind cu mîinile. Betka imprimă mersului ei o cadenţă lascivă, şi, de fiecare dată

cînd se oprea, auzea apropiindu-se şi mai mult respiraţia gîfîită a cerşetorului, care bătea acum cîmpii cu o voce imploratoare:
— la-ţi banii înapoi dacă vrei, dar vino cu mine... Lasă-mă să te duc la moş Frandingue. Am un colţ al meu pe şlepul lui. Am bani ascunşi! Lasă-mă să te duc la moş Frandingue! Am bani ascunşi!

Era aproape de miezul nopţii, în piaţa Jena. Ghemuită lîngă grilajul de fier al grădinii Luxembourg, Betka plîngea, crispîndu-şi buza inferioară din toate puterile pentru a ajuta lacrimile să se răspîndească într-un val continuu. „Totul merge foarte bine! Totul merge foarte bine! Numai de-aş termina repede cu totul!"
Cînd Baba veni după Betka la barul La Coupole, ea era atît de drogată că abia îi remarcă sosirea, începu să-i vorbească ca şi cum ar fi stat amîndoi acolo de mult timp.
— N-o să mă mai părăseşti acum niciodată! De ce m-ai lăsat singură? se plînse Betka cu o intonaţie mieroasă.
O vreme îşi exagerase în mod deliberat starea, prefăcîndu-se ba că este pisicuţa, ba Cecile Goudreau, ba amîndouă în acelaşi timp.
— Ce-i cu dumneata? Eşti beată! spuse Baba sever.
— Bineînţeles că sînt beată... N-ar trebui să fiu? întrebă Betka, smulgîndu-şi cu greu cuvintele şi izolînd maliţioasă fiecare silabă.
Brusc se ridică şi, cu un gest dramatic, îşi ascunse obrazul în umărul lui Baba, exclamînd în şoaptă:
— Te rog, dragule, ia-mă de aici! Departe de lumina asta electrică oribilă! Undeva afară, în beznă... cu o grămadă de frunze... Vreau să răcesc!... Uite ce frig îmi este! spuse Betka atunci cînd ajunseră în stradă.
— Eşti îngheţată, ce-ai făcut? întrebă Baba, sărutîndu-i pumnii strînşi.
— M-am jucat... M-am jucat... Erau trei..., spuse Betka, încercînd parcă cu greu să-şi amintească ceva plăcut.
Zîmbi şi continuă visătoare:
— Erau trei... Ai văzut tripla roată a Faraonului? Sînt toţi din argint şi se aprind tustrei deodată!

__ De ce plîngi? spuse Baba, oprind-o si cuprinzîndu-i obrajii în mîini pentru a o sili să i se destăinuie.
.— De unde să ştiu? răspunse Betka desprinzîndu-se din îmbrăţişare şi continuînd să vorbească.
Se duseră să se aşeze pe terasa unei cafenele pustii, în faţa turnului Saint-Michel; orologiul din turn bătu de douăsprezece şi jumătate noaptea.
„La ora unu" îşi spuse Betka, simţind cum i se strînge gîtul sub presiunea tiranică a planului pe care-1 făcuse.
— Iată! E perfect, spusese Baba oprindu-se. Aerul e îngheţat, taman ce-ţi trebuie ca să faci o pleurezie... Şi uite şi frunzele, poftim! O grămadă de frunze! Te-ai crede mai curînd la Oxford decît la Paris, cu zidul ăsta vechi acoperit de iederă. Iţi place atmosfera?
în timp ce vorbea, Baba smulsese o ramură lungă de iederă cu care împodobea umerii înfioraţi ai Betkăi, aşezată pe scheletul scîrţîitor al unui scaun din fier vopsit în alb, cu pumnii aşezaţi chiar în centrul de marmură al mesei. Baba forma acum un cerc dintr-o altă ramură de iederă şi o puse cu grijă pe capul Betkăi spunînd:
— Şi iată si o minunată cunună prerafaelită pentru a-ţi
împodobi frustrările!
Rosti incorect cuvîntul prerafaelit şi rîse. Betka dădu cununa la o parte cu un gest jalnic cu pumnul strîns.
— Nu mă tem de nimic, sînt îmbrăcat gros, spuse atunci Baba, aşezîndu-se şi ridicîndu-si gulerul pardesiului. Pot să te asigur că voi pleca mîine în Spania fără nici cel mai mic guturai... Poate voi căpăta doar ceva din mîncărimea ta de primăvară şi va trebui să mă scarpin un pic în tren. Sînt la fel de sensibil ca tine.
— Eşti dezamăgit că mă găseşti în starea în care sînt în seara asta; mă judeci aspru, nu^raşa? spuse Betka cu resemnare.

— Deschide mîna, îi ceru Baba, ce strîngi în palmă? Nu sta aşa încordată tot timpul.
Betka deschise încet mîna, care era plină de sîmburi uzi de cireşe, îngrămădiţi unii într-alţii; nu-şi putea aminti de cînd îi păstra astfel în scobitura palmei.
— E dezgustător, nu-i aşa? îţi face scîrbă? Ştiu, par nebună...
135 l
— Şi în mîna cealaltă ce ţii? Deschide mîna cealaltă.
— Nu, zise Betka, strîngînd şi mai tare pumnul, asta n-am să-ţi arăt!
Baba, fără să mai insiste, ştergea acum mîna Betkăi cu batista lui.
— Iată, acum e curată! spuse el, înarmîndu-se cu răbdare. Betka îşi puse atunci mîna pe genunchiul lui Baba şi simţi
prin stofa foarte subţire a pantalonului unghiurile pe care le formau oasele, mici şi ascuţite. Curînd, cu mîinile lipite, se priveau unul pe altul în tăcere, iar Betka descoperi pentru întîia oară nesfîrşitele resurse de tandreţe pe care le poate cuprinde o astfel de mîngîiere. Hărţuită, pierdută, nesmulgînd niciodată unei vieţi mistuite de anxietate altceva decît mizerabile zdrenţe de plăcere, fusese nevoie ca vidul eternităţii să se deschidă în faţa ei pentru a cunoaşte în sfîrşit misterul pasiunii a două mîini care se lipesc una de alta, fiecare din articulaţiile goale ale fiecărui deget schimbîndu-şi încet de o sută de ori poziţia, înlănţuindu-se neobosit în inepuizabile combinaţii, lubrifiate de lacrimi, fără a-si slăbi nici măcar o clipă strînsoarea.
— Spune-mi, repeta Betka, spune-mi că mă judeci aspru... Dar mi-ai făgăduit tot ce doresc, m-ai lăsat să aleg clauzele întîlnirii noastre. Jură-mi că nu mă vei părăsi înaintea zorilor!
Baba, care tocmai aruncase o privire la ora pe care o arăta orologiul din turn, răspunse:
— Voi rămîne cu tine pînă la ora şapte şi jumătate. Trenul meu pleacă în Spania la ora opt si, dacă ai fi în stare să mă asculţi, te-aş convinge să mă însoţeşti la Barcelona. As putea face din tine o mică regină roşie. M-ai aştepta la Cerbere, doar cît să mă duc pînă la Barcelona ca să mă ocup de paşaportul tău. Te-aş putea instala la nişte prieteni, care ar avea grijă de tine ca de lumina ochilor: vin roşu, minuscule măsline negre...
Chelnerul aduse alte două pahare de whisky cu Perrier.
— Ai spus da, dar n-ai jurat că rămîi cu mine, spuse Betka, fără să dea nici cea mai mică atenţie proiectelor lui Baba, nici tonului lui seducător. Ştiu, trişezi şi tu ca toată lumea...
136
— Ţi-o jur, voi rămîne cu tine pînă în zori! Dar nu te bizui pe mine ca să te consolez..., conchise Baba cu duritate, sorbindu-şi încet whisky-ul.
Continuă apoi pe un ton agresiv, oprindu-se la fiecare frază, parcă pentru a da pasiunii ce începea să-i înflăcăreze timp să se răcească:
— Mila nu e punctul meu forte. La începutul războiului, în toiul verii, pe şaizeci de grade la soare, îmi luasem în primire noul meu rata*, foarte urît, dar foarte eficace. Satul tocmai fusese distrus, iar bombele cădeau peste Malaga. Vreo sută de femei năpădiseră aeroportul şi înconjurau avionul. Un nor de muşte venea în urma lor, căci duceau înfăşurate în mantale negre trupurile a patru sau cinci copii ce fuseseră ucişi. Era imposibil, în mijlocul isteriei colective, să le smulgi de lîngă avion. Continuau să-şi etaleze oribilele poveri şi să le manipuleze cu o diabolică insistenţă; întindeau spre noi rămăşiţe zdrenţuite cu sînge închegat pe margini. Mira! Mim! strigau ele în cor, luîndu-se la întrecere care va exhiba fragmentele cele mai oribile, implorînd parcă răzbunare pentru morţii lor. Trebuia să decolăm rapid, n-aveam timp de pierdut. Secundul meu, care de două ori la rînd sărise jos pentru a încerca să le împrăştie, se suise iarăşi la bord cu extrem de mare dificultate. Un vînt neplăcut, suflînd dinspre desert, ridica deja praful pe cîmpie, zgîlţîind măslinii în depărtare. Am urlat de trei ori: „Plecaţi de aici! Plecaţi de aici! Plecaţi de aici!" Nu era nimic de făcut. Bietele femei se agăţau si mai zdravăn de aparat... ca oamenii gata să se înece! Atunci, am pornit motorul, iar elicea de la rata a pus capăt isteriei... şi restului! Niciodată, niciodată, în faţa duşmanului, nu simţisem cu mai multă putere sentimentul că sînt îndreptăţit! De atunciram devenit acest lucru

greu de fixat ce se numeşte un erou, zise Baba, calm, terminîndu-şi whisky-ul.
Reluă apoi, redevenind flegmatic:
* Rata înseamnă „şoarece" în spaniolă; aşa au fost poreclite, date fiind rapiditatea şi silueta lor întunecată, avioanele de vînătoare trimise de U.R.S.S. în Spania în timpul războiului civil. (Nota ediţiei franceze)
137
— Nu există nici cea mai mică îndrăzneală în eroism. Nu te gîndesti niciodată că o să mori. Cînd eşti cramponat de o mitralieră, totul se petrece de parcă sacadele ei ar scutura puricii fricii... Rata îmi lipseşte mult! Ceaţa Parisului mă dezgustă încă si mai mult decît cea a Londrei... E mai subtilă... Oamenii de aici vorbesc prea mult şi prea bine. Devii monstruos de inteligent şi toate ajung să se încurce — oamenii urîţi par frumoşi, criminalii devin fie sfinţi, fie bolnavi, bolnavii sînt genii, totul are chip^ dublu, ambivalent! în nemiloasa lumină a Spaniei, e altfel, în interiorul avionului meu, rata, totul redevine inexorabil limpede; probabil că la fel stau lucrurile pentru ceilalţi, căci curajul este acelaşi de ambele părţi — ce-are a face? Important este să te simţi redevenind o simplă picătură de albumen, de viaţă instinctivă şi vulnerabilă, în interiorul unei scoici de mica, izolat în văzduh! în loc să gîndesti, creierul funcţionează; diastolele şi sistolele inimii, arderile chimice ale organismului alimentează aripile aparatului — nu, asta nu e literatură! Te simţi cu adevărat tu însuţi, din adîncul măruntaielor pînă în vîrful unghiilor, ochii şi măruntaiele aparatului; şi nu mai există atunci nici Paris, nici suprarealism, nici angoasă, înţelegi? Toate temerile voastre, toate remuşcările voastre, toate teoriile si lenea voastră, toate contradicţiile gîndirii voastre şi insatisfacţiile acumulate de îndoielile voastre dispar pentru a lăsa locul ţîşnirii furioase a unei singure şi unice certitudini, permanenta, păcănitoarea jerbă de foc a unei mitraliere.
Betka nu-1 asculta, însă involuntara exaltare verbală a lui Baba o dezgusta un pic. Cîte iluzii! „Veronica era mai rece ca el", se gîndi ea observîndu-1. Apoi îl întrebă:
— O cunoşti pe Veronica Stevens?... N-ai văzut-o niciodată, nici măcar în fotografii?
Pentru întîia oară Baba se uită la Betka plin de curiozitate: ea nu-i dăduse nici o atenţie, se gîndea la altceva.
— Cine e Veronica? Şi de ce mă întrebi asta? Era intrigat.
— îţi seamănă... Oh! dacă ai cunoaste-o... ai iubi-o mai mult decît pe mine!
Dintr-o dată, asemănarea dintre Baba şi Veronica i se păru cu adevărat atît de izbitoare încît nu mai vedea ce anume
138
îi deosebea pe unul de celălalt şi îşi aminti arunci acea frază a Veronicăi ce o impresionase atît de puternic în seara cinei lor de la restaurantul La Tour d'argent: „Nu mă plac deloc, dar aş vrea să găsesc pe cineva exact ca mine pe care 1-as putea adora." Fiinţa aceea era Baba, era sigură de asta, incapabilă de acum înainte să şi-i mai imagineze altfel decît împreună. Şi, oricare ar fi fost contextul în care s-ar fi străduit să-i imagineze, atît printre sutele de creaturi vagi şi pe jumătate şterse din amintirile ei, cît si în mulţimea mai recentă pe care o văzuse dînd năvală în salonul lui Solange de Cleda, cele două obsedante siluete blonde — Baba si Veronica — se detaşau de celelalte, cu aceeaşi fixitate neliniştitoare ca si cele două personaje din faimosul Angelus al lui Millet. Părea că, tot astfel, în jurul Veronicăi şi al lui Baba nu putea fi decît singurătate si linişte, dispărînd dincolo de orizontul pustiu al ogoarelor.
Betka simţea acum că Baba o observa. Tăcut, cercetător, o dată mai mult distant, îşi îmbrăcase armura indiferenţei şi îşi coborîse peste chip viziera cizelată a mutismului, prin care strălucirea ochilor lui părea iarăşi de nepătruns. Betka începu atunci să compare duritatea privirii lui Baba cu cea a privirii Veronicăi, exact cum cineva ar freca două pietre între ele pentru a vedea care din ele o zgîrie pe cealaltă. Acele două priviri îi părură la fel de dure, la fel de ostile faţă de privirea ei, atît de şovăielnică încît era pe punctul să se închidă de bunăvoie pe veci. îşi compară sfîrşitul apropiat cu cel al lui Baba: el, măcar, va muri în inima

a ceea ce iubea mai mult pe lume, avionul său, rata, scuipînd foc printre nori. „Iar eu, de una singură, într-o cameră de hotel de doisprezece franci."
Tot gîndindu-se, se surprinse citind si recitind, de zece ori, de o sută de ori, tăbliţa unui hotel de pe partea opusă a străzii: Avenir-Marlot. Numele ar fi putut fi ceva şi mai rău; măcar era un viitor care nu făgăduia nimic — un viitor Marlot*! Şi chiar în clipa cînd orologiul din turnul Saint-Michel bătu de ora unu, Betka spuse hotărîtă:
' Joc de cuvinte: avenir înseamnă viitor în franceză. (N.T.)

— Dragule! Vreau... acum... la-mă cu tine!
— Adevărat? Vii cu mine la Barcelona?
Betka, incapabilă parcă să-i răspundă, scutură din cap şi spuse în cele din urmă cu o voce înăbuşită:
— Nu, de cealaltă parte a străzii...
Ajunsă în cameră, Betka simţi că pluteşte uşor; aşezată pe pat, şi-i închipui pe Baba şi Veronica împreună după moartea ei, şi se văzu cuprinsă de gelozie faţă de fiecare din ei. Dar, în clipa aceea, faptul de a şti că Baba se găsea în încăpere i se părea deja un mod de a o înşela pe Veronica, de a-i fi infidelă, de a se răzbuna împotriva ei. „Ai să vezi tu! Ai să vezi tu!" continua ea să-si repete. Aproape imediat însă, simţi cum renaşte în ea o nesfîrsită tandreţe faţă de Veronica.
La ora unu şi jumătate, Betka înghiţise mai multe comprimate şi stătea întinsă, îmbrăcată, alături de Baba care, o dată în plus, o liniştise făgăduindu-i să nu plece înaintea zorilor, în bezna camerei, fiecare stătea absorbit în gîndurile sale, închipuindu-si ceasul propriului sfîrşit. El, cu braţele-i lungi întinse peste trupul Betkăi, simţea umbra negrului înveliş al aripilor lui grefate pe umeri, înfigîndu-şi rădăcinile de platină pînă în străfundul inimii. Atunci cînd va fi atins, totul se va contracta şi va fi de parcă două mîini mari de gheaţă s-ar închide peste el ca să-1 apere de foc. Pentru Betka, va fi contrariul... „moartea albă", iar ea întindea deja capul apropiindu-se parcă de o nevăzută flacără. Apoi mîinile lungi ale lui Baba planară o clipă pe desupra părului Betkăi, ca într-un zbor de noapte, şi veniră să se aşeze peste un pumn strîns, unde se ascundea, de asemenea, moartea.
Baba nu putea deschide acea mînă.
Betka, începînd să delireze, repeta mereu:
— Nu pleca!
Apucase amîndouă mîinile lui Baba şi, ducîndu-le spre ceafă, îl imploră:
— Ţine-mă de aici! Strînge tare! Muşcă-mă pînă ce mă omori!
— Dormi..., repetă Baba, încălzindu-i ceafa cu respiraţia lui.
— Ce am sub picioare? Merg pe nişte sîmburi de cireşe!
— Dormi, dormi...

— îi voi spune Veronicăi că ai petrecut noaptea cu mine.
— Stai liniştită, nu te agita, draga mea, dormi...
— Ştiu că sîngele meu te scîrbeşte... Aprinde lumina, vreau să plec.
Betka încercă să se ridice agăţîndu-se de firul uşor al lămpii, care cedă, făcînd-o să cadă înapoi. Rămase atunci nemişcată, cu sentimentul că nu mai poate face nici măcar un singur gest.
— Mă simt mai bine acum..., spuse ea slab. Unde e cutiuţa mea de aur? întrebă ea după o pauză. Acoperă-mi picioarele.
— Dragostea mea, dragostea mea, dragostea mea..., spunea Baba lîngă urechea ei, încet, ca într-o şoaptă, o să dormi în curînd...
Şi, după modul în care Baba se aplecă deasupra ei pentru a o săruta, ştiu că el va pleca. Trişa si el.

Plecă într-adevăr după un sfert de oră, gîndindu-se că drogul venise de hac în cele din urmă conştiinţei ei. Era însă ceva mai puternic decît intoxicarea, era începutul agoniei. Betka îşi simţea acum toată pielea încreţită de frisoane năpustindu-se în rînduri strînse, în valuri succesive. Avea senzaţia că întreg corpul era acoperit de o infinitate de microscopice mîini mov la culoare, tremurînde, întinse spre inima ei, unicul focar călduţ încă. Simţi cum aceasta este acoperită de firişoare foarte fine, minuscule... avînd chiar urechi si mustăţi, aidoma căpşorului călduţ al pisicii ei! „Ce-am făcut oare? Pentru ce sînt pedepsită? Adio, tată şi mamă blestemaţi... Veronica, îngeraşule..." Auzi oribilul ciripit al păsărilor cînd se trezesc. „O să mor!" spuse ea, si îşi pierdu cunoştinţa.
Iar păsările, prefăcîndu-se-€ă întîmpină zorii ce se năşteau, nu făceau altceva decît să intoneze în latineşte psalmul morţilor:
— Dies irae, dies irae, dies irae, dies irae, dies irae, dies irae, dies irae...
— Misssserrrerrre, mormăi lada de gunoi, scrîsnind din dinţi pe trotuar.
Soarele răsărea ca o cireaşă. Numai că vremea cireşelor trecuse.
141
Cînd Veronica citi scrisoarea Betkăi duminică seara, la întoarcerea de la Fontainebleau, îşi spuse imediat: „Miroase a sinucidere" şi ţinu un lung moment între degetele-i lungi si arcuite şuviţa de păr arămiu de la prietena ei si recipisa albastră a telegramei. Instantaneu conştientă de eroarea ei, încercă să reconstituie circumstanţele discuţiei telefonice în cursul căreia comisese eroarea de a trimite Betkăi recipisa în locul banilor promisi. Apoi, spre a-şi confirma întreaga întindere a temerii ei, Veronica se duse încet să se aşeze la biroul din salon şi deschise cutia cu plicuri. Da, cei cinci sute de franci pe care credea că-i trimisese ieri erau într-adevăr acolo. „E îngrozitor!" îşi spuse ea, sunînd-o imediat pe secretară. Miss Andrews îşi făcu apariţia, cu chipul răvăşit de o leneşă paloare şi cu vesmintele mototolite ale cuiva care tocmai a fost smuls din somn. Veronica îi aruncă o privire fulgerătoare, stopînd net un început de căscat pe care Miss Andrews fu nevoită să şi-1 reprime cu forţa, ascunzîndu-1 tremurătoare sub pumnul strîns.
Telefonul sună în apartamentul Betkăi, fără ca cineva să răspundă; Miss Andrews telefona atunci portăresei; de cinci zile n-o mai văzuse pe Betka trecînd, iar ea avusese grijă de „pisicuţa albă". Miss Andrews aşteptă atunci ca Veronica să ia alte hotărîri.
— Va trebui probabil să ne petrecem toată noaptea căutînd-o pe domnişoara Betka, spuse în cele din urmă Veronica. Te rog să respecţi cu stricteţe toate ordinele mele. La cea mai mică iniţiativă din partea dumitale, vei fi concediată. Vei începe prin a te duce să iei cina!
— Pot face asta mai tîrziu, nu mi-e deloc foame, lăsă să-i scape Miss Andrews, căindu-se pe dată de graba ei.
— Nu începe să discuţi! răspunse aspru Veronica. Cinează mai întîi, continuă ea, apoi te vei duce la prefectura de poliţie şi te vei descurca pentru a obţine o întîlnire cu comisarul principal. Spune-i doar că viaţa cuiva depinde de rapiditatea cu care această întîlnire va fi obţinută.
Cinci minute mai tîrziu, Miss Andrews era înapoi, anunţînd că întîlnirea era fixată, iar comisarul Fourrier o aştepta.
— Ai reuşit foarte repede, îmi închipui că ai telefonat pentru a cîştiga timp?
142
— Da, domnişoară, răspunse Miss Andrews.
— Cu toate acestea îţi ordonasem să te duci personal acolo! Spunînd acestea, Veronica se îndreptă direct spre uşa încăperii vecine. Ieşi afară! strigă ea.
Miss Andrews se duse pînă la uşă, apoi căzu în genunchi şi spuse:
— Domnişoară, n-am avut nici o clipă de gînd să nu vă dau ascultare, vă cer iertare...
— Ieşi de aici! repetă Veronica cu şi mai multă forţă. Miss Andrews se ridică şi ieşi.
Veronica se lăsă calm îmbrăcată de camerista ei. Nemişcată, semăna prin impasibilitatea şi

spiritul ei de dominaţie cu un blond Filip al II-lea al Spaniei, şi i-ar fi putut repeta femeii care o îmbrăca faimoasa recomandare pe care suveranul obişnuia s-o adreseze valetului său în ajunul unor împrejurări grave si decisive: „îmbracă-mă încet, căci am mult de lucru."
Veronica ştia că o rochie de seară şi un colier de diamante vor trezi mai mult zel în imaginaţia comisarului decît nişte insinuări stîngace privind rangul ei social, si că o vor scuti totodată de a se extinde asupra spinoasei probleme a unei eventuale gratificări. La ora zece şi jumătate, comisarul Fourrier o petrecea pe Veronica pînă la uşa biroului său şi îi dădea asigurări, în timp ce-şi răsucea gînditor o ţigară:
— Dacă se află la Paris, în trei ore o vom localiza. Afară, în stradă, Miss Andrews aştepta, cu aerul unui cîi-
ne bătut.
— Fireşte, tot n-ai luat cina? spuse Veronica pe un ton de dojana. Ei bine, acum nu mai e timp! Iată ce vom face imediat...
Enumera o serie de nume şi adrese pe care Miss Andrews trebuia să le contacteze, îi ordonă, pentru a fi cu conştiinţa împăcată, să se intereseze de Betka pe la diverse alte posturi de poliţie — şi să anunţe totodată pe Cecile Goudreau şi pe prinţul d'Orminy despre ce se întîmplase. Căci Veronica începea să simtă, în miezul acestei afaceri, mirosul caracteristic al opiumului.
O găsiră pe Betka pe la ora trei dimineaţa, iar două zile mai tîrziu ea se trezea la Spitalul american din Neuilly. Pri-

mă ei senzaţie, zărind prin uşa întredeschisă un bărbat cu o pălărie de pai, fu că venise vara. Se simţi descumpănită preţ de vreo două minute; cu toate astea ea ştia că este vară. Un medic corpolent, îmbrăcat în alb, veni să se aşeze lîngă ea şi o întrebă, punîndu-şi mîinile pe genunchii ei:
— Şi acum, ia spune-mi, de ce ai făcut asta?
— Mă plictiseam, răspunse Betka.
— Ia te uite! Se plictisea..., repetă medicul cu un puternic accent american, dînd din cap si ridicîndu-se ca să ia termometrul din mîinile infirmierei.
După-amiază, i se dădu voie Veronicăi să petreacă un sfert de oră alături de prietena ei. Explicaţia sa fu mai mult decît convingătoare. Betka o acceptă de la sine. Ea adăugă cu simplitate:
— Nu mai voiam să trăiesc într-o lume în care toţi trişează.
A doua zi, seara, după ce fu adusă în apartamentul ei din Quai des Orfevres, Betka primi vizita lui Cecile Goudreau. Rezulta de aici, în dimineaţa următoare, o furtunoasă conversaţie la telefon cu Veronica: aceasta îi reproşa în mod tiranic faptul că o primise pe Cecile.
— Nu puteam să refuz s-o văd; mi-a trimis în fiecare zi flori la spital! protestă Betka.
— Taci! Vin imediat! spuse Veronica furioasă, închizînd telefonul.
Soarele apăru şi dispăru îndărătul geamurilor de la apartamentul Betkăi, de pe Quai des Orfevres. Veronica stătea aşezată pe pat, iar Betka era îngenuncheată la picioarele ei, înlăcrimată şi sforţîndu-se să-si ţină corpul drept, mai departe de cel al prietenei ei. Mîinile Veronicăi îi cuprindeau gîtul, degetele ei reci cufundîndu-se în coama de păr arămiu, unghiile ei înfigîndu-se în scobitura de la ceafa Betkăi, mîngîind-o. Veronica o lăsă pe Betka să se zbată moale, plăcîndu-i să urmărească armonioasa generozitate a braţelor ei, mişcările bruşte pe care le făcea prietena ei pentru a se degaja. Dar Veronica nu-i da drumul prizonierei ei doar pentru atîta lucru, strîngînd-o cu toată forţa inchizitorială a zveltelor ei coapse musculoase.

— Gata cu plînsul! porunci în cele din urmă Veronica. Faptul că două fiinţe ca noi se întîlnesc e un lucru atît de rar... Trebuie să ne agăţăm una de cealaltă, atît de strîns încît nimic din ce ar veni de la una dintre noi să nu poată să ne dezamăgească vreodată. Jură-mi că nu ne vom mai

despărţi niciodată, că nu vei mai lua niciodată opium! porunci Veronica, slăbindu-şi strînsoarea.
— îţi făgăduiesc! gemu Betka, înălţînd capul şi dezgolind privirii un dublu şir de dinţi încremeniţi într-un surîs fix şi hotărît.
Veronica trase încet către ea obrazul Betkăi şi, apăsîndu-si buzele peste gura întredeschisă, îi dădu un lung sărut peste dinţii strînşi, nemişcaţi... si...
Trecură'trei ani —1937,1938,1939...

PARTEA A DOUA Nihil

Un bal amînal

în apartamentul Betkăi, soarele apare si dispare îndărătul geamurilor.
Betka este în picioare, cu corpul aplecat deasupra siluetei îngenuncheate a Veronicăi. Capetele celor două prietene se află la aceeaşi înălţime, obraz lîngă obraz, iar pletele li se amestecă. Piciorul gol al Betkăi stă peste cel desculţ al Veronicăi, si amîndouă îşi înclină trupurile peste patul cu cearşafurile desfăcute si se uită, ţinîndu-si respiraţia, la un copil de numai doi ani care, cu mişcări neîndemînatice ale minutelor durdulii şi brăzdate de cute, încearcă să desfacă nasturii de la bluza Veronicăi, căutînd rotunjimea sînului pe care Betka pare că doreşte să i-1 ofere. Această confuzie le încîntă pe cele două prietene şi un hohot de rîs întîmpină fiecare nou efort al bebeluşului.
După cîteva clipe petrecute cu acest joc de identificare maternă, Betka, cu un gest orgolios, îşi desface nasturii bluzei, descoperindu-şi sînii grei de lapte, pe care îi apleacă peste chipul fiului ei; imediat, mîinile bebeluşului se întind lacome pentru a-i prinde, şi, de fiecare dată cînd se închid, fie în gol, fie peste carnea ei, Betka rîde fermecată, ca şi cum lăcomia turbulentă pe care o trezeşte în copil ar fi dovada însăşi a maternităţii ei. Cu dragoste, ea îşi rotunjeşte braţele, iar sînii, reuniţi prin greutatea lor, coboară, încet, încet. Preţ de o clipă, bebeluşul pare speriat de acea umbră bruscă peste chipul lui, dar, de îndată ce sînii mamei sale îl ating, nu se rnai mişcă. Continuînd să coboare, Betka îşi lasă blînda rotunjime a cărnii ei umflate să apese tot mai mult peste chiPU! copilului, iar el acceptă căldura acestei mîngîieri grele

cu o voluptuoasă imobilitate, atît de extatică încît lacrimi de tandreţe urcă în ochii celor două femei — şi se transformă în lacrimi de rîs arunci cînd fiul Betkăi, sufocîndu-se, începe să dea din mîini cu gesturi dezordonate, ca cineva aflat pe punctul să se înece, cu toată energia braţelor sale precoce musculoase.
Soarele, ieşind din nou dindărătul unui nor, izbeşte cu toată strălucirea sa acea carne luminoasă care devine atît de orbitoare încît întreaga încăpere pare iluminată de reflexul ei. Betka are sînii alungiţi, cu vîrfurile extrem de proeminente, de tipul celor pe care mintea le asociază decadenţei romane; pielea lor, care are întreaga strălucire a marmurei lustruite, este presărată cu pistrui foarte pigmentaţi, ce ar putea fi în mod greşit luaţi drept acele împestriţări de mușchi auriu care pătează uneori marmura anumitor fragmente de sculpturi abandonate rigorilor climatului din Maremma.
O muscă vine de se aşază pe vîrful unui sîn si nici una din mişcările copilului nu pare să vrea s-o deranjeze, nici s-o alunge din acel punct oarecum tumefiat pe care alăptatul 1-a destins monstruos. O întreagă serie de granulaţii satelite, de patru ori mai mici, înconjoară sfîrcul central cu un număr destul de regulat de protuberante brune, umflate. Copilul atinge unul după altul acele vîrfuri de sîn în plus si, uneori, îşi sprijină cu obstinaţie micul lui arătător, imprimînd întregii cărni o mişcare de rotaţie, vrînd parcă să încerce s-o răsucească precum un cadran de telefon.
Acum, mîna bebeluşului se odihneşte nemişcată pe sînul maică-sii, iar musca, agăţată la postul ei între degetele lui desfăcute, îl lasă indiferent, căci tocmai a că/ut într-un somn adînc. Fără motiv aparent, cele două prietene au devenit deodată neliniştite, iar Betka, îndreptîndu-si

spatele înţepenit, suspină adînc. Musca şi-a luat zborul, iar lumina soarelui nu mai bate pe pat, ci alături, pe parchet, între fisurile din care ies ghemotoace de praf viorii la culoare.
Cecile Goudreau păstrase ca amintire de la contesa Mihakowska un aparat ortopedic ciudat, făcut din aluminiu auriu şi pîslă neagră, care nu servise decît foarte puţină vreme, pentru a comprima ţesutul acolo unde îi fusese extir-
150
pat un sîn. Acest obiect mai curînd sinistru slujea acum drept vază, în care strălucirea cîtorva flori bizare împodobea din cînd în cînd un soi de mic altar improvizat, de un gust execrabil, format din icoana poloneză, mîncată de cari, şi portretul contesei în ţinută de echitaţie, foarte hollywoodiană, plasat într-o ramă de piele de un roşu atît de ţipător, de nou si de bestial încît nici măcar lumina pe punctul să se stingă a candelei, care îmblînzea ansamblul, nu izbutea să-1 umanizeze. Cu toate astea, nemaifiind nimeni care să se ocupe în mod regulat de candelă, se întîmpla ca ea să rămînă stinsă zile şi săptămîni la rînd.
De la sîngeroasele evenimente din 6 februarie, din piaţa Concorde, pînă la „echinocţiul din septembrie", cînd a fost semnat acordul de la Miinchen, s-ar putea spune că nimic, sau aproape nimic, nu se întîmplase. Fiecare se străduia să scoată cît mai mult cu putinţă din părticica lui de fericire. Mersul la restaurant devenea un eveniment în sine. Nimeni nu mai făcea planuri. Lumea se trezea tîrziu, astfel ca avîntul ambiţiei să rămînă amorţit, şi zăbovea încă şi mai mult să se culce, de teamă să nu-1 trezească pe cel al remuşcării. Acea laşă preocupare de a rămîne imobil, de a se ghemui, de a se întoarce o dată în plus în culcuşul aşternuturilor iresponsabilităţii, se accentua, însoţit de o tuşă de plăcere perversă, şi anume aceea că, dincolo de Pirinei, vecini istorici se masacrau unul pe celălalt într-unul din cele mai îngrozitoare războaie civile din Istorie. Se accepta totul, se tranzacţiona totul, numai să se amîne luarea unei decizii imediate. Esenţialul era să se poată adăuga vidului unei zile neantul zilei următoare. Oamenii trişau, se drogau, aşteptau — „Merge cu adevărat prost... Numai de-ar putea dura!"
Şi s-ar fi putut spune că în acele clipe cruciale, o singură fiinţă pe lume, sugînd energia tuturor ca un vampir, era capabil de decizie. Acea fiinţă era marele paranoic de la Berchtesgaden, Adolf Hitler.
La fel ca în momentele de linişte ameninţătoare care precedă dezlănţuirea unei violente furtuni, părea că fiecare fiinţă rămînea paralizată, întru cîtva anesteziată, de fulgerătoarea iminenţă a războiului. Dar acel moment de tensiune electrică, ce întrerupe, înainte ca marile furtuni să izbucneas-
151
că, mişcările maiestuoase ale stejarului milenar, cît şi loviturile neîndemînatice cu ciocul ale puişorilor nou-născuţi în scurtul interval de cîteva secunde, acel moment a durat de data asta trei ani lungi, în timpul cărora inima Parisului a simulat moartea sub fălcile primejdios de apropiate ale fiarei gîfîinde.
Oamenii încremeneau astfel într-o semiconstiinţă intuitivă a catastrofei ce avea să se producă în mod inevitabil, în vreme ce fiecare, sub crusta sa de inerţie, se cristaliza lent în jurul formelor considerate cele mai apte să reziste represiunilor feroce şi decisive ale marii încercări. Astfel că, metamorfozîndu-se în mod obscur în adîncul tăcut al somnului său letargic, fiecare nu făcea decît să-şi ascută mecanismul particular de apărare, să perfecţioneze şiretlicurile unor nebănuite sisteme de reacţie; totodată, cu toată forţa supraomenească a ancestralului instinct de supravieţuire, fiecare aspira cu lăcomia unui sugar insondabilele resurse ale acelui germen de magie comună îngropat în străfundul originilor oricărei biologii.
Confruntat cu infernul ineluctabilei realităţi, fiecare fiinţă, ghidată de dorinţa-i regresivă de protecţie intrauterină, se închidea în interiorul paradiziacului cocon pe care omida prudenţei sale îl ţesuse din liniştitoarele secreţii ale amneziei. Nu mai exista memorie — nimic altceva decît crisalida suferinţelor morale viitoare, nutrită de foametea absenţelor viitoare, de nectarul

lipsei de hrană si de drojdia eroismelor, îmbrăcate în imaterialele drapele ale jertfelor inutile si înarmate cu antenele infinit de sensibile ale martiriului. Acea crisalidă de doliu începe să freamăte, căci se pregăteşte să sfîşie pereţii de mătase ai lungii sale întemniţări în insensibilitate, să apară în sfîrşit în incomparabila cruzime a metamorfozei sale, la ceasul si momentul precis semnalate de prima lovitură de tun. Se vor vedea atunci ivindu-se o fiinţă fără nume, nişte fiinţe fără nume, cu minţile comprimate de căşti sonore, cu tîmplele străpunse de şuierul vîrtejurilor de aer, cu trupurile goale, îngălbenite de febră, marcate de adînci stigmate vegetale mişunînd de insecte şi umplute ochi cu un venin făcut din secreţii vîscoase, revărsîndu-se, şiroind de-a lun-

152

gul pieilor dungate ca cele de tigru, pătate ca cele de leopard, prin cangrena rănilor şi lepra camuflajelor, cu pîntece umflate, obturate de moarte prin ruşinoasa încîlceală de cordoane ombilicale electrice, intestine smulse si bucăţi de carne prăjindu-se peste carapacele de oţel arzînd în torturile punitive ale tancurilor cu măruntaiele sfîrtecate.

Acesta e omul!

Spinări de plumb, organe sexuale de foc, spaime de mică, inimi chimice ale televiziunilor de sînge, chipuri ascunse si aripi — mereu aripi, nordul şi sudul epocii noastre!

Prilejul pare aici deosebit de oportun pentru a avansa maxima daliniană potrivit căreia „ideile de geniu nu sînt niciodată mai bine ilustrate decît de imaginile cele mai comune". De aceea putem spune, fără a ne teme de banalitate, că, după cum viitoarea conflagraţie mondială avea să facă din cei ce trebuiau să compună masa luptătorilor fiinţe asemănătoare acelora din universul marţian al insectelor, si după cum bătăliile apocaliptice ce trebuiau să se aprindă în jurul uriaşului rug al războiului nu aveau să fie comparabile, în precizia şi cruzimea lor halucinatorie, decît cu acelea din împărăţia ortopedelor articulate şi lăcustelor aptere, tot astfel protagoniştii acestui roman, supuşi ineluctabilelor legi ale marii metamorfoze, aveau la rîndul lor să piară, apropiindu-se de rugul comun al Istoriei, învesmîntaţi şi înarmaţi cu noile lor atribute entomologice, şi înălţîndu-se, prin chiar acest lucru, la rangul unor personaje epice.

Atunci, în clipa aceea, îi va veni uşor cititorului să pătrundă dintr-o privire în realitatea profundă a fiecăruia dintre protagoniştii acestui roman, imaginîndu-i, preţ de cîteva secunde, luminaţi de aceeaşrflacără...

Veronica si Baba apar ca un cuplu de călugăriţe, mante religioase, în rolurile lui Tristan şi al Isoldei, devorîndu-se unul pe celălalt; Solange de Cleda, o Cledonia frustrata, cu aripi mari albe si un trup de mercur; Betka, o molie; d'Angerville, un scarabeu de aur; iar Grandsailles ca uriaşul fluture crepuscular, sfinxul cenuşiu al cărui torace păros poartă un cap de mort. împodobind ca nişte paiete cerul senin al acestui ro-

153

mân, cei şase protagonişti vor perpetua, sub semnul Taurului, mitul etern al ascensiunii Pleiadelor*.

Fiecare va cunoaşte ravagiile straniilor sale pasiuni, dar, deşi vor atinge frenezia biologică tipică pentru insectele cele mai feroce, orbitele vieţilor lor vor rămîne la fel de îndepărtate unele de altele ca recea scînteiere a constelaţiilor.

Nu-i mai rămîne aşadar fidelului cronicar al acestor vieţi decît să descrie îmbrăţişările lor fizice cu obiectivitatea unui entomolog, iar conjuncţia destinelor lor cu răceala matematică a astronomului.

Vreme de trei ani, la castelul Lamotte nu se petrecuse nimic demn de a fi reţinut, decît că aceea care era numită „călugăriţa din Launay" îşi pierduse între timp părul ce-i mai rămăsese si pe care-1 înlocuise cu o perucă de un brun-roşcat, ce nu lăsa vreo îndoială asupra faptului că doar o vie preocupare pentru economie condusese la achiziţionarea ei. Cîtya timp, părul ei ce se făcea tot mai rar fusese adunat la ceafă într-un coc mic, realizat cu ingeniozitate şi cu îndemînatice economii capilare; acel coc se redusese însă în ultima vreme la dimensiunile

unei gogoşi de vierme de mătase, iar părul din care se compunea era atît de subţire şi de rar că nu părea că rezistă decît printr-un miracol, într-o după-amiază cu vînt, în timp ce aduna rufele întinse la uscat la picioarele smochinului, o cracă ce lovea într-un geam la mică înălţime se prinse de capul ei şi-i smulse deodată întreg cocul. Disperată, plînsă, biata femeie se puse pe căutat în patru labe ghemul sanghinolent de păr cărunt în sumedenia de smochine căzute, pe jumătate putrezite, care, cu miezul lor roşu căscat, zăceau împrăştiate pe jos.

Lăsînd deoparte acest eveniment, maestrul Girardin izbutise, datorită răbdării sale de furnică şi cinstei sale militante, să tripleze venitul proprietăţilor contelui, în camera lui Grandsailles, craniul sfintei Blandine ocupa acelaşi loc, iar lîngă el vioara arbora acum o coardă nouă, roşie. Din sea-

* Mitul imortalizat de Gobineau în Pleiadele. (Nota ediţiei franceze)

ra cînd Grandsailles se consacrase operaţiei de schimbare a corzii, o infinitate de minuscule fire de mătase de un roşu aprins, pe care le tot ciupise la una din extremităţi, rămîneau în încăpere în ciuda scuturatului. Se iveau peste tot, în călimară, agăţate de capetele limbilor pendulei, şi adesea puteau fi văzute plutind pe o rază de soare.

în bucătăria castelului, bătrînul servitor Prince mai îmbătrînise cu exact trei ani. Beatrice de Brantes poseda trei mari diamante noi, de culoare alb-gălbuie, şi îşi redecorase apartamentul cu imense panouri albe, văruite, care se îngălbeniseră deja. Dick d'Angerville cumpărase un ceas-calendar mare, executat de faimosul inventator de automate Oudin, în întregime din cristal şi transparent etc., etc.

S-ar fi putut spune că pe fondul pe jumătate şters, precum acela al unei vechi tapiserii, ce ilustra viaţa confuză şi amestecată a tuturor acestor fiinţe, doar obiectele se detaşau cu oarecare relief... Trei ani! Un coc de culoarea cenuşii pierdut printre smochine putrede, un fir roşu ce pluteşte pe o rază de soare, duritatea cîtorva bijuterii noi, multă tristeţe ascunsă, o pendulă invizibilă şi laptele ce umflă sînii unei mame... Trei ani! Nu se pot vedea, dar, transparenţi precum lacrimile, sînt totuşi suficienţi pentru a lăsa un gust amar, care îmblînzeşte chipul şi gesturile prietenilor, acoperindu-le cu acea tentă uşor aurie ce nu este încă patina sentimentului, dar este deja pulberea uşoară a poeziei.

Aceşti trei ani care au precedat războiul au lăsat puţine urme, îndeosebi în viaţa protagoniştilor, iar cel mai atent cronicar al vieţii pariziene din perioada aceea ar fi întîmpinat multe dificultăţi dacă ar fi încercat să-i degajeze caracteristicile; dacă, printr-un efect de magie, cineva 1-ar fi adormit pe durata acelei perioade, el-ar fi avut la trezire impresia că-si reia observaţiile de acolo de unde le lăsase. Căci dacă e adevărat că moda a cunoscut atunci diverse avataruri destul de surprinzătoare, e la fel de adevărat că au reapărut tot atunci anumite stiluri caracteristice cu trei sau patru ani mai înainte, şi care fuseseră foarte repede uitate; astfel că, trăind ca victime ale unei actualităţi ce avea toate aparenţele unei veşnice tensiuni si ale unei intense fermentări spirituale, oamenii nu făceau decît să alterneze aceleaşi elegante, aceleaşi

stiluri literare, aceleaşi pasiuni ascunse, aceleaşi legături deschise, aceleaşi parfumuri, aceleaşi mirosuri de la locuinţa portarului, aceleaşi certuri si împăcări, aceleaşi flecăreli. Flecăreala pariziană are un nu-stiu-ce permanent, solid burghez, care face să te poţi bizui pe ea toată viaţa, oricît de fragil i-ar fi suportul.

Contele de Grandsailles suferise de un atac prelungit de sciatică, ce alungase cu desăvîrşire din mintea lui orice proiect de bal. Se vorbea însă din nou de bal zilele acestea ca de un lucru iminent. Cu excepţia săptămînilor în cursul cărora boala îl ţintuise în castelul Lamotte, contele îşi petrecuse timpul ducîndu-se la Londra, şi se şuşotise mult în ultima vreme, şuşoteli însoţite de numeroase reticenţe, în legătură cu două din legăturile sale efemere, cea mai neîntreruptă şi mai puţin obscură fiind aceea pe care o avea cu onorabila lady Chidester-Ames. Dar, fie că el

era în castelul său, fie că era la Londra, bolnav sau în braţele metreselor sale, doamna Solange de Cleda continuase să primească florile expediate zilnic în numele contelui, fără să se piardă vreo zi fără flori de-a lungul acestor trei ani, iar iasomia era nelipsită, cînd era sezonul ei, mereu în acelaşi ambalaj ritualic, ca o adevărată instituţie.
în cursul acestor ultimi trei ani, Grandsailles o înfflnise pe Solange la fiecare din scurtele sale şederi la Paris, dar niciodată în intimitate; nevăzîndu-se decît în societate, nu aveau nici o întîlnire între patru ochi care să depăşească limitele unei conversaţii superficiale. Solange, tot mai curtată si admirată, trăia constant înconjurată de mulţimea admiratorilor ei, care o proclamau cea mai elegantă femeie din Paris. Vicontele d'Angerville, jucîndu-şi rolul şters de Pygmalion, reuşise să cizeleze atmosfera din salonul lui Solange, din strada Babylone, salon ce atinsese curînd culmea rafinamentului, luxului şi spiritului. Prezenţa aproape continuă a lui d'Angerville ar fi putut lăsa să se creadă că nutrea pentru doamna de Cleda o pasiune secretă, reţinută doar de faptul că nu ignora nimic din sentimentele inalterabile ale lui Solange pentru conte, însă, în pofida îndoielilor, chiar a temerilor inspirate în ultima vreme de zvonurile care circulau în legătură cu bizarele legături ale lui Grandsailles, d'Angerville pă-
156
rea cu orice prilej preocupat să alimenteze în mintea lui Solange speranţa unei eventuale căsătorii cu contele.
Spre sfîrşitul unei după-amieze de la finele anului 1939, călugăriţa din Launay debarcă la Paris. Coborî dintr-un vagon de clasa a doua la gara de Est, ştergîndu-şi ochiul drept cu colţul sorţului. Contele de Grandsailles avea să se instaleze la Paris pentru o lungă şedere şi, ca de obicei, călugăriţa sosea cu trei zile mai înainte pentru a pregăti cele două reşedinţe, astfel încît contele să-şi poată satisface, încă de la sosire, cele mai mici manii.
Prima din aceste locuinţe era, întru cîtva, reşedinţa sa oficială: un apartament, destul de melancolic, la etajul al patrulea al hotelului Meurice, care fusese dintotdeauna întreţinut de valetul său, Grimard. Cea de a doua era o casă cu două etaje, ascunsă în mijlocul pădurii Boulogne, în stilul Bois de Boulogne — altfel spus fără nici un stil —, aranjată cu un prost gust deliberat şi în care se găseau adesea obiecte de mare valoare, care îşi petreceau aici o perioadă de carantină înainte de a fi trimise să se alăture mobilelor de preţ din castelul Lamotte. Casa de la 1900 în stilul Bois de Boulogne era înconjurată de un pîlc de castani care o făceau complet invizibilă, si^era evident destinată celor mai tainice întîlniri ale contelui, însă această adresă era cunoscută si de anticari, de negustorii ce vindeau plante medicinale, de comercianţii de cărţi rare şi de obiecte vechi deosebit de insolite, şi de cei ce se ocupau cu negoţul cu flori. Călugăriţa, care-şi avea apartamentul la primul etaj al acestei case, unde avea funcţia de portăreasă, acorda fără tragere de inimă o îngrijire deosebit de exigentă întreţinerii complicaţiilor si detaliilor luxoase si excentrice ale etajului al doilea. Ofta adesea în vreme ce-si făcea menajul: „Doamne, Dumnezeule! Da'ştiu c-am văzut multe în timpul lungii mele vieţi!"
Budoarul rezervat metreselor lui Grandsailles, ce nu conţinea, în afară de mobile, decît obiectele obişnuite de toaletă, era mereu pregătit în grabă, fără neglijenţă, dar fără exces de zel. în schimb, călugăriţa petrecea ore întregi în camera Şi în salonul contelui, care erau invadate de pregătiri farmaceutice esoterice si complicate, pe care le-ar fi invidiat un alchimist: unguente cu miros persistent, conservate în fla-
157
coane din lut poros, ce trebuiau să fie înfăşurate în permanenţă în fîşii de pînză albă, care se murdăreau imediat şi trebuiau să fie încontinuu schimbate, precum scutecele unui bebeluş; rădăcini grele tumefiate ale unor excrescenţe violacee şi ale unor veruce negre ce atîrnau de tavan ca nişte mîini bulboase, lovite de elefantiazis; piei de pisică puse la marinat în recipiente pentru cristalizare din sticlă mată sub un strat gros de mercur... în tot acest amestec de obiecte heteroclite, pe cuvertura imaculată a unei mese puse la o parte, se găseau întotdeauna, aşezate

cu o extremă grijă de către călugăriţă, două flacoane de aceeaşi mărime, dar de culori diferite, unul din email roşu, celălalt din email albastru, fiecare însoţit de un pahar şi o lingură, tot din email fin, şi de culoare asortată. Aceste două flacoane conţineau lichide de un verde răşinos bătînd în ciocolatiu, ambele fără miros, cu gust violent şi opus. Flaconul din dreapta, cel roşu, conţinea un soi de nectar dens, foarte dulce; cel din stînga, albastru, avea un lichid foarte volatil, cu gust atît de amar si greţos că era cu neputinţă să-l înghită cineva fără să vomite, în afară de cazul cînd efectul lui fusese mai înainte neutralizat printr-o lingură luată din conţinutul celui dintîi. Călugăriţa veghea constant asupra poziţiilor respective ale celor două flacoane, astfel încît contele, dacă avea chef să guste din ele în toiul nopţii, să se poată servi fără nici un risc de a se înşela în întuneric şi fără să fie obligat să aprindă lumina.

Contele, pe baza unor experienţe profesionale, era de părere nu doar că amestecul celor două poţiuni avea stranii virtuţi afrodisiace, dar si că folosirea lui frecventă acţiona ca un puternic stimulator asupra centrilor nervoşi, îndeosebi asupra creierului. Putem găsi în Magia naturală a napolitanului Porta o formulă asemănătoare aceleia a elixirului său, deşi mai puţin elaborată. De fapt, nu era nimic altceva decît filtrul de dragoste din Evul Mediu, care, potrivit lui, constituia, ca să zicem aşa, cheia acelui minunat Vis al lui Polyphile, introdus în Franţa de Beroalde la 1600 — cartea favorită a contelui, biblia sa. Avînd oroare de toate tendinţele raţionaliste şi pozitiviste ale secolului al XVIII-lea, contele studiase temeinic operele lui Albertus Magnus, Paracelsus şi Raymond Lulle, şi urmărise grandioasele lor planuri în

toate aspectele naturii. Era în aceasta ajutat de bătrînul erborist Guimet, un personaj al cărui pitoresc friza absurdul, care pretindea că nu făcuse baie de şapte ani şi asta strict din motive de igienă, dar care părea familiarizat cu calităţile celor mai rare si mai delicate ierburi. Depăşind caracterul esoteric al superstiţiilor bătrînului său erborist, Grandsailles devenea tot mai conştient pe zi ce trecea de comoara de empirism pe care o ascundeau fără doar şi poate acele formule sub aspectul lor de aparentă înşelătorie. Căci, într-adevăr, ce făcea farmacopeea cea mai modernă, dacă nu să reînsufleţească sub alte nume misterele care, vreme de veacuri, fuseseră puse pe seama credulităţii Evului Mediu? Cît fuseseră luate în derîdere influenţele şi virtuţile terapeutice pe care alchimiştii le recunoşteau lumii minerale a pietrelor si metalelor preţioase! Or, nu este astăzi privită ca un puternic remediu folosirea sărurilor de aur? Si ce să mai spunem de aplicarea directă a anumitor animale vii peste cutare sau cutare parte a corpului atinsă de boală? O broască rîioasă, o crisalidă nu sînt oare nişte agregate încărcate şi palpitînde, nu doar de fenomene electrice necunoscute, dar, încă si mai mult, de fenomene de radioactivitate, din moment ce pare un lucru tot mai dovedit că secreţiile şi balele lor sînt în relaţie directă, nu cu undele scurte ale radiodifuzării, ci cu acelea, interplanetare, ce retransmit muzica sferelor cereşti? Cît despre călugăriţa din Launay, dacă toate astea i-ar fi fost explicate, n-ar fi fost pentru urechile ei decît muzică celestă; pînă atunci, acea colecţie de droguri şi de obiecte disparate de folosinţă necunoscută i se părea că emană mai curînd un diabolic miros de sulf, îndeosebi din dimineaţa cînd, făcînd menajul în camera contelui, dăduse din întîmplare peste o carte deschisă la o pagină pe care-se etala o abominabilă gravură cu demoni feminini, succubi, ilustrînd tratatul consacrat de Durtal* practicilor satanice ale lui Gilles de Rais. Din dimineaţa aceea, călugăriţa încerca să evite orice aruncătură de ochi spre cărţile lăsate deschise, şi avea mai mult ca ori-

* Scriitor imaginar, eroul romanului lui Huysmans, La-bas. (Nota ediţiei franceza)

cînd grijă să nu meargă decît în vîrful picioarelor prin camerele de la etaj.

De la sosirea sa la Paris, contele de Grandsailles părea preocupat şi dus pe gînduri. Ruptura sa definitivă cu lady Chidester-Ames îi lăsase mintea blazată pradă unei obsedante serii de noi închipuiri şi îşi petrecea de acum majoritatea după-amiezelor scotocind în prăvăliile unor librari specializaţi, în căutarea unor cărţi si documente susceptibile să-i furnizeze, direct sau

indirect, un punct de plecare pentru acele bizare meditaţii, elaborate în cursul izolărilor sale monastice la castelul Lamotte si însufleţite de constantul si debordantul ferment imaginativ al conversaţiilor sale zilnice cu Pierre Girardin. Mai mult încă, gîndul la Solange de Cleda, a cărei tacită disponibilitate, vreme de patru ani, alungase din mintea sa orice poftă şi orice dorinţă de a o poseda, reîncepea acum să-i dea ghes, iar imaginea ei părea că se alipeşte de la sine noilor sale reverii si că este menită să joace în ele rolul principal. Cu toate astea, refuza încă să ia serios în considerare acest lucru, spunîndu-si: „Va fi a mea cînd voi vrea eu." Imaginea lui Solange părea că se estompează si îşi pierdea pentru cîteva secunde caracterul obsesiv, dar îşi amintea deodată tonul nobil şi sincer cu care răspunsese unei anumite insinuări galante venite din partea lui: „Ştii perfect de bine cît de mult îţi aparţin!" Grandsailles simţea atunci că-i slăbeşte curajul şi se lansa nebuneşte în achiziţii neînfrînate la anticari...

După nouă zile de cînd era la Paris, contele nu mai putu rezista dorinţei de a avea o lungă convorbire între patru ochi cu Solange. Ar fi fost prima lor adevărată întîlnire de la incidentul care se desfăşurase în camera contelui cu patru ani în urmă.

Dorind un decor potrivit, Grandsailles alese un restaurant solemn, cu plafonul înalt şi cu frumoase candelabre din cristal, lîngă poarta Dauphine, cartier în general pustiu la ora ceaiului; la sfîrşitul serii, se puteau duce să danseze un vals la Bois, la Château de Madrid. Grandsailles îşi luă maşina si veni s-o ia pe Solange de acasă, din strada Babylone. Tocmai ajungeau la poarta Dauphine cînd începu să pl(>uă. Se insta-

Iară la o masă lîngă o fereastră mare, însufleţită de inegale meandre de ploaie, iar contele îi oferi un bacşiş violonistului pentru ca să se abţină să mai cînte în restul după-amiezii.

— Progresele pe care le-ai realizat în cursul acestor ultimi cinci ani, începu Grandsailles, mă fac în mod inevitabil să-mi pun întrebări asupra propriei mele senescenţe. Nu ai vrut niciodată să apari la Londra, însă strălucirea dumitale iradia pînă acolo în toate saloanele, îndeosebi în cele mai ostile.

— N-am făcut toate astea decît pentru dumneata..., răspunse Solange, privind cum cade ploaia în aversă. Din ziua cînd mi-am sacrificat orgoliul mărturisind dragostea pe care ţi-o purtam, am vrut ca această dragoste să fie la nivelul dumitale.

— Nu vei tăgădui totuşi, spuse Grandsailles, că accederea la rolul de idol monden compensează parţial pentru dumneata pierderea orgoliului, cu sacrificarea căruia nu am fost pînă acum niciodată de acord.

— Gloriile lumeşti, spuse Solange, nu sînt decît balonaşe în ploaie.

— Dacă am încerca, din curiozitate, să examinăm în mod obiectiv bazele sentimentelor noastre, continuă Grandsailles, trecîndu-i ţigara aprinsă lui Solange, sînt sigur că orgoliul dumitale ar putea fi satisfăcut de actuala vulnerabilitate a dorinţei mele — pe care n-aş îndrăzni totuşi s-o calific, cu tot atîta optimism ca şi dumneata, cu numele de „dragoste", atît de uşor de smuls... Dimpotrivă, dacă cercetez, după metodele mele stendhaliene, faimoasa „cristalizare" a dragostei în propriile mele sentimente, nu se întîmplă absolut nimic...

— Ştiu că m-am înălţat în stima dumitale; dar de ce să facem uz de cuvîntul „dorinţă", din moment ce el ţi-a devenit inutil? întrebă Solange cu demnitate.

— Nu-ţi pot spune cît de mult apreciez actuala dumitale stare de spirit, ce ne va îngădui în sfîrşit să discutăm despre noi înşine cît se poate de limpede, spuse Grandsailles, observînd-o atent pe Solange pentru a fi sigur că nu simula calmul.

Solange îl privi pe Grandsailes cu admiraţie. „E minunat, îşi spuse ea, atîta calcul, atîta duritate. Este deja pe cale să profite de linguşelile lui pentru a-mi impune propriile-i proiecte. Ar fi putut îndulci cuvîntul «nimic», nu, îl mai şi sublinia-

za prin cuvîntul «absolut»... «Atit de uşor de smuls»... ce faţă crudă... De smuls!..." şi-o repetă Solange, fascinată.

— N-am nici un drept să-ţi pun întrebarea pe care mi-ar plăcea să ţi-o pun. Nu pot conta decît pe creditul de stimă pe care consideri că trebuie să-l acorzi imaginaţiei mele..., spuse Grandsailles si aşteptă să i se spună să continue. Nu se impun condiţii învinsului care e în stare să rămînă pe picior de egalitate — în genunchi. Frumuseţea şi nobleţea răspunsului dumitale mă obligă să nu-ţi mai ascund nevrednica mea întrebare: ai accepta să cobori de pe actualul dumitale piedestal pentru a deveni pur şi simplu amanta mea, chiar ştiind că nu te iubesc?
— Ţi-am răspuns deja — da.
— Bine.., spuse Grandsailles, dintr-o dată emoţionat. De fapt, este vorba de mai puţin decît asta! Dar si de mult mai mult. Ceea ce aştept de la dumneata... si îşi rezemă cîteva secunde fruntea în căuşul palmei.
Solange dădu cu blîndeţe la o parte mîna de pe chipul lui.
— Ai să mă părăseşti din nou, spuse ea pe un ton de reproş, fără să-mi fi spus despre ce este vorba.
— E adevărat, nu pot astăzi! răspunse contele, redobîndindu-si răceala, însă îţi promit să ţi-o spun data viitoare. Astăzi, trebuie să-ţi vorbesc despre legătura mea cu lady Chidester-Ames; această pasiune a făcut în spiritul meu ravagii de un gen pe care nu mi 1-as fi închipuit niciodată.
Solange apăsă imperceptibil mîna contelui.
— Da, ştiu, spuse Grandsailles, ai prefera să te cruţ de toate astea... Pot în orice caz să te asigur că acum s-a sfîrsit... Şi totuşi regret că nu vrei să mă asculţi... Toate acele poveşti despre perversitatea relaţiilor noastre sînt absolut false; în plus, dacă ai cunoaşte toate amănuntele acestei pasiuni, ţi s-ar părea mult mai uman, mai de înţeles, ceea ce aştept de la dumneata...
— Nimic nu va părea vreodată de neînţeles pentru dragostea mea... numai să dai geloziei mele o mică şansă de a se potoli.
— Atunci nu îţi voi vorbi despre lady Chidester-Ames.../ răspunse Grandsailles. (O privi cu un aer visător.) Crezi, spuse el în cele din urmă, că în fiziologia ideală a dragostei, orgasmul ar trebui obligatoriu să se producă în mod simultan la ambii parteneri?
— Nu cred că este o condiţie esenţială, deşi foarte de dorit, răspunse Solange.
— Totuşi, întreaga ortodoxie a dragostei fizice pare, încă din Antichitate, că se învîrte în jurul acestei singure probleme, spuse Grandsailles.
Apoi, după o lungă tăcere:
— Anumite practici, foarte răspîndite în Evul Mediu, fac din acest lucru scopul final al artei magicianului în domeniul dragostei.
— Te referi la fenomenul vrăjilor de dragoste?
— Da, răspunse Grandsailles, mă gîndesc la acele credinţe, considerate dogme vreme de mai multe secole, la posibilitatea de a recurge la procedee magice pentru a face să se nască dragostea între două persoane anume alese pentru că nu au nimic ce le-ar predispune una spre cealaltă. Dragostea le era impusă treptat, ca un fel de condamnare sau de pedeapsă.
— Se pare că astfel de procedee nu sînt total respinse nici de către fiziologia modernă, nici de către un anumit număr de descoperiri biologice recente..., riscă Solange pe un ton insinuant, dînd la iveală gheruţele de pisicuţă albă ale erudiţiei ei pe valurile de puf ale curgătoarei lor conversaţii.
— Exact, spuse Grandsailles. Tocmai am recitit un număr de istorisiri care relatează despre astfel de vrăji de dragoste, ale căror metode şi evoluţie, independent de uimitoarea lor frumuseţe poetică, m-au frapat prin halucinanta lor plauzibilitate!
Solange îşi încrucişa braţele pe piept şi îşi strînse umerii cu amîndouă mîinile, arătîndu-se astfel dispusă să asculte cu atenţie.
— Se începe, reluă Grandsailles, prin alegerea cuplului menit să devină un cuplu de amanţi,

de preferinţă persoane avînd una faţă de cealaltă tendinţe ostile. Nu trebuie să fie virgini, dar, din clipa cînd au fost aleşi, sînt obligaţi să respecte o castitate totală, care trebuie să rămînă de neînfrînt pînă la capăt. După mai multe luni de abstinenţă trupească, în cursul cărora corpurile lor sînt hrănite cu alimente si bău-
163
turi la pregătirea cărora contribuie toată ştiinţa despre calităţile afrodisiace ale plantelor acumulată încă din Vechiul Egipt, iar închipuirea lor este încontinuu aţîţată de povestiri pe măsură, majoritatea împrumutate din dialogurile unor amanţi celebri si din maximele arzătoare ale lui Olocliree, care îi uneşte pe amanţi — atunci, abia atunci, are loc prima întîlnire a cuplului, atunci va începe să acţioneze vraja. Pentru această „prezentare", ei trebuie să apară goi unul în faţa celuilalt, împodobiţi doar cu bijuterii făcute din pietre şi metale preţioase alese potrivit conjuncţiei horoscoapelor lor, precum si altor influenţe favorabile. Pe toată durata acestei întîlniri, care trebuie să se desfăşoare după un riguros ceremonial, nu trebuie rostit nici un cuvînt şi nu tebuie să aibă loc nici un contact fizic. Orice încălcare a acestei reguli ar pune în pericol succesul final al vrăjii de dragoste. După această primă întîlnire, întrevederile lor sînt gradate cu o artă rafinată, ce urmăreşte să le trezească şi să le stimuleze dorinţa pe cale de a se naşte, însă, contrar faţă de ceea ce s-ar putea aştepta, în loc să progreseze în sensul unor tentaţii fizice normale, relaţiile lor nu fac decît să regreseze. Cursul idilei lor intră atunci în ceea ce s-ar putea numi o nouă fază de idealizare.
— Sublimare, sugeră Solange.
— După a doua lor întîlnire, goliciunea le este aproape în întregime înveşmîntată în frunze împletite; la cea de a patra întîlnire, ei apar îmbrăcaţi cu veşminte somptuoase, iar gesturile lor, întotdeauna dinainte reglate ca pentru un balet, în loc să fie pe faţă impudice aşa cum erau în prima lor stare de goliciune, se purifică, exprimă sentimente delicate, din ce în ce mai mult de blîndeţe şi de umilinţă pe măsură ce progresează spre stadiul final.
— înţeleg, spuse Solange, că acest soi de exhibiţionism de-a-ndoaselea ar putea acţiona ca un violent stimulator asupra simţurilor celor două fiinţe supuse unor astfel de ceremonii, în măsură de a face să apară în ele o dorinţă cu totul cerebrală a uneia pentru cealaltă. Dar acel îngrozitor chin al lui Tantal la care este supus trupul lor are oare ceva în comun cu acest sentiment suveran şi permanent care este dragostea?
164
— Da, cu siguranţă da, răspunse Grandsailles. Cel puţin asta este ceea ce afirmă textele, cu condiţia ca perechea să ajungă în mod satisfăcător la capătul încercării.
— Ce se întîmplă atunci cînd vraja în sfîrsit s-a împlinit? întrebă Solange. Care este scopul final?
— La sfîrsit, spuse Grandsailles, cei doi amanţi sînt lăsaţi singuri, faţă-n faţă, înfăşuraţi în văluri care, prin bogăţia lor, evocă somptuoase toge nupţiale. Amîndoi sînt legaţi separat de ramurile unui mirt, astfel ca nu doar să împiedice orice contact între corpurile lor, dar şi să-i menţină în cea mai completă imobilitate. După cîtva timp, dacă vraja se împlineşte, orgasmul se produce simultan la cei doi amanţi, fără ca să fi comunicat între ei altfel decît prin expresia chipului. Şi se mai spune că acest fenomen este aproape întotdeauna însoţit de lacrimi, încheie Grandsailles, turnînd încă o ceaşcă de ceai lui Solange.
Se lăsă o nouă tăcere.
— Aceste lacrimi, zise ea în sfîrsit, şi infinitele nuanţe de plăcere şi de durere pe care le oferă expresiile chipului sînt cu siguranţă ceea ce marchează distincţia cea mai profundă între actul uman şi actul animal.
Apoi, continuînd parcă o discuţie cu ea însăşi, reluă:
— Ar fi aşadar cu putinţă să se consume o mare pasiune fără contact fizic? S-ar părea că acest lucru ar trebui să conducă direct la o teorie cu totul nouă asupra dragostei, ce ar permite reconcilierea concepţiilor lui Platon cu cele ale lui Epicur.

— Măcar este, oricum, o nouă perversiune demnă de a fi luată în considerare, spuse Grandsailles cu reticenţă.
— Chiar şi aşa, crezi în mod serios că acest soi de lucru ar fi cu putinţă altfel decît pentru oameni care au acest tip de spirit extrem de sugestiânabil pe care îl presupune ansamblul credinţelor medievale?
— Ai dreptate, spuse Grandsailles, nu s-ar mai putea atinge în zilele noastre astfel de stări de hipersensibilitate decît prin crearea unor adevăraţi monştri psihologici... Cu toate astea, psihopatologia modernă ne oferă în fiecare zi observaţii de acelaşi ordin cu fenomenele de posesie din seraiul histero-epilepticilor care ne umplu spitalele. Contrac-

tura de tip isteric ce arcuieşte instantaneu un corp feminin într-o contorsiune care, dacă ar fi făcută de o persoană normală, ar cere săptămîni întregi de ucenicie acrobatică, are, ca să spunem aşa, aceleaşi origini spirituale ca spasmele, atît de bine cunoscute de la Charcot încoace, ce permit bolnavilor să realizeze adevărate reuşite de coordonare de care în mod normal sînt incapabili. Valul de lacrimi pe care marile actriţe sînt în stare să le verse la comandă par să provoace descărcări nervoase ce corespund, în toate privinţele, acelora ale adevăratei dureri; aici, limitele simulării au în aparenţă aceeaşi sursă medulară ca plăcerea, în realitate, fenomenul plăcerii, deşi mai independent de voinţa noastră decît fenomenul lacrimilor, este cu atît mai acut cu cît este disociat de acţiunea mecanică şi se produce mai lent, determinat de ceea ce s-ar putea numi mijloace spirituale. Ştiu că termenul „spiritual", în sensul în care eu îl folosesc, pare absurd şi nu poate decît suscita sarcasme din partea spiritelor materialiste ale epocii noastre, însă concepţia generală asupra dragostei, aşa cum ne este ea înfăţişată începînd cu secolul al XVIII-lea, mi se pare aberantă. Noţiunea barbară de „dragoste la prima vedere" este în ea însăşi un grav simptom al nebuloasei decadenţe, al absenţei contururilor şi detaliilor în care pare să se scufunde „visul" umanităţii. Cînd ne gîndim la egipteni, la oamenii Renaşterii, în stare să viseze obeliscuri, savante geometrii, proporţii matematice, şi să continue, la trezire, aplicarea unor subtile probleme de estetică arhitecturală rezolvate în cursul vieţii lor onirice, lipsa de rigoare a viselor contemporanilor noştri este un scandal, iar episoadele lor onirice abia pot fi deosebite de mizerabilul vodevil al jalnicei lor vieţi de zi cu zi.
Solange roşi, căci ea nu visa niciodată.
— Aceeaşi absenţă a rigorii anihilează şi pasiunile, continuă Grandsailles cu vehemenţă. De îndată ce două fiinţe se doresc una pe cealaltă, se năpustesc spre satisfacerea dorinţei lor, oriunde, oricum, în orice condiţii — în mod stîngaci, răsucindu-şi braţele şi sufocîndu-se cu salivă una pe cealaltă, cu unicul scop de a-şi satisface exaltarea şi efemerele nevoi. Toată experienţa amoroasă a vieţii mele condamnă şi respinge această promiscuitate orgiacă! Aşa cum po-

etul inspirat este incapabil să scrie poeme frumoase, tot astfel un amant este incapabil să construiască o adevărată pasiune... Dimpotrivă, o dorinţă aproape inexistentă la început poate fi cultivată, adusă, printr-o serie de cristalizări studiate, de la starea confuză de murmur sentimental la splendorile reci ale esteticii, care sînt de un alt ordin decît grăbita harabaură a cărnii. Vreau să construiesc o pasiune ca pe o adevărată arhitectură, în care severitatea fiecărui flanc va cînta cu precizia fiecărei pietre unghiulare a unei ferestre palladiene, cizelată ca un sonet — o pasiune cu scări din marmură conducînd la paliere de incertitudine, bănci unde să te aşezi pentru a aştepta în pragul uşii dorinţei, coloane de nelinişte, stîlpi de gelozie sculptaţi cu frunze de acant, reticenţe în formă de frontoane frînte, surîsuri calme, rotunde ca balustradele, domuri si cupole de extaz vrăjit.
Printr-un efort de voinţă, Solange izbutise să înlăture orice alt zgomot din preajma ei, pentru a nu-l mai asculta decît pe el. De ce, pentru Dumnezeu, nu putea ea să se facă iubită de

Grandsailles? Dacă fiecare din cuvintele lui avea o asemenea putere asupra ei, cum ar fi dacă ar trăi mereu cu el! Şi, ascultîndu-1, Solange îşi repeta: „Oare ce putere ai dacă fiecare din cuvintele tale se cuibăreşte tainic în sufletul meu?"
însă Grandsailles îşi trăsese deja pe mînă una din mănuşile lui foarte strimte, iar acum îi îndoia marginea cu un gest caracteristic, ce-i dădea aerul că se află deja la colţul străzii.
— Cînd ne vom ţine viitoarea şedinţă de magie simpatică? întrebă Solange, cu vocea ei cea mai veselă.
— Vrei să ne reîntîlnim aici poimîine la aceeaşi oră? Da, ştiu, va trebui să-ţi spun totul! exclamă Grandsailles.
Apoi, redevenind om de lume, adăugă:
— Nu te vei supăra, draga mea, dacă nu te voi duce la Château de Madrid, după cum ti-am făgăduit? îmi pare cu adevărat rău că este atît de tîrziu.
— Mi-ar fi plăcut să mai dansez o dată cu dumneata, înainte de a ne lansa în această experienţă; ne va fi şi asta interzis? spuse Solange, ridicîndu-se şi punîndu-şi amîndouă mîinile pe umerii contelui.
Acesta nu trebui decît să întoarcă puţin capul pentru a săruta mîna stîngă a lui Solange şi spuse:

—E un adevărat miracol că nu a fost niciodată nimic pînă acum între noi... Să jurăm, adăugă el cu o voce răguşită, că nu vom face niciodată nimic ce ne-ar putea micşora dorinţa!
Apoi, sărutînd şi cealaltă mînă, spuse cu voce fermă şi
joasă:
— Ne vom lega amîndoi printr-o vrajă...
— Sub vraja ta... voi putea fi oare mai mult decît astăzi? întrebă Solange, cu obrazul înălţat spre el.
— Dar vreau eu să fiu sub vraja ta..., răspunse Grandsailles, privind în adîncul ochilor ei si luînd-o de braţ, abia atin-
gînd-o.
— Mîine seară cinăm împreună la Beatrice de Brantes, îi aminti Solange în momentul despărţirii. Deoarece nu sîntem decît abia la început... pot să-mi pun rochia cea mai decoltată?
Conversaţia cu Solange îl marcase mult pe conte şi el se retrase pentru a se culca devreme în casa lui de la Bois, cu sentimentul că suferise un violent şoc nervos. O dată în pat, deschise la întîmplare Analele de demonologie şi dădu peste descrierea foarte detaliată a unui curios caz de apariţie a unui succub care se produsese în stare de veghe, şi căruia îi căzuse de trei ori victimă, de fiecare dată cu un subiect diferit, un cuvios călugăr dominican, la începutul secolului al XIV-lea: pe cînd era aşezat în confesional, corpul demonic al femeii pe care tocmai o spovedea se despărţise de corpul ei omenesc şi, legîndu-i fedeleş toate membrele, îl supusese unei oribile plăceri captive, fără ca, din acest motiv, conversaţia cu dublul subiectului, rămas respectuos şi cucernic îngenuncheat, să se fi întrerupt vreun moment.
Grandsailles închise la loc cartea, scărpinîndu-şi ceafa cu degetul mare şi cu arătătorul, apoi deschise Visul lui Polyphile la o pagină însemnată cu o panglică şi citi:
„Deschizătura acestui din urmă vas împrejmuia un munte bogat sau o colină de pietre nestemate, toate netăiate şi neşlefuite, adunate grămadă şi înghesuite una într-alta, în mod grosolan, fără nici o artă şi fără nici o ordine: prin aceasta muntele părea abrupt şi greu de urcat, răspîndind o strălucire de diverse culori ciudate. Pe vîrful acestuia, se înălţa un pom

care făcea rodii, a cărui tulpină era din aur, ca şi ramurile, frunzele îi erau din smaralde, iar fructul de o mărime aidoma celei naturale, coaja lui fiind din aur care nu se înnegrea, iar seminţele din rubine orientale erau de mărimea unor boabe. Membrana sau pelicula care separă seminţele era din argint pe măsură. Drăguţul de meşter al acestei capodopere o

împodobise în anumite locuri cu rodii crăpate şi întredeschise, ale căror seminţe păreau că nu ajunseseră încă la maturitate, şi le compusese din perle mari orientale. Născocire cu siguranţă superbă şi care făcea natura de ocară."
Ajungînd la cuvîntul „natură", Grandsailles stinse lumina şi se lăsă în voia unui somn adînc. Dormi neîntrerupt şi nu se trezi decît la ora unsprezece şi jumătate în dimineaţa următoare. Era pe punctul să iasă, cînd dădu la intrare peste călugăriţă, care se opri şi-i spuse, privindu-l drept în ochi:
— Domnul n-ar trebui să facă abuz de poţiunea verde... Atîtea mici suflete nevinovate aşteaptă în limburi clipa cînd să pogoare în această lume! Apoi, văzînd că Grandsailles îşi caută bastonul, adăugă fără să-i vină în ajutor: Nu-i nici un secret pentru călugăriţa dumitale! Că doar ea îţi face patul! După care se îndepărtă, mormăind: — Bieţii îngeraşi! Domnul fie binecuvîntat!
Un vis obsedase neîncetat mintea lui Solange de-a lungul acelor ani: să devină într-o zi proprietara domeniului Moulin des Sources. Şi iată că astăzi, încununîndu-i stăruinţa, acest proiect, altădată vag şi iluzoriu, era pe punctul de a se realiza. E adevărat că dorinţele lui Solange n-ar fi putut niciodată, în ciuda vehemenţei lor, să se împlinească de la sine, singure, fără sprijinul unei complicităţi devotate, rapide, constante şi necondiţionate. O găsise în incomparabilul devotament al maestrului Girardin. Jucînd acest rol, notarul nu credea că dădea în vreun-fel o dovadă de lipsă de loialitate faţă de conte, ba dimpotrivă. Căci, dacă era adevărat că datoria sa profesională îl obliga, la cererea explicită a lui Solange, să păstreze secretul absolut cu privire la intenţiile clientei sale, nu era mai puţin adevărat că dobîndirea de către Solange a domeniului Moulin des Sources i se părea că trebuie să fie, fără nici o îndoială, un lucru la fel de bun pen-

tru conte. Nu numai că acea proprietate se va întoarce astfel în mîini prietene, eliminînd toate temerile legate de industrializare care-l chinuiau pe Grandsailles, dar pe deasupra tacita comunitate de interese pe care urma s-o creeze acea tranzacţie între Solange si conte nu putea decît să sporească probabilitatea unei căsătorii pe care o dorea fierbinte în străfundul modestei sale inimi.
Totuşi, în pofida tuturor eforturilor sale, maestrul Girardin nu obţinuse un ultim preţ rezonabil si era ferm decis să dea sfatul să se amîne cumpărarea. Deşi îşi redusese considerabil pretenţiile iniţiale, Rochefort ţinea la un preţ care reprezenta mai mult de dublul valorii reale a terenului, al cărui actual randament agricol justifica cu greu o investiţie atît de ridicată. Doamna de Cleda avea evident dreptul de a cheltui cvasitotalitatea averii ei aşa cum o dorea, numai că ea avea un tînăr fiu în Elveţia, iar notarul se simţea năpădit de scrupule cînd se gîndea la acel copil.
în această stare de spirit se înfăţişă Girardin la întîlnirea la sfîrşitul căreia problema urma să fie probabil rezolvată. Solange de Cleda îl primi în salonaşul vecin cu camera ei, în care fusese aprins focul în cămin pentru prima oară în anul acela. Girardin îi sărută mîna lui Solange si spuse:
— Daţi-mi voie să vă anunţ că Anglia tocmai a declarat război Germaniei.
— Cu alte cuvinte, vom fi inevitabil tîrîţi în război, spuse doamna de Cleda după o pauză. Decizia Franţei nu va întîrzia mai mult de cîteva ceasuri, si se poate ca, în chiar clipa asta, să ne transmitem declaraţia de război...
Afară, în curte, cineva se încăpăţîna să bată nişte cuie, cu lovituri monotone de ciocan. Girardin ardea de nerăbdare să abordeze chestiunea cumpărării domeniului Moulin des Sources, dar nu îndrăznea să întrerupă tăcerea concentrată a lui Solange. Aceasta mergea în sus şi-n jos în mica încăpere, scoţînd valuri de fum din portţigaretul ei lung. Maestrul Girardin îşi stăpîni atunci nerăbdarea şi se aşeză calm. Apoi, ruşinat de o asemenea îndrăzneală, se ridică şi în cele din urmă găsi poziţia ideală, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile pe dosarul pe

care-1 pusese deschis pe birou, cu corpul aplecat înainte şi cu capul înclinat spre documentele pe care se pre-
170
făcea că le consultă: respectuoasa lui aşteptare şi chiar părerea pe care se pregătea să o dea luau astfel un caracter mai puţin personal şi mai repede legat de îndatoririle profesiei sale.
.— Iertaţi-mă... Sînt la dispoziţia dumneavoastră, spuse Solange în timp ce venea să se aşeze alături de birou, cufundîndu-se în adîncimea unui fotoliu mare.
Continuă apoi pe un ton ce părea irevocabil:
— Ghicesc, după aerul dumneavoastră necăjit, că Rochefort ţine la preţ. N-are importanţă. M-am gîndit serios la acest lucru şi doresc ca tranzacţia să se realizeze cît mai repede cu putinţă. Războiul ar putea da naştere la noi complicaţii.
— Tocmai, răspunse Girardin pe un ton moderat. Asta creează o situaţie nouă, la care se cuvine să reflectăm, iar lucrul cel mai înţelept ar fi să aşteptăm puţin pentru a vedea cum vor evolua evenimentele.
— Ce importanţă are întorsătura pe care o vor lua, eu sînt ferm hotărîtă să duc treaba asta la bun sfîrşit! răspunse Solange cu o nerăbdare sporită.
— în cazul acesta, doamnă, nu-mi rămîne, cu toată conştiinţa profesională, decît să vă atrag o ultima oară atenţia asupra faptului că achiziţionarea domeniului Moulin des Sources, în condiţiile actuale, reduce moştenirea fiului dumneavoastră doar la această proprietate, căci atunci chiar si cele două imobile pe care le aveţi în bulevardul Haussmann vor trebui ipotecate.
Solange se ridică şi începu iarăşi să meargă în lung şi-n lat, de data asta însă îşi lăsase portţigaretul pe masă şi îşi ţinea braţele încrucişate pe piept, cu gestul ei caracteristic, parcă spre a se feri să tremure.
— Terenurile de la Moulin des Sources, zise ea, încercînd să se convingă pe sine însăşi, pot cu uşurinţă să-şi tripleze venitul dacă facem apel la noile tehnici agricole; fiul meu va recolta într-o bună zi beneficiile şi va fi atunci încîntat de această achiziţie.
— Nu, doamnă. Nu puteţi ignora faptul că această cumpărare a domeniului Moulin des Sources, în condiţiile draconice pe care ni le impune Rochefort, nu poate fi privită decît ca satisfacerea momentană a unui capriciu... în afară
171
de posibilitatea de a-1 reîncorpora într-o zi sau alta în domeniul Grandsailles, nu prea văd altceva ce ar putea justifica...
— Presupuneţi cumva fie şi doar pentru o clipă, întrerupse Solange pe un ton sec, că ar exista în acest „capriciu", cum îl numiţi, cel mai mărunt calcul din partea mea în vederea unei viitoare căsătorii cu contele?
— Dat fiind că provine din sentimentul de dragoste cel mai înălţător, nu as vedea aici decît ceva legitim, răspunse notarul înclinînd respectuos capul.
— Nu este cazul! exclamă Solange, gata să izbucnească în plîns.
Apoi, reţinîndu-se, spuse cu hotărîre, dar cu gentileţe:
— Că este sau nu un act de nebunie, îmi asum responsabilitatea. Am nevoie de acest teren. Cu o pasiune ca a mea, condamnată cum este la nefericire, dacă nu îmi pot satisface acest „capriciu", viaţa mea este zdrobită... fără rădăcini. Fiul meu va găsi în inima lui resurse ca să mă ierte la momentul potrivit, iar eu voi răspunde de viitorul lui pe onoarea mea. în schimb, devotamentul şi sacrificiul meu nu vor cunoaşte limite... (îşi puse mîna pe umărul lui Girardin.) Aţi vorbit împotriva intereselor contelui pentru a le apăra pe cele ale fiului meu, pe care nici măcar nu-1 cunoaşteţi. Vă mulţumesc... Inima, reluă ea, rectificînd cu trudă, dar sigură de sine, faimosul dicton al lui Pascal, îşi are şi ea raţiunile ei pe care inima nu le cunoaşte. Grandsaille nu mă iubeşte. Am de acum dovada, după propria-i mărturisire. Foarte bine, voi deveni ceea ce el ar fi putut iubi, stima. Grandsailles voia pădurea — voi fi pădurea

lui, voi fi Doamna. Nu am devenit ceea ce sînt pentru a-1 seduce, am devenit ceea ce sînt pentru a mă simţi demnă, la nivelul indiferenţei sale. Şi, pentru că tot ce iubeşte devine pentru mine un imperativ de admiraţie, Grandsailles acum mă admiră! O poate lua în căsătorie pe lady Chidester-Ames... Nu voi renunţa la nimic din orgoliul meu, voi fi Doamna Sa. Poate că nu va face din mine nici soţia, nici amanta, nici sclava sa; voi fi măcar Doamna, cea care este gravată pe blazonul său... Da, continuă ea cu si mai multă fervoare, îl iubesc pe conte. Da, cumpăr pădurea pentru că-1 iubesc pe conte şi cu unicul scop de a pu-
172
tea să mă simt în sfîrşit inferioară, dar pe solul care îi aparţine, înfiptă în pămîntul său!
Pentru un scurt moment recăzu în tăcere, apoi spuse:
— Lăsaţi-mă să vă spun un lucru: probabil că sînt prada unui orgoliu demonic — sufăr că dragostea mea pentru Grandsailles nu e răsplătită pe măsură... însă dispreţul lui m-ar ucide! (Se apropie de foc şi se ghemui pe covorul din faţa căminului.) Dacă va fi cazul, atunci orgoliul meu va fi îngropat în propriul lui domeniu...
Girardin se pregătea de plecare; înclinîndu-se, şopti cu o voce atît de scăzută că de abia îl putea auzi:
— Doamnă, nu cunosc din viaţa dumneavoastră decît ceea ce trebuie să cunosc şi ceea ce respectul meu acordă profundei mele afecţiuni.
— Totul îmi este plăcut si amar... oftă Solange.
T
In dimineaţa următoare, vînzarea domeniului Moulin des Sources era decisă, iar data tranzacţiei era fixată pentru o săptămînă mai tîrziu.
Noaptea de dragoste
în vila de vară a Barbarei Stevens, înconjurată de pini bătrîni şi răşinoşi, Veronica şi cu Betka petrecuseră întreg „sezonul blond", cum îl numeau anticii, în efluviul unei invariabile idile de prietenie, legate cu trupul si cu ghearele de copilaşul lor. Cele două prietene, unite precum două degete trandafirii ale soartei, stăteau zi după zi cu ochii pe micuţul lor, trup din trupul lor, crescînd în acelaşi ritm cu fazele blîndei luni din iulie, cu cele ale lunii înflorite din august si cu cele din septembrie, deja aspre, netede şi lucitoare ca o unghie. Căci „toamna cu gust de vin", tot după denumirea anticilor, tocmai îşi făcuse apariţia, aurind ţinuturile din preajma Bordeaux-ului cu lumina-i ca de miere. Putea fi văzut atunci un bătrîn marinar bordelez, zdrenţăros ca un tînăr Bacchus, luînd cu sine sub braţ, făcute sul, obiectele rămase în ultimele cabine de baie de pe plajele particulare din jur, de acum părăsite, grăbindu-se la vuietul, încă depărtat, al primelor mişcări ale mării, ce se trezea greoi din îndelungatul ei somn.
Spre sfîrşitul primei jumătăţi a lui septembrie, Barbara Stevens şi fiica ei Veronica se întoarseră la Paris împreună cu Miss Andrews, lăsînd-o pe Betka să mai rămînă încă o lună în vila lor de la Arcachon, la sfatul medicului. Barbara Stevens îşi grăbise întoarcerea ca urmare a anunţării — oficiale de data asta — a balului contelui de Grandsailles, bal a cărui dată, în pofida războiului, fusese brusc şi definitiv fixată zece zile mai tîrziu. Sosind la Paris, Veronica, ce-i vorbea tot mai puţin maică-sii, în afară de momentele cînd avea nevoie de bani, şi care, de cînd avea propriul ei carnet
174
de cecuri, aproape că nu-i mai adresa cuvîntul, se hotărî să părăsească hotelul Ritz şi să se ducă să locuiască în apartamentul Betkăi, pe Quai des Orfevres. Astfel, Veronica nu făcea altceva decît să vină în întâmpinarea tainicelor dorinţe ale mamei ei, care nu protestă decît slab în faţa „excentricităţii" fiicei sale, căci, la urma urmei, acest aranjament, care le îngăduia să ducă, fiecare separat, o existenţă mai independentă, o elibera de o sumedenie de precauţii şi de secrete, deschizînd uşa apartamentului ei — unde pînă atunci fusese nevoită să joace rolul de mamă — generoasei găzduiri a noilor ei flirturi, colecţionate cu zel de-a lungul recentului sezon estival. Veronica ştia toate astea, însă totodată îşi băgase în cap că adora atmosfera

apartamentului Betkăi, cafeaua cu lapte de dimineaţă, fierbinte şi aburindă, servită în ceşti de porţelan foarte gros, cu fisuri şi plesnituri la fel de fine şi de aceeaşi culoare cu părul doamnei Maurei — portăreasa care servea micul dejun, curată si nimic mai mult. Mai era şi torsul pisicii prietenei ei — care nu avea nimic deosebit si semăna cu orice alt tors de pisică... Şi ce mai era? O, ceva nedefinit, dar care era „tocmai" ceea ce o reţinea, căci era ceea ce reuşea să-i menţină mintea, de obicei aşa de calmă, într-o stare de veşnică excitaţie.
După cîteva zile, ca şi cum vagile ei premoniţii ar fi fost pe punctul de a se materializa, Veronica se încrucişa pe scară cu o apariţie stranie, ce făcu să se nască în ea o indescriptibilă jenă, de care nu izbuti să scape tot restul zilei; era o fiinţă ciudată, un bărbat înalt, zvelt la fel ca ea, al cărui cap şi chip erau în totalitate prinse într-o cască din piele albă foarte strînsă, ce nu avea decît o fentă cam în formă de V în. dreptul ochilor, iar dedesubt o alta, orizontală, dar mult mai îngustă, în dreptul gurii. Aceste crăpături erau tivite cu un triplu strat de piele, formînd un fel de cornişă, astfel că se zărea strălucirea ochilor ca dindărătul unei viziere coborîte. Gura, mascată de umbra marginii, era complet invizibilă.
Această mască strălucitoare ascundea desigur vreo boală oribilă, vreo mutilare îngrozitoare. Bărbatul cu chipul ascuns coborîse anevoie scara, treaptă cu treaptă, cu pas nesigur, avînd un braţ violent crispat pe o cîrjă, iar pe celălalt cuminte sprijinit de braţul doamnei Menard d'Orient, foar-

te elegant îmbrăcată într-o rochie de culoarea paiului. Cînd ajunseseră în curte, şoferul în livrea albă al doamnei Menard d'Orient se oferise, plin de ceremonioasă solicitudine, să-1 ajute pe ciudatul invalid să urce în maşină si să se instaleze confortabil, în vreme ce o bandă de ştrengari, ce se jucau cu fiul portăresei, se întrerupseseră din joc spre a observa acea scenă penibilă, rămînînd cu gura căscată, fără nici urmă de discreţie. După ora prînzului, Veronica începu să ciulească urechea la fiecare secundă pîndindu-le întoarcerea, dar nu auzi maşina sosind şi, ajungînd pe palier prea tîrziu pentru a-i mai putea spiona, nu reuşi decît să întrezărească pe invalid chiar în clipa cînd uşa doamnei Menard d'Orient se închidea în urma lor.
Cititorul, mereu perspicace, va fi ghicit deja că acel personaj uimitor, omul cu masca de piele, nu era nimeni altul decît Baba, al cărui avion, rata, se zdrobise într-adevăr cu puţin timp înainte. Fusese supus pe loc unei înspăimîntătoare trepanaţii fără anestezie. Acest lucru îi salvase viaţa, însă majoritatea oaselor craniului îi fuseseră sfărîmate, lăsîndu-1 complet desfigurat. De îndată ce aflase vestea, doamna Menard d'Orient îl adusese pe Baba din Spania în ambulanţă şi chemase la căpătîiul lui pe cei mai buni specialişti. Se luase hotărîrea, în ultimă instanţă, de a se încerca experienţa, plină de riscuri, de a se repara acel cap dislocat menţinîndu-1 strîns comprimat vreme de cîteva luniîntr-un mulaj ortopedic creat special în acest scop. începînd de atunci, cazul lui Baba devenise principalul subiect de discuţie al osteopaţilor, chirurgilor şi ortopezilor, iar salonul doamnei Menard d'Orient era martorul interminabilelor conversaţii între specialişti în legătură cu acea problemă prost cunoscută, întotdeauna înconjurată de surprize si de mister, a reîmbucării oaselor.
Căci, ce este un os? Aceasta era problema pe care si-o puneau toţi specialiştii în oase fără a izbuti să găsească un răspuns care să poată, fie si provizoriu, să-i satisfacă. Pentru unii, oasele nu erau decît nişte solidificări fără strălucire, la fel de insipide si somnolente ca acelea ale depozitelor ce se văd formîndu-se în conductele de apă îmbîcsite de calcar; alţii considerau oasele ca fiind cea mai atavică încarnare a solidificărilor ductile, pline de oportunism şi de imaginaţie. Căci
teoreticienii cei mai moderni ai osteopatiei tocmai inventaseră şi puseseră în practică surprinzătoare metode ce grăbeau reaşezarea oaselor în anumite cazuri de fractură considerate pînă atunci ca incurabile. Medicii obligau persoanele în vîrstă, de acum incapabile de exerciţiu fizic, să retrăiască în minte călătorii făcute în trecut, astfel încît să provoace în ele o

oboseală imaginară care urma să acţioneze asupra oaselor. Dacă se reuşise aşadar să se obţină reîmbucarea oaselor la oameni bătrîni doar făcîndu-i să întreprindă călătorii închipuite, aceasta dovedea că oasele nu erau la urma urmei atît de proaste!
în cele din urmă se făcu apel la ajutorul lui Soler, catalanul, pentru a se crea noua „cască pentru oase". Fusese recomandat doamnei Menard d'Orient de către Solange de Cleda, pentru că el concepuse si realizase cu propriile-i mîini, în mijlocul altor multiple activităţi, o foarte ingenioasă cască din piele, de care se servea pentru a-si pilota maşina de curse. Atunci cînd, comandîndu-i casca, ortopedul îi arătase lui Soler radiografia craniului lui Baba, catalanul avusese un şoc. „Dumnezeule! Parcă ar fi oasele de la picioare, nu cele ale craniului!"
Cu toate astea, Soler, sută la sută catalan si de o îndemînare diabolică, izbutise, sub îndrumarea ortopedului italian Blanchetti, să fabrice un aparat uimitor. Iar casca lui Baba se transformase într-un triumf tehnic, şi chiar artistic.
Casca era divizată longitudinal de o reţea de linii geodezice indicînd secţiunile reglabile ce susţineau osul frontal şi pe cel occipital; după cum alte secţiuni, la fel de unite după linii geodezice si transversale ce traversau ligaturile frontale, comprimau cele două oase parietale. Fiecare din aceste diviziuni meridiane avea pe margini ochiuri prin care erau petrecute şireturi din piele unsă, ca la un pantof, însă un anumit număr de sisteme metalice permiteau, strîngînd sau dînd drumul, să fie potrivită exact presiunea pe fiecare din aceste secţiuni din piele, ingenios ajustate una la cealaltă, independente si reglabile totodată una faţă de cealaltă.
Ceea ce s-ar putea numi aspectul terifiant si metafizic al acelei căşti venea din modul deosebit în care era adaptată chipului. Lăsînd la o parte elementul neliniştitor inerent ori-
IJT
cărei măşti, un amănunt cu adevărat oribil făcea ca înfăţişarea ei să fie nu doar halucinantă, ci şi extrem de respingătoare. Acest detaliu consta într-o deschizătură triunghiulară făcută în piele în dreptul nasului si acoperită cu o fină membrană din şevro alb atît de bine întinsă la nivelul apărătorii pentru obraz încît respingea orice apropiere de ceva ce ar fi sugerat un nas. Pe de altă parte, acea membrană era străpunsă de două oribile găuri rotunde încercuite cu inele de aramă, pentru a permite trecerea aerului, astfel că sub efectul respiraţiei membrana palpita încontinuu; iar acele mişcări ritmice, asemănătoare unor monstruoase pulsaţii, trezeau la cel ce privea aceeaşi irezistibilă teroare biologică pe care cineva o poate simţi atunci cînd pune degetul pe partea moale a imperfectei suturi craniene din creştetul capului unui nou-născut. Dar aceasta nu era întreaga metamorfoză a lui Baba, căci şi mai paralizantă încă era strania imobilitate pe care adînca fentă oculară, în uşoară formă de V, o dădea privirii sale, în mod obişnuit dură si impenetrabilă. Acum, cînd abia lucea în profunzimea umbrelor, ascuţită parcă de durerea fizică şi morală, devenise de două ori mai enigmatică şi te ducea cu gîndul la privirea arzătoare si fanatică a unui războinic din vremea Cruciadelor. Gura lui, barată de centura de castitate a tăcerii, nu mai era altceva decît vehemenţă, iar ochii lui mascaţi — două fulgere scînteietoare.
„Dragă îngeraşule, îi scrise Veronica Betkăi, ai să fii uimită să afli că la numărul 37 de pe Quai des Orfevres s-a instalat de curînd, în afară de ilustra ta Veronica, ciudatul personaj pe"care îl poţi vedea în fotografiile alăturate. Este un aviator, îngrozitor de rănit la faţă în războiul din Spania si care, după ce a petrecut un an în spital, trăieşte acum în calitate de protejat de rangul întîi la doamna Menard d'Orient, care are grijă de el ca de lumina ochilor. L-ai putea crede ieşit drept din cel mai terifiant roman de groază, dar, în ciuda spaimei pe care o inspiră la prima vedere, nu te poţi împiedica să nu admiri nobleţea celui mai mărunt din gesturile sale, iar masca pare să-i sublinieze frumuseţea privirii."
Puse în interiorul scrisorii nişte fotografii decupate dintr-un recent articol din săptămînalul Lu. în acele imagini, luate de

însuşi Pages, Baba apărea din faţă, din profil si din spate. Erau însoţite de legende ce mizau pe

senzaţional, în care Baba era înfăţişat ca un erou, ca un marţian si totodată ca întruchiparea unuia din acele miracole în curs de desfăşurare în domeniul osteopatiei si al chirurgiei estetice în general; căci, potrivit doctorului Blanchetti, căruia îi era consacrat interviul, chipul lui Baba urma să nu mai aibă curînd alte mutilări decît uşoare si discrete cicatrice.
Cînd Betka primi scrisoarea Veronicăi, simţi cumplitele chinuri ale geloziei, ce o ţinură trează mai multe nopţi, îşi explica acum anxietatea care pusese stăpînire pe ea de la plecarea Veronicăi. Deşi îl ştia pe Baba în Spania, se temuse de ceva de genul ăsta! Ea, căreia îi plăcea să repete că „nimic nu se întîmplă vreodată din ceea ce ar putea să se întîmple"... ei bine, greşise! Acest lucru se întîmplă totuşi! Pentru că, la urma urmei, nimic nu este de neconceput. Iar inima îi spunea acum că nici o mască si nici o repulsie n-ar fi putut-o împiedica pe Veronica să se îndrăgostească de Baba! Simpla aluzie a Veronicăi la ochii lui Baba o ardea în străfundul fiinţei, ca o picătură de ulei încins vărsată pe rana redeschisă a geloziei ei. Cu toate astea, nu făcu nici un comentariu cu privire la întîlnirea de care îi vorbise Veronica. Strîngîndu-şi copilul la piept, îşi înăbuşi toate sentimentele. Peste decorul ce căpăta culorile galbene ale toamnei, vedea acum silueta înaltă a lui Baba, bandajată în alb, aidoma neliniştitoarei imagini a sfîntului Lazăr cel ieşit din mormînt, venind să se interpună între ea şi scurta ei fericire. Că va fi pentru el sau pentru altcineva, pasiunea va veni într-o bună zi să i-o smulgă si pe Veronica. Aşezată cu bebeluşul ei în braţe, Betka privea cum se scurge încet răşina unui pin. „Toţi au ieşit din aceeaşi sevă", zise ea fiului ei, ca si cum acesta ar fi putut înţelege. Luă mîna copilului si sărută'una după alta unghiile lui mici, şi parcă era arpegiul insolentei luni a fericirii ei dispărute.
Vreme de trei zile ploaia nu mai contenise. Grandsailles sosi cu un sfert de oră mai devreme la întîlnire, la porte Dauphine, Solange de Cleda, cu cinci minute de întîrziere.
— Eşti încîntătoare, îi spuse contele, atingîndu-i în treacăt blănurile.

Solange era îmbrăcată din cap pînă-n picioare în vulpe albastră; nu doar mantoul, ci si turbanul era din vulpe, iar pantofii îi erau acoperiţi cu ghetre mici din aceeaşi blană, totul presărat cu picături mărunte de ploaie.
Cînd se aşezară, contele de Grandsailles începu conversaţia cu voce scăzută.
— Am simţit cîtva timp, spuse el, o nerăbdare tot mai înfierbîntată şi din ce în ce mai temerară de a explora domeniile interzise ale experienţei... Acum, ideea că am ajuns să decidem la rece ce vom face... controlîndu-mi totodată vocea pentru a continua să-ţi vorbesc...
Grandsailles se întrerupse pentru a-şi recăpăta respiraţia şi reluă, făcînd un efort pentru a-şi stăpîni emoţia glasului:
— Gîndul la această întîlnire m-a înnebunit! E de necrezut, dar tremur ca o frunză! Priveşte!
Apucă mîna lui Solange. Tremura într-adevăr, iar dinţii îi clănţăneau imperceptibil.
— Dragule..., spuse Solange pălind.
— Eşti complicea mea acum, spuse Grandsailles cu blîndeţe. îmi vei da ascultare şi vei onora pînă în cel mai mărunt detaliu legile perversiunii mele, continuă el, binevoitor şi tiranic totodată.
Solange aprobă făcînd un mic semn jalnic cu capul.
— Prima fază nu va pretinde de la tine decît foarte puţine lucruri, conchise contele, de data asta tot numai bunăvoinţă.
Solange făcu un nou semn afirmativ şi dureros cu capul, încercînd să-i zîmbească blînd. Contele rămase un moment fără să spună nimic, aşteptînd ca această tăcere să pecetluiască mai profund aparentul act de supunere pe care-1 implica cel de-al doilea gest de învoire al lui Solange.
— Bine, dar ce trebuie să fac?
Grandsailles scrisese calm adresa casei sale din Bois de Boulogne pe una din paginile agendei; rupse pagina şi i-o întinse lui Solange cu mînă fermă. Acum mîna fragilă şi

înmănuşată a lui Solange era cea care tremura luînd bucata aceea de hîrtie, agitată parcă de o nervozitate subtilă si continuă, aproape electrică, în cîteva fraze scurte si precise, Grandsailles îi dădu atunci instrucţiunile sale, însoţindu-le de dese-
180
ne pe care le zmîngălea pe faţa de masă, aranjînd pînă la detaliu punerea lor în execuţie, rectificînd cutare sau cutare punct... sub privirea lui Solange. Obrajii ei se transformaseră în doi cărbuni încinşi, în timp ce simţea cum îi îngheaţă fruntea şi buzele.
— Aici, spuse contele, este intrarea în păduricea de castani. Grilajul porţii va fi deschis. Te vei opri acolo; maşinile nu pot intra. Casa se află la capătul aleii. Vei suna. Ţi se va deschide, dar nu vei vedea pe nimeni, şi nimeni nu va fi acolo pentru a-ţi arăta drumul. Vei urca la etajul doi. Prima uşă pe stînga pe coridor — vei găsi acolo budoarul tău. Va fi luminat. Acolo te vei dezbrăca.
— Complet? întrebă Solange.
— Da, spuse contele. Vei veni în camera mea şi te vei întinde pe pat.
— Cum voi şti unde se află camera ta? întrebă iarăşi Solange.
— Ea comunică cu budoarul tău, prin singura uşă în afară de cea care dă spre coridor..., răspunse Grandsailles, atingînd uşor cu vîrful creionului planul budoarului pe care îl schiţase cu linii mari, uşoare. Voi fi în camera mea, aşteptîndu-te, continuă el, vorbind mai repede. Atunci cînd vei deschide uşa camerei mele, toate luminile se vor stinge automat. Vei rămîne nemişcată pe pat, în întuneric, cam cincisprezece minute. Cînd pendula va bate ora două, vei pleca, între timp, nu trebuie să se întîmple nimic între noi — nici un gest, nici un cuvînt. Iar, mai apoi, va trebui să nu uităm că nu ne este îngăduit să facem nici cea mai mică alu/^'e la acest episod.
— Cum voi găsi patul în întuneric? întrebă Solange cu o voce copilăroasă şi preocupată, speriată parcă la ideea că ar putea comite vreo greşeală.
Grandsailles îşi reţinu atunci cu severitate zîmbetul care ar fi riscat să împiedice mersul ascendent şi triumfal al tiraniei sale, şi-i răspunse cît putu mai sec:
— Am prevăzut lucrul ăsta. Nu vei avea de făcut decît un pas pentru a ajunge la el. O veioză foarte slabă va fi pusă la celălalt capăt al budoarului, iar lumina ei îţi va permite să nu încurci drumul la plecare.
181
— Doamne..., suspină Solange, si cînd se vor petrece toate astea?
— în seara asta, spuse Grandsailles.
— La ce oră trebuie să vin? întrebă Solange, ridicîndu-se şi îndoindu-şi marginea mănuşii pentru a lăsa descoperită o parte a încheieturii unde Grandsailles să-şi poată lipi buzele.
— Vino la unu si jumătate. Apoi contele, neînstare parcă să reziste unui ultim capriciu, îi reţinu o clipă mîna si adăugă: Mi-ar face plăcere să pot conta pe faptul că vei veni la această întîlnire îmbrăcată cu aceleaşi blănuri pe care le porţi acum.
Dindărătul ferestrei mari şiroind de dîre de ploaie, contele de Grandsailles o privi pe Solange dispărînd, ajutată de şofer, în adîncimea Rolls-Royce-ului său. Apoi scoase din buzunar o mică havană subţire, uscată, îi smulse vîrful cu o muşcătură zdravănă şi-1 scuipă cu tot atîta nepăsare plebee cum ar fi putut-o face un ţăran din cîmpia de la Creux de Libreux; dintr-un toc de catifea îşi scoase portţigaretul de obsidian, bătut cu diamante şi cizelat cu trei gheare de vultur împintenate cu aur, îşi fixă havana şi o aprinse cu ajutorul chelnerului care îi oferi foc.
Cuibărită în fundul maşinii, Solange retrăia lent emoţiile extenuante ale laconicei ei întîlniri cu Grandsailles. „Măcar, îşi zise ea, se gîndeste de acum doar la mine; nu mi-a vorbit nici de război, nici de bal..."
La ora unu şi jumătate fix, Solange de Cleda trecu de mica poartă de fier forjat ce marca limita păduricii de castani si, cînd se găs'i la jumătatea aleii, văzu deschizîndu-se uşa de la intrare. Cineva o pîndise desigur, pentru a n-o lăsa să aştepte în ploaie. N-ar fi vrut pentru

nimic în lume ca ploaia să se oprească: acea persistenţă a vremii cenuşii, posomorîte, învăluia tot ce trăise ea cu contele de Grandsailles în cursul ultimelor trei zile într-un soi de ceaţă, în spaţiu ca şi în timp. Urcînd scara, simţi cum i se pune un nod în gît. „Mai bine mor decît să dau înapoi", îşi spuse ea. Picioarele ei însă parcă aveau aripi. Cu un gest ferm al mîinii, învîrti mînerul rotund al primei uşi din stingă, o deschise larg spre budoar şi o închise la loc fără zgomot. Se simţi imediat uluită, învă182
luită într-o lumină albă, lăptoasă, amestecată cu un parfum intens si persistent. Cei patru pereţi ai budoarului erau în întregime tapetaţi cu trandafiri. Ornamentaţia, improvizată chiar în dimineaţa aceea, era opera unui faimos florar-decorator Grimiert, maestru de ceremonii al festivalurilor oficiale de sezon ale „Oraşului Paris". Florile erau susţinute de un armonios spalier împletit din sîrme de culoare verde cu alb, încrucişate în diagonală, care ocupa toată lăţimea pereţilor şi abia se vedea printre frunze; însă la fiecare întretăiere era fixat un mic nod de şnur aurit, care conferea ansamblului o strălucire ca de soare. Pe jos, dalele erau acoperite cu un covor de muşchi închis la culoare, gros, care dădea iluzia unei întinderi uniforme de catifea. Oglinda de toaletă dispărea si ea sub o adevărată tufă de trandafiri si, chiar în mijloc, se ascundea o bijuterie sclipitoare, reprezentînd o mică rodie crăpată, din aur şi rubine, scrupulos executată după descrierea din Visul lui Polyphile. Bijuteria era însoţită de o plăcuţă tivită cu perle, pe care era scris, tot cu perle, un singur cuvînt: „Mulţumesc."
Solange, căreia nu-i trebuise decît o clipă pentru a se dezbrăca, deschise uşa ce da spre camera contelui şi totul fu instantaneu cufundat în beznă. Făcu un pas înainte şi pe dată piciorul ei se lovi de pat; uşor, cu o supleţe aproape imediată, se lăsă să alunece deasupra cearşafurilor netede, desfăcute; rămase nemişcată, încercînd să-şi modereze respiraţia, care parcă îi sfîşia coastele, îşi ţinu obrazul întors spre tavan şi braţele încrucişate pe piept si, încercînd să-şi liniştească tumultul simţurilor, îşi impuse cu încăpăţînare să nu se gîndească la nimic altceva decît la ceasul propriei sale morţi; astfel izbuti, pas cu pas, să respingă plăcerea pe care o simţea atît de aproape de pragul imobilităţii.
Afară, se auzeau ramurile frecîndu-se neîncetat una de alta sub wagnerienele suspine ale vîntului, se simţea crisparea crengilor frunzoase, îngreunate de ploaie, pălmuind sistematic obloanele închise cu o izbitură moale de ţesătură udă... Cînd pendula bătu de ora două, Solange se ridică, uşoară ca un fulg, dar îşi reprimă pe dată avîntul si îşi rezemă pentru cîteva secunde genunchiul de marginea patu-
183
lui înainte de a închide uşa în urma ei, luminînd din nou în toată strălucirea sa albă budoarul tapisat cu trandafiri.
De îndată ce Solange plecă, contele de Grandsailles aprinse lumina în cameră. Aşternuturile patului său, imperceptibil mototolite, abia de mai păstrau urma trupului ei, iar iremediabila ei absenţă îl copleşi brutal, punînd stăpînire totală pe mintea lui şi cufundîndu-i dorinţa într-o profundă disperare, în miezul căreia sentimentele cele mai contradictorii începură o luptă necruţătoare. Mai întîi, prejudecăţile sale burgheze, brutal deşteptate, o condamnară cu severitate pe Solange că-i dăduse ascultare cu atîta grabă, şi imediat ghimpele dispreţului îşi făcu apariţia pentru a străpunge dureros membrana încă intactă a stimei sale pentru această femeie, pe care nu fusese nevoit s-o preseze decît foarte puţin pentru ca ea să consimtă să se înfăţişeze goală în prezenţa lui. Durerea era totuşi amestecată cu remuscarea pentru graba, poate nedreaptă, a judecăţii sale şi fu imediat urmată de un soi de infinită tandreţe, care se descarcă în lacrimi. Căci, chiar şi în bezna totală, nuditatea lui Solange îi apăruse precum aceea a unei victime, umilită, martirizată!...
însă acest sentiment de compasiune, în ciuda intensităţii, fu şi el de scurtă durată, căci acum întreaga tulburare haotică şi ambivalenţă a gîndurilor lui ceda în faţa unei singure emoţii, tot mai limpede, mai degradantă, mai insuportabilă şi mai tiranică: gelozia. Da, era vexat că se simţea, pentru prima oară de cînd o cunoştea pe Solange, ros de gelozie! Şi doar ipoteza,

lipsită de fundament, că ea s-ar fi putut dărui altcuiva la fel de uşor ca şi lui, era de ajuns pentru a-i încinge sîngele. Oprindu-se asupra ei, această eventualitate îi apăru curînd ca un fapt împlinit şi cert. Şi-o închipui imediat pe Solange, după „magica" lor scenă, căzînd cu complezenţă în braţele vicontelui d'Angerville, iar acea fugară vedenie îl făcu să simtă o lovitură atît de violentă în inimă încît fu nevoit să ducă mîna la piept. „Devin tot atît de plîngăcios ca un copil de doi ani..., îşi spuse Grandsailles cu tristeţe, apăsîndu-şi muşchii pieptului cu degetele încleştate, în realitate, lucrurile astea formează un tot logic, cu recurenţa complexului meu de impotenţă."
184
Prins de astfel de gînduri, se îndreptă spre celălalt capăt al anticamerei şi, în semiîntuneric, îşi turnă o lingură din poţiunea lui verde în pahar si-o duse la gură: scuipă însă imediat lichidul, sughiţînd de scîrbă şi tuşind violent; înghiţise pe jumătate o lingură din poţiunea amară. Aprinse atunci lumina. Era oare cu putinţă să fi comis călugăriţa o asemenea eroare? Fără nici o îndoială, căci flaconul din email albastru se afla la stingă, în locul pe care ar fi trebuit să se găsească flaconul roşu; iar paharele erau la rîndul lor inversate. Această permutare a obiectelor i se păru de asemenea de rău augur şi o sună furios pe călugăriţă.
Nu fu nevoie să explice de ce o chemase: paharul căzut pe jos şi gura contelui, strîmbată de dezgust, erau destul de elocvente. O bună bucată de timp călugărita contemplă rînd pe rînd cele două flacoane, dovada flagrantă a încurcăturii. Consternată, nu putu decît să dea din cap în semn de pocăinţă, în cele din urmă, ridurile de pe frunte i se descreţiră: tocmai îşi amintise, regăsind în fundul memoriei, pricina neatenţiei. Acum îşi aducea aminte, spunea adevărul: chiar în după-amiaza în care pregătise pentru ultima oară cele două poţiuni ale contelui aflase de declaraţia de război... Nu mai era nevoie de altceva pentru a-i da contelui de Grandsailles motiv să se plîngă de grija cu care erau puse în ordine obiectele sale familiare.
— Ei bine, draga mea călugăriţă, oftă Grandsailles, războiul ăsta începe pentru mine plin de amărăciune!
Călugăriţa se îndrepta deja spre uşa contelui si nu avu decît să-şi treacă mîna noduroasă peste cearşafuri pentru a le netezi înainte de a le îndoi coltul; apoi traversă budoarul tapetat cu flori fără să pară că le dă atenţie, dar strîmbîndu-se, de parcă ar fi deranjat-o parfumul trandafirilor.
— La naiba, Grandsailles,,,mormăi ea, revenind la ideea ei fixă, nu cu flori faci copii!
Deşi era gata să iasă, contele de Grandsailles era cuprins de mare agitaţie şi mergea de colo-colo fără rost prin apartament, incapabil să-si alunge din minte trăsăturile elegante ale vicontelui d'Angerville, cu umbra aceea de mustaţă greu de definit pe care ar fi putut la fel de bine s-o pună pe chipul alene-sportiv al vreunui lord contemporan de la curtea pa-
185
latului Saint-James, sau pe acela discret-maliţios al unui consilier de pe vremea lui Richelieu. Zîmbetul distant si insolent de monden al lui d'Angerville căpătă curînd o odioasă expresie de perfidie. D'Angerville era rivalul său şi, dînd frîu liber imaginaţiei, Grandsailles îşi oferi sibaritica tortură de a se închipui pe sine căsătorit cu Solange, d'Angerville continuînd să fie amantul ei! S-ar fi zis că leii amorului fuseseră sloboziţi în mintea lui Grandsailles, iar călugăriţa, care trăgea cu coada ochiului la el în timp ce făcea ordine în dulapurile din pereţii vestibulului — în stare să perceapă în linişte răgetele acelor fiare — fu îngrozită să-l vadă pe conte oprindu-se din mers şi ducîndu-se să-şi ia revolverul din sertarul biroului. Era un gest pe care-l făcea de fiecare dată cînd pleca în Anglia si, într-adevăr, trebuia să plece la Londra a doua zi. Totuşi, acea precauţie anticipată, la o asemenea oră, însemna că Grandsailles nu mai avea de gînd să-şi petreacă noaptea în patul lui. Ba mai mult, nu-i plăcea modul hipnotic în care îşi pusese arma în buzunar.
— Nu-mi mai lipsea decît întîlnirea asta de coşmar! îşi spuse Grandsailles cu voce tare, îmbrăcîndu-şi paltonul. Cedînd în faţa unui apel urgent si înflăcărat lansat de lady Chidester-Ames, acceptase chiar în ziua aceea o întîlnire în Scoţia. Acest lucru îi sporea încă si mai

mult, dacă era cu putinţă, confuzia sentimentelor. E adevărat că nu aştepta nici un fel de împăcare de la acea călătorie. Totuşi, faptul de a se reîntoarce o dată în plus la o metresă pe care cu puţin timp în urmă încă o adora, şi asta imediat după prima sa „noapte de dragoste" cu Solange, pe care ar fi vrut s-o înconjoare de tăcere şi mister vreme de cîteva zile, adăuga neliniştii sale crescînde sentimentul nou că face ceva urît, dînd dovadă de lipsă de loialitate faţă de Solange, de parcă ar fi înşelat-o deja.

— Oricum, îşi zise el, concentrîndu-si într-o stare de semidelir întreaga exasperare împotriva unui singur om, d'Angerville este un bărbat lipsit de onoare!

Chinuit de astfel de gînduri, contele de Grandsailles luă un taxi în direcţia Montmartre şi opri la Florence's, un night-club unde Solange se ducea aproape în fiecare seară. Nu era acolo. Merse mai departe la Maxim's şi se aşeză la masa la care trona Beatrice de Brantes cu spiritul ei scînteietor. Cît o de-

testă în seara asta, vocea ei îl agasa precum cea a unei privighetori! Şi pentru a pune capac, conversaţia începu să se învîrtă în jurul lui Solange, pe care n-o mai văzuse nimeni de vreo două zile, şi în jurul lui d'Angerville, care luase supeul acolo, dar plecase.

— Voiam să-1 văd înainte de a pleca la Londra, spuse contele cu amabilitate, la ce oră a plecat de aici?

Fu întrebat le maître d'hotel. D'Angerville plecase de la Maxim's la două si jumătate fix. Beatrice de Brantes începu atunci să povestească o anecdotă sinistră pe care i-o atribuia prinţului d'Orminy. Acesta asistase, cînd era tînăr, la executarea anarhistului Gaillart, ce avusese loc, conform obiceiului, în zori... La întoarcere, nimerindu-se să treacă exact prin fata casei unde locuia amanta sa, d'Orminy nu se putuse abţine, urcase treptele cîte patru deodată, o smulsese din voluptuosul ei somn din zori prin îmbrăţişările cele mai pasionate. Voia să obţină maximum din tensiunea nervoasă, din excitarea de a vedea un cap rostogolindu-se.

— Ei! E în firea lucrurilor, spuse Saintonges cinic, oamenii vin şi se duc...

Contele de Grandsailles îşi petrecu ceasurile ce mai rămîneau pînă în zori aşezat îndărătul ferestrei unei cîrciumi deschise toată noaptea, unde camionagiii Halelor veneau pentru un moment de odihnă. Din acest punct de observaţie, contele putea supraveghea cu uşurinţă cele două uşi de intrare de la reşedinţa particulară a lui d'Angerville, iar faptul că maşina acestuia staţiona în faţa porţii părea să confirme ceea ce contele îşi închipuia. Pîndea ieşirea lui Solange... Dar, pe măsură ce se făcea lumină, situaţia lui îi apărea tot mai grotescă. Se simţea năpădit de ruşine şi totodată animat de o furie ucigaşă de a sfîjsi o dată pentru totdeauna cu treaba asta. Luase hotărîrea de a-1 provoca pe d'Angerville şi îşi făcea amarnice reproşuri în legătură cu singura si unica greşeală pe care şi-o recunoştea, aceea de a n-o fi luat pe Solange în căsătorie mai demult. Ar fi putut s-o adore mai mult decît pe orice altă femeie! Acum, era prea tîrziu. La şapte şi jumătate, nemaiputînd să aştepte, contele traversă strada pînă la reşedinţa lui d'Angerville şi sună. Valetul care deschise

uşa, smuls din pat pe neaşteptate, păru înspăimîntat de aspectul furtunos al contelui.

— E foarte urgent, spuse Grandsailles, condu-mă în camera vicontelui.

Cunoscînd de fapt casa, nimeri singur drumul şi se năpusti în cameră fără să mai aştepte să fie poftit.

— Ce se întîmplă? întrebă d'Angerville, închizînd cartea pe care o citea si căutîndu-si ţigările pe noptieră.

— S-ar zice că mă aşteptai, spuse Grandsailles, redevenind pe dată natural.

Nu se gîndise la posibilitatea de a se înşela în bănuielile sale şi încerca acum să cîştige timp.

— Ascultă, dragă Dick, nu poţi deranja pe cineva la ora asta ca să-i faci complimente, eşti însă singura persoană pe care mă pot bizui cu adevărat.

D'Angerville, ţinîndu-şi braţele lungi întinse peste plapumă ca pe nişte zvelţi ogari sfîrşiţi de

melancolie, abia îl asculta. Grandsailles continuă:
— Nu am timp să-ţi explic acum, plec la Londra peste o oră. Voi avea foarte probabil nevoie de dumneata acolo, şi voi pleca mai liniştit dacă m-ai asigura că vei veni să mă întîlneşti în caz că va fi necesar.
— Presupun că este în legătură cu concesiunile miniere de la Libreux, spuse simplu d'Angerville. Trimite-mi o telegramă şi voi veni.
— Mulţumesc, spuse Grandsailles, nedînd vocii sale decît o nuanţă de efuziune foarte parcimonioasă. Măcar nu voi avea remuşcări că te-am trezit. Citeai.
— Citeam, într-adevăr, spuse d'Angerville. Sînt foarte preocupat de ciudata stare nervoasă a lui Solange de Cleda. N-am văzut niciodată pe rameni trecînd atît de brusc de la o stare emoţională la starea opusă. Am plecat de la ea tîrziu ieri după-amiază. Scotea adevărate scîntei de elocvenţă ca un buchet de artificii, gata să-si dea foc la blănuri. Am fost silit să-i făgăduiesc că o voi suna la două şi jumătate noaptea pentru a ne continua conversaţia. Ei bine, cu greu i-am putut auzi vocea la celălalt capăt al firului şi a închis mai înainta să termin de vorbit!... Nu era amorţeala somnului... Era parcă... vrăjită...
188
— Ia Luminai ca să doarmă, spuse Grandsailles, grijuliu să reducă orice mister la această explicaţie strict farmaceutică. Şi ce citeai?
— O monografie a lui Janet despre nevroza lui Raymond Roussel, De la angoasă la extaz, răspunse d'Angerville.
— Un caz de cledalism? întrebă Grandsailles, cu un rîs sarcastic.
— Cledalismul, replică d'Angerville, cîntărind cu delicateţe neologismul în timp ce îşi relua cartea, e ceva încă si mai obscur şi mai frumos decît asta!
Şi îşi întinse mîna osoasă şi subţire către cea musculoasă si perfect proporţionată a lui Grandsailles.
întrevederea (de data asta cu siguranţă ultima) dintre contele de Grandsailles şi lady Chidester-Ames, în castelul pe care aceasta îl avea în Scoţia, fusese una din experienţele cele mai tumultuoase din viaţa contelui. Iar acum, pe drumul de întoarcere, aşezat în compartimentul său, învăluit în ceaţa cu parfum de anason a fumului său de ţigară, privea cum defilează liniştitul peisaj al dunelor, congratulîndu-se pentru înţelepciunea sa şi felicitindu-se că reuşise să n-o ucidă pe lady Chidester-Ames. în timp ce-şi savura şansa binecuvîntată de a nu fi devenit asasin, privirea contelui zăbovea în contemplarea unui nor mare plumburiu, al cărui contur amintea de silueta unui sarcofag antic. Grandsailles se lăsă atunci în voia fanteziei de a imagina, gravată cu litere romane în centrul acestui nor — ca un epitaf deosebit de potrivit pentru legătura sa cu lady Chidester-Ames -, faimoasa inscripţie latină:
CADAVERIBUS AMORE FURENTIUM MISERABUNDIS POLYANDRIEN
Ceea ce înseamnă:
„Aici zac nişte biete trupuri pe care dragostea le-a prăvălit în nebunie."
în imaginile vagi ale unui somn furiş, mormîntul, precum acela al lui Adonis, se transforma în fîntînă. Trenul traversa acum apele sinuoase ale unui rîu. Din şarpele de aur, rigola fîntînii lui Adonis, ţîsnea elixirul tinereţii, iar norul
189
mare şi alb se transformase în patul nupţial al lui Solange de deda, la picioarele căruia zăcea moartă lady Chidester-Ames, sub forma animală a unei scroafe de mistreţ însîngerate. Contele de Grandsailles era acum ferm hotărît s-o ia în căsătorie pe Solange de Cleda la întoarcerea sa. I se părea că nu mai are alt obiectiv în viaţă decît fericirea lui Solange, iar bălăcelile sale recente în domeniul ocult al vrăjilor de dragoste îi apăreau acum, sub noua lumină a pasiunii sale pe cale de a se naşte, ca nişte simple reziduuri întîrziate şi dureroase ale fixaţiilor copilăriei, estompîndu-se şi disparînd una după alta, ca liliecii chinuitului său celibat, în faţa astrului strălucitor al căsătoriei, înţelegea acum cît de mult suferise desigur Solange din

pricina dragostei ei cu sens unic, dar se consola spunîndu-şi că fericirea ei va fi de acum înainte si mai mare si mai nesperată, compensîndu-i astfel suferinţele trecute. Cu toate astea, în loc să simtă cum îi sporeşte nerăbdarea, contele ar fi vrut ca voiajul să se prelungească astfel ceasuri întregi, să dureze cît mai mult cu putinţă, pentru ca el să continue să se ameţească cu fiece clipă mai mult cufundîndu-se în sentimentele nobile şi calme pe care le simţise formîndu-se în sufletul său, după haosul de coşmar, abisul de violenţe şi de constrîngeri în care mintea i se pierduse în chip primejdios în cursul zilelor precedente, şi care erau, la drept vorbind, demne de Analele de demonologie.
Nu mai era decît o săptămînă pînă la data fixată pentru bal, de care nu se ocupase deloc în zilele din urmă, uitînd de el aproape complet. Din pricina războiului, evenimentul fusese inevitabil legat de pretexte de susţinere patriotică şi avusese impresia că gustul fad al binefacerii întunecase şi depersonalizase dinainte strălucirea lui strict mondenă. De acum însă îşi vedea din nou balul într-o lumină sclipitoare ca o spadă. Balul Grandsailles va fi prilejul de a anunţa oficial logodna sa cu doamna Solange de Cleda. Nimeni nu era informat asupra întoarcerii lui Grandsailles la Paris, în afară de notarul său care trebuia să vină să-l ia de la gară, pentru a putea studia împreună datele cele mai recente privind o eventuală participare britanică în afacerea concesiunilor miniere de la Libreux. Absorbit de legătura sa cu lady Chidester-Ames, contele neglijase complet să mai culeagă informaţii de
190
ultimă oră în această problemă. Totuşi, cunoscînd aşa cum cunoştea afecţiunea maestrului Girardin pentru doamna de Cleda, nu se putu împiedica să nu zîmbească la ideea că anunţul căsătoriei sale va fi mai neaşteptat pentru notarul său şi mai bine primit de el decît orice altă veste pe care i-ar fi putut-o aduce.
Contele de Grandsailes era aşadar, la coborîrea din tren, în cea mai bună dispoziţie. După un schimb de călduroase îmbrăţişări, cei doi bărbaţi se urcară în maşină îndreptîndu-se spre hotelul Meurice.
— Am vesti mari să vă anunţ, spuse Girardin, fremătînd la suprafaţa unui adînc de anxietate.
— Nu mai importante şi nici mai fericite decît cele pe care ţi le rezerv, răspunse Grandsailles, dar să aşteptăm să ajungem mai întîi la hotel pentru a vorbi de toate astea.
Girardin îşi muscă buza de jos.
Furia lui Grandsailles atunci cînd află de la notarul său că Solange de Cleda cumpărase proprietatea de la Moulin des Sources fu de nedescris, într-atît se manifestă de laconic, într-atît apăru de lipsită de orice demonstraţie exterioară.
— Perfect! spuse Grandsailles sec şi fără emoţie. Acţionînd astfel, doamna de Cleda a pierdut stima si prietenia mea.
însă, după sclipirea de ură care se citea în ochii contelui, Girardin înţelese că adevăratul, autenticul Grandsailles, mult timp eclipsat, îşi redobîndea avantajul — un Grandsailles vindicativ, cu decizii irevocabile, cu o inimă nemiloasă, animat de o forţă elementară care ţîşnea dintr-un străvechi substrat de orgoliu masiv. Maestrul Girardin, consternat, măsurînd dinainte zădărnicia oricărui efort de conciliere, riscă cu cea mai mare prudenţă:
— Nu putem totuşi neglija faptul că domnul conte se vede debarasat prin această vînzare de duşmanul său politic cel mai mare, iar cîmpia Libreux este înapoiată unor mîini binevoitoare si prietene...
— Doamna de Cleda nu mai este prietena mea, replică Grandsailles.
întocmise între timp o notă, cu scrisul său mărunt, precis si delicat. I-o întinse lui Girardin într-un plic desfăcut.
191
— îţi vei revedea desigur foarte curînd clienta, spuse el, te rog să-i înmînezi asta. Nota spunea următoarele:
„Doamnă,

Am aflat de la notarul meu,.Pierre Girardin, că aţi cumpărat proprietatea de la Moulin des Sources. Ţin ca să ştiţi că dezaprob raţiunile acestei achiziţii. Averea dumneavoastră a făcut-o posibilă, însă inima unui Grandsailles nu poate fi coruptă prin astfel de mijloace. Vă rog în consecinţă să nu mai socotiţi că vă număraţi printre prietenii mei.
Contele Herve de Grandsailles"
Cînd Solange de Cleda citi această scrisoare în prezenţa notarului, se făcu atît de cumplit de palidă la chip că Girardin îşi părăsi fotoliul si se grăbi să vină s-o apuce de mînă, strîngîndu-i-o în mîinile sale. Solange îi întinse atunci nota şi, cum Girardin protesta, refuzînd să ia cunoştinţă de conţinutul ei, îi spuse:
— Prefer să ştiţi totul. Mobilurile pe care contele mi le atribuie sînt tot ce poate fi mai îndepărtat de orice mi-a trecut prin minte, iar cinci minute în prezenţa lui ar fi suficiente pentru a risipi această neînţelegere. Vă autorizez, în cazul în care contele ar pune vreo întrebare în legătură cu mine, să-i repetaţi cuvintele mele. în ce mă priveşte, demnitatea mă reţine, deocamdată, să solicit această întîlnire.
Maestrul Girardin, zelos ca întotdeauna, se grăbi să-1 caute pe Grandsailles.
— Domnule conte, spuse el, doamna de Cleda a fost profund afectată de scrisoarea dumneavoastră.
— Ţi-a făcut cunoscut conţinutul ei? întrebă Grandsailles.
— Nu, domnule. Mi-a spus doar că s-a iscat o îngrozitoare neînţelegere şi că o întrevedere de cinci minute ar fi de ajuns spre a o risipi.
— îşi va avea întîlnirea, spuse Grandsailles. îi poţi cere să fixeze ea însăşi ziua şi ora.
După plecarea lui Girardin, Grandsailles îşi petrecu o bună bucată de vreme făcînd speculaţii asupra argumentelor pe care Solange le putea imagina pentru a încerca să se

justifice. Nimic, cu siguranţă, ce ar fi avut vreo valoare ca raţionament: se va mulţumi să recurgă la vreun pseudosubterfugiu sentimental, spre a evita măcar jena de a nu-şi face apariţia la bal. „Ce perseverentă trudă de furnică!" îşi spuse Grandsailles, înghiţindu-şi cu un zîmbet dispreţuitor admiraţia pentru ceea ce considera perfidia lui Solange. Zece ani în care urmărise zi după zi, cu preţul tuturor mijloacelor posibile şi imaginabile, acest unic scop: să se căsătorească cu el, să devină contesa de Grandsailles. Duelul se desfăsurase mai întîi pe planul prestigiului, al orgoliului; apoi, cînd pricepuse că în acest soi de competiţie el rămînea cel mai tare, făcuse pe victima umilă, resemnată cu chinurile unei dragoste neîmpărtăşite, dovedind un zel în sacrificiu si o înălţime sufletească fără seamăn! Si toate astea cu scopul de a-i inspira milă. Dar, în acelaşi timp, nu neglijase societatea; dimpotrivă, se căţărase, se căţărase, animată de diabolică ambiţie, si asta doar cu scopul, deliberat, de a-1 ului. Iar el, naivul Grandsailles, nu cu mult mai şiret decît un biet ţăran de la Libreux, fusese la doi paşi de a cădea definitiv în mrejele ei; îi fusese milă de ea. Izbutise să-i ia ochii, ba şi mai rău, să-1 facă să se îndrăgostească de ea, să-1 vrăjească. Deoarece, chiar si acum, din străfundul urii sale, tot o mai dorea pe Solange. „A acţionat desăvîrşit, fără nici o stîngăcie, îşi spuse Grandsailles, mă cunoaşte însă atît de puţin că în ultima clipă a comis o grosolană, o impardonabilă eroare psihologică, închipuindu-şi că dacă stabileşte între noi interese comune îşi pecetluieşte definitiv influenţa asupra mea. Ei bine, nu va obţine de la mine nici măcar o invitaţie la bal!"
Contele ajunsese la acest punct al reflecţiilor sale cînd Pierre Girardin se întorsese deja, gîfîind şi copilăreşte de ruşinat de zelul său. Nu se putuse abţine să nu vină să-1 informeze imediat asupra orei pe care o fixase Solange de Cleda pentru întîlnirea ei cu contele.
— Ei, pentru cînd a rămas întîlnirea aceea de cinci minute? întrebă Grandsailles pe un ton arţăgos.
— Peste zece zile, la ora şase la ea acasă, în strada Babylone, răspunse Grandsailles, scriind grăbit data si ora pe un Petic de hîrtie.

Grandsailles rămase perplex şi repetă, prosteşte:
193
— Peste zece zile?
— Este de înţeles, spuse Girardin cu demnitate. Doamna de Cleda doreşte desigur să aştepte să treacă balul...
— Desigur, spuse Grandsailles.
Şi fără a rosti vreo vorbă de rămas-bun notarului său, se retrase în camera sa, vexat, jignit. Cum adică? Orgoliul îşi reintra iarăşi în drepturi? Da, asta era! Nu avea nevoie de balul lui!
Astfel, îndărătul opiumului protector al meterezelor liniei Maginot, avu în sfîrşit loc balul Grandsailles.
Acele zece zile de aşteptare, înaintea întîlnirii de care îşi agăţase ultimele speranţe de fericire, erau cea mai cumplită încercare pe care şi-ar fi putut-o impune o femeie îndrăgostită în împrejurările în care se găsea Solange; şi, contrar interpretării pe care şi-o făurise contele, ea nu întîrziase această întîlnire — pe care ar fi dorit-o şi ar fi putut s-o obţină în cel mai scurt timp — decît din delicateţe. Voia ca nici un factor exterior relaţiilor lor personale şi profunde să nu vină să dea naştere nici celei mai mărunte neînţelegeri la acea întîlnire. Solange nu făcuse decît să anticipeze şi să încerce să prevină interpretările tendenţioase, gîndurile rele ce nu puteau să nu se formeze în mintea lui Grandsailles, prea înclinat să judece motivele fiecăreia din acţiunile lui Solange ca fiind în mod logic ghidate de tot soiul de intenţii si ambiţii altele decît acelea, foarte simple, ale dragostei ei.
Dar, pentru a depăşi acele zece zile ce o despărţeau de întrevederea cu contele, la ce eforturi de voinţă fu silită să facă apel, în fiecare ceas al vieţii ei! Mai mult ca niciodată nu trebuia să apară în ochii lui Grandsailles, în clipa decisivă, într-o lumină defavorabilă frumuseţii sau integrităţii inteligenţei ei. Dimpotrivă, avea să-şi impună pînă atunci, mai riguros ca oricînd, chinul de a deveni acea creatură fabuloasă, ivită din închipuirea lui, cu care contele dorise să se unească printr-o vrajă! Atunci începu, fără tihnă, fără preget, chinul pentru Solange de Cleda, martiriul de a-şi separa sufletul de trup, pentru ca supliciul unuia să nu încalce teritoriul celuilalt şi să nu-i ofilească intacta frumuseţe, astfel ca ea să-şi poată atinge scopul, cele cinci minute pe care Grandsailles
194
catadicsea să i le acorde, şi să-i cadă încă o dată la picioare, rămînînd totuşi în faţa lui, aşa cum atît de sublim o spusese cîndva, „pe picior de egalitate"... Dar, după cum nu simţise nici o ruşine acceptînd să-şi expună nuditatea fără consacrarea dragostei, tot astfel, încă o dată, nu se va coborî pe pămînt: va rămîne îngenuncheată pe piedestalul ei, la fel cum se întinsese, fără să se înjosească, pe mormîntul amăgirii ei.
Şi, cum în lumea asta totul, chiar şi orele de circumstanţă, poate fi prelungit şi repetat, totul în afară de moarte, al cărei ceas este în mod rigid fixat, acele zece zile oribile trecură şi sosi în sfîrşit ceasul întîlnirii. Solange era frumoasă şi demnă ca o regină, cu sufletul şi trupul curate. Ce putea fi dispreţuit la ea dacă nu patima? Limpezimea tuturor intenţiilor ei nu putea decît dezarma planurile întortocheate ale contelui, oricare ar fi fost ele. Nu învăţase pe de rost ceea ce avea să-i spună, căci inima avea să vorbească pentru ea. Numai că pe Solange o aşteptau vesti rele — deşi nu era probabil încă tot ce putea fi mai rău; cam pe la ora sase, maestrul Girardin veni să-i prezinte scuzele contelui şi să-i aducă la cunoştinţă că acesta era în imposibilitatea de a-şi respecta angajamentul, fiind chemat de urgenţă la Londra. Cum şederea sa acolo risca să se prelungească vreme de cîteva luni, Girardin avea sarcina de a o înştiinţa, de îndată ce se va înapoia la Paris. Cîteva luni! Ştia ce înseamnă acest lucru, pentru că îndurase fiecare ceas din acele zece zile ca şi cum ar fi fost zece ani dintr-un calvar lipsit de perspectiva învierii. Dar, cîtă vreme îi va rămîne fie si un singur motiv de speranţă, va trăi, va continua să trăiască de pe urma disperării ei. Permanentul ei eroism în a persevera în viaţa de zi cu zi recapătă atunci în mod inexorabil forţă.

La adăpost de nelinişte prin efectul Luminalului, se împiedica iarăşi de ea însăşi în fiecare dimineaţă, amorţită de amnezia provocată de drog, şi totul îi apărea şi mai dureros încă în brusca şi brutala trezire a amintirii nefericirii ei. Din acea clipă începînd, în vreme ce bietul ei suflet trecea pragul infernului pasiunii, îşi lăsa fermecătorul ei trup în voia frecării, frămîntării, malaxării, plămădirii, modelării, pipăirii, chinuirii si mîngîierii de către cele patru mîini osoase şi

195

nemiloase ale celor două maseuze pe care le avea; apoi, alimentarea — supravegheată, vitaminizată, fadă, dozată şi cîntărită — si, în timp ce mesteca automat cu toată energia maxilarelor, nu se gîndea decît cum să se lase să moară de foame. Urmau apoi muncile silnice ale momentelor de odihnă cronometrate, mîncate de tic-tac-ul sferturilor de secundă cu ceasul în mînă... Apoi lungile şedinţe petrecute în institutele de frumuseţe, în atmosfera mortuară în care Solange trăia, una după alta, fiecare dintre cele mai mărunte ceremonii ale propriei ei îngropăciuni, de la realismul paralizant al sufocării şi al apăsării linţoliului pînă la coborîrea în mormînt, atît de solemn imitată de mişcările uşoare ale brancardelor nichelate cu subtile mecanisme... apoi, ceva mai tîrziu, oribila apariţie a primelor picături din lichizii, cremele, pomezile şi umorile propriei ei descompuneri, care începeau să curgă printre înţepătoare mirosuri de amoniac... în sfîrşit, clipa cea mai rea din toate, învierea, monstruoasa înălţare, nemiloasele cursuri de dans, la care fiecare vîrtej era pedepsit de o umilitoare cădere şi fiecare pas înainte de „biciuielile" baghetei — sfîsiată de roţile din sîrmă ghimpată ale piruetelor, răstignită pe poante, cu braţele desfăcute ţintuite pe crucea noduroasă a ritmului, legată fedeleş, trasă cu capul în jos pe crucea sfîntului Andrei a acrobaţiilor.

Solange de Cleda, ce faci cu trupul tău? Ce faci cu spiritul tău?

Nu există milă pe pămînt nici pentru unul, nici pentru celălalt, iar pentru amîndoi, atîta josnică linguşire din partea societăţii! Pictorii si poeţii sînt cuprinşi de extaz în faţa enigmaticei expresii a privirii tale, maestrul de balet îţi laudă flexibilitatea săriturilor, machiorul — puritatea imaculată a tenului. Eu însă te văd în genunchi, Solange de Cleda, în camera ta, atunci cînd eşti singură, cu capul înălţat spre idolul tău; semeni cu acele mistice, dezirabile si muribunde, zugrăvite de El Greco — ochii tăi, la fel ca ai lor, strălucesc în permanenţă, patinaţi de neostoite lacrimi, înăspriţi şi abia translucizi, precum însăşi cochilia extazului. In chinurile pasiunii, fiecare din gesturile tale te face să tremuri, şi fiecare din mişcările tale se transformă într-un stilet ascuţit, care cade în golul sensibil al fîntînii neliniştii tale si ră-

196

mîne înţepenit pe fund. Asta te face să tuşeşti, iar marginile rănii tale se lărgesc: atunci tuşeşti dinadins, tuşeşti din toate puterile, pentru a scutura toate acele săbii înfipte în inima ta. Tot astfel, uneori, oftezi atît de adînc încît te temi că-ţi vei pierde respiraţia, iar atunci încetezi complet de a mai respira, încetezi de a mai trăi. Venele gîtului ţi se umflă, iar capul îţi tremură; fiecare secundă care se scurge devine o victorie... însă nu te poţi în sfîrşit reţine să nu cazi, rătăcită, pe dalele reci şi lucitoare, cu pieptul crispat de spasmele respiraţiei frenetice, cu coşul pieptului dureros din pricina mîhnirii!

Solange de Cleda propune psihiatriei un caz ieşit din comun, căci, chiar şi în cele mai dureroase aberaţii ale minţii ei, convulsiile înseşi ale isteriei deveneau pentru ea un mijloc de decontractare a centrilor nervoşi şi de regularizare, în general, a ansamblului funcţiilor ei biologice. Dedublîndu-se cu fiecare zi mai mult, datorită naturii înseşi a personalităţii ei somatice, părea că se apropie de absolutul acelui dualism al trupului si sufletului, considerat ca imposibil din punct de vedere clinic*.

Veronica se ridică pe vîrful picioarelor pentru a asculta mai bine... La început s-ar fi crezut că este bîzîirul subţire şi insistent al unui ţînţar. Apoi zgomotul crescu, se făcu mai precis, si atunci închise gazul şi stinse lumina electrică. Era într-adevăr sirena de alarmă aeriană, si, după brusca bucurie ce o cuprinse năvalnic, îşi dădu imediat seama de tai-

* Un fapt remarcabil este capacitatea de rezistenţă şi chiar de „sănătate" ce însoţeşte anumite afecţiuni grave ale spiritului în cazuri bine determinate de demenţă. Astfel, la Napoleon si la diverşi alţi oameni de acţiune, am putut analiza urme de „cledalism", cazuri în care spiritul pare să funcţioneze nu doar independent de anumite legi ale organismului, dar chiar în contradicţie cu acestea, prezentînd astfel o excepţie la acea veche idee potrivit căreia trupul ar fi oglinda sufletului.
Silindu-se continuu, din toate puterile înclinaţiilor ei paranoice, să meargă constant împotriva legilor naturale, Solange de Cleda, în aşteptarea întoarcerii contelui, se transforma treptat si imperceptibil într-un monstru. (Nota lui S.D.)
197
nica nerăbdare cu care inconştientul ei aşteptase, noapte de noapte, ca un astfel de eveniment să se întîmple. Uşile de la diferite etaje începură să fie trîntite, ca loviturile de pumn ale lui Hitler căzînd cu furie pe o masă din lemn; şi imediat, zgomotele locatarilor, rostogolindu-se ca nucile într-un sertar gol, răsunară în casa scării. Sirena urla acum cu putere, făcînd să vibreze ferestrele. Veronica era pregătită, lucrurile ei de toaletă la fel, deoarece de luni de zile doar asta aştepta. Totuşi alarma o descumpănise, căci purta nişte pantofi care nu-i plăceau. Scotoci peste tot, dar degeaba, în cele din urmă, înciudată, îşi petrecu banduliera măştii de gaze peste umăr şi coborî în pivniţă, cu zîmbetul pe buze.
Oamenii, acolo la subsol, aveau cu toţii aceeaşi expresie cu neputinţă de reprimat în ciuda buzelor strînse, gest menit a-i face să-si ascundă stinghereala printr-o mină de circumstanţă, dacă nu gravă, măcar serioasă. Amestecul de iluzie si de angoasă al acelei prime alarme dădea la iveală pe copilul ce se ascundea în fiecare din ei. Auziseră de atîtea ori spunîndu-se că bombardamentele moderne pulverizează oraşe întregi încît, sub ameninţarea pericolului exterior, toţi simţeau înghesuindu-se, strîngîndu-se unul într-altul în fundul unei pivniţe întunecoase si materne, plăcerea intens umană de protecţie intrauterină. Oamenii îşi acopereau unii altora picioarele cu pături, aduceau perniţe, se ghemuiau peste saci, îşi căutau poziţii complicate pentru a se pregăti de aşteptare. Doamna Maurei, portăreasa, făcu onorurile pivniţei şi servi cafea neagră. Deschiseră o sticlă cu vin, făcură să circule o cutie cu prăjituri uscate; întreaga aşteptare se schimba în confort si într-o stare plăcută.
Doar Veronica nu voia să se aşeze şi, taciturnă, aştepta în picioare. Era îmbrăcată doar cu halatul ei alb scrobit şi nu păstrase ca bijuterie decît o cruciuliţă din perle împodobită cu trei diamante simbolizînd cuiele răstignirii lui Hristos; crucea atîrna de un lanţ din platină aproape invizibil care stătea, ca într-un cuib de carne mătăsoasă, exact în centrul scobiturii moi pe care o forma osul foarte proeminent al sternului. Cînd intră doamna Menard d'Orient însoţită de Baba sprijinindu-se de braţul ei, acesta ar fi putut fi ispitit să compare silueta imaculată a Veronicăi, detaşîndu-se pe negrul
198
bolţilor acelei pivniţe de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea, cu aceea a unei stareţe legendare mai curînd decît cu aceea a unei fiinţe contemporane.
Veronica stătea acum rezemată de zidul umed şi scorojit, îşi scosese un pantof şi îşi pusese piciorul gol peste celălalt. Baba privi îndelung acel picior cambrat, cu pielea mată, cu gropiţe albăstrii, neîntinat de stigmatul vreunei pete roşii care să-i atingă sau să-i profaneze degetele, fiecare articulaţie a fiecărei falange părînd că se odihneşte sub privirea aprobatoare a lui Rafael şi, aidoma picioarelor pe care si el le zugrăvea, degetul mare fiind mult depărtat de celelalte, tras parcă de cureaua unei invizibile sandale. Baba privea şi era ca şi cum greutatea căştii i-ar fi ţinut capul lui mare înclinat în faţă, silindu-1 astfel să contemple solul, într-atît părea de total absorbit cu mintea în acea contemplare. Şi într-adevăr, lucrurile se petrecură de parcă deodată omul acela deprins să străpungă norii, echipat cu cască, mănuşi, microfoane, mitraliere, carapace, tocmai descoperise în simplitatea unui picior gol aşezat pe sol, în adîncimea unei pivniţe, frumuseţea pe care o căutase cu disperare în văzduh. După acea

profundă coborîre, ca un scufundător care urcă din nou la suprafaţă, încet, ochii lui Baba, urmaţi de o mişcare ascensională a căştii, străbătură toată lungimea trupului cast-înveşmîntat al Veronicăi; însă, ajungînd la gît, privirea îi rămase din nou agăţată, crucificată parcă, de cele trei diamante de pe cruciuliţa din perle. Atunci Veronica se mişcă, arătîndu-şi strălucirea obrazului, pentru a sfărîma fixitatea acelei priviri, pentru a o capta în sfîrşit cu propria ei privire.

Timpul trecu repede, iar voluptatea lor fu stimulentul sclipitor al dorinţei. Adresară întrebări cerului favorabil-ameninţător. Cînd va fi următoarea lor idilă mută? Căci impasibilitatea chipului Veronicăi era la fel de ermetică precum aceea a măştii lui Baba şi, sigură că poate iubi, inima ei nu mai cunoştea nici teama, nici curiozitatea. Ştia acum că nimic din ce ascundea casca aceea nu va putea modifica cursul mtreg, continuu, al emoţiilor ei. Dacă voia să şi-1 imagineze, n-avea decît să-şi pună propriul chip în locul chipului său, căci ea era el. Şi deja spiritul ei mediumnic desena viitorul lor imediat: „Războiul ăsta ne va despărţi... Dar după un

an, el se va întoarce; asta se va întîmpla în America, iarna. . Va avea cîteva cicatrice, dar nici una nu-i va putea altera privirea. Poate că va şchiopăta..." Se gîndi însă atunci la poziţiile arcuite ale statuilor antice, la care toată greutatea corpului se sprijină pe un singur picior.

După acea primă coborîre în pivniţă, idila tacită dintre Veronica şi Baba nu cunoscu altă manifestare decît repetarea unor scene asemănătoare în cursul altor alarme si a frecventelor întîlniri pe scară. Evenimentele căpătînd o întorsătură rapidă, Betka se întoarse la Paris, dar instinctul o îndemnase să nu se decidă decît în ultimul minut. La sosire, se văzu limpede, deşi ar fi fost cu neputinţă de definit în ce anume consta schimbarea, că prietenia dintre ea si Veronica se răcise. Continuau să locuiască împreună, dar Betka refuză să coboare în pivniţă în timpul alarmelor. Nici una, nici cealaltă nu vorbi despre Baba. Mai mult sau mai puţin pe furiş, Betka reîncepu să frecventeze grupul prietenilor lui Cecile Goudreau si să fumeze puţin cîte puţin opium, fără ca Veronica să se arate prea inflexibilă în această privinţă, indiferenţă care o răni profund pe prietena ei.

Prinţul d'Orminy, cu prozelitismul care-i caracterizează pe drogaţi, îi spusese despre ea lui Cecile Goudreau: „Dacă putem aranja ca Veronica să n-o ia în America, o s-o ţinem cu noi pe toată durata războiului, însă va trebui să găsim un loc unde să fie îngrijit fiul ei. Va fi totuşi mai lesne decît să-i explicăm situaţia." D'Orminy o considera pe Betka uşor de corupt şi, rîvnind vag să si-o facă amantă, se arăta plin de atenţii la adresa ei, deşi, temîndu-se de Veronica, nu îndrăznea s-o copleşească de cadouri, în această anxioasă perioadă de aşteptare (în cursul căreia chiar şi caracterul riguros al Veronica păru că slăbeşte: ea nu făcu nici un efort pentru a pune capăt primejdioaselor relaţii ale Betkăi, preocupată în primul rînd să nu fie ea însăşi distrasă din visul ei) armata germană, ocolind linia Maginot şi nemaiîntîlnind pe drum obstacole eficace, îşi începu fulgerătoarea si metodica înaintare, iar americanii primiră de la guvernul lor ordinul oficial de a părăsi Franţa. ; ;, •

în apartamentul Barbarei Stevens, la Ritz, Veronica o bătea pe maică-sa. îi smulsese mai întîi telefonul si se servise apoi de el pentru a-i da o lovitură violentă peste mînă, făcînd să-i zboare stiloul dintre degete, iar în cele din urmă cu genunchiul o trîntise pe divan, în clipa următoare, rolurile părură că se inversează, căci Veronica plîngea şi tremura de furie, în vreme ce Barbara, speriată de criza de nervi fără precedent a fiicei sale, o lua în braţe spre a o împăca si îi cerea iertare. Scena violentă ce se produsese nu era decît apogeul unor interminabile discuţii care le întărîtaseră pe mamă si pe fiică una împotriva celeilalte, vreme de trei zile încheiate de reciprocă exasperare. Veronica voia cu orice preţ s-o ia pe Betka împreună cu copilul în America; Barbara voia si totodată nu voia, răzgîndindu-se la fiecare cinci minute, într-o stare de capriciu isteric pe care gravitatea situaţiei o accentua şi mai mult. Ea susţinea îndeosebi că

ar fi fost imposibil de reglementat situaţia Betkăi într-un timp atît de scurt. Veronica, ajutată de Miss Andrews, urmase totuşi cursul labirintic al întregii rutine necesare pentru a face posibilă plecarea Betkăi; miracolul se realiză în sfîrsit, iar actele şi vizele cerute pentru a ieşi din Franţa şi a intra în Statele Unite fură gata si depuse pe biroul Barbarei Stevens.
Acesta fu momentul pe care-1 alese Barbara pentru a anunţa, după o lungă tăcere încurcată, refuzul ei intransigent şi îndărătnic de a o lua cu ele pe Betka:
— Tot ce pot face este să-i semnez un cec de o sută de mii de franci, ca să fiu cu conştiinţa împăcată.
îşi luă apoi stiloul şi se pregăti să completeze un cec. Veronica nu spuse nimic, dar înainta spre maică-sa, cu ochii aruncînd fulgere. Văzîndu-şi fiica apropiindu-se, Barbara izbucni într-un rîs nervos, ascuţit. Apoi, prefăcîndu-se că nu-i mai dă atenţie, începu cu calm să completeze cecul.
— Nu pot absolut deloc s-o dezamăgesc pe Betka în felul ăsta, iar banii tăi nu pot aranja chiar totul, spuse Veronica rece. Ştii perfect, adăugă ea încă şi mai rece, că nemţii nu vor uita că ea a făcut parte din birouri active de propagandă antigermană.
Barbara şovăi o clipă, după care răspunse:
— Adevărul este că tu nu îndrăzneşti să-i comunici decizia mea. Foarte bine, am s-o fac eu însămi!
201
Acestea fiind zise, Barbara puse mîna pe telefon şi o chemă pe Betka; aceasta aştepta de o oră să le afle decizia, stînd la picioarele scării, în clipa aceea, Veronica îşi puse cu delicateţe degetele-i lungi peste mîna cu care maică-sa ţinea telefonul, iar la contactul ăsta, uşor ca al unei mîngîieri, Barbara simţi un frison de teamă. Totuşi, asumîndu-şi răspunderea, se crampona de receptor, silindu-se, preţ de o clipă, să reziste — dar degeaba. Căci Veronica, transformată brusc într-o furie, recurse atunci la forţă. Arunci se întîmplă totul: folosindu-se de telefon ca de un ciocan, Veronica îşi înfipse vîrful de fier al voinţei ei în friabilul lemn de nehotărîre al mîinii mamei sale. După ce se liniştiră reciproc cu balsamul lacrimilor, îi telefonară Betkăi, servindu-se de acelaşi ciocan, că putea să vină sus. Se luase în cele din urmă hotărîrea că ea le va însoţi; aveau să plece peste trei ore. Cu lacrimi în ochi, Betka sărută cele patru mîini ale celor două protectoare, care îşi ofereau căuşul primitor al palmelor precum coca unui vas nou construit cu ajutorul căruia ea va putea în sfîrşit traversa Oceanul.
— Fug să iau copilul! strigă Betka nebună de bucurie.
— Nu, mă duc eu să-1 iau.
— Vin cu tine!
— Nu, rămîi aici! răspunse pe un ton categoric Veronica, arătîndu-i divanul cu degetul întins. Miss Andrews o să mă însoţească.
După cum se aştepta, Veronica găsi apartamentul Betkăi năpădit de un grup de prieteni care, alarmaţi de zvonurile despre eventuala ei plecare, dăduseră fuga si-i aşteptau întoarcerea pentru a-i scoate din cap ideea întreprinderii unei asemenea călătorii şi pentru a se opune iremediabilei erori, virtualei trădări pe care ea urma s-o comită, după părerea lor, plecînd în America. Cecile Goudreau era, firește, acolo, la fel ca Soler, prinţul d'Orminy şi o „familie" de muzicieni pederaşti care tocmai îşi azvîrleau unul altuia injurii chiar în momentul cînd intrarea Veronicăi, urmată nu de Betka, ci de Miss Andrews, restabili în încăpere o linişte de gheaţă, abia politicoasă, întreruptă doar de clinchetul paharelor mari conţinînd un excelent cognac Napoleon, pe care ea i-1 dăruise de curînd Betkăi, ca acum să-1 soarbă banda aceea de corbi.
202
Veronica se duse imediat în camera Betkăi si, negăsind altceva de luat decît copilul, îl apucă în braţe şi-1 întinse lui Miss Andrews. Căută din ochi pisica Betkăi. Nevăzînd-o nicăieri, Veronica se hotărî să plece şi străbătu încăperea ocupată de prietenii muţi şi îmbufnaţi ai

Betkăi aidoma unei seminţe de păpădie care pluteşte pe deasupra apelor negre şi stătătoare ale unei mlaştini. Coborî scara cu pasul ei suplu de antilopă, pînă la palierul doamnei Menard d'Orient. Acolo se opri, porunci lui Miss Andrews s-o aştepte cîteva momente si sună. De la etajele superioare răzbăteau acum zgomote confuze de ceartă între prietenii Betkăi, care, după plecarea ei, se dezlănţuiseră unul împotriva altuia cu vehemenţă sporită. Fiecare se deda propriei sale crize de nervi; putea fi auzit unul dintre pederaşti plîngînd, suspinînd cu suspine punctate de reproşuri, iar celălalt proferînd invective pe înfundate; un pahar fu spart cu furie, iar vocea lui Cecile Goudreau impuse tăcere într-o tiradă sofocleeană. Cineva, probabil d'Orminy, închise discret uşa pentru a împiedica scandalul să se repercuteze cu prea mult zgomot pe scară.
Un servitor veni să deschidă uşa apartamentului doamnei Menard d'Orient şi Veronica intră. Stăpîna casei îi ieşi în întîmpinare, întinzîndu-i amîndouă mîinile. Rochia ei din dantelă, plină de păr de pisică strălucitor, trăda faptul că tocmai fusese smulsă dintr-o mică siestă. Uitînd de orice bune maniere, Veronica îi spuse cu simplitate: „Aţi vrea să mă lăsaţi singură o clipă cu..." Zăbovi asupra ultimului cuvînt si-1 lăsă în suspensie. Luată pe neaşteptate, doamna Menard d'Orient deschise docilă, fără să mai bată, uşa încăperii învecinate si după ce se asigură că Baba nu dormea, o introduse pe Veronica, închizînd imediat uşa în urma ei şi lăsîndu-i singuri. Baba era aşezat într-un fotoliu, cu spatele întors, însă o văzu pe Veronica venind spre el în oglinda aşezată în faţa lui.
„Aşa îl voi vedea venind în ziua cînd se va întoarce", îşi spuse Veronica. Baba se ridică cu dificultate. Era surprins de cutezanţa neprevăzută a Veronicăi, dar îi era totodată recunoscător, căci auzise spunîndu-se că ea va pleca şi ştia că ea nu venise pînă la el decît pentru a-şi lua rămas-bun. Fără să şovăie, Veronica îşi puse mîinile pe casca lui Baba, o strîn-

se lipindu-şi obrazul de ea şi atinse cu buzele pe cele din piele ale măştii. Rămaseră apoi faţă-n faţă, încremeniţi într-o totală imobilitate: Baba cu capul un pic plecat, ruşinat parcă de a nu putea răspunde mai elocvent efuziunii ei pasionate; Veronica, mai înaltă ca el, ţeapănă, cu toţi muşchii încordaţi. După cîteva clipe de tensiune insuportabilă, Veronica îşi ridică brusc lungile-i braţe, împreunîndu-si mîinile sub bărbie în atitudinea caracteristică a mantei religioase. Apoi, cu pumnii ei reci, apucă crucea din perle şi diamante care-i atîrna la gît şi cu calm trase de lănţişor, tot mai tare, pînă ce se rupse. 1-1 dădu lui Baba, care abia de făcu o mişcare. Apoi plecă.
Pe palier, Miss Andrews şi doamna Maurei, portăreasa, îşi pierduseră răbdarea: „Dacă Veronica pierdea trenul ăsta, mîine va fi poate prea tîrziu pentru a mai pleca." Oftară de uşurare cînd o văzură apărînd. în aceeaşi clipă, un rîs răguşit izbucni în capul scării şi unul din cei doi muzicieni pederaşti îşi făcu apariţia, purtînd pe cap un mic abajur menţinut cu ajutorul unei batiste de mătase a Betkăi. Se făcu pe dată nevăzut, cu un aer jenat. Veronica abia remarcă acea apariţie stranie. Era atît de absorbită, atît de profund marcată de scurta şi sfîşietoarea scenă pe care o trăise în camera lui Baba că plecă fără măcar să-şi ia rămas-bun de la portăreasa care tocmai primise de la Miss Andrews un bacşiş de cinci sute de franci şi care o privi cu stupefacţie cum se îndepărtează, exclamînd în timp ce mototolea bancnota în mînă:
Cu atît mai rău pentru inima ei, Nu-i ţara ei!
Veronica Stevens îşi întoarse faţa către America, dar, contrar femeii lui Lot, nu se uită îndărăt, căci ea poseda deja, prin natura ei virginală, aceeaşi incoruptibilitate biologică precum naţiunea, puternică si intactă, spre care se ducea şi care era ţara ei.
în ziua de 11 iunie, după mai multe luni de absenţă si a doua zi după întoarcerea de la Londra, contele de Grandsailles fu trezit de valetul său Grimard în apartamenul pe care-1 ocupa la hotelul Meurice. Grimard îl anunţă că prinţul d'Orminy se afla în salon şi dorea să-1 vadă.

— Poftеşte-1 înăuntru, spuse Grandsailles, ridicîndu-se în capul oaselor si instalîndu-se cu

spatele proptit în perne.
Si abia avu timp valetul să tragă draperiile de la uşă că Grandsailles se si pomeni cu zîmberul cu dinţi galbeni si cam cabalin al prinţului, impecabil îmbrăcat în ţinută de călărie si ţinînd în mînă un bici de polo.
— Am petrecut cea mai neagră dintre nopţile albe din viaţa mea, spuse d'Orminy flegmatic, dînd la o parte cuvertura şi asezîndu-se pe marginea patului lui Grandsailles. Uite, vezi, apartamentul Olgăi din strada Rivoli era o minunată lojă pentru a asista la intrarea trupelor în piaţa Concorde.
— Iată ce înseamnă să fie cineva rezervat: băiatul ăsta fermecător, pe nume Grimard, nu mi-a suflat o vorbă cînd m-a trezit despre intrarea nemţilor în Paris! exclamă Grandsailles, încercînd să ia biciul din mînă lui d'Orminy.
— Ei bine, dragă prietene, 1-am văzut sosind pe primul soldat al lui Hitler! începu d'Orminy. Un băiat de înălţime mijlocie şi mai curînd fragil. Era cam patru şi jumătate dimineaţa; la ora aceea, piaţa Concorde era complet pustie, nici ţipenie de om. Si iată că tocmai atunci o pisică cenuşie a început s-o traverseze, tîrîndu-se, speriată, privind din cînd în cînd spre Rue Royale. Şi brusc s-a ivit pe motocicletă soldatul lui Hitler; a făcut un cerc mare, cu viteză redusă, apoi s-a oprit cam pe la mijlocul pieţei. Acolo s-a dat jos, si-a garat motocicleta, a scos o pereche de steguleţe de semnalizare pe care le avea făcute sul în buzunar. Şi-a înălţat apoi braţele şi, ca si cum si-ar fi îndeplinit treburile zilnice, a dat semnalul de intrare şi a început să dirijeze circulaţia... S-a pornit atunci să se rostogolească fluxul masiv si neîntrerupt al avangărzilor diviziilor motorizate naziste, tancurile pe dreapta, camioanele pe stînga... Dragul meu, parcă umpleau o cadă de baie... Si valul a continuat să se scurgă pînă acum, cu aceeaşi monotonie... Era ceva caraghios..., continuă el străduindu-se să ajungă cu biciul unica muscă ce se afla în încăpere si care revenea cu insistenţă în acelaşi loc pe plapuma de puf. Era caraghios să-1 vezi pe omuleţul ăla, un duşman — căci era într-adevăr un duşman —, singur în mijlocul pieţei din inima Parisului, în bătaia puştii tuturor ferestrelor din

jur... Cu siguranţă n-am fost singurul care s-a gîndit la asta observîndu-1... Ah! dragă Grandsailles, ce mizerie..., spuse d'Orminy cu un lung suspin de descurajare. Ce culoare urîtă au tancurile şi camioanele alea: o armată de un cenuşiu-verzui murdar, prea închis la culoare, prea chimic — care nu merge deloc cu acel gri-argintiu, acea nuanţă imponderabilă, culoarea găinaţului de rîndunică de la Paris...
Părea că prin simpla rostire a acelor cuvinte, mirosul înţepător de amoniac pe care-1 emana cuvîntul „găinaţ" avea puterea de a-i aduce lacrimile în ochi.
' — Bastarzii ăştia teutonici n-au nici un tact, spuse Grandsailles ridicîndu-se şi punîndu-şi halatul.
Se întoarse apoi pentru a se aşeza pe pat, de unde plecase d'Orminy pentru a se întinde pe o canapea în faţa ferestrei.
— în fundul sufletului, reluă el, ne adoră; dacă n-ar fi aşa, de ce şi-ar da osteneala de a face tot drumul ăsta, încărcaţi de tunuri şi de atîta bunăvoinţă? Şi oare toate astea nu-ţi dau chef de sinucidere?
— Nu glumi cu aşa ceva, răspunse d'Orminy, cunosc oameni care, tot vorbind întruna de sinucidere, sfîrşesc prin a o face. Nu-i mai puţin adevărat că ai nimerit bine: fie că ai să mă crezi sau nu, în dimineaţa asta îmi venea să mă sinucid; numai că nu era din disperare, căci nu reuşesc totuşi să fiu atît de pesimist pe cît se pare că s-ar impune... însă o să dureze, o să dureze mult... Nu, în dimineaţa asta sufeream de lene, lene la ideea că trebuie să fug, lene la ideea miilor de dificultăţi de care voi avea parte... Pe scurt, o insurmontabilă lene faţă de tot. Cînd m-am dus la oglindă ca să mă rad, operaţia asta de care mă achit cu stoicism în fiecare dimineaţă mi-a apărut ca supraomeneşte de plicticoasă şi am avut senzaţia că este dincolo de puterile mele să mă resemnez s-o fac o dată în plus. Ţi-o jur că am şovăit o clipă între a mă

rade şi a-mi tăia beregata.
— După care, judecînd bine lucrurile, te-ai hotărît să-ti laşi barbă, spuse Grandsailles.
— Exact, zise d'Orminy, frecîndu-şi cu indulgenţă bărbia deja ţepoasă. E primul lucru de făcut atunci cînd te-ai decis să nu abandonezi partida. Poţi improviza orice pe un paşaport, însă o barbă adevărată are nevoie de timp ca să
206
crească... Deocamdată, efectul e contrabalansat de ţinuta mea de polo care-mi îngăduie, pentru astăzi, să circul prin Paris. Caii mei au nevoie de mine, în caz contrar armata germană va avea nevoie de ei. Mîine plec în Africa. Cînd vii să mi te alături? Proprietatea mea de la Casablanca este în permanenţă la dispoziţia dumitale. Yachtul meu e ancorat la doi paşi. Dacă te temi să nu fii amestecat unui trafic cu opium, va fi de ajuns să-ti instalezi cartierul general pe vas şi vei fi la mine ca la dumneata acasă... Cecile Goudreau vine cu mine... Nu uita că Africa va decide soarta a tot!
— Va decide! răcni Grandsailles turbat de furie şi reuşind de data asta să prindă biciul, pe care îl îndoi.
— Ce nu merge? întrebă d'Orminy, mîndru că izbutise în sfîrsit să-1 zgîlţîie pe Grandsailles, să-1 trezească din aparenta lui apatie. Ei, haide, nimic nu e încă decis! continuă d'Orminy pe un ton nerăbdător, în '918 mareşalul Petain i-a oprit pe nemţi pe Somme; de data asta i-a oprit la Paris!
— Gata cu gluma, te rog! spuse Grandsailles, înapoindu-i biciul frînt în două.
D'Orminy îl puse pe semineul de marmură şi, după ce-şi scoase acul cu perlă de la cravată, se chinuia acum să-1 înfigă exact în centru, muşcîndu-şi limba în efortul de a se concentra. Grandsailles îl luă pe prinţ de braţ, fiind atent totuşi să nu-i tulbure operaţia, şi aşteptă, supraveghind-o în oglindă. Cînd acul se găsi în sfîrsit la locul său, Grandsailles spuse:
— E adevărat că avem flota... şi armata colonială, Weygand, Nogues... Ce va face Darlan?
— E un oportunist, spuse d'Orminy, dar are un rol de jucat...
— Şi noi, conchise Grandsailles cu voce scăzută.
Contele se îndreptase deja spre uşă si-1 aştepta pe d'Orminy, cu privirea hotărîtă ascunsă de un văl de emoţie, înainte de a se despărţi, cei doi prieteni se sărutară pe amîndoi obrajii, cu o forţă neprevăzută, înfigîndu-si reciproc unghiile în umeri, într-o scurtă acoladă, si căzură de acord să se întîlnească în Africa.
în aceeaşi seară, care era la Paris prima seară de ocupaţie, Grandsailles avea întîlnire la sase şi jumătate cu Solange de Cleda, la ea acasă, în strada Babylone. Şi cum în aceas-
207
ta lume totul, chiar şi orele de circumstanţă, poate fi prelungit şi repetat, totul, în afară de moarte al cărei ceas este strict hotărît, Solange era o dată în plus pregătită pentru vizita lui Grandsailles, pe care o aştepta de la începutul războiului — de aproape un an!
Ce emoţii cunoscuse inima ei, pendulînd între două extreme, de la revoltă la tandreţe imploratoare! în acea stare de fragilitate tipică celor ce se iubesc, cum de nu se sfărîmase încă oul pur şi călduţ al generozităţii ei? Cînd cea mai grabnică uşurare îi pare aceluia ce suferă încă îndepărtată, ce eternitate străbătuse cu siguranţă Solange înainte de a vedea materializîndu-se ceea ce aştepta! Tot ce dorea era ca dragostea ei să capete un răspuns. Era pregătită să ceară iertare din toată inima, renunţînd să mai facă apel la arogantul lui orgoliu pentru propria ei apărare, tiranic supusă, diminuată din toate punctele de vedere! Va accepta să fie oprimată, insultată, da! Numai să n-o considere Grandsailles ingrată, după toate binefacerile pe care i le putea aduce simpla lui stimă. Solange, biată păcălită, nu-i păstra ranchiună despotului ei decît pentru un lucru independent de voinţa ei: şi anume timpul excesiv de lung petrecut în aşteptarea acestei întîlniri, date fiind împrejurările impuse de război, în străfundul gratitudinii ei, Solange îi mulţumea o dată mai mult soartei pentru că o martirizase astfel în cursul interminabilei agonii a aşteptării, căci nimic nu se întîmplă prea

tîrziu atunci cînd totuşi se întîmplă, iar acum măcar şansele ei de împăcare erau asigurate de totala ei renunţare la toate rămăşiţele de demnitate şi de orgoliu care încă o mai însufleţiseră la vremea ultimei lor întîlniri ratate — şi care astăzi ar fi putut compromite şansele ei de succes. De data asta, va şti să pună surdină la protestele omenescului amor-propriu şi să-l calce în picioare! Gata cu treptele de superioritate, gata cu barierele — doar o femeie dăruindu-se, mai frumoasă ca înainte, mai pură în intenţiile ei! Cît de elocvent va şti ea acum să-i implore mila, cu ce risipă de nuanţe va şti regretul ei sincer să-i pună în valoare fiecare din silabe, să liniştească pînă la dispariţie ultimele bănuieli ale ranchiunei lui Grandsailles! Acumulase, în vederea acestui unic moment, atîta pasiune şi tandreţe...
208
Cînd Grandsailles sună la uşă, Solange nu-şi mai putu reţine încordarea. Se năpusti pe palier si rămase acolo în picioare, cu amîndouă mîinile încleştate pe sfera de cristal ce împodobea partea de sus a rampei din abanos. Cu respiraţia tăiată, îl ascultă pe Grandsailles cum începea să urce scara, cu mersul acela ce-i trăgea piciorul şi care avea ritmul regulat al unei pendule şchioape. Va dura cel puţin două minute pînă va ajunge la etajul al doilea, mai înainte ca silueta lui să apară la ultimul cot al scării reliefîndu-se pe peretele ce imita marmura, verzui şi lucios, pe ale cărui volute Solange îşi pironise cu obstinaţie privirea. Stînd astfel în picioare, în palida lumină electrică ce scălda palierul, silueta ei în aşteptare semăna cu cea a unei himere — un chip ceresc de madonă aşezat pe trupul echivoc, generos şi pe jumătate animal al unui sfinx.
Grandsailles se ivi, îmbrăcat în uniformă de căpitan de cavalerie. Părînd că nu remarcase prezenţa lui Solange, continuă să urce pînă ce ajunse la ultima treaptă înainte de palierul unde se găsea ea. Acolo se opri. Solange rezistase impulsului de a se duce în întâmpinarea lui şi, văzînd că Grandsailles nu avea de gînd să facă vreun gest amical, se dădu înapoi şi se lipi de perete lîngă uşă, făcîndu-se mică, invitîndu-1 astfel să-i treacă pragul apartamentului.
— Doamnă, spuse Grandsailles fără să se clintească din loc de parcă era înşurubat, notarul nostru, Pierre Girardin, mi-a spus că, după părerea dumneavoastră, ar fi suficientă o întrevedere de cinci minute pentru a risipi presupusa noastră neînţelegere. Mă aflu aici pentru a dovedi contrariul... Nici un cuvînt nu va putea să vă justifice... Aţi încercat să mă constrîngeti să vă iau în căsătorie! strigă Grandsailles. Adăugă apoi calm: Mîine seară plec în Africa.
Buzele lui Solange tremurară de cîteva ori, de parcă ar fi fost pe punctul să zică ceva, apoi rămase tăcută, în timp ce cu un gest extrem de blînd cu capul exprima, mai bine decît ar fi făcut-o orice cuvînt, întreaga nedreptate si fatalitate a nefericirii ei. Dacă Grandsailles i-ar fi văzut expresia chipului în clipa aceea, poate că... însă nu se mai uita la ea. Ochii i se fixaseră pe conturul propriei sale umbre proiectate pe perete şi aştepta doar ca cele cinci minute să se scurgă. Toa-
209
te argumentele, toate rugăminţile, toate cuvintele fierbinţi pe care Solange si le repetase, zi după zi, îi rătăceau pe buze, dar nu scoase o vorbă. La ce bun? Grandsailles întoarse spatele şi începu să coboare scara. Solange făcu atunci un pas către el. Grandsailles se opri o clipă... Solange, agăţată de rampa din abanos, sperînd imposibilul, abia se putea ţine pe picioare...
— Ai grijă de dumneata! fu tot ce spuse.
După plecarea lui Grandsailles, Solange rămase un lung moment în aceeaşi atitudine, cu ochii fixaţi asupra peretelui ce imita marmura verde, deasupra ultimului cot al scării prin faţa căruia trecuse contele înainte de a dispărea din cîmpul ei vizual. Chipul lui Solange de Cleda părea că se înseninase, dar dacă ar fi avut cineva curiozitatea să se apropie şi să privească între pleoapele ei pe jumătate închise, ar fi fost cu siguranţă îngrozit să descopere că privirea aceea nu vedea nimic, că între gene nu apărea, în locul pupilelor, decît albul ochilor. Şi în albul acestor ochi, goi ca aceia ai statuilor oarbe, imaginaţia lui Salvador Dali vrea să graveze, si

deci să imortalizeze la sfîrşitul acestui capitol, cuvîntul latinesc nihil, care înseamnă „nimic".

Război şi transfigurare

Ajungînd la vila lui d'Orminy lîngă Casablanca si contemplînd imensul pătrat al faţadei albe văruite, Cecile Goudreau spusese:

— Nu s-ar putea spune dacă vila pune în valoare clarul de lună sau clarul de lună pune în valoare vila... Ce mireasmă are iasomia!

Inspirase profund aerul.

în cursul acelor nopţi cu lună, limpezi şi parfumate, de început de noiembrie în Africa de Nord, aveau să se urzească, să se înfrunte, să se joace trădările cele mai subtile şi mai paradoxale, impasurile cele mai dramatice ale politicii contemporane. La acea latitudine, politica însăşi intrase într-o fază lunară, o fază de umbră, de penumbră şi de străfulgerare, în care devenea tot mai greu să nu confunzi autentica şi via lumină de pe un chip prieten cu palidul ei reflex de pe trăsăturile unui spion, într-atît crîncene şi de strîns asociate erau pe atunci loialitatea, curajul şi trădarea, aidoma înfăţişării lui Serapis, la care se închinau egiptenii şi care nu avea decît un singur cap de animal, dar cu trei boturi urlătoare — de cîine, de leu şi de lup — înconjurate de seducătorul şarpe al oportunităţii; totul din aur masiv şi sclipitor, încununînd un trofeu solitar înfipt în inima desertului şi aruncînd o umbră lungă şi melancolică, ce se ştergea la marginile nisipului, arid şi avid de noul sînge al Istoriei.

La începutul acelui „intermezzo" african, totul a devenit ambivalent — facil şi dificil, fără nimic imposibil. Mai înainte ca cineva să se gîndească să clintească ceva, era absolut necesar să se asigure că toate puterile rivale şi opuse

erau dispuse, dacă nu să aprobe, măcar să îngăduie, să tolereze acel mărunt gest. însă, în mîinile cuiva în stare să manevreze tot acest ghem cu şiretenie, supleţe şi machiavelism, intriga aceea complicată, duel între imponderabile aparent ireductibile, se putea transforma într-un mecanism favorabil, iar jocul intereselor simultane şi contradictorii putea atunci deveni o puternică, o formidabilă pîrghie secretă, capabilă, precum aceea a lui Arhimede, să urnească lumea doar prin apăsarea unui singur deget. Asta cerea însă un tip de om deosebit, inflexibil si fanatic în deciziile sale, bănuitor faţă de orice, neîncrezîndu-se în nimeni, posedînd ştiinţa provocării, capabil să disimuleze la fel de bine motivele, întotdeauna precise, ale acţiunilor sale cît si raţiunile, vagi, ale simpatiilor sale si pricepîndu-se să alăture fulgerelor mîniei negura îndepărtată a unei discrete şi supreme elegante. Acest om era contele Herve de Grandsailles, cel puţin asta credea el, căci, pentru o scurtă perioadă de timp, el fu cu adevărat acest om. Dar, dacă Grandsailles poseda într-o proporţie covîrşitoare majoritatea calităţilor cerute pentru a juca un rol important în acea Africă de Nord de la sfîrşitul anului 1941, îi lipsea una care îşi avea importanţa ei — simpatia. Grandsailles reuşea să se impună, însă lipsa lui de simpatie făcea să se spulbere pe dată obiectivele succeselor sale prea rapid atinse.

Grandsailles sosi în Africa de Nord la începutul lunii noiembrie şi îşi instala imediat cartierul general pe vasul cu trei catarge al prinţului d'Orminy, ancorat în preajmă, într-un mic golf.

— E al naibii de oficial! exclamase Cecile Goudreau văzînd de la fereastra camerei siluetele celor doi marinari pe care Grandsailles îi obţinuse pentru a face de gardă pe punte. Pe coridorul dintre punţi, „călugăriţa din Launay" se străduise să aşeze totul astfel încît contele să-şi poată satisface oricare din maniile sale, instalîndu-şi obiectele personale într-o ordine care, după toate aparenţele, era aceeaşi cu cea pe care o avuseseră la castelul din Launay sau în casa dintre castani din Bois de Boulogne, inclusiv filtrele de dragoste. Şi, aşa cum la Libreux putea fi adesea văzută, după-amiaza, înconjurată de trei-patru ţărani, cu un genunchi în pămînt, cu braţele încrucişate pe toarta cîte unui paner de ră-

chită, cu o bucată de pîine neagră în mînă, evocînd o scenă pictată de Le Nain, tot astfel putea

fi acum frecvent văzută sub soarele de iarnă, cu un ziar pus pe cap, cu cei trei arabi însărcinaţi cu aprovizionarea zilnică înghemuiţi în jurul ei, reamintind un tablou de Fortuny. Totuşi, dacă aşa-numita călugăriţă te trimitea mereu cu gîndul la un tablou, contele te făcea să te gîndesti la un act trei; numai că, în vreme ce la Paris acest act era mai mult sau mai puţin racinian, în Africa de Nord cortina avea să se ridice deasupra unei uimitoare melodrame.
De la sosirea sa în Africa, contele de Grandsailles părea că întinerise; mişcările i se făcuseră uşoare şi iuţi, piciorul bolnav căpătase o ciudată agilitate la săritul din barcă sau la urcatul în ea, la suişul sau la coborîtul treptelor de marmură albă ale casei lui d'Orminy, abia atingîndu-le cu tocurile cu pinteni strălucitori de nichel, aproape pe vîrful picioarelor. Era zvelt şi mînca frugal. Exploziile sale de mînie erau tăioase şi scurte, expresia chipului era roasă de febra ambiţiei. Nu-si făcea apariţia decît seara spre a cina în compania lui Cecile Goudreau si a lui d'Orminy, iar spre ora unsprezece prinţul îl însoţea adesea pînă la yacht unde cei doi prieteni, unul în uniformă, celălat în costum de muftiu, stăteau pînă la trei dimineaţa cufundaţi în profunde conversaţii pe şoptite. Era de asemenea ora rezervată unor vizitatori destul de suspecţi. D'Orminy, ale cărui cunoştinţe juridice erau de departe superioare acelora — cvasiinexistente — ale contelui, îl ajuta pe acesta să descîlcească şi să rezolve chestiunile complicate pe care le vedea ivindu-se în faţa lui şi din care nu înţelegea aproape nimic. De fiecare dată se repeta aceeaşi scenă:
— Puţin îmi pasă de ce spune legea! mugea Grandsailles. Eu ştiu totul! Am trei mii de ani de experienţă! Sînt bătrîn ca lumea asta!
D'Orminy izbucnea în rîs, un rîs galben din pricina dinţilor galbeni, si, înainte de a se duce la culcare, lăsa toate hîrtiile puse în ordine pe masa contelui, pentru ca acesta să nu mai aibă altceva de făcut decît să se uite prin ele a doua zi dimineaţa, atunci cînd avea să-si întocmească planurile. Este adevărat că folosirea pe care o da Grandsailles acestor do-

cumente era cel mai adesea bizară şi neaşteptată. Căci, potrivit lui şi pentru a relua propriii lui termeni, „nu exista nici o lege pe lume care, în mîinile unui «personaj autentic», să nu poată fi folosită, fără a fi măcar ocolită, în scopuri strict opuse acelora pentru care fusese creată". Această calitate esenţialmente iezuitică, si care îi era tipică, de a adapta orice lucru, chiar şi pe cele mai adverse, propriului său folos şi gustului său personal, era numită de Grandsailles „atingerea harului", „talismanul lui Machiavelli". Iar zîmbetul acestuia, pe care îl considera cel mai fin de care fusese vreodată o fiinţă umană în stare, îi permitea, în clipele de succes, să-şi ascundă satisfacţia şi să-şi păstreze pe chip întreaga seriozitate.
Grandsailles fusese trimis de guvernul de la Vichy în misiune specială pentru a negocia o creştere a importurilor din Africa de Nord, în special cele de zahăr şi de bumbac; în acest domeniu sprijinul lui Edouard Cordier, rămas în Franţa, era de nepreţuit, îngăduindu-i să apară ca reprezentantul majorităţii celor mai puternici industriaşi francezi, atît din punct de vedere moral cît si din punct de vedere material. Toate astea confereau persoanei sale o bruscă importanţă în sfere pe care nu le-ar fi bănuit niciodată, însă el nu vedea în această nouă putere decît un mijloc de a-şi continua şi mai eficace intrigile sale politice. Veni o clipă cînd, pentru a duce la bun sfîrsit misiunea ce-i servea drept paravan, dar şi pentru a face să progreseze manevre mai oculte, împrejurările îi impuseră să se ducă în Malta. Contele îşi reţinu cu greu furia atunci cînd d'Orminy începu să întocmească lista dificultăţilor de netrecut care păreau că se pun în calea acestui voiaj.
— Prima problemă, spuse d'Orminy, este de a şti cum te vei duce acolo. Va trebui să găseşti un avion, nişte piloţi...
— Dumneata poţi să mă duci, i-o tăie Grandsailles, trăgîndu-se uşor îndărăt ca pentru a evita respiraţia urît mirositoare a prinţului şi încercînd totodată prin acest gest să trezească puternicul sentiment de inferioritate al lui d'Orminy. în caz contrar, continuă el sever, la ce bun că ai fost pilot vreme de zece ani şi că ai gradul de locotenent?

214
— Nu mai sînt în serviciul activ. Nu mai am nici un avion la dispoziţie, răspunse d'Orminy.
— Ţi-ai păstrat uniforma? întrebă Grandsailles.
— Vom vedea toate astea mai tîrziu, nu cred însă că îţi voi putea fi pilot.
în timp ce vorbea, d'Orminy se dăduse înapoi şi se dusese să se aşeze cu dificultate, ca sub efectul unei dureri violente, la biroul contelui.
— Vremea e senină, spuse Grandsailles, care se apropiase de hubloul cabinei, cu chipul luminat de luna ale cărei raze îi argintau părul ce începuse să încărunţească.
— Te-am zărit o clipă aşa cum vei fi cînd vei îmbătrîni..., spuse d'Orminy, privindu-1 cu amabilitate. Vei fi abia schimbat, şi doar în bine.
Grandsailles nu răspunse. Se gîndea: „O să te las să mă admiri încă puţin, după care te voi insulta. Eşti într-o dispoziţie sufletească ideală, excepţional de afectuos şi de devotat. Te înduioşezi de propria-ţi soartă, spunîndu-ti că vei muri în curînd si închipuindu-ti că eu voi supravieţui; devii chiar sentimental. E aşadar momentul să mă năpustesc asupra ta fără milă, pentru a-ţi trezi spiritul de iniţiativă, a te zgudui pînă în fundul măruntaielor, a-ţi pune în mişcare toate resorturile energiei, astfel ca tot tezaurul tău de resurse să se reverse dinaintea mea şi să te pliezi în faţa tuturor dorinţelor mele — aşternîndu-mi-te ca un preş la picioare."
Imaginîndu-şi-1 atunci pe d'Orminy transformat în covor zburător spre a-1 duce la Malta, nu-şi putu retine un zîmbet, pe care-1 preschimbă însă imediat în surîs de dispreţ si rupse acea lungă tăcere, spunînd pe un ton dur:
— Un suflet cu adevărat curajos n-ar zăbovi, în actualele împrejurări, asupra unor reflecţii personale de genul acelora care-ţi trec acum prin minte. Complexul dumitale de sinucidere nu prezintă interes pentru Istorie. Cînd vorbeai adineaori de bătrîneţea mea, doar la dumneata te gîndeai. Te stimez, dar moartea dumitale mă va lăsa rece. Mă va scuti chiar să-ţi ascult secretele greţoase. Nu ştiu dacă ţi-a mai spus-o cineva pînă acum: ar trebui să-ţi îngrijeşti dantura.
D'Orminy se ridică şi ieşi.
215
„Bun, îşi spuse Grandsailles, se va duce ca să-1 consoleze Goudreau şi să-i plîngă în poală ca un copil mic.Trebuie să-1 ajung însă din urmă mai înainte să se apuce să fumeze opium."
Dinţii lui, sclipitori ca nişte gardenii albe, străluceau în lumina clarului de lună. El se gîndi: „Poate că am mers prea departe, dar pot atenua acest lucru printr-o scrisoare." Se aşeză la birou şi scrise dintr-un condei:
„Dragul meu Prinţ, regret profund insolenţa mea de adineaori. Puţini oameni pot pune, mai puţin ca mine, la îndoială curajul moral şi devotamentul dumitale patriotic. Am fost nedrept, dar cînd vei şti cît de important este pentru mine voiajul la Malta, acest lucru îţi va explica nervozitatea mea mult mai bine decît ar putea-o face scuzele mele. Te aştept imediat. Timpul presează, aşa că nu voi invoca decît prietenia celui ce semnează.
Al dumitale Herve de Grandsailles"
Cînd prinţul d'Orminy reveni, îl sărută cu răceală pe conte pe un obraz şi se aşeză din nou. Grandsailles fu o clipă descumpănit, căci, trăgînd pe furiş cu coada ochiului la d'Orminy, băgă de seamă fără nici un dubiu că prinţul, contrar aşteptărilor, nu plînsese. în pofida atitudinii sale rezervate, d'Orminy părea acum în cea mai bună dispoziţie sufletească ce s-ar fi putut dori, căci începu chiar el să vorbească imediat despre Malta.
— Nu vreau deloc să te descurajez, spuse el, dar, dacă vrei să reuşeşti, vei avea nevoie de autorizaţia, explicită sau tacită, a cinci ţări; toate trebuie să fie, şi vor fi, informate despre plecarea dumitale; toate vor fi, mai mult sau mai puţin, dacă nu în război măcar pe picior de război; nici una din ele nu va vedea misiunea dumitale cu ochi buni!
— Asta nu e totul, spuse Grandsailles savurînd complexitatea problemei, misiunea mea va cere colaborarea fiecăreia dintre ele. Ştii ce anume constituie forţa unui om de stat? Exact

opusul a ceea ce cred oamenii: în loc să-şi bată capul să sporească divizările dintre duşmanii săi, el trebuie să-i aducă în situaţia de a se uni pentru a colabora în vreun fel.
216 /
Doi duşmani pe care îi sileşti să-şi strîngă mîna înainte de a veni să te atace sînt dinainte bătuţi, colaborarea dintre ei îi va face neputincioşi. Dar hai să punem punct pentru azi speculaţiilor privind teoria acţiunii, conchise el oftînd.
—Mă limitez să te ascult si să mă supun riguroaselor principii ale acţiunii dumitale politice, spuse d'Orminy cu indulgenţă.
— Vrei atunci să iei cîteva notiţe? îţi voi dicta linia de adoptat faţă de diferitele puteri, după care vom vedea care sînt indivizii cei mai în măsură să fie informaţi asupra obiectivelor noastre, fie oficial, fie confidenţial.
D'Orminy deschise un repertoar pe care-l tot pipăia de cînd intrase.
— Voi nota totul pe repertoarul ăsta, zise el. Să vedem, în ce-i priveşte pe englezi, va trebui să te pui în legătură cu Board of Economic Warfare.
— Ştii că sînt pe cale să devin anglofil, iar asta doar englezii o ştiu.
— E de la sine înţeles, comentă d'Orminy. Si pentru că Grandsailles îl privea cu un aer de îndoială, adăugă: Ştii că îţi împărtăşesc exact sentimentele în privinţa lor.
— Cum vor reacţiona englezii în faţa acestei afaceri?
— îi vor lăsa pe americani să acţioneze după cum doresc, spuse prinţul.
— Şi ce servicii americane trebuie să ne aşteptăm să vedem intervenind? întrebă Grandsailles.
— Departamentul de Stat si observatorii americani din Africa de Nord.
— Nimic n-ar putea fi mai simplu, spuse atunci Grandsailles. America trebuie să-şi aibă observatorii ei pentru a putea observa, şi trebuie să observe pentru a justifica prezenţa observatorilor ei: le voi oferi aşadar o minunată ocazie de a observa şi de a rezolva cazul Grandsailles, un adevărat caz de exemplu, datorită căruia îşi vor putea orienta politica lor viitoare.
— Dacă le place să observe, nu vor găsi un mai bun subiect ca dumneata, spuse d'Orminy.
— Linia de urmat în această privinţă nu ne va pune mari probleme, continuă Grandsailles, făcîndu-se că n-a auzit. Va
217
trebui ca cineva să-si asume sarcina de a anunţa „secretul" voiajului meu la Malta, cu titluri mari si gălăgioase, aşa cum se anunţă o piesă pe Broadway.
Văzînd că d'Orminy se grăbea să-i noteze cuvintele, Grandsailles îl opri spunînd:
— Nu scrie nimic din toate astea — notează pur si simplu: teatru.
— Comedian, spuse d'Orminy.
Felul în care prinţul rosti acest cuvînt îl făcu pe Grandsailles să tresară. D'Orminy reluă atunci, amar si cu detaşare:
— Crezi că atunci cînd m-ai insultat, adineaori, n-am înţeles că jucai deliberat comedia mîniei pentru a fi sigur că mă vei ţine aici pînă la ora patru, astfel ca, încă de la prima oră, să pot începe să multiplic demersurile pentru a rezolva problema voiajului dumitale la Malta? Te cunosc prea bine acum! Şi mă amuz! Oricît de demn de ură te-ai strădui să pari, nu eşti mai puţin fascinant. Vezi dumneata, eu nu mă tem să-ţi vorbesc pe aceeaşi limbă ca metresele dumitale. Dar nu mă poţi trata ca pe una din metrese fără să-ţi asumi riscul de a face din mine duşmanul dumitale.
Grandsailles nu răspunse nimic, pricepînd din tonul inflexibil al lui d'Orminy că orice dispută risca să devină de data asta ireparabilă. Prinţul îi fu pe dată recunoscător.
— Vezi dumneata, spuse el, deşi n-ai izbutit să mă păcăleşti, ai obţinut totuşi două lucruri: unul pe care îl doreai, celălalt care îţi este indiferent. Cel dintîi — ştii că tot ce doreşti trebuie să se împlinească — este de a te fi asigurat, o dată în plus, de sprijinul meu neprecupeţit pentru realizarea proiectelor dumitale; al doilea este de a mă fi rănit profund. .. Cît mă

urmăreşte mirosul morţii, agăţat de mine, încă din fragedă copilărie!
Grandsailles îşi puse mîna pe umărul lui d'Orminy; din galonul său de căpitan de pe mînecă un fir de aur atîrna, tremurător. D'Orminy îi dădu mîna la o parte şi, cu voce schimbată, se întoarse la chestiunea viitoarei misiuni în Malta.
— în ce-i priveşte pe germani, spuse el, va trebui să tratăm cu comitetul de armistiţiu.
\
Grandsailles începu să meargă în sus si-n jos prin cabină.
218
— Cu germanii, e simplu. Vor fi nevoiţi să speculeze în legătură cu necesitatea întăririi guvernului lui Petain.
— Şi cu urgenţa prevenirii unei revolte arabe, adăugă d'Orminy.
— Da, acesta e un punct important. Cred că am la dispoziţia mea mijloacele de a pune la cale o mică revoltă arabă pe care s-o putem ţine sub control. Trebuie să-1 văd pe Broussillon, profesorul comunist, mîine seară...
— Arabii nu se vor mişca, deocamdată, spuse d'Orminy.
— Am spus „o mică revoltă". Broussillon mi-a făgăduit să provoace dezordini în pieţele din Tunis în ziua în care îmi va conveni...
— Dar, în afară de germani, va trebui de asemenea să discutăm cu francezii: pe de-o parte ambasada, pe de altă parte autorităţile nord-africane.
— Ştii, spuse Grandsailles, pare un paradox, treaba cea mai grea va fi însă cu francezii: cum îi voi putea convinge că trebuie să mă ocup activ de misiunea pe care m-au însărcinat s-o duc la bun sfîrşit? Este mult prea simplu! Şi spaniolii?
— Am eu grijă de aspectul ăsta, spuse prinţul. Sînt în cele mai bune relaţii cu ei si va fi suficient să invoc un singur cuvînt: „ordinul"...
— în consecinţă, spuse Grandsailles în chip de rezumat, vom putea prezenta misiunea mea în aşa fel încît în cele din urmă toate puterile să fie favorabil dispuse în privinţa ei, dînd totuşi impresia că nu vor fi prea bine informate asupra activităţilor mele.
Căzu pe gînduri, apoi reluă:
— Războiul, în ultimă instanţă, este o stare de lucruri în care diferitele părţi sînt de acord, dar se bat; în timp ce pacea este o altă stare de lucruri în care nici una nu este de acord, dar în care nu se bate nimeni. Si una si cealaltă nefiind decît două faze diferite ale vieţii politice... Dar unde mi-am lăsat pieptenul? Cred că 1-am lăsat la dumneata — ieri seară îl aveam!
Pe măsură ce era asaltat de dificultăţi tot mai numeroase, Grandsailles se făcea tot mai capricios, ca o femeie însărcinată, iar mînia sa, reprimată un pic mai devreme în cursul
219
conversaţiei cu prinţul, părea acum gata să izbucnească, judecînd după ura ce-i injecta ochii.
— Pot suporta orice, continuă el cu furie, mă pot dispensa de lucrurile cele mai esenţiale, dar trebuie neapărat să-mi pot face o cărare riguros dreaptă cu un pieptene de metal!
— Care să fie rece..., spuse d'Orminy, zîmbindu-i de parcă ar fi fost un copil care tocmai avea toane.
Grandsailles se potoli.
— E adevărat, totuşi, spuse el. O dată ce părul îmi este matematic aşezat, iar pantofii lustruiţi cu ceară de două ori pe zi — o dată ce aceste două ritualuri sînt îndeplinite — s-ar putea spune că orice urmă de îndoială şi de remuşcare este spălată, izgonită din sufletul meu... si mă simt atunci curat şi demn de a intra în comuniune cu acţiunea.
— Lucrul cel mai rău, spuse d'Orminy ridicîndu-se ca să plece, e că ceea ce spui este adevărat. Nu uita că pentru mîine dimineaţă ţi-am aranjat să te întîlnesti cu noua dumitale victimă — dl Fouseret.
în dimineaţa următoare, începînd să dea cîteva telefoane cu scopul de a pregăti terenul misiunii sale pentru guvernul de la Vichy, contele de Grandsailles pornea cu nu mai puţin zel

şi sîrguinţă indispensabilele negocieri subterane ce trebuiau să asigure succesul celui de al doilea şi principalului obiectiv al voiajului său la Malta: şi anume, completarea împotriva guvernului de la Vichy, conform acţiunii revoluţionare pe care o începuse mai înainte de a părăsi Parisul şi care avea ca scop organizarea viitoarelor forţe de rezistenţă împotriva năvălitorului. Astfel, pe de-o parte, el încerca să-si sporească prestigiul oficial în ochii celor care îi încredinţaseră acea misiune, punîndu-şi în joc toate strădaniile spre a o încununa cu un triumf personal; iar pe de altă parte, se pregătea să declanşeze un război necruţător chiar împotriva acelora care îşi puseseră nădejdea şi încrederea în devotamentul său. Pentru a reuşi în misiunea pentru Vichy, nu avea nevoie de altceva decît de sprijinul personal şi necondiţionat al prinţului d'Orminy. Prinţul, care se situa din punct de vedere politic aproape de centru, se bucura într-adevăr de o mare influenţă în sferele oficiale cele mai diverse si putea considera

220

că toate uşile îi erau deschise, însă, pentru a domina situaţia în noul său rol de ucenic conspirator, avea absolută nevoie să stabilească un contact cu extremele, altfel spus regalistii de-o parte şi comuniştii de cealaltă. Cum avea el să obţină simultan sprijinul amîndurora? N-avusese practic altă grijă de cincisprezece zile.

Pe de-o parte, Grandsailles simulase un vag interes pentru un complot regalist spre a cîştiga încrederea lui Fouseret, regalist foarte activ şi om talentat, care încerca să trezească în Africa de Nord o politică de înţelegere directă cu Anglia şi America. Totodată, contele intrase în legătură cu profesorul comunist Broussillon, care, după cum se spunea, rămăsese în contact cu cei treizeci de deputaţi comunişti întemniţaţi la Paris şi care cunoştea toate potecile întortocheate ale ilegalităţii. Cînd Grandsailles fu convins că dobîndise destul ascendent asupra lui Fouseret si Broussillon, hotărî să recurgă la aceeaşi tactică de care făcuse uz în ajun cu d'Orminy: să se înfurie în mod brutal şi s-o rupă cu ei. Mai naivi decît prinţul şi necunoscînd deloc caracterul contelui, se vor lăsa inevitabil păcăliţi de stratagema sa. Simţind că venise clipa de a cîştiga încrederea victimelor sale, Grandsailles calculă cu o surprinzătoare precizie şi cu o perfectă rea-credinţă momentul în care îşi va face numărul de furie.

„Cu Fouseret, îşi spuse el, o să mă înfurii atunci cînd va rosti pentru prima oară cuvintele «pe curînd»; cît despre Broussillon, îi voi arăta politicos uşa în clipa cînd va zice cuvîntul «sabotaj»..."

Totul se petrecu exact aşa cum prevăzuse Grandsailles. După ce teama de un posibil denunţ îi privase pe amîndoi de somn, scopul stratagemei sale era simplu: să-i facă pe Fouseret şi pe Broussillon să-şi unească negreşit forţele împotriva lui, duşmanul lor comun; apoi să stopeze această conjuraţie la momentul potrivit împăcîndu-se cu cei doi duşmani ai săi, care, fiind duşmani unul faţă de celălalt, vor fi, începînd de atunci, legaţi fedeleş şi cu căluşul la gură prin propriile lor angajamente. Fouseret urma astfel să trăiască cu teama de a fi apoi trădat de Broussillon, iar Broussillon cu teama de a fi trădat de Fouseret. Cunoscîndu-le secretul comun, Grandsailles putea în felul acesta să şi-i apropie pe

221

amândoi, să-i manipuleze după bunul său plac, stimulîndu-le pasiunile, încurajîndu-le ambiţiile, şi să facă din amîndoi, simultan, complicii săi involuntari, înhămaţi la carul machiavelic al planurilor sale.

„Nu, nu e ceva chiar atît de abil! îşi spuse Grandsailles, reflectînd la planul său. Este însă un mijloc ce mi-a permis întotdeauna să înot fără să mă ud."

Prinţul d'Orminy spusese adevărul: metodele politice ale lui Grandsailles se deosebeau foarte puţin de cele de care se folosise atît de des în relaţiile cu două metrese rivale. Provocarea unei mărturisiri comune de gelozie, sau şi mai bine, de ură, între una şi cealaltă îi asigura mereu ascendentul asupra amîndurora. Fouseret şi Broussillon aveau să se poarte, unul faţă de celălalt si amîndoi faţă de el, ca două metrese geloase! Cînd Grandsailles simţi că Fouseret şi

Broussillon erau pregătiţi să se unească împotriva lui, se hotărî să-1 vadă pe fiecare din ei separat în aceeaşi zi.
Unul din marinari îl introduse pe Fouseret în cabina contelui, unde avea să se desfăşoare scena de împăcare premeditată. Fouseret intră, se înclină cu respect, iar Grandsailles, ridicîndu-se, îl salută milităreşte şi-1 invită cu un gest să ia loc.
Fouseret făcea parte dintre acei oameni care au obrajii prost aşezaţi şi ale căror contururi geografice neregulate erau încercuite de un roşu celuloid ce se etala aproape pînă la fălci, în vreme ce oasele pometilor, cărora ar fi trebuit să le revină culoarea asta, erau extrem de palide. Excitarea de moment exagera încă şi mai mult efectul acestui contrast, punînd în relief roşeaţa striată cu dîre purpurii a chipului său, pe cînd partea^uperioară a obrajilor, de unde fugise tot sîngele, era de un galben atît de livid că s-ar fi putut spune că privirea străpungea pînă la os. Era îmbrăcat într-un costum alb şi o cămaşă albastră, iar părul îi era de culoare roşcată. Aşa cum se puteau deduce inteligenţa, vioiciunea şi îndrăzneala sa din cele trei riduri, adînci ca nişte săgeţi convergente, ce porneau de la cele două tîmple pentru a se îndrepta spre colţul exterior al ochilor, tot astfel chipul său oarecum teşit, strivit parcă de un panou din sticlă, era însemnat cu acea ştampilă de simetrie ce caracterizează într-un fel atît de distinctiv morfologia facială a fiinţelor predestinate unei morţi violente.
222
Preţ de cîteva minute, aerul scrutător şi perspicace al lui Fouseret îl intimida pe Grandsailles şi-1 făcu să fie foarte atent. „Să fim prudenţi, îşi spuse el, e o pasăre de pradă!" Asta îl sili să facă un efort, să se întreacă pe sine însuşi, şi într-adevăr manevră situaţia cu mînă de maestru. Mai întîi se reaşeză, apăsîndu-şi cu putere amîndouă mîinile pe pleoape, apoi, ştergîndu-si ochii cu batista, îşi lăsă privirea oarecum înceţoşată să rătăcească la orizont, dincolo de uşa întredeschisă.
— M-am gîndit, spuse Grandsailles. Cred în loialitatea dumneavoastră. După ultima noastră întrevedere, as fi putut să vă arestez. Deşi nu am făcut-o, proiectele dumneavoastră continuă totuşi să depindă de discreţia mea, de care nu aveţi nici un motiv să fiţi sigur, în ce vă priveşte, în urma disputei noastre aţi fi putut încerca să vă debarasaţi de mine, să uneltiţi împotriva mea. Am dovada că nu aţi făcut nimic de genul acesta. Altfel, nu aţi fi aici...
Zîmbi şi reluă:
— De acum nu mai aveţi de ce vă teme — dimpotrivă. Situaţia Franţei s-a agravat, iar eu m-am văzut silit să revizuiesc un anumit număr de noţiuni juridice înrădăcinate în mintea mea de secole.
Se întrerupse, oftă si spuse atunci, smulgîndu-şi parcă în mod dureros această mărturisire sie însuşi:
— Să spunem, dacă vreţi, că dacă eu continuu să nu aprob actele de violenţă politică, am ajuns să nu le mai condamn!
Spunînd aceste cuvinte, îi întinse mîna lui Fouseret. Acesta o acceptă, strîngînd tare din buze, iar atunci cînd şi le descleştă, erau albe ca foaia de hîrtie.
— Franţa, spuse el pe un ton dramatic, vă va fi întotdeauna recunoscătoare.
Grandsailles continuă, de data asta mai calm şi mai distant:
— Nu voi participa niciodată direct la acţiuni de acest gen... dar voi şti să închid ochii la tot. în schimb, zise el adoptmd brusc tonul celui care dă ordine, am nevoie de dumneavoastră pentru a mă însoţi la Malta. Veţi călători cu mine m^calitate de secretar. Pînă arunci, va trebui să obţineţi pe sub mină sprijinul partidului dumneavoastră pentru anumite
223
negocieri cu englezii. Veţi fi informat mîine în legătură cu ora plecării noastre.
Fouseret părea lipit de perete, strivit parcă sub avalanşa cererilor contelui, pe care avea sentimentul că nu-1 putea refuza...
— Am o spaimă nebună de a zbura... E ceva patologic la mine! pleda Fouseret, cu fruntea

brobonită de sudoare.
— Gusturile noastre personale nu intră în discuţie. Poate că nu vă place să zburaţi, dar credeţi-mă că nici pe mine nu mă roade dorinţa de a mă tîrî pe terenul mai mult sau mai puţin criminal al asasinatului politic.
„Atît pentru curierul Regelui!" îşi spuse Grandsailles văzîndu-1 pe Fouseret îndepărtîndu-se în sfîrşit, în costumul lui alb detaşîndu-se pe cerul albastru, cu amîndouă braţele ţepene uşor îndepărtate de corp, simetric... aidoma unei flori de crin heraldice.
Spre sfîrşitul după-amiezii aceleiaşi zile, cerul înnorat căpătă o nuanţă purpurie. „Cer roşu, ploaie sau vînt", spusese călugăriţa, aducîndu-i contelui o ceaşcă aburindă de ciocolată foarte concentrată. Grandsailles, care-1 aştepta pe Broussillon, îşi arse limba cu ciocolata fierbinte, iar căderea barometrului, indicînd apropierea unei furtuni, îl făcu să-si apese pumnul cu toată puterea de obraz pentru a stăpîni senzaţia de înţepătură pe care i-o da vechea lui cicatrice.
La ora fixată, marinarul de gardă îl introduse pe Broussillon. Acesta alergă drept la conte, se aruncă dramatic la picioarele lui şi îl imploră, cu lacrimi în ochi, să intervină în favoarea a doi studenţi comunişti care tocmai fuseseră condamnaţi la moarte. Broussillon făcea parte dintre acele personaje dubioase care există la periferia oricărei mişcări revoluţionare. Indisciplinat, vindicativ, fără scrupule, laba/ă anarhist inveterat, responsabilii partidului îl ţineau deoparte şi-1 ameninţau de mult timp cu expulzarea. Pierzîndu-şi orice stimă din partea conducătorilor, se aşezase în fruntea unui grup disident si doar confuziei epocii îi datora faptul că mai păstrase o umbră de autoritate. Nu putuse să treacă atît de uşor în ochii lui Grandsailles drept un responsabil co-

rrmnist decît pentru că acesta era încarnarea însăşi a ideilor lui de-a gata despre ce însemna un aristocrat.
Broussillon avea un cap mare, puţin monstruos, plin de cucuie ca un sac de cartofi. Pielea lui tuciurie era ţesută dintr-o epidermă zgrunţuroasă, iar porii adînci dădeau impresia că erau văzuţi cu lupa; părul de pe cap, ca şi perii aspri, cărunţi, din barbă, din mustaţă, din nas şi din urechi, creşteau exuberant, astfel că cineva ar fi putut spune că acei cartofi care păreau că-i îndesau obrajii căpătaseră pe neaşteptate ţepi ca de arici, iar periii aceia străpungeau în toate direcţiile sacul gros al pielii sale. Nişte foarte delicaţi ochelari în rame de aur si nişte mîini încă şi mai delicate, aproape feminine, îi confereau un caracter slugarnic, cvasidecadent, care trăda la el toate viciile intelectuale.
în genunchi şi cu capul plecat, aştepta răspunsul contelui. Grandsailles înghiţi cu precauţie o bucăţică de ciocolată. Apoi, pe un ton inflexibil şi blazat, spuse:
— Ridicaţi-vă! Asemenea mijloace nu obţin de la mine nimic. Implorările dumneavoastră mă pun în încurcătură. Doar nu sînteţi o zdreanţă, aveţi caracter, şi dacă v-am chemat, am făcut-o în aşteptarea unei colaborări loiale. Regret că trebuie să vă spun că am nevoie de dumneavoastră în momentul în care vă văd în această poziţie.
Broussillon, stupefiat, se ridică.
— Situaţia Franţei s-a agravat, continuă contele, cu acelaşi ton cu care rostise aceleaşi cuvinte la adresa lui Fouseret cu cîteva ceasuri mai devreme. Orele presează, exclamă el, şi devin cele ale acţiunii! Da! De o sută de ori, da! Acum nu mai dau înapoi înaintea acestui cuvînt „sabotaj", care îmi trezise indignarea şi provocase cearta noastră.
Spunînd aceste vorbe, îi întinse mîna lui Broussillon, care o apucă plin de o emoţie profundă şi sinceră, reprimîndu-şi la tanc o pornire de a cădea iarăşi în genunchi la picioarele contelui.
— Acum, să vedem rapid cum stau lucrurile. Nu am decît un sfert de oră la dispoziţie pentru dumneavoastră, spuse Grandsailles.
Apoi, fără a se aşeza, evitînd astfel ca Broussillon să procedeze la fel, şi pentru a feri discuţia lor de orice caracter

de intimitate, continuă, mergînd drept la ţinta strictă a tranzacţiei lor:
— Nu vă temeţi să-mi cereţi astăzi lucrul la care făceaţi aluzie la ultima noastră întrevedere. E dinainte promis, în schimb, nu vă cer decît un singur lucru: o revoltă arabă în următoarele patruzeci si opt de ore.
— Veţi avea revolta dumneavoastră arabă, spuse Broussillon cu simplitate. Numai că ea poate costa aici viaţa mai multor comunişti, de aceea va trebui să vă cer numele unei persoane, cu reşedinţa în Franţa, care ar putea garanta pentru cuvîntul dumneavoastră, pînă la ultimele consecinţe.
Grandsailles se gîndi instantaneu la Pierre Girardin, dar şovăi cîteva secunde. Ştia că acest Broussillon, care tocmai se tîrîse la picioarele lui implorînd milă pentru două vieţi, îi cerea în mod explicit o alta drept gaj al bunei sale credinţe. Revolta arabă avea un preţ prea mare: ţinea prea mult la Girardin!
— Să ne punem mai întîi de acord într-o privinţă. Cunosc în Franţa, firește, oameni devotaţi, dispuşi să-si dea viaţa pentru a asculta de ordinele mele, dar nu am sclavi de dat pe mîna represaliilor comuniste, în cazul în care misiunea cu care sînt însărcinaţi ar da greş, nici măcar dacă ar comite vreo eroare gravă în cursul executării ei. Va trebui să acceptaţi fără discuţie onorabilitatea persoanei al cărei nume vi-1 voi da.
— De acord, răspunse Broussillon, oarecum fără tragere de inimă.
Apoi adăugă:
— Sînteţi la curent cu amplul plan de industrializare a regiunii Libreux, care a fost pus în aplicare de îndată ce guvernul a decis descentralizarea industriilor de război?
— Am fost indirect informat de această chestiune, deşi în realitate nu m-am întors pe proprietăţile mele de la Libreux de la începutul războiului, spuse Grandsailles. Dar am urmărit toate astea via Londra, căci englezii sînt cei care au amenajat toate acele planuri de industrializare.
— Avem nevoie de acele planuri! spuse Broussillon. Dacă am izbuti să aruncăm în aer cele trei baraje interioare de care depinde întreaga alimentaţie electrică, am reuşi un act de sabotaj istoric.

Se lăsă o lungă tăcere. „Sabotaj istoric, se gîndi contele, ce degradare a unei întregi epoci!" Cuvîntul „sabotaj" i se părea la fel de urît şi de dezgustător ca şi cuvîntul „radio", cu siguranţă cel pe care-1 detesta cel mai mult din cele pe care timpurile moderne le văzuseră dezvoltîndu-se. Dar deodată, acel cuvînt odios, menit acum să cureţe mult-iubita-i cîmpie de paraziţii mecanici ai industrializării, suna în urechile lui răzbunătoare precum trîmbiţele mîntuirii. Căci culmea dezonoarei era că acea pleavă de progres prospera acum în mîinile cotropitorului. Sabotaj! îşi închipui tot acel josnic conglomerat de materii de la cele cinci uzine — ciment, cauciuc, cabluri ca nişte maţe, schelete de sine, vîrtejuri de roţi si constipaţii de fontă — spulberat în fulguranta lumină a unei singure explozii de dinamită. Sabotaj! Şi mirtul şi caprifoiul ar reîncepe să crească acolo unde înfloriseră vreme de trei mii de ani, iar cu eterna lor înverzire ar pansa rănile pămîntului mutilat. Sabotaj! Şi melcii ar reîncepe să alunece încet pe spatele aceloraşi pietre care nu se miscaseră din loc din vremea romanilor!
I se părea că vede acum în persoana notarului său pe omul indicat de soartă, căci Girardin nu doar că dispunea de toate informaţiile dorite, dar pe deasupra, conform ordinelor sale, izbutise să ascundă, în cavoul familiei contelui, copiile şi duplicatele planurilor de industrializare a regiunii Libreux în momentul cînd germanii pretinseseră, sub ameninţarea pedepsei cu moartea, ca toate documentele referitoare la această chestiune să fie înmînate autorităţilor de ocupaţie. Aşadar notarului său, Pierre Giraradin, una din minţile cele mai conservatoare din Franţa, îi va reveni onoarea de a duce la bun sfîrsit unul din cele mai senzaţionale acte de sabotaj, la ora la care începea în mod obscur să încolţească epoca de eroică rezistenţă în faţa cotropitorului.

— Cunosc persoana care are în posesia sa o copie a tuturor acelor planuri, spuse în sfîrsit contele, ieşind din meditaţie. Şi această persoană le va înmîna potrivit instrucţiunilor mele. Nu! strigă Grandsailles, preîntîmpinînd întrebarea pe care Broussillon se pregătea să i-o pună. Vom vorbi din nou de sabotajul dumneavoastră la întoarcerea mea de la Malta. Pînă atunci, contez pe faptul că revolta arabă pe care mi-aţi

l
făgăduit-o îşi va fi vărsat tot sîngele, incluzînd aici şi represiunea. Cît despre mine, tin ca nici o urmă să nu rămînă. Aveţi cu totul zece zile la dispoziţie.
După plecarea lui Broussillon, Grandsailles rămase cîteva momente rezemat de perete, revăzînd în minte rezultatele activităţilor sale din cursul zilei. Tocmai îi fusese înmînat un mesaj de la prinţul d'Orminy, în care acesta îi furniza un rezumat detaliat al problemelor rezolvate în cursul zilei, fără să abordeze totuşi chestiunea pilotării avionului pînă în Malta. Din punctul său de vedere, contele reuşise complet în sumbrele lui planuri şi nu se îndoia că Fouseret şi Broussillon aveau să fie de acum irevocabil implicaţi în hazardatele sale proiecte. Se dovediseră atît de slabi că, la nevoie, nu era mare lucru de regretat dacă aveau să fie distruşi, sacrificaţi pentru „toate astea". Se gîndi apoi cu afecţiune la Girardin. îl văzu în picioare, de foarte departe, în curtea castelului Lamotte, cu capul lui chel lucind în lumina soarelui ca o bilă de biliard. Numai că era foarte mic, de mărimea unei pastile de vitamine, aidoma uneia din acele imagini melancolice pe care le putem descoperi privind prin lentilele care micşorează ale unui binoclu de teatru... „N-aş vrea pentru nimic în lume să fie împuşcat de nemţi", îşi spuse el oftînd. Apoi îşi imagină, precum două şiruri de crucifixuri din fildeş îngălbenit, dinţii stricaţi şi inegali ai prinţului d'Orminy, pe care îl tratase atît de rău în seara precedentă — de acum devotat în mod necondiţionat persoanei sale.
Grandsailles încercă să-şi recapituleze ansamblul viziunilor sub un sentiment global de milă; dar nu izbuti să-şi exalte mintea în felul ăsta, dimpotrivă, simţi un fior de bucurie greu de reprimat străbătihdu-i trupul şi, meditînd cu pesimism
.....la faptul că omul nu cunoaşte limite în dragostea-i pentru
putere, îşi dădu seama că avea o foame de lup. Coborî pe ţărm pentru a cina în compania lui Cecile Goudreau şi a prinţului d'Orminy. Simţi pe dată sosind că Cecile Goudreau era reticentă şi curînd nu se mai îndoi de faptul că era tulburată, judecind după tonul cu care spuse:
— Putem merge la masă. D'Orminy nu ne va ţine companie.
— Ce se întîmplă? întrebă Grandsailles.

— S-a agitat pentru dumneata toată ziulica. Este epuizat. .. Dar mai rău e că a făcut ultimul lui zbor: i s-a interzis definitiv să mai zboare, înţelegi..., urmă Goudreau, încercînd printr-o notă de umor să-şi îmblînzească tonul sever, aproape răuvoitor, al vocii, înţelegi, cu genul de viaţă pe care d'Orminy a dus-o mereu, cu toate excesele pe care le-a putut face, îndeosebi cu gustul lui pentru sport — nu e nimic mai rău pentru sănătate. Polo, avionul, toate astea cu timpul ajung să ruineze pînă şi constituţia cea mai robustă si obosesc inima. A avut un fel de atac.
— Idiotul! mormăi Grandsailles, care n-o mai asculta pe Goudreau şi era pe punctul de a se dezlănţui. Ce nevoie avea să zboare astăzi? Ştie în schimb foarte bine că acum nu mă pot dispensa de el nici o clipă şi că misiunea mea la Malta depinde în mare parte de activitatea lui.
— închipuie-ţi, dragul meu, exclamă Goudreau plină de indignare, mototolindu-şi şervetul de masă si uitînd să mai mănînce, că tocmai pentru dumneata a si zburat, că din cauza dumitale a cunoscut cea mai mare decepţie din viaţa lui, căci şi-a jurat să piloteze el însuşi avionul care trebuie să te ducă la Malta! (Goudreau îl privi pe Grandsailles drept în ochi.) Războiul te face teribil de orb şi de ingrat faţă de cei ce îţi sînt devotaţi, spuse ea pe un ton de amar reproş. Vei vedea, vei vedea... îţi vei da seama de asta atunci cînd noi vom pleca.

—'• Pleci cu d'Orminy în America? Asta e, nu-i aşa? De ce mi-ai ascuns-o? Ar fi trebuit să bănuiesc! spuse Grandsailles.
Nu-şi încruntase sprîncenele, iar vocea i se făcuse indulgentă, cu o nuanţă de dispreţ melancolic.
— Da, dragul meu, d'Orminy mă ia cu el în America peste nouă zile. Noi nu sîntem oameni de acţiune şi preferăm să trăim într-o ţară prietenă mai curînd decît sub un regim care seamănă pe zi ce trece mai mult cu cel al cotropitorului şi unde conspiraţia lucrează ea însăşi cot la cot cu trădarea, astfel că devine adesea greu să le deosebeşti. Ceea ce tocmai au făcut împotriva evreilor este dezgustător! Aşa că vei putea rămîne aici înconjurat doar de duşmanii dumitale şi vei putea să le dăruieşti toate măgulitoarele dumitale precautiuni şi subtilităţi psihologice!
229
Grandsailles, care înghiţise pe nerăsuflate un homar fript, se ridică cu răceală de la masă fără să aştepte ca Cecile Goudreau să termine şi, considerînd că isprăvise de mîncat, se pregăti să plece.
— îmi cer scuze, spuse el, că plec astfel si regret că ai considerat că e cazul să-mi faci o scenă, prima pe care am avut-o vreodată.
Cecile Goudreau la rîndul ei se ridică de la masă.
— Nu în interesul meu ţi-am făcut o scenă, spuse ea furioasă, ci din cauza prinţului! Ştiu că este slab şi greşeşte că nu închide pliscul despotismului dumitale, în loc să stea colo sus să bocească. Ai fost însă nemilos cu el, iar felul în care 1-ai umilit este de-a dreptul inuman. Ţi-ai închipuit poate că cinismul meu avea să se desfete de cruzimea pe care i-ai arătat-o ieri seară?
— Ce nevoie avea să vină să-ţi plîngă pe umăr? întrebă Grandsailles, cu un suspin condescendent.
— Dar nu ieri a plîns, dragul meu, nu după ce 1-ai insultat! Asta ai fi dorit... însă el plînge azi, plînge că nu îţi poate fi util! Şi nu mi-a povestit nimic, închipuie-ţi! Mi-a spus doar — şi cu ce demnitate: „Grandsailles m-a concediat, spunîndu-mi că nu va fi nicidecum mîhnit în ziua morţii mele, că respiraţia mea e urît mirositoare şi că atunci cînd o să mor nu va mai fi nevoit să-mi asculte secretele greţoase!" După care, a rămas pur şi simplu acolo, fără să mai facă nici un comentariu, pînă cînd ai trimis după el.
— Hai să uităm asta, spuse Grandsailles după o scurtă pauză.
Apoi, pe un ton de mare gentileţe şi întinzînd mîna:
— Vino să săruţi mîinile acestui despot!
Cecile Goudreau se duse spre el, iar Grandsailles o sărută pe frunte cu căldură.
— Voi merge cu voi în America. Asta făcea parte din planurile mele. Dar, mai înainte, trebuie cu orice preţ să duc la bun sfîrsit aventura mea la Malta... Nu e cruzime din partea mea, Malta este cea care strigă în mine! Dacă ai şti cît este de important pentru Franţa!
în nervozitatea lui, contele îşi duse mîna la păr pentru a aşeza la loc nişte şuviţe care se mişcaseră uşor atunci cînd
0 îmbrăţişase pe Cecile Goudreau.
1 230
— De fapt, spuse ea, o să-ţi recapeţi pieptenul. L-am găsit şi 1-am dat călugăriţei dumitale. Şi o să capeţi şi avionul pentru Malta. O dată în plus, Cecile Goudreau a dumitale o să facă totul ca să te scoată din încurcătură. Trebuie de altfel să mă grăbesc: peste o oră am întîlnire cu un erou. Nu e oare asta tot ce-ţi trebuie deocamdată: pieptenul dumitale din aur si un om care, fără să te cunoască, ar fi gata să-şi rişte viaţa pentru dumneata?
— Mă cunoşti atît de bine încît devine admirabil şi îngrozitor totodată, spuse Grandsailles.
— Ai auzit vreodată vorbindu-se la Paris de un aviator american poreclit Baba? întrebă Cecile.
— Baba...? zise Grandsailles, scrutîndu-si memoria. Nu...

— Ei bine, pe el voi încerca să-1 conving să zică da chiar în seara asta, spuse Cecile, înnodîndu-si în jurul capului un turban indigen.
— Cred că acum îmi amintesc, zise Grandsailles. S-a vorbit mult de o cască pe care trebuia s-o poarte mai bine de un an pentru ca să i se resudeze oasele capului. Este cu adevărat complet refăcut?
— Complet, spuse Goudreau. Ultima dată, 1-am văzut fără cască, la doamna Menard d'Orient; abia de se putea descoperi vreo urmă a accidentului. Stai liniştit, este omul de care ai nevoie.
Astfel se făcu că Cecile Goudreau ajunse să joace un rol important în acea dramatică şi tenebroasă conspiraţie de la Malta, punînd mîna pe fiinţa excepţională care accepta să se preteze la acea aventură si să-1 ducă pe contele de Grandsailles în insulă. Baba, care-1 cunoştea pe conte după strălucita sa reputaţie de figură mondenă, fu pe dată măgulit de alegerea lui. Mai mult chiar, spiritul direct, acid şi violent al lui Cecile Goudreau era de natură să-1 fascineze şi să-1 convingă.
—Ascultă-mă pe mine, copile, îi spuse Cecile lui Baba, dacă vom cîştiga în cele din urmă războiul, va fi datorită unei combinaţii de oameni ca dumneata şi contele de Grandsailles. O ştii mai bine ca mine. Oricît de abundentă va fi încărcătura de bombe pe care ai arunca-o, asta nu înseamnă mare lu-

cru: nu faci decît o breşă în balconul unei bănci aflate în faliment, un balcon din spate, unde nu se duce nimeni.
— Uneori se face mai mult decît atît, spuse Baba, sînt spulberate cîteva sute de mii de balcoane.
— Fireşte, dragă, dar există multe, mult prea multe balcoane în oraşe, de care nimeni nu se gîndeste să se servească vreodată..., exclamă Cecile pe un ton obosit, strivită parcă deodată de greutatea tuturor balcoanelor inutile, de prisos, de pe lumea asta.
— Uneori zdrobim nu doar balcoane, ci si coşuri de uzină.
— Desigur, copile, răspunse ea, admiţînd cu condescendenţă acest lucru, coşurile de uzină pe care le faci să explodeze sînt reconstruite la fel de repede de parcă ai proiecta de-a-ndoaselea filmul distrugerii lor. Toate lucrurile cresc iarăşi la loc, de fiecare dată mai urîte ca înainte — e ceva de netăgăduit —, dar de fiecare dată şi mai eficace, mai moderne si mai bine adaptate la război... Pe de altă parte, să zbori pînă la Malta şi să-1 faci pe contele de Grandsailles să aterizeze acolo pe tăcute nu pare mare lucru. Numai că, vezi dumneata, Grandsaille, şiret ca un ţăran de la Libreux, avînd un simţ al onoarei împins la extrem ca un spaniol, este un mister — îndeosebi pentru englezi, îi fascinează pe oameni care, cîştigaţi pentru cauza lui şi dispuşi să i se alăture în acţiune, îi vor permite să planteze în inima oricărui francez germenii ancestrali ai forţelor de rezistenţă, care vor sfîrsi prin a aduce eliberarea ţării. Iar sămînţa lui Grandsailles este chiar aceea care a dat naştere celor mai bătrîni, celor mai nobili stejari de pe pămînt... Oamenii uită de stejari..., urmă ea, închizînd pe jumătate ochii si aţintindu-si visătoare privirea în depărtare. Cînd primăvara e la apogeu, cînd contempli cîmpiile, eşti cuprins de mirare văzînd cum răsar, de la o săptămînă la alta, crescînd cu o viteză nebună, un anumit număr de plante, care parcă ţîsnesc pur si simplu din pămînt, cu acea exuberantă, luxuriantă, bahică, imperialistă vigoare ce nu poate fi nici stopată, nici controlată, caracteristică Blitzkrieg-ului familiei leguminoaselor. Atîta timp cît creşterea ei este în plină dezvoltare, ea absoarbe, şterge totul —• aşa e hitlerismul; Germania, o germinare biologică, frenetică, a mazărei si a fasolei! Sînt daţi uitării stejarii. Numai că,

într-o bună zi, iată că aceeaşi tulpină, triumfător de dreaptă, care susţinea mazărea, începe să capete un aer melancolic, planta începe să-şi plece capul, anotimpul ei s-a sfîrşit, iar cîteva zile mai tîrziu, nu mai există decît nişte rămăşiţe întunecate si uscate pe acel cîmp care, cu atît de puţin timp mai înainte, strălucea de verdeaţă. Atunci îţi dai seama că în tot acest timp,

cîţiva lăstari de stejari prinseseră rădăcină şi înalţi privirea pentru a contempla încă o dată venerabilele forme ale acelora care au văzut atîtea perioade de zbucium şi de acalmie succedîndu-se vreme de două mii de ani. Stejarii sînt Franţa. Iar rădăcinile sfîrsesc si ele prin a zgîlţîi zidurile. Dumneata, cred, te simţi încă atras de ceea ce pare nou şi răsunător.
— Nu, spuse Baba, şi eu am reînceput să cred în forţa de nedezrădăcinat a tradiţiei şi a aristocraţiei; iar iluziile mele revoluţionare de pe vremea războiului din Spania îmi apar astăzi ca un grîu de primăvară, care a fost de mult secerat în viaţa mea. O nouă sete de contururi şi de soliditate începe să pună stăpînire pe noi, iar atunci cînd zbor, nu mai e ca altădată o orgolioasă revoltă a unui arhanghel în căutarea unui himeric paradis. Dimpotrivă, mă simt cuprins de dorinţa de a recuceri pămîntul, pămîntul în duritatea sa, în nobleţea sa... dorinţa de renunţare... pentru regăsirea demnităţii unui picior gol aşezat pe pămînt. Ştiu acum că omul trebuie să privească cerul cu umilinţă. Vezi, războiul ăsta e pe cale să facă din mine un catolic.
Cecile Goudreau îl ascultă pe Baba cu orgoliu, cu admiraţie şi cu aerul că descoperă dintr-o dată că, pe lîngă faptul că era un erou, mai era si inteligent si chiar în stare să se exprime.
— O! dragul meu, frumosul meu Baba..., zise ea trecîndu-i mîna prin păr.
— Nu-mi mai spuneţi Baba, zise el, nu mai sînt omul care eram în Spania sau la Paris. Aici nu sînt cunoscut decît sub adevăratul meu nume, John Randolph, şi nu Baba va fi cel care îl va duce pe contele de Grandsailles la Malta, ci eu, John Randolph.
— Ştiam că vei accepta! E minunat!

Se lăsă o lungă tăcere. Cecile Goudreau îi sărută mîinile lui Randolph.
— îl pot conduce pînă acolo, dar asta e tot, reluă acesta. Nu-l pot aduce înapoi. Am obţinut permisiunea de a face acest zbor cu condiţia de a mă îndrepta apoi imediat direct spre Italia, unde trebuie să lansez doi paraşutişti în Calabria... Şi, vezi dumneata, Baba s-ar fi gîndit la toate astea fără teamă; eu, nu. Este pentru prima oară că mă sperie o misiune. Italia mi-a purtat întotdeauna ghinion: într-o zi, la Napoli, a fost cît pe ce să mor de tifos — şi asta nu a fost lucrul cel mai rău, căci, mergînd spre Veneţia, mi-a fost călcat cîinele... iar la Veneţia m-am luat la bătaie cu unul din cei mai buni prieteni ai mei din copilărie...
— Bate-n lemn! spuse Cecile Goudreau, lovind cu pumnul strîns una din prelungirile mesei, în vreme ce Randolph, cu un gest superstiţios, mîngîia cruciuliţa din perle si diamante atîrnată la gît, pe care degetele lui o regăsiseră în scobitura cămăşii.
— Şi cum arată acest Grandsailles? întrebă el.
— E mai puţin înalt ca dumneata, spuse Cecile, însă semănaţi la privire, prin fixitate. Ochii lui sînt mai puţin albaştri ca ai dumitale, dar aproape la fel de strălucitori. Are părul castaniu-roscat. E foarte, foarte frumos. E chiar mai frumos ca dumneata.
— Ce are de gînd să facă apoi? Să se întoarcă în Franţa?
— Nu, spuse Cecile, după Malta pleacă imediat în Statele Unite.
— Poate că voi avea să-i încredinţez ceva..., spuse Randolph cu un aer absorbit, alunecînd într-un vis. Apoi, urmîndu-şi parcă gîndurile cu voce tare: Da, îi voi încredinţa un obiect... E vorba de ceva foarte important pentru mine... Un obiect pe care să-l înmîneze cuiva în America. Vrei să-i spui asta din partea mea?
Două zile mai tîrziu, cînd Grandsailles, însoţit de Fouseret, urcă la bordul trimotorului Farman care trebuia să-l transporte în Malta, Randolph era deja la comanda avionului.
— Asta îmi aminteşte de plecările mele la Londra, spuse Grandsailles.

— într-adevăr, acelaşi tip de aparat efectua zborul Paris-Londra, spuse Fouseret, aici însă beneficiem în plus de prezenţa unei mitraliere şi de fidelul ei servant. Felicitări, iată un avion care mi se pare perfect adaptat împrejurărilor! continuă el cu o jovialitate care era felul său tipic de a reacţiona la teamă şi la nervozitate.

— Dar la ce vă aşteptaţi? întrebă Grandsailles. Vă imaginaţi desigur că un avion dibuit de Cecile Goudreau nu putea fi decît o maşinărie veche, înverzită de muşchi, cu aripile crăpate la toate interstiţiile şi echipată în interior cu divane orientale pe care să te întinzi ca să fumezi opium?...
— N-as fi cutezat să-mi închipui aşa ceva, răspunse Fouseret, dar ce uimitoare viziune a perioadei de după război, nu vi se pare? Un cer acoperit de avioane ţîsnind în toate direcţiile cu şapte sute de mile pe oră si pline cu somnoroşi fumători de opium care nu se duc nicăieri...
Rîse.
— Acelaşi de neconceput paradox de viteză în imobilitate a fost deja inventat, sub formă unor sicrie aerodinamice!
— Ce invenţie lugubră! spuse Fouseret pălind. Există cu adevărat aşa ceva?
— Am văzut asta cîndva într-un catalog. Erau prezentate exact în forma asta. Sicriele adoptau acelaşi tip de curbe ca cele ale noilor maşini prezentate acum doi ani.
— De necrezut... oftă Fouseret. Grandsailles continuă:
— Un obiect destinat să rămînă nemişcat în eternitate, echipat cu toate caracteristicile de adaptare la vitezele cele mai nebuneşti... E demenţial! Doar în epoca noastră se putea vedea aşa ceva!
Fouseret se posomorise.
— N-ar fi trebuit să aduceţi un astfel de subiect în discuţie, zise el pe un ton amar de reproş.
— Sînteţi superstiţios? întrebă Grandsailles.
^ ~ Un torero spaniol nu pătrunde niciodată în arenă dacă a lntîlnit pe drum un dric, rosti Fouseret în chip de justifi-
care.
Nu sînteţi nici spaniol, nici toreador, spuse Grand-
235
— Dar sînt la fel de superstiţios, spuse Fouseret. Din fericire, mă linişteşte prezenţa dumneavoastră.
— Credeţi deci atît de mult în steaua mea norocoasă? spuse Grandsailles.
— Ni vi se pare că voiajul ăsta are ceva incredibil? Sînteţi pilotat de Randolph, cel mai bun pilot din Africa; aţi obţinut să vă însoţesc, deşi mi-am jurat să nu pun vreodată piciorul într-un avion; sînteţi singura autoritate care a reuşit să cîstige încrederea tuturor grupărilor politice si cu toate astea nu aveţi nici o politică în mod clar definită. Există printre noi cineva care să ştie cu adevărat de ce ascultăm de dumneavoastră?
Avionul începu să ruleze pe pistă si, cînd se desprinse de sol, Grandsailles spuse:
— A zbura nu este o senzaţie afrodiziacă, aşa cum poţi fi tentat să crezi. Este dimpotrivă o senzaţie apolinică. Cu timpul ăsta minunat, zburînd astfel fără nici cea mai mica smucitură, ai putea crede că nici măcar nu te mişti, în tren, ai mereu în faţa ochilor stîlpii de telegraf care defilează si care îţi dau o relativă noţiune că te deplasezi; aici însă, nimic de genul ăsta. Ai mereu impresia că nu te mişti, că o să ajungi cu întîrziere. Avionul reprezintă un soi de anesteziere a timpului şi spaţiului; nu este o direcţie, o săgeată... (şi declamă, subliniind fiecare silabă)... un fluture prins în ac ce-şi plănuieşte zborul. E un cerc: Apollo!
Din pricina zgomotului motoarelor, Fouseret fusese nevoit să facă un efort pentru a percepe ce spunea Grandsailles, pe care-1 ascultă plin de admiraţie şi, cu toate că nu înţelesese decît cîte un cuvînt pe ici, pe colo, îşi spuse: „Nu poţi rezista autorităţii acestui om!"
Se anunţa un revărsat de ziuă strălucitor. Aparatul survola acum Mediterana, care avea o culoare albăstrie, sclipind sub săgeţile lui Apollo, acoperită de solzii spatelui imens, uşor arcuit, al îngheţatului peste al orizontului. Nori uşori, ca fulgii, atingînd suprafaţa apei, păreau că urcă din mare şi că plutesc spre înaltul cerului, iar formele lor calm-schimbătoare o populau ca nişte alaiuri de blonzi Neptuni, de violete Nereide, de delfini şi căluţi de mare din zăpadă, risipiţi în grupuri, în atitudini eroice. Pale scurte de vînt gravau cu

argint fiori de bucurie pe suprafaţa mării, iar dintr-un mic vas de comerţ torpilat urca o coloană solomonică de fum trandafiriu foarte dens şi strălucitor, de culoarea trupului Venerei. Jur-împrejurul vasului în flăcări, marea era presărată cu punctişoare negre: echipajul care se zbătea. Mai multe pete de ulei ce se întinseseră pe suprafaţa mării dădeau impresia unor capace de pian cu coadă, foarte mari, foarte netede, în care se reflecta toată limpezimea cerului. Fouseret vru să atragă atenţia asupra acelor oameni pe cale să se înece, însă Grandsailles adormise şi nu îndrăzni să-1 trezească. Copilotul îi explică lui Fouseret că în clipa decolării primiseră un mesaj în legătură cu acel naufragiu, dar că o acţiune de salvare nu era posibilă decît cu ajutorul unui hidroavion; fără îndoială că urma să apară vreunul, dar, pînă atunci, ei n-ar fi putut face nimic pentru a-i salva pe acei oameni. Grandsailles nu se trezi decît atunci cînd copilotul veni să le aducă măşti cu oxigen. Aveau să zboare foarte sus spre a evita eventuale întîlniri cu avioane italiene venind dinspre Pantelleria. în acelaşi moment, îi fu întins un receptor de telefon: Randolph dorea să-i vorbească.
— Allo! Vă vorbeşte Randolph. Nu vom avea nici o secundă la dispoziţie pentru a ne vedea o dată ajunşi la Malta. Vă voi înmîna încă de pe acum obiectul de care v-a vorbit Cecile Goudreau. Asta, în cazul în care nu mă voi întoarce din viitoarea mea misiune.
— Nu mă voi putea niciodată achita de datoria pe care o am faţă de dumneata, spuse Grandsailles.
Randolph păru că dă atunci nişte ordine radiofonistului, iar copilotul, după ce se înfuriase pe neaşteptate pentru motive care-i scăpară lui Grandsailles, îl ajută grăbit pe Randolph să-şi pună masca, şi-o puse apoi şi el şi reluă comanda. Randolph veni atunci să se aşeze lîngă Grandsailles, scoase din interiorul mantalei groase din piele o cutiuţă de lemn, ce părea a f i o cutie de medicamente, legată cu grijă cu mai multe rînduri de sfoară roşie, şi o întinse lui Grandsailles împreună cu o scrisoare pe al cărei plic era scris numele lui. Randolph si Grandsailles se priviră atunci, iar dindărătul monstruoasei complexităţi a măştii ochii lor apăreau identici, la fel de puri, căci nu se putea spune, pentru nici unul

dintre ei, ce anume le dădea mai multă strălucire, exaltarea sau răceala. Cuprinşi de acelaşi elan, cei doi bărbaţi îşi scoaseră mănuşile, iar mîinile lor se încleştară o clipă precum cele a doi luptători. Apoi Randolph se ridică, se duse să-şi reia postul la comanda avionului, iar aparatul coborînd la altitudine mai mică, putură să renunţe la masca de oxigen. Pentru că în felul ăsta îşi ciufulise părul, Grandsailles îşi scoase pieptenul din aur şi, servindu-se de hubloul din dreapta sa ca de o oglindă, îşi refăcu meticulos cărarea; brusc, reflexul acelei linii albe păru că ia foc la contactul cu pieptenul: un avion cădea cuprins de flăcări la scurtă distanţă de propriul lor aparat.
— Ce se întîmplă? întrebă Grandsailles pe vecinul său. Fouseret, pradă unei vii agitaţii, căscă rapid gura ca un
peşte scos din apă. Grandsailles îl auzea cu dificultate şi fu nevoit să-şi scoată vata din urechi.
— Tocmai am doborît un avion inamic! strigă Fouseret,
scos din fire.
— Nu mi-am dat seama să fi fost vreo luptă, spuse Grandsailles, isprăvind cu pieptănatul. Apoi îl întrebă pe Fouseret:
— Sper că n-am uitat copiile trimise de Cordier?
în clipa aceea, o izbitură violentă făcu să trosnească întreg avionul, aşa cum plesneşte o nucă mai înainte ca să i se sfărîme coaja, iar Grandsailles, ţinîndu-si pieptenul în aer, îl văzu pe Fouseret prăbuşindu-se lîngă el. Copilotul şi radiofonistul se repeziră amîndoi spre el. Era mort. Hubloul de deasupra lui era perforat de o linie curbă făcută din găuri mici si bine conturate, parcă ar fi fost coada unei comete îngheţate. Fouseret fu lăsat acolo unde se găsea, îl acoperiră doar cu halatul roşiatic pe care Grandsailles şi-1 pusese pe genunchi şi, pentru că

mîna lui Fouseret ieşea de sub acel linţoliu improvizat, Grandsailles o apucă pentru a o pune la adăpost de priviri. Mîna aceea era durdulie şi caldă încă. O strînse cu recunoştinţă şi o ţinu în mîna sa. în aceeaşi clipă, un spectacol halucinant îi acapara întreaga atenţie. „Malta!" Survolau la mai puţin de două mii de metri insula care suferise un înspăimîntător bombardament. Malta, Invincibila! Rugul orgoliului britanic, înconjurat de franjuri de spumă!
238
Randolph apărea acum ca aureolat cu un halo de divinitate, încins la roşu de fulgerele interioare ale furiei, însă strălucirea flăcării care îl lumina nu era decît incandescenţa mîniei dezlănţuite în lumea exterioară, ca focul însuşi. Nu-şi întorsese capul. Ştia oare că Fouseret murise? Tot aşa cum focul îi cunoaşte pe cei morţi! Epiderma umflată şi iritată a cerului era încă acoperită de îngrozitoarea erupţie a virulentelor antraxuri antiaeriene, în vreme ce ultimele raze cauterizante ale mitralierelor, dure şi lucitoare ca nişte scalpuri, fulgerau cele patru orizonturi cu profundele lor incizii în formă de cruce, spărgînd respingătoarele gălbenuşuri de ou prăjite în uleiul clocotit al tuturor tumorilor exploziilor, împroşcînd stelele cu puroiul vîscos al fumului lor dens şi însîngerat şi mînjind norii cu voma măruntaielor schijelor de obuz.
Mai jos zăcea oraşul mutilat, volute unsuroase de fum, ca nişte bucăţi de creier prăjite în unt încins, scăpînd din craniul explodat al marilor clădiri, casele cu ochii scoşi de invizibilele linguri ale bombelor. Ici şi colo, în cochilia goală a uneia din acele orbite căscate, rămăşiţele cîte unui pat se iveau aşezate într-un unghi bizar, de parcă pupilele imobilelor ar fi conţinut schelete de carbon. Zăcea acolo întreg, puternic precum pumnul strîns al Angliei, pe care nimeni, niciodată, nu-l va deschide cu forţa. O unică masă compactă, nu dură ca granitul care sparge, ci dimpotrivă fermentînd ca o uriaşă rană victorioasă, ca un colosal şi dantesc şvaiţer de sacrificiu, de culoarea sulfului, cu fiecare din găuri fecundată de moarte, cu fiecare din găuri şiroind de umori şi colcăind de vieţi ascunse, fiecare din vieţile sale fiind la rîndu-i străpunsă de gloanţe, sfîşiată în suflet şi-n trup, unul plin de săgeţile risipitoare ale răzbunării, celălalt de liniile sterile şi anxioase ale tetanosului.
Contele de Grandsailles, brusc conştient de faptul că mîna sa fierbinte ţinea un obiect rece si neplăcut, îşi întoarse privirea; era mîna lui Fouseret. O strînse cu mai multă putere! Randolph tocmai dăduse semnalul de aterizare.
Un locotenent şi un sublocotenent, englezi amîndoi, veniră în fugă pentru a-l întâmpina pe Grandsailles. Abia coborît din avion, spuse: „Am avut un mort." Soldaţii rămase-
239 1
ră nemişcaţi, în poziţie de drepţi, în vreme ce trupul lui Fouseret era scos şi aşezat pe pămînt; în timpul acesta cerul, care se întuneca, era inundat de liniştitele jerbe încrucişate ale unor puternice reflectoare, desenînd cruci imense, în a căror reţea complicată se puteau parcă citi semne de reprobare şi de milă faţă de turbulentele pasiuni ale oamenilor. Si s-ar mai fi putut spune că, din eroicele profunzimi ale istoriei Maltei, două imperturbabile şi gigantice picioare se înălţau spre mijlocul bolţii cereşti, picioarele Colosului din Rhodos, de mult timp dispărut, şi că din străfundul pieptului său de bronz se putea auzi ridicîndu-se o voce slabă, tînguitoare ca aceea a unui bătrîn suferind... Sacrificiul fiind consumat, ultimele sirene îndepărtate îşi încetară gemetele: alarma luase sfîrşit.
Contele de Grandsailles rămase o săptămînă la Malta, luîndu-se după prudentele sfaturi ale lui d'Orminy, în lipsa ajutorului lui Fouseret. Proiectele sale, conduse cu îndrăzneală şi neîngrădite de nimic din exterior, fură, datorită cutezanţei şi dispreţului său pentru moarte, încununate de un succes total. Se putu întoarce în Africa de Nord triumfător.
Randolph, după ce reuşise să-şi lanseze paraşutiştii deasupra Calabriei, fusese doborît la întoarcere, iar epava avionului său, culeasă din mare, fusese identificată fără posibilitate de îndoială. Scrisoarea pe care o lăsase Randolph pentru contele de Grandsailles spunea următoarele:

„Am presentimentul acut că misiunea mea în Calabria va fi cea din urmă. Dacă aşa va trebui să se petreacă lucrurile, v-aş fi recunoscător dacă aţi binevoi, la sosirea dumneavoastră la New York, să înmînaţi crucea ce se află în această cutie Veronicăi Stevens, să o informaţi despre soarta mea şi să-i spuneţi că n-am uitat-o nici o clipă. Veronica Stevens nu este nici amanta, nici logodnica mea, nu e decît o prietenă: nu m-a cunoscut decît pe vremea cînd îmi purtam casca si nu ne-am întîlnit niciodată altfel decît din întîmplare în timpul frecventelor alarme, în pivniţa unui imobil parizian. A dat totuşi impresia, în cursul acestor întîlniri, că simte pentru mine o mare afecţiune. Mulţumesc, noroc pentru noi amîndoi.
John Randolph." 240
Grandsailles sosi seara tîrziu la vila lui d'Orminy. Prinţul şi Cecile Goudreau îl aşteptau, roşi de nerăbdare şi de anxietate.
— Misiunea mea a fost în întregime încununată de succes, spuse Grandsailles cînd îşi revăzu prietenii. Fouseret, adăugă el, a fost ucis la ducere la bordul propriului nostru avion, Randolph a fost doborît la întoarcerea sa din Calabria.. . Dar ce se întîmplă aici? întrebă el, brusc alertat de primirea rezervată si aproape indiferentă cu care erau întîmpinate de către d'Orminy nişte veşti atît de senzaţionale.
— O revoltă arabă înăbuşită în sînge..., lansă Cecile Goudreau cu o anume şovăială.
— Ştiu, spuse Grandsailles, bănuind pe dată cele mai rele consecinţe.
— Broussillon e la închisoare..., oftă d'Orminy, profund preocupat şi pîndind atent reacţia lui Grandsailles.
— E foarte rău, spuse acesta sec. Nu era nevoie, adăugă el pe un sever ton de reproş, să-mi povestiţi toate astea în seara asta. Nu putem face nimic pînă mîine, iar eu am absolută nevoie să dorm. Sînt mort de oboseală.
— Trebuia să ţi-o spunem pentru a evita să te duci să-ţi petreci noaptea la bordul yachtului. Trebuie să rămîi aici din simple motive de securitate, observă d'Orminy. Sîntem neîncetat spionaţi si urmăriţi de la plecarea dumitale. Nişte arabi în serviciul poliţiei supraveghează constant împrejurimile casei.
— Voi dormi aici, spuse Grandsailles. Pe vas as avea sentimentul că sînt prizonierul celor doi paznici ai mei.
Se duse sus la culcare. La ora opt era în picioare si, luînd hotărîrea să dea drumul pichetului de gardă, coborî de îndată spre yacht. Nu departe de dig, un zmeu zăcea pe nisip, alături de sfoara lungă cu grijă încolăcită. Grandsailles, al cărui caracter capricios avea tendinţa de a-i exagera manifestările de excentricitate atunci cînd se simţea stingherit, nu putu rezista ispitei de a-1 ridica. Aruncă o privire rapidă în dreapta şi-n stînga si, nevăzînd nici urmă de proprietar, apucă zmeul cu o lăcomie copilărească, urcă în barcă Şi se îndreptă spre yacht. Acolo, le dădu drumul celor doi marinari, ordonîndu-le să-şi părăsească imediat postul. Deşi pă-
241
l
rură surprinşi, se supuseră fără să discute, neavînd în aparenţă nici un ordin contrar de la superiorii lor.
Un vînticel matinal înţepător începuse să bată, iar contele de Grandsailles, repetîndu-si mereu că situaţia era gravă şi că se cuvenea să cugete asupra ei, se strădui în zadar, după energia supraomenească pe care o desf ăşurase săptămîna precedentă, să se concentreze asupra chestiunii, fără să reuşească măcar să-i arate interes. Pe jumătate conştient, desfăşură mai multe lungimi din sfoara fixată de zmeul cules de pe nisip şi-1 lansă în bătaia vîntului. îl lăsă să zboare, îl făcu să coboare, îi dădu iarăşi drumul mai departe. Limpezimea cerului era totală; nu era nici un alt nor cu excepţia aceluia romboidal, ca un fulg capricios, pe care-1 ţinea la capătul sforii, cînd tremurător, cînd suspendat şi nemişcat. „Captiv!" exclamă Grandsailles, gîndindu-se la altceva, şi catadicsi să-i acorde mai multe lungimi suplimentare păsării sale de

pînză, ca şi cum aceasta 1-ar fi rugat stăruitor.
Cînd maistrul secund veni să-1 informeze pe conte că prinţul d'Orminy cerea să-1 vadă de urgenţă, Grandsailles o chemă pe călugăriţă şi-i spuse, încredinţîndu-i zmeul:
— Ţine-1 cît mă duc pe uscat — şi vezi să nu se încurce
sfoara!...
— Ce tip mai e şi Grandsailles ăsta... n-o să mă pot vreodată împiedica să-1 admir! exclamă d'Orminy dînd năvală în camera lui Cecile, cu braţele ridicate. Ştii ce face în clipa asta? N-ai să ghiceşti niciodată!
— Dar ce face? ţipă Cecile, pe jumătate speriată, pe jumătate amuzată de impetuozitatea în voia căreia prinţul se
lăsa rareori.
— Ei bine, zise el, prăvălindu-se într-un fotoliu adînc din piele, stil Vechea Anglie, contele de Grandsailles se joacă cu zmeul! Dar uită-te, uită-te chiar dumneata! Doar nu e rodul imaginaţiei mele: n-ar fi în stare să meargă pînă acolo!
Şi îi arătă fereastra cu degetul, însă Cecile Goudreau privea deja spre yachtul ancorat în golf şi exclamă:
— E de necrezut! Dar nu e contele... cea care ţine sfoara este călugăriţa!
— I-a încredinţat-o ei, pentru că tocmai i-am transmis că-1 aştept. Trebuie să ştie negreşit în mijlocul căror perico-

le se găseşte. Noi nu ştim unde ne poate duce cel mai mărunt lucru. Nici ce anume poate tîrî după el zmeul ăsta... Căci Grandsailles a pus mîna pe jucăria asta fără să se sinchisească să afle dacă îi aparţinea cuiva. Rezultatul: un tînăr arab îşi vede zmeul zburînd pe deasupra yachtului meu, iar acum îl avem la bucătărie urlînd de mama focului că i-a fost furat! Iar eu stau şi mă întreb dacă nu cumva băiatul ăsta face parte dintre cei plătiţi de poliţie şi dacă nu cumva se slujeşte de chestia asta pentru a face semnale jandarmeriei, de cealaltă parte a golfului...
în clipa aceea, contele de Grandsailles intră în încăpere:
— Faci într-adevăr din ţînţar armăsar! lansă el. I-am dat o sută de franci puştiului ăsta şi a plecat în culmea fericirii.
Se lăsă o tăcere jenată, apoi d'Orminy spuse:
— Nu voiam să ţi-o spun noaptea trecută, însă autorităţile au refuzat categoric să-şi pună viza pe paşaportul dumitale diplomatic; drept urmare, îti este cu neputinţă să pleci cu noi în America. Trebuie să acţionăm repede, căci Fmngois-Coppee ridică ancora mîine la ora cinci în direcţia Americii de Sud. Insist, mă înţelegi, insist să vii cu noi. A rămîne aici ar însemna pentru dumneata totuna cu a te sinucide. Nici Cecile, nici eu nu te vom abandona aici, înconjurat de duşmanii dumitale cei mai aprigi!
Cecile Goudreau, care fusese foarte afectată de moartea lui Randolph, începu atunci să plîngă pe tăcute.
— Mă întreb dacă este bine să plecăm, repeta ea neîncetat cu o voce răguşită, întreruptă de suspine. Colţul ăsta din Africa este încă Franţa!
— Nu mai sîntem aici la noi acasă, din moment ce a devenit imposibil să mai acţionăm, replică d'Orminy pe un ton ferm.
— A rămîne aici înseamnă a muri, mormăi Cecile, iar a pleca mă ucide.
Ţîşni în picioare, strigînd cu o voce confuză: „Franţă! Ce-ai făcut cu spada ta!" si se aruncă pe pat, scuturată de hohote convulsive de plîns.
Nici d'Orminy, nici Grandsailles nu făcură nici cel mai rriic gest de a o consola, căci privirea amîndurora se luminase brusc de inalterabila hotărîre de a pleca.

— îţi cer să-mi urmezi planul întocmai şi pînă la capăt, spuse d'Orminy, cuprinzîndu-1 pe conte pe după umeri. De data asta nu voi tolera nici o discuţie, continuă el cu o neobişnuită energie, căci n-avem de ales în privinţa mijloacelor. Fac pentru dumneata o manevră în care îmi risc viaţa. Tot ce îţi cer este să-mi procuri şase fotografii de-ale dumitale. Cu cît te vei agita mai puţin, cu atît va fi mai bine. Cel mai bine ar fi să rămîi aici cu Cecile şi să mă aştepţi pînă diseară.
Şi cum Grandsailles încerca să protesteze cu blîndeţe, prinţul d'Orminy îi zîmbi cu zîmbetul cel mai uman, cel mai saturat de afecţiune care va fi strălucit vreodată pe chipul lui de-a lungul întregii sale vieţi, şi-i spuse:
— Rămîi, măcar de data asta, şi joacă-te cu zmeul. Seara tîrziu, prinţul d'Orminy se întoarse aducîndu-i lui
Grandsailles ultimele noutăţi. Amîndoi, la fel ca Cecile Goudreau şi călugăriţa, care trebuia de asemenea să primească ultimele instrucţiuni în vederea plecării, umblau calm în lung şi-n lat pe puntea din spate a yachtului, oprindu-se la răstimpuri, apoi reluîndu-si pasul de plimbare. Luna plină tocmai se înălţase.
— E atît de frumos — parcă ar fi vara, spuse Cecile Goudreau.
Vorbeau toţi cu voce scăzută.
— Ascultaţi, spuse d'Orminy, aud un zgomot de vîsle... Ciuliră toţi urechea în linişte.
— Arabi, spuse Grandsailles, recunoscînd un vas de pescuit.
— Da. îi cunosc, spuse călugăriţa. E bătrînul Batta cu cei patru fii. Se duc să pescuiască tipări de mare si pleacă în aşa fel încît să ajungă la locul de pescuit la ora la care luna va fi la orizont.
Vasul se îndepărtă, înghiţit parcă de un soi de linişte suprafirească.. . O linişte lăptoasă... Se auzea doar plescăitul slab al apei lîngă coca vasului, ca un zgomot de salivă lunară. Zmeul scăldat de lună, părăsit lîngă bastingaj, semăna cu o rază stelară căzută chiar atunci acolo, ca un semn al zodiacului.
— Doamne, suspină Goudreau, pacea asta, frumuseţea asta... e mai mult decît poate cineva suporta, e nepămîntesc! Vom avea oare curajul de a pleca vreodată?

— Mîine, la ora cinci, spuse d'Orminy.
— Dacă nu cumva ajungem cu toţii la închisoare, spuse Grandsailles.
— Succesul misiunii dumitale la Malta îi va face să temporizeze puţin, să-şi lase timp de reflecţie, răspunse d'Orminy.
— Ce minune a fost Malta! zise contele, ridicînd involuntar vocea.
— Sst! spuse călugăriţa, mai pleacă încă un vas la pescuit de tipări.
— Mă tem că Broussillon o să facă pe turnătorul cînd va afla de moartea lui Fouseret, spuse Grandsailles la urechea lui d'Orminy.
Acesta, profund absorbit în gînduri, nu răspunse nimic şi se lăsă o lungă tăcere. Unul dintre pescarii arabi psalmodia în spaniolă un cîntec de jale. La fiecare pauză, cînd se întrerupea ca să-şi tragă sufletul, se putea auzi apa picurînd din vîsle.
Se murio mi esperanza Yofui al entierro Y encontre mi amor Que hiva en el duelo Ay,oy,ay...
— Ce-ţi mai face piciorul? o întrebă Grandsailles pe călugăriţă.
— încă mă mai doare, răspunse ea, încercînd să transfere greutatea corpului pe piciorul care tocmai suferise un atac de gută.
Brusc, îşi lovi acelaşi picior cu toată puterea de punte, închizînd ochii pentru a-şi stăpîni durerea, si exclamă:
— Aş fi în stare să plec în America pe jos, chiar şi într-un picior dacă trebuie. Aici pînă şi merlanii put a neamţ!
— Eşti aşadar fericită că pleci mîine? o întrebă d'Orminy, amuzat de accesul ei de nerăbdare.
— Mîine? întrebă călugăriţa. Aş fi vrut să plec ieri! conchise ea cu o furie comică.

Smulgîndu-se din gîndurile care-1 absorbiseră, d'Orminy îi luă arunci pe Goudreau si pe Grandsailles de braţ şi-i
245
trase sub punte, în vreme ce călugăriţa, şontîcăind de durere, se chinuia să meargă după ei, spre a nu pierde nici un amănunt din conversaţie.
— Ascultaţi-mă, spuse d'Orminy. Cu începere de mîine, nu mai trebuie să se afle nici un om din echipaj la bord, nimeni în afară de noi patru şi de trei marinari care ne vor duce pe uscat. La trei şi un sfert, o şalupă specială va veni după Grandsailles şi după călugăriţă pentru a-i conduce la bordul vasului Frangois-Coppee, care pleacă spre Buenos Aires la ora cinci. Căpitanul vaporului este la curent — nu a fost uşor, dar s-a făcut! Veţi pleca de aici îmbrăcat cu uniforma mea de locotenent de aviaţie. O dată ajuns la bordul lui Frangois-Coppee, vă veţi închide împreună cu călugăriţa în apartamentul format din trei cabine reţinut pe numele meu. în nici un caz nu veţi ieşi de acolo. Nu veţi avea altceva de făcut decît să ne aşteptaţi. Cecile şi cu mine nu vom veni decît în ultima clipă.
— Pentru ce trebuie să mă deghizez în uniforma dumitale ca să plec? întrebă Grandsailles.
— Pentru a nu fi recunoscut, răspunse d'Orminy. Chiar în dimineaţa asta mi-am pus casa şi yachtul la dispoziţia guvernului. Mîine, o companie de jandarmi va veni să preia totul. Vom fi supravegheaţi. Cînd vei pleca, spuse el adresîndu-se contelui, te vor confunda cu mine. Mi-am dat cuvîntul de onoare că nu ai intenţia să pleci, am obţinut în schimb promisiunea formală că nu vei fi supus la nici o violenţă în prezenţa mea; mă vor cruţa de acest lucru şi vor aştepta plecarea mea pentru a acţiona împotriva dumitale.
— Aşadar, au hotărît să mă aresteze? întrebă Grandsailles.
— Cam aşa ceva, răspunse d'Orminy.
Se făcu linişte, apoi Grandsailles întrebă pe un ton sceptic:
— Dar dumneata? Cum vei părăsi vasul în ultima clipă fără să fii reperat? Şi cum vei putea evita inspecţia poliţiei înainte ca Franşois-Coppee să ridice ancora? Toate astea mi se par nişte copilării!
— E treaba mea! spuse d'Orminy cu energie, făcînd un efort pentru a se ridica. Acum, amintiţi-vă ce v-am spus: cel mai mic pas greşit în desfăşurarea planurilor mele poate să
l 246
mă coste viaţa si în acelaşi timp să pună capăt devotamentului meu! Am oroare să am mereu aerul că fac speculaţii asupra primejdiilor care mă pasc pe mine personal!
D'Orminy se aşezase din nou si îşi sprijinea fruntea ridată de oboseală pe degetele deschise ale mîinilor sale ostenite, ce păreau mumificate de descurajare. Rămase astfel un timp. Cecile Goudreau se atîrnase de gîtul lui Grandsailles si-1 implora:
— Te rog, lasă-1 să acţioneze aşa cum înţelege el s-o facă! Lasă-1 să facă ce vrea măcar o dată!
— S-a făcut, zise Grandsailles, o să închid ochii la toate, dar cred că trebuie mai întîi să vă spun că în după-amiaza asta au venit nişte jandarmi ca să-mi aducă o scrisoare de la comisarul de poliţie.
— Ce? Şi ce ai răspuns? întrebă d'Orminy tresărind.
— Nimic, răspunse Grandsailles. Am refuzat s-o accept şi i-am trimis la plimbare.
— Asta n-are importanţă, spuse d'Orminy, se vor întoarce oricum mîine...
A doua zi de dimineaţă devreme, prinţul d'Orminy îi făcu o ultimă vizită lui Guillomet, şeful poliţiei, pe care-1 cunoştea din copilărie.
— Ascultă, bătrîne, îi spuse el, nu vreau să te împiedic să-ţi faci datoria, însă contele de Grandsailles este unul dintre cei mai buni prieteni ai mei. Oricare ar fi sarcina ta, îţi cer să nu faci nimic şi nici să nu laşi să se facă ceva înainte de plecarea mea. îţi reamintesc de asemenea că, aşa cum mi-ai făgăduit ieri, nici nu se pune problema ca să mă deranjeze cineva în cabină înainte de plecarea vasului Frangois-Coppee. E în joc onoarea femeii care pleacă cu mine. Cît

despre Cecile Goudreau, ea nu pleacă. Ţi-o încredinţez şi o las sub protecţia ta. Este o prietenă intimă a contelui şi persoana cea mai indicată pentru a servi drept intermediar între tine şi acesta... Ştii că este impulsiv şi cam dezechilibrat?
— Ştiu, răspunse Guillomet, ieri a refuzat chiar să citească mesajul, foarte curtenitor, pe care i 1-am adresat.
La ora trei, o şalupă de pe Frangois-Coppee veni să-i ia pe conte şi pe călugăriţă; Cecile Goudreau si prinţul d'Orminy rămaseră singuri la bordul yachtului. Marea rămînea li-
247
niştită, netedă şi lustruită ca o folie de plumb; cerul se confunda cu marea, iar imaginea oglindită a muntelui, de cealaltă parte a golfului, părea la fel de solidă şi materială ca muntele însuşi, ca şi cum simetrica excrescenţă a dublului său n-ar fi fost decît prelungirea inversată. La intervale depărtate, doar cîte o llissa mai sărea din apă şi făcea ţăndări acea iluzie a absolutului, încreţind suprafaţa apei prin placide cercuri concentrice.
— Mai avem două ore înaintea noastră, spuse d'Orminy. N-ai să ghiceşti niciodată ce am adus... (Se îndreptă spre un dulăpior, îl deschise şi scoase două pipe pentru opium.)... O să fumăm, asta o să ne calmeze nervii. De aici putem vedea tot ce se întîmplă dincolo.
începură amîndoi să fumeze.
Pe plajă, în faţa casei prinţului, un grup de jandarmi sta de vorbă. Printre ei se aflau cinci civili, trei bărbaţi si două femei. Erau cu toţii descumpăniţi şi agitaţi, aşezîndu-se pe nisip în poziţii neconfortabile doar pentru a se ridica apoi imediat; se aplecau pentru a aduna pietricele pe care le azvîrleau stîngaci în mare spre a le face să ricoşeze; se căţărau pe taluz pentru a se fotografia unul pe altul...
— Ce capacitate de agitaţie sterilă au fiinţele umane! exclamă d'Orminy, care poseda în schimb facultatea inversă de a rămîne nemişcat ca un manechin ceasuri la rînd.
— Bieţii de ei, spuse Cecile Goudreau, sînt teribil de stingheriţi. Dau impresia că au o nevoie disperată să-şi uşureze vezica, însă în realitate nu e vina lor; e limpede: nu au opium! Acum îl înţeleg pe Grandsailles: cînd simţi că ai ajuns la fundul sacului, că eşti complet disperat, ce poate fi mai excitant decît să te joci cu zmeul!
La ora patru şi jumătate, patru membri ai forţelor de poliţie se urcară într-o mică barcă, abia cuprinzîndu-i pe toţi, şi începură să vîslească în linişte spre yacht.
— lată-i deja, spuse d'Orminy, vin să-i aducă lui Grandsailles ultimatumul. Se gîndesc că eu sînt cel plecat şi că el este cel rămas la bord. Du-te să-i primeşti. Spune-le că domnul conte doarme, că îi vei remite mesajul lor şi că le vei aduce răspunsul său peste o jumătate de oră.
— Şi apoi? întrebă Cecile.
248
l
l
— îţi voi spune atunci, răspunse d'Orminy si se duse să se închidă în cabina lui Grandsailles.
Totul se petrecu aşa cum prevăzuse: jandarmii îi înmînară lui Cecile mesajul şefului lor, Guillomet, şi plecară înapoi aşa cum veniseră, oprindu-se la răstimpuri pentru a smulge cîte o algă roşie încolăcită pe extremitatea unei vîsle, sau pentru a lovi cu ajutorul vîslei vreo bucată de plută spre a o scufunda. D'Orminy rămase un timp cufundat în lectura mesajului lui Guillomet, care se adresa de data asta lui Grandsailles în termeni ameninţători, îl soma să părăsească vasul şi să se prezinte în faţa lui. La sfîrşitul mesajului, făcea totuşi apel la patriotismul contelui şi invoca chiar drapelul tricolor. D'Orminy se îndreptă atunci spre băruleţul yachtului, desprinse un mic drapel francez înfipt între două sticle de Amer Picon, printre alte steguleţe ale diverselor naţiuni, îl îndoi, îl puse într-un plic şi-1 închise aplicînd deasupra sigiliul cu blazonul lui Grandsailles, pe care contele îl lăsase pe birou.
— Uite, draga mea, spuse d'Orminy lui Goudreau, du-te pe uscat si înmînează-le plicul ăsta. Spune-le că te vei întoarce peste zece minute şi profită pentru a o şterge cît mai repede, fără o

clipă de pierdut; vei avea timp cît să urci la bordul lui Franţois-Coppee. Acolo, te vei duce drept la Grandsailles şi mă vei aştepta. Mai am două-trei lucruri mărunte de isprăvit aici, te voi urma însă curînd si voi fi la bordul lui Frangois-Coppee la o jumătate de ceas după tine cel mai tîrziu.
Cecile Goudreau intră pentru o clipă în cabină pentru a se pregăti; era în barcă deja cînd dădu semne de şovăială. D'Orminy o complimentă în legătură cu pălăria pe care şi-o pusese: un turban de voal de un cenuşiu de „piatră udă", terminat printr-o fîsie lungă ce-i cobora pînă la talie încingîndu-i-o si strîngînd-o ca o cingătoare.
— Pare cu adevărat o „ţinută de călătorie", spuse d'Orrniny, dar mai ales pare foarte parizian! De aici de unde mă aflu, clipind un pic din ochi, este ca şi cum aş privi o vedere panoramică a Parisului.
Rostind aceste cuvinte, d'Orminy se rezema de bastingaj, uşor aplecat cu bustul înainte, depăşind linia vasului,

aidoma uneia din acele binefăcătoare gargulii gotice de la Notre-Dame.
— Iar acum, fugi, draga mea. Pe curînd.
Schiţă un la revedere privind-o cum dispare, strîngînd tare din dinţi care, în lumina deja galbenă a soarelui de după-amiază, păreau încă si mai galbeni, de parcă mesteca o jumătate de felie de lămîie, ca si cum chiar acest fruct ar fi izbutit, în ciuda distanţei, să împroaşte cu picături acide ochii lor, ai amândurora. Jumătatea de lămîie a zîmberului lui d'Orminy se micşoră treptat, şi în curînd, din toată silueta prinţului, Cecile nu mai reuşi să distingă limpede decît fulgerele pe care le arunca în soare şevaliera sa din aur, semn că mai continua să fluture mîna pentru a-i spune la revedere.
Cecile Goudreau pipăi cu o anume nelinişte plicul, oarecum umflat, care conţinea drapelul. Contactul „moale", neaşteptat, pe care-1 oferea conţinutul său trezi în ea o inexprimabilă senzaţie de angoasă. După ce descrisese un larg semicerc pentru a ocoli un banc de recifuri, şalupa se îndrepta acum spre plaja unde stătea grupul de jandarmi. Cecile Goudreau înmînă plicul şi plecă aproape imediat, de data asta în direcţia portului Casablanca, pentru a urca la bordul lui Frangois-Coppee ca să-i întîlnească pe contele de Grandsailles si pe călugăriţă, care desigur că o aşteptau.
Chiar în clipa în care şeful de poliţie Guillomet, după ce desfăcuse plicul, privea stupefiat micul drapel tricolor pe care-1 ţinea între degete, singurul răspuns la scrisoarea sa ce-1 soma pe Grandsailles să se predea, Cecile Goudreau, aflată deja foarte departe în golf, întoarse capul pentru a mai privi o ultimă dată vasul prinţului d'Orminy şi încremeni văzînd zmeul imaculat, cald de soare, înălţîndu-se maiestuos deasupra yachtului. Se gîndi instinctiv: „O să se întîmple ceva oribil!" Dar nu avu timp să-si cristalizeze impresia de spaimă. O violentă explozie veni să sfîsie liniştea după-amiezii pe sfîrşite, o coloană neagră de fum urcă învîrtejindu-se de pe yachtul lui d'Orminy, care, după ce basculase violent spre proră, păru că-şi recîştigă pentru o clipă stabilitatea, în mijlocul flăcărilor care ţîşneau de peste tot, mai înainte de a se culca încet-încet pe o rînă. D'Orminy se sinucisese, aruncînd în aer cu dinamită sala maşinilor! .....

l
Cecile Goudreau nu-şi putea desprinde privirea de la flăcări, de la fumul negru de funingine ce se înălţa acum drept în văzduh, şi le striga celor doi marinari: „Repede, repede! Ce a făcut contele de Grandsailles nu ne priveşte! Repede! Trebuie să mă duc să-1 informez pe prinţ despre ce s-a întîmplat!"
— Sînt eu, Cecile, zise ea, ciocănind la uşa cabinei lui Grandsailles.
Grandsailles deschise.
— Ce se întîmplă? întrebă el, alertat pe dată de aerul complet rătăcit al lui Cecile.

— Ce se întîmplă? repetă ea pe un ton fatidic.
îl înconjură pe conte cu braţele, devenite la fel de energice ca cele ale unui bărbat, şi-1 trase spre o rază întîrziată de lumină ce trecea prin hublou.
— Vino aici, spuse Cecile, vino la lumină. Vreau să te văd, sînt curioasă să ştiu, măcar o dată, ce vor face ochii dumitale cînd vei auzi ce am să-ţi spun... Uită-te la mine, uită-te la mine, Herve!
Călugăriţa, victima unui nou atac de gută, se apropiase printr-o serie de şontîcăieli dureroase, dar agile.
— D'Orminy a fost arestat? riscă o întrebare contele. Şi, cum Cecile da din cap cu un înspăimîntător surîs de
femeie nebună, se gîndi imediat la ce era mai rău.
— înţeleg, spuse el, a încercat să scape, a tras asupra poliţiei si...
Cecile Goudreau continua să dea din cap, deşi o făcea acum cu mai multă încetineală si amărăciune, şi spuse în cele din urmă, rostind răspicat fiecare cuvînt:
— S-a sinucis în locul dumitale, şi-a sabordat vaporul. In clipa aceea, călugăriţa se lăsă să cadă în genunchi, sco-
ţînd un geamăt tinguitor care semăna cu strigătul intens uman, aproape copilăresc, al unui delfin atunci cînd este scos din apă, si îşi ascunse chipul în şorţ, încercînd să-şi înăbuşe un hohot de plîns descompus într-o înşiruire de sunete cîrîite Şi spasmodice, scurte, diminuendo, care porneau din nou la fiecare acces de lacrimi cu acelaşi geamăt iniţial. Pentru a se abandona mai bine disperării, călugăriţa, îngenuncheată pînă atunci, se lăsă în sfîrsit să alunece în poziţie aşezată. Cecile Goudreau, cu o încăpăţînare obsesivă pe care re-

centa doză de opium o făcea, fără posibilitate de îndoială, şi mai extravagantă încă, îi înşfăcase obrazul lui Grandsailles si, cu ghearele de la amîndouă mîinile, zgîria si frămînta conturul orbitelor uscate şi pline de vise ale contelui, ca şi cum ar fi sperat ca prin acest anxios masaj să smulgă de la el dovada vreunei slăbiciuni în mijlocul impasibilităţii sale. Repeta cu obstinaţie, totodată plîngăreaţă, linguşitoare si imploratoare: „Plîngi acum, haide, plîngi! Plîngi! De ce nu plîngi?"
Grandsailles, care suportase acest torent cu o stoică indiferenţă, opri brusc mîinile lui Cecile apucînd-o cu o singură mînă autoritară de amîndouă încheieturile mici şi livide, care doar asta aşteptau, şi spuse:
— De ce ai vrea să plîng în faţa unui gest care mă umple de orgoliu pentru prietenul meu?
Cecile îşi eliberă o mînă din cleştele acela care devenise afectuos, o ridică şi mîngîie o şuviţă din părul încărunţit, atît de rar ciufulit, al contelui, şi, privind cu ochii plini de lacrimi în fundul acelor ochi ce refuzau să plîngă, îi spuse lui Grandsailles, cu un accent de reproş nesfîrsit de blînd:
— Vezi... bietul d'Orminy... De acum nu vei mai fi nevoit să-i asculţi secretele greţoase!
Apoi se întoarse brusc, se îndreptă iute spre oglindă şi îşi potrivi voalul, cu aerul că se pregătea de plecare.
— Doar n-ai să mă părăseşti acum?
Cecile întoarse uşor capul spre conte şi răspunse, privindu-1 prin voalul ce-i acoperea deja chipul:
— Ba da, rămîn aici.
— D'Orminy voia să pleci cu noi; vrem să vii cu noi în America, porunci slab Grandsailles.
Modesta reacţie a lui Cecile faţă de acea slăbiciune fu să-si deschidă în mod precipitat mica poşetă pe care o adusese şi să scoată din ea mai multe fabuloase coliere de perle, pe care le aruncă pe pat cu un gest plin de sfîrseală.
— Uite..., spuse ea. Dă-i-le călugăriţei dumitale. îţi pot fi de folos. Eu nu mai am nevoie de nimic. Le aveam — indirect — de la d'Orminy. Erau ale amantei lui, contesa Mihakowska, ea

mi le dăduse mie. îţi mai aminteşti de înge-
252
rul acela? Şi ştii cum o silea să prindă perlele astea una cîte una... cu dinţii!
— Da, mi s-a spus deja povestea asta, dar nu i-am dat niciodată crezare.
— Cu toate astea, era adevărul curat. D'Orminy îi prindea mîinile la spate, ea se aşeza în genunchi... Dar ce importanţă mai au toate astea acum?
Cecile Goudreau redevenise ea însăşi. Dînd iarăşi conversaţiei o întorsătură banală şi mai cotidiană, ea nădăjduia să-1 facă pe Grandsailles să accepte perlele pe care el i le pusese la loc în poşetă şi pe care ea le scosese din nou azvîrlindu-le pe pat.
— Nu e un sacrificiu din partea mea să nu plec, urmă ea. Inima nu încetează să-mi repete întruna: „Nu e bine să pleci!" Mă reîntorc la Paris, la salonul meu de fumat opium — la muşchiul verde, cavoul meu de familie. Nu mai mi-e frică. Voi rămîne cu morţii.
în clipa aceea, sirena începu să geamă primul semnal de plecare. Invada îndelung întreg spaţiul si cînd se întrerupse, Grandsailles mai spuse, ştiind dinainte că orice efort pentru a o face să-si schimbe părerea ar fi fost de prisos:
— Plecarea noastră 1-a costat deja viaţa pe d'Orminy. Nu trebuie decît să-ţi scoţi voalul pentru a-ţi schimba cursul destinului. Sîntem aici în perfectă siguranţă. Am discutat o jumătate de oră cu comandantul. Peste cîteva ore nu vei mai putea pleca, chiar dacă o vei dori.
— N-o voi dori. Nu voi divorţa niciodată de sentimentele mele, răspunse ea repede.
— Ştiu..., spuse Grandsailles, încercînd cumva să se lase convins. Nici un sentiment nu te-a atras vreodată spre această ţară.
Cecile Goudreau se apropiase de el, gata de plecare, şi spuse atunci, cu o umbră de cochetărie descumpănitoare:
— Ce ştii dumneata despre sentimentele mele? Te-ai întrebat vreodată dacă n-am fost cumva îndrăgostită de dumneata?
Şi îi rîse în nas cu atîta candidă blîndeţe că păru pentru o clipă întinerită cu zece ani. îşi ridică voalul.
— Sărută-mă, oricum!
253
Se sărutară cu fervoare, apoi ea plecă. Iar Grandsailles îşi dădu seama că tocmai descoperise pentru întîia oară că fiinţa aceea autumnală putea trezi dorinţa.
Frangois-Coppee, la trei ore după ce părăsise portul Casablanca, naviga acum în largul mării sub cornul unei luni noi aspre, lucitoare, un pic deformate si ciobite, precum tingirea unei regine a ţiganilor.
„Nu mai vreau să mă gîndesc la nimic, vreau să dorm pînă la sosirea la Buenos Aires... De-ar binevoi călugăriţa să conteneasca cu bocitul!" Ea, care fusese atît de preocupată să plece, care atîta îl cicălise să plece înaintea tuturor, de cînd vaporul îşi ridicase ancora, iată că devenise de neconsolat.
PARTEA A TREIA Preţul victoriei
,Forta destinului"
în timpul celor douăzeci si trei de zile cît dură traversarea oceanului de la Casablanca la Buenos Aires, contele de Grandsailles uită aproape complet nu doar de episoadele intrigilor şi conspiraţiilor dramatice pe care tocmai le trăise, dar pînă si de faptul că era război. Incapabil să distingă limpede ce-1 aştepta dincolo de totala ceaţă a viitoarelor sale acţiuni politice, si cu acel absolutism capricios ce-i caracteriza cea mai măruntă dintre absorbirile şi abţinerile sale, contele decise să alunge din memorie tot ceea ce îi putea provoca fie şi cea mai mică neplăcere, lăsînd totodată cu viclenie o breşă deschisă reprezentărilor plăcerii.
Astfel, deşi îşi făgăduise o odihnă reparatorie, o vacanţă de „amnezie vegetativă" în limbul creierului, se pomeni năpădit curînd şi fără oprire de halucinante şi tenace evocări ale libidoului său, prea multă vreme interceptat de riscurile fulminante ale activităţii lui de zi cu

zi, ce fusese brusc întreruptă. Mintea lui Grandsailles deveni atunci în mod cu totul natural prada şi „hrana" unei serii de interminabile reverii posace — pietricele translucide ale aceloraşi mari teme de magie simpatică şi de posesiune de către succubi, pe care valurile le rostogoleau monoton pe nisip, ca pentru a le lustrui şi desăvîrsi... pietricele în culori şterse care se înverzeau ca nişte vechi pasiuni sclipitoare reînviind din cenuŞa uitării... Toate amintirile, reale sau închipuite, ale prolixelor sale experienţe amoroase, care se aşternuseră în dezordine peste plaja semipreţioasă a vieţii sale, se aflau acum regruPate şi aşezate de libidoul său în marele vas ierarhic şi opalescent al sibariticului său egoism, unde îşi îngrămădea co-
257
morile plăcerii tainice. Grandsailles putea, cu ajutorul unor mici lovituri constante şi îndemînatice date cu ciocanul obsesiei si cu dalta abstinenţei sale perverse, să facă să tîsnească după plac noi fulgere magice — obţinute totuşi cu preţul unei pierderi de retină cerebrală, de măduvă vizuală şi de substanţă medulară.
S-ar fi putut spune că ultima sărutare rapidă a lui Cecile Goudreau, ce produsese, în ciuda împrejurărilor dramatice, un efect atît de descumpănitor, îi aţîţase si acutizase toate simţurile; şi dacă din episodul cu Malta, încă evocat recent cu o asemenea densitate de emoţie, nu mai persista în memoria sa decît o pînză fleşcăită de păianjen acoperită de praf, ca şi cele trei pete negre şi sinistre ale celor trei camarazi morţi, totul vîrît oarecum într-un ungher întunecat al grajdului unde moţăiau animalele domestice ale instinctelor sale politice, în schimb neaşteptatul sărut al lui Cecile Goudreau rămînea foarte viu şi devenise o senzaţie mai reală decît atunci cînd o trăise. Era de parcă de fiecare dată cînd evoca imaginea lui Cecile, prin vălurile cenuşii care, din acea clipă, căzuseră peste chipul ei, ea ar fi avut puterea, în pofida timpului şi a distanţei, să-i aţîţe iarăşi dorinţa printr-o invizibilă limbă, iute, fierbinte si rece precum aceea a unui şarpe. Cum ar fi putut Grandsailles bănui vreodată un astfel de lucru? Atîtea seri lungi petrecute în sporovăială cu Cecile, singur cu ea, fără alţi martori decît cele patru capete ale celor patru piei de urs înecate sub satinul atmosferei propice salonului de fumat opium, si fără ca nici cea mai mică scînteie de dorinţă trupească să fi zburat vreodată pe deasupra colinelor, adesea foarte uscate, ale abstinenţelor sale prelungite...
Cecile îi apărea acum înveşmântată în atribute ce combinau nuanţe infinit de seducătoare de maliţiozitate şi de emoţie. Şi-o imagina adesea ivindu-se, tăcută şi docilă, cu frumoasele-i picioare desăvîrşite, din locuri unde îşi consuma cele mai gnostice orgii şi bacanale de închipuiri, şi se întîmpla destul de des ca la apogeul tulburătoarelor lor scene să fie tocmai chipul lui Cecile, delicat voalat în nuanţe de cenuşiu, care să înlocuiască în ultima clipă pe cel al onorabilei lady Chidester-Ames, care îşi împrumutase pînă atunci imaginea pentru a întrupa anumiţi fauni cu picioare perfecte
258
şi corpuri ambigui de hermafrodiţi, acoperite în blană moale, strălucitoare.
Dar, dacă imaginea lui Cecile ţinea acum hăţurile de aur ale extravagantelor cavalcade ale lascivităţii lui, înhămată la panterele tăvălite în noroiul perversităţii sale, o singură fiinţă părea, pe de altă parte, că se desprinde de acea parte din el însuşi, atît de torturată de josnice pofte, o singură fiinţă ieşea de fiecare dată mai victorioasă din fiecare din noile încercări ale dorinţei lui tot mai exigente, o singură fiinţă care începea să-i apară semidivină: Solange! Solange de deda, care-şi croise drum pînă la el prin toate zidurile orgoliului său, înarmată doar cu demnitatea, cu frumuseţea imaginii ei, imaginea ei nudă, trecînd peste şanţurile adînci, spinoase, mişunînd de viperele insultătoarei nedreptăţi a dispreţului în care contele încercase s-o surghiunească. Da! Nu-şi mai ascundea acum acest lucru; de cînd se afla la bordul acestui vapor, iar mintea sa, atît de mult timp absorbită de tragedia ţării sale, îşi regăsea răgazul de a zăbovi asupra ei, devenea conştient de faptul că simţea o profundă şi sinceră căinţă pentru purtarea inumană, inflexibilă şi nemiloasă pe care o avusese faţă de singura fiinţă care, o ştia bine, îl adora cu o pasiune devoratoare.

Solange de Cleda! Şi-o imagină atunci desăvîrşită, ca pe o transparentă fîntină Louis XIV, în care toate atributele personalităţii ei se preschimbau, în mod arhitectural, în acele preţioase metale pe care era „montat" spiritul ei, şi care îi serveau drept accesoriu şi piedestal. O privea şi nu o vedea: sculptată după o cerească geometrie, doar „mătăsurile" cristalului de stîncă al sufletului ei îi apăreau în toată limpezimea. Dar, dacă spiritul lui Solange, din pricina translucidei sale purităţi, îi părea din ce în ce mai inaccesibil simţurilor, tot ce se putea numi ornamentarea „fîntînii sale" nu îi mai apărea acum ca atribute uşoare şi virtuale. Dimpotrivă, fiecare frunză a pudorii ei şi fiecare ghirlandă a graţiei ei erau cizelate cu o mare fineţe şi cu o artă rafinată, ca într-o capodoperă de mare preţ, un giuvaier, astfel că motivele sculptate, executate cu grijă în metalul opac de pe margine, nu făceau decît să accentueze caracterul diafan, neted şi limpede al receptaculului care ocupa centrul fiinţei ei profunde. Cîtă

inflexibilă şi gratuită rigoare manifestase el faţă de ea! Voise să se căsătorească cu el? Ce era rău în acest lucru, dacă ea nu dăduse ascultare decît pasiunii? Oare ce n-ar fi făcut el însuşi pentru a deţine o fărîmă de autoritate în sufletul ţării sale — care, spre a-l pedepsi poate pentru orgoliul lui, îl condamnase la rîndu-i, cu o nedreptate pe măsură, la chinuitoarele elegii ale ostracizării!

Solange ar fi putut fi o incomparabilă soţie, după cum d'Orminy fusese probabil unul din cei mai buni prieteni ai săi fără ca el s-o fi bănuit vreodată, tot astfel cum Cerile Goudreau poseda calităţi demonice la fel de abile precum cele ale lady-ei Chidester-Ames în a trezi întortocheata magie neagră a viciilor sale.

Vaporul plutea în ritmul monoton al motoarelor. Ochii lui Grandsailles, care fuseseră dintotdeauna fixaţi pe exigenţele neîmblînzitului său caracter, se deschiseseră în sfîrşit sub efectul recentelor sale experienţe. Nu era însă prea tîrziu? în comparaţie cu milele de ocean Atlantic impasibil înghiţite la fiecare oră în plus a călătoriei, neînţelegerea cu Solange îi apărea încetul cu încetul ca o picătură de apă. sărată, tot mai mică pînă la evaporare, fără a lăsa vreo urmă în afară de un gust uşor amar.

„Doar pe ea am iubit-o", si-o repeta Grandsailles. Şi îşi făgădui să înceapă o corespondenţă amoroasă cu ea imediat după sosirea în America. Ar putea ea oare să vină după el? Şi acest om care nu avusese nici măcar un gînd pentru bietul Fouseret, care nu fusese în stare să verse o lacrimă la sinuciderea lui d'Orminy, îşi amintea acum cu nesfîrşită emoţie ultima frază pe care o auzise rostită de Solange atunci cînd, după ce o tratase atît de insultător, începuse să coboare scara fără o vorbă de rămas-bun. „Ai grijă de dumneata!" Renunţînd la orice efort de a se mai apăra, ea nu se mai gîndise decît la aceste cuvinte, rostite pe un ton atît de iubitor, atît de sfîşietor, atît de plin de tandreţe maternă.

Şi, în vreme ce Franţois-Coppee lăsa în urmă unul după altul efemerele vîrtejuri de spumă ale escalelor, contele de Grandsailles, regăsind lumina zilei după una din negrele şi tiranicele sale fantasmagorii senzuale, îşi mişca imperceptibil buzele pentru a-si repeta sie însuşi pe tăcute: „Ai grijă de

dumneata!" Fusese nevoie de un întreg ocean de amărăciune pentru a-i umezi ochii: „Trebuia ca amărăciunea şi dezonoarea războiului să mă dezrădăcineze pentru ca să te simt în sfîrşit prinzînd rădăcină în sufletul meu, Solange de Cleda!"

Pe plafonul cabinei, imaginea valurilor defila invers. Contele închise ochii şi, cu o acuitate vizuală neobişnuită, hipersensibilă, văzu cavalcade şi cortegii triumfale asemănătoare acelora descrise în Visul lui Polyphile şi pictate de Piero della Francesca. Dacă voia să cerceteze pe îndelete un fragment dintr-una din închipuirile sale, îi era de ajuns să-şi contracteze muşchii pleoapelor. Acest lucru părea să regleze diafragma optică a halucinaţiilor hypnagogice, astfel încît să-i permită să descifreze inscripţiile enigmatice ale fiecărui trofeu şi să guste motivele florale cizelate pe spiţele din aur ale roţilor carelor, ce se învîrteau în jurul butucului din agată

neagră, în care vedea limpede nişte vinişoare albe.
Datorită acestei facultăţi de a-şi stimula vizualizările pînă la atingerea unei orbitoare lumini, putea, concentrîndu-se asupra unui surîs fugar, să vadă imediat liniile unduioase ale turpitudinilor binecuvîntate gravate cu tot atîta claritate ca într-o sculptură de Carpeaux şi putea individualiza cele mai mici anomalii ale fiecăruia dintre dinţi, curaţi, umeziţi de salivă... imaginaţia sa umezindu-se la rîndu-i, dinte cu dinte. Putea chiar deosebi, prin vălurile ce le acopereau trupurile, diferitele nuanţe de trandafiriu pe care le vădeau sfîrcurile sînilor nimfelor ce dănţuiau.
Fiecare dintre carele triumfale de perversiune îi străbătea vedenia tras de creaturi diferite, druizi încununaţi cu frunze, ducînd vase de topaz din Orient pline cu „dorinţe lichide", licorni cu solduri femeieşti, tauri albi ca spuma laptelui, lei cu chip de înger... Cecile şi lady Chidester-Ames, înveşmîntate în piei de morsă, deschideau procesiunea, lăsînd să le cadă biciul din ramuri de mirt, care săpa urme în formă de mirt pe trupul nenumăraţilor sclavi ai metreselor lui, cărora Grandsailles le acorda cu mărinimie numele unor celebre amante din Antichitate. Cel ta Morgana, ce s-a preschimbat în rîu de lapte, Alimbrica, cea cu gingiile albe, blinda Hemophia, căreia îi plăcea sîngele, Corina, cea cu sîni de copil, şi Nacreea! însă, în mijlocul acestei mulţimi docile faţă

de plăcerile lui personale, se remarca un car, deosebit de celelalte, care era mormînt şi fîntînă a lui Adonis totodată. Pe acest car zăcea un tînăr cal al nefericirii, alb, iar pe acest cal stătea aşezată ca o regină Solange, fericită, dar un pic speriată, cu mîinile încleştate pe coama animalului, de teamă să nu cadă peste armata frumoaselor ei rivale de odinioară, însufleţite de gesturi elegiace. Solange de Cleda avea o rochie de aur azuriu, iar carul ei era tras de sase centauri din rasa lui Ixion înhămaţi cu ajutorul unor puternice lanţuri de bronz cu verigile plate — Dumnezeule! Ce minunate proporţii aveau acele lanţuri de bronz! Le împrumutase de la o pendulă Louis XVI, una din ultimele sale achiziţii înainte de a părăsi Parisul; contele de Grandsailles avea năravul de a-şi amesteca metresele pe care le posedase cu obiectele pe care le cumpărase.
„Nu există nici unul din sentimentele mele, repeta el adesea, ce n-ar putea fi sculptat în piatră; ele pot avea aerul unor harpii uşor cocoşate, dacă doriţi, însă cocoaşa lor formează un semicerc ornamental, iar întregul este încadrat cu nobile frunze de acant!" Solange de Cleda era de acum „Doamna".. . O evoca, înrădăcinată în cîmpia de la Creux de Libreux, cîmpia luminată, şi se gîndea la domeniu, în vreme ce ochii săi priveau cu dispreţ defilarea valurilor... Marea este amară pentru unii, pentru cei ce o iubesc, romanticii; alţii îi sînt ei amari, clasicii. Grandsailles făcea parte dintre ultimii, iar oceanul, stiind-o, se posomora de melancolie, pe cînd contele de Grandsailles zîmbea în preajma conciselor limite ale Noului Continent.
De la sosirea lor în America, Barbara Stevens, Veronica, Betka şi fiul ei, însoţiţi cu toţii de Miss Andrews, locuiseră pe o proprietate pe care o avea Barbara în mijlocul deşertului, lîngă Palm Springs. Acolo, în jurul haciendei, nimic nu putea evoca vegetaţia plină de muşchi şi ordonată din Franţa — nu era decît un spaţiu presărat la întîmplare cu stînci ce priveau cu găurile lor goale spre cerul aspru. Şi în vreme ce Barbara, pe care subita agravare a bolii ei de inimă o condamna la delicate precauţiuni, trăia constant în interior, Veronica îşi petrecea cea mai mare parte a timpului afa-

ră, obosindu-si inima în galopul calului, călcîndu-şi, ca să zicem aşa, inima sub copitele calului, ce smulgeau stîncilor scîntei de foc, sfărîmîndu-le apoi în cioburi de turmalină brută si speriind marile şopîrle regale, moi ca „o bucată de brînză din turmalină lustruită", care se strecurau fără a se răni printre spinii bătrînilor cactuşi trişti de pe margini. Seară de seară, aceşti cactuşi făceau să se profileze pe cer grupuri de gesticulaţii îngheţate de viae cruciş si de Pogorîri de pe cruce, detasîndu-se pe agatele amurgului.

Veronica îşi călărea calul murg, bombîndu-şi fruntea arcuită ca o ameninţătoare volută de obstinaţie, strîngînd între cleştii sidefii ai coapselor soldurile animalului şi contopindu-se cu el într-o comuniune brobonită de sudoare de centaur. Aşa trăia, călărindu-si himera si păstrînd o fidelitate absolută imaginii „omului cu chipul ascuns"; si, între întunecoasa si umeda adîncime a pivniţei casei de pe Quai des Orfevres, unde se cunoscuseră, si lutul calcinat, strălucitor, pe deasupra căruia calul nerăbdării ei îşi cabra speranţa, nu era decît deşert, eroică pustietate a dragostei, în fiecare seară, constelaţia celor trei diamante ale crucii pe care i-o dăduse se ivea pe cer, licărind. Oare sub ce latitudini îşi croia acum drum către ea acea cruce? Căci strălucea diferit, potrivit indeciziilor inimii ei. Cu saliva curativă, uscată de violentul exerciţiu ecvestru, Veronica ştergea una cîte una urmele cicatricelor ce însemnau obrazul eroului ei, pentru ca el să se poată elibera curînd de strînsoarea protectoare a căştii, care urma să se deschidă ca o coajă de ou. Atunci, el va veni către ea fără nici un alt stigmat în afară de cele ale gloriei. (Galop, galop, galop! Delir al galopului, pinteni, şei de castitate, amărăciune şi vînt — dă-i drumul mai departe!)

Două cortine erau pe punctul să se ridice deasupra îndepărtatului orizont al tragicei existenţe a Veronicăi. Prima dintre ele era neagră şi avea legenda: „Nimic nu e mai sigur ca moartea." Aceasta fu cortina de doliu a mamei sale, care muri din pricina bolii ei de inimă la o lună după sosirea lor în America. Cea de a doua din aceste cortine era un stindard de un alb imaculat; avea un puternic miros de lemn de santal şi se puteau descifra pe el cele patru litere greceşti, formate dintr-o împletitură de flori brodate, INMH, ce în-

semnau „virginitate". Cortina aceasta fu trasă în faţa unei fîntîni, pentru a masca ceea ce se ascundea în spate, iar acolo şedea Veronica, cu vălul ei sfîşiat fixat de corpul acestei fîntîni cu formă umană care era Adonis, într-un acces de timiditate si de pudoare virginală, Veronica îi zgîriase şi însîngerase obrazul, iar el, de ruşine, îl ascundea acum îndărătul a două ramuri de mirt.

Amorţita dragoste filială a Veronicăi fu trezită, la moartea Barbarei Stevens, de absenţa durerii, în acelaşi mod în care clopotele unei biserici trezesc uneori cîte un adormit exact atunci cînd încetează să mai bată. Veronica îşi iubea acum mama, pentru că nu-şi dăduse deloc seama de viaţa ei şi nu fusese cîtusi de puţin afectată de moartea ei. Privirea nefiindu-i înceţoşată de tulburarea emoţiei, Veronica putuse vedea „cu ce semăna asta", iar moartea îi apăruse asemănătoare imaginii pe care o păstra despre omul cu chipul ascuns. Astfel, pasiunea ei căpătă un aspect primejdios de morbid, veneraţia si dragostea crescîndă pentru mama ei se amestecau de acum cu pasiunea pentru el, iar existenţa unuia ajunse să nu fie mai îndoielnică decît moartea celuilalt, a mamei ei al cărei chip — care fusese un obiect atît de efemer — tindea deja să se şteargă, aceste două sentimente părîndu-i-se că sînt la fel de plăcute. Cruciuliţa căpătă sinistre reflexe de eclipsă si de stea a Venerei, iar fiecare din diamantele ei redeveni unul din cuiele Christului răstignit.

Căci s-ar fi putut spune că moartea Barbarei Stevens, departe de a linişti impetuoasa anxietate a fiicei, nu făcuse altceva decît să-i accentueze frenezia pînă la absurd, tot aşa cum acutizase fixitatea tuturor obsesiilor ei. Nesociabilitatea ei, de asemenea, devenise patologic de irascibilă. Seara, cînd se întorcea din cursele-i nebuneşti prin desert, Veronica alerga să se închidă în camera ei, speriată parcă la gîndul că cineva putea veni s-o deranjeze din visare. Ignorînd cu bună ştiinţă orice înţelegere, străbătea marele patio acoperit, năpădit de avocaţi, ziarişti şi oameni de afaceri care aşteptau în zadar, zi după zi, o întîlnife ce fusese fixată. De parcă ar fi fost posedată de spirite rele, cu chipul încruntat, Veronica trecea ca o vijelie, dînd abia de înţeles, după un gest vag al mîinii crispate pe cravaşa, că băgase de seamă prezenţa

celorlalţi. Din fericire, devotamentul total şi fără limite al Betkăi, energic secondată de Miss Andrews, compensa în parte totala nepăsare a Veronicăi. Betka luase asupră-şi să vegheze vastele interese ale bogatei moştenitoare şi izbuti să gereze afacerile prietenei ei cu o considerabilă înţelepciune. Veronica însă, departe de a-i fi recunoscătoare pentru sacrificiile si lungile ei ore de muncă, deveni bănuitoare. Da, Veronica începu să nutrească încetul cu încetul un profund resentiment împotriva Betkăi: Betka îşi băga nasul în treburile ei, deşi Veronica ştia că ea nu acţiona astfel decît în binele ei; Betka avea un fiu, iar acest fiu, după spusele Veronicăi, o detesta; Betka îşi lăsase sînii să i se îngreuneze; ea încerca să scotocească în ungherele inimii Veronicăi, îi plăcea prea mult să-şi admire propriul trup... Veronica îi purta pică mai ales pentru că refuzase cu încăpăţânare să-şi plece urechea la confidenţele pasiunii ei; niciodată, niciodată nu catadicsise să se apropie de delirul pe cale de a se naşte al Veronicăi.

în realitate, Betka nu avea altă vină decît pe aceea de a nu se fi pretat niciodată la acele efuziuni sentimentale care erau tocmai singurul lucru pentru care o voise ca prietenă. „Cîtă duritate!" tuna şi fulgera Veronica, neîncetînd să se consume tot repetîndu-si: „Cîtă bătaie de cap şi-a dat ca să evite să vorbească despre el — despre omul cu chipul ascuns!" La rîndul ei Veronica, orgolioasă cum era, ar fi preferat mai bine să moară decît să ia cea mai mică iniţiativă de a aborda acel subiect, fată de care îşi simţea prietena atît de amar ostilă; era ca si cum Baba, exclus astfel din viaţa lor comună, ar fi fost propriul amant al Betkăi!

Astfel, tacitul şi reciprocul lor refuz de a aborda singurul subiect esenţial sfîrsi prin a le despărţi, prietenia lor devenind tot mai aspră şi mai exaltată, mai exaltată si mai acută chiar decît fusese, pentru că era tot mai nesatisfăcută, afectată, morocănoasă, saturată de frustrare, ca un diamant închizînd în miezul lui cîteva picături de fiere. Betka, la rîndul ei, suferea în tăcere, roasă de cele o mie şi una de chinuri ale tuturor geloziilor, nu faţă de Baba pe care-1 uitase, ci faţă de acea sumedenie de plăceri centrifuge ale rotunjimilor umflate cu sînge din care este făcut omul şi despre care

ştia că menţin organismul biologic alert, intact si pur al Veronicăi într-o stare permanentă de expectativă halucinată, simţind-o totodată cum se îndepărta tot mai mult de propria ei viaţă. Da, bărbatul care avea să-şi facă apariţia dintr-o clipă într-alta nu va putea fi decît duşmanul ei, al ei care, pentru prietena ei, renunţase la bărbat — va fi mai mult decît duşmanul, va fi călăul ei. Că acesta putea fi impasibila creatură cu trăsături şterse aleasă de Veronica, sau un alt chip mai real, nu mai avea nici o importanţă — şi cît îl ura de mult, încă de pe acum! Căci acel bărbat, dată fiind preocuparea pentru absolut a prietenei ei, avea să marcheze între ele ireparabilul sfîrsit al tuturor lucrurilor, iar acest sfîrşit va marca începutul urii lor. O va urî pe Veronica — era oare cu putinţă? în aşteptarea bărbatului, Veronica şi cu Betka se certau pe tăcute în jurul copilului lor, copilul Betkăi; şi, în vreme ce amîndouă erau aşezate din profil, ca pe o camee antică înfăţişînd o scenă de circumcizie, una ţinînd copilul de braţ, cealaltă de picior, mîinile lor, în loc să ofere mîngîierile pe care le simulau, păreau mai curînd că se înfig în carnea copilului ca două gheare posesive. Cum aveau să-1 împartă oare, pe el care nu le mai deosebea în afecţiunea lui, de parcă ele ar fi format o singură fiinţă? Două, acolo unde nu trebuia să se afle decît una! Una pentru el, iar pentru ele, două! între Veronica şi Betka se juca seară de seară o mică dramă, urmată de amarul sfert de mandarină al împăcărilor — o constantă luptă care puţin cîte puţin venea de hac prieteniei lor. într-o seară în care Veronica se purtase cu Betka foarte urît, supunînd-o la cele mai rele capricii, ajungînd pînă la a o da pe uşă afară pentru ca, mai apoi, s-o implore să rămînă, făcînd-o să plîngă, consolînd-o si făcînd-o iarăşi să plîngă, Betka, copleşită de disperare, sfîrşi prin a exclama cu ranchiună: „Nu există ceva mai crud decît o fecioară!" Spunea adevărul, căci fecioarele au dinţi ascuţiţi, ciopliţi în formă de harpoane, iar gurile lor sînt cuiburi umplute cu săgeţi, pe care nişte Cupidoni le ascund în tolbe ţesute din mucus fin, pe care le poartă aşezate de-a curmezişul pieptului.

Altă dată, discuţia luase o întorsătură şi mai gravă, după ce Veronica lovise copilul peste picioare cu o şuierătoare lovitură de cravaşa. Cuprinsă pe dată de remuşcări, se năpus-
266
tise afară, îşi înşeuase calul şi o pornise la galop prin beznă, în toiul unei violente furtuni de nisip; iar Betka fusese nevoită la rîndul ei să galopeze după ea, temîndu-se că în starea de dezechilibru nervos în care Veronica se afla va fi ispitită să comită vreun act nechibzuit. Sfîrşise prin a o ajunge din urmă. Veronica, cu orbitele scăldate în lumina lunii noi, părea că nu mai vede si că ochii îi erau plini cu nisip. Pentru întîia oară Betka avu curajul să spună:
— Ai să o iei razna de tot dacă o să continui să te gîndeşti la îngrozitorul tău invalid. Ştii că ţi-am ascuns faptul că aveam cunoştinţă de oribila natură a aberaţiei tale, iar tu ne deteşti, pe fiul meu si pe mine, din pricina lui, căruia nu i-ai văzut niciodată chipul şi căruia nu i-ai auzit niciodată glasul!
— Ştiu că sînt bolnavă. Şi mă voi duce să văd un medic, dar nu ca să mă îngrijească, ci ca să-mi găsească ceea ce vreau! Nebună ce sînt!
Veronica rostise aceste cuvinte într-un acces de ciudă, redevenind totodată calmă, aşa cum se albeşte un fier încins la roşu — calmă şi concentrată ca o oarbă statuie a nebuniei, o dementă înlănţuită contemplîndu-şi himera... Apoi repetă:
— Medicul meu mă va ajuta să-1 găsesc! Tu, rămîi aici şi ocupă-te de fiul tău şi de tine. Eşti proastă. Voi pleca în căutarea „îngrozitorului meu invalid"... Am o pasiune pentru lucrurile făcute bucăţi. Chiar si cînd eram mică, am preferat mereu păpuşile fără cap. Insectele fac acelaşi lucru — le-am observat în deşert. Mutilare... ce frumos miraj! Doar zeii sfărîmaţi, statuile mutilate ale lui Apollo şi chipurile fără nas ale filozofilor au nobleţe. Cît despre tine, la fel ca Sfintei Agata la care mă uit în fiecare duminică la misiune, de fiecare dată cînd am vrut să te iubesc, am avut chef să-ţi tai sînii!
în ziua următoare, Veronica plecă singură la New York, Betka, copilul şi Miss Andrews rămînînd la Palm Springs. Se instala somptuos în reşedinţa privată din Park Avenue pe care o moştenise de la mama ei. Fusese mereu extrem de frig, ori ea dorea acum să fie înconjurată de un decor călduţ şi mîngîietor, ţesut din firele de iarbă ale capriciului si din penele iluziei. Adolescenta ei feminitate se apleca peste ferestrele sufletului; iar acesta, precum o turturea, se ducea şi se întorcea, aducînd în cioc şomoioage de paie nupţiale. S-ar
267
fi putut spune că Veronica îşi făcea cuibul si că, ascultînd de instinctul ei cvasianimal, era bine ce făcea.
Anticarii erau nişte păsărele ofilite, care purtau ace de cravată cu perlă la jabou şi o ajutau ceremonios să-şi facă cuibul, ţopăind, cu mîinile pline de porţelanuri ca nişte ouă de preţ, în jurul averii ei, în menuete în cursul cărora nu se spărgea niciodată nimic. Violenta viaţă de amazoană pe care o dusese pînă de curînd îi apărea acum ca un chin al lui Tantal, în care trupul ei impetuos se străduise în mod obscur şi deznădăjduit să se disloce, fără să izbutească niciodată. Basta cu pietrele tăioase ca nişte cuţite! Basta cu deşertul dragostei! Liberă, eliberată în sfîrşit de Betka, de copil, de cai, de soare şi de acel vînt arzător care îi întindea pielea obrajilor şi o făcea să scrîşnească din dinţi din pricina nisipului arid al rîurilor din vis, prevestind Nilul anotimpului ei uscat! „Acum sînt gata de mutilare, vreau să mă debarasez de ea."
în loc de asta, tot războiul fu cel ce cîstigă, angajînd de data aceasta propria ei ţară; iar Veronica simţi pumnalul rece al Japoniei pătrunzînd în carnea problemei ei personale, deschizînd o breşă îngheţată, care o închise pe aceea dorită a deflorării.
Cuibul ei fu gata chiar în ziua atacului de la Pearl Harbor. Şi, în vîrtejul fumului negru, printre scheletele de oţel ale vaselor americane, răsucite şi contorsionate precum braţele unor colosale stele de mare muribunde, răsturnate sub un cer lipsit de stele, Veronica simţi cum hotărîrea de a se jertfi pentru ţara ei îi mîngîie trupul cu flamurile unor antice victorii, iar voinţa i se

încordează, pocnind în vînt aidoma drapelului înstelat. Căci nu doar îşi iubea ţara, ci se şi identifica cu ea. Fîntîna lui Adonis? Mormîntul lui Adonis? El si numai el! Viu sau mort, real sau ireal, el rămînea singur şi unic în gîndurile ei, mai ales acum, cînd propriul ei chip avea la rîndu-i să fie ascuns de război, din moment ce, chiar în clipa în care se pregătea să-si deschidă fenta buzelor, avea să fie silită să se lase obturată de alba membrană a himenului jertfei, a măştii gîfîitoare ce conferă o notă ocultă chipurilor ajutoarelor din sala de operaţie.
Căci se hotărîse să devină infirmieră şi să ceară să fie în mod special afectată îngrijirii bolnavilor gravi. Voia să abor-

deze războiul prin ce avea mai acut şi mai tranşant de oferit. De altfel, în cursul celor două luni pe care le petrecuse la New York, văzuse sfîrşindu-se rapid resursele de seducţie ale oraşului. De cîte ori, în timpul acestei perioade, îşi spusese, încercîndu-şi puterile cu un cinism care nu i se potrivea deloc: „Pot în sfîrşit să scap puţin de epuizantul chin de a suporta aerul proaspăt şi sănătatea si-mi pot distruge ficatul în cea mai bună tradiţie burgheză, în atmosfera tonică si revigorantă a localurilor de noapte, cu un pai în colţul gurii, sorbind dintr-o băutură alcoolizată care-mi produce greaţă, dar care-mi dă, vreme de o oră si jumătate pe zi, iluzia că sînt inteligentă!"
Veronica lăsase să-i cadă dezgustată acel pai din colţul gurii si, în loc să facă turul localurilor de noapte, începu să-1 frecventeze pe doctorul Alean, un psihiatru cu care se împrietenise, după ce făcuseră cunoştinţă la bordul vasului Excalibur care-i aducea pe amîndoi în America. Aştepta de la el două lucruri: s-o ajute să-si regăsească echilibrul moral si să-i faciliteze, prin relaţiile sale, admiterea într-un serviciu spitalicesc.
Fără a fi frumos, doctorul Alean putea fi seducător prin vivacitatea inteligenţei, care-i dădea interlocutorului sentimentul că se joacă mereu de-a v-aţi ascunselea cu mintea lui pe întinderea prea plată si prea nudă a chipului, înnobilat de gîndul veşnic treaz, însă Veronica era ea însăşi prea la curent cu psihanaliza pentru a se lăsa înşelată de tendinţa lui firească şi inevitabilă către „transfer" şi reuşea să-si limiteze nevoia de a-1 vedea constant, pînă si de două ori pe zi, încadrînd-o în limitele unei simple prietenii încrezătoare, o prietenie căreia ştia că va fi obligată să-i sacrifice mult din ea însăşi, poate chiar prea mult, în clipa cînd medicul i-o va cere.
Tot ce dorise atît de mult să spună si nu putuse spune niciodată — Betkăi pe care o adora, dar pe care ajungea din acest motiv s-o urască — putea acum, trebuia chiar, s-o spună lui Alean, faţă de care nu simţea altă înclinaţie decît pe aceea la care o predispunea mărturisirea delirantelor ei închipuiri — mereu pe aceeaşi temă obsesivă a bărbatului cu chipul ascuns. Aceste mărturisiri o apropiau de el cu fiecare zi mai

mult, instalînd între ei o practică a confidenţelor care sfîrşi prin a face întrevederile lor tot mai indispensabile şi, încă şi mai rău, de neînlocuit. Cine altcineva ar fi ascultat-o într-adevăr cu atîta înţelegere clarvăzătoare? Iar atunci cînd, în cursul tratamentului, el fu nevoit să-i anunţe că avea să plece curînd în Africa pentru a se alătura armatei franceze care se lupta în Siria, pentru Veronica acest lucru însemnă o asemenea lovitură, iar reacţia ei fu atît de puternică încît păru incapabilă să-şi depăşească decepţia. Pentru a o obişnui cu ideea că va trebui în mod obligatoriu să înceteze de a se mai vedea, hotărîră să-şi rărească întrevederile, să le reducă la minimum. Melancolia Veronicăi fu atunci înseninată de luminile vii ale acelor interminabile nopţi fără somn, de-a lungul cărora insomnia, pentru ochii ce nu se închid niciodată şi în care viespile îşi fac cuib, lua neobosită loc alături de ea, în rochia ei cu trenă lungă, din care picurau una cîte una mărgelele orelor.
Alean o sfătuia cu insistenţă să se întoarcă la Palm Springs, însă Veronica se dovedea tot mai neînstare să se gîndească fără teamă la decorul în care murise mama ei. Unde erau energia, voinţa, acea perfectă si zglobie sănătate de pur-sînge care făcuseră din ea o fortăreaţă morală

de necucerit? Voinţa propune şi inconştientul dispune; iar în locul curajului activ pe care şi-1 făgăduise, părea că turnurile sufletului ei se năruiseră dintr-o dată, aşa cum la sunetele trompetelor fiilor lui Israel se prăbuşiseră zidurile Ierihonului. Căci cavalerul fără chip al obsesiei ce-i împresura sufletul isprăvise de făcut cele şapte ocoluri cerute în jurul pragului virginităţii ei. Plecarea lui Alean fu întîrziată, amînată zi după zi, iar această incertitudine deveni pentru Veronica si mai insuportabilă.
Se scurse astfel un an şi, treptat, starea mentală a Veronicăi se stabiliza, cufundîndu-se într-o nebuloasă confuzie a memoriei şi imaginaţiei. Aceste simptome de morbiditate endemică deveneau, după spusele lui Alean, cu atît mai alarmante cu cît Veronicăi părea că începe să-i „placă" să-şi caute refugiul în braţele propriei sale maladii psihice, ca în poala alinătoare a singurei soluţii. «,-<-« «
270
La ora douăsprezece si jumătate, ora masculină pentru un rapid aperitiv la King Cole Bar al hotelului Saint Regis, se întîlniseră Andre Marion şi Alean.
— Ce iei? întrebă Marion.
— Tocmai am comandat un Dubonnet. Dar tu?
— O să iau un old-fashioned, spuse Marion lui Dominique, barmanul.
Apoi, oftînd, se întoarse către Alean:
— Vezi, încep să mă adaptez. E whisky, apă şi zahăr. Nu e prea greţos şi are efect. Ştiu reţeta asta de un an.
— Ei, bătrîne, spuse Alean, ştii cine este aici?
— Atîţia oameni! spuse trist Marion.
— Ia ghiceşte cine? insistă Alean, cu un aer excitat.
— Cine? întrebă Marion.
— Contele de Grandsailles!
— Nu mai spune! exclamă Marion.
— L-am întîlnit ieri după-amiază la Frick Museum, răspunse triumfător Alean, agitînd repede cu linguriţa băutura old-fashioned a prietenului său.
— Nu era considerat mort? obiectă Marion, ronţăind nişte chips.
— Da, ştiu; potrivit unui ziar din Casablanca, se pare că s-ar fi sinucis făcînd să sară în aer yachtul prinţului d'Orminy.
— As, în vremurile noastre, toată lumea moare şi toată lumea învie, şi toată această lume sfîrseşte prin a se regăsi într-o bună zi aici. S-a spus că generalul Dutilleul a fost ucis într-un accident de avion. Ei bine, nu era adevărat! Şi Charles Trenet, cîntăreţul, 1-ai cunoscut?
— Ce i s-a întîmplat?
— Nimeni nu ştie nimic, spuse Marion.
Băură în tăcere. Marion o privi pe domnişoara de la vestiar şi spuse:
— De fapt, ce face Grandsailles aici?
— Nu vede pe nimeni, nu dă nimănui numărul său de telefon particular, dar locuieşte aici. Trebuie că e în misiune. Mi-a spus că va pleca în curînd... Trebuie s-o şterg, spuse deodată Alean, sînt în întârziere. Iau dejunul pentru ultima oară cu Veronica Stevens. Locuieşti la Saint Regis?
271
— Dumnezeule, da, deocamdată, răspunse Marion.
— Atunci îţi voi telefona, ca să fixăm cînd să luăm cina împreună. Nu-mi spune că nu eşti liber, eu plec peste trei zile în Siria. Ştiu un loc, un soi de bistro, unde se serveşte un rasol de burtă minunat!
— Mai dă-mi un old-fashioned, îi spuse Marion lui Dominique.
Alean spusese adevărul, căci, cu o săptămînă mai înainte, contele de Grandsailles sosise cu avionul în Statele Unite, venind din America de Sud. Luase două apartamente alăturate la

etajul nouă al hotelului Saint Regis, unul pentru el şi celălalt pentru călugăriţă; şi deja stive de pachete nedesfăcute cu grijă aşezate, provenind de la cei mai buni anticari, îi umpleau salonul. De la sosirea în America, sub pretextul că vrea s-o rupă cu trecutul şi să respecte uzanţele democratice ale ţării care îi oferea ospitalitate, contele renunţase formal la titlul uzurpat de prinţ d'Orminy şi nu păstrase, pentru uzul său curent, decît numele obscur şi discret de Jules Nodier, patronimul lui d'Orminy. în anumite împrejurări, îşi atribuia gradul de exofiţer de aviaţie al acestuia şi îi purta insigna, îşi asigurase totodată serviciile a doi avocaţi, care se băteau deja ca doi cocoşi japonezi pentru a-i fi pe plac şi care încercau să deblocheze o parte din averea pe care d'Orminy o transferase în Statele Unite cu ceva timp în urmă.
Noua sa existentă se anunţa foarte bine pe plan practic, însă New York-ul era pentru el lipsit de farmec. Dat fiind exclusivismul ce caracterizase mereu pasiunile contelui, nu mai exista pentru el vreun alt chip de femeie decît acela, prezent în memoria sa şi de acum adorat, al lui Solange de Cleda. „Viata este aspră, amară şi o grea povară departe de Solange", îşi spunea el. începuse să bea, el care fusese întotdeauna un model de sobrietate — de parcă ar fi căutat în strălucirea bătrînului armagnac o scînteie din spiritul locului absentei şi îndepărtatei sale cîmpii de la Libreux. „Există două lucruri pe care nu le mai pot amîna multă vreme, îşi spunea el în fiecare dimineaţă. Primul este să trimit prin valiză diplomatică o lungă scrisoare către Solange, pentru

a răscumpăra totul! Al doilea este să mă achit cît pot mai bine de datoria mea faţă de Randolph, anunţîndu-i Veronicăi Stevens moartea lui şi înmînîndu-i cruciuliţa. Cînd voi fi terminat cu această penibilă datorie, mă voi simţi mult mai bine! Prin intermediul doctorului Alean, Grandsailles obţinu o întrevedere cu Veronica. Alean îl prevenise pe Grandsailles:
— Este foarte iritabilă. Are nervii făcuţi praf, însă prospeţimea ei biologică ar trebui în mod normal s-o scoată din criză. Oamenii din această ţară sînt atît de intacţi încît îşi pot oferi luxul de a cădea din cînd în cînd. La momentul potrivit, nu scapă niciodată prilejul de a face cunoscută ora exactă şi nemiloasă a deciziilor lor.
— Ceea ce am să-i spun este foarte dureros pentru ea şi dificil pentru mine, spusese Grandsailles.
— Tot ceea ce poate contribui la a-i distruge visul nu-i poate face decît bine.
— Trebuie să te rog ceva, mai spusese Grandsailles, şi anume să fii amabil să nu dezvălui nimănui adevăratul meu nume. Mă aflu aici incognito şi toate afacerile mele ar putea fi compromise. Aminteşte-ţi că nu sînt decît Nodier, locotenent de aviaţie în retragere — chiar şi pentru Veronica.
Veronicăi, Alean îi spusese:
— Vine din Europa, are un mesaj pentru dumneata. Insistă ca să-ţi spună totul el însuşi — pînă şi numele.
Alean fu mirat că Veronica nu manifestase nici o reacţie. Parcă s-ar fi aşteptat la acest lucru. Purtîndu-i pică lui Alean pentru plecarea sa, nu-i mai arăta decît o rece detaşare şi, cu mintea dusă, nu se pricepu nici măcar să ascundă o oarecare nerăbdare de a pune capăt întrevederii. Alean pleca în Siria a doua zi, cu toate astea Veronica abia de-şi aminti de acest lucru.
Umanizat, îmbogăţit, luminat de îndepărtatele virtuţi ale măreţiei sufleteşti de care da dovadă Solange de Cleda, contele de Grandsailles simţea meschinăriile atee ale caracterului său evoluînd spre crucea stabilă şi centrală a credinţei adulte. Avea patruzeci şi cinci de ani şi se mira că se simţea năpădit de un sentiment nou inimii lui: mila. Este adevărat că acea milă conţinea vestigii de narcisism, căci începu prin a o exercita în primul rînd faţă de el însuşi, îşi spunea: „îm-

bătrînesc şi, pentru prima oară în viaţă, mă simt singur; cînd îmi petreceam timpul în acele retrageri prelungite si cvasimonacale la castelul Lamotte, societatea pariziană şi trivialele ei

pasiuni erau suficiente pentru a-mi umple singurătatea, iar saturnaliile metreselor mele dădeau tîrcoale în jurul patului meu de celibatar, sub ochiul vigilent al acelui buldog plîngăcios care este călugăriţa. Aici, nimeni nu mă cunoaşte, iar puţinele persoane pe care le-aş fi putut vedea trebuie să le evit din pricina degradantei infirmităţi a schimbării mele de personalitate. Călugăriţa e tristă. O ascunde cît poate mai bine, dar e tristă, şi se face tot mai urîtă!"
Cîndva, evoluţia acelei urîţenii, devenită prin forţa obiceiului invizibilă, nu fusese lipsită de un anume farmec diabolic, care exercitase asupra lui un soi de fascinaţie; însă, în actuala lui stare de spirit, Grandsailles nu putea decît să observe cu obiectivitate monstruoasa progresie a urîţeniei. Nu simţea faţă de ea decît milă, şi ăsta era un lucru cu care nu se putea împăca uşor! Nemaiavînd pe nimeni în preajmă pentru a-1 tiraniza, contele se credea brusc transformat într-un om slab. „Ştiu, ştiu! şi-o repeta el, e o criză de catolicism!" Dar, în loc să ia în considerare acest fapt nou aşa cum ar fi făcut-o altădată, cu teamă adică, aşa cum te temi de criză de sciatică, ajunsese să-şi dorească să se producă simultan şi sciatica si criza religioasă, astfel ca durerea fizică si durerea morală să se combine pentru a umple un pic înspăimîntătorul vid al existenţei sale.
„Oricum, am o frumoasă criză de reumatism!" îşi spuse el, încercînd să întindă piciorul bolnav care, de cîteva zile, îl silea iarăşi să schioapete din greu si să se folosească de baston, în după-amiaza asta, după o masă solitară în camera sa, dormise puţin şi se gîndea acum la trista datorie pe care trebuia s-o ducă la bun sfîrsit: să meargă la Veronica Stevens pentru a-i anunţa moartea locotenentului Randolph şi a-i înmîna cruciuliţa cu perle si diamante pe care acesta i-o încredinţase. „Oare unde am pus-o?" se întrebă Grandsailles si, sculîndu-se, dădu de ea imediat în primul sertar pe care-1 deschise. „E înduioşător, îşi spuse el luînd cutiuţa bine legată cu o sforicică, însă nu i-o pot duce în felul ăsta", şi încercă să-şi amintească dacă nu avea cumva o cutie de biju-

terii în care s-o poată aşeza. Deschizînd cutia, luă cruciuliţa între degete si o examina. „I-o voi duce pur şi simplu în palmă. E mai firesc aşa." Ce n-ar fi dat să fi sfîrsit deja cu problema asta! Căci nimic pe lume nu i se părea a fi mai deprimant decît scenele lacrimogene, în care s-o facă pe consolatorul, el, care se simţise întotdeauna atît de stîngaci în rolul ăsta. De fiecare dată, era nevoit să facă mari eforturi pentru a rezista poftei de a se arăta brutal, spre a sfîrşi mai iute.
Astăzi, totuşi, îşi făgăduise să împlinească această creştinească datorie cu o perfectă resemnare şi avea deja impresia că obţine în schimb o imperceptibilă plăcere a recompensei. După ce-si făcuse ucenicia în calitate de conspirator, avea oare să se iniţieze acum în exercitarea milei? Oricum ar fi stat lucrurile, simţea că acest nou rol era la fel de bine sortit eşecului ca şi cel dintîi. Cu toate astea, se hotărîse să-şi impună alte sarcini de acelaşi gen: să stea de vorbă cu călugăriţa, pentru a încerca s-o ajute să depăşească melancolia în care o vedea scufundîndu-se si pentru a-i oferi o şansă de a da la iveală motivele amărăciunii ei. Pe de altă parte, îşi amintea zi de zi de obligaţia morală de a-i scrie lui Solange de Cleda, spre a răscumpăra tot răul pe care i-1 făcuse.
„Poate că, îşi spuse el îndreptîndu-se către locul unde îl chema datoria, Veronica Stevens este o persoană agreabilă, iar vizita îmi va da prilejul de a înnoda o prietenie liniştită şi îmi va oferi decorul unui salon discret, unde mă voi putea duce să stau uneori de vorbă."
Cînd coborî în holul hotelului, contele îşi dădu seama că avea să sosească acasă la Veronica mai devreme cu un sfert de ceas. Vremea furtunoasă îi mărea setea, considerabil sporită în ultimul timp de constantele sale libaţii alcoolice. Cu cîteva clipe mai înainte, cînd era profund adormit, amorţit de o jenă stomacală, visase cu delicii cascade ţîşnind din straturi răcoroase de muşchi, braţe goale cufundate pînă la umeri în izvoare îngheţate, pe malul cărora creşteau tufe de mentă. Grandsailles intră la King Cole Bar spunîndu-si: „O să iau un pahar de apă minerală foarte rece, mi-am jurat însă că nu mă voi mai atinge de vreo picătură de alcool." Barul era la

ora aceea complet gol.
275
Un armagnac? întrebă Dominique văzîndu-l pe con-
Te că se apropie.
-Da, spuse Grandsailles, cedînd instantaneu ispitei. Asta
mă va repune pe picioare. Perspectiva acestei vizite mă îm-
bolvăveşte!
Osă fie iarăşi furtună, şi cînd e furtună aici nu e puţin lucru, spuse Dominique servindu-i armagnac-ul cu o mînă generoasă, umplînd paharul sferic deasupra liniei albe. Grandsailles îşi duse inconştient mina la obraz pentru a stăpîni senzaţia de înţepătură ce-l necăjea
Exteriorul reşedinţei private a Veromicăi Stevens era în stilul celor mai somptuoase case din vechiul New York, nu avea însă nimic ce ar fi putut-o deosebi de celelalte. Coborînd din taxi, contele era îngheţat pînă în măduva oaselor, iar crivătul tăios al iernii newyorkeze îi amorţea pielea, dîndu-i impresia că avea faţa mutilată. Impecabi a ţinuta a ser vito rului englez care veni să-i deschidă uşa îl impresiona favo-
Rabil. Grandsailles îîşi prelungi plăcerea de a-şi scoate încet
Mănuşile, simţindu-se apreciat pentru prima oară de săp-
Tămîni întregi, din străfundul celei mai impenetrabile rezer-
Ve, de către acel servitor cu ochii plecaţi. Precedat de ace-
Laş servitor, contele de Grandsailles străbătu două încăperi
Slab luminate şi fu introdus într-un lung coridor ce ducea
în salonul unde stătea în picioare Veronica Stevens cu spa tele întors, îmbrăcată în stiharul ei lung şi scrobit, înconjurată de trei ogari afgani negri culcaţi la picioarele ei ca pen
tru a o apăra.
Veronica era cu faţa spre oglinda cea mare de deasupra
Căminului şi observă imaginea lui în vreme ce se apropia. Cu-
loarul pe care Grandsailles trebuia să-l străbată pntru a ajun-
ge în salonul unde se înălţa calma siluetă a Veronicăi era o foar-
te îngustă galerie a oglinzilor, cu plafonul atît de înalt încît
părea că se pierde în beznă. Galeria era slab luminată de apli-
ce din cristal de stîncă, la două picioare distanţă unele de al-
tele; în plus, mici abajururi din mătase roz somon strîns pli-
sate, acoperite cu încă vreo cîteva straturi de voal de aceeaşi culoare, amortizau lumina, difuzmd-o în aşa fel încît te-ai
fi crezut sub apă pe fundul unui acvariu. Culoarul părea in-
terminabil şi, ca în vis, contele de Grandsailles înainta, spri-
276
jinindu-se greoi cu o mînă pe baston, mergînd cu dificultate, şi ţinea strîns în cealaltă palmă cruciuliţa cu perle şi diamante pe care trebuia s-o dea. La fiecare pas, simţea întreaga presiune barometrică din atmosfera încărcată de electricitate apăsînd puternic pe picior, iar la lenea amorţită provocată de digestie se adăuga incandescenţa grea a paharului de armagnac, care-i turnase în vene tot plumbul topit al ţării sale natale. Obsesia scenei căreia trebuia să-i facă faţă îl făcea slab şi stîngaci; ba mai mult, neglijase să pregătească dinainte modul în care urma să anunţe cumplita veste. Picioarele abia îl mai ţineau. Măcar de ar mai fi existat încă un culoar ca acesta de străbătut, pentru a-l face să cîştige un pic de timp! Dar era deja în pragul uşii şi nimic nu mai putea de acum amîna dureroasa lor întrevedere.
Pe prag se opri, surprins de imobilitatea Veronicăi, care nu făcuse nici un gest. Îi urmărise imaginea în oglindă? Cu siguranţă, căci chiar în clipa cînd se întoarse spre el, avu impresia că ea îl observase încă de cînd apăruse în fundul culoarului şi că-l cunoştea deja. Grandsailles nu avusese răgazul să încline capul spre a o saluta că Veronica se apropiase deja de el şi-l privea

în ochi, cu o expresie de atenţie lacomă şi de profundă uimire totodată. Părea că ştie sau ghiceşte vestea pe care contele venea să i-o aducă.
Tocmai în clipa în care el se pregătea să vorbească, Veronica, fără a mai aştepta primele sale cuvinte, îşi aruncă amîndouă mîinile înainte şi-o apucă pe cea în care contele strîngea cruciuliţa. Instinctiv, el şi-o retrase, năuc. Cum putuse ea ghici? însă nici un cuvînt nu era în stare, în chiar clipa aceea, să fie mai grăitor decît simplul gest de a deschide palma, ceea ce şi făcu. Veronica apucă cruciuliţa şi căzu plîngînd în hohote în braţele contelui. El o strînse la piept, cu acea suavitate învăluitoare şi simetrică pe care părea că o moştenise de la frunzişul ordonat al vechilor grădini franţuzeşti. Gesturile lui erau catifelate şi sobre ca cele ale unui copac protector, iar Veronica, în pofida capului înclinat şi efuziunilor nervoase, părea semeaţă şi liniştită precum un turn. Aşteptînd ca acest prim val de tristeţe să se potolească, Grandsailles continuă în tăcere s-o ţină strîns, în timp ce cu ochii distraţi, umezi de tandreţe, inspecta, printre şuviţele grele

ale părului ei ce-i atingea buzele, bogatul şi mîngîietorul ansamblu al salonului.
Afară ziua se întunecase şi începea să ningă, în vreme ce în interior totul părea că recapătă viaţă în căldura blîndă a celor două şemineuri de marmură neagră aşezate faţă-n faţă, trosnind la unison de la cele două focuri cu lemne simetric rînduite. Deasupra fiecărui şemineu, două oglinzi lungi şi paralele repetau la nesfîrşit, pînă ce se pierdea într-o imagine vagă, verzuie, imaginea stereotipă a grupului format din Veronica plîngînd în braţele contelui. Grandsailles zăbovi cu privirea asupra acestui cuplu, căruia flăcările mişcătoare îi împrumutau un soi de existenţă proprie, dînd totodată impresia că îi unesc pe cei doi într-o singură imagine tremurată. Cei trei afgani negri măsurau încăperea în jurul cuplului cu mişcări melodioase şi catifelate ca rezonanţele unui violoncel, iar prezenţa lor conferea scenei un straniu caracter de familiaritate.
Atunci, în clipa aceea chiar, se produse brusc ceva neprevăzut. Veronica se oprise din plîns, înălţase capul şi, cu ochii pe jumătate închişi, îşi apropie obrazul de cel al contelui, oferindu-i buzele, într-o clipită, Grandsailles pricepu teribila neînţelegere pe care o crease comportamentul lui şi, respingînd-o pe Veronica, exclamă cu voce înăbuşită, ca pentru sine însuşi:
— Nu, e îngrozitor! Nu este cu putinţă!
Zicînd acestea, îşi ridică iute mîna şi şi-o duse la obraz pentru a stăpîni o usturătoare durere la cicatrice, îh timp ce brusca mişcare pe care o făcuse pentru a se desprinde de Veronica făcu să-i cadă brusc bastonul pe jos. Temîndu-se că din pricina reumatismului nu se va putea mişca, nici nu încercă să-1 ridice si, fără ajutorul ei, şchiopată pînă la un divan de spătarul căruia se rezemă. Rămase acolo un moment, cu capul plecat, ruşinat parcă, cu creierul fierbînd de tumultul ideilor contradictorii ce-1 năpădeau. Stîngăcia tuturor acestor ultime gesturi îi stîrnise orgoliul, punîndu-1 în propriii lui ochi într-o situaţie umilitoare — chinuit de durere, legat şi prins în capcana jenantului afront al unei înspăimîntătoare erori de persoană.

Veronica nu încetase să-i observe cele mai mărunte gesturi cu o privire îngheţată şi inchizitorială, crezînd la rîndul ei că-i înţelege perfect atitudinea: se îndepărta de ea din cauza incapacităţii lui fizice! Era invalid, fie! îl iubea din acest motiv şi mai mult. Făcu un pas hotărît în direcţia lui şi, pe un ton dispreţuitor ce ar fi putut evoca vocea unei furii, de n-ar fi fost cea a pasiunii, la fel de imperativă, spuse:
— Dacă nu te-ai fi întors, aş fi murit poate de boala care mi-a torturat mintea vreme de un an! Te-ai întrebat vreodată ce înseamnă să iubeşti în felul ăsta? Cum poţi să te temi că nişte cicatrice sau leziuni de orice fel ar putea să creeze vreun obstacol între noi — cînd eu te-am putut iubi fără chip! Nimic nu mă va putea smulge din visul meu, acum cînd ştiu că delirul meu era realitate. Nu îţi poţi închipui cît am suferit, în starea de tulburare în care mă găseam,

pierdusem pînă şi amintirea privirii tale si, ca o oarbă, aveam nevoie, pentru a te recunoaşte, să regăsesc si să ating această cruce pe care ţi-o dădusem.
Duse cu ardoare cruciuliţa la buze, dar, în clipa aceea, toată violenţa păru că începe să i se scurgă şiroaie de-a lungul pantelor abrupte ale energiei ei spasmodice si hărţuite, ca şi cum întreagă această violenţă s-ar fi adunat în golul descurajării ei. începu să străbată cu nervozitate încăperea în sus şi-n jos, urmărită de privirea îngrijorată a celor trei cîini, de parcă ar fi fost pe marginea unui acces de nebunie, părînd că se străduie să evite anumite zone din ornamentaţia complicată a covorului oriental, unde dominau ca nuanţă şi motive rosul sîngeriu şi florile de lotus. Avea acum o expresie ameninţătoare, insultătoare şi copilărească totodată, şi un tremur delicat, ca un puf de teamă, îi cuprinsese corpul pe toată lungimea lui, făcîndu-1 parcă să se îndoaie sub greutatea părului, gata-gata să se frîngă în două. în sfîrşit, scuturîndu-şi cu efort coama de păr, ca pentru a se smulge din mutism — căci rămăsese brusc fără grai şi nu mai izbutea să se facă înţeleasă —, reuşi cu mare trudă să şoptească într-un murmur şuierător şi abia inteligibil:
— Fericirea e cea care mă face să plîng astfel — nu e nimic! O să treacă...

însă vocea i se înecă într-o şoaptă dureroasă, inarticulată, iar chipul îi încremeni într-un zîmbet ce devenea înspăimîntător. Abandonînd atitudinea de sfidare pe care o avusese o clipă mai înainte, se apropie de conte cam cu teamă, implorîndu-i parcă indulgenţa faţă de starea ei, pentru a-1 face s-o cuprindă iarăşi în braţe.
— Vai! spuse Grandsailles, sînt nevoit cu toate astea să-ţi mărturisesc totul...
— Nu! Nu! izbuti să strige Veronica. Nu! Te iubesc! Orice ai spune!
Contele de Grandsailles simţi că şovăie din nou, ţinînd în braţe trupul Veronicăi, cald şi dezirabil, precum trupul fierbinte, coroziv şi ofensator al nebuniei înseşi, în timp ce stăteau astfel, legaţi unul de celălalt prin perversitatea soartei, înghesuiţi unul într-altul de şarpele cu două capete al hazardului, Veronica se linişti cu ajutorul unor calme şi binefăcătoare lacrimi, a căror blîndeţe păru să-i lege cu şi mai multe lanţuri... Căci Grandsailles rămase criminal de tăcut si, prelungind-o astfel, neînţelegerea devenea cu fiecare secundă tot mai ireparabilă, în jurul lor, şi în ochii brusc însufleţiţi si imperialişti ai lui Grandsailles, fiecare bibelou, fiecare porţelan, fiecare ornament de cristal de stîncă, fiecare unghi aurit şi fiecare şuviţă din părul Veronicăi începu să scînteieze cu luminile malefice şi iridescente ale opalului, în fiecare obiect, de la florile de lotus ale covorului pînă la miezul însuşi al fiecăruia din fulgii de nea ce se înghesuiau dincolo de fereastră, văzu trosnind fulgerele concupiscenţei lui şi le simţi cum lasă o urmă cu fierul roşu — scîntei în adîncul celor sase ochi ai celor trei ogari afgani care se uitau la el cu un aer ispititor.
Ca un laş, Grandsailles se întreba: „Cum voi îndrăzni oare să-i spun acestei femei care tocmai şi-a regăsit fericirea, că bărbatul pe care crede că-1 vede în mine a murit, şi că, departe de a fi un consolator, eu nu sînt decît emisarul morţii? De ce să rostesc ireparabilul cuvînt care nu va face decît să distrugă această mare iluzie, fără să retuşez astfel mersul soartei?" Pentru ce să se condamne singur la înfrîngere, vorbind, cînd nu avea altceva de făcut decît să tacă pentru a-şi asigura salvarea? Căci Veronica era extrem de frumoa-

să — şi chiar de n-ar fi fost, febra ardorii sale ar fi fost suficientă pentru a-1 face s-o dorească... Era atît de plăcut să nu ştie care din ei era în braţele celuilalt, care din ei era cel mai înşelat... Atît de mare era plăcerea unei asemenea confuzii de sentimente si personalităţi. Era foarte puţin din el în numele de care se folosea, tot atît cît era în falsa amintire pe care ea i-o păstra, fără chip, ireală... Cuprinzînd atunci în mîini obrazul Veronicăi, o sărută cu întreaga ştiinţă desăvîrşită a experienţei sale amoroase şi, prin sărutarea studiată a unui uzurpator şi a unui trădător, pecetlui pioasa minciună caritabilă si supremă pe care avea să se întemeieze unirea vieţii lor viitoare.

în dimineaţa următoare, contele de Grandsailles primi o scrisoare din Franţa, de la notarul său Pierre Girardin.
„Dragă Domnule de Grandsailles,
Cînd veţi primi această scrisoare, cîmpia dumneavoastră de la Creux de Libreux va fi atins culmea distrugerii. In mîinile implacabile ale cotropitorului, dezvoltarea instalaţiilor miniere şi a industriilor de război, şi mai devastatoare încă, a distrus deja toată regiunea vechilor podgorii şi a domeniilor Saint-Julien, ca şi toate pădurile învecinate care au fost doborîte în întregime, fără a cruţa vechiul izvor ale cărui ape curgeau acolo şi pe care vă făcea plăcere să-1 numiţi, amintiţi-vă, «fîntîna lui Adonis». Toate astea nu mai sînt acum decît un teren inaccesibil, împrejmuit şi apărat cu sîrmă ghimpată şi cabluri de înaltă tensiune. Ce s-ar fi întîmplat oare cu terenurile de la Moulin des Sources dacă i-ar fi aparţinut tot lui Rochefort? Moara, fiind cheia alimentării hidraulice, ar fi fost deja, fără nici o îndoială, convertită în mare centrală electrică. Deocamdată, se pare că am putea fi cruţaţi de această eventualitate; măcar e o treabă amînată.
E de datoria mea să vă informez, în această problemă, despre curajul, loialitatea, spiritul de sacrificiu şi de fidelitate faţă de toate ideile dumneavoastră de care, în pofida dificilelor împrejurări actuale, n-a încetat să dea dovadă Doamna Solange de Cleda. De fiecare dată cînd am avut de a face cu o problemă litigioasă, Doamna de Cleda mi-a făcut cinstea de a mă căuta şi mi-a pus mereu, invariabil, aceeaşi uni-

că întrebare: «în ce sens ar fi acţionat contele într-un asemenea caz?» Şi, făcîndu-mă modestul dumneavoastră interpret, i-am transmis dorinţele dumneavoastră — cruţarea cîmpiei de la Libreux si re/istenţa — şi mi-a dat întotdeauna ascultare fără şovăială, orbeşte aş putea spune, şi adesea chiar fără să vrea să-mi asculte sfaturile de prudenţă atunci cînd era posibil să ne atingem mai deplin obiectivul.
Imediat după bal, Doamna de Cleda a venit să se instaleze la Moulin des Sources şi n-a mai plecat de acolo. Primul lucru pe care 1-a făcut a fost să poruncească, ştiind că este una din cele mai scumpe dorinţe ale dumneavoastră, să fie replantaţi cei trei sute de metri pătraţi cu stejari-de-plută. Plantarea a fost făcută în cele mai bune condiţii de vreme: ploi mici, întrerupte de scurte perioade de soare cald. Au fost însărcinaţi cu munca asta fraţii Martin şi ei au ales stejari foarte tineri din crîngul Saint-Julien, pe care i-au transplantat, fiecare cu bulgărele său mare de pămînt argilos avînd aceeaşi bogată consistenţă ca acela de la Moulin des Sources. Toţi au prins rădăcină şi, după aceste şapte luni, o dată cu ivirea recentă a noilor frunze, au atins statura unui omuleţ. Tatăl fraţilor Martin, care este acum paralizat de braţul drept, a venit să-i vadă duminica trecută şi a declarat că, dacă iarna va fi blîndă şi «aerul nu va fi tăios», vor fi taman buni, la vremea cuvenită, să fie însemnaţi pentru recoltarea plutei.
Dragă Domnule Conte, nu mi-aş putea aroga dreptul să mă hazardez în speculaţii referitoare la nefericitele relaţii dintre dumneavoastră şi Doamna de Cleda. Cu toate acestea, conştiinţa nu mi-ar da pace dacă, după cele ce am putut zi de zi observa în legătură cu conduita sa şi afla despre starea sa, ar trebui să vă las să ignoraţi faptul că Doamna de Cleda se ofileşte, roasă de lipsa de indulgenţă şi de clemenţă pe care i le-aţi arătat. Niciodată n-am auzit-o făcînd nici cea mai mică aluzie la natura suferinţelor sale, însă ochiul sănătos şi avizat al ţăranului din noi ne îngăduie să ştim, doar văzînd uşoara răsucire a frunzelor sale superioare, că un arbore suferă de mălură uscată. Doamna de Cleda are nobleţea de a suferi fără a face vreun gest, ca cel mai frumos şi mai fragil dintre toţi arborii nou plantaţi pe domeniile durn-

neavoastră. întocmai ca pentru unul dintre ei, implor compasiunea dumneavoastră. «Prince maintient.»
Primiţi, vă rog, dragă Domnule Conte, expresia necondiţionatului şi foarte afectuosului devotament al umilului

dumneavoastră slujitor „
' Pierre Girardm.
Nici nu primise bine contele această scrisoare a notarului său că se si aşeză şi îi scrise lui Solange de Cleda cele ce urmează:
„Dragă Solange,
Nici un bărbat nu a fost mai umilit, mai crud covîrsit de soarta sa decît sînt eu scriindu-ţi această scrisoare. Da, sînt obligat, tocmai cînd am luat-o în căsătorie pe Veronica Stevens, să-ţi mărturisesc că te iubesc. Dragostea mea pentru tine nu mai este de acum artificialul produs al divagaţiilor creierului meu. Te iubesc aşa cum ar fi trebuit să te iubesc dintotdeauna, ca pe o soţie. Şi mai trebuie să am curajul de a-ţi spune că această abominabilă ţesătură de absurdităţi nu este fructul delirului. Am încercat eu însumi în zadar să mă trezesc din acest coşmar. Vai, nu! Căsătoria mea este la fel de ineluctabil de reală ca şi pasiunea mea pentru tine. Oricît de incredibile ţi s-ar putea părea toate astea, surprinzătoarele împrejurări în al căror angrenaj hazardul nesăbuit mi-a antrenat deciziile ţi-ar apărea şi mai fantastice încă. Trebuie cu toate acestea să ştii că o stimez pe Veronica, că am contractat faţă de ea datorii sacre, a căror împlinire, asigurîndu-i fericirea, mi se arată a fi singurul mijloc de a răscumpăra o dublă greşeală pe care am comis-o, şi faţă de aceea care îşi împarte viaţa cu mine, si faţă de o altă persoană, astăzi dispărută, pe care am trădat-o şi care îşi pusese încrederea în mine.
Dragă, frumoasă, iubită Solange, îngăduie să mă adresez ţie astfel, pentru cea dintîi, singura şi cea de pe urmă oară, acum cînd voi începe să cunosc nefericirea de care ai avut parte, acum cînd dispreţul va risipi în ochii tăi amintirea mea, acum cînd îmi va fi pe veci cu neputinţă să te mai uit! Negrul îşi aminteşte de alb, tenebrele — de lumină, remuşcarea — de conştiinţă, iar tu eşti de acum conştiinţa mea, mea luminată, Franţa-Solange! Buze de floare — iată
283
amintirea pe care ţi-o păstrez, atunci cînd în seara despărţirii noastre le-am condamnat la tăcere, tratîndu-te atît de nedrept. Buze de iasomie!
Un singur lucru mă consolează: aş fi putut să mă cruţ pe mine însumi de ruşinea de a-ţi spune că te iubesc, şi n-am făcut-o. Această mărturisire condamnă si pedepseşte pe veci orgoliul ce mi-a dominat întreg cursul vieţii. Şi este bine aşa. A nu-ţi spune totul ar fi fost prea josnic din partea mea. Adevăratul meu portret moral te va face să-ţi pierzi toate iluziile generoase. Acum, ţine minte că sînt înfrînt, că încă mai aştept un cuvînt de la tine, dacă îţi mai rămîne unul măcar pentru a mi-1 spune. Dacă nu va fi aşa, sînt dinainte resemnat să nu mai ştiu nimic despre unica fiinţă pe care am iubit-o vreodată, şi pe care o ador.
Te salut cu respect. Mulţumesc, Doamna mea, pentru stejarii pe care i-ai plantat.
Herve de Grandsailles"
Luna de fiere
Ploile de octombrie ale celei de-a doua toamne de totală ocupaţie germană nu conteniseră de două luni si irigaseră din belşug cîmpia de la Creux de Libreux. Nopţile de veghe la luminare erau lungi ca o zi de post, aspră era pîinea sub ochii nemţilor, amar era surîsul, iar în cutele adînci ale mîinilor ţăranilor, bătătorite şi parcă de o vreme anchilozate, sălăşluia un pic de ţărînă — suficientă pentru a da adăpost seminţelor răzbunării.
Era ciudat lucru să vezi svastica cusută pe mîneca unui adevărat nazist, care păzea un cuib de mitraliere, clădit din saci cu nisip şi acoperit cu un mic înveliş din tablă ondulată, instalat în colţul străzii ce ducea la vechiul cimitir din Libreux. în fata acestui post de apărare, o micuţă cabană din zidărie adăpostea alţi doi soldaţi germani, detaşaţi acolo pentru a supraveghea acel du-te-vino al ţăranilor care, pentru a merge din partea de jos în cea de sus a satului Libreux, trebuiau să traverseze zona rezervată unor lucrări, majoritatea secrete în acea epocă de febrilă industrializare de război. Era ciudat să vezi acel autentic specimen de soldat nazist, aşa cum nu mai fusese văzut decît în fotografiile pe jumătate neclare ale cotidianelor sau în acelea, mai atractive, ale rotogravurilor din reviste. Era cu adevărat de necrezut. Şi, cu toate astea,

soldatul nazist era acolo, într-adevăr acolo, răbdător aşezat, cu spatele grăsuţ strîns de centironul de piele şi privind de sub marginea căştii cum cade ploaia pe drumul plin de acel pămînt noroios, preţios ca aurul, secretul fertilităţii cîmpiei, dar pe care o considera desigur cu dispreţ ca pe o năpastă pentru o întreagă naţiune civilizată, din mo-
285
ment ce o contempla cu ochii lui albaştri ca cerul, pătaţi de absenţa noroiului, nişte ochi sterilizaţi şi castraţi de sălbatica curăţenie a autostrăzilor fasciste. Era într-adevăr ciudat, chiar halucinant, să-1 priveşti pe acel nazist, atît de nepotrivit în acel loc, greoi aşezat în faţa armei sale, ca o bonă grasă tricotînd cu zel si cîrpind ciorapii invaziei şi ocupaţiei.
Şi era nostim să-i vezi pe cei doi fraţi Martin, atît de înalţi şi de zdraveni, trecînd de două ori pe zi, la dusul si la întorsul de la munca lor la Moulin des Sources, prin faţa nazistului care, cunoscîndu-i, nu-i mai silea să se oprească pentru a arăta permisul de trecere. De fiecare dată, în timp ce al doilea tăcea, cel mai mare dintre fraţi, dînd scurt din cap, îi striga soldatului — de la o zi la alta cu mai multă ură: „Merg bine treburile?", asasinîndu-1 cu privirea ce ardea ca o îmbucătură de usturoi. Căderea nopţii devenea lugubră pe cîmpia de la Libreux, fiecare fiind nevoit atunci, în fiece sat, să se întoarcă acasă. Pînă şi micile cafenele, odinioară atît de animate, trebuiau să închidă la un sfert de oră de la rugăciunea de seară, în schimb, legăturile de familie care avuseseră tendinţa să cam slăbească în cursul ultimilor ani, acum se strîngeau, sub constrîngerea nenorocirii si a inamicului de afară, într-un mănunchi solid, compus din rădăcini, din sudoarea umanităţii şi animalităţii domestice, şi avea culoarea, morala şi aspectul zgrunţuros al unui cartof, ca pe vremea fraţilor Le Nain.
Afară, sub un cer lipsit de stele, peisajul de la Libreux absorbea ploaia ca pe un balsam. Cicatricele îndepărtatelor anotimpuri de seceriş şi de cosit al fînului dispăreau, în vreme ce în interiorul fiecăreia din bătrînele ferme, zidurile începeau să lase apa să se prelingă prin rănile prost îngrijite ale mai vechilor crăpături. O pată mare umedă tocmai pătrunsese în inima clădirii de la Moulin des Sources si ieşea la iveală pe peretele principal, chiar la întretăierea arcurilor marii bolţi ce servea de plafon la sufragerie, care fusese la începutul secolului al XVII-lea trapeza mînăstirii Iezuiţilor numiţi cei ai Mîngîierii. în ciuda mai multor straturi de tencuială albă, se putea încă distinge un relief mare dreptunghiular înfăţişîndu-1 pe Hristos culcat pe piatra de mormînt, cu chipul întors spre cer, drept ca o bară de fier, avînd în par-
286
tea scobită inscripţia cu litere latine: „Rigida Rigor Mors Est." Uriaşa pată de mucegai care pleca de la intersecţia planurilor bolţii se întindea peste jumătate din acel relief, cobora vertical pe perete, într-o linie lungă şi îngustă, pînă la dalele podelei, dînd astfel impresia că ar curge şiroaie din rana făcută în coasta lui Hristos. Oare cîtor scene le fusese martoră această boltă, de-a lungul vicisitudinilor vremii! Chiar de curînd, bîrfele din satul de pe cîmpie o populaseră cu amintirea orgiilor lui Rochefort, aflat în veşnică stare de beţie, certîndu-se si luîndu-se la bătaie în timpul pantagruelicelor sale ospeţe cu haremul trivialelor şi conciliantelor sale favorite cu ochi şi mîini roşii, în general mai mult sau mai puţin însărcinate.
De cînd fusese achiziţionată de către Solange de Cleda, Moara îşi redobîndise austera demnitate din trecut. Această femeie reputată a fi cea mai elegantă din Paris o rupsese cu societatea şi se retrăsese aici, după nefericitul bal al lui Grandsailles la care nu asistase. Trăise de atunci într-o simplitate cvasimonahală. în seara asta, în jurul orei şase, Solange stătea aşezată la masa cea mare, rotundă, din sufragerie, acoperită cu un covor ciocolatiu-negricios la culoare. Purta o rochie grena şi plîngea. Ţinea în mînă scrisoarea contelui de Grandsailles. îndărătul uşii de la bucătărie, întotdeauna uşor întredeschisă, menajera ei Eugenie, care tocmai tăiase un iepure, îşi observa stăpîna, în timp ce sîngele şiroia din gîtul animalului într-o strachină de lut smălţuit. Genie, cum i se zicea, avea mînecile suflecate şi, uitîndu-se cînd la Solange, cînd la iepure, scotea suspine adînci de tristeţe. Căci riguroasa ei educaţie catolică o

învăţase că lumea este o vale a plîngerii, iar ea credea că lacrimile sînt la fel de salutare pămîntului şi vegetaţiei sufletului cum e ploaia ogoarelor şi cîmpurilor. Trufa subterană se îndesa printre rădăcinile stejarului, melcul lăsa bale, bălegarul fumega, cimitirul putrezea, conservele se conservau, sîngele iepurelui picura... Solange se opri din plîns auzind clopotul de la portiţa curţii cum trezeşte lătrăturile lui Titan, si galenţii grei de lemn ai unuia din fraţii Martin plescăind prin noroi pentru a se duce să-i deschidă musafirului. Curînd, vicontele d'Angerville intră în sufragerie, îmbrăcat în costumul său de ca-
287
tifea verde-măslinie, ţărănesc. O sărută pe Solange pe frunte, pe palma fiecăreia dintre mîini, apoi din nou pe frunte.
— îmi îngădui să mă duc să mă întind o oră înainte de cină? în timp ce mă voi odihni, voi încerca să reflectez la ce putem noi face, la răspunsul pe care trebuie să-l dăm mîine nemţilor. Nu-i mai putem duce cu vorba. Maestrul Girardin pare să fi primit veşti şi dispoziţii secrete. Va veni la ora nouă şi îşi va petrece seara cu noi.
— Bine, dragul meu. Am de altfel o scrisoare de scris în timpul ăsta, spuse Solange, întinzîndu-i din nou fruntea ca să i-o sărute.
După ce el ieşi, trase lîngă ea lampa cu gaz şi, cu o mînă ce lupta din răsputeri să calmeze tumultul pasiunii, scrise:
„Dragă Herve — iubitul meu, este oare un vis să te pot numi astfel? Să ştii, iubitule, că din scrisoarea ta n-am reţinut decît primele tale cuvinte de dragoste, ce vor rămîne întipărite în inima mea pînă dincolo de moarte. Chiar şi atunci cînd viermii vor fi mîncat această inimă, vor trebui să piară şi să dispară în fundul sicriului meu, luînd forma literelor pe care le-au devorat, într-atît este de adevărat că acest înscris trebuie să fie şi va fi cea de pe urmă realitate ce-ar putea fi ştearsă din existenţa mea. Franţa-Solange! Buze de iasomie! Dacă pasiunea căreia îi dai glas pentru mine s-ar putea preschimba în certitudine în biata mea minte încă mult prea incredulă, aceste frumoase cuvinte ar trebui să fie suficiente fericirii mele pentru tot restul zilelor. Nu vreau, nici nu trebuie să rostesc nici cea mai mică vorbă de iertare. Eşti stăpînul meu. Dacă soarta a vrut ca Veronica să fie soţia ta, nu doar că accept acest lucru, dar voi şti, prin faptele mele, să respect această căsătorie. Dacă, totuşi, dragostea ta pentru mine este aşa cum o spui, infidelitatea ta în gînd faţă de ea nu poate fi agravată de alte scrisori şi îndrăznesc să-ţi cer să continui să-mi spui că mă iubeşti, îndrăgind cîmpia de la Libreux, învăţ să te ador mai bine. Chiar azi dimineaţă, am încălţat nişte cizme înalte din piele neagră pentru a mă duce pe ploaie să văd tînăra pădure de stejari-de-plută: unii au atins exact înălţimea mea.
Implor o sărutare pentru buzele de iasomie ale lui
, ...;;,,..;.. -_....., Solange de Cleda"
288
După o frugală şi tăcută cină cu d'Angerville, Eugenie adună firimiturile în palmă, împături faţa de masă, iar masa rămase din nou acoperită cu covorul ciocolatiu de nuanţă închisă. Solange scoase scrisoarea, lipită, din corsajul rochiei grena şi i-o întinse lui d'Angerville.
— Această scrisoare, spuse ea, trebuie să-i parvină cît mai repede contelui de Grandsailles.
D'Angerville, luînd scrisoarea, îi mai reţinu cîteva clipe mîna lui Solange într-a sa; în timpul ăsta Genie, care arunca din cînd în cînd o privire din fundul afumat al bucătăriei prin uşa întredeschisă, nu-şi putea lua ochii de la dreptunghiul imaculat al plicului pe care se întîlniseră mîinile lui Solange şi ale lui d'Angerville, dînd impresia că menţin în mod nedefinit un contact lipsit de cea mai măruntă sugestie de mîngîiere. Vicontele d'Angerville trăia la Moulin des Sources. Cu trei luni mai înainte, dăduse fuga către ea în mare grabă, alarmat de o criză de profundă disperare pe care Solange părea că nu are deloc voinţa de a o depăşi. De atunci n-o mai părăsise. Nu ar fi îndrăznit, căci mintea lui Solange era predispusă la bruşte si extreme schimbări de dispoziţie, iar extazul perioadelor de euforie — o stare de semiinconştienţă fericită — era aproape la fel de neliniştitor ca starea sufletească ce-i urma, în cursul căreia

sentimentul zădărniciei existenţei şi angoasa ei depresivă o ţintuiau la pat, unde rămînea zile la rînd, cu jaluzelele trase. Ştiind că Solange avea ceva pe suflet să-i încredinţeze, d'Angerville afişă o atitudine de calm si indiferenţă. Rumegînd parcă alte gînduri, trăgea cu coada ochiului la Genie, care la rîndu-i îi observa din bucătărie, şi păstră o lungă tăcere, în sfîrşit, Solange zise cu voce scăzută:
— Contele de Grandsailles s-a căsătorit recent cu Veronica Stevens în America.
Solange îl privea ţintă în ochi pîndindu-i reacţia, însă ochii lui d'Angerville păreau încă pierduţi în indiferenta contemplare a bucătăriei. Solange îi urmări privirea, moment în care Genie trase uşa gata s-o închidă şi dădu drumul la robinetul de la chiuveta pentru vase.
— Contele este căsătorit, repetă Solange. Sînt însă fericită, continuă ea cu ardoare, foarte fericită, căci tocmai mi-a
289
explicat totul într-o scrisoare; soarta 1-a silit s-o facă, dar numai pe mine mă iubeşte! Ai auzit ce-am spus?
— Te ascult în continuare, răspunse d' Angerville, am descoperit însă de cîtva timp că, ascultîndu-te, mă gîndesc la mine însumi.
— Ce înţelegi prin asta? întrebă Solange. Sînt atât de egoistă încît să nu mă intereseze niciodată propriile tale sentimente? Da, probabil că la asta te gîndeşti! Dar poate că, dragul meu, urmă ea cu amabilitate, nu îndrăznesc să-ţi pun întrebări pentru că ştiu deja răspunsul!
Şi brusc, Solange apucă în pumnul ei mic pieptul cămăşii lui d'Angerville şi-1 trase energic spre ea, pentru a-1 sili să mărturisească:
— Mă iubeşti, Dick?
D'Angerville îşi plecă privirea peste covorul întunecat la culoare pus peste masă, unde dădu cu ochii de plicul alb adresat contelui de Grandsailles.
— Da, spuse el, te iubesc de opt ani de zile.
Se făcu o scurtă tăcere, iar atunci cînd reîncepu să vorbească, s-ar fi putut spune că acei opt ani de zile îi goliseră vocea de orice urmă de emoţie:
— Abia adineaori — atunci cînd m-ai întrebat: „Ai auzit ce-am spus?" — am înţeles cu certitudine că nu voi putea avea niciodată nici cea mai mică speranţă. Dar trebuie măcar să recunoşti că, de cînd ne cunoaştem, este pentru prima oară că m-ai surprins neatent la ce spui. Trebuie să mă ierţi! Am urmărit dragostea ta pentru Grandsailles pas cu pas. Am încurajat-o chiar, atît cît stătea în puterile mele şi atît cît a fost cu putinţă, dar niciodată încă n-am văzut la tine pasiune care să radieze mai mult, care să fie mai oarbă decît atunci cînd mi-ai anunţat vestea acestei căsătorii! Cu ce fanatism persişti să crezi în el! Şi ce drept am eu să îndrăznesc să-ţi vorbesc astfel?
— Ei, haide, dragul meu..., spuse Solange.
Se apropie şi îşi rezemă capul de sînul rochiei grena a lui Solange. Rămaseră astfel fără a mai schimba o vorbă, în vreme ce lumina lămpii cu gaz începea să pîlpîie tot mai slab în jurul fitilului, care atîrna răsucit şi pe jumătate consumat, în faţa lor, apa infiltrată lucea pe perete aidoma urmei li-
290
picioase a unui uriaş melc de noapte. Din bucătărie răzbătea zgomotul ligheanului pentru spălat vase ce era golit şi al farfuriilor ce erau stivuite cu faţa în jos pe suportul pentru uscat. De îndată ce se făcu iarăşi linişte, Solange strigă:
— Genie!
— Da, Doamnă?
— Poţi servi cafeaua.
Genie aduse cafeaua, Solange si d'Angervile rămînînd în timpul ăsta unul în braţele celuilalt pînă ce Genie se reîntoarse la bucătărie, în clipa aceea, Titan latră în curte, iar clopotul sună uşor.

— Trebuie să fie Girardin, zise d'Angerville, punînd o lungă sărutare pe fiecare din mîinile lui Solange.
Uşa se deschise şi apăru Girardin. Cu paşi mărunţi şi grijulii, pătrunse în sufrageria mare, rece şi neprimitoare, şi, după ce se înclină cu o curtoazie ce părea întotdeauna afectată din pricina unui exces de sinceritate, se aşeză pe dată fără fasoane între Solange şi d'Angerville, scuzîndu-se totuşi:
— Mă aşez între dumneavoastră pentru a vă vorbi mai comod amîndurora.
Genie aduse imediat o altă ceaşcă de cafea pentru Girardin şi o sticlă de coniac vechi.
— Genie poate să rămînă, spuse Solange lui Girardin. Poate si trebuie să audă totul, avînd în vedere riscurile pe care ea şi fiul ei au acceptat să şi le asume pentru noi si pentru proprietate. Aşază-te, Genie, o rugă ea.
Genie, care turnase cafeaua si coniacul, se aşeză la celălalt capăt al mesei, spinii orgoliului ascuns sclipind în irisul ochilor de culoare cenuşie, înainte de a-si începe povestirea, Girardin îşi frecă zdravăn obrazul cu palma mîinii, turtindu-şi de mai multe ori nasul în toate sensurile, parcă adunîndu-si gîndurile în sîngele ce îi umfla dureros venele de pe frunte şi conferea chipului său o nuanţă purpurie. Apoi, strîngîndu-şi tare bărbia între degetul mare si arătător cu un aer concentrat, îşi găsi o poziţie şi se întoarse spre Solange:
— în după-amiaza asta, începu el, prin intermediul lui Broussillon, profesorul comunist care a evadat de curînd din Africa şi a rămas în contact cu doamna Cecile Goudreau, am primit două scrisori de la contele de Grandsailles. Martin

vi-a adus-o pe una din ele, cealaltă îmi era adresată mie. Am ars-o imediat, după ce mi-am luat cu mare grijă cîteva note. Contele mi-a transmis instrucţiuni secrete, pe care le voi considera drept ordine. Aceste ordine îmi transmit să înmînez copiile tuturor fotocalcurilor ce se află în mod secret în posesia mea unei organizaţii comuniste însărcinate cu sabotarea întregului plan de industrializare a zonei superioare şi inferioare a platoului de la Libreux.
— Am impresia că asta va complica încă si mai mult situaţia în ceea ce priveşte proprietatea doamnei de Cleda. Gîndiţi-vă la represalii, obiectă d'Angerville, apucînd mîna mică şi nervos crispată a lui Solange.
— îngăduiţi-mi să vă spun că eu cred exact contrariul, observă calm Girardin. Ce pretinde Gauleiter-ul referitor la terenurile de la Moulin des Sources? Să-i fie livrate cele trei mari ecluze ale Morii pentru a permite electrificarea cîmpiei. Asta reprezintă, o ştiu, o mare forţă în mîinile inamicului, iar pînă acum v-am sfătuit, în numele onoarei, să-i opuneţi un refuz si o rezistenţă categorice, cu riscul aproape sigur al unei exproprieri imediate şi nemiloase, însă, de acum, aşa cum v-am spus, sînt de părere contrară, căci, în perspectiva acestui proiect de sabotaj la care vom participa cu toţii, în mod tacit sau direct, eventualitatea de a ceda exigenţelor inamicului devine justificată. Aparenta noastră supunere faţă de el nu poate decît să favorizeze şi să ajute la ascunderea planului de sabotaj. Căci, dintr-o dată, în loc de a fi trataţi cu suspiciune, aşa cum am fost pînă acum, vom fi priviţi şi discret favorizaţi ca nişte colaboratori, iar în virtutea acestui fapt, vom putea evita de a deveni ostatici. Va fi alibiul nostru comun!
— Nu, spuse Solange ridicîndu-se, nimic din ceea ce ar putea să semene cît de cît a colaborare! în ziua răfuielilor, oricare va găsi un pretext sau un altul pentru a încerca să se justifice. Sînt femeie, nu pricep nimic din fineţurile activităţii politice a bărbaţilor, dar, în ce priveşte Franţa, nu voi face niciodată nimic ce va fi în dezacord cu ceea ce îmi dictează inima; şi nici un compromis de nici o natură nu mă va face să abandonez vreodată fie şi o singură palmă din acest pămînt de la Libreux. Va trebui să mi-1 smulgă.

îl auziră atunci pe Titan lătrînd.
— Cine poate veni la ora asta? întrebă Solange cu nelinişte.

Genie coborî să deschidă si reapăru însoţită de cel mai vîrstnic dintre fraţii Martin, urmat de Titan. Martin, cu ochii injectaţi de sînge şi cu obrajii căzuţi, semăna puţin cu un bătrîn saint-bernard.
— Genie îmi spune că ţineţi sfat în legătură cu nemţii. Am de vorbit cu maestrul Girardin, dar numai după ce isprăviţi. Mai întîi esenţialul O să aştept la bucătărie.
— Aşază-te acolo lîngă Genie, porunci Solange. Casa mea nu are nici un secret pentru oamenii de la Libreux atunci cînd este vorba de lucruri care privesc regiunea Libreux!
Ştia că Martin era unul din ţăranii cei mai devotaţi regiunii si că, în loialitatea lui faţă de cauză, era gata de toate sacrificiile, întorcîndu-se către Girardin care, deşi îl cunoştea pe Martin, părea că şovăie, ea îi spuse pe un ton liniştitor, dar cu o nuanţă de fermitate:
— Continuaţi — puteţi vorbi liber despre absolut orice se referă la proprietatea si la situaţia mea.
— Prefer să mă limitez la aceasta din urmă, reluă Girardin, căci ea prezintă probleme mult mai spinoase decît o simplă chestiune de devotament patriotic. Dacă refuzaţi să le livraţi resursele hidraulice de la Moulin, prima lor măsură va fi să vă taie toate pădurile. Acest lucru a fost deja anunţat în ultimatumul gauleiter-ului...
Solange tresări, dar rămase tăcută. Girardin continuă:
— Ştiu bine că livrînd forţa hidraulică, sacrificaţi în acelaşi timp toate recoltele irigate, dar mai cunosc şi ataşamentul sentimental al doamnei faţă de aceşti arbori... însă toate astea — despădurirea sau distrugerea recoltelor — mi se par mai puţin grave decît exproprierea clară la care v-ar expune un refuz categoric. Şi, în această privinţă, conştiinţa nu mă va lăsa să uit cuvintele rostite de conştiinţa dumneavoastră în ziua în care aţi decis, împotriva sfaturilor mele, să cumpăraţi domeniul de la Moulin des Sources, atunci cînd mi-am permis să evoc interesele fiului dumneavoastră, îmi amintesc de fiecare cuvînt, iar ceea ce aţi spus vă face tot atîta cinste acum ca şi atunci: „Fiul meu, aţi spus, va găsi în inima

lui resurse să mă ierte la momentul potrivit, iar eu voi răspunde de viitorul lui pe onoarea mea... în schimb, devotamentul si sacrificiul meu nu vor cunoaşte limite!"
Girardin repetase cuvintele lui Solange cu o voce exaltată, apoi spuse foarte încet, plecînd capul ca pentru a cere iertare:
— Dacă mi-am îngăduit, doamnă, să-l menţionez pe fiul dumneavoastră în această împrejurare, nu este pentru a vă aminti dragostea ce o aveţi pentru el, ci altceva ce vă înalţă şi mai presus de această dragoste — dragostea dumneavoastră pentru Franţa. Rezistenţa absolută înseamnă distrugere absolută, iar ţara, în ciuda ocupaţiei, trebuie să continue, şi va continua, să trăiască!
Rămăseseră cu toţii tăcuţi şi se putea auzi ploaia şiroind în torente, de parcă s-ar fi deschis ecluzele cerului. Solange îşi înclinase capul şi, ţinîndu-şi mîinile peste ochi, părea profund absorbită.
— Oare ce ar fi făcut contele de Grandsailles într-o asemenea situaţie? întrebă ea în cele din urmă,
— Decizia este mult prea gravă pentru ca cineva să poată răspunde în numele lui, spuse d'Angerville fără părtinire, însă fiecare dintre noi cei prezenţi va putea depune mărturie de exemplara ta loialitate faţa de ţara ta, oricare ar fi hotărîrea pe care o vei lua.
— Doamnă... fiul dumneavoastră, spuse Pierre Girardin cu voce scăzută.
Atunci Solange îşi ridică braţele, le întinse spre tavanul boltit şi spuse, învinsă:
— Pentru fiul meu Jean-Pierre şi pentru păduricea pe care am plantat-o, voi consimţi să-i las pe nemţi să se folosească de rîurile mele pentru energia lor electrică. Dumnezeu fiindu-mi martor, fie ca pedeapsa cerului să cadă asupra mea şi asupra greşelii mele, dacă este o greşeală, aşa cum cade ploaia asta peste Libreux!
Aversa părea că sporise în violenţă.

— Dacă ploaia o ţine tot aşa, spuse Martin, mîine nu mai putem trece rîul prin vad ca să ajungem în zona de jos de la Libreux... fără a mai pune la socoteală că nu-i rost să se facă vreme bună înainte de a fi lună nouă.
294

Se lăsă o lungă tăcere. Ţăranii din Libreux îşi orînduiau calendarul bunăstării în comuniune cu profanele ostii ale lunii.
însă pentru Solange de Cleda toate fazele lunii erau încărcate de fiere! Ştia acum că atunci cînd cedase capriciului de a cumpăra domeniul de la Moulin des Sources comisese o eroare fatală. Proprietatea asta va însemna ruinarea ei şi ameninţa să fie si cea a fiului ei, la cea mai mică scădere a tenacităţii ei de zi cu zi în administrarea personală a afacerilor, îmbrăţişase acea viaţă de eroism pentru Jean-Pierre; era datoria ei de mamă şi îşi îndeplinise cu scrupulozitate acea datorie în pofida chinurilor ei sufleteşti. Nu-şi acordase niciodată luxul de a se lăsa în voia neliniştii spiritului ei îndurerat, decît doar după ce dusese pînă la capăt interminabilele ei şedinţe petrecute verificînd socoteli, distribuind milostenii, ocupîndu-se de problemele si de nevoile celor trei sute de suflete ce constituiau forţa acelei bucăţi din pămîntul Franţei pe care era decisă s-o ocrotească. Şi de cîte ori nu se prăbuşise Solange, pur şi simplu epuizată, pe scaunul tare al torturii ei, al trudei ei, prin care nădăjduia să obţină de la conştiinţa ei vinovată mîntuirea de greşeala iniţială! Trebuia să sacrifice totul proprietăţii de la Moulin, moştenirea lui Jean-Pierre. Nu! Nu avea dreptul să moară din dragoste!
Girardin rupse în cele din urmă tăcerea, ca după o matură reflecţie.
— Ascultă-mă, Martin, zise el, dînd ocol mesei si trăgîndu-şi un scaun lîngă ţăran. Vom avea cu toţii mare nevoie de tine şi de fratele tău, căci sînteţi singurii care cunoaşteţi cu adevărat foarte bine toate drumeagurile din susul regiunii Libreux. Crezînd că fac bine ceea ce fac, am comis poate una din cele mai mari gafe din viaţa mea. De la începutul ocupaţiei, am păstrat toate planurile de industrializare a regiunii Libreux în cavoul familiei Grandsailles. Planurile sînt tot acolo, înfăşurate în jurul unui pachet de luminări îndărătul micului altar... Va trebui să recuperăm săptămîna viitoare toate aceste planuri! Cum vom putea noi să mai punem din nou mîna pe ele, acum cînd întreg colţul vechiului cimitir este inclus în zona interzisă? Nu văd nici un alt mijloc de a merge pînă acolo decît trecînd pe drumul mare, care este încontinuu supravegheat de postul de control german...
295
Martin se gîndea si da din cap.
— Trebuie să existe totuşi şi alte mijloace de a merge pînă acolo — poteci ale păstorilor..., insistă Girardin descurajat
— Nu, spuse Martin. Am avut deja necazuri încercînd s-o iau pe scurtături. Locurile de trecere şi rîpile sînt păzite zi si noapte. Dacă te îndepărtezi de drumul mare, fie doar si ca să scormoni pămîntul după o trufă, poţi fi sigur că te pomeneşti arestat!
Fiecare, profund abătut, părea cu totul absorbit să asculte ploaia, cînd Genie se ridică brusc şi se duse să ia o coadă de mătură veche ruptă ce zăcea pe jos între labele lui Titan, care moţăia la picioarele lui Solange. Aceasta se aşezase din nou, cu capul înclinat odihnindu-se în podul palmei. Genie se întoarse spre Girardin:
— Domnul nu trebuie să se preocupe de recuperarea planurilor. E simplu ca bună ziua! Domnul va trebui doar să coboare în cripta contelui şi să înfăşoare fiecare din planuri în jurul unei luminări, uite aşa... priviţi!
Genie împăturise un ziar'ca pe o fîsie îngustă, înfăşurînd-1 în jurul unuia din capetele cozii de mătură.

— Aşa sînt purtate întotdeauna luminările mari, cu o fîşie de hîrtie făcută sul la bază, astfel ca ceara să nu-ţi cadă peste degete.
Nimeni nu pricepuse totuşi prea bine, iar Girardin obiectă:
— Bine, dar nu pot trece pe sub nasul naziştilor ducînd o luminare aprinsă în plină zi fără să le atrag atenţia!
— Păi, tocmai asta e! exclamă Genie cu un aer triumfător şi totodată şiret, dînd capul pe spate şi proptindu-şi mîinile în şolduri. Tocmai asta e: peste trei zile e Ziua Tuturor Sfinţilor. Se vorbea azi dimineaţă la piaţă că nemţii au dat voie ca procesiunea s-o ia ca în fiecare an pe drumul spre cimitirul vechi pînă la sihăstria Saint-Julien, unde se va cînta vecernia la ora cinci. Dus-întors cu muzică şi cîntări.
— Ce ziceţi de asta? exclamă Martin, înfundîndu-şi şapca peste genunchi gata s-o facă să plesnească la cusături. Sfinte Dumnezeule, păi are dreptate! Genie are dreptate!
încurajată de zîmbetul şiret al ţăranului, care aducea o palidă lumină si pe chipul încordat al lui Girardin, Genie, pa-
29$
rodiind comic mersul procesiunii, începu să-şi dea ifose, înălţîndu-si mătura în chip de luminare şi plimbîndu-se în sus si-n jos pe dinaintea lui Martin.
— Uite, Martin e neamţul! exclamă ea. Credeţi c-o să ghicească vreodată că bucăţile de hîrtie care ne ajută să ţinem luminările ascund planurile de contrabandă?
— Va fi nevoie de şase dintre noi pentru a reuşi să transportăm toate planurile, calculă rapid Girardin.
— Eu, spuse Martin socotind, Genie...
— Şi eu, desigur, spuse Girardin. Va fi pentru întîia oară în viaţa mea cînd voi urma o procesiune!
^ — Vom merge şi noi la Saint-Julien..., îi spuse Solange lui d'Angerville, implorîhdu-i consimţămîntul cu un zîmber amuzat, primul pe care acesta îl văzu pe chipul ei de la sosirea sa.
— De ce să ne expunem la riscuri inutile? Pericolul la care te expui în fiecare zi nu este deja suficient? sugeră d'Angerville, încercînd fără prea multă convingere să-i schimbe gîndul şi vorbind, ca să spunem astfel, din înaltul zidurilor melancoliei sale, ale cărei căi de acces erau toate închise, de cînd recunoaşterea de către Solange a faptului că nu-1 iubea pusese capăt definitiv speranţei sale.
— Vreau să mă duc acolo, dragul meu, decise Solange. Dacă am cedat în problema esenţială, vreau măcar să continuu să trăiesc împărţind aceleaşi riscuri şi aceleaşi nelinişti cu voi toţi... Această sărbătoare a Tuturor Sfinţilor, înainte de venirea iernii, va fi singura distracţie de cînd trăiesc aici ca o schimnică.
Vorbind, Solange îşi rotunjea buzele într-un zîmbet atît de straniu de voluptuos încît d'Angerville, uimit şi tulburat, se duse să se aşeze lîngă Titan, luîndu-i pe genunchi capul greu. De acolo, d'Angerville începu s-o studieze pe Solange.
Ce i se întîmplase? Scrisoarea lui Grandsailles o transfigurase, făcînd-o şi mai frumoasă încă, deşi fusese, în ultima perioadă, de o neîntrecută frumuseţe si dezirabilă în durer^a e*' Cum i-ar fi oare cu putinţă să n-o adore la nebunie? Un cîine! O! De-ar fi doar un cîine! Un Titan bătrîn!
Erau cu toţii deja în picioare. Era tîrziu, aproape nouă şi jumătate, si Titan se ridică şi el. Girardin îl întrebă însă pe Martin înainte de plecare: /
297
— De fapt, ce aveai să-mi spui? Voiai să-mi vorbeşti?
— Da, răspunse Martin încurcat, dar mai întîi lucrurile importante. Voiam să vă spun că bătrânii a răposat în seara asta, cam pe la şase.
— A murit taică-tu! exclamă Genie, f ăcîndu-si semnul crucii în dreptul obrazului, cu

mişcarea vioaie a unui dihor înălţîndu-şi botul, în vreme ce continua să ţină în mînă coada galbenă de mătură.
— O! ne aşteptam la asta... Acu cinci zile, treaba a început să nu mai meargă, nu mai voia să înghită nimic, îşi petrecea nopţile tot dregîndu-şi glasul şi nu mai putea sta în pat — arunca totul pe jos! Parcă era un mistreţ bătrîn zbătîndu-se într-un sac, cu labele legate. Nu era frumos de văzut. Bătrîna plîngea şi nu izbutea să doarmă, stiindu-1 alături gata să-si dea duhul. Frate-miu si cu mine am coborît-o pînă la urmă în grajd.
— I-aţi pus un pat în grajd? exclamă Genie, frîngîndu-şi mîinile de consternare.
Martin îşi înfipse dinţii în marginea şepcii si scuipă apoi o bucăţică de căptuşeală neagră.
— Nu, zise el, nu i-am pus nici un pat. Şi ce e rău în asta? Am instalat-o pe scaunul ei de lemn, aşa cum face mereu de doi ani. I-am prins bine capul de spătar şi-n felul ăsta a dormit bine, cu gura deschisă. Altminteri se înăbuşă. E ca bătrînul, nu mai poate sufla; numai că acu, nu se mai poate nici îndoi de spate.
— Şi astfel nu există nici un testament, ca de obicei? oftă Girardin pe ton de reproş.
— Haidem la bucătărie să stăm de vorbă, spuse Martin lui Girardin, luîndu-1 de braţ.
Acolo închise uşa, merse cu un aer bănuitor să cerceteze ploaia de afară printr-o ferestruică joasă, înainte de a trage iute perdeaua roşie şi de a alunga cu piciorul pisica albă, care o şterse într-un ungher întunecos, de unde se putea uita la ei în voie. Apoi Martin se apropie de notar si spuse cu voce scăzută:
— Bătrânii ne-a lăsat o comoară ascunsă. Ne-a explicat totul cu două ceasuri înainte de a răposa. Veniţi mîine dimi-

neaţă la nouă şi o să pornim să săpăm. Chiar si între fraţi, nu se ştie niciodată. Ne trebuie un martor. Şi, vorbind încă şi mai încet:
— E mult acolo înăuntru, mult! Grămezi de aur! zise el cu o voce abia auzită.
Cînd ieşiră din bucătărie, Solange se îndreptă spre Martin:
— Mîine, spuse ea, Genie şi cu mine vom veni la dumneata acasă ca să avem grijă de mama dumitale şi să priveghem trupul.
După ce plecară Pierre Girardin si Martin, Genie mai aduse cîte o ultimă ceaşcă de cafea pentru Solange si d'Angerville, apoi urcă imediat la culcare. S-ar fi zis că aceştia doi nu aşteptaseră decît această clipă pentru a fi iarăşi singuri împreună, dar se părea de asemenea că nici unul dintre ei nu se putea hotărî să rupă tăcerea, atât de mare era timiditatea ce pusese stăpînire pe ei. în cele din urmă Solange vorbi prima.
— Ascultă, dragul meu Dick, spuse ea, n-aş vrea ca faptul că ţi-am spus că nu te iubesc să ne priveze pe amîndoi de efuziunile de tandreţe care ne-au făcut pînă acum suportabil amarul vieţilor noastre.
D'Angerville o apucase de umeri şi o cuprinse acum în căuşul braţelor. Solange continuă, glasul ei frîngîndu-se într-o dulce inflexiune, plină de ecourile copilăriei:
— Cum pot lupta împotriva unei vrăji?
Apoi, dintr-o dată serioasă, adăugă cu vocea ei adîncă de contralto:
— Căci cred în vrajă, acum cred. Am avut prea multe dovezi că există.
— Ce anume există? Povesteşte-mi..., spuse d'Angerville pe tonul cel mai atent, cît mai lipsit cu putinţă de ironie.
— Ceea ce se numeşte magia simpatică — vrăjile de dragoste. .. N-ar trebui să cutez să vorbesc cuiva despre aşa ceva fără să mă tem că va rîde de mine, a venit însă vremea să fii pus la curent cu anomaliile sufletului meu pentru a pune surdină pasiunii dumitale, măcar din respect pentru ea, căci, ştii, fără prietenia dumitale viaţa mea...
Buzele lui d'Angerville îi atinseră uşor fruntea aproape de rădăcina părului.

— O, ştiu, nu trebuie să mă tem că mă vei dezamăgi vreodată. .. Numai că trebuie să ştii

acum, dragul meu Dick, că la fel de sigur cum te afli aici, lîngă mine, ţinîndu-mă în braţe, contele de Grandsailles vine să mă viziteze. Iar venirea sa, de fiecare dată cînd se produce, este precedată de o lungă perioadă de semne şi prevestiri care par să pună stăpînire treptat pe toate simţurile mele, să le amorţească, să le lege, fără ca eu să pot face ceva... Astfel eu simt periodic anunţîndu-se venirea lui... Şi îmbătătoarea lui apropiere este întotdeauna marcată de un soi de toropeală. Totul se schimbă atunci, totul se transformă ca prin farmec, oriunde mi-as întoarce ochii plini de lacrimi... De fiecare dată, începe printr-un fleac. Bag de seamă deodată cît sînt de frumoase culorile unei pene de potîrniche, după care, de fiecare dată cînd mă gîndesc la pana aceea, amintirea ei mă umple de o plăcere pe care nu mi-o pot explica... dar atît de vie! Apoi, mă pot gîndi practic la orice — o cromolitografie a unei scene de vînătoare care împodobea unul din pereţii camerei mele cînd eram copil — si, de îndată, zîmbetul reconfortant de pe chipul roşcovan al călăreţilor stîrneşte în mine un sentiment greu de definit de stare de bine, de dragoste de viată. Un frison de iluzie pune stăpînire pe mine şi nu mă mai părăseşte. Asta nu-i decît începutul, căci curînd se poate spune că toate obiectele, pînă si cele mai posace şi mai prozaice din viaţa cotidiană, ajung zi după zi să se metamorfozeze... Vezi covorul ăsta hidos de culoarea ciocolatei de pe masă? spuse Solange, apucînd ţesătura în mînă ca pentru a-i dovedi revoltătoarea agresivitate a culorii. Ei bine, atunci cînd încep să simt că Herve va veni să mă viziteze, ochii mei încep să descopere chiar în această culoare tonuri aurii schimbătoare pe fondul acestui brun... iar grenaul ăsta pe care-1 port pare să se preschimbe în trandafiriu de culoarea pielii... (Solange înălţă ochii.) Hnă şi tavanul ăsta boltit, care de obicei mă apasă precum cel al unui mormînt, capătă, arunci cînd el vine spre mine, nuanţe de un albastru delicat, ca cerurile palide de acuarelă ale lui Tiepolo.
Apoi Solange arătă cu degetul spre zidul principal al trapezei şi spuse:
! 300
—Priveşte, Dick, vezi, chiar şi acest trup al lui Hristos, care pare să fi fost sculptat cu barda, totul numai în linii drepte, ei bine, cînd sînt pe punctul de a fi vizitată, şi el pare să devină neted şi emoţionant precum cel al unui sfînt Sebastian întins pe lespede, iar mormîntul său îmi apare atunci aidoma unui tînăr arbore fraged. Şi pînă şi inscripţia, severă ca moartea însăşi, nu mai trezeşte în sufletul meu teama pe care acele litere cizelate erau menite să o transmită. Asta înseamnă că Herve se apropie, că vine să mă viziteze! Şi asta nu se întîmplă niciodată în vis! Eu nu visez niciodată, niciodată! N-are importanţă unde, nici cînd, nici în ce împrejurări! Este absolut imprevizibil. Dacă măcar m-aş putea pregăti pentru el — dar nu! E implacabil, inflexibil, şi trebuie să mă supun ca o captivă unei plăceri care devine la fel de inexorabilă şi categorică precum însăşi inscripţia asta, pe care aş putea-o traduce prin: „Rigidă şi riguroasă este dragostea."
Solange se desprinse cu dificultate din braţele lui d'Angerville şi se ridică, dar păru imediat că i se taie respiraţia şi, rezemîndu-se de masă, se lăsă să cadă pe spate, lungindu-se cu toată greutatea trupului ei frumos şi rămînînd astfel într-o stare de prostraţie, cu braţele încrucişate peste piept, cu pivirea înălţată spre tavan.
— Da! Mă aflu în puterea unei vrăji... murmură ea. Şi de fiecare dată cînd sînt victima plăcerii mele, am dinaintea mea aceeaşi unică imagine şi aceeaşi scenă crudă se petrece în faţa ochilor mei — clipa cea mai amară din viaţa mea, cea a despărţirii noastre, cînd contele m-a tratat cu atîta dispreţ. Ce poate fi această pedeapsă, care uneşte în biata mea minte involuntara tiranie a extazurilor mele cu brutalitatea şi umilinţa care mi-au fost atît de nedrept aplicate de bărbatul pe care-1 iubesc? Imediat după aceste vizite ale lui Herve e mai rău ca niciodată, iar acea dorinţă de moarte pe care o cunoşti revine să-mi dea tîrcoale. Totul redevine lugubru şi ostil; rochia asta pe care o port nu mai are strălucirea trandafiriului pielii, ci îşi regăseşte grenaul caracteristic veşmintelor de penitent, iar covorul ăsta ciocolatiu de pe masa pe care stau culcată revine şi el la acel brun întunecat si aproape negru care e culoarea vesmintelor călugăreşti. Pînă şi trandafirii răspîn-

dese un iz de închisoare, şi doar muguraşii înverziţi ai stejarilor-de-plută îmi mai reînvie speranţa.
Fără o vorbă, d'Angerville îi închise cu buzele sale ochii lui Solange şi, luînd-o în braţe ca pe un copil, o duse în camera ei aşezînd-o pe pat. Apoi, traversînd culoarul lung pe care ploaia, infiltrîndu-se prin ferestrele cu crăpături, îl presărase cu băltoace, merse să se închidă în propria sa cameră, unde-şi petrecu noaptea citind.
La răstimpuri, închidea ochii.
„S-ar zice că plouă mai tare decît adineaori", îşi spunea el cînd şi cînd, şi de asemenea: „Cledalismul — o nobilă aberaţie. .. Să mă ferească Dumnezeu de ispita de a încerca s-o amestec în propria mea durere!"
în dimineaţa următoare cerul era încă şi mai înnorat, însă ploaia ce nu mai contenea părea că mai scăzuse în intensitate, deşi nu se simţea nici o adiere de vînt. într-o cameră de la primul etaj al fermei fraţilor Martin, îndărătul obloanelor închise, o vecină îşi prefira mătăniile recitind cu glas tare rugăciunile alături de trupul unchiaşului Martin, luminat de o singură lumînare subţire înfiptă între mîinile lui încrucişate. In seara dinainte, vechiul său camarad cu care obişnuia să meargă la pescuit în fiecare duminică venise să vadă trupul.
— Asa-i că pare viu, natural? îl întrebaseră fraţii Martin. Şi bătrînul prieten răspunsese, după ce-1 privise îndelung în
tăcere:
— Pe legea mea, da, tot ce poate fi mai natural! Parcă 1-ai
vedea la pescuit!
Jos, în grajd, bătrîna mătuşă Martin îşi plîngea bărbatul, aşezată şi anchilozată pe un scaun ţeapăn din lemn negricios, despre care se putea ghici privindu-i cele cîteva zgîrieturi că fusese cîndva vopsit în roşu sîngeriu. Mătuşa Martin îşi întrerupea frecvent suspinele pentru a se uita, cu gura căscată, cum munceau cei doi fii care, vîrîţi în bălegar pînă la brîu, săpau în locul indicat de răposatul lor tată — „sub a treia vacă". Deodată Pierre Girardin care, cu braţele încrucişate, asista la scenă, se apropie în grabă de groapă, scoţîndu-si ochelarii din toc şi potrivindu-i pe nas, căci cele două hîrleţe, izbind un
302
obiect tare, scoaseră aproape simultan un sunet sec, metalic, ce trăda fără nici un echivoc prezenţa comorii pe care o căutau. Aruncîndu-şi hîrleţele, cei doi fraţi dădură zor pentru a dezgropa mai .ute cufărul ce conţinea comoara şi care în cîteva clipe fu complet degajat. Cei trei oameni se îngrămădiră în genunchi în jurul cufărului şi porniră să-1 cerceteze. Mătuşa Martin îşi lungea cu disperare gîtul tot încercînd în zadar să vadă peste umerii lor, fără alt rezultat decît acela de a-si suci muşchii cefei, ca pe funii făcute parcă din bojoci de viţel, şi de a face să-i urce bărînul măr al lui Adam, tare, zbîrcit şi guşat, care rămase blocat în partea de sus a acelui gît chinuit de o contracţie spasmodică în aşteptarea salivării.
Cufărul ce conţinea comoara era din cositor şi avea mărimea unei valijoare. Capacul era lipsit de orice sistem de încuietoare şi nu se închidea bine, astfel încît pentru a putea vedea ce conţinea, fură nevoiţi să scoată o cantitate de pămînt ce se infiltrase în interior. Dădură atunci peste o grămadă de cîteva sute de monezi din aur, unele fiind înfăşurate şi închise în săculeţi mîncaţi de viermi, făcuţi din pînză vărgată ca aceea pentru saltele. Cu siguranţă, comoara nu era atît de fabuloasă pe cît şi-o închipuiseră cei patru ochi ai fraţilor Martin, injectaţi de strălucirea minunilor; cu toate acestea, pentru nişte oameni sărmani ca ei trăind la limita mizeriei, cufărul pe care tocmai îl scoseseră la iveală reprezenta o avere, îngăduindu-le să trăiască foarte confortabil pînă la sfîrsitul
zilelor.
— O să avem nevoie de cel puţin o zi pentru a face inventarul ăstora, spuse Girardin, apreciind din ochi complexitatea diferitelor soiuri de monezi pe care le conţinea cufărul.

Insă cel mai vîrstnic dintre fraţii Martin se ridicase şi, proptindu-se pe ambele picioare, începu să-si potrivească pantalonii, strîngînd cu grijă în jurul mijlocului o curea lungă de stofă neagră care se dezlegase în urma efortului neobişnuit de energie pe care-1 făcuse săpînd. Apoi, îşi întoarse capul spre fratele lui care-1 privea tăcut, cu spatele rezemat de zid, cu mîinile în buzunare.
— Bun, tu ce spui? zise cel mai mare dintre fraţi, închidem oc groapa? N-avem de gînd să ne atingem de ea, nu-i aşa?
la loc groapa
303
— Eu zic că nu, răspunse frate-său, jignit cumva că-i fusese pusă o asemenea întrebare.
Luase de pe jos o lopată, pregătindu-se să îngroape la loc comoara, cînd Girardin, care-i ascultase mut de uimire, obiectă:
— Ar fi bine totuşi să-i numărăm, pentru a lăsa un inventar detaliat...
însă mezinul celor doi fraţi, fără să-i mai dea nici o atenţie, azvîrlise deja peste comoară prima lopată de pămînt.
— Tatăl nostru n-a făcut niciodată nici un inventar! zise cel mare. A trăit toată viaţa fără să se atingă de ei. Ba chiar i-a sporit: toţi săculeţii vărgaţi sînt de la el. Ei bine, o să facem si noi la fel! Să ţineţi însă bine minte ce aţi văzut.
Apoi Martin scuipă în palme şi se puse pe treabă. Curînd, locul unde îşi îngropaseră comoara dispăru din nou sub un strat gros de pai şi de bălegar, iar a treia vacă se întoarse agale să se culce deasupra.
— Ei bine, prieteni, văd în voi adevăratele forţe de rezistenţă! Nemţii nu vor putea niciodată ţine multă vreme subjugată o ţară care ştie să renunţe si care-şi îngroapă bunăstarea în străfundul pămîntului. Pot poseda şi altera trupul naţiunii, dar nu si comoara sufletului ei!
— Asta rămîne oricum în familie, spuse mezinul fraţilor Martin, ştergîndu-si fruntea cu mîneca si încercînd, prin remarca asta, să minimalizeze importanţa gestului lor.
Fratele mai vîrstnic, apropiindu-se de lumina chioară, încă şi mai cenuşie din pricina unei perdele uniforme de pînze dese de păianjen, scotoci prin portofel şi scoase de acolo în cele din urmă o foaie de hîrtie albă tipărită, împăturită, ale cărei îndoituri înnegrite şi uzate arătau că trecuse cu siguranţă din mînă-n mînă.
— Ia aruncaţi o privire peste asta, zise el întinzîndu-i-o lui Girardin. N-am decît una şi trebuie s-o dau înapoi.
— Nu-i nimic, spuse notarul, devenit curios şi punîndu-şi iarăşi ochelarii, o s-o citesc aici. A, da, am auzit vorbindu-se despre asta..., mormăi el. Se pare că vreo cîţiva luptători din Rezistenţă s-au infiltrat în munţii din zona de sus din Libreux.
Aruncă o privire rapidă peste document:
304
— Foaia asta e datată august '43. Şi pare o circulară adresată acestor oameni din Rezistenţă.
Se uită la cei doi fraţi:
— Vreţi să vi-o citesc?
Făcură semn că da. Girardin îşi potrivi atunci ochelarii, îşi drese glasul si începu. Vocea-i seacă şi oficială se făcea caldă si pasionată pe măsură ce citea.
Oameni din Rezistenţă,
Orice bărbat dornic să devină membru în grupul Rezistenţei unite este nu doar un refractar faţă de Serviciul de muncă obligatorie, ci şi un voluntar si un franctiror al Armatei franceze.
El acceptă să se supună disciplinei aspre a Rezistenţei si să dea ascultare fără a crîcni tuturor ordinelor pe care le va primi de la şeful desemnat sau confirmat de către cadrele organizaţiei de Rezistenţă.
Pînă la sfirşitul războiului, va trebui să renunţe la comunicarea cu familia şi cu prietenii. Va păstra secretul cel mai absolut în legătură cu localizarea nucleelor de Rezistenţă si cu

identitatea şefilor si camarazilor săi. Ştie că orice infracţiune faţă de această regulă va fi pedepsită cu moartea.
Declară că înţelege că nici un ajutor deosebit nu poate fi acordat familiei sale fără a o expune geloziei si denunţării de către vecini.
Ştie că nu i se poate promite nici o soldă regulată, că subzistenţa şi chiar si armamentul său sînt nesigure. Declară că înţelege că cel mai mărunt lucru ce îi va parveni nu va putea fi obţinut şi distribuit decît cu ajutorul unui efort constant, cu preţul unor enorme dificultăţi şi al unei extreme primejdii pentru toate cadrele superioare si organismele de legătură. Va respecta proprietatea privată şi viaţa cetăţenilor francezi aliaţi sau neutri, nu doar pentru că existenţa însăşi a Rezistenţei se sprijină pe o bună înţelegere cu populaţia, ci şi pentru că oamenii din Rezistenţă sînt elita ţării si trebuie să dea tuturor exemplul, si dovada, că la adevăraţii francezi bravura şi cinstea merg mînă-n mînă.
Aprovizionarea cu alimente si îmbrăcămintea celor din Rezistenţă ne pot sili să ordonăm operaţii de jefuire a magazinelor, împotriva forţelor de poliţie de la Vichy, si chiar a antrepozitelor destinate Ajutorării naţionale a prizonierilor. Aceste confiscări, care vor fi limitate la strictul necesar pentru asigurarea subzistenţei membrilor noştri, vor fi executate de oameni aleşi pentru înalta lor

valoare morală. De îndată ce furnizările noastre de arme o vor îngădui, aceste operaţii vor fi exclusiv îndreptate împotriva antrepozitelor armatelor de ocupaţie.
Fireşte, nu se va face la admiterea candidaţilor nici o deosebire de convingeri religioase sau de opinii politice. Catolici, protestanţi, evrei, musulmani sau atei, regalisti, radicali, socialişti sau comunişti, toţi francezii care vor să lupte împotriva duşmanului comun sînt bine veniţi printre noi. Voluntarul se va angaja să respecte opiniile sau credinţele camarazilor săi. Toleranţa fiind una dintre cele mai frumoase virtuţi franceze, doar lacheii lui Hitler au încercat să inventeze un fanatism în Franţa. Luptătorul din Rezistenţă nu doar că va respecta opiniile si părerile camarazilor săi, dar le va fi si un prieten devotat, un frate de arme. în aceasta rezidă siguranţa tuturor si doar acest lucru poate face suportabilă viaţa în nucleele de Rezistenţă.
Fiecare trebuie să-si uite maniile, egoismul şi chiar şi gusturile. Să se sacrifice pentru un camarad, să-i ia locul atunci cînd acesta este obosit, cît şi în posturile primejdioase în orice situaţie, este minimum ce se poate cere de la nişte oameni în situaţia noastră. Niciodată vreun rănit de-al nostru nu trebuie abandonat. Morţii trebuie să fie ridicaţi şi îngropaţi de îndată ce va fi omeneşte cu putinţă.
Voluntarul din Rezistenţă nu se va vedea înarmat decît atunci cînd puterea lui de îndurare, antrenamentul şi disciplina îl vor fi făcut demn de a primi una din foarte rarele si deci foarte preţioasele noastre arme. Trebuie să aibă cea mai mare grijă de ea, s-o păstreze foarte curată, s-o aibă mereu alături sau la îndemînă, în afară de situaţia cînd o încredinţează armurierului taberei.
Pierderea unei arme este pasibilă de pedeapsa cu moartea. Este o sancţiune severă, dar indispensabilă securităţii tuturor.
Voluntarul va trebui să-si păstreze efectele şi corpul cît mai curate cu putinţă. De acest lucru depinde sănătatea sa fizică si morală, care este preţioasă pentru specificul naţiei.
Orice om din Rezistenţă este duşmanul mareşalului Petain si
al trădătorilor care ascultă de el.
Franţa trăieşte si va trai.
— Asta e regula şi legea lor, spuse Martin cu orgoliu.
— Către ce ne îndreptăm? suspină Girardin, emoţionat, dar şi tulburat. Vom mai putea oare, după toate astea, să evităm ur\ război civil?

— Acuma, veniţi după mine, spuse Martin, după ce Girardin sfîrşi de citit şi îi înapoie documentul, pe care Martin îl împături cu grijă şi-1 puse la loc în portofel.
— Unde? întrebă Girardin.
— La podul casei din faţă. N-avem nevoie să ieşim, frate-meu şi cu mine am construit un loc de trecere.
Girardin nu mai puse nici o întrebare. Precedat de cel mai vîrsmic dintre cei doi fraţi, amîndoi urcară pînă în podul casei. Acolo, datorită unei uşi ascunse într-un dulap din perete, pătrunseră într-un soi de culoar construit din lemn de-a lungul căruia fură nevoiţi să se tîrască în genunchi pentru a ajunge la casa următoare. Martin bătu de cîteva ori după un semnal convenit şi adăugă: „E Martin!" Uşa se deschise. Cinci oameni erau în încăpere, fumînd, iar cel care le deschisese ţinea o puşcă. Martin fratele mai mare îl puse pe Girardin să ia loc.
— Trebuie să aşteptăm un moment să termine şeful, zise el.
în vreme ce aştepta, Pierre Girardin nu-şi putea lua ochii de la omul cu puşca, care se aşezase foarte aproape de el, cu un aer modest si timid. Simţindu-se observat, părea că nu îndrăzneşte să ridice privirea spre cea a notarului. Omul cu puşca avea o claie de păr umed ce-i acoperea complet urechile şi, cum părul îi era despărţit de o cărare la mijloc, dădea impresia unei coafuri de femeie. Obrazul îi era plin de o pecingine peste care fusese presărat talc galben ca pucioasa. Costumul noroios era atît de cîrpit şi de murdar că parcă era ţesut dintr-un conglomerat de jeg şi de muşchi dospit. Pieptul îi era împestriţat cu resturi de spaghete. însă cînd reuşeai să-i prinzi privirea, descopereai cei mai frumoşi ochi albaştri din lume, ochii unui suflet inocent si curat. Şi tot atunci descopereai că sub acel gunoi se ascundea şi o comoară: o inimă de aur. Ceilalţi partizani din Rezistenţă păreau dimpotrivă, şi în ciuda sărăciei lor, curat îmbrăcaţi; purtau cravată si erau cu toţii proaspăt raşi. Şeful lor scria pe un mic suport de marmură şi părea că-şi apără mîna de contactul rece cu piatra printr-o sugativă roz îndoită, pe care o mişca în ritmul scrisului, controlînd-o cu degetul mic. Omul acesta tocmai îşi condamnase la moarte pe unul dintre tovarăşi pen-

tru că-şi pierduse arma. Şeful celor din Rezistenţă avea părul brun cu firişoare cenuşii, tuns perie, ce-i cobora pînă la mijlocul frunţii. Cînd isprăvi de scris, Girardin se duse la el. Şeful se ridică în picioare si-i întinse cordial mîna.
După ce întrevederea luă sfîrsit, Pierre Girardin, escortat mereu de Martin, refăcu în genunchi drumul înapoi prin tunelul de lemn, ieşi prin dulap din pod şi coborî în grajd. Le găsi acolo pe Solange si pe Genie care aduseseră perne din puf şi care, ajutate de fratele mai mic al lui Martin, o instalau mai confortabil pe mama lor. Girardin se grăbi s-o salute pe Solange înainte de a-i murmura pe un ton înflăcărat:
— Trebuie neapărat să plecaţi o dată cu mine. Nu puteţi rămîne aici nici o secundă în plus. Este primejdios pentru noi toţi. Spuneţi-i, vă rog, lui Genie să vină după noi fără întîrziere.
Girardin o luă pe Solange de braţ şi o adăposti sub umbrela lui mare ţărănească, deşi ea era deja la adăpost sub o capă din lînă neagră. După ce se întoarseră în sufrageria de la Moulin des Sources, Girardin îi spuse:
— Cîţiva luptători din Rezistenţă au sosit în zona de sus de la Libreux; unul din şefii lor tocmai mi-a cerut să aibă o întrevedere cu dumneavoastră. Nu am putut refuza, căci acest şef nu e altul decît fiul dumneavoastră.
— Jean-Pierre? Aici? exclamă Solange. Cînd trebuie să-1 văd?
— După o scurtă călătorie, de Ziua Tuturor Sfinţilor, imediat după prînz. M-am gîndit că asta îi va lăsa Doamnei răgazul, dacă o doreşte, de a se alătura procesiunii. Unchiaşul Martin va fi înmormîntat în aceeaşi dimineaţă. Am reuşit să amînăm înhumarea cu două zile, asta ne va îngădui să mergem la cimitir din timp şi să ascundem planurile în suporturile pentru luminări.
— Jean-Pierre aici! repetă Solange, ducîndu-şi mîinile la inimă.
Zorii zilei pelerinajului de Sărbătoarea Tuturor Sfinţilor spre sihăstria Saint-Julien se iviră sub

fericite auspicii, fără ploaie, deşi cerul rămăsese acoperit. La amiază, Solange de Cleda, aşezată în faţa vicontelui d'Angerville, despărţită de el prin toată lărgimea mesei rotunde, termina în tăcere o
308
supă uşoară, sclipind din minusculi ochi de grăsime şi parfumată cu rozmarin. Zgomotul lingurii lui Solange izbind trist marginea farfuriei îl făcu pe d'Angerville să-şi înalţe privirea.
— Nu mai pot înghiţi nimic, zise ea. Mă obsedează ideea că-mi voi revedea fiul... Nu ştiu ce să cred, mă simt mică şi pierdută în faţa lui... Voi şti oare să-i vorbesc aşa cum ar vorbi o mamă într-un astfel de moment, si voi fi totodată în stare să-mi ascund orgoliul pe care nu mă pot împiedica să-1 simt în fundul inimii în faţa curajului său — atît de tînăr... să alegi să înfrunţi aspra existenţă de om în afara legii, şi asta doar din patriotism!
— Girardin mi-a arătat o circulară tipărită adresată luptătorilor din Rezistenţă, spuse d'Angerville, este cu adevărat foarte impresionant.
In clipa aceea, Titan începu să latre în curte.
— Iată-1 deja, el e!
Solange, foarte palidă, se ridică de la masă.
— Te rog, îi spuse ea lui d'Angerville, urcă sus şi spune-i lui Genie să urce şi ea. Vreau să-mi primesc fiul singură şi fără martori.
D'Angerville se ridică imediat, chiar în clipa cînd Girardin năvălea în trapeză.
— Doamnă, spuse el, sărutând mîna lui Solange, fiul dumneavoastră este aici, însă a venit însoţit de o escortă. O să mă retrag la primul etaj şi o să-i aştept plecarea pentru a vă vorbi de cîteva ultime mici amănunte. Totul este pus la punct şi procesiunea pleacă spre Saint-Julien peste două ceasuri.
D'Angerville, Girardin şi Genie se grăbiră să urce la etajul întîi, închizînd în urma lor uşa grea din stejar de pe palier, lăsată de obicei deschisă. Solange de Cleda rămase singură, rezemată de marginea mesei care nu fusese strînsă si în mijlocul căreia încă aburea castronul de supă. Uşa se deschise , fără ca cineva să fi ciocănit mai înainte, şi trei bărbaţi intrară; cel din mijloc era fiul ei. Veni spre Solange, o sărută pe frunte şi spuse aspru:
— Articolul 3 din statutele noastre ne interzice categoric să comunicăm cu familiile noastre, în calitatea mea de şef, aş fi putut veni fără escortă. N-am vrut, căci ţin să am martori pentru fiecare din acţiunile mele. Dacă mă aflu aici, nu
309
este în calitate de fiu, ci de luptător în Rezistenţă si de franctiror. Am venit să-ţi cer să adăposteşti pe sase dintre oamenii mei timp de două zile, şi să te constrîng să-ţi îndeplineşti măcar o parte din datoriile pe care pari să le fi uitat.
Ca şi cum ar fi fost preocupată să reflecteze înainte de a vorbi, Solange nu răspunse imediat. Ea spuse în cele din urmă:
— La urma urmelor, Jean-Pierre... tu îi porunceşti mamei tale să facă un lucru pe care ştii bine că nu 1-ar fi refuzat — ospitalitate pentru tine şi prietenii tăi, dacă sînt în primejdie.
— Nu ştiu practic nimic despre dumneata, iar puţinul pe care 1-am aflat nu prea vorbeşte în favoarea dumitale! răspunse Jean-Pierre, făcînd totodată semn celor doi oameni ce-1 însoţeau să se retragă şi să se ducă să se aşeze în celălalt capăt al încăperii.
— Ce anume nu prea vorbeşte în favoarea mea? imploră Solange, gata să leşine, dar mobilizîndu-şi întreg curajul pentru a mai găsi o brumă de sînge rece.
— în primul rînd si înainte de toate, faptul de a fi livrat resursele hidraulice de la Moulin inamicului! răspunse Jean-Pierre.
— Ce ştii despre raţiunile pe care le-am avut pentru a acţiona astfel? pleda Solange, simţindu-se deja încolţită de implacabilul răspuns pe care fiul ei nu avea să scape prilejul de a i-1 opune.
— Nici o raţiune nu poate servi drept scuză pentru a-ţi trăda ţara! strigă Jean-Pierre.

— Ascultă-mă, fiule... pe drept sau pe nedrept, eu am investit în domeniul Moulin des Sources tot ce am şi tot ce ai şi tu şi, astfel, am luat asupră-mi responsabilitatea de a-l fructifica pentru viitor.
— Viitorul..., repetă Jean-Pierre cu voce joasă, ca şi cum acest cuvînt i-ar fi inspirat o frenezie de ură şi de dispreţ.
— Te-am trimis să faci studii în Elveţia şi, aşa cum vîrsta te-a cruţat de ororile războiului, tot astfel mi-ar fi plăcut să te cruţ de teroarea şi de laşitatea ocupaţiei. Prevăzusem totul pentru ca tu să te instalezi aici confortabil. Ai plecat însă. Eşti extraordinar de tînăr pentru sarcina şi răspunderile pe care ai ales să ţi le asumi, nu numai fără să-ţi dai osteneala
310
de a-mi cere voie, dar şi în dispreţul celor mai afectuoase sfaturi; dacă ai hotărît să dispreţuieşti autoritatea mea de mamă, ai fi putut măcar să mă anunţi, prieteneşte.
— Da, îţi dispreţuiesc autoritatea, şi apoi ce afecţiune mi-ai arătat ca mamă, sau chiar ca prietenă? O săptămînă pe an de vizită de rutină la colegiu şi cadouri extravagante pentru a-ţi uşura conştiinţa. Şi ştii ce făceam cu ele? Le sfărîmam, le rupeam bucăţi, ca şi cum ar fi fost efigii de ale dumitale. Pricep acum limpede semnificaţia acelei străluciri mondene de care te-ai înconjurat la Paris. Era un simbol al înfrîngerii din '40!
— Fiule, fiule, îi strigă Solange scoasă din fire, cu vocea întretăiată de suspine, dacă am vrut să păstrez Moulin des Sources, era pentru tine, Jean-Pierre, pentru viitorul tău!
— Viitorul meu? strigă Jean-Pierre. Fac parte dintre cei ce nu au alt viitor decît moartea!
— Cum putem noi şti, gemu Solange, ce ne rezervă sfîrşitul războiului? Ce se va întîmpla atunci cu moştenirea ta?
— Voi fi murit mai înainte, spuse Jean-Pierre, continuînd să strige, dar, chiar şi mort, voi moşteni ruşinea dumitale!
Nefericită si umilită, Solange se apropie de fiul ei:
— Uită-te la mine, fiule, dacă nu vrei să asculţi cele ce vreau să-ţi spun. Măcar priveste-mă, pentru a vedea pe chipul meu că nu sînt de dispreţuit cu totul! Uită-te la buzele mele albe, vezi cît sufăr!
— Te-am privit, Solange de Cleda, şi n-am văzut în expresia dumitale nimic altceva decît rămăşiţele unei seducătoare frumuseţi care te ajută să-ţi vrăjeşti amanţii; şi dacă eşti fragilă şi bolnăvicioasă, e doar pentru că ai trecut prin chinurile nefericitei dumitale legături cu contele de Grandsailles, care te-a dezonorat!
Cu totul copleşită şi pierdută, Solange se întoarse încet, plîngînd, şi merse clătinîndu-se pînă la zidul înalt, unde îşi înfundă obrazul în mîini şi se sprijini cu amîndouă braţele de piatra zgrunţuroasă. Umezeala continua să şiroiască de-a lungul zidului, iar ea se lipi cît mai aproape, simţind apa rece cum se prelinge, amestecîndu-se cu lacrimile ei fierbinţi; iar voluptatea acestei senzaţii deveni curînd mai puternică decît suferinţa. Oprindu-se din plîns, Solange se întoarse iarăşi
311
cu faţa către fiul ei. Numai că acum părea că nici nu-l mai vede, un surîs misterios de plăcere rătăcind pe buzele ei tremurătoare. Această expresie tot mai fixă îi păru cu siguranţă, de neînţeles lui Jean-Pierre.
— De ce zîmbeşti aşa? întrebă el, deodată furios si descumpănit. E cumva din dispreţ? încerci să mă provoci? Sau ai înnebunit?
— Taci..., spuse Solange aproape în şoaptă, ridicînd mîna şi rezemînd-o de perete. Simt că vine... O ştiu acum, a început noaptea trecută... O să vină să mă viziteze... Este el, contele de Grandsailles, care vine să mă brutalizeze iarăşi... Totul îmi este plăcut şi amar totodată, căci el este la fel ca tine, inflexibil, şi nu cunoaşte mila...
Jean-Pierre, complet speriat, făcu un pas spre maică-sa, însă ea, vrînd parcă să evite ca el s-o atingă, îi scăpă cu îndemînare şi merse să se aşeze la masă, pierdută în visele ei şi insensibilă

la lumea exterioară.
Plîhgea încetişor, lăsînd să-i curgă lacrimile în voie, cu pieptul strivit de masă. Faţa de masă albă, văzută de aproape, o orbea şi închise ochii, ascunzîndu-si chipul cu mîna.
— Şi tu ai venit să mă brutalizezi, spuse ea. Pleacă! Mi-ai făcut prea mult rău!
în clipa aceea, Jean-Pierre avu probabil un elan de tandreţe, căci întinse mîna şi începu să mîngîie cu blîndeţe părul mamei sale.
— Pleacă acum! Nu mai am nevoie de mila ta!
Mîna se opri. Rănită că fiul ei era aşa uşor dispus să-i dea ascultare, că dragostea lui filială era aşa de uşor descurajată, Solange insistă:
— Pleacă, îţi spun! Apoi adăugă:
— Acum refuz să-ţi ascund oamenii!
Solange simţi în clipa aceea unghiile lui Jean-Pierre înfigîndu-se dureros în pielea capului, apoi pumnul lui strîns smulgîndu-i părul într-un fel atroce, trăgîndu-i capul pe spate şi izbindu-1 de faţa de masă, unde obrazul i se afundă cu putere în firimiturile tăioase de pîine uscată. Nu mai fu apoi conştientă de nimic. Dar, cînd redeschise ochii, nu era nimeni
în încăpere, cu excepţia lui d'Angerville, care stătea alături de ea. O sărută la colţul buzelor.
— Cînd a plecat fiul tău, spuse el, cuvintele lui mîngîind-o ca o adiere peste obraji, ai leşinat avînd pe chip o expresie de beatitudine... N-ai încetat să zîmbeşti...
— Nu-mi amintesc de nimic... Dar ştiu că el va veni. Apoi se uită îngrijorată spre uşa întredeschisă a bucătăriei.
— Toată lumea a plecat la Sărbătoarea Tuturor Sfinţilor, spuse d'Angerville. Am închis uşa jos; dacă vine cineva, trebuie să sune. Sîntem singuri.
— Am deodată impresia că iarna s-a sfîrşit, spuse Solange, că primăvara a sosit deja. Du-mă departe de aici!
Si, cum d'Angerville şovăia, repetă:
— Du-mă de aici, Dick, du-mă repede! Pregăteşte caii, am nevoie de aer proaspăt. O să galopăm întins pînă la sihăstria Saint-Julien şi o să ajungem la timp pentru vecernie.
Cînd d'Angerville reapăru spunîndu-i că erau gata caii, ea coborî din cameră şi se opri o clipă la mijlocul scării, îmbrăcată într-o ţinută de călărie arătoasă şi mulată, pe care d'Angerville nu i-o mai văzuse din vremea plimbărilor călare la Bois de Boulougne.
— Ce departe e Parisul, nu-i aşa? observă Solange.
îşi înnodase părul la ceafă, sub o pălărioară împodobită cu o egretă din pene de potîrniche, lăsîndu-şi buclele să-i unduiască liber îndărătul urechilor, pe umeri. D'Angerville merse către ea, îi apucă mîinile si i le îndepărtă de-o parte si de alta a trupului, pentru a aprecia parcă mai bine efectul ansamblului.
— Ce mult ţi-a crescut părul! zise el.
— în acelaşi ritm cu necazurile! răspunse Solange.
— Nu te-ai machiat, spuse d'Angerville, uitîndu-se la ea cu atenţie. Te-am mai văzut o dată cu chipul ăsta suferind şi totodată... divin!
— îmi amintesc de ziua aceea, spuse Solange, plecîndu-şi ochii. Cît trebuie că mă iubeşti pentru a-ţi aminti astfel de mine, pînă în cele mai mici amănunte, pînă la cele mai mărunte fleacuri... Era acolo, la castel... Plînsesem şi în ziua aceea...
îşi înălţă capul si privi castelul prin fereastra îngustă.

— Bună ziua, tristeţe! îţi mai aminteşti?
— Nu, răspunse d'Angerville, asta ţi-am spus-o seara în ajun, la sfîrsitul dineului. Numai că, pe vremea aceea, mă arătam foarte galant în preajma ta, mai îndrăzneţ decît aş cuteza să mai fiu acum... După aceea, ţi-am atras atenţia că ai ochii roşii... „Ai ochii roşii"...
— Hai, o pornim? spuse Solange. O să facem un galop lung... Cum se face că nu ne-am gîndit mai dinainte să facem călărie?

Pe drum, Solange şi d'Angerville se opriră o clipă în păduricea de tineri stejari-de-plută, ale căror frunze, după ploile din zilele precedente, erau fragede şi străluceau ca smalţul. Solange smulse un lăstar si-1 strecură în căpăstru pentru a împodobi gîtul calului. Apoi plecară mai departe. Ajungînd la sihăstrie, Solange dori să-şi continue plimbarea în loc să meargă la vecernie si rătăciră drumul mergînd de-a lungul unui defileu pe fundul căruia se învîrtejeau apele năvalnice ale unui torent. Nu vorbea nici unul, nici altul. La întoarcere, ajunseră din urmă procesiunea tocmai cînd se pregătea să treacă pe dinaintea postului de control german, întărit cu acest prilej cu încă trei căprarii de soldaţi sub comanda a doi ofiţeri în uniformă de gală. Pentru Solange şi d'Angerville fu un moment de intensă excitaţie. Călare pe caii lor, se ţineau strîns de braţ unul pe celălalt, la marginea drumului unde se opriseră pentru a vedea trecînd procesiunea, înaintînd cu o stoică indiferenţă sub privirea atentă a nemţilor, mulţimea ţăranilor purta luminări aprinse si cînta, în acompaniamentul plîngăreţ al cimpoaielor şi în contrapunct exact la tamburina care preceda imaginea Fecioarei Mîngîierii, dusă pe umerii lor robusti de cei doi fraţi Martin şi de alţi doi oameni, toţi patru purtînd cîte o făclie aprinsă în mîna liberă.

— Sinii ei erau două pietre vii..., strigau băieţii.

— Tom! Tom! Tim!...

— Picioarele ei, iarba înverzită..., cîntau vocile bărbaţilor.

— Buzele ei, iasomie, răspundeau cele ale fetelor.

— Tom! Tom! Tim! suna acompaniamentul tamburinei-

— Buzele ei, iasomie, repetă Solange. E atît de frumos că-ti dau lacrimile., .Uită-te la Girardin, ce mic pare... Şi cîntă şi el!

i

Ochii lui Solange se umplură de lacrimi.

— Şi Genie, uite-o colo... ce demnă şi mîndră e, în vechiul ei costum ţărănesc! spuse d'Angerville.

în clipa aceea se produse un lucru îngrozitor. Patru soldaţi nemţi îşi croiră drum prin mulţime şi se opriră în faţa lui Genie. Atunci, ca o omidă, cu inima înlemnită de spaimă, tot restul cortegiului rămase nemişcat. Cum procesiunea începuse deja să urce panta unui deal, cei ce se aflau în faţă putură asista la scenă ca la un spectacol. Ne putem imagina nelinişte fraţilor Martin, a lui Girardin si a tuturor acelora care transportau planurile înfăşurate în jurul bazei luminărilor! Solange, simţind tragedia iminentă, închise ochii, însă Genie nu era singura care să facă obiectul unei astfel de măsuri, căci deja alţi soldaţi percheziţionau cîţiva ţărani spre a vedea ce duceau în coşuri sau în saci. Cît despre Genie, bănuielile lor nu aveau altă origine decît fustele ei demodate, foarte largi şi neobişnuite umflate la spate de tradiţionala armatură din trestie împletită, pe care o purtau odinioară tărăncile şi care nu se mai vedea acum decît rar. Ghicindu-le instinctiv bănuielile, Genie acţiona cu un imperturbabil sînge rece: îi întinse luminarea ei aprinsă unuia dintre soldaţii care încerca s-o percheziţioneze, apoi se puse foarte calmă să-şi desprindă din copci fustele în faţa tuturor. Cînd se văzu limpede că armatura din trestie nu ascundea nimic altceva decît nişte rămăşiţe de lenjerie folclorică, îşi trase la loc fusta, la fel de agale, si îşi reluă luminarea pe care soldatul i-o întindea curtenitor şi care, firește, avea răsucit la baza ei unul dintre planuri, pe care-1 ţinuse tot timpul în mînă, victimă a şireteniei ţărăneşti din Libreux.

—Acum, că primejdia a trecut, şi mai înainte să se lase noaptea, mi-ar plăcea să ne întoarcem o clipă la cimitir pentru a pune ramura asta tînără de stejar-de-plută la uşa criptei mamei contelui Grandsailles, în semn de recunoştinţă. Am băgat de seamă trecînd că poarta cimitirului e deschisă şi e la doi paşi de aici.

Cînd ajunseră la cimitir, se dădură jos de pe cai şi continuară drumul pe jos. La capătul aleii centrale, mărginită de chiparoşi, se înălţa mausoleul, construit din granit de culoare cenusiu-

trandafirie de Libreux; Solange agăţă rămu-
315
rica de vîrfurile coroanei de fier forjat a cenţilor de Grandsailles, care era prinsă în zid şi care lăsase dîre lungi de rugină pe piatră.
— Acum putem pleca. Să ne întoarcem repede la Moulin des Sources! exclamă Solange.
însă, în loc să coboare aleea pe care veniseră si care era drumul cel mai scurt pînă la grilajul de fier de care îşi legaseră caii, Solange păru să şovăie. Cuprinsă parcă de o subită lene, începu să hoinărească de-a lungul unei poteci unde bălăriile, încă ude de ploaie, îi ajungeau pînă la brîu.
— Pentru ce nu venim noi aici mai des? oftă Solange. Hai să mai stăm un pic. Aici nu, dar sub tavanul boltit de la Moulin des Sources am impresia că mă aflu într-un mormînt. Nu-mi place să mă simt închisă. Cînd o să mor, mi-ar plăcea să am mereu cerul liber deasupra capului!
în timp ce vorbea, se lungi pe lespedea unui vechi sarcofag, printre fisurile căruia creşteau tulpini fine şi înalte de secară.
— Uită-te, d'Angerville, uită-te cum voi arăta cînd voi fi moartă!
Şi, făcîndu-se că nu mai respiră, îşi împreună simetric mîinile în scobitura dintre sîni. Insă trăsăturile feţei, în loc să se conformeze rolului pe care-1 juca ea, căpătară o expresie complet diferită, şi ea păru cu totul incapabilă să-si controleze buzele, care se deschiseră într-un surîs extatic. Luna, făcîndu-şi loc într-un petic de cer senin, străluci peste şirul dublu de dinţi umeziţi de salivă.
— Ai mîinile îngheţate şi fruntea fierbinte; eşti încă transpirată din pricina galopului, ai să răceşti!
Solange încercă să se ridice.
— Mi se învîrte capul, ajută-mă să cobor.
Dar abia se văzu în picioare că se şi prăbuşi în braţele lui d'Angerville, tremurînd de frig.
— Strînge-mă tare, d'Angerville. Simt că asta se va întîmpla.
— Ştiu, spuse d'Angerville, strîngînd-o un pic mai tare, ştiu ce ai vrea acum. Ai vrea ca şi eu să te brutalizez şi sâ-i iau locul. Asta aştepţi de la mine?
316
— O, nu! Nu e vorba de tine, si nici de mine acum. Iubirile noastre despărţite vor face totul! Da! Aş vrea să vină să mă viziteze... acum, aici! Am oroare de camera mea!
— Mă duc să aduc caii aici, ca să te poţi reîntoarce, spuse d'Angerville, aşezînd brusc trupul lui Solange peste sarcofag.
Unul dintre braţe îi atîrna inert.
— Dar ce ţi se întîmplă? O doreşti cu adevărat? murmură d'Angerville, apropiindu-şi obrazul.
— Da!...Da!
— Mă duc să aduc caii, spuse d'Angerville.
— Sărută-mă mai întîi, tare, pe gură! spuse Solange. D'Angerville se îndepărtă fără s-o asculte, dar cînd se
întoarse ţinînd caii de frîu, o găsi pe Solange zăcînd cu adevărat ca o moartă, nemişcată nici măcar cu un milimetru de la locul ei. Atunci, căzînd în genunchi, o sărută pe gură aşa cum i-o ceruse. Trupul lui Solange devenise rigid ca o bucată de lemn. D'Angerville o apucă de talie, o ridică cu greutate si încercă s-o smulgă de pe sarcofag, însă unul dintre pintenii lui Solange se înţepenise între două cărămizi. Luptîndu-se s-o tragă, cărămizile cedară în cele din urmă, fărîmitindu-se în bucăţele de lut. D'Angerville se împletici şi trupurile lor, pierzîndu-şi echilibrul, loviră violent calul negru al lui Solange, care se cabra şi o luă la goană printre morminte, nechezînd jalnic în liniştea nopţii ce se lăsase.
— Ridică-te un minut, îi spuse d'Angerville, cît să mă duc să ţi-1 prind.
— Nu pot, spuse Solange, asază-mă aici, rezemată de chiparosul ăsta.
Ceea ce d'Angerville şi făcu, numai că trupul lui Solange se făcuse ţeapăn ca acela al unui

lugubru manechin. Capul îi căzu peste ramurile copacului, care îi zgîriară obrazul, în vreme ce prin contrast părea că se accentuează enigmaticul surîs de turpitudine, iar pleoapele i se contractau violent.
După ce d'Angerville izbuti s-o instaleze pe Solange pe propriul său cal, conducîndu-l pe celălalt de hăţuri, galopă, galopă ca un nebun pînă la Moulin des Sources, ajungînd din urmă procesiunea la intrarea în satul Libreux. Intră la Moulin des Sources ducînd în braţe trupul rigid al lui Solange.
317
— Nu în camera mea! Aşază-mă pe masă, spuse ea.
— Procesiunea tocmai a ajuns în sat. Genie şi cu Girardin vor fi aici dintr-o clipă într-alta, strigă d'Angerville, al cărui chip se făcu pentru întîia oară dur şi urît.
Solange părea că străbate acum chinurile morţii, iar dinţii strînşi i se dezveleau într-un surîs.
Copcile ce-i închideau fusta fuseseră smulse în cursul cavalcadei nebune. D'Angerville îşi trecu mîna prin răscroiala de pe şold şi simţi coapsa goală a lui Solange frigîndu-i degetele, în timp ce pieptul îi era de gheaţă. O mînă în cer şi o alta în infern.
D'Angerville murmură o întrebare din care nu se desluşi decît cuvîntul „vrei", dar, după modul în care se contractă pieptul alungit al lui Solange, ca şi după felul în care înghiţea cu greu, îşi dădu seama că valul dorinţei îi inundase deja voinţa.
Aruncă o privire spre scară, însă ea îl reţinu. Voia să'se întîmple acolo, pe masa abstinenţei lor, unde, vreme de doi ani, la fiecare cină, îşi înghiţiseră dorinţa cu noduri.
— Dar mai apoi, niciodată!
Vocea ei îl ajunse din urmă în clipa cînd se stergeau ţărmurile lumii cunoscute...
Jos, în curte, cineva lovea cu pumnul, iar Titan lătra cu lătrături răguşite. Cînd d'Angerville coborî să deschidă, îi găsi pe Girardin, Genie, cei doi fraţi Martin şi ceilalţi doi ţărani care o purtaseră pe Fecioara Mîngîierii pe umeri. Ţineau cu toţii luminări stinse în mîini şi aşteptau, strînsi în grup compact, îngrijoraţi.
— A trebuit s-o duc pe Doamna Solange în camera ei, explică d'Angerville. Părea foarte bolnavă... Cred că a răcit... să se ducă Martin repede după doctor...
Fiecare se duse în tăcere în sufragerie, unde îşi lăsară cu toţii pe masă resturile de luminări, apoi se retraseră imediat, în afară de Girardin care se apucă să regrupeze toate planurile, rulîndu-le cu grijă în jurul ciotului de luminare cel mai lung. D'Angerville îi dădu o mînă de ajutor şi îi ceru lui Genie să-i aducă un pahar de vin cald lui Girardin.
318
—O să aştept să văd ce spune medicul, spuse notarul. Apoi adăugă: Cred că a fost foarte tulburată de vizita fiului ei.
Medicul o găsi pe Solange într-o stare foarte gravă. Suferea de febră cerebrală, iar unul din plămîni era serios cuprins de congestie, întocmi o reţetă şi promise că se va întoarce la miezul nopţii.
Cu totalitatea planurilor făcute sul la subsuoară, Pierre Girardin merse apoi la castelul Lamotte, unde Prince avea întotdeauna pregătită pentru el o cameră la etajul al doilea, căci se întîmpla des ca treburile urgente să nu-i îngăduie să ajungă înainte de căderea nopţii la mica sa proprietate din partea de jos a regiunii Libreux.
— Ce mai ploaie am avut, bunul meu Prince! spuse notarul cînd bătrînul servitor veni să-i deschidă uşa. N-am mai văzut aşa ceva de zece ani!
Apoi întrebă:
— Mai ai necazuri cu acoperişul? La mine, jos, vom avea nevoie de două săptămîni ca să reparăm scurgerile.
— M-am ocupat deja, răspunse Prince umil.
— Cum? exclamă Girardin. Lucrătorii şi-au găsit deja timp să vină?
— în vremurile noastre, explică Prince scuzîndu-se parcă, nu vreau ca domnul conte să fie

nevoit să se ocupe de mărunţişuri de genul ăsta. Aveam cinci saci de ciment... Domnul îşi aminteşte poate că înainte ca Rochefort să cumpere terenul, mă duceam în fiecare duminică să fac un pic de zidărie în cabana de pescuit de lîngă ecluza cea mare. Se pare că nemţii vor dărîma totul acum.
Girardin îşi scosese paltonul si galoşii.
— Eşti grozav, Prince, reuşeşti să duci pe umerii dumitale toată greutatea acestui vechi castel. Agentul acela neamţ, numitul Tixier, te-a mai necăjit cu ancheta lui asupra presupusei sinucideri a contelui de Grandsailles?
— Ne-am ocupat deja de treaba asta! răspunse Prince. S-a înecat în cursul unui „accident" la pescuit, acum fix două săptămîni.
— Şi fiul dumitale, Prince?
— E tot prizonier în Germania, dar spune că se va întoarce în curînd.

Cu o bruscă senzaţie de urgenţă, Girardin îi spuse lui Prince:
— Urc un minut în camera contelui, în timpul ăsta, pregăteşte-mi ceva de mîncare... Ştii că mă dau în vînt după mîncarea reîncălzită!
— Ştiu, răspunse Prince. Tocmai că am gătit ieri dimineaţă rasol de burtă pentru domnul. Ştiam că procesiunea se va termina tîrziu şi că domnul nu va avea timp să se întoarcă la Libreux.
Ajuns în camera contelui de Grandsailles, maestrul Girardin închise uşa în urma lui şi o încuie cu cheia. Aruncă apoi planurile pe pat, se aşeză o clipă pe un scaun şi, după ce îşi fricţionă obrazul cu mîinile, scoase un adînc şi şuierător suspin de uşurare. Se îndreptă apoi spre dulapul mare din acaju, cu picioare din bronz înguste şi lungi în stil egiptean; deschise dulapul, luă în mîini micul craniu al sfintei Blandine, îl întoarse si, în mijlocul lobului occipital, regăsi înscrisurile codate pe care le consemnase acolo cu tuş, conform directivelor secrete ale contelui de Grandsailles. Recopie înscrisurile pe spatele manşetei scrobite şi, trăgînd o linie sub coloana de cifre, făcu socoteala din motive de precauţie, pentru ca să pară o simplă adunare, apoi se aşeză la biroul lui Grandsailles. îi mai rămînea să se achite de acţiunea cea mai minuţioasă care consta în lipirea fiecăruia dintre planuri pe spatele hărţilor dintr-un vechi atlas. Cînd isprăvi toate aceste operaţii, Girardin puse ciotul de luminare alături de craniul sfintei Blandine, închise la loc dulapul, luă sub braţ atlasul care conţinea planurile ascunse, stinse lumina, închise uşa şi se întoarse în sufrageria pustie. Masa era luminată de un satir gol, cizelat de mînă de maestru, ţinînd pieziş un braţ de candelabru din argint vechi, aspru la pipăit. Planînd ca un geniu binefăcător chiar pe deasupra sferei luminoase desenate de luminări, Prince aştepta ca să împingă ceremonios scaunul în clipa în care Pierre Girardin, notarul, va fi dispus să se aşeze şi să înceapă cina.
Cîteva zile mai tîrziu, Pierre Girardin se afla la Paris, într-o cameră mică de hotel din strada Vivienne, s-a îmbrăcat cu grijă în vederea vizitei la grupul comunist cu care sta-

bilise întîlnirea. Cămaşa, cîrpită si peticită cu artă, îndeosebi la gît, avea totuşi un guler detaşabil, un plastron si nişte manşete impecabile, scrobite atît de tare că erau ţepene ca nişte bucăţi de armură. Cu ajutorul unui fir de aţă cenuşie si cu degete îndărătnice, îşi recusu un nasture care îi atîrna la una din ghetre, ce datau de pe vremea însurătorii, cu treizeci şi şase de ani mai înainte, şi cărora tot acest interval de timp le dăduse o nedefinită nuanţă verzuie, avînd o oarecare afinitate cu amintirea ce se poate păstra de la mucegaiul de pe anumite ciuperci.
Necesitatea de a intra în contact cu acei oameni, atit de indiferenţi faţă de legile omeneşti si divine, atît de puţin atenţi la respectarea formelor în general, îi repugna instinctiv; si se simţea, tocmai din acest motiv, obligat să li se înfăţişeze cu maniere desăvîrşite, căci nu mai avusese niciodată, la fel de mult ca în actualele circumstanţe, sentimentul că este simbolul

sacrosanctei proprietăţi şi fanaticul bastion al tradiţiei. Respectuos şi loial faţă de instituţiile republicane, dar rămas monarhist în fundul inimii, detesta internaţionalismul şi frazeologia demagogică a acelui soi de oameni.
După ce fu condus de la un intermediar la altul, pe un drum lung şi sinuos, fu în cele din urmă dus într-un subsol jegos, luminat doar de o lampă de birou cu abajur din metal, unde se pomeni în prezenţa „grupului". Curtenitor şi sec, li se adresă în termenii următori:
— Domnilor, venind aici ca să vă aduc copia planurilor pe baza cărora germanii au întreprins industrializarea cîmpiei Libreux, nu fac, după cum ştiţi, decît să mă conformez ordinelor pe care le-am primit de la contele de Grandsailles. Pericolul la care eu însumi şi cîţiva dintre prietenii mei ne-am expus pentru a obţine aceste planuri ţine deja, din fericire, de trecut; însă, în numele lor, cît si în al meu personal, v-aş cere să uitaţi că m-aţi văzut vreodată din clipa cînd voi trece de uşa aceasta şi să nu trimiteţi niciodată pe vreunul din ai voştri, sub nici un pretext, să mă caute la Libreux. Duşmanul nostru comun este extrem de vigilent, fiecare din gesturile mele este supravegheat de aproape si orice indiscreţie din partea dumneavoastră riscă să ne pună şi pe unii si pe alţii într-o situaţie foarte periculoasă. Dacă ordinele con-

telui o cer, eu voi fi cel ce va face primul pas şi voi reveni să vă caut.
— începi deja să te dezumfli, spuse unul dintre bărbaţi prost dispus.
Se rezema de masa la care, fără să ridice nici măcar o singură dată ochii spre Girardin, el nu încetase să scrie.
— Remarca asta îmi pare cel puţin obscură! spuse Girardin pe un ton acid.
— Cu toate astea, interveni profesorul Broussillon care era mai conciliant, tovarăşul nostru a exprimat aici ceea ce gîndeşte şi am să încerc să vă traduc într-un limbaj care să fie mai puţin brutal şi mai conform cu obiceiurile dumneavoastră literare. Adevărul e că educaţia dumneavoastră burgheză — si nu poate fi altfel — se află chiar la antipozii anumitor legi progresiste ale moralei revoluţionare. Buharin este, cred, cel care a formulat cel mai limpede si mai îndrăzneţ principiul conform căruia libera, deşi tacită, aderare la orice acţiune revoluţionară atrage după sine datoria de a renunţa la exigenţele moralei individuale. Si, în legătură cu acest subiect, există de asemenea la Plehanov două lungi capitole care pun admirabil în lumină faptul că empiriocriticismul, în sensul etic si hegelian al termenului...
— Domnilor, spuse Girardin, întrerupîndu-1 cu îndrăzneală, lucrurile în numele cărora acţionez sînt conţinute, în educaţia mea burgheză, într-un singur cuvînt — „onoare".
Se lăsă un moment de tăcere încurcată. Apoi profesorul Broussillon, adoptînd un ton amical, dar batjocoritor, răspunse:
— „Onoarea" — e un cuvînt frumos, dar e destul de greu să găseşti lucrări de specialitate în care să poţi învăţa să-1 cunoşti.
— Acestea sînt lucruri pe care le-am învăţat de la mama mea, răspunse Girardin, punîndu-si mănuşile cu eleganţă.
— N-are nici o importanţă! zise nerăbdător bărbatul de la masă, continuînd să scrie cu aerul celui mai perfect birocrat. La revedere, tovarăşe! Eşti un tip de treabă şi Partidul nu va uita serviciul pe care i 1-ai făcut.
— Sper şi eu. Bună seara, domnilor! spuse Girardin, salutînd tot grupul si pregătindu-se să plece.

La aceste cuvinte, birocratul îşi aruncă tocul pe masă, îl privi pe Girardin în faţă pentru prima oară şi explodă:
— Ia ascultă, ce-i cu modul ăsta reticent de a ne spune „domnilor"? Aici sîntem toţi egali şi la fel — tovarăşi! Asta e! Şi ar trebui să-ţi fie cu adevărat cam frică de noi!
— O, ce-are a face, lasă-1 să ne zică „domnilor" dacă aşa îi place..., exclamă un tovarăş care citea un ziar în fundul încăperii.

— Foarte bine, atunci, conchise birocratul. Bună seara, domnule!
— Bună seara, tovarăşe! replică Girardin, imperturbabil. Cînd am intrat în această încăpere, am intrat ca un egal, dar plec cu convingerea că, dacă dumneavoastră sînteţi nişte tovarăşi, eu sînt un gentleman, iar dacă dumneavoastră sînteţi nişte gentlemeni, atunci eu sînt un tovarăş.
Broussillon îl scoase repede pe coridor.
— Nu puneţi la inimă, spuse el, în zilele care urmează putem conta pe inamicul comun pentru a lubrifia unitatea socială, care încă mai scîrţîie, a revoluţiei viitoare. Vă rămînem însă cu toţii recunoscători pînă la sfîrşitul zilelor; astea nu-s decît firele de nisip ale unor educaţii diferite. Nu fiţi îngrijorat, ne vom ţine de cuvînt, nu va veni nimeni să vă deranjeze la Libreux. Mulţumesc, mulţumesc.
Si îi strînse mîna lui Girardin.
După ce petrecu mai multe săptămîni la Paris, în cursul cărora primi prin intermediul scrisorilor veşti oarecum liniştitoare despre sănătatea lui Solange de Cleda, Girardin se întoarse la Libreux. Plănuise să se ducă direct la Moulin des Sources, pentru a afla noutăţi prin viu grai şi a-i face o mică vizită doamnei, dacă starea i-o îngăduia. Dar, cînd se găsea încă la o destul de mare distanţă de Libreux, Girardin simţi o vie îngrijorare descoperind, de pe drum, o lumină ce strălucea în beznă si pe care crezu c-o poate localiza ca provenind de la una din ferestrele castelului Lamotte. Se putea oare ca lumina să fie de la camera contelui? îşi amintea totuşi limpede că stinsese lumina înainte de a încuia cu cheia, iar cheia se afla în buzunarul său! Grăbi pasul şi în curînd, la ieşirea din păduricea de stejari-de-plută, la ultimul cot al drumului, îşi dădu seama că temerile sale erau foarte înte-

meiate. Poate că Prince, avînd dublura cheii, se dusese în cameră pentru a verifica dacă nu era pe acolo vreo crăpătură de reparat... Nu, era puţin probabil. Nu existase niciodată nici cea mai mică crăpătură în camera aceea, însă stupefacţia lui Girardin ajunse la culme cînd, ajungînd la castel, găsi uşa principală uşor întredeschisă, îi trecu o clipă prin minte ideea că erau poate nişte spărgători. Intră cu mare grijă, umblînd în vîrful picioarelor, urcă scara cea mare ca o fantomă şi intră în camera contelui. Aşezat la biroul lui Grandsailles, străjuit de două santinele, se afla un ofiţer nazist. Pe un scaun în faţa lor stătea aşezat Prince, care se ridică de cum îl văzu intrînd pe Girardin. Ofiţerul nazist ţinea în echilibru pe trei degete de la o mînă craniul sfintei Blandine, iar cu cealaltă mînă tot pipăia neglijent un ciot de luminare. Nasul lui foarte ascuţit era palid, de parcă tot sîngele i-ar fi fugit de la vîrful naşului, şi tocmai în vîrful cartilaginos al acelui nas părea că i se concentrează întreaga ferocitate. Un soldat aduse un scaun pentru Girardin şi după ce acesta se aşeză, ofiţerul i se adresă într-o franceză foarte corectă:
— Am avea nevoie să ne furnizaţi două explicaţii, zise el. Mai întîi... (Şi spunînd acestea, aruncă în sus craniul sfintei Blandine, prinzîndu-1 cu îndemînare în poziţie inversă.)... vă vom cere să specificaţi în clar adresa scrisă cu tuş în interiorul acestui craniu... (Şi arătă cu ciotul de luminare cifrele minuscule pe care le trasase acolo Girardin.)... Apoi, să ne spuneţi unde sînt copiile planurilor care erau înfăşurate în jurul acestor lumînări?
Şi aruncă o privire semnificativă spre podea unde zăceau, alături de birou, o grămadă de lumînări ce fuseseră aduse din pivniţă.
— Aţi omis să ţineţi seamă de faptul că pe ceară se imprimă orice extrem de uşor, mai cu seamă în prezenţa cernelurilor grase şi a fotocalcurilor. Puteţi vedea şi dumneavoastră cît de clar se distinge cel mai mic detaliu, oricît de palid ar fi.
Girardin luă luminarea ce-i era oferită spre cercetare.
— Aveţi perfectă dreptate! spuse el calm.
— Şi încă un amănunt, pentru a vă linişti pînă la capăt: amabilul şi patrioticul dumneavoastră plan de sabotare a fost înăbuşit în faşă. , •-....

l
— Bine, spuse Girardin. încercaţi atunci să vă reprezentaţi secretul meu ca pe o cutie mică albă, care se închide, dar nu se deschide. Sau ca pe un ou, pe care îl poţi cel mult sparge. Cutia mea, secretul meu, puteţi să le sfărîmaţi, dar nu să le reconstituiţi, căci trupul şi secretul meu formează un tot. Iar în interior, nu veţi găsi decît un pic de albuş, un pic de gălbenuş, o mică picătură de albumen, care constituie biata mea viaţă. Vi-o fac cadou.
— Perfect. Gîndiţi-vă bine, spuse ofiţerul, cu aerul că vrea să pună capăt acestei discuţii. Se poate foarte bine ca nici una din cele două întrebări pe care vi le-am pus să nu ne intereseze cu adevărat, iar noi să ştim, în legătură cu amîndouă, tot ce ne este suficient să ştim. Nu este acesta, de pildă, unul dintre planurile pe care le-aţi înmînat săptămîna trecută?
Deschise un sertar şi arătă unul din planurile înmînate de Girardin, care nu se putu împiedica să nu-şi muşte imperceptibil buzele.
— în cazul acesta, zise el, pentru ce insistaţi să vi-i torn pe camarazii mei?
— E o chestiune de principiu, răspunse ofiţerul neamţ pe un ton glacial.
— înţeleg, spuse Girardin, „principiul dezonoarei"... Ale mele se situează la polul opus!
— în principiu, reluă ofiţerul bine dispus, execuţia dumneavoastră este prevăzută peste trei zile. Această decizie ar putea fi atenuată, în funcţie de gradul de sentimentalitate si de delicateţe pe care doriţi să le manifestaţi acelora care v-au pus într-o astfel de situaţie. Să ştiţi că am descoperit întreaga afacere datorită unuia dintre protejaţii dumneavoastră comunişti care n-a găsit altceva mai bun de făcut decît să vă compromită refugiindu-se la castel cînd l-am scos din bîrlog.
— Nu puteam refuza ospitalitatea unui om urmărit de duşman, se scuză Prince, şi nu-mi puteam închipui că...
— Gura! Nici asta n-o vom uita! spuse ofiţerul neamţ, ridicîndu-se în clipa cînd cei doi soldaţi îl arestau pe Girardin.
— Nu voi vorbi, mai spuse acesta încă o dată trecînd pragul uşii. Şi în vreme ce era luat, mormăi de mai multe ori printre dinţi: „Dracul să-l ia de empiriocriticism! Dracul să-i
325
ia pe tovarăşi! Ei bine! O să le arăt eu cum moare un gentleman!"
Se povesti în Libreux că Pierre Girardin fusese torturat, dar nu scosese o vorbă, iar în ziua în care se află de arestarea lui, vicontele d'Angerville, după ce o lăsase pe Solange — a cărei stare nu mai inspira nelinişte — în grija medicului din Libreux si a lui Genie, plecă imediat la Paris, pentru a încerca tot ce se putea face, prin influenţa sa şi prin relaţii, în vederea salvării vieţii lui Girardin. însă data fixată pentru execuţia notarului contelui de Grandsailles se apropia fără ca d'Angerville să se manifeste în vreun fel. Ce putea să i se fi întîmplat?
Astfel, orice speranţă fiind pierdută, sosiră ziua^ si ora morţii lui Girardin. La cinci şi jumătate dimineaţa, cînd cocoşii ciuguleau deja moţul revărsatului de ziuă, plutonul de execuţie îl aduse pe Girardin pe un cîmp gol, mărginit de plopi. Picături de rouă broboneau oţelul puştilor, iar ghetrele lui Girardin erau ude după mersul printre scaieţi. Nu îi era teamă, dar fu nevoit să-şi înăbuşe o dorinţă ^de a plînge — nu pentru el însuşi, ci pentru Solange de Cleda si pentru boala ei, căci tocmai se gîndise la ea şi la faptul că vicontele d'Angerville nu se întorsese şi se temu de ce putea fi mai rău. Pierre Girardin întoarse atunci capul spre Moulin de Sources.
— Doamne, îşi spuse el, cît de singuri şi de dezarmaţi pot fi uneori oamenii...
La ora aceea, la Moulin des Sources, camera doamnei Solange de Cleda era desigur cufundată încă într-o beznă totală, căci lumina zilei care abia se desluşea era prea slabăpentru a se infiltra printre crăpăturile obloanelor închise .Insa, prin fereastra îngustă a sufrageriei, fără jaluzele şi fără perdele, acea lumină lividă şi crudă ce ignora tragediile, aceeaşi lumină care luceşte pentru prima oară peste chipul morţilor, începea, prin umbrele ei mişcătoare, să năvălească inexorabil peste marea trapeză şi peste masa ei rotundă,^ ciocolatie, care părea că

se măreşte pe măsură ce se făcea ziuă. Cerul era din nou acoperit şi ameninţa iarăşi cu ploaia. Girardin admise să fie legat la ochi şi strigă: „Trăiască Franţa!"
După-amiază, cerul se lumină vreme de două ceasuri-
326
Parcă ar fi fost cea mai frumoasă zi de primăvară. Marile tragedii s-au desfăşurat întotdeauna sub o lumină splendidă care subliniază cu un profund relief cele mai mărunte detalii. Soarele, complicele tuturor acestor drame, zugrăvi cele şase picioruşe ale fiecărei furnici în iridescentele culori ale
peisajului.
Se spuse mai apoi la Libreux că cineva desenase cu degetul înmuiat în sîngele închegat al lui Girardin, în semn de răzbunare, o cruce încîrligată pe dosul unei pietre lustruite de ape, pe care furnicile făcuseră un ritual bahic, etalîndu-şi şiragul voracităţilor.
în seara de după execuţia lui Pierre Girardin reîncepu să plouă, însă, de data asta, vîntul şi rafalele de zăpadă îşi uniră forţele cu cele ale apei. Aşezată în bucătărie, Genie cosea, iar Martin cel vîrsmic, stînd pe un scaun în faţa ei, sculpta cu ajutorul unui cuţit o pipă dintr-o rădăcină de iarbă neagră, între ei se întindea lunga masă de lemn din bucătărie, iar pe această masă, la dreapta şi la stînga, la distanţă egală, se aflau o sticlă neagră cu vin roşu si o farfurie ciobită, de culoare pămîntie, umplută cu ciuperci albe cu nuanţe albăstrii şi cu două trufe mari cît pumnul. Alături, o altă farfurie cu două picioare de cocoş tăiate precum si cu ficatul lui... Se afla astfel aici Franţa întreagă — sîngele pămîntului, florile cerului şi ale infernului, florile apelor căzătoare, focul negru al adîncurilor... şi cocoşul, totemul, Chantecler jertfit.
Sub masă, chiar sub farfuria r Ibă, dormea pisica.
— Am zis eu în ziua procesiunii că nu era vreme bună să te scoli, spuse Martin, ar fi fost nevoie să avem vîntul ăsta, care se porneşte acum.
— Şi tot n-avem nici o veste de la domnul viconte d'Angerville. .., oftă Genie, uitîndu-se prin uşa întredeschisă spre masa rotundă din sufragerie, acoperită acum în permanenţă cu covorul ei ciocolatiu, dar care îşi putea regăsi faţa de masă albă şi putea fi iarăşi aranjată în ziua cînd doamna ar fi fost sănătoasă, iar domnul viconte s-ar fi întors.
— Dacă vrei să-ţi spun părerea mea, nu cred că-1 vom mai vedea vreodată pe vicontele d'Angerville, zise Martin.
Apoi întrebă:
— Dar doamna Solange e mai bine acum?
327
— E mai bine, cu siguranţă e mai bine. De altfel, nu mai are febră; numai că e ceva ce nu merge... aici!
Şi Genie duse degetul ei pergamentos la fruntea plină de pistrui si îşi înşuruba degetul tivit cu negru, ca şi cum ar fi încercat să înfigă înăuntru capetele ruginite ale petelor de pistrui, ce aminteau un pic si de petele de grăsime dintr-un sos gros şi auriu şi care s-ar fi despărţit de untul topit al pielii ei.
— Mai termină cu ciocănitul! strigă Genie.
Martin se opri din lovitul pipei de masă pentru a face să cadă aşchiile de lemn care astupau gaura pe care tocmai o scobea şi rămase cu ea atîrnată în aer:
— Ce se întîmplă?
— Nimic, spuse Genie, mi s-a părut că o aud pe doamna chemînd.
Martin se ridicase, ducîndu-se la fereastră.
— Taman ce credeam! zise el. Acu ştiu ce ţi s-a părut că auzi! Parcă toţi cîinii din Libreux s-au înţeles să latre în cor, fără nici un motiv. Ascultă! Ascultă!... (Asta era într-adevăr.)... Ştii că în cazurile astea se spune, chiar si azi, că umblă călare prin văzduh contele L'Ârnan, galopînd pe calul lui cel negru!
— Basme de adormit copiii! zise Genie. încerci să mă sperii!

Se trezise pisica si dintr-o ţîşnitură dispăru în direcţia sufrageriei.
•— Se mai spune tot aşa că arunci cînd trece, găinile bat din aripi de spaimă, oile se tupilează în fundul staulului, iar copiii se trezesc în leagăn si se pun pe plîns.
— Taci din gură, n-ai de gînd să isprăveşti? Ce vrei să fac? Să-ţi dau un... pahar de vin?
Turnă în două pahare şi oftă:
— Domnul fie binecuvîntat! Cînd mă gîndesc ce o să simtă doamna cînd o să afle că Girardin a fost împuşcat... să nu contaţi pe mine ca să-i spun! De asta o să se ocupe părintele!
O voce o chemă din susul scării făcînd-o să tresară si să verse vin pe masă.
— Sst! S-a trezit!
— Genie! repetă vocea lui Solange de Cleda.
— Da, doamnă! răspunse Genie, dînd fuga spre scară şi făcîndu-si semnul crucii.
328
8
Himera a himerelor, fotul este himeră...
A iubi fără a şti pe cine. CALDERON DE LA BARCA
Trecuseră cam şapte luni si jumătate — poate chiar un pic mai mult — de cînd contele si Veronica erau căsătoriţi si se instalaseră, imediat după luna de miere, în somptuoasa hadenda de la Palm Springs care, din perioada lui John Cornelius Stevens, cuprinsese o grădină zoologică şi un teren privat de aviaţie. Date fiind restricţiile războiului, aceste două întinderi, lipsite acum şi de lei şi de avioane, erau năpădite de buruieni.
Era o după-amiază de duminică. Contele de Grandsailles era singur, aşezat în luxul glacial al vastului fumoar al cărui mobilier, imitînd stilul Renaşterii spaniole, parodia teatralitatea demodată a unei săli a Marii Inchiziţii... Contele părea trist si se uita la un miriapod, nemişcat în mijlocul peretelui alb.
„Dacă într-o zi mă voi hotărî să mă sinucid, se gîndi contele, ceea ce este extrem de improbabil, o voi face, indiferent de oră, în minutele care urmează anunţului la radio al acestei fraze exasperante şi inexorabile: «Bulova Watch Time!»"
Radioul din marea încăpere tocmai anunţase ora cinci în acest mod şi, o dată în plus, veşnicul „Bulova Watch Time" îşi prefirase funestele şi lamentabilele silabe pe cele cinci bătăi de gong neliniştitoare ale unei după-amieze californiene fără nori. Contele de Grandsailles ar fi vrut să se ridice pentru a închide radioul pe care vreun servitor îl lăsase probabil deschis din nebăgare de seamă, rămase însă aşezat fără
329
să se clintească, sub o grămadă de ziare de duminică pe care le parcursese distrat gîndindu-se la altceva.
Departe de cîmpia sa de la Creux de Libreux, unde ploile dătătoare de viaţă începuseră desigur să întunece ogoarele, tot ce-l înconjura aici, şi pînă si existenţa însăşi, i se părea înspăimîntător de monoton şi lipsit de acel imponderabil element care constituie întreaga diferenţă: gustul. Se agăţa de amintiri cu ghearele si cu dinţii. Duminicile, îndeosebi, făceau să i se strîngă inima şi dacă, din nefericire, cum era cazul în ziua asta, sinistrele si lacrimogenele accente ale unei orgi duminicale răspîndite pe calea undelor îi zgîriau urechea cînd se dădea jos din pat, era de ajuns pentru a-i da o stare de proastă dispoziţie pe toată durata zilei, însă Veronica nu putea trăi fără să asculte radioul. Suporta deja chestia asta de o oră; ipohondria sa avusese aşadar tot răgazul să se instaleze iremediabil, grea şi transparentă, în mintea sa, în propriul său fotoliu. Un pic mai mult sau un pic mai puţin din muzica asta de doi bani nu putea schimba mare lucru, aşa că se resemna, fiind cu mîinile si cu picioarele legate de unul din acele accese de indolenţă de nedepăşit, care te fac să înduri, aproape cu amabilitate, zgomotul enervant al unui robinet care picură sau al unei porţi care se izbeşte.
Contele era totuşi foarte departe, în clipa aceea, de a cădea pradă uneia din obişnuitele sale crize de depresie care, la castelul Lamotte, îl hărţuiau periodic cu chinurile lor

hiperclorhidrice, dar halucinatorii. Nu, viaţa sa conjugală cu Veronica nu era paradisul, desigur, dar nici infernul. Era un soi de purgatoriu, un purgatoriu agreabil, ca o baie într-un lac călduţ, unde timpul se scurgea în ritm de „Bulova Watch Time", în afară de asta, lucru încă si mai grav, i se părea că vede lumea acoperită tot mai mult, cu fiecare zi ce trecea, de muşchiul sordid al lugubrei lipse de neprevăzut. Totul era în plină decadenţă, nimic nu mai merita nici două parale! Veştile mondiale, şi ele, cu senzaţionalul lor adesea extravagant, sfîrsiseră la rîndul lor prin a-i dezgusta dragostea pasionată pentru Istorie: Rudolph Hess sărind cu paraşuta deasupra Scoţiei... ce epocă puerilă!
Ba mai mult, războiul începea să treneze ca durată... Contemplă preţ de o clipă un anunţ publicitar lăudînd progre-
330
sele aviaţiei, în care se vedea lumea micşorîhdu-se treptat de-a lungul unei serii de desene, în ultima imagine, lumea se vedea atît de mică încît putea fi cuprinsă între degetul mare şi arătătorul unei mîini omeneşti, nefiind mai mare decît o pastilă de vitamine. „Ce aberaţie!" îşi spuse el, descurajat. Geniile Renaşterii — Rafael, Leonardo, Michelangelo — singurii, poate, care îl atinseseră pe Dumnezeu cu vîrful degetelor, nu avuseseră în cosmogoniile lor altă ambiţie decît să mărească lumea după imaginea cerului. Astăzi însă oribila noastră civilizaţie mecanică înţelegea să reducă globul terestru la dimensiunile unei mici pilule, neavînd nici măcar virtuţile unui laxativ! Omul poate realiza isprava de a face într-o singură zi de trei ori înconjurul lumii — ei si? Ce plictiseală ne promite treaba asta! Cînd te gîndesti că minţile cele mai iscoditoare, precum cea a lui Pascal, au conceput înţelepciunea umană ca mergînd mînă-n mînă cu capacitatea de a rămîne într-o încăpere fără a simţi dorinţa de a o părăsi! Şi mereu aceleaşi lucruri, aceleaşi imagini, dar tot mai insipide si mai comercializate. Aceleaşi chipuri, toate la fel, senzualitatea standardizată a starurilor de cinema; mereu aceleaşi Balete ruseşti — iar cele noi erau încă şi mai proaste! Cîndva, pe vremea lui Diaghilev, se ştia încă să se danseze, chiar să se zboare cu grade de zînă; astăzi, fuseseră inventate îngrozitoare stiluri noi, de genul celor pe care tocmai le văzuse la New York, în care, în chip de dansatori, creaturi ce păreau ieşite de la Prisunic-ul din colţ, îmbrăcate ca omul de pe stradă, ţepene şi foarte constipate, mergeau cu nesfîrşite precauţiuni ferindu-se parcă să nu calce în noroi.
Frunzărea acum o revistă ilustrată; buze încărcate din plin cu ruj, deschise, si mereu acele oribile surîsuri, acei dinţi fotografiaţi parcă în focul unei explozii de magneziu, dinaintea zidului de divane în dungi de la El Morocco... Un soldat, în costum de camuflaj de culoare verde-pătat împodobit cu pene, turnînd lapte de cocos pe capul unui soldat canadian bărbos, gol pînă la mijloc, cu şosetele impecabil întinse cu ajutorul unor jartiere, noi-nouţe... O doamnă, cu chip de preot, spărgînd o sticlă de şampanie de prova unui nou vas de război.
331
„Va trebui să mă cufund în noile mele cărţi de demonologie. Nu văd nicăieri nici o salvare. Dar continuu să cred, în ciuda progresului, că tot în compania incubilor si succubilor pot găsi cea mai mare mîngîiere, în mijlocul acestei lumi despiritualizate!"
Şi dragostea cu Veronica? De la începutul căsătoriei, nu încetase nici măcar o singură zi să n-o dorească. La fel ca majoritatea francezilor, contele profesa un cult fetişist pentru picioarele divin modelate si o veneraţie sentimentală pentru privirile goale. Veronica poseda aceste două atribute la un grad suprem. Ea îl excita, el o observa cu recea curiozitate a unui expert în voluptăţi! O surprindea prin rafinate străfulgerări de turpitudine, o tulbura cu artă în obscuritatea nudă a unor lente iniţieri. Dar de aici pînă la a o iubi — nici vorbă. Nu o iubea, nu o iubea deloc, şi, din toate acele nopţi, acele dimineţi, acele după-amieze şi acele seri de dragoste, nu se înălţa decît o singură imagine, tot mai exclusivă, victorioasă şi puternică, aceea, prezentă si reală, a lui Solange de Cleda. însă contele de Grandsailles făcea parte dintre aceia care pot simula cu uşurinţă o mare pasiune, cînd în realitate nu-i acordă decît o atenţie neglijabilă. Şi în compania Veronicăi, risipea cu amîndouă mîinile toate nesfîrşitele sale

resurse de tandreţe, de atenţii şi de fluid magnetic, omagii neîntrerupte, împodobite cu tradiţionala curtoazie galantă.
Astfel trăia Grandsailles, repetîndu-şi că singurul mijloc de a repara cît de cît erorile comise prin uzurparea acestei căsătorii era să încerce s-o facă fericită pe Veronica. Iar Veronica se considera fericită. Dacă în străfundul inimii ei, vechea anxietate continua să fie întreţinută de instinct, care îi spunea de asemenea că Grandsailles nu-i va dărui niciodată fiul pe care, biologic, îl dorea cu ardoare, era atît de uluită de descoperirea misterelor de la Eleusis ale trupului — două trupuri si un singur picior — că nu le putea încă întrezări pe cele ale postului, cu mii de picioare. Căci Grandsailles, începînd să-si modereze ardoarea, o avertizase asupra nevoii pe care o simţea de a se retrage periodic, de a rămîne, uneori zile îndelungate la rînd, izolat în „taina" sa, în cărţile sale; şi astfel camera lor pentru ei doi se transformă în două camere si ajunseră să trăiască separat în colţuri opuse ale uriaşei case,
332
iar distanţa, care se adîncea în sînul dragostei lor, se umplu de dus-întorsul a mii de paşi delicaţi, iuţi şi imperceptibili, ca nişte picioruşe de insectă alergînd la suprafaţa apei obiceiurilor lor, care trăgeau atît de repede spre toamnă.
Grandsailles mersese, în această privinţă, cu sinceritatea pe cît de departe i-o îngăduise integritatea minciunii sale. Cu o francheţe cu dublu tăiş, abilă şi în aparenţă brutală, impusese el însuşi, încă de la început, condiţiile draconice ale căsătoriei lor:
„Nu sînt cel al cărui nume îl port, însă destinul meu a vrut ca bărbatul care sînt acum să nu aibă de ales decît între a dispărea sau a trăi ascuns. Trebuie să renunţi la orice idee, la orice încercare de a descoperi singură, sau de a afla de la alţii, trecutul meu şi adevărata mea personalitate. Trebuie să-mi juri acest lucru, căci altfel ar însemna moartea mea. Viaţa mea este clădită pe un oribil secret, iar femeia care împarte viaţa cu mine nu va putea niciodată să-1 cunoască, îţi voi părea adesea melancolic, şi încă şi mai des vei avea sentimentul că gîndurile mele sînt foarte departe de aici, că trăiesc alături de tine ca o fiinţă urmărită de o obsesie. Nu va fi aici nimic uluitor, căci sînt efectiv victima unei obsesii. Viaţa m-a condamnat si la alte infirmităţi, în afară de cele ale conştiinţei mele. Organismul mer îşi are tainele lui şi raţiunile lui de a fi slăbit şi diminuat. Căsătorindu-te cu mine, tu, care eşti aproape un copil, îţi vei lega viaţa de cea a unui om în mod criminal distrus şi abia mai real decît cel pe care 1-a creat imaginaţia ta. Să nu ne căsătorim!"
însă, cu excepţia acestui singur punct, Veronica acceptase fără să crîcnească toate condiţiile lui Grandsailles; ea, care se crezuse în stare să-şi dedice întreaga existenţă îndrăgirii unei imagini din care aproape nimic nu-i mai rămăsese în memorie, în afară de impenetrabilul contur alb al învelişului ei, se lega acum de o fiinţă în carne şi oase, iubea acum cu toată armonioasa turbulenţă a inimii. Cu toate astea, în străfundul ei, persista o tainică dorinţă asupra căreia lunile îşi răspîndeau una după alta lumina lăptoasă. Prin iniţierea ei în dragostea fizică, descoperea că adevăratul ei ţel, dincolo de plăcere, nu era altul decît acela, aproape animalic, de
333
a accede la maternitate, înţelegea acum fixaţia delirantă asupra fiului Betkăi.
Ar fi putut la fel de bine înţelege mitul esenţial al virginităţii, care este mitul alb al Ledei, ouînd ouă foarte albe. Ar fi putut vedea atunci capul alb, chipul lui, al himerei ei ivindu-se dintre umbrele conştiinţei în adîncul pivniţei din Quai des Orfevres, ca un ou mare gata să se deschidă şi care 1-ar fi conţinut pe copilul ei. Căci toate fecioarele care, aidoma Ledei, sînt obsedate de albul castităţii, se căsătoresc în visurile lor cu lebăda de argint a lui Lohengrin. Grandsailles, căzînd tot mai mult pradă viciului „mitologizării", desluşise şi analizase acest mit aşa cum se înfăţişa el la Veronica, şi îşi spunea:
„El — omul alb cu chipul ascuns — este încă o lebădă. Nu există decît lebede albe şi lebede negre. Pe mine mă văd mai curînd ca o lebădă cenuşie — de un cenuşiu ca plumbul, aşa cum

sînt unii nori în octombrie —, însă nu există aşa ceva si, detaliu mai important, eu nu sînt lebădă."
Se întreba apoi cu nelinişte dacă sterilitatea sa nu era cumva rezultatul abuzului prea frecvent de droguri afrodiziace, de elixire de tinereţe, de filtre de dragoste. Căci şi lui i-ar fi plăcut să aibă un fiu de la Veronica şi ştia că acest fiu ar fi fost al său, copilul creierului său, o concepţie exclusiv cledaliană. Ei bine, da, ar fi fost cel după care călugăriţa nu încetase să suspine, tot mai obsedată de teama secretă că el nu va avea descendent, un moştenitor al contelui de Grandsailles!
Aici era marea problemă, marele mister în care dorea să se cufunde o dată mai mult pentru a scăpa de epoca asta de egalitarism şi de deierarhizare — marele mister al descendenţei, al eredităţii, al zămislirii — căci pe aşa ceva se sprijineau toate fundamentele aristocraţiei. Ii plăcea să coboare mai multe veacuri îndărăt în timp spre a se regăsi în miezul esenţei mult iubitului său Ev Mediu. Pentru a se putea deda. o dată în plus la nişte ardente speculaţii de acest ordin, avea nevoie să deschidă două cufere mari, rămase pînă atunci încuiate, înăuntrul cărora cele mai ezoterice tratate vechi de satanism şi de magie figurau alături de cele mai riguroase monografii ştiinţifice ale biologiei moderne. Se mai găseau aici
334
de asemenea tratate care abordau marile probleme teologice cărora le dăduse naştere acest subiect, îndeosebi problema „păcatului de moarte prin reprezentare" sau prin omisiune..., si toate acele precepte propovăduite de Părinţii Bisericii de-a lungul epocilor de catolicism inchizitorial, precepte cumplite, iar uneori excesiv de caraghioase. Cămăşi de noapte înzestrate cu ingenioase deschizături, îngăduind cuplurilor cu frică de Dumnezeu să înfăptuiască fără de păcat actul procreaţiei; stipularea explicită potrivit căreia cuplul „nu trebuie să închidă ochii în timpul actului", ci „să se privească în faţă, de preferinţă pe nas, spre a preveni şi evita orice reprezentare sau amintire vinovată a altei persoane"... Iar fruntea, care trebuie întotdeauna să rămînă umezită de o cruce desenată cu agheasmă, pentru a fi la adăpost de orice gînd rău, exorcizînd astfel infiltrarea în interiorul sufletului şi al trupului a spiritelor malefice primejdios de avide de a poseda trupul în împrejurări atît de propice. Şi constanta revenire a cumplitei maxime Pulva eris et pulva reverteris, care permitea stingerea focului oricărei lubricităţi necontrolate în momentul suprem, de care putea depinde naşterea unui sfînt, a unui monstru, a unui spirit rău... sau a unui rege. Contele de Grandsailles se gîndea că nu aveai decît să iei întocmai aceste bogate si substanţiale credinţe şi superstiţii ale Bisericii şi să răspîndesti peste ele lumina ştiinţelor proprii epocii noastre, pentru a vedea cum ţi se deschide dinainte strălucitorul drum al adevărului: păcatul de moarte prin reprezentare!
„Intr-adevăr, îşi spunea el, dacă există moralitate, infidelităţile şi adulterele cele mai teribile nu sînt cele comise pe furiş şi departe de fiinţa iubită, ci dimpotrivă cele ce sînt comise chiar în braţele ei, în clipa actului, atunci cînd, voluntar sau involuntar, îţi reprezinţi ţie însuţi imaginea unei alte persoane, transmiţînd astfel o viaţă impură."
De la această facultate de disociere şi de interdependenţă a funcţiilor fiziologice şi psihologice fundamentale ale fiinţei umane emanau diversele teorii asupra corpului considerat ca un simplu recipient, un receptacul al spiritelor care, fiind încontinuu prezente, în comunicare şi „în contact" datorită puterii de evocare a memoriei, se puteau materializa
335
în sînge, devenind atunci nedespărţite, oricît de mare ar fi fost distanta sau oceanul dintre ele. Această idee potrivit căreia corpul putea fi locuit de o mulţime de fiinţe se afla la baza tuturor vechilor credinţe ale Orientului. Ce era altceva decît dedublare, reîncarnare si transmigraţie a sufletelor? însă metempsihoză, pe care el o considera o gravă eroare metafizică, era, conform propriei sale experienţe, un adevăr de zi cu zi. Europa Evului Mediu găsise, după părerea sa, tocmai soluţiile cele mai „practice", formele cele mai apropiate şi cele mai bine adaptate la realitate, cea a lumii onirice a in-

•t . j J-
cuDilor şi a succubilor, ale căror secrete erau compilate — cu ce minuţie a detaliilor empirice — în analele de demonologie şi de practică satanică a magiei simpatice. Iar toată ştiinţa modernă a hipnotismului era conţinută în aceste practici, căci într-adevăr hipnoza nu este altceva decît manifestarea hipersensibilă a unei stări permanente de animism si de transmigrare.
Da! iNJu se îndoia de realitatea viselor care îi tîrau, pe Solange şi pe el, de-a lungul aceluiaşi curent. Da, în această problemă el gîndea încă precum un ţăran. Faptul că un ţăran de la Libreux putea spune despre o proaspăt-căsătorită : „E mgrijată, se terne ca nu cumva copilul ce se va naşte să fie victima deochiului", faptul că o viitoare viată ar putea depinde de o privire de departe, în stare să semene dezordinea în mintea ei — cît de aproape de realitate, sau măcar de ceea ce el credea, era acest mod de a înţelege fenomenele! Da! De o sută de ori da! Enigma procreaţiei, ce minunat medium, ce vehicul magic de satanism, de ispită şi de damnare! Căci va fi damnat. Putea exista oare vreo aservire mai carnală a spiritului decît aceea de a se sluji de plăcere ca de un mijloc pentru a sili celulele, plasma şi viscerele să creeze în ochii, gingiile şi accesele de mînie ale unei fiinţe ostile o asemănare fizică modelată după imaginea unei femei pe care cineva nu ar fi posedat-o decît în spirit? Şi era oare ceva atît de nebunesc să vrei să zămisleşti un fiu al lui Solange de Cleda peste distanţa unui ocean, prin corpul Veronicăi? Da, acest lucru era tot atît de posibil ca si acela de a o primi pe Solange în creierul său atunci cînd ea venea să-1 ia în stăpînire în mod dureros, penetrînd toate cutele circumvoluţiunilor sale
336
cu imperiala realitate a strălucitoarei ei imagini! (Imperială realitate, strălucitoare imagine... ce mai cuvinte pentru a o descrie pe biata Solange, bolnavă trupeşte si sufleteşte, atît de departe şi atît de singură!)
Cînd contele o poseda pe Veronica în această stare de spirit, nu devenea oare ea însăşi, cu tot trupul ei, trupul alteia? Solange, atît de singură, atît de departe... Dar de unde venea tot acest haos de divagaţii sălbatice, de imposibile chinuri ale inteligenţei martirizate, dacă nu din delirul pe care-1 suscita în el dragostea crescîndă şi nesatisfăcută pentru Solange? Cu mîinile crispate, contele de Grandsailles îşi zbîrlea părul încărunţit, care-i cădea peste frunte ca o cunună de frunze argintii de măslin.
„Mitul sîngelui! Te posed în întregime, cu tot sufletul tău! însă îmi lipseşte sîngele tău, iar în ziua cînd 1-aş fi putut avea — atunci cînd erai acolo, goală, gata să mi-1 dai — cînd ţi 1-as fi putut da pe al meu, eu nu ţi-am oferit decît o rodie întredeschisă, rubine, imbecil de estet ce eram! Pentru asta voi fi damnat! însă şi mai in becile sînt doctrinele care neagă acele legi încă de neînţeles ale «altoirii», prin care miezul unei portocale se vede silit să moştenească falsul sînge al unei rodii; cu toate astea, ar fi acuzat de credulitate abuzivă oricine ar admite să conceapă grefarea unui incub pe sînge, pe sînge adevărat, nu doar agitat de cele mai uşoare reprezentări ale spiritului, ci mai cu seamă modificat si otrăvit de ele, în măsură să provoace tumori misterioase, avorturi de falşi embrioni de fibrom vaginal, ţinînd de tratamentul chirurgical! Cancerul seamănă în mod straniu cu un «incub întrupat»! exclamă Grandsailles în liniştea extenuantelor şi deznădăjduitelor sale meditaţii... Da, magia simpatică, la fel ca visele, se află în sînge şi este incurabilă! Solange de Cleda e ca un cancer fatal pe cale să mă sfîşie şi să crească în interiorul creierului meu!"
în clipa aceea simţi ceva călduţ şi roşu ca sîngele asezîndu-i-se uşor pe gură. Veronica îl săruta timidă. Contele tresări. De cînd se afla aici soţia sa observîndu-1 desigur cu îngrijoare, în vreme ce el, pierdut în teoriile-i fantastice, nici măcar nu-i remarcase prezenţa?
337
Se ridică nesigur în picioare, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un coşmar îngrozitor.
— Caii ne aşteaptă afară. Ai să-ţi ţii promisiunea cu plimbarea în deşert? îl întrebă Veronica,

cu o notă de amărăciune în voce.
Apoi începu să se învîrtă în jurul lui, ca un leu ascultător. Spuse în cele din urmă:
— Ştiu că nu te pot întreba la ce te gîndesti... M-am obişnuit acum cu asta. Nu mă plîng de nimic, dar mi-ar plăcea să te ajut. Dacă e un lucru bine stabilit între noi că nu voi participa niciodată la viata sufletului tău, care îmi este interzisă, îngăduie-mi măcar să-i fiu alături din cînd în cînd, să o fac să galopeze, să-ţi obosesc grijile pînă la adormire, aşa cum ştiu să-ţi istovesc amintirile prin îmbrăţişările mele.
— Dacă ar trebui să te apropii de acele amintiri, ţi-ai pierde viaţa, căci sînt amintiri nude, fără îmbrăţişări, spuse Grandsailles, care părea că nu revine decît lent la realitate, aranjîndu-şi părul cu pieptenele lui de aur.
— O, Doamne! exclamă Veronica, nefericită si revoltată, scuturîndu-şi părul blond şi greu, de ce nu te pot face niciodată fericit, aşa cum tu mă faci fericită? De ce trupul meu nu poate măcar adăposti spiritul care te chinuie? Da! De ce s-o negi? Există o altă femeie în viaţa ta, care e departe de tine, sau poate a murit. N-am s-o ştiu niciodată, dar, deoarece am admis acest lucru la început ca o supoziţie, mi-ar plăcea acum s-o întrupez în ochii tăi, ca să mă poţi lua drept ea atît timp cît am să fiu în stare să-ţi trezesc sîngele... înainte ca ardoarea dorinţei tale să înceapă să scadă!
Grandsailles schiţă un gest de protest, iar Veronica, apropiindu-se de el, îşi rezemă obrazul de pieptul contelui şi spuse:
— Da! Ştiu, mă iubeşti deja mai puţin! Grandsailles îi răspunse printr-un lung sărut şi, cînd îşi înălţă capul, o văzu pe călugăriţă trecînd prin patio, aruncîndu-i în trecere o fulgerătoare privire încărcată de ură. „Oare de ce a început să mă privească aşa de cîtva timp?"
în faţa uşii ce dădea spre drumul către deşert, cei doi cai îi aşteptau. Unul era alb ca promoroaca, celălalt negru ca pă-

catul. Cel alb stătea în umbră, cel negru era luminat de o fîşie densă de soare.
— Pe care îl alegi? întrebă Veronica zîmbind maliţios. Ştiu..., zise ea fără să mai aştepte răspunsul, păcatul! E adevărat, calul ăsta are totul dintr-un diavol!
Mîngîia botul animalului zicînd aceste cuvinte.
— Iată un graţios mod de a-mi aminti că mi-ai făgăduit să repetăm astăzi păcatul nostru! zise contele cu voce scăzută.
Veronica păru o clipă contrariată:
— De ce te încăpăţînezi să dai acest nume acelui straniu, dar violent soi de dragoste? în ce mă priveşte, îl văd dimpotrivă ca pe un fel de izvor năvalnic fîşnind din ceruri, ploaia de aur a lui Danae.
— Cîtă grijă de a înfrumuseţa, dragă..., spuse contele.
— Ce nevoie aveţi voi, latinii, care sînteţi nişte esteţi, să urîţiţi tot ce ţine de ciudăţenia dorinţei? Are oare importanţă să ştiţi ce praguri aţi trecut din moment ce ajungeţi la paradisul cărnii? De ce trebuie să-1 vedeţi pe diavol pretutindeni?
— Pentru că diavolul există! răspunse Grandsailles, urcînd pe calul negru si făcîndu-1 să se cabreze cu o bruscă lovitură de pinten.
în clipa aceea, călugăriţa care le întorcea spatele, ghemuită pe jos, îndeletnicindu-se să cureţe colivia păsărilor, se aplecă foarte mult în faţă, dezvelindu-şi astfel picioarele pînă la coapse. Aruncînd o ultimă privire pulpelor călugăriţei, de un alb sclipitor în lumina soarelui, Grandsailles dădu pinteni calului si o porni într-un galop susţinut în direcţia deşertului.Veronica o porni în goană îndărătul lui, dar nu-1 ajunse din urmă decît după două ceasuri. Se oprise pentru a descăleca lîngă o mică oază, despre a cărei existenţă pînă atunci nici nu avusese habar. Cînd Veronica descăleca la rîndul ei, alergă imediat să se arunce în braţele contelui si se îmbrăţişară îndelung, în vreme ce crupa cailor, cea albă şi cea neagră, scoteau aburi, în jur, pe raza unei distanţe ce nu putea fi parcursă în mai puţin de două ore, nu

exista nici urmă de fiinţă vie, nici măcar vreo urmă din flora tipică deşertului californian — nimic, doar o întindere total mineraliza-
339
ta, fără iarbă şi fără cactuşi, nimic, doar capete de stînci negricioase şi parcă ruginite, ca nişte meteoriţi ce explodaseră în bucăţi si căzuseră din cer, si cerul neted, arzător, aidoma oxidului de fier incandescent, care calcina şi făcea să crape totul în fisuri de sterilitate născută dintr-un puternic acces de solitudine... Şi, deodată, în miezul acestei vehemente tristeţi de planetă moartă, ciripitul frenetic a mii de păsări, ţîsnind dintr-un mănunchi de vegetaţie centenară, proaspătă, luxuriantă, „smaraldină".
— E un adevărat rai, spuse Veronica. N-am mai văzut pînă acum un loc mai frumos ca acesta!
Intrară în oază — un mic eleşteu cu apă călduţă, atît de transparentă că se puteau vedea pînă si cele mai mici pietricele care formau albia, iar mai departe, acolo unde palmierii creşteau mai deşi, un vechi puţ părăsit. Veronica privi spre fundul puţului, aruncă înăuntru o piatră ce sparse luna de pe cer care se reflecta în apă. Soarele în amurg încă mai ardea, iar contele se aşezase la umbra unui trunchi de copac scos din rădăcină.
— Uită-te, Veronica, priveşte cît de transparent este aerul în jurul celui mai înalt palmier! Am impresia că văd înălţîndu-se acolo un turn invizibil — cel al camerei noastre de culcare.
Veronica îşi scosese toate veşmintele si stătea goală în mijlocul elesteului, coloanele blonde ale membrelor ei ivindu-se armonios din apa ale cărei reflexe scînteietoare, ce păreau limbi, îi mîngîiau rotunjimile înălţate ale sinilor. Privi spre locul pe care i-1 arăta Grandsailles:
— Da, îl văd si eu.
Calul negru, care se apropiase de marginea elesteului, îşi cufundă copita dreaptă în apă si începu să bea.
— Vom construi zidurile casei în jurul acestor palmieri, ca o centură. Din exterior, în ochii oricui 1-ar descoperi dinspre deşert, zidul înalt, circular, străpuns ici-colo de ferestre înguste, pentru a constitui o protecţie eficace împotriva vîntului, va apărea ca sărăcăcios, ca zidul unui refugiu pentru cerşetori, neliniştitor precum cel al unei cazărmi în care toată lumea ar fi murit de ciumă, sau ca zidul unui azil pentru leproşi în inima celei mai cumplite sterilităţi.
340
— Sau ca o mînăstire de lebede, spuse Veronica.
—în interior, reluă Grandsailles, fiecare încăpere se va deschide spre acest paradis de palmieri foşnind de păsări în călduri şi de apă sclipitoare.
— Iar în paradisul ăsta vei visa la infernul păcatelor tale, spuse Veronica.
— Da, spuse Grandsailles, preafericiţii au ocupat întotdeauna centrul, ca şi damnaţii: atît cerul cît şi pămîntul se află mereu în centru. Aici, sîntem la mijloc.
— Pentru mine va fi întotdeauna paradisul, spuse Veronica privind cerul.
— Actele pasiunii noastre, adăugă Grandsailles, roşesc de prezenţa elementului vulgar, care este întotdeauna profan. Cum ar putea ceea ce este unic să aparţină unor inimi care să fie altfel decît neobişnuite?
Veronica, făcîndu-şi mîinile cupă, luă un pic de apă din eleşteu şi stropi calul negru, care făcu imediat un salt înapoi si merse să se întindă pe muşchi. Veronica se lungi peste el ca pe o pernă vie.
— Ţi-am spus că acest cal e dracul gol, exclamă Grandsailles, dacă a fost atît de amabil încît să se facă complicele dorinţei noastre!
Din joacă, Veronica îşi amestecă pletele blonde cu coama calului, apoi îşi afundă obrazul în ele, mai mult pentru a acoperi chipul lui Grandsailles care se găsea acum foarte aproape de al ei, un chip de pe care ar fi vrut să şteargă totul, în afară de ochi — acei ochi care o orbeau pînă la durere... ca şi cum razele pe care le azvîrleau ar fi fost săgeţi ascuţite cărora ochii Veronicăi le-ar fi slujit drept ţinte în care să-şi înfigă vîrfurile unul după altul.
— Niciodată n-am fost atît de singuri ca astăzi. Ne-am putea măcelări unul pe celălalt fără ca

cineva să ne audă strigătele.
Contele îi învălui albul trupului ca într-o mantie, şi ei lăsară să se dezlănţuie leii pasiunii...
Liniştea nu era întreruptă decît de foşnetul întîmplător al vreunei ramuri de palmier, de trosnetul vreunei crenguţe, de mişcarea vioaie a unei fiinţe cu mers uşor, invizibil. Apoi, între cerul arid — albastrul său tot mai profund es-
341
tompîndu-se în nuanţele de galben si portocaliu ale amurgului — şi desertul arid, sunetul a trei împroşcaturi cristaline zdruncină, la intervale obosite, seninătatea eleşteului, trezind reflexe atît de pure că păreau că şterg orice urmă a depravării contelui.
Ieşind din apă, Veronica se îmbrăcă în grabă şi sări pe calul cel alb.
Se lăsase seara si, înainte de a o lua pe drumul spre casă, Grandsailles spuse:
— Ne-am resemnat să rămînem de neînţeles unul pentru celălalt, dar continuăm să ne minţim unul pe altul. Deoarece nici una din îmbrăţişările noastre nu ne poate apropia mai mult, deşi le trăim pînă în străfundul trupului. Căci noi nu ştim cine sîntem.
— E adevărat, spuse Veronica, tot ce am văzut din tine sînt ochii şi crucea aceea pe care ţi-am dat-o si pe care o porţi acum în jurul gîtului. Cînd eşti prea aproape de mine pentru a o putea vedea, pentru că este strînsă între piepturile noastre, sau cînd o simt înfigîndu-mi-se în spate, închid ochii şi, în adîncul lor, o pot încă vedea strălucind.
— Ce destin ciudat, spuse Grandsailles, iubim fără a şti pe cine iubim!
— Oare pe tine te iubesc, sau pe cel care erai în memoria mea? Pe mine sau pe ea o iubeşti? Nu vreau s-o ştiu, vreau tot mai puţin s-o ştiu; să construim însă ceva durabil în jurul preţioaselor incertitudini ale confuziei noastre. Vreau o casă aici! hotărî Veronica în chip de concluzie, arătînd cu cravaşa urmele violente lăsate pe nisipul brăzdat şi muşchiul smuls acolo unde calul negru îşi făcuse culcuşul puţin mai înainte.
Se îndepărtară la pas, fiecare înconjurîndu-1 pe celălalt cu braţul liber.
— Atingem trupul, spuse Grandsailles, şi îmbrăţişăm himere, îl atingem pentru a ne asigura că înşelăm şi că sîntem înşelaţi.
— îmbrăţişăm necunoscutul, îl înhăţăm, îl înşfăcăm, p mîngîiem, pentru a ne asigura că totul este himeră, conchise Veronica, si poate că ăsta e motivul pentru care ne aga"
342
ţam ne înşfăcăm şi ne mîngîiem cu atîta violentă.. pentru a vedea dacă sîntem în stare să ne trezim la realitate
— Mergem înhămaţi la acelaşi jug, zise contele. /7 f' SpUSe Veronica' chipurile noastre nu se pot privi m faţa, dar atunci cînd trupurile noastre se ating, ele se izbesc tare şi cu persistenţă. Am văzut odată, pe drumurile pline de praf ale i ortugaliei, nişte boi înaintînd în felul ăsta, iar trupurile ciolănoase, acolo unde ajungeau să se frece, erau acoperite de răni.
Se lăsă tăcerea. Contele de Grandsailles se cufundă cu capul plecat m gîndurile sale încărcate de tandreţe pentru Solange de Cleda, iar Veronica se gîndi la bărbatul cu chipul ascuns dm amintirea ei, pe care credea că-1 găsise în el, şi astfel, ţmrndu-se strîns înlănţuiţi, înaintară în întunericul tot mai dens al serii, sudaţi parcă şi nemaiformînd decît o masă unica.
La ora cinei, Betka nu se întorsese încă din plimbarea ei calare iar Veronica şi contele se aşezară la masă. Masa era rotunda Ş1 aproape de aceeaşi mărime ca aceea din trapeza de la Moulin des Sources, numai că în loc să fie din lemn simplu şi ros de cari, şi acoperită cu un covor ciocolatiu, aproape negru, aceasta era din acaju frenetic lustruit, în al cărui luciu roşcat se reflecta sălbatic şi nemilos strălucitoarea argintărie nouă. Această ostentaţie ţipătoare era în în;. tregime datorată gustului Barbarei, dar, îhtr-o anumită măsura, era şi ceea ce moştenise Veronica de la ea.
— In ce mă priveşte, spuse Grandsailles, luxul este exact . contrariul acestui palat artificial în care trăim. Am visat întotdeauna la o casă în care clanţele tuturor uşilor ar fi din aur masiv, dar atît de şters şi de oxidat încît nimeni nu si-ar da seama vreodată. Pasiune, înconjurată doar

de ariditate oxidata: acesta este luxul.
tm ~ *n fe,Iul ăsta aş dori să te văd construind zidurile noasr rn jurul oazei, spuse Veronica. Mă simt cu totul barbară .
6^ne °are ai nişte tradi^ii atît de rafinate• • Vreau să vad toate lucrurile pe care le vezi. Ai arătat cu dege^ un turn pe cer, iar eu 1-am văzut. Ca şi tot ce mi-ai descris imp,? -î"? Pe,ntm Camera noastră, o ferestruică deschisă spre Densitatea deşertului... Am văzut cei patru ochi ai noştri
343
oprindu-se asupra tuturor acestor lucruri de parcă ele ar fi fost nişte persoane reale, înveşmîntate în alb si în cristal, privind în zare. Inimitabilul tău talent de a sugera a creat deja în fata ochilor mei care se trezesc un vis mai frumos decît tot ce ar fi putut născoci propriul meu somn pentru mine. în clipa aceea, prin ferestrele înalte ce dădeau spre patio, abia distincte în întuneric, o văzură pe Betka apropiindu-se călare, însoţită de o siluetă înaltă masculină, tot călare. Betka veni să se aşeze la locul ei după ce o sărutase repede pe Veronica pe frunte. Abia îşi putea ascunde o intensă emoţie.
— Cine era acea înaltă şi galantă escortă? întrebă Veronica pe un ton batjocoritor. Era cumva băiatul care te-a însoţit si ieri?
Nelinistea ce o apăsase pe Betka în aşteptarea acestei întrebări păru că se risipeşte deodată.
— Da, zise ea cu o fermitate de oţel, uitîndu-se atentă la Grandsailles pentru a vedea dacă acesta avea să manifeste cea mai mică reacţie. Este băiatul cu care am ieşit ieri seară. Numele lui nu vă va spune nimic; este un căpitan de aviaţie, întors din Africa pentru un lung concediu. L-am cunoscut la Paris. Se numeşte John Randolph.
— John Randolph, repetă Grandsailles. Nu, nu-1 cunosc. Apoi, după o scurtă tăcere, o întrebă pe Betka:
— De ce nu 1-am invita la cină mîine seară? Veronica si cu mine am fi încîntaţi. Nu avem nici cea mai mică intenţie să te obligăm să ne împărtăşeşti lipsa de sociabilitate. Scaunul de lîngă tine rămîne mereu îngrozitor de gol.
Veronica îl luă de mînă pe Grandsailles şi continuă:
— Nu va exista fericire completă în această casă decît atunci cînd scaunul ăsta va fi ocupat în permanenţă de o fiinţă la fel de excepţională ca Betka.
— Şi la fel de frumoasă — ţin mult la aspectul ăsta! adăugă contele pe un ton de zeflemea exigentă.
— Mai frumoasă ar fi greu de găsit, zise Betka, pe jumătate în glumă, cu ochii fixaţi asupra Veronicăi, în timp ce un zîmbet irezistibil îi întindea colţurile gurii, ca nişte cercei de şiretenie atîrnînd de gropiţele din colţul buzelor cărnoase.
în seara următoare, Betka si cu Randolph îşi scurtară plimbarea pentru a aştepta la hacienda întoarcerea contelui şi a
344
Veronicăi, care îşi petrecuseră iarăşi după-amiaza în oază, după ce hotărîseră definitiv s-o cumpere pentru a-si construi acolo un colţ retras, în loc de cocktailuri, Betka dăduse dispoziţie să fie servite, în faţa şemineului, votcă la gheaţă şi Zoubrovka în care se macera iarba bivolului, iar micul servitor filipinez apăru oferind tartine de pîine prăjită cu anşoa, foarte picante. Chipul impasibil al lui Randolph nu trăda nici cea mai mică strîmbătură în vreme ce ingurgita calm acele arzătoare băuturi. Făcea parte dintre rarele persoane pe care focul nu le urîţeşte. Dimpotrivă, reflexele roşii ale buştenilor care trosneau de parcă erau mîniosi, în loc să-i carbonizeze chipul, păreau să-i confere strălucitoarea puritate a unui trandafir — şi cine ştie dacă intacta prospeţime a acestei flori nu constă tocmai în foc, foc rece si violenţă combinate într-o senină desfăşurare?
Betka, o Betka foarte diferită de cea pe care o cunoscuse la hotelul Avenir-Marlot, apărea acum ochilor lui Randolph ca o fiinţă învestită cu sublim. Peste arama părului ei de culoarea

flăcării, trecerea de la adolescenţă la feminitate împrăştiase scrumul cîtorva şuviţe prematur albe, printre care jarul părea că străluceşte cu şi mai mare pasiune. Gura ei mare, la rîndu-i, spiritualizată parcă de resemnare, nu păstrase decît tandra grimasă a vestigiilor dureroasei ei senzualităţi, rămasă poate la fel de înfocată ca odinioară. Devenise, în ochii lui Randoplh, un trup la fel de transparent ca şi coniacul, în care se iveau doar ierburile aromatice ale vechilor ei vicii... O privea şi abia o vedea. Nu vedea decît prin ea. Iar prin ea nu o vedea decît pe Veronica pe care o aştepta, paralizat de nelinişte. Avea să sosească dintr-o clipă într-alta! Pîndind zgomotul calului în galop, Randolph o întreba mereu pe Betka, cu insistenţa unui copil îngrijorat:
— Eşti sigură că Veronica e fericită? Eşti sigură că Veronica e fericită? Cu acest... cum îl cheamă? Nodier? Şi cine mai e si Nodier ăsta?
— Ai să judeci singur dacă e fericită, îi răspundea Betka. Ai să vezi cu propriii tăi ochi, dacă nu cumva vor fi prea orbiţi de frumuseţea Veronicăi. însă n-ai nici un drept să întuneci această fericire aducînd la lumină o amintire îndepărtată. O iubesc prea mult pe Veronica pentru a-ţi da voie
345
să faci aşa ceva. Şi doar cu această condiţie te pot lăsa s-o
întâlneşti.
— îmi voi respecta făgăduiala, spuse Randolph cu melancolie. N-am să-i fac curte.
— Dar de ce n-ai încerca să-mi faci mie curte? întrebă Betka. La urma urmei, n-ar fi chiar prima noastră noapte de
dragoste.
— Şi dacă ţi-aş spune că te iubesc si pe tine, spuse el dintr-o dată, aşezîndu-se pe braţul fotoliului Betkăi si luînd-o pe după umeri — dar cu privirea pierdută în umbra ferestrelor şi cu mintea vizibil departe.
Ea îşi înălţă obrazul pînă la al lui, apropiindu-şi buzele de buzele lui şi spuse rîzînd:
— N-aş crede o vorbă!
— Şi cîtă dreptate ai avea, zise Randolph, sărutînd-o între sprîncene cu o tandră prietenie.
Dar adăugă:
— Cu toate astea, te-aş putea iubi mai mult si mai bine decît la prima noastră întîlnire... Era din vina ta — erai beată moartă... îţi aminteşti?
„N-a bănuit niciodată că-n noaptea aia am vrut să mor", se gîndi Betka şi răspunse:
— Da! îmi amintesc!
I se păru că toate astea erau un vis şi, de parcă i-ar fi tălmăcit gîndurile, Randolph exclamă:
— Am tot mai mult impresia că sînt victima iluziilor mele, victima unui vis de nepătruns. Mi se întîmplă să-mi apăs cît pot de tare orbitele cu pumnii pentru a încerca să-mi silesc ochii să se deschidă în faţa realităţii, pentru a descoperi care este poziţia mea în viaţă. Pînă nu demult, figuram încă printre morţi pe listele cu victime; dar nu eram decît prizonier la italieni, iar la întoarcerea din Africa am aflat despre contele de Grandsailles că îşi provocase moartea sărind în aer cu yachtul prinţului d'Orminy. întîmplarea face că eu îl dusesem pe contele de Grandsailles la Malta, înainte de a fi doborît în Calabria. Am început imediat s-o caut pe Cecile Goudreau pentru a afla amănunte, dar ea se reîntorsese la Paris. L-ai cunoscut pe contele de Grandsailles la Paris?
346
— Nu, nu 1-am întîlnit niciodată; dar am cunoscut-o pe Solange de Cleda. Era o mîndreţe femeia asta!
— Adoraţia ei pentru contele de Grandsailles devenise legendară, spuse Randolph.
— Se pare că era un om foarte inteligent, contele de Grandsailles, dar rece si nemilos, spuse Betka.
— E ciudat, mi s-a părut exact invers! Mi s-a părut că e genul foarte pasionat. E adevărat că

nu 1-am văzut decît o clipă, în împrejurări destul de deosebite, si, în plus, nu i-am văzut decît ochii: zburam foarte sus, pentru a evita avioanele inamice care ne-ar fi putut intercepta de la Pantelleria, şi aveam amîndoi măştile cu oxigen...
— lată-i, spuse Betka, ridicîndu-se. Se putea auzi limpede galopul cailor.
— Ti-ai dat cuvîntul, spuse Betka, dar jură-mi încă o dată că nu vei spune niciodată cine eşti!
— îţi dau cuvîntul meu de onoare, spuse Randolph. Vreau doar s-o mai văd o dată înainte de a mă reîntoarce să lupt în Europa. Vreau să-mi hrănesc visul, deoarece mă ajută să trăiesc. Dar nu te teme de nimic, sufletul meu nu mai e decît cenuşă.
Veronica şi contele îşi făcură o clipă apariţia în salon înainte de a urca să se schimbe, iar Betka făcu prezentările:
— Veronica Nodier — Căpitanul John Randolph — Locotenentul Nodier.
Veronica veni apoi jos îmbrăcată într-o rochie de moar alb, strîns ajustată pe solduri, care o făcea să semene cu un aprig mînz alb. Şi, după primirea rebarbativă pe care o arătă primei priviri, arzătoare, a lui Randolph, acesta simţi înălţîndu-se în faţa lui zidurile unui inaccesibil turn. Cina fu servită aproape imediat, apoi luară cafeaua si lichiorurile în salon. Veronica şi Betka începură o partidă de şah, în timp ce contele de Grandsailles şi cu Randolph discutau despre campaniile napoleoniene, unul din subiectele favorite ale lui Grandsailles, care îi cită pe Stendhal şi pe Vigny, stabilind uimitoare paralele între războaiele Imperiului şi actualul conflict ruso-germanic. Contele putea fi, atunci cînd avea chef, un causeur strălucitor şi captivant.
347 l
— Cine vă ascultă are impresia că aţi trăit în acea epocă, făcu remarca Randolph.
— Posibil, răspunse Grandsailles. Napoleon s-a inspirat frecvent din ideile mele.
Cînd veni momentul despărţirii, Grandsailles îi spuse lui Randolph:
— Sper că acum n-ai să ne mai părăseşti; şi cît timp vei fi aici, dacă nu te temi să vezi mereu aceleaşi trei persoane, vom fi încîntaţi să te avem la cină în fiecare seară.
In cea de a doua zi, Randolph devenise deja un obişnuit al casei. Grandsailles simţise întotdeauna nevoia unei companii masculine, care să-i poată mai bine aprecia calităţile inteligenţei sale speculative, iar în persoana lui Randolph — tăcut, sensibil şi distins — găsea un interlocutor ideal. Ba mai mult, contele se temea neîncetat că viaţa retrasă pe care o duceau toţi trei va sfîrşi în cele din urmă prin a trezi suspiciuni în legătură cu identitatea sa. Acest frumos căpitan aducea grupului lor farmecul firescului, iar, pe de altă parte, prezenţa sa îi furniza Betkăi un excelent prilej de flirt. Fusese, în ultima perioadă, excesiv de legată de fiul ei, cu care dusese aproape o viaţă separată, ţinîndu-l chiar, cu gelozie, cît mai departe de orice contact cu Veronica. Contele spera că apariţia neaşteptată a lui Randolph în sînul vieţii lor comune avea să le normalizeze toate relaţiile şi făcea aşadar tot ce-i stătea în putinţă pentru a-i fi pe plac şi a-l face să se simtă la largul lui. Nimic nu i-ar fi putut face o mai mare plăcere lui Randolph. Era nebuneşte îndrăgostit de Veronica, iar răceala pe care ea o arăta la adresa lui nu făcea decît să aducă la exasperare sentimentul crescînd de frustrare pe care prezenţa sa, aproape zilnică, alăturată chinului de a fi nevoit în fiecare clipă să-şi reprime sentimentele, îl făcea să se spargă în sumbre valuri de pesimism chiar pe malurile delirului, împodobind cu paietele de fosfor ale dorinţei apele clocotitoare ale visului vieţii sale.
Veronica abia de-i adresa cuvîntul, dar, atunci cînd privirile li se încrucişau, ea lua un aer jignit, de parcă ar fi vrut să-i aducă aminte datoria de a se arăta tandru faţă de Betka. Fidelitatea Veronicăi faţă de Grandsailles era atît de mare că se simţea încurcată de a fi admirată de alţii decît de el.
348
Pînă si adoraţia Betkăi i se părea că face rău acelei preocupări de absolut care constituia esenţa însăşi a firii ei.
— Eşti mulţumită de purtarea mea? o întrebă Randolph pe Betka în a patra zi. Vezi că mă ţin

de cuvînt!
— Dacă se poate spune aşa ceva! răspunse Betka cu severitate, îţi petreci timpul privind-o de parcă ai vrea s-o mănînci. Dar nu eu voi fi cea care să încerce să te descurajeze: are ea un fel anume de a privi un bărbat care-1 face pe acesta să-şi dea seama foarte curînd că nu este neapărat irezistibil. Şi acum, răspunde-mi deschis, căci am şi eu o întrebare să-ţi pun: este Veronica fericită?
— E greu de spus, răspunse Randolph, dar un lucru e sigur: îl idolatrizează pe Nodier, si trebuie să recunosc că are toate darurile unui seducător — un spirit absolut unic... Este misterul în persoană, îţi dau cuvîntul meu că n-am de gînd să mă vîr între ei. De altfel, n-aş avea nici o şansă, oricîtă bătaie de cap mi-aş da..., zise el pe un ton de profundă descurajare. Dacă măcar as izbuti, adăugă el, s-o fac pe Veronica să nu se mai uite la mine cu expresia aia dură de reproş, dacă măcar mi-ar putea arăta un pic de prietenie, un pic de căldură!
— Nu ţi-a dat decît ce meriţi, încetează s-o mai doreşti, încearcă să te arăţi ceva mai atent faţă de mine. Cînd ai să pleci, am să-ţi lipsesc. De altfel, nu-s chiar atît de uşuratică. Nu mai sînt — polisexuală, cred că ăsta-i cuvîntul pe care 1-ai folosit. Nu există decît două fiinţe în viaţa mea, Veronica si fiul meu — şi tu, un pic.
— Un pic mai mult sau un pic mai puţin? întrebă Randolph.
— Doar un pic mai mult — însă nu ai mai putea acum să mă atragi să fac ceva nechibzuit.
— Am în ce ne priveşte pe noi doi proiecte de cu totul altă natură, dar nu nechibzuite, răspunse enigmatic Randolph.
Timpul se scurgea liniştit şi monoton în casa familiei Nodier — a contelui de Grandsailles. Randolph era acum permanent acolo şi îi însoţea în oază. Seara, Veronica făcea din cînd în cînd cu el cîte o partidă de şah, pe care o cîştiga aproape întotdeauna; după care se ducea imediat la culcare, îna-

intea lui Grandsailles căruia îi plăcea să-şi prelungească discuţiile cu Randolph si Betka, uneori si pînă la trei dimineaţa, oră la care îşi luau ultimul whisky, night-cap.
De două zile însă contele de Grandsailles nu-si mai făcuse apariţia în sufragerie, după cum nu se dusese nici să inspecteze lucrările la turnul din oază. Se îngropase în noile sale cărţi si declarase singur că în astfel de cazuri se făcea la fel de arţăgos ca un cîine lîngă osul lui de ros si că era absolut în stare să muşte pe oricine 1-ar fi deranjat. Trebuie spus că avea de data asta cu totul alte motive de izolare decît unica preocupare de a se consacra pasiunii sale speculative. Simţise din nou, mai evident decît înainte, frecventa revenire a unor palpitaţii sufocante si a altor simptome incontestabile ale unui început de afecţiune cardiacă. Pentru nimic în lume n-ar fi consultat un medic, căci socotea că posedă destule cunoştinţe medicale pentru a se îngriji singur. De altfel, nu starea sa fizică îl îngrijora cel mai tare. Fusese, în ultima perioadă, victima unor bruşte şi îngrozitoare migrene, în cursul cărora avea impresia că cineva îi perfora ceafa cu un tirbuşon; durerile acestea erau însoţite de un întreg cortegiu de fenomene fiziologice bizare, insesizabile, dar foarte inteligibile, în faţa cărora ştia bine că medicina nu putea fi de nici un ajutor.
La urma urmei, cunoştea perfect cauzele indispoziţiei sale. Totul provenea de la aceeaşi sursă: pasiunea sa nesatisfăcută pentru Solange de Cleda, pasiune care va sfîrsi într-o bună zi prin a-i afecta judecata.
Scrisoarea de la Solange sosi în cele din urmă. începuse să nu mai creadă că va mai primi vreodată răspuns, însă, departe de a-i aduce vreo uşurare, această scrisoare îi spori încă şi mai mult obsesia si îi agrava nevoia patologică de izolare. Ideea de a coborî pentru a sporovăi cu Veronica, Betka şi Randolph i se părea de acum peste puterile sale.
„Randolph le ţine companie, îşi spunea el, iar eu cu adevărat nu mă simt bine."
Şi zilele se succedau fără ca el să se poată hotărî să coboare. Cîntări o zi întreagă termenii răspunsului pentru Solange, iar în jurul orei cinci şi jumătate dimineaţa următoare, incapabil

să mai doarmă, se ridică şi scrise:
350
„Frumoasa, scumpa şi adorata mea Solange, Cărui lucru i-as putea consacra tot restul vieţii mele dacă nu repetării constante, de fiecare dată cu o nuanţă diferită de sentiment, a faptului că dragostea îmi este şi mai mare decît recunoştinţa, care ar trebui, pe bună dreptate, să fie acum nesfîrşită, din moment ce te declari gata nu doar să-mi acorzi obolul stimei pe care am cutezat să ţi-o implor, dar şi să continui să mă onorezi cu pasiunea ta. Căci, dacă n-as fi primit niciodată răspuns la scrisoare, gratitudinea mea s-ar fi putut diminua, dar nu si dragostea mea, care sporeşte mereu. Dar, oricare ar fi înălţimea la care s-ar situa această gratitudine, ea nu atinge nici pe departe culmile dragostei mele pentru tine, într-atît va rămîne această dragoste pe veci inaccesibilă oricărui sentiment, chiar si milei! Mă simt stîngaci si ridicol încercînd să comunic cu inima ta prin intermediul bietelor mele scrisori de dragoste. Dar, în pofida distanţei, am impresia că sînt cu fiecare zi mai sigur de faptul că, avîndu-te continuu drept subiect, visele mele vor pătrunde în spiritul tău si vor pune stăpînire pe visele tale. Magia ştiinţei incubilor şi succubilor, căreia i-am supus toate disciplinele spiritului meu spre a mă apropia de spiritul tău, nu este nimic altceva decît ştiinţa viselor din Vechiul Egipt, ştiinţa tangibilei întrupări a dorinţelor de carne şi de sînge a viselor, care sfîrsesc prin a acoperi inima cu „păienjenişuri de asfixie" si o paralizează. Periodic, şi mult dincolo de controlul prin propria-mi voinţă, am sentimentul că toate forţele convergente ale fiinţei mele organice adînc-secrete mi se regrupează în creier, provocînd cumplite migrene însoţite de sîngerări ale urechilor, ca si cum, fără să mă mişc, aş fi supus unor anormale presiuni atmosferice. Pe măsură ce aceste simptome se înmulţesc, încep să percep imagini cu o acuitate vizuală fenomenală, în timp ce zona din jurul orbitelor începe să mă doară, de parcă acestea ar fi cufundate în apă clocotită, în sfîrşit, te văd, la fel de limpede de parcă ai fi în faţa mea.
Te văd, în străfulgerări bruşte, mereu afară şi luminată de un soare puternic de iarnă; si aceste imagini devin şi mai clare încă dacă, atunci cînd mi se înfăţişează, îmi apăs pleoapele închise cu o batistă. Te văd coborînd într-o rîpă, îmbră-
351
cată într-o rochie de un roşu intens, lîngă crîngul nou plantat, însoţită de cei doi fraţi Martin. Te văd aplecîndu-te pentru a deschide mica barieră din lemn care dă spre drumul din spate, lîngă spălătorie. Titan se uită la tine, fără să se mişte, şi una din ţintele de alamă de la zgardă străluceşte deodată ca un felinar. Fiecare din aceste imagini este însoţită de sunetul unor voci dragi care îţi vorbesc cu respect — cum ar fi cea a lui Pierre Girardin, care este desigur îngerul tău păzitor, în ciuda inimii mele de piatră, sînt mişcat pînă la lacrimi de sclipirea unei ţinte de alamă — pentru că aparţine zgărzii cîinelui care te priveşte —, lacrimi cu atît mai fierbinţi cu cît vedenia ta îmi aprinde deja ochii. Şi mereu, la sfîrşitul acestei perioade halucinatorii, percep aceeaşi imagine a ta finală — cea mai tulburătoare —, chipul tău crispat într-o stranie expresie de extaz, ce nu este doar cea a plăcerii, căci se combină cu o expresie de nelinişte si de spaimă de moarte care, sînt sigur, nu este decît manifestarea subiectivă a temerii pe care o încearcă bietul meu spirit la gîndul că te-a pierdut, doar mizerabila frică de a fi damnat smulgîndu-mi bestial plăcerea pe care ai fi putut să mi-o oferi cu graţie ca o prea nobilă doamnă ce eşti. Preaiubita mea Solange de France, buze de iasomie, tînărul meu copac graţios si fragil, am impresia că simt ivindu-se fiecare din frunzele tale noi, proaspete şi înţepătoare, în arborele genealogic al venelor mele. Dacă am fi putut măcar avea un fiu împreună! Gîndurile mele sînt mîinile mele aşezate ca o coroană în jurul frunţii tale, amintirea mea este gura mea peste gura ta, dorinţa mea — ţesuturile miezului tău, tandreţea mea, braţele mele! Te sărut toată şi n-am să trăiesc decît în aşteptarea răspunsului tău.
Al tău Herve de Grandsailles"
în zilele următoare, Grandsailles îşi menţinu cu îndărătnicie izolarea, iar Veronica şi prietenii ei începură să se neliniştească. Cu toate astea, Veronica primea în fiecare dimineaţa de la soţul

ei un bileţel mîzgălit în grabă de mînă, însoţit mereu de o cugetare fermecătoare şi neaşteptată despre dragostea lor, ceea ce îi îngăduia să trăiască restul zilei şi să aştepte cu resemnare ziua următoare, în fiecare seară, parti-
352
da de şah dintre Randolph si Veronica părea că se joacă între două fantome. Văzîndu-i atît de liniştiţi, atît de apropiaţi, unul în faţa celuilalt, cu capul uşor înclinat spre tabla de şah, aidoma cuplului din tabloul lui Millet, L'Ăngelus, deşi erau aşezaţi, Betkăi îi venea greu să creadă că această simplă scenă putea constitui un autentic fragment de realitate. Căci Randolph, înalt şi melancolic, obişnuit să incendieze avioane, să zboare sub o ploaie de cenuşă, să treacă prin nori de flăcări, tremura acum de pasiune înăbuşită, de dorinţă refulată, cu inima neputincioasă în faţa aceleia care, fără ca s-o ştie — deşi nici el nu era conştient — îl respingea cu încăpăţînare din unica grijă de a-i rămîne fidelă!
Veronica nu-1 iubise pe Grandsailles, nu-i dăruise viaţa ei întreagă decît din fidelitate faţă de deliranta lui amintire, aceea a omului cu chipul ascuns din adîncul pivniţei din Quai des Orfevres; acel om pe care ea îl aşteptase atît de mult timp, în mijlocul atîtor chinuri, era acum aici, aşezat în faţa ei şi, tocmai pentru că era vizibil, ea nu-1 putea vedea! Amîndoi erau ca doi pioni faţă-n faţă, izolaţi, incapabili să avanseze sau să dea înapoi, la fel de îndepărtaţi unul de altul ca două stele ce par că se ating. Numai că se juca aici un alt joc, iar Veronica, miscînd o regină în urma unui cal, declară: „Şah mat!" Apoi se duse la culcare. Trecînd prin faţa uşii contelui de Grandsailles, se opri si se apropie o clipă. Deasupra uşii, o dîră de lumină arăta că acesta nu dormea. Nu avu curajul să bată la uşă.
„Ce ciudat, îşi spuse ea deodată, chipul lui Randolph este tot acoperit de cicatrice foarte fine, aproape invizibile... E mai curînd seducător, dar de ce oare mi se pare dintr-o dată ciudat?" Se duse să se închidă în camera ei şi nu se mai gîndi la acest lucru.
Vreme de săptămîni întregi, Randolph îşi petrecuse, aproape zi de zi, cîteva ceasuri în prezenţa Veronicăi. Concediul avea să i se termine în curînd şi urma să se întoarcă în Europa fără ca vreunul din ei să fi lăsat să se vadă ceva din emoţiile lor. Nu existase decît acea îndărătnică şi nemiloasă înfruntare din priviri. Iar acum cînd începea să se profileze în faţa lui clipa despărţirii, lui Randolph i se părea că remarcase la Veronica o schimbare de expresie — o privire, dacă nu de ac-
353
ceptare, cel puţin de amabilitate. Era oare efectul obişnuinţei sau indulgenţă inspirată de iminenţa plecării? Probabil amîndouă, iar prima ipoteză îi displăcea la fel de mult ca si cea de a doua. Cu toate acestea, absenta oricărei blîndeţi indulgente în ochii nemiloşi ai Veronicăi îl tulburase deja atît de tare încît îşi pierduse odihna. Cum avea el să se poată resemna s-o părăsească, poate pentru totdeauna, fără să încerce să obţină de la ea măcar o privire pasionată, pe care s-o poată lua cu sine în inima sa, sub acele ceruri ale războiului, ca o pavăză pentru aripile sale? Concediul i se îngusta precum pielea de şagri descrisă de Balzac, iar el credea în mod superstiţios că, dacă încerca să smulgă cea mai măruntă părticică de plăcere dincolo de ceea ce îi era strict datorat, dacă nu păstra tăcerea în faţa Veronicăi, fericirea de a o vedea, ce devenise singura sa raţiune de a fi, risca să aibă un sfîrşit prematur.
Intr-o seară, Veronica si Randolph stăteau aşezaţi pe nisip lîngă oază, uitîndu-se la turnul care mai avea puţin pînă să fie gata. Erau singuri. Betka se plimba călare, ceva mai departe, ducîndu-şi fiul în şa. Călugăriţa, care-şi petrecuse după-amiaza rînduind lenjeria, plecase de jumătate de oră cu camionul care făcea aprovizionarea; iar muncitorii, după ce-şi isprăviseră ziua de muncă, se întorseseră acasă.
Acum cînd Veronica era aşezată afară, cu faţa către întinderea deşertului, sub un cer imens, privirea ei nu mai putea fi comparată (aşa cum se putea la Paris) cu ariditatea desertului, nici cu transparenţa cerului de azur, căci ochii ei erau încă şi mai goi şi mai imenşi decît aceste două elemente naturale combinate. Veronica avea ochii limpezi ai „dorinţei frustrate de

maternitate", îşi ţinea capul uşor dat pe spate, ca să-şi simtă greutatea părului în bătaia brizei, şi tot trupul ei se deschidea vîntului, precum anumite plante care sînt fertilizate prin acest mijloc. Aşezată astfel, nu era deloc conştientă de puternica provocare pe care o constituiau rotunjimile trupului ei. Randolph îşi ţinea capul plecat lîngă părul ei şi, prin ecranul pletelor, îşi aţintea privirea pe unul din genunchii goi ai Veronicăi, în care vedea şi mărul Evei şi craniul lui Yorick. Incapabil să mai reziste mult timp, începu să vorbească, fără să-şi poată muta privirea.
354
— Binevoieşti să nu mă pedepseşti atunci cînd nu mă pot împiedica să te ador în tăcere doar pentru că ştii că războiul e pe punctul să mă recheme. Abia în zilele astea din urmă ai început să te uiţi la mine cu o umbră de prietenie. N-a fost niciodată vocaţia mea să inspir milă. M-ai făcut nefericit pe toată durata şederii mele!
— Te înşeli, John, răspunse Veronica liniştită, fără să-şi schimbe poziţia.
După o lungă pauză, îşi petrecu braţul pe după gîtul lui Randolph.
— Mi-ai plăcut încă din clipa cînd te-am văzut, reluă ea în cele din urmă, şi mult mai mult decît as fi crezut. N-am descoperit asta decît acum cîteva zile. Nimeni în locul meu nu ţi-ar vorbi atît de sincer. Trebuie să te dovedeşti demn de încrederea pe care ţi-o arăt spunîndu-ţi acest lucru, dar, ascultă-mă cu atenţie...
Randolph rămase ca paralizat, înghiţind cu greu, îşi plecă si mai mult capul fără să-şi modifice totuşi direcţia privirii şi, cum soarele începea să coboare, umbra urechii lui Randolph prinse a se pronia pe genunchiul gol al Veronicăi.
— Da, ascultă-mă cu atenţie, John... Deşi am pentru tine un sentiment foarte puternic, Jules reprezintă totul pentru mine şi înţeleg să-i rămîn absolut fidelă pînă la moarte.
— Te contrazici teribil, zise Randolph.
— Nu, nu fac altceva decît să-mi urmez natura şi destinul. Ceea ce mă leagă de Jules merge cu mult dincolo de orice sentiment ce s-ar putea exprima. Nu doar lui îi sînt fidelă, ci faţă de ceva ce reprezintă mult mai mult. Prin el, si dincolo de el, iubesc o imagine îndepărtată, iar acea imagine mi-a înălţat dragostea pînă la absolut.
— Ce reprezintă acea imagine? întrebă Randolph.
— N-ai putea înţelege, răspunse Veronica, şi nu trebuie niciodată să vorbim de ceea ce nu ne aparţine decît nouă...
— Te înşeli pe tine însăţi prin cuvinte! exclamă Randolph. Apoi spuse cu voce scăzută:
— Am crezut la început că eşti fericită cu Nodier. Acum ştiu că nu eşti!
Rostise aceste ultime cuvinte cu vehemenţă, îndesîndu-si obrazul în pletele Veronicăi.
355

— Sînt cea mai fericită dintre femei! i-o întoarse Veronica. Pentru simplul motiv că trebuie să împart viaţa cu fiinţa care mi-e cea mai dragă din lume! Nu mă apăsa aşa cu braţul... Dacă m-am arătat sinceră, nu era în scopul de a te lăsa să profiţi şi să ne strici iluzia!
Randolph îi dădu drumul Veronicăi din ceea ce fusese începutul unei îmbrăţişări pasionate; umbra urechii atingea acum centrul exact al genunchiului Veronicăi.
— Am măcar voie, zise el, să te mîngîi cu umbra mea? Spunînd aceste cuvinte, îşi lăsă în jos capul, pentru ca
umbra urechii să coboare de-a lungul piciorului Veronicăi; apoi, o făcu să alunece încet, încet, iarăşi în sus, pînă la genunchi. Acolo, se opri o clipă; după care, încet, şi mai încet, o făcu iarăşi să urce, ajungînd pe carnea foarte albă a coapsei, pînă la tivul fustei.
— Viaţa ta e un pustiu! exclamă el cu iritare. Nodier nu-ţi va dărui niciodată copilul pe care-l doreşti. Ştiu tot — eşti precum acele creaturi halucinate care, murind de sete, îşi umplu gura cu nisip, fără să bănuiască deloc că un pic mai departe curge un izvor răcoros care le-ar putea

salva.
— Şi vrei să spui că eşti cumva acel izvor? întrebă batjocoritoare Veronica, dîndu-şi capul pe spate pentru a-l privi direct în faţă.
— Dă-mi gura ta, porunci Randolph, cuprinzînd-o în braţe şi smulgîndu-i un sărut sălbatic.
Veronica acceptă sărutul fără să răspundă, apoi se ridică:
— Iată, ţi-ai satisfăcut mica ta nevoie, zise ea. Acum dă-mi pace!
— Aştept cu disperare de la tine un pic de amabilitate, spuse Randolph, ridicîndu-se la rîndul lui, iar de acum nu voi avea parte decît de dispreţul tău. Ştiu că am stricat totul lăsîndu-mă în voia sentimentelor. Voi pleca în seara asta.
— Inutil să-ţi dai osteneala asta, replică Veronica pe un ton îngrozitor de îngheţat şi de detaşat, căci Jules şi cu mine ne vom instala mîine dimineaţă în turn. E de datoria ta să mai rămîi puţin lîngă Betka, măcar pentru a salva aparenţele. Dar nu mai aştepta niciodată de la mine privirea de prietenie şi de tandreţe, chiar şi de ceva mai mult, pe care te-am lăsat atît de prosteşte s-o vezi. N-o meriţi.
356
Veronica sări în şa pe calul ei alb şi o porni în galop.
Grandsailles coborîse din cameră pentru prima oară de cincisprezece zile. O cuprinse pe Veronica în braţe şi o îmbrăţişa îndelung.
— Astăzi, spuse ea, mi-ar plăcea să rămîn în camera mea.
— îţi voi ţine companie, spuse el. Am atîtea lucruri să-ţi spun. De parcă m-aş întoarce dintr-o lungă călătorie.
— Pentru mine, a fost o veşnicie..., suspină Veronica, un adevărat pustiu!
— Iar de mîine, oaza, spuse contele, culegînd cu buzele o lacrimă mare ce curgea pe obrazul soţiei sale.
A doua zi dimineaţa, înaintea plecării lor, Betka veni după Veronica în camera ei.
— John mi-a povestit totul — tot ce s-a petrecut între voi doi ieri seară. E îngrozitor de nefericit si te imploră să-i acorzi şansa de a-ţi cere iertare.
— Nu vreau să-l mai văd, spuse Veronica. Iertarea, o are deja. De altfel, sărută ca un puşti! Nici măcar nu poţi considera asta un păcat!
Betka se simţi oarecum jignită de acest afront adus puterii de seducţie a lui Randolph.
— Mă uimeşti, observă ea, cine te aude se gîndeste la fabula cu vulpea şi strugurii!
Veronica păru să nu dea atenţie provocării, o îmbrăţişa ca de obicei si ieşi.
în turnul din oază, raiul regăsit nu se anunţa a fi aşa de paradiziac pe cît se prevăzuse. Pentru întîia oară de la căsătoria lor, Veronica părea distantă şi distrată în prezenţa soţului ei; era visătoare, răspundea anapoda la întrebări şi răsturna punga cu boabe de mei pe jos de fiecare dată cînd se ducea să dea de mîncare păsărilor.
— Nu eşti fericită aici? întrebă contele, în timp ce îşi încheiau masa în cea de a treia zi.
— Ba da, sînt perfect mulţumită! răspunse Veronica.
— Fii sinceră, reluă Grandsailles, te porţi de parcă ai duce dorul cuiva!
,
357
La aceste cuvinte, Veronica se făcu atît de roşie, ea care nu roşea niciodată, încît valul de sînge care-i urcă.în obraji, de obicei foarte palizi, îi aduse lacrimi de ruşine în ochi, în timp ce fruntea şi conturul buzelor se broboneau de nelinişte. Pieptul i se umflă de resentimentul de se vedea astfel descoperită în sentimentele ei şi îşi pierdu complet cumpătul.
— Să nu presupui nici o clipă aşa ceva ! exclamă ea, gîndindu-se că astfel o ia înaintea bănuielilor pe care îşi închipuia că le are Grandsailles. Nu există nimic între John si mine!
— Nu mi-ar fi dat niciodată prin cap ideea să-ţi pun o asemenea întrebare, răspunse Grandsailles, apropiindu-se de ea şi încercînd s-o îmbrăţişeze.
însă Veronica, devenită brusc iritabilă, se feri de îmbrăţişare, urcă cele cîteva trepte care o

despărţeau de uşa turnului, unde se afla camera lor comună şi, înainte de a se face nevăzută, se întoarse spre Grandsailles:
— Există însă într-adevăr cineva care-mi lipseşte..., spuse ea cu glasul plin de ură. Fiul nostru!
La aceste cuvinte închise brusc uşa în urma ei.
în clipa aceea îşi făcu apariţia călugăriţa, ducînd cu amîndouă mîinile colivia cu păsări, iar Grandsailles se întoarse spre ea:
— Ai auzit, buna mea călugăriţă? Şi dumneata eşti supărată pe mine, nu-i aşa, că nu am nici un fiu? Numai că, ştiu eu mai bine, ai fi preferat ca acest copil să fie cel al lui Solange de Cleda!
— Dacă e băiat, puţin îmi pasă cu cine 1-ai avut... poate să fie şi cu dracul!
Călugăriţa suflă peste mica troacă umplută cu boabe de mei pentru a o curăţa de pene; suflă însă prea tare şi boabele îi zburară în faţă, pînă în ochiul drept, cel ce lăcrima mereu. Puse atunci colivia pe masă şi încercă, cu colţul şorţului, să-şi cureţe ochiul de particulele de pleavă.
— Dracul..., repetă Grandsaillles cu un aer visător, poate că doar el mi-ar putea da un fiu... Să fie înseuat calul meu negru, n-as putea dormi acum!
După plecarea lui, călugăriţa luă din nou în mînă colivia cu păsări. > '

— Carne albă i-ar trebui să călărească, zise ea, dar după legile lui Dumnezeu şi respectîndu-i poruncile.
A doua zi, seara, Veronica şi Grandsaillea avură o scenă şi mai rea decît cea din ajun. Contele se arătase probabil deosebit de violent, căci, în momentul cînd ieşeau amîndoi din camera lor din turn, Veronica îi spuse:
— De acum înainte nu te mai vreau în camera asta, care m-a umplut de atîta speranţă si în care nu mai văd decît dezamăgire. De acum îmi voi adăposti aici singurătatea. Mi-ai cerut iertare de o mie de ori. Ei bine, te iert, dar cu o condiţie: dă-mi cheia! Vreau cheia acestei camere, care va fi de acum camera durerii mele şi unde nu vei avea niciodată dreptul să intri, sub nici un pretext. Va trebui să-mi respecţi solitudinea de fiecare dată cînd voi avea nevoie de ea, sau ea de mine. Ai o taină, pe care o ţii ascunsă în fundul inimii tale — iar acest lucru eu ţi 1-am îngăduit. Numai că ai închis şi uşa camerei noastre fără îngăduinţa mea! Foarte bine! Eu nu ţi-am spus niciodată că am şi eu o taină. O să devin bănuitoare, ca şi tine!
— Nu voi veni în camera ta, dacă asta doreşti. Ţi-o făgăduiesc, spuse Grandsailles, şi merse să se aşeze lîngă cămin.
O clipă mai tîrziu, Veronica venea să se aşeze alături, punîndu-şi mîna pe mîna lui.
— Mulţumesc, draga mea, spuse Grandsailles, apucînd mîna Veronicăi si apăsînd-o uşor.
Călugăriţa intră, aducînd nişte foaie noi şi o cutie de chibrituri uriaşe. Se puse în patru labe şi se strădui să aprindă focul. Surcelele pe care le aşezase după moda ţărănească în jurul celor doi buşteni mari începură pe dată să trosnească vesel; dar curînd, o răbufnire ca un val gros de fum, venită înapoi prin cămin, se răspîndi în încăpere.
— Trebuie să fie din pricină că e rece coşul, zise călugăriţa, cu ochii ei înroşiţi şiroind de lacrimi. Adăugă nişte aşchii de lemn, atîţă focul cu foalele, iar flăcările, învăluind cele două buturugi, se ridicară atunci la o frumoasă înălţime. Dar dintr-o dată, ca împins înapoi de o pală de vînt din exterior, un nor de fum încă şi mai dens năvăli în încăpere. Tuşind, Grandsailles se sculă şi deschise fereastra. • ,. .•

— Coşul e desigur înfundat, zise el, va trebui să chemăm mîine zidarul, să se uite un pic.
— Lasă, spuse Veronica adresîndu-se călugăriţei. Focul n-o să se aprindă. O să aşteptăm pînă mîine.
A doua zi veni zidarul ca să controleze coşul, dar declară că nu i se părea nimic anormal si că

în mod sigur nu era înfundat. Puse totuşi pe unul dintre lucrători să se caţăre în interiorul coşului pentru a instala în vîrf o mică streaşină rotitoare, menită să protejeze coşul de tiraj în sens invers. „Era cu siguranţă din pricina vîntului, spuse omul călugăriţei, dar, cu pălărioara pe care am pus-o, n-o să mai aveţi necazuri din cauza fumului." După care lucrătorul plecă.
Seara însă, cîhd călugăriţa se puse iar în patru labe în faţa focului, nori groşi de fum se răspîndiră, unul după altul, în încăpere.
— Şi azi nici măcar nu bate vîntul..., oftă călugăriţa complet uluită, îndreptîndu-se de spate, îngenuncheată, cu mîinile în şolduri, exclamă: Ai putea jura că e o vrăjitorie!
Vrăjitorie sau ba, oricît de necrezut putea să pară şi în ciuda îmbunătăţirilor aduse — după o matură chibzuinţă — de zidar, după o săptămînă căminul din biblioteca vecină cu camera Veronicăi tot nu mergea, la fel ca în prima zi.
Putea fi ora unsprezece şi jumătate seara; contele de Grandsailles şi Veronica, aşezaţi în faţa focului stins din cămin, terminau o partidă de şah. Veronica tocmai apucase un cal negru în cleştişorii trandafirii cu vinişoare albăstrui ai lungilor ei degete şi, exact în clipa cînd îl ridica încet de pe tabla de şah, profund absorbită de gînduri, rămase brusc nemişcată si întoarse capul spre uşa care dădea în patio şi care se deschisese pe neaşteptate, în prag stătea un cow-boy bătrîn îmbrăcat ca un cerşetor, cu mustaţa cenuşie căzîndu-i peste gură, cu ochi de culoarea fumului, cu pielea foarte zbîrcită precum aceea a unui indian, ţinîndu-si respectuos pălăria la piept în timp ce în mîna cealaltă ţinea un băţ noduros, în vîrful căruia se legăna o bocceluţă înfăşurată într-o batistă albă foarte curată. Grandsailles şi cu Veronica îl priviră cu un aer întrebător, iar omul spuse în cele din urmă, cu o voce venită parcă de departe, plină de afecţiune:

— Eu sînt „desfumegătorul". Vin de tare departe si am mers pe jos tot drumul.
— Cine spui că eşti? întrebă Grandsailles, crezînd că nu înţelesese bine.
— Desfumegătorul, repetă el.
— Desfumegătorul, repetă la rîndu-i Veronica, de parcă i se părea că e foarte firesc.
—Am intrat pe aici pentru că servitorii nu mi-ar fi dat drumul. Am auzit spunîndu-se în sat că nu vă merge coşul.
Aruncă o privire plină de şiretenie spre focul stins si ai fi putut spune că în străfundul ceţosului fum al ochilor săi, scîntei de foc se aprindeau chiar în centrul fiecărei pupile.
— Sînt desfumegătorul — eu liberez coşurile de fum acolo unde nimeni altcineva nu izbuteşte. Cunosc vînturile din regiunea asta. Bătrînul meu tată a murit chiar în oaza asta. Avea o colibă din chirpici nu departe, şi acolo am trăit pînă la vîrsta de treisprezece ani. El m-a învăţat totul. Făcea foc în desert şi m-a învăţat să bag de seamă cum urcă focul, ce soiuri de umiditate si de vînturi de pămînt — vîrtejurile lunilor de proastă dispoziţie, rafalele amurgurilor calde, rouă de la miezul nopţii — îl fac să coboare, si cum poţi reţine curenţii buni care îl aspiră drept în cer.
Veronica şi Grandsailles avură brusc senzaţia că toate speranţele lor stăteau în acest desfumegător care părea să le fi căzut din cer, şi o chemară pe călugăriţă ca să-i aducă un pahar de vin de Xeres.
— Omule, spuse Grandsailles, îţi poţi începe experienţele cu coşul nostru cînd vrei. Zidarii şi-au folosit si epuizat toate resursele cunoştinţelor, fără nici un rezultat. Sînt adînc convins că fumul ăsta provine de la vreo anomalie climatică unică şi imponderabilă. M-am gîndit eu însumi deja la concentraţia de umiditate pe care desigur o degajează o oază atît de mică înconjurată de reverberaţia desertului mineral, cu toate stîncile astea care îşi păstrează căldura pînă noaptea tîrziu.
Desfumegătorul dădu din cap cu bunăvoinţă şi zîmbi, ca şi cum Grandsailles ar fi fost tot atît de departe de adevăr ca şi restul muritorilor.
— O să încep munca de mîine — dar cu o singură condiţie, zise desfumegătorul, şi anume că

domnul nu îmi va
361

da nimic, nici un cent, pînă nu voi izbuti complet. Cimentul, cărămizile, fierăria, uneltele — toate astea vor fi în sarcina mea. Vreau să le dau o lecţie celor din sat care-şi bat joc de mine! Cînd n-o să mai aveţi fum deloc, mă veţi răsplăti după cum veţi socoti, iar eu am să fiu mulţumit.
începea cea de a doua săptămînă de cînd desfumegătorul pornise lucrul, iar nefericitul continua să se lupte fără nici un rezultat cu fumul recalcitrant de la căminul din bibliotecă. Nimic, nimic, nimic nu mergea!
— îmi pare rău pentru bietul om, îi mărturisise călugăriţa contelui, 1-am observat: slăbeşte pe zi ce trece. Nu mai mănîncă, nu mai doarme si, ce e mai rău, îşi cheltuieşte amărîtele lui de economii cumpărînd ţevi de aerisire, conducte de prelungire, cablu... Şi, credeţi-mă pe mine, n-o să izbutească niciodată să scoată din coş blestematul ăla de fum!
— îl vom mai lăsa să lucreze două zile, zise contele, a făcut deja atîtea stricăciuni că o zi-două în plus nu mai contează, îl vom răsplăti totuşi pentru munca lui; trebuia să ne dăm seama că e un pic nebun.
— Cu toate astea trebuie să recunoaştem că nici ceilalţi n-au reuşit să dea de hac fumului ăstuia.
Desfumegătorul trecea de la o stare de exaltare, de speranţă aproape delirantă, la accese de prostraţie, pînă ce o nouă idee, care-1 ţinuse treaz toată noaptea, îl aruncă într-o nouă criză de frenezie. Dimineaţa devreme, uneori în zori, era deja la lucru, apărînd pe scenă încărcat de obiecte bizare pe care le comandase meşterului în feronerie din sat, construind mici coşuri suplimentare în interiorul coşului însuşi, pentru a conduce fumul treptat pînă la acoperiş şi a-1 expulza de acolo definitiv, o dată pentru totdeauna, în aer liber. Blestematul de tiraj! Ce avea să mai facă acum? De data asta nu putea să nu meargă! Atunci, se arunca în patru labe pentru a aprinde focul, cu mîinile tremurătoare ca în plină criză de epilepsie, mototolind hîrtii, scăpărînd chibrituri, arzîndu-şi degetele. Focul se aprindea într-un vîrtej de flăcări/ se înălţa victorios ca înşfăcat de o trombă puternică. Inima-i
362
bătea, lovea sălbatic în pieptul lui de om bătrîn şi îşi ţinea respiraţia într-o aşteptare anxioasă. Da! De data asta avea să meargă!... Dar nu! Dintr-o dată, un dezonorant val de fum cenuşiu, dens, venea, ca de atîtea ori, să-1 scuipe în obraz, iar lacrimile unei insondabile amărăciuni îşi adăugau arsura ochilor săi răniţi de fum.
în cele din urmă, Veronica şi Grandsailles intrară în bibliotecă în vîrful picioarelor, urmaţi de călugăriţă, care voia să-1 vadă şi ea pe desfumegător la lucru, încăperea era năpădită de un fum cenuşiu, plăcut, foarte fin, care stagna acolo în permanenţă, ca o apă limpede acoperită de lichior de anason. însă în cămin fumul era încă şi mai gros, astfel că abia se putea desluşi silueta picioarelor desfumegătorului, al cărui corp, de la genunchi în sus, se pierdea în interiorul căminului. Izbea din piciorul drept în semn de iritare şi de nemulţumire, ca un cal nărăvaş, în vreme ce căminul dispărea complet sub un munte de cărbuni pe jumătate stinşi şi de bucăţele de hîrtie arsă. Deodată desfumegătorul ieşi din coşul căminului şi rămase în picioare, descurajat, cu braţele atîrnînd, cu chipul ca o mască dintr-o tragedie greacă. Contele, Veronica şi călugăriţa se pierdură la capătul culoarului, ca să nu fie văzuţi.
— Mă duc să-i vorbesc, zise contele, intrînd şi închizînd uşa în urma lui.
La cină, Grandsailles îi explică situaţia Veronicăi.
— Desfumegătorul s-a pus pe plîns ca un copil şi m-a implorat în genunchi să-i mai dau o ultimă şansă de a duce la bun sfîrşit o ultimă experienţă.
— Ei bine, lasă-1 pe bietul om să încerce, zise Veronica.

— Partea proastă e că cere un lucru imposibil! obiectă Grandsailles.
— Ce anume? întrebă Veronica cu un zîmbet afectuos.
— Susţine acum că trebuie să facă o gaură în tavanul camerei tale, că este unica soluţie.
Veronica cîntări îndelung această eventualitate, apoi, apucînd mîna contelui, spuse pe un ton de blîndeţe ce-i ascundea amărăciunea:
363
— Poate că e o soluţie, căci acum fumul ne-a năpădit şi inimile, iar în primejdie să se stingă e chiar torţa dragostei noastre.
— Tocmai mă gîndeam să-ţi propun să părăseşti acest loc si să te reîntorci la Palm Springs, spuse Grandsailles.
— Vom pleca poimîine, hotărî Veronica, după ce desfumegă torul o să găurească tavanul.
Ii chemară atunci pe desfumegător şi pe călugăriţă, iar Veronica porunci să fie scos patul cel mare din camera din turn, cît şi draperiile şi covorul alb din fulgi. Adăugă pentru Grandsailles:
— Ţin să nu rămînă nimic, în afară de cei patru pereţi îmbrăcaţi în oglinzi si podeaua cu dale de marmură. Desfumegătorul să-şi găurească tavanul aşa cum are de gînd. Apoi, vom închide casa şi ne vom reîntoarce la Palm Springs. De altfel, zidurile sînt prea răcoroase, e umezeală peste tot.
A doua zi seara, fusese făcută gaura în unghiul format de tavan şi peretele cu căminul. Dacă experienţa avea să se dovedească a fi concludentă, era suficient să fie instalat un coş permanent pentru cămin, care, o dată astupat cu ipsos, putea trece aproape neobservat, însă şi această nouă experienţă eşua ca toate celelalte, si de data asta într-un mod încă si mai spectaculos! După ce focul trosni cîteva minute, chiar în clipa cînd începea să verse un fum gros în bibliotecă, la fel ca în experienţele precedente, camera Veronicăi păru brusc că era pe punctul să ia foc. Gaura din tavan scuipă mai multe jerbe consecutive de scîntei, aspirate în vîrtej de tirajul coşului, cît şi fragmente întregi de aşchii în flăcări. Şi toată această cenuşă învîrtejită, după ce se răsucise cîteva clipe prin aer, imagine răsfrîntă la nesfîrşit de pereţii îmbrăcaţi în oglinzi, se depuse în linişte pe dale, unde se stinse încet, treptat.
—Oricum, zise Grandsailles, nu puteam cere ceva mai bun în materie de foc de artificii. Unde e desfumegătorul?
— Vrea să plece, spuse călugăriţa, şi-a înnodat deja cele patru colţuri ale batistei şi si-a fixat bocceaua în vîrful băţului.
— Pune să i se pregătească o cină bună la bucătărie, porunci Veronica, si apoi îl vom vedea.
însoţită de conte, se duse în sufragerie, unde trebuiau să-şi ia ultima cină. Cînd se întoarse călugăriţa, Veronica o întrebă dacă totul mergea bine.
364
— I-am pus cina pe masă. Are tot ce-i trebuie, un adevărat ospăţ — curcă umplută, o sticlă de vin franţuzesc, desert — numai că deocamdată se mulţumeşte să stea aşezat în faţa farfuriei, fără să mănînce.
— Du-te să vezi, spuse Veronica îngrijorată.
Cîteva clipe mai tîrziu, o auziră pe călugăriţă scoţînd un strigăt de uimire. Alergară amîndoi la bucătărie. Cina era pe masă, neatinsă. Desfumegătorul dispăruse fără să se atingă de nimic. Se năpustiră afară şi-l strigară, dar degeaba. Călugăriţa crezu pentru o clipă că-i zăreşte batista albă, legată ca o boccea în vîrful băţului, dar nu era decît un panou rutier. „E bătrîn, dar am băgat eu de seamă de mai multe ori, cînd e grăbit fuge ca un iepure."
în dimineaţa următoare, înainte de a părăsi de-a binelea oaza, Veronica deschise o clipă uşa camerei ei din turn. Tavanul, în jurul găurii, era negru din pricina fumului, iar podeaua de marmură era în întregime acoperită de un strat de cenuşă, închise uşa la loc şi păstră cheia.
Abia se reinstalaseră la Palm Springs, că Grandsailles, care-şi ascundea cu greu irascibilitatea, se întoarse la camera sa unde se închise din nou, invocînd drept scuză recurente dureri de cap.

Veronica stătea în picioare în faţa focului aprins în living room si se privea în oglinda aşezată deasupra şemineului. Gînditoare, cu un adînc rid de melancolie între sprîncene, ţinînd într-o mînă un măr si în cealaltă un cuţit, părea incapabilă să se hotărască să taie coaja fructului. Era atît de absorbită încît văzu în oglindă o siluetă apropiindu-se aproape fără să-i dea atenţie. Era John Randolph. Cînd deveni conştientă de prezenţa lui, el era deja alături de ea. Vreme de cîteva secunde, Veronica fu năpădită de o stranie senzaţie. „Dar am mai trăit asta cîndva!" Se întoarse spre el şi Randolph lăsă capul în jos ruşinat parcă, în timp ce Veronica îşi ducea instinctiv mîinile la gît. Rămaseră astfel faţă-n faţă, nemişcaţi, ca două siluete neliniştitoare.
— Vreau să-ţi cer o favoare, spuse Randolph cu respiraţia sacadată. Acordă-mi o oră, doar o oră. Trebuie să-ţi explic. Concediul mi se termină, nu mai am decît ziua de mîi-
365
ne! Am petrecut cele mai amare două săptămîni din viaţa mea, aşteptînd ca să-ţi cer acest lucru!
— Şi eu vreau, spuse Veronica.
— Unde şi cînd? întrebă cu anxietate Randolph, aflat atît de aproape de ea că, fără măcar să se aplece, putu depune cîte o sărutare pe fiecare din pumnii pe care ea continua să-i ţină strînşi, de parcă ar fi ţinut un obiect sub bărbie.
—în oază, în după-amiaza asta, la ora cinci, în camera mea din turn.
în jurul orei cinci, Veronica şi Randolph ajungeau călare în oază, pe drumuri diferite, întîlnindu-se ca din întîmplare. Veronica ajunsese prima. Alergă spre Randolph.
— Ai văzut, spuse ea, cineva ne urmăreşte! Vine din partea asta!
— Da, am băgat de seamă, spuse Randolph descălecînd, cu privirea pierdută în depărtare pentru a urmări mişcările unui cal la trap şi ale călăreţului său. Cred că trebuie să fie Betka. Este singura la curent cu întîlnirea noastră... A trebuit să-i spun, ca să ne poată preveni dacă îi vine cumva soţului tău fantezia să vină să se plimbe călare pe aici.
— Nu e o siluetă de femeie — e un bărbat! răspunse Veronica. Inima îmi spune că e Jules! N-ar fi trebuit să-i spui nimic Betkăi!
— Nu te îndoieşti totuşi de Betka?
— Nu încă, spuse Veronica, ferindu-si ochii cu amîndouă mîinile de soare, continuînd să-l observe pe călăreţul care se apropia.
— Vrei să plec? întrebă Randolph.
— Nu! Oricum te-ar vedea părăsind oaza. Adu caii şi închide-i în grajd, apoi vino după mine în cameră. Acolo, sînt cu adevărat la mine acasă — mi-a făgăduit că nu îmi va viola niciodată intimitatea. Nu-mi poate bate la uşă fără să-si încalce cuvîntul.
Randolph nu se îndepărtă decît cîteva minute, dar Veronica avu senzaţia că absenţa lui dura de secole. Cînd o ajunse din urmă, ea îi spuse:
— Nu mai e nici o îndoială, este Jules şi vine spre noi la galop. Betka ne-a trădat. ; u. i. .
366
— Da, el este, spuse Randolph, ducîndu-se spre fereastră. Să nu rămînem în încăperea asta. E mai bine să ne găsească afară, lîngă eleşteu.
— Nu! exclamă Veronica cu furie, rămînem aici, în camera meal
Merse pînă la uşă, o încuie cu cheia şi se întoarse la fereastră.
— în cazul ăsta, lasă-mă să-ţi vorbesc..., imploră Randolph.
— Nu vreau să-ţi aud sunetul vocii! replică Veronica pe un ton iritat. M-ai făcut să acţionez urît! Nu m-am purtat niciodată urît pînă acum faţă de el!
Cu amîndouă mîinile înnodate în jurul gîtului, umbla prin cameră ca un animal hăituit, dar păstrîndu-şi totodată întreaga mîndrie a unei regine.

— Ce ai venit să faci în viaţa mea? Numeşti asta curaj? Ar fi trebuit să ai demnitatea să-ţi păstrezi sentimentele pentru tine. Jules şi cu mine sîntem nişte fiinţe totale. Nefericirea pe care ai chemat-o asupra capetelor noastre va fi si ea totală. Frumoasă ispravă din partea unui erou care străbate cerurile cu avionul! Ai să vezi... cît de mult am să te urăsc!
— îmi este mai uşor să aprind tot cerul decît să-mi sting vîlvătaia din suflet! răspunse Randolph.
— Acum taci! Uite-l că vine! porunci Veronica, ţinîndu-si respiraţia într-o aşteptare neliniştită.
Nodier coborîse calm de pe cal, pe care îl legă de un inel prins în zid. Apoi, cu pas vioi, urcă cele cîteva trepte ce duceau la mica uşă laterală, străbătu curtea şi, de acolo, pătrunse în biblioteca vecină cu camera Veronicăi. Se duse drept spre cămin, iar Veronica, auzindu-l mişcînd vătraiul, îşi dădu imediat seama de situaţie.
— Dacă aprinde focul, sîntem pierduţi! exclamă ea cu voce scăzută, aruncînd o privire către gaura din tavan.
Deşi nu înţelesese prea bine ce voia să spună, Randolph o trase pe Veronica spre el într-un gest de protecţie.
— Orice s-ar întîmpla, zise ea privindu-l pînă în străfundul ochilor, nu trebuie să chemi în ajutor!
Grandsailles aprinsese focul, în care aruncă un teanc de documente pe care voia să le distrugă. Aproape imediat, ga-

ura din tavanul camerei Veronicăi începu să azvîrle un vîrtej de scîntei. Apoi, la fel ca în seara precedentă, tirajul furios al căminului făcu să zburătăcească peste tot în încăpere aşchii aprinse. Randolph îi strîngea capul Veronicăi în braţe, în timp ce peste ei cădea o ploaie fină de foc. Cu riscul de a-şi arde fata, Veronica înălţă ochii; o cenuşă roşiatică se depusese pe fruntea lui Randolph.
— Tu care ai pîrjolit cerul, murmură ea printre dinţi, trebuie acum să suporţi să fii marcat de focul unei scîntei...
După această primă vîlvătaie, focul se stinse în cămin, iar contele de Grandsailles plecă.
— Sînt convins că n-a fost decît o simplă coincidenţă, spuse Randolph, examinînd rămăşiţele teancurilor de hîrtii carbonizate. N-a venit aici decît pentru a arde documente secrete.
— O să ştim în curînd, spuse Veronica pe un ton încărcat de subînţelesuri, iar chipul ei era întunecat şi sever cînd sări în şa pe calul ei alb.
în ultima seară de şedere a lui Randolph la Palm Springs, contele de Grandsailles, Veronica, Betka şi Randolph cinau împreună în jurul mesei din acaju roşu aprins pe care se reflecta violent strălucirea ostentativei şi nemiloasei argintării. Era exact ora nouă seara şi nimeni nu rostea o vorbă.
— S-ar zice că sîntem cu toţii uniţi în aceeaşi conspiraţie a tăcerii! spuse în cele din urmă Grandsailles cu multă naturaleţe.
Tocmai înghiţea ultima lingură de supă şi nu obţinu alt răspuns decît sinistrul clinchet al argintului pe farfurii. Contele luă atunci o pară din coşul cu fructe aşezat în faţa lui si începu să o cureţe de coajă, dorind parcă să înşele o nervoasă nerăbdare de a ajunge la desert. Dar, regăsindu-şi calmul, reluă:
—Tăcerea asta nu poate fi interpretată decît ca efectul mîhnirii pe care o încercăm cu toţii la gîndul plecării prietenului nostru Randolph, care părea că a căzut din cer cu scopul precis de a atenua excesiva noastră singurătate, de care sînt în întregime vinovat. M-am gîndit la dumneata, Randolph, toată după-amiaza..., continuă contele, uitîndu-se cu atenţie la aviator. Am fost călare pînă la turnul din oază, voiam
să ard cîteva documente secrete în blestematul ăla de cămin care ne-a alungat de acolo. Dar dumneata, ce-ai făcut în după-amiaza asta?

Randolph nu se clinti, apoi răspunse:
— Mă obligi pe onoarea mea să-ţi spun adevărul?
, — O! Nici vorbă de aşa ceva... Era o întrebare ca oricare alta.
— Atunci, spuse Randolph, să spunem că mi-am petrecut după-amiaza ca de obicei, fumînd ţigară după ţigară...
— Iată ceva ce nu e prea indicat pentru inima dumitale de erou, reluă Grandsailles.
Veronica părea hipnotizată de o imagine liliputană reflectată în argintărie, de la care nu-şi luase ochii încă de la începutul conversaţiei, iar Betka, îngrozită şi palidă, se uita la Veronica.
— Ciudată ţară e America, nu găseşti, Randolph? spuse contele de Grandsailles, strîmbîndu-se după ce muşcase dintr-o bucată de pară înfiptă în furculiţă, punîndu-şi apoi ustensila pe marginea farfuriei. Fructele ei n-au nici un gust, femeile ei nici o ruşine, iar bărbaţii ei n-au onoare!
Randolph ţîsni în picioare, împins ca de un arc. Betka încercă să-l reţină, dar el se năpustise deja spre Grandsailles care, nemişcat, continua să rămînă aşezat ştergîndu-şi cu grijă buzele cu şervetul după ce-l umezise cu esenţă de portocale, ca si cum şi-ar fi considerat masa încheiată. El adăugă:
— îţi atrag atenţia, Randolph, asupra faptului că fumînd ţigară după ţigară ai lăsat să cadă cîteva resturi de scrum pe umeri, ceea ce e ciudat, cît şi pe frunte, ceea ce e încă şi mai ciudat. Ai o arsură aici! spuse el, arătînd spre o mică umflătură roşiatică la rădăcina părului lui Randolph.
Grandsailles îşi lăsă privirea vagă să rătăcească leneş pînă să se oprească asupra Veronicăi; aceasta, părînd absentă, păstra cea mai desăvîrsită imobilitate şi nu acorda nici cea mai mică atenţie atitudinii tot mai ameninţătoare a lui Randolph.
— Fructele din ţara mea, spuse Randolph cîntărindu-si fiecare silabă, au parfumul libertăţii si al ospitalităţii, de care dumneata ai profitat în mod josnic pentru a-ţi pune la adăpost secretele şi propria persoană; femeile noastre sînt cele pe care dumneata încerci în zadar să le corupi, să le perver-

teşti şi să le faci sterile, iar bărbaţii noştri sînt cei care au cinstea să-si jertfească vieţile în acea Europă care vă aparţine, pentru a răscumpăra onoarea pe care dumneata nu erai îndeajuns de bărbat ca s-o aperi si pe care ai abandonat-o ruşinos duşmanului.
Grandsailles încerca acum să se ridice în picioare, dar, mai înainte să fi avut timp, o cumplită lovitură de pumn expediată de Randolph în obraz îl făcu să se rostogolească pe jos o dată cu scaunul.
Veronica se năpusti spre Grandsailles, care zăcea pe podea, şi încercă să-l readucă în simţiri cu ajutorul Betkăi. Contele îşi putea duce cu greu mîna la inimă, trăgînd fără vlagă cu un deget de la cealaltă mînă de gulerul cămăşii, de parcă s-ar fi sufocat. Betka desfăcu nodul cravatei din mătase grea ţesută cu fir de argint, smulse butonii de la cămaşă şi îi dezgoli pieptul. Ochii injectaţi de sînge ai lui Randolph căzură atunci peste un obiect care îl lăsă cu respiraţia tăiată de stupoare şi, preţ de cîteva minute, el se crezu victima unei halucinaţii. Căci acolo, atîrnată de un lănţişor în jurul gîtului rivalului său, scînteia cruciuliţa din perle şi diamante pe care i-o dăduse Veronica la Paris şi pe care el i-o încredinţase contelui de Grandsailles înainte de a ajunge la Malta! Acest misterios Nodier nu putea fi decît contele însuşi...
— Veronica! strigă Randolph, cruciuliţa pe care o poartă omul ăsta este cea pe care mi-ai dat-o mie!
Recăpătîndu-şi încet cunoştinţa la cîteva ore de la criza cardiacă, contele de Grandsailles mai rămase un sfert de ceas cu ochii închişi, prefăcîndu-se că doarme încă. Ştia însă că Veronica era aşezată acolo, la căpătîiul său, îngrijorată şi iubitoare, observîndu-l cu atenţie, căci, cu o clipă mai devreme, aruncase o privire furişă printre gene. Violenta scenă ce se desfăsurase

între el şi Randolph îi revenea acum în minte şi nu se îndoi că dragostea Veronicăi pentru el avea să iasă întărită de maniera brutală în care îl tratase rivalul său, în ciuda neliniştii pe care o inspirase starea inimii lui în cursul săptămînilor precedente. O dată furtuna trecută, savura senzaţia de revenire la viaţă în căldura blîndă a acestui cadru confortabil, cu capul cuibărit în scobitura unei perne moi din puf. Şi înţelegea, mai bine decît o făcuse vreodată, ce re-
370
prezenta, ce însemna cu adevărat prezenţa unei femei, a unei soţii. Ce bucurie încerca acum trezindu-se încet, treptat... Prin vălul umbros al genelor stufoase ale pleoapelor, întredeschizîndu-se calm si voluptuos, începu să perceapă tot mai distinct silueta Veronicăi, care nu putea decît să aştepte, cu inima bătîndu-i, ca el să se trezească spre a se repezi spre el, a-si lipi fruntea de fruntea lui si a-şi pune mîinile în mîinile lui, cu acea tandreţe violentă care, de la căsătoria lor, nu încetase practic să fie constanta caracteristică a relaţiilor lor. însă Veronica, în loc să se mişte si să alerge spre el văzîndu-1 treaz, nu făcu nimic de genul ăsta; ba dimpotrivă, s-ar fi spus că imobilitatea ei încremenea şi mai tare, căpăta un caracter terifiant, iar căutătura ei fixă i se păru la fel de ostilă, la fel de feroce ca aceea a unui animal sălbatic. Contele, îngheţat de atitudinea de neînţeles a Veronicăi, exclamă:
— De ce mă priveşti aşa?
— Nu te privesc, conte de Grandsailles, răspunse Veronica, numindu-1 pentru prima oară cu numele său adevărat, privesc crucea pe care o porţi la gît. Nu îţi aparţine. Ai uzurpat-o, ai furat-o de la un mort — de la Randolph, pe care îl credeai mort.
Contele de Grandsailles, cuprins de un uşor tremur convulsiv, care echivala cu mărturisirea totală a îndelungatei sale minciuni, îşi duse amîndouă mîinile la gît, apărînd parcă cruciuliţa de furia concentrată si incontrolabilă a Veronicăi. însă, cu un gest pe care nici o forţă din lume nu 1-ar fi putut reţine, ea apucă crucea, o strînse în pumn si o trase spre ea, încet, încet, pînă ce lănţişorul se rupse; apoi se îndepărtă cu pas ferm, intră în camera ei şi agăţă crucea la căpătîiul patului. După aceea, îşi scoase de pe deget verigheta pe care o primise de la Grandsailles şi o puse în sipeţelul ei de bijuterii din catifea neagră. Nu mai rămînea nici o altă dovadă a întîlnirii lor decît acel inel care, în noaptea sa în miniatură, închipuia eclipsa inelară a conjuncţiei lor.
— Nu mai vreau să trăiesc cu nimeni. Vreau ca Grandsailles să plece din casa mea. Vreau ca Betka şi copilul să plece din casa mea. Vreau ca blestemata aia de călugăriţă să plece din casa mea. Nu mai vreau să-1 văd pe Randolph. Vreau
371
să trăiesc din nou singură cu ea, cu lebăda albă din amintirea mea.
De îndată ce se simţi ceva mai bine, iar starea inimii i-o îngădui, contele de Grandsailles se retrase, împreună cu călugăriţa, pentru a se izola o vreme în singurătatea oazei, dîndu-i totodată asigurări Veronicăi, printr-o scrisoare, că va continua să-i respecte intimitatea camerei din turn. îl luă cu sine si pe copilul Betkăi — si aici exista o taină sumbră, între Betka si conte, o „atracţie a sîngelui", cum îi spunea el. Prin înţelegere cu Betka, încă de la începutul căsătoriei făcuse tot ce îi sta în putinţă, pe furiş, în mod trudnic, spre a sustrage copilul de sub influenţa Veronicăi. Cu ce scop?
Betka plecă în Africa împreună cu Randolph. Nu exista între ei vreun proiect de căsătorie, dar nu se mai puteau dispensa unul de celălalt. Grandsailles îi încredinţase Betkăi o misiune, care presupunea ca ea să intre mai întîi în contact cu Cecile Goudreau la Tanger.
în ziua în care contele se reîntoarse în oază, îi spuse călugăriţei:
— Vreau ca acest copil să fie tratat şi să trăiască precum un prinţ. Va ocupa întreg etajul al doilea al casei. Nu va trebui să părăsească niciodată interiorul oazei. Are o teribilă boală a sîngelui, dar foarte preţioasă. Voi risca pentru el puţinul suflet care îmi mai rămîne. Va fi marea mea experienţă. Nu există nimic ce nu se poate regăsi în sînge! Eu voi ocupa o singură cameră, dar ţin să te am în preajma mea, călugăriţo! Te vei ruga pentru Solange.

Interzise cu desăvîrşire să se şteargă praful în camera sa, care începu în curînd să semene cu laboratorul lui Faust. Şi, pentru întîia oară în viaţă, zile întregi nu se pieptănă, stînd cu părul încîlcit şi pîslos din pricina colericelor insomnii ale interminabilelor sale nopţi, începu să scrie în mod abundent si incoerent, elaborînd noi legi umane şi divine. Deturna cursul firesc al sîngelui. Franţa si Solange deveniră, în creierul lui ce delira, o singură fiinţă divinizată cu care trăia doar el, pierzîndu-se curînd în demenţă — da, demenţă, el, contele de Grandsailles! „Bătrîn nebun! Bătrîn nebun! bombănea călugăriţa în fundul peşterilor egoului ei. Dumnezeu te va pedepsi!"
372
în cîmpia de la Creux de Libreux, persistentele ploi de noiembrie lăsară locul, după ceţurile, zăpezile şi zilele însorite ale iernii, lapoviţei din martie. Sub jugul german, Europa îşi regăsea, printr-o comună părtăşie a suferinţelor, vechea tradiţie de comunitate catolică, iar la Libreux, ea retrăia Evul Mediu cu primăvara sa de superstiţii. La Moulin des Sources, doamna Solange de Cleda coborîse, pentru întîia oară de luni întregi de zile, în vechea trapeză. Era încă răcoare si îşi pusese sub picioare un vas umplut cu jăratic, iar pe umeri un sal din lînă albă. Capul ei, pe care si-1 sprijinea cu trei degete de la mîna stingă, era aplecat deasupra mesei acoperite cu covorul ciocolatiu, în vreme ce două degete de la cealaltă mină aşezată pe genunchiul drept ţineau, îndoită, scrisoarea pe care o primise chiar în dimineaţa aceea de la contele de Grandsailles. în spatele ei stătea Genie, cu un colţ al sorţului ridicat şi strecurat într-o cingătoare înjghebată dintr-o frînghie groasă, din care îi atîrnau peste burtă mai multe chei vechi. Cu braţele încrucişate si cu degetul pe buze, tocmai se răsucise cu bustul înspre uşa întredeschisă a bucătăriei, unde cel mai vîrstnic dintre fraţii Martin tăia lemne cu ferăstrăul. Cînd acesta îşi întrerupse lucrul şi se lăsă iarăşi liniştea, Solange spuse:
— Am acum dovada categorică a faptului că, pe toată durata bolii mele, contele s-a reîntors să mă posede.
— Dacă doamna spune adevărul, asta nu s-a putut înfăptui decît prin vrăjile diavolului, răspunse Genie, ţinîndu-si ochii fixaţi pe peretele opus ca si cum o privire aruncată din nebăgare de seamă spre stăpîna ei ar fi putut, în astfel de împrejurări, s-o vrăjească şi pe ea.
— Ştii, Genie, atunci cînd contele vine să mă viziteze, el nu mă vede cu ochii amintirii, ci cu propriii săi ochi, iar apoi ochii ăştia îl dor. înţelegi, Genie? Şi îşi simte capul gata să explodeze! îmi spune toate astea în scrisoare, Genie! Spune că m-a văzut îmbrăcată într-o rochie roşie deschizînd bariera de la poarta din spate! Era rochia mea grena! Si era în ziua cînd m-am dus în poiană să-i văd pe oameni lucrînd. Titan era cu mine.
— Poiana o să fie acum o păşune bună, zise Genie urmîndu-şi cursul propriilor ei gînduri. Doamna ar trebui să
373
se ducă mai des să se plimbe în poiană şi să nu rămînă prea multă vreme departe de biserică. Tot ce i s-a întîmplat doamnei în cursul bolii nu era, pot s-o jur, decît din pricina duhurilor rele.
— Contele nu era credincios, spuse Solange.
— Gîndindu-vă la sufletul dumneavoastră, poate că veţi împiedica să nu fie damnat sufletul lui, răspunse Genie.
— Ştiu, spuse Solange. Din clipa cînd vicontele d'Angerville nu s-a mai întors, iar Girardin a fost împuşcat, am fost cuprinsă de sentimentul că aceste cumplite nenorociri s-au întîmplat din vina mea!
— Doamnă! exclamă Genie.
— Da, Genie, ştiu ce spun. Tot ce mi se întîmplă nu e decît rezultatul îngrozitoarelor mele păcate.
— Gîndiţi-vă la cele ale contelui, doamnă. Cunosc o femeie din satul Libreux de Jos căreia i s-a întîmplat acelaşi lucru, exact acelaşi lucru ca şi dumneavoastră. Ei bine, nu era din vina ei,

un bărbat o ţinea sub vrăjile lui. S-a pomenit însărcinată şi pîntecul i s-a rotunjit de parcă ar fi fost cu adevărat împreună. Ei bine, a fost cu toate astea îngrijită şi a devenit chiar un fel de sfîntă.
— Da, am auzit vorbindu-se de ea. A exorcizat-o tăbăcarul, spuse Solange. Văd încotro baţi; ai vrea să mă duc să mă confesez acelui om — preot, cioban, tăbăcar sau ce-o fi el...
— Doamne, da, am vrea cu toţii să vă duceţi acolo. De cînd nu mai e tăbăcar, nu mai vrea să meargă la nimeni. Spune liturghia afară şi spovedeşte şi dă împărtăşania, cu anafura adevărată, celor care vin după el pe cîmp. Astăzi, nimeni nu mai are încredere în adevăraţii preoţi. E bine pentru noi ţăranii să ajutăm la încărcatul unui camion cu cartofi pentru nemţi cînd nu putem face altfel, dar preoţii n-au nici un motiv să se ducă peste tot cu ei aşa cum o fac.
— Dar cum am să reuşesc să dau de tăbăcarul ăsta? După cum se spune, e supravegheat îndeaproape, iar el nu lucrează decît pe ascuns.
— Pot eu să fac treaba asta, spuse Genie. L-aţi putea întîlni în poiană... . T
:-*'
374
— Şi cum am să-1 recunosc şi cum am să ştiu că-mi va asculta spovedania? întrebă Solange cu o copilărească anxietate.
— Aşa cum se procedează de obicei. Vă va face semn atunci cînd va trebui să vă duceţi spre el, răspunse Genie.
— Ai dreptate, Genie. Trebuie să mă spovedesc acelui cioban şi să-1 rog pe Dumnezeu să-mi ierte păcatele şi pe cele ale contelui, astfel încît să nu mă mai poată vizita decît în gînd si să poată continua să mă vadă în amintire, dar nu cu propriii săi ochi. Şi, aşa cum el a avut puterea, cu ajutorul diavolului, să maltrateze de la distanţă sărmanul meu trup, tot aşa voi putea, prin virtute şi cu ajutorul lui Dumnezeu, să izbutesc să-mi mîntuiesc sufletul.
Cînd Solange de Cleda ajunse în poiana de la Moulin, se aşeză pe o stîncă şi aşteptă. La vreo sută de paşi, zări un cioban care descojea o creangă pentru a-si face un ciomag. Cîmpia era luminată şi un curcubeu frînt sta atîrnat între satul de sus si cel de jos de la Libreux. Poiana era acoperită cu pietre albe, luminată pieziş, iar pietrele aruncau pe pămînt umbre lungi întunecate. Fiecare din spaţiile care despărţeau o piatră de cealaltă părea infinit în ochii lui Solange şi ea avu senzaţia că era înconjurată de o întindere fără sfîrsit, într-atît era de adevărat că atunci cînd speranţa împacă sufletele, lucrurile pămîntesti încep să semene cu cele cereşti. Totul era limpede, distinct, învăluit în acea melancolică seninătate care ar fi cea a planetelor dacă i-ar fi dat omului să le vadă mai de aproape ca pe nişte corpuri solide, fiecare fiind luminat pieziş si aruncînd o umbră lungă întunecată peste imensul mineral metafizic al firmamentului.
Ciobanul se ridicase, cioplind o creangă joasă tăiată dintr-un de stejar, şi o lega cu un mănunchi de fibre nu departe de capătul ciomagului său, spre a întruchipa o cruce. Apoi urcă pe o movilită acoperită de rugi de mure şi, întorcîndu-se în direcţia lui Solange, îşi înălţă crucea rustică deasupra capului. Solange se ridicase la rîndu-i şi atunci cele două siluete putură fi văzute străbătînd poiana una în întîmpinarea celeilalte.
!/"-€ i,l
375
Epilog
Cîmpia luminata
Toate lucrurile vin si se duc. Anii se depanau în jurul unui pumn, tot mai îndărătnic strîns, de voinţă si de furie, iar acest pumn, aparţinîndu-i unui personaj aşezat într-un fotoliu mare, întorcîndu-ne spatele, era singurul lucru ce ne era dat să vedem.
Venind din încăperea alăturată, o muzică stridentă, monstruos amplificată de un dispozitiv necunoscut, atinge o atît de vibrantă şi furioasă intensitate trîmbiţată încît pare că nu ar putea

avea alt efect asupra unei urechi omeneşti decît de a face să ţîşnească un val de sînge. Şi, zi si noapte, acest aparat puternic repetă întruna, neobosit, aceleaşi fragmente alese din Walkyria, Parsifal, Tristan şi Isolda, le reia unul după altul, fără oprire, neîncetat. Deodată, pumnul strîns se crispează si mai mult, oasele parcă ar vrea să străpungă pielea, încheieturile devin livide, reliefîndu-se ca nişte sîmburi de cireşe. Izbeşte braţul fotoliului, o dată, de două ori, de trei ori, de patru ori, de cinci ori. A cincea oară, sîngele începe să curgă. Atunci izbeşte din nou, o ultimă oară, cu şi mai multă putere. Rămîne apoi iarăşi nemişcat, ceasuri la rînd, şi, pe măsură ce sîngele se încheagă, se întunecă la culoare, se face aproape negru, ca o cireaşă foarte coaptă.

„Nimic nu întrece onoarea si gloria supremă a sîngelui! De ce n-a îngăduit soarta ca lisus să trăiască în timpul dominaţiei mele, ca să-1 pot strînge de gît cu mîinile mele! Nespălatul ăsta de jidov plîngăreţ, masochistul ăsta laş, năpasta şi ruşinea bărbaţilor puternici! Aţi fi privat omenirea de singurul lucru în stare să-1 facă pe om strălucitor — sîngele! Aţi fi judecat după măsura omului comorile ascunse ale

376

sîngelui, care ne-a fost dat de Dumnezeu pentru a-1 vărsa! Nimeni altcineva decît pleava aia de bastarzi jidani putea să inventeze acea degradantă întrupare a ideii de Dumnezeu, si s-o îmbibe cu sîngele degenerat al trupului bolnăvicios al acelei slugi a milei, al acelui profet al remuscării — lisus Hristos! Tot ce e precar, dezonorant, înjositor şi infam este conţinut, pentru mine, în acest singur nume, lisus Hristos! Ah, de ce nu vine cineva cu sabia în mînă să deschidă o breşă de sînge proaspăt, pur şi regenerator, în inima virgină a păgînismului, să zdruncine adîncul pămîntului pietros al temeliilor vii ale rasei, al olimpianului munte Venusberg, şi să masacreze abjectul balaur al creştinismului..." în clipa aceea, primele ecouri ale crescendo-ului din scena morţii lui Tristan răsunară în chip strident şi dureros în timpanul lui epuizat; gîndul la propria-i moarte veni să-i dea tîrcoale, ascuţit şi intens, ca şi cum o coasă de argint si-ar fi început mişcarea la nivelul solului unde-i cătau ochii. Ridică iute picioarele, ca pentru a evita lovitura, în cursul ultimelor şase zile fusese iarăşi cuprins de un nou acces maniac şi obsesiv de curăţenie. Trăia cu spaima că moartea 1-ar fi putut surprinde într-un moment în care vreun locşor de pe trupul lui nu ar fi fost spălat şi iarăşi spălat de mai multe ori pe durata zilei, cu o grijă minuţioasă, sau cînd vreuna din părţile sale mucoase ar fi putut degaja cel mai mic miros neplăcut.

Preţ de cîteva clipe, trăsese pe nări cu voluptate mirosul călduţ ce emana din pielea oarecum rustică a cizmelor sale tiroleze. Deodată îi tremură inima sub şocul unei cumplite îndoieli: se spălase oare pe picioare în cursul zilei, după bunul lui obicei? Căci i se părea că descoperă, amestecat cu efluviile cizmelor, un miros slab provenind de la picioare, îşi smulse o cizmă şi un ciorap şi, chiar în clipa în care piciorul lui foarte alb, uşor umed de transpiraţie, ieşea din învelişul său, îşi vîrî arătătorul între două degete, îl duse la nas şi respiră: obrazul i se făcu stacojiu de furie si de ură! Da! Mirosea! Se năpusti în baie şi nemaivrînd să piardă nici o secundă cu umplutul căzii, îşi cufundă piciorul în chiuvetă şi-1 ţinu sub robinet, într-o poziţie inconfortabilă si puţin anatomică, îşi spălă piciorul de zece ori, de o sută de ori, interstiţiile dintre degete se făceau roşii, dar rămînea mereu un

377

reziduu de miros agresiv care-1 silea s-o ia de la capăt, neobosit, cu îndărătnicie. Cînd unul din picioare fu astfel spălat, îl descălţă pe celălalt şi-1 spălă la rîndu-i, cu aceeaşi minuţiozitate.

După ce isprăvi această operaţie, se reîntoarse în marea încăpere pe care o părăsise mai înainte si se aşeză iarăşi în fotoliu. Se văzu atunci că acel personaj era Adolf Hitler. Tot astfel, după fereastra cea lungă dreptunghiulară ce se deschidea în gol, se putu recunoaşte locul unde se afla: refugiul de la Berchtesgaden. înainte de a se aşeza, Adolf Hitler se oprise în faţa marelui tablou al lui Vermeer furat din colecţia contelui Chernin (cel mai frumos tablou din

lume, după părerea lui Salvador Dali), pe care-1 păstrase acolo de la ocuparea Vienei. Mîna lui Hitler păru că mîngîie pînza, abia atingînd-o, şi zăbovi un pic peste chipul tinerei femei, încununat cu lauri şi uşor deviat într-o mişcare de o graţie divină. în clipa aceea, degetele lui se contractară şi rămaseră chircite şi înţepenite, ca nişte gheare. Apoi mîna se destinse, palidă, plină parcă de apă călduţă, iar el se reîntoarse să se aşeze în fotoliul său.
Se putu atunci remarca faptul că acest fotoliu era înconjurat de cele mai mari comori artistice ale lumii. Logodna Fecioarei, tabloul lui Rafael din muzeul din Milano, Fecioara între stînci al lui Leonardo... Teancuri de manuscrise, dintre cele mai rare şi mai inestimabile, iar acolo, în spatele lui, în penumbra din centrul încăperii, Victoria din Samothrace, cea adevărată, cea de la Luvru, dar care, în acea oribilă încăpere rigidă, părea o copie proastă.
Cu sase zile mai înainte, Hitler pusese să fie aruncat în aer singurul ascensor ce stabilea comunicaţia între cuibul său de vulturi si restul lumii. Numai să vrea cineva să-1 distrugă, si atunci va trebui să distrugă o dată cu el visele si creaţiile cele mai sublime ale civilizaţiei, în faţa ochilor lui Hitler, pierduţi de acum în ceţurile Walkyriei înălţîndu-se din ploile ce măturau cîmpia, noaptea evocase pădurea verticală de chiparoşi negri din Insula morţilor a lui Bocklin. S-ar fi putut spune ca aceiaşi chiparoşi creşteau acum în interiorul propriei sale camere, pe măsură ce era năpădită treptat de bezna catifelată a unei noi nopţi de coşmaruri şi deliruri.
378
Vedeniile sale aveau să înceapă. Şi deja, fantomele familiare veneau în ordine, una după alta, să-si ocupe locul obişnuit. Melancolia fluidă si striată cu purpuriu a lui Diirer la stingă sa, iar la dreapta bătrînul Nietzsche, transparent, din care nu se mai deosebeau decît cele două găvane adînci ale orbitelor, arse de febra nefastă a creierului său. In dreapta, într-un ungher solitar, regele-nebun, Ludovic al II-lea al Bavariei, înveşmîntat în hermină si în albastru-azuriu, cu umbrela moale şi umedă a onaniei sale înfiptă ca o săgeată în mijlocul pieptului.
Urma apoi procesiunea generalilor prusaci, singurii oameni liberi de pe pămînt, fiind lipsiţi de orice conştiinţă şi de orice milă; egali cu zeii implacabili, soarta le încredinţase misiunea de a răspîndi în lume/uror teutonicus, furia teutonică a sîngelui german. „Da, am pierdut un alt război! îl voi cîştiga pe următorul! Pentru că sînt indestructibil si invulnerabil. Ei mă pot smulge poporului meu, mă pot dezrădăcina, dar nu mă pot distruge, căci, precum un cancer, trăiesc din sîngele poporului german, iar sîngele poporului german este indestructibil şi veşnic, şi, tot ca un cancer, voi sfîrşi într-o zi sau alta prin a prolifera din nou, inexorabil, în sufletul întregului popor german! Eu n-am apărat o ideologie sau o Kulturl Sînt mîndru că am proclamat moartea inteligenţei. Ea va fi într-o bună zi lichidată de poporul german. Eu nu trebuie să aduc idei! Eu aduc lumii fragmente din sufletul meu, care sînt fragmente din sufletul poporului german, iar acest suflet va triumfa!
Dar ce faceţi cu trupul? Cu trupul poporului german?"
Trupul poporului german stătea în faţa lui, Ponţiu Pilat al unei noi revelaţii, pe întinderea zăpezilor nesfîrşite ale stepelor ruseşti. Era acoperit de văluri negre, iar picioarele îi erau îngheţate — si nu miroseau...
Se auzeau înălţîndu-se imnurile religioase ale unui pămînt de sfinţi. Armata roşie, o armată de necredincioşi susţinută ca pe un pat de nea de rugăciunile strămoşilor albi! Strămoşii lor deposedaţi dispuneau încă de comorile anticei lor credinţe, spre a le distribui spre salvarea sufletului lor!
„Atracţia sîngelui! Atracţia sîngelui! O himeră? Imposibilul?"
379
Celălalt nebun, contele de Grandsailles, îşi repeta astfel, interminabil, aceste cuvinte enigmatice, lovind ritmic masa prăfuită cu pumnul strîns, aşezat în propriul său refugiu — în oază.
„Se apropie clipa cînd voi putea regăsi cîmpia luminată de la Libreux, după lunga beznă a

exilului, şi cînd voi întinde curcubeul vechiului sînge al familiei Grandsailles peste trupul lui Solange de Cleda. Războiul s-a sfîrşit!"
De-a lungul ultimilor ani, de la acea liniştită după-amiază de martie în care Solange se dusese în poiana de la Moulin pentru a se confesa ciobanului-tăbăcar, părea că fusese într-adevăr exorcizată şi eliberată de toate bolile ei. Spiritul contelui de Grandsailles încetase s-o mai viziteze în acel mod ce-i jignea pudoarea. Cu toate astea, nu-şi lua nici o clipă gîndul de la el. însă nu-si lăsa mintea să se fixeze asupra lui decît spre a se ruga zi si noapte pentru mîntuirea sufletului său. Totodată, făcea acte de milostenie şi îi pusese pe Prince şi pe Martin să reconstruiască vechea capelă de la Moulin, unde ciobanul-tăbăcar venea în taină ca să recite liturghia. Orgasmelor ei, ce obişnuiau să se producă în mijlocul celor mai atroce chinuri ale spiritului, le succedau acum extaze mistice, scăldate în beatitudinea sufletului ei purificat şi a liniştii trupului ei. Dar, pe deasupra Dumnezeu o răsplătise, acordîndu-i cea mai mare dintre toate fericirile, pe care n-ar fi cutezat niciodată nici s-o ceară, nici s-o nădăjduiască: contele de Grandsailles, divorţat de Veronica, avea în sfîrşit, cu adevărat, s-o ia în căsătorie. Sosiseră deja două scrisori de la el, pe care nu înceta să le citească şi să le tot recitească, punctîndu-le cu lacrimi de bucurie. De acum înainte, toate suferinţele pe care le îndurase în timpul acelor interminabili ani de ocupaţie i se păreau fără nici o importanţă.
Dar avea ea să mai fie iarăşi frumoasă? Da! Căci urmele suferinţei nu făcuseră decît s-o înnobileze şi mai mult. Aşa cum există vinuri ce îmbătrînesc frumos, ea ştiuse să sufere frumos. Căci nu existase nici un aliaj de meschinărie în suferinţele ei. Doar grijile mărunte, preocupările josnice şi mediocre pot urîţi chipurile şi chirci trupurile; jertfele mari, niciodată. Pentru că ele nu crispează decît muşchii încordaţi de pasiune ai unor Apollo ai neliniştii, strălucind ca nişte oase
380
albe ca zăpada ce se ivesc din rănile arzătoare ale unor Chrişti răstigniţi. Solange de Cleda, fermecătoare martiră, neatinsă de vreo urmă de sabie! Ce comoară ascunsă, ce îmbătător murmur al unei dorinţe intacte era murmurul învierii cărnii, si cărui muritor i-a fost dat vreodată să se apropie de miracolul acestei femei, înălţată la sublim prin deliruri de abstinenţă şi prin sfinţenia rugăciunii!
Cum ar fi putut Solange de Cleda, în starea ei de prenupţială euforie, să se oprească sau să arate interes acelor mici reticenţe, pline de subînţelesuri amare şi de temut, pe care Genie si fraţii Martin nu conteneau, de la sfîrsitul războiului, să le introducă în cele mai mărunte discuţii?
Cu toate astea zona de izolare, ca împrejurul unui loc ciumat, creată de atmosfera tulbure de război civil ce domnea la Libreux, zumzăind de şoapte veninoase şi sinistre, se făcea pe zi ce trecea tot mai densă în jurul domeniului Moulin des Sources şi al nurilor sale ce fuseseră deturnate de inamic şi care rămîneau astfel ca un stigmat arzător si de neşters. Solange era însă femeie, doar o femeie, ce n-avea habar de politică, iar în tot ce făcuse, de altfel cu unicul scop de a salva interesele fiului ei, nu acţionase decît potrivit sfaturilor maestrului Girardin, care murise cu atita nobleţe pentru ţara sa! Cum i se putea atunci reproşa că acţionase la lumina experienţei unui cetăţean atît de exemplar.
„Genie poate să zică ce vrea", îşi spunea ea. Apoi, întorcîndu-se spre Genie:
—Contele de Grandsailles este un om drept. Poate că e deja pe drum spre a veni să mă întîlnească. Oamenii din Libreux vor fi siliţi să-1 asculte, biata mea Genie. E stăpînul lor!
— Vremurile s-au schimbat, doamnă. Doamna nu îşi dă seama de acest lucru ca noi. Noi auzim cum se vorbeşte. Dumneavoastră nu ieşiţi niciodată de la Moulin des Sources, şi poate că e mai bine aşa pentru noi toţi!
— Oare ţăranii din Libreux au uitat toate ajutoarele şi toate darurile pe care le-au primit de la mine în cursul tuturor acestor ierni? Nu mai au inimă?
— Mă tem că nu, doamnă. Vînturi rele ridică deja praful cîmpiilor, cît despre inimi... nemţii

n-au mai lăsat mare lucru!
381
;• — Trebuie să ai răbdare, Genie, aşa cum am şi eu, si să te rogi ca domnul conte de Grandsailles să aducă împăcarea în sînul fiecăreia din familiile noastre, şi între familiile noastre. Fie ca Franţa catolică să izbutească o dată în plus pacificarea sîngelui!
Contele de Grandsailles făcea parte din acea rasă de oameni care trăiesc din nou în perioadele tulburi de război civil. Vindicativ de la natură, spiritul său, atins prematur de delir crepuscular, se însufleţea o dată cu sfîrşitul războiului de o nouă si ultimă exaltare de patriotism răzbunător, si avea de gînd să se întoarcă la Libreux în chip de judecător. Respingea de acum viaţa de uzurpări şi de ruşinoase compromisuri pe care o dusese în cursul ultimilor ani. Pe viitor va avea probitatea şi inflexibilitatea unui spartan exemplar, căci ţara sa mult iubită era iarăşi ameninţată de moarte — de data asta de otrava anarhiei.
„Girardin, ne vom împuşca acum trădătorii chiar pe pămîntul unde a căzut trupul tău!"
Cu aproape o lună înainte ca Grandsailles să fi obţinut permisiunea de a se întoarce în Franţa, primi în oaza sa de la Palm Springs vizita lui Broussillon, însărcinat cu o misiune secretă în Statele Unite în calitate de leader al unui nou partid. Căci, după moartea lui Girardin, dat fiind că îşi asumase în afacerea sabotajului de la Libreux un rol mult prea personal si pentru că încălcase disciplina comunistă, fusese luată decizia excluderii sale din Partid, în chip de represalii, comisese infamia de a trăda vechi camarazi, iar ambiţia sa nemăsurată, cît şi aspiraţiile sale anarhiste îl determinaseră pe dată să întemeieze un nou partid independent, de orientare reacţionară, deşi adaptat anumitor tendinţe la „război civil" ce păreau atunci oportune.
Broussillon sosise ferm hotărît să cimenteze activitatea sa şi viitoarea activitate politică a contelui de Grandsailles la Libreux. însă Grandsailles, rămas tot atît de ostil ca şi odinioară oricărui proiect ce presupunea industrializarea regiunii Libreux, era decis să redea regiunii o vocaţie exclusiv agricolă, astfel că Broussillon fu acela care, impresionat şi cîştigat de proiectele politice ale contelui, începu curînd
382
să-i cedeze în toate aspectele. Faptul de a-şi vedea autoritatea impunîndu-se tot mai mult asupra concepţiilor compatriotului său, care păruseră la început atît de ferm stabilite, îi trezi lui Grandsailles gustul acţiunii, încă intact, si mai exacerbat si nerăbdător ca înainte.
însă, în cea de a treia zi, starea aceasta de efervescenţă şi de nerăbdare fu zdruncinată, parcă deliberat, de cea mai cumplită disperare de care avu vreodată parte Grandsailles, atunci cînd, încă incredul, dar trăsnit de supărare si de mînie, auzi din gura lui Broussillon raportul detaliat asupra conduitei doamnei de Cleda în timpul perioadei de ocupaţie. Cu o abilitate diabolică, Broussillon aşteptase momentul potrivit, cînd Grandsailles se vedea deja sosind ca un izbăvitor în satul Libreux si credea că muscă deja din mărul, dătător de sete, al puterii sale — dominaţia asupra satului Libreux — cu toată pieliţa şi cu tot sucul lui atît de dorit în timpul îndelungatului şi aridului deşert al emigraţiei. Apoi Broussillon remarcă pe un ton aproape neglijent:
— Va fi dificil, chiar imposibil, să aspiraţi la cea mai mică influenţă la Libreux dacă o veţi revedea pe doamna Solange de Cleda la înapoierea dumneavoastră.
Lista acuzaţiilor împotriva ei era detaliată, precisă — o tortură copleşitoare si rafinată. Dovezile aparent convingătoare pe care le aducea Broussillon, privind permisiunea acordată nemţilor de a utiliza rîurile de la Moulin des Sources, îl reduseră pe conte la o grea, teribilă tăcere: o colaboratoare... însă Broussillon păstrase pentru sfîrşit, oarecum neglijent, o acuzaţie încă şi mai infamantă:
— La Libreux nu e un secret pentru nimeni că doamna de Cleda a trăit pe faţă, mai bine de un an, cu amantul ei, vicontele d'Angerville, care a dispărut apoi în mod misterios. Acesta este un lucru pe care ţăranii fervent catolici de la Libreux nu-l vor uita niciodată, iar noi va trebui să

ţinem din plin seama de acum înainte de această reînnoire a sentimentelor religioase ale poporului... Pe de altă parte, clerul din Libreux a ţinut-o pe doamna de Cleda complet izolată, mergînd pînă la a-i aduce acuzaţia de practici satanice cu un tăbăcar, un şarlatan care se pretinde inspirat de Dum-
nezeu.
383
„D'Angerville! D'Angerville! Ar fi trebuit să bănuiesc!" îşi tot repeta în tăcere Grandsailles.Totuşi, nu putea înghiţi, şi încă si mai puţin digera, aceste acuzaţii care surveneau ca un şoc brusc asupra sucurilor gastrice si salivare ale speranţelor sale, cu dragoste secretate în cursul tuturor acestor luni. Şi, servite de către Broussillon, a cărui persoană îi apărea deodată în întreaga sa mediocritate, ele erau revoltătoare pînă la greaţă.
— Ieşi de aici! exclamă el cu voce răguşită. Nu vreau să te cred şi nici să te mai revăd vreodată! Doamna de Cleda este fiinţa pe care o iubesc cel mai mult în lumea asta. Doar de la ea vreau să ştiu adevărul si doar pe ea o voi crede. Ea îmi va spune adevărul. Chiar dacă întregul Libreux se va ridica împotriva mea, doar pe ea o voi asculta.
Broussillon, mormăind cîteva vorbe de neînţeles, se înclină şi ieşi poticnindu-se, iar Grandsailles se aşează pe dată la birou pentru a scrie scrisoarea ce urmează:
„Dragă Solange,
Ţi-am pricinuit, de mai multe ori, mari necazuri în trecut şi uneori mi-am pierdut speranţa că voi obţine iertarea ta. Dar n-am putut niciodată să te mint. Iar atunci cînd soarta m-a încurcat în cea mai mare minciună a vieţii mele, ţi-am mărturisit totul — căsătoria mea cu Veronica si pasiunea mea, pe atunci fără speranţă, pentru tine. Aş fi putut să nu spun nimic, căci, la vremea aceea, nimic nu ne lega moral unul de altul, iar noi rupseserăm chiar toate relaţiile; cu toate astea, am preferat să risc să pierd stima pe care o aveai pentru mine decît să-ţi ascund adevăratele mele sentimente. Răspunsul tău a fost atunci arît de frumos şi de generos încît te-am privit de atunci ca pe o fiinţă divină.
însă relaţiile noastre se situează pe planul absolutului şi nu s-ar putea menţine pe un alt plan. Or, pe planul sordid al contingenţelor, mi se cere azi să cred, cu aparenţele unor dovezi plauzibile, că de-a lungul acestor ani m-ai minţit. Voi ajunge în Europa peste cel mult cîteva săptămîni. Dar, mai înainte, am absolut nevoie să ştiu de la tine adevărul în privinţa a două chestiuni. Prima se referă la relaţiile tale cu d'Angerville, de care n-ai amintit niciodată în scrisorile tale fer-
384
vente, cea de a doua priveşte proprietăţile de la Moulin, despre care nu mi-ai spus nimic în legătură cu ce s-a întîmplat în timpul ocupaţiei, cînd mă ţineai la curent cu progresele micului crîng de stejari-de-plută pe care i-ai plantat pentru mine.
In aceste două chestiuni, ambele la fel de decisive, nu voi crede pe nimeni altcineva decît pe tine. D'Angerville a fost vreodată amantul tău? Ai abandonat inamicului apele de la Moulin? Nu fac apel decît la simţul tău de onoare pentru a primi un răspuns. Dar, în cazul că vei răspunde „da" la aceste două întrebări, nu aştepta niciodată iertarea mea. Nu
ţi-o voi acorda.
încă al tău,
Herve."
Cu o săptămînă înaintea datei fixate pentru întoarcerea sa în Europa, contele primi una din primele telegrame pe care persoanele particulare le-au putut adresa de pe un ţărm pe celălalt al Oceanului. Ea spunea simplu: „Ambele acuzaţii adevărate. Solange de Cleda."
Dimineaţa plecării contelui de Grandsailles spre Paris fu aidoma unei imagini în care ar fi fost captată o fugară atmosferă de stranie tulburare. Chiar fără a şti în ce anume consta acest climat, se simţea că nişte legături enigmatice şi de nemărturisit se ţesuseră între conte, copilul Betkăi şi călugăriţă prin mijlocirea unui nou mister consumat în cursul lungii lor izolări.

Contele care nu mai putea merge, din pricina unei lipse totale de exerciţiu, decît cu un pas şovăielnic, de parcă ar fi zăcut multă vreme, îmbătrînise cu cinci-sase ani, iar chipul său purta amprenta unei determinări supraomeneşti. Era înspăimîntător la vedere, îndeosebi în lumina analitică si neretusată a soarelui californian. Alături de el, mereu un pic mai în urmă şi străduindu-se zadarnic să ţină pasul, mergea, tot şchiopătînd, fiul Betkăi sprijinit într-o cîrjă. Era palid şi frumos ca o păpuşă de ceară, avea nişte ciorapi negri peste picioarele firave, dar arcuite şi modelate ca cele ale unei fete. La răstimpuri, îşi ducea la nas o batistă mică din dantelă, de parcă ar fi vrut să se asigure că nu sîngerează. La doi paşi îndărătul lor venea călugăriţa din

385

Launay, şi ea era cea mai oribilă la vedere, căci părea întinerită! Şi o scînteie de voluptate arţăgoasă si vindicativă îi făcea urîţenia de gargulie încă şi mai perfid diabolică.

Pe vaporul ce-1 aducea, Grandsailles se află aproape constant în compania renegatului Broussillon. îi plăcea să formuleze legi, să zăbovească în cizelarea unor laconice maxime de care avea să depindă destinul ţării strămoşilor săi.

— îmi vei povesti mai tîrziu, dragul meu Broussillon, amănuntele morţii Betkăi la Tanger. Mă consolează deja puţin faptul că ştiu că a murit în braţele doamnei Cecile Goudreau, care este o veche prietenă a mea. E un adevărat noroc că Betka mi 1-a încredinţat pe fiul ei — de parcă ar fi avut premoniţia morţii...

După care reîncepea să expună alte proiecte de legi, reveriile sale de jurist integru, noile sale prescripţii legislative, pe jumătate bucolice, pe jumătate ascetice, în maniera lui Saint-Just, pe care avea să le graveze în viitorul granit roz:cenusiu din satul de sus de la Libreux. însă, la răstimpuri, se preschimba în cetăţean al Imperiului şi spunea, parodiindu-1 nostalgic pe Napoleon, a cărui biografie tocmai o citea:

— Unui om slab si devotat aş încerca să-i inspir încredere, să-i dau asigurări. Dar dumitale, Broussillon, care eşti un om călit, mă voi adresa într-un alt limbaj. Nu ştim ce ne aşteaptă în Franţa. Vom fi nevoiţi să învăţăm să ne arătăm agresivi şi totodată flexibili, rolul nostru este de a îndrăzni şi de a calcula, nu de a ne închide într-un plan prestabilit, ci de a acţiona în funcţie de circumstanţe, de a ne lăsa conduşi de ele — de a profita de micile ocazii ca şi de marile evenimente —, de a ne limita la ceea ce este posibil, dar de a trage de acest posibil pînă la limită. Trebuie să fim nemiloşi, să-i suprimăm pe corupţii şi pe şarlatanii care ameninţă deja Franţa cu anarhia şi cu ruina completă. Să sacrificăm tot ce mai rămîne din amintirile şi sentimentalismele trecutului, îmi făuresc un suflet de marmură, un suflet ireductibil, un suflet imunizat împotriva slăbiciunilor comune. Dar dumneata, Broussillon? Dumneata n-ai fost iniţiat în misterele „atracţiei sîngelui", şi doar cei ce au străbătut această moarte de o mie de ori pot fi cu adevărat oţeliţi împotriva tutu-

386

ror încercărilor de rezistenţă morală. Da! voi avea un fiu — un fiu numai al meu! Din sîngele meu! Un fiu procreat după alte legi decît legile naturii! „Atracţia sîngelui!"

Broussillon nu aştepta decît clipa cînd va simţi sub picioare uscatul pentru a se arunca în acţiune; pînă atunci se lăsa purtat de morbida fascinaţie pe care o exercitau asupra lui ideile delirante ale contelui de Grandsailles. Ceas după ceas, în vreme ce băteau puntea în sus şi-n jos sau se aplecau peste bastingaj, ochii lor scrutau neliniştitoarele zări ale Oceanului, sub bolţile înstelate ale primelor zile de aprilie, cînd neaua fiecărei stele se topise deja pentru a ceda locul unei călduţe atingeri de soare.

— Este aceeaşi boală, acelaşi gen de atac cum a avut în ziua procesiunii, îi spuse Genie lui Martin, numai că de data asta doamna o să moară.

Chiar în seara zilei în care Solange îi răspunsese contelui de Grandsailles făcîndu-i laconica mărturisire a greşelilor ei, fusese nevoită să rămînă culcată în pat, doborîtă de aceeaşi febră cerebrală ca aceea care o îmbolnăvise deja foarte grav vreme de mai multe luni. Medicul

remarcă însă imediat că starea ei era de data asta mult mai alarmantă, căci Solange era totodată scuturată şi de convulsii care parcă îi sfîşiau trupul, lăsînd locul, după o fază culminantă de euforie, unor stări latente de inerţie atit de profunde încît, timp de mai multe ceasuri, părea cu adevărat moartă.
Grandsailles îi dăduse lui Solange o lovitură de moarte. Ea înţelesese imediat, iar silueta ce se înălţase atunci în faţa privirii ei interioare, sălbatic de intactă şi de plină de ranchiună, fusese cea a duşmanului ei — autenticul Grandsailles.
Era duşmanul ei şi nu încetase niciodată să-i fie duşman. Ce putea ea răspunde scrisorii lui? Dragostea lor, după tot martiriul pe care-1 îndurase, nu se mai putea situa pe planul târguielilor, si încă şi mai puţin pe acela al scuzelor! Avea ea oare să explice că d'Angerville nu fusese amantul ei decît într-o singură împrejurare, în cursul căreia imaginea lui, a lui Grandsailles, o posedase în mod exclusiv? Că plătise scump acest lucru printr-o cumplită boală, şi că asta se petrecea într-o perioadă cînd el însuşi îi era în mod constant

infidel? Că ea nu avusese nici un motiv să nădăjduiască pe atunci că mariajul său cu Veronica ar putea fi vreodată sfărîmat?
Şi pentru ce motiv ar fi stricat ea o corespondenţă care dezvăluia o dragoste ce părea atît de absolută, prin mărturisirea infidelităţii ei, atît de greu de explicat de departe printr-o scrisoare cînd ar fi putut atît de bine să i-o mărturisească în faţă, ştiind totodată că mintea ei nu păstrase alte urme decît pe cele ale unui coşmar? Era prea multă nedreptate pentru inima unei singure femei. Cît despre afacerea cu apele de la Moulin... Ah, contele îi dorea cu adevărat moartea! Ei bine, va muri fără să se plîngă...
începu astfel să moară. Moartea era însă anevoioasă pentru un trup ce nu era pregătit decît pentru a se bucura în sfîrşit de o fericire atît de îndelung aşteptată. Voinţa ei nu comanda o ascultare oarbă, iar trupul ei se răzvrăti. Surîsul cast, eterat, care încă reflectase pînă nu demult seninătatea sufletului ei, redeveni oribilul zîmbet fix al extazelor morbide, de care doar ciobanul-tăbăcar se pricepuse s-o elibereze. Acum, violenţa vindicativă a contelui străpunsese ca un sfredel părţile cele mai delicate ale trupului ei, scotocindu-i necontenit vechile răni, fără tihnă. Clipă după clipă, inexorabil, era cu de-a sila supusă plăcerii, într-o interminabilă tortură de voluptate mortală. „Contele de Grandsailles s-a reîntors ca să mă viziteze! striga ea în delir. Aud deja cum răsună peste inima mea copitele calului său negru... şi braţul lui înalţă, ca să mă pedepsească, sabia roşie a răzbunării! Am să mor, şi nicicînd n-a mai fost văzduhul atît de plin de păsări!"
Era adevărat: prin fereastra larg deschisă, în pridvoarele văruite şi sub cornişele de olane de la Moulin, pe fiecare din crengile în floare, nicicînd nu se mai văzuseră şi nici auziseră atîtea păsări diferite ciripind şi cîntînd, îngrămădindu-se una într-alta, ca în acea prima lună de aprilie a victoriei. Genie plîngea pe tăcute, cu mîinile împreunate, iar cel mai vîrstnic dintre fraţii Martin, aidoma unui saint-bernard credincios, se uita la stăpîna lui cu o privire de durere mai străveche decît lacrimile.
— Nu vreau să rămîn în camera asta atunci cînd o să mor, spuse Solange de Cleda. Vreau să fiu coborîtă imediat, iar

sicriul meu să fie aşezat peste covorul de pe masa din sufragerie, acolo unde am păcătuit. Să lăsaţi sicriul deschis, ca să pot vedea chipul abătut al lui Hristos de pe perete, şi să nu bateţi în cuie capacul mai înainte ca eu să vă spun s-o faceţi!
La ora cinci şi jumătate după-amiaza, tăbăcarul veni să-i administreze lui Solange ultima miruire. Scena fu însă îngrozitoare, căci demonii nu voiau să dea drumul trupului ei pe care se înstăpîniseră, iar Solange blestema crucea rustică pe care tăbăcarul o ţinea cu mîna tremurînd lîngă obrazul ei. După-amiaza tîrziu, ea intră în agonie, în delirul ei, Solange de Cleda vorbi din nou:

—De cîte zile am murit? întrebă ea. Cinci — ştiu—de cinci zile. Se vor ocupa să mă îngroape? Otrăvesc aerul, mi se descompune carnea... Pînă azi mai puteam fi încă vizitată, dar acum, fiecare începe să se teamă de mine! De ce este sicriul meu plin de oseminte, şi ale cui sînt toate oasele astea?
Apoi întinse o mînă micuţă, delicată ca cea a unei zîne.
— Să iasă toată lumea de aici! Vreau să rămîn singură! Vine, vine pentru ultima oară să mă viziteze în sicriu, mai înainte să fie ţintuit în cuie!
— Biata de ea, spuse Genie, scoţîndu-i afară pe Martin şi pe tăbăcar, aude loviturile de ciocan ale lucrătorilor care dărîmă construcţiile germane de la Moulin. Crede că îi batem deja sicriul în cuie. Le-am spus în dimineaţa asta să aştepte ca doamna să moară, însă acum toţi o urăsc pe doamna.
în clipa aceea, auziră un horcăit spasmodic, în cursul căruia Solange strigă, aproape confuz: „Eu sînt Doamna!"
Tăbăcarul deschise uşa. Solange îşi dăduse sufletul, cu braţele larg deschise ca ramurile unui copac; capul îi era răsturnat pe spate, iar chipul rămînea încordat, cu buzele întredeschise într-un surîs de beatitudine.
— Aşa a murit, spuse tăbăcarul. Mult trebuie să-1 fi iubit... căci i-a dăruit nu doar viaţa, dar voia să-i abandoneze si veşnicia sufletului! L-a refuzat pe Dumnezeu pentru a-1 putea primi pe el pînă la sfîrşit. Dumnezeu este însă îndurare.
Genie îi închise lui Solange ochii din care nu se vedea decît albul, îi îndoiră braţele peste piept şi aşezară în mîinile ei crucea rustică. Genie încercă de mai multe ori să-i închi-

dă gura, dar gura refuză să se lase închisă şi continuă să rămînă un pic deschisă, iar între buzele îndepărtate, dinţii ei mici si regulaţi continuară să strălucească într-un surîs pur si copilăros. Fură nevoiţi să aştepte pînă la ora şase pentru a avea sicriul gata. Tîmplarul, care auzise că Solange murise posedată de demon şi care-1 bănuia pe tăbăcar amestecat în toată povestea, le comunicase prin nevastă-sa că plecase la lucru în vie în satul de jos de la Libreux si că urma să se întoarcă abia a doua zi. Atunci veni Prince să-i ia lui Solange măsura trupului si se apucă să confecţioneze un sicriu în micul atelier din pivniţa castelului Lamotte. Se folosi de scîndurile unui foarte frumos lemn de lămîi, ce fuseseră tăiate cu mulţi ani în urmă. Cînd sicriul fu gata, îl cară pe umerii săi pînă la Moulin des Sources, iar la zece şi jumătate seara o puseră pe Solange în sicriul care, după dorinţa ei, fu aşezat pe masa rotundă din sufragerie, apoi începură să recite rugăciunile pentru morţi, pe cînd ceara de la patru luminări mari curgea pe covorul ciocolatiu.
Două zile mai tîrzie, Solange fu înmormîntată de cei doi fraţi Martin, ciobanul-tăbăcar, Genie şi Prince, în capela de la Moulin des Sources. După lunga noapte de veghe, lui Prince nu-i mai rămaseră decît două ceasuri de somn, căci era duminică dimineaţa si pentru nimic în lume nu s-ar fi dus cu întîrziere la prima liturghie. Cu tăbăcarul nu puteai şti prea bine cum stau lucrurile... la urma urmei, nu era ceva potrivit regulilor. O bucată de timp, după cum o spunea el însuşi, viaţa lui Prince atîrnase de un fir de păr, se născuse însă pentru a sluji cu resemnare. La moartea unicului său fiu în Germania, moarte ce nu putuse să-i fie ascunsă multă vreme, se adăuga acum moartea lui Solange de Cleda, pe care o venerase, de-a lungul tuturor acelor zile şi luni, cu toată încordarea tăcută, dar fervent㠹i, a respectului său. Casa lui din satul de jos de la Libreux fusese si ea distrusă de trupele germane atunci cînd evacuaseră regiunea. Iar contele tot nu dăduse nici un semn că se reîntoarce. Cît de schimbată avea să găsească regiunea!
Prince, bătrînul servitor al contelui de Grandsailles, se deşteptă tresărind cu mult înaintea orei de sculare şi îşi puse costumul de duminică. Fu printre primii la biserică. Se apropie

de altar, pe care se afla sfînta împărtăşanie, şi, plecîndu-şi smerit capul, spuse: „Doamne, iată-

mă, sînt Prince." Apoi se rugă pentru odihna sufletului lui Solange şi pentru grabnica întoarcere a contelui.
în timp ce contele naviga spre Franţa, Randolph relua drumul în sens invers, spre ţara sa natală, America. Făcea parte dintre cei pe care soarta îi alesese pentru a fi eroi, pentru ca grandioasa profeţie a lui Nostradamus să se împlinească; desemnînd în mod simbolic naţiunile Europei, el prezisese „că ele vor simţi jugul Fiarei Sîngeroase". Dar, chiar în clipa cînd părea că ea va domina totul, Fiara va fi îmblînzită de un popor tînăr venit de dincolo de mare pentru a răscumpăra şi a mîntui prin sîngele său nou greşelile poporului străvechi, uzat de prea multă ştiinţă şi de prea multe păcate. Apoi, ca nişte armate de fii care se reîntorc legaţi la ochi spre a-şi regăsi mamele dezbrăcate, cu părul alb, îmbogăţiţi cu ştiinţa sîngelui pe care îl vor fi băut din venerabilul ei izvor, cei ce nu vor rămîne îngropaţi în pămîntul milenar, se vor întoarce dincolo de mare în tînăra ţară de unde veniseră şi vor zămisli acolo, cu propriile lor soţii, copiii unei rase noi.
Astfel Veronica era şi ea inclusă în profeţie — căci deveni mamă. Precum un războinic seara după bătălie, omul cu chipul ascuns din himerele eHşi ridică în cele din urmă viziera căştii, iar ea în sfîrşit îl văzu.
Totul redevenea vizibil din ceea ce fusese doar fiinţe fără chip, fiinţe ale disimulării, ale camuflării, ale trădării.
Şi ce este oare pacea, dacă nu redescoperirea demnităţii chipului uman?
De-a lungul tuturor acestor ani, în timp ce teutonul metodic, animat de rapacitatea sa, deturna cursul rîurilor pentru a smulge metalele necesare războiului din măruntaiele pămîntului vechiului Libreux, în vreme ce imperii se năruiau, iar imuabilele zăpezi acopereau sub linţoliul lor victoriile şi înfrîngerile din cîmpiile ruseşti, pe cînd oamenii mimetizaţi se devorau unul pe celălalt ca nişte plante carnivore în adîncul junglei, în vreme ce se desfăşura întreaga acţiu-

ne a acestui roman, pădurea tinerilor stejari-de-plută pe care Solange de Cleda îi plantase după balul contelui de Grandsailles crescuse. Pădurea se înălţase, iar acum, fiecare din aceşti arbori, în loc să aibă statura unui omuleţ, o atingea pe aceea a unui mic uriaş.
Cu o duminică în urmă, pe cînd cei doi fraţi Martin străbăteau păduricea cam pe la ora trei, spre a se duce la vecernie, cel vîrsmic îi spuse fratelui său: „Dă-mi cuţitul, să vedem un pic cam cum stăm cu pluta." Luînd cuţitul pe care fratele său îl scotea din teacă, se duse spre unul din stejari care se afla cam în mijlocul pădurii şi era mai scund decît ceilalţi, înfipse lama cu putere în scoarţa care scrîsni uşor, apoi, după ce decupa un dreptunghi mare, îşi strecură degetele în crăpătura din partea de sus pe care o tăiase mai largă pentru a putea apuca mai bine, şi începu să tragă încet şi ferm. După cîteva clipe, foaia de plută se dezlipi treptat pînă ce se desprinse în mîinile sale, intactă, fără nici o sfărîmătură. Acesta fusese obiceiul din timpuri imemoriale, aceasta fusese metoda ce permitea tăietorilor să ştie dacă pluta din acea pădure putea fi recoltată la vremea potrivită.
în locul pe care dreptunghiul de plută îl dezgolise în mijlocul trunchiului se ivea acum un fel de piele delicată, mătăsoasă, moale, sensibilă şi aproape umană, nu doar din pricina culorii, care era exact cea a sîngelui proaspăt, ci pentru că aceşti arbori, despuiaţi de vesmîntul lor de plută, amintesc irezistibil de trupurile unor femei goale, cu braţele înălţate spre cer în atitudinile cele mai nobile, iar prin liniile îndrăzneţe şi reliefurile blînde şi rotunjite ale trunchiurilor, imită în modul cel mai divin si ideal anatomiile ecorseurilor din universul percepţiilor, în vreme ce rădăcinile încă li se înfig adînc în pămînt. Prezenţa unui singur stejar-de-plută dezgolit într-un peisaj este de ajuns pentru a umple seara cu graţia lui.
Cei doi fraţi Martin coborîră cu caleaşca pînă la gara din Libreux spre a-i întîmpina pe contele de Grandsailles, pe copil si pe călugăriţă; după atitudinea rezervată a ţăranilor întîlniţi ici-colo pe drum, Grandsailles îşi dădu seama de o anume ostilitate faţă de persoana sa. Mai află de

asemenea, pe traseul scurt pînă la castelul Lamotte, că Solange de Cleda
392
murise cu o săptămînă mai înainte la Moulin des Sources. La castel veni să le deschidă Prince, timid şi şters ca de obicei, ca şi cum contele nu fusese absent decît o noapte-două. Lacrimi îi şiroiau însă de-a lungul ridurilor ce coborau de fiecare parte a nasului.
— Bunul şi bătrînul meu Prince, spuse contele, cîte suferinţe a trebuit să înduri!
— Acum s-a sfîrsit, spuse Prince cu umilinţă şi, vizibil preocupat să scape din încurcătura unor astfel de efuziuni, se grăbi să dea dispoziţii să fie duse bagajele în camerele ce fuseseră pregătite.
Copilul Betkăi era epuizat si călugăriţa îl duse imediat la culcare, în vreme ce contele, care tocmai intrase în camera sa, rămăsese înţepenit în mijlocul încăperii, uitîndu-se prosteşte la fiecare piesă de mobilier si neştiind ce să facă. Cît timp rămase astfel? Cînd călugăriţa veni să-1 anunţe că cina era servită, tresări şi spuse:
— Ar fi timpul să schimbăm becul din camera asta. Abia dacă dă un pic de lumină...
— Parcă s-ar întoarce iarna, spuse călugăriţa. Auziţi?... Vîntul ăsta!
Aşezat în sufragerie, contele o urmări pe călugăriţă agitîndu-se de colo-colo:
— Unde e Prince? întrebă el.
— Nu se simte bine. Agitaţia stîrnită de întoarcerea domnului... Şi apoi, Prince e foarte bătrîn... Dar a pregătit totul, iar eu nu am decît să servesc.
Contele abia îşi putu înghiţi cina. îl usturau ochii. Cîte atenţii delicate se vădeau în fiecare din aceste mîncăruri pe care Prince le pregătise pentru el! Căci în această masă se găsea tot ce ştia Prince că-i plăcea contelui mai presus de orice. Cum de izbutise să-i păstreze vinurile sale cele mai bune? Doamne, ce gust amar aveau astăzi toate astea! Iar călugăriţa era într-un continuu du-te-vino. Nu-1 slăbea nici o clipă din ochi, dar, deşi ochii ei erau atenţi, strălucirea lor, o ştia el, era plină de ranchiună.
— De ce te încăpăţînezi, buna mea călugăriţă, să mă priveşti aşa? Nu merit şi eu un pic de milă? Şi nu mi-am ţinut eu făgăduiala de a te readuce în scumpul dumitale Libreux?
393
Călugăriţa puse genunchiul pe un scaun si îşi aţinti asupra lui ochii ei răi.
— Milă pentru dumneavoastră? Milă pentru contele de Grandsailles?
Dădu din cap cu un zîmbet înspăimîntător.
— Ce-i cu dumneata, călugăriţe, cum de cutezi să-mi vorbeşti pe tonul ăsta?
Atunci, hotărîndu-se să scape o dată pentru totdeauna de tot ce avea pe suflet de o viaţă întreagă, călugăriţa dădu încet ocol mesei si, printr-un diabolic hazard, veni să se aşeze lîngă el pe scunul pe care-1 ocupase Solange de Cleda cu mulţi ani în urmă, în singura seară cînd cinase acolo.
Adoptă poziţia cea mai confortabilă, de parcă ar fi fost singură în încăpere, cu gambele ei groase îndepărtate într-o atitudine de abandon şi de delăsare completă, ridicîndu-si cu gestul ei caracteristic colţul şortului pentru a-şi şterge ochiul, la fel de plîngăreţ ca totdeauna. Corpul ei încovoiat, strîns tare într-o haină veche de alpaca neagră, cu luciu iridescent ca nişte aripioare de muscă, începu să fie zguduit de irepresibile mici chicoteli de rîs:
— Doamne Dumnezeule! Milă pentru contele de Grandsailles!
Apoi adăugă, mohorîndu-se:
— Ne-am întors la Libreux. Ce aveam altceva mai bun de făcut? Nu ne mai rămîne decît să murim aici...
Cu toate astea, pentru prima oară în viaţă, Grandsailles inspira milă. încercă să se înfurie, dar nu izbuti nici măcar să-şi modifice expresia descumpănită a chipului său veşted. Cu capul plecat, semăna cu cîmpia de la Libreux iarna, o mirişte goală, acoperită de paie cenuşii.
— Aţi reuşit să înşelaţi pe toată lumea, dar pentru călugărita dumneavoastră nu aveţi taine. Prinţul d'Orminy... Fouseret..., începu să enumere implacabilă călugăriţa, ca un judecător care

dă citire sentinţei.
Contele o privea îngrozit, ca şi cum propria lui conştiinţă s-ar fi trezit brusc şi s-ar fi întrupat în persoana ei.
— Da, o ştiţi bine, Grandsailles! Si pe sfînta aceea, Solange de Cleda, acel înger pogorît din cer, si pe ea aţi ucis-o. încet, încet, încet... Doar un Grandsailles se putea folosi de
394
o astfel de metodă. Aţi jupuit-o de vie, bucăţică cu bucăţică, în cursul tuturor acestor ani lungi de chin pentru ea. Iar la sfîrşit, cînd tocmai credea că în fine o veţi face fericită, aţi terminat-o cu o ultimă lovitură de pumnal chiar în inima nobilului ei piept!
— Taci, călugăriţe! mîrîi Grandsailles, cu voce răguşită.
— Un despot, asta sînteţi. Iar sîngele lui Girardin... Şi pentru el, tot dumneavoastră sînteţi de condamnat!
— Taci, piei din ochii mei! Urîţenia dumitale mă umple de scîrbă! strigă Grandsailles, pumnul său ameninţător apucînd faunul gol care forma piciorul sfeşnicului de argint.
Dar, în loc să-i dea ascultare, călugăriţa se apropie încă şi mai mult şi îngenunche pe scaun, proptindu-se cu coatele pe masă şi lăsînd să i se vadă din plin prin gulerul căscat al rochiei, în timp ce se apleca în faţă fără nici o jenă, pieptul cu cei doi sîni uscaţi, alungiţi şi atîrnînd precum cei ai unei capre, dar albi ca laptele.
— Ei bine, nu, zise ea cu voce scăzută, suflîndu-i în obraz respiraţia caldă, n-am să-l părăsesc pe frumosul Grandsailles, n-am să plec... nu înainte de a-i fi spus totul — lucrul cel mai important! Căci crima cea mai mare a fost aceea de a nu face un copil. Unui bărbat ca dumneavoastră i-a urmat întotdeauna în familie un fiu virtuos. Şi doar un fiu ar fi putut răscumpăra tot răul pe care 1-aţi făcut pe pămînt.
— Taci, taci! Ce ştii dumneata despre aceste lucruri? Voi avea un moştenitor!
— Pe cine? exclamă diabolic călugăriţa si îşi înălţă braţul arătînd batjocoritoare plafonul. Pe bietul martir care doarme sus? Bătrîn nebun! Aţi făcut din el un infirm! Aţi putea fi azvîrlit în închisoare pentru tot restul zilelor dacă s-ar afla! N-aţi ştiut să meritaţi nimic. Le-aţi avut la picioare pe cele mai nobile şi mai frumoase femei din vremea dumneavoastră, şi n-aţi fost în stare să aveţi măcar cu una dintre ele ceea ce ţăranii din Libreux obţin de prima dată — un fiu! Iar acum, nu-1 veţi mai putea avea, chiar dacă o doriţi, pentru că sînteţi practic impotent. Nu aveţi taine pentru călugăriţa dumneavoastră. Numai că ea vă este mai aproape de pat decît o credeţi, iar eu ştiu că încă aţi mai putea avea acest fiu, dar numai cu mine, da, cu călugăriţa dumneavoastră!
395
— Babă oribilă şi nebună! Am să te pedepsesc, aşteaptă numai!
— Nu am decît şaizeci si cinci de ani. Par să am o mie de ani pentru că am trăit întotdeauna în preajma dumneavoastră, care sînteţi un cîine! Dar sînt încă în stare să port un copil şi vă pot dovedi că ceea ce spun e adevărat!
în clipa aceea, un ciudat fenomen se petrecu probabil în creierul hărţuit si cuprins de delir al lui Grandsailles, căci, din străfundul mîniei sale, fu cuprins brusc de o atracţie de neînţeles, ce părea că se naşte tocmai din tot ce era mai abominabil şi mai respingător la călugăriţă... Ochii ei tiviţi cu o conjunctivită cronică, aidoma unor răni roşii, îi apărură dintr-o dată preţiosi precum cei ai unei divinităţi, montaţi în rubine; gura ei plină de bale, cu dinţi strîmbaţi, i se păru un pîrîiaş în care roţile unei mori a ispitelor îl trăgeau spre un abis de dorinţe abjecte; iar saliva spumoasă, care i se îngroşa ca un aluat alb-gălbui la colţurile gurii, îl fascina ca picăturile unui puroi afrodiziac si mortal, în faţa lui se înălţa în întreaga sa realitate înspăimîntătorul vis cu succubi ce-1 hărţuise toată viaţa, întrupat în carnea decrepită şi familiară a călugăriţei. Şi nu era vis!
— Este Solange de Cleda, pe veci damnată din cauza mea, care a intrat în corpul de demon al călugăriţei mele pentru a mai fi încă o dată alături de mine! Dracul să te ia! mugi

Grandsailles, ridicînd cu un gest amenințător sfeşnicul de argint.
— Ticălosule! Diavolul este cel ce mă trimite, si tot iadul vorbeşte prin gura mea!
— Ah! Ai să capeţi de data asta ce meriţi! mugi Grandsailles într-un paroxism de ură. Numai că ţine minte, dacă încep să lovesc, am să lovesc de o sută de ori, pînă ce mutra ta n-o să mai aibă nimic omenesc.
Atunci călugăriţa începu să bată în retragere, dar fără să înceteze a-1 hărţui cu invective si dîndu-se înapoi, ca pentru a-1 atrage spre capătul culoarului, acolo unde se găsea camera ei. Contele, ca un somnambul, intră în urma ei, ţinînd mereu înălţat sfeşnicul de argint cu care o amenința. Uşa se închise îndărătul lor, iar cîteva clipe mai tîrziu se auzi tros-

netul a două lovituri cumplite, urmate de o linişte totală, de o mie de ori mai sinistră decît orice zgomot.
Aproape tot atunci se trezi şi copilul Betkăi, pentru că ieşi din camera sa şchiopătînd şi rezemat în cîrjă, învesmîntat într-o cămaşă lungă de noapte care cădea pînă-n pămînt. Coborî două trepte, apoi, nemaiauzind nici un zgomot, se întoarse la loc să se culce. Parcă toţi cîinii din Libreux, şi din satul de sus şi din cel de jos, se înţeleseseră să latre toţi o dată la aceeaşi oră.
A doua zi dimineaţă, călugăriţa din Launay, aşezată pe pat, plîngea în hohote fără oprire, în sufragerie, contele de Grandsailles, cu capul sprijinit pe abanosul mesei, tocmai se trezise. Părea maibătrîn cu cîţiva ani. Se ridică ajutîndu-se de baston şi străbătu culoarul, fără a se opri în faţa camerei călugăriţei pentru a o consola. Urcă în camera sa şi se îndreptă spre uşa balconului pe care o deschise, făcu un pas în exterior şi se aşeză pe o băncuţă de piatră împodobită cu himere. I se strînse inima la vederea posomoritei păduri întunecate de tineri stejari-de-plută care crescuseră în absenţa sa, şi nu-şi putu desprinde privirea de la realizarea vechiului său vis.
în centrul pădurii putea să vadă stejarul pe care Martin, fratele mai vîrstnic, îl marcase în duminica precedentă. Era simbolul viu al lui Solange, martirizată de război, jupuită de vie pe timp de pace, moartă şi înmormîntată îndărătul acestor copaci. Solange de France, sîni de piatră vie, buze de iasomie!
Oare vreme de cîţi ani trăise contele de Grandsailles într-o stare de halucinaţie, în aşteptarea acestui moment al revederii multiubitei lui cîmpii de la Creux de Libreux, cîmpia luminată! Deja o simţea, fără s-o vadă încă... un pic mai sus, deasupra copacului de care privirea îi rămăsese agăţată cu îndărătnicie. Zgomote neclare de căruţe, la stînga, în direcţia Moulin, atestau întreaga realitate terestră si sacră a acestui pămînt...
însă, în loc să-şi înalţe privirea, contele de Grandsailles îşi lăsă capul în jos şi îşi îngropa obrazul în mîini.
• f o! f *

Postfaţa
Cînd această carte a lui Dali a apărut pentru prima oară în Statele Unite acum aproape treizeci de ani, admiratorii săi şi mulţimea celor care nu-1 cunoşteau decît prin tablourile sale, cît şi prin ecoul, neîndoielnic adesea indirect, al excentricităţilor si al bufoneriilor sale în Parisul anilor '20 şi '30, au primit anunţul apariţiei sale editoriale cu scepticism. Dali avea un talent prodigios, o recunoşteau cu toţii, atunci cînd era vorba să-şi proiecteze viziunea asupra lumii prin magia formelor şi a culorilor. Dar ce anume îl împingea, ce anume îl autoriza să se aventureze în domeniul literaturii, să construiască o lume imaginară prin intermediul cuvintelor?
Romanul a fost scris în 1943, atunci cînd lumea era cufundată încă în războiul cel mai distrugător şi mai ucigaş din istorie, bătălia purtîndu-se pe mai multe fronturi, din Rusia pînă în Extremul Orient, trecînd prin Europa şi Africa de Nord, şi el este, din punctul de vedere al

evoluţiei personale a lui Dali, un epitaf al Europei de dinainte de război. Se citeşte ca un roman de moravuri, personajele sale stilizate retrăind scene scăldate într-o atmosferă de romantism decadent care ne duce cu gîndul la Barbey d'Aurevilly, la Villiers de l'Isle-Adam si la Huysmans, iar cititorului englez îi aminteşte de Disraeli, de Bulwer-Lytton şi de Ouida cu numele sale avînd consonanţe aristocratice, cu bărbaţii şi femeile sale de o frumuseţe strălucitoare, cu luxul şi prodigalitatea sa. Acţiunea romanului, a cărui scenă se mută din Franţa în Africa de Nord, si din Malta în Statele Unite pentru a reveni în Franţa, acoperă în mare perioada războiu-
398
lui, al cărui sfîrşit îl anticipează prin inserarea unei scene halucinante ce ni-1 arată pe Hitler, pe fond de muzică wagneriană, aşteptîndu-şi apropiatul sfîrşit cu un amestec de fascinaţie şi de oroare.

Dali a avut întotdeauna o viziune cosmică asupra lumii, asupra artei şi asupra lui însuşi, cu Dumnezeu mereu prezent, sub formă de mit sau de realitate. Este o lume chinuită, cu rezonanţe apocaliptice, în care pasiunile, elementare şi perverse, împing sufletul omenesc — psyche — pînă la limitele sale. Această lume a lui Dali, cu care ne-au familiarizat tablourile sale, este uşor de recunoscut, cu legile ei, creaturile ei, monştrii, himerele şi miturile ei.

Există la Dali o fascinaţie a magiei, a necromanţiei, a farmecelor, a incantaţiilor, a superstiţiei, a riturilor şi a marelui spectacol. Este obsedat de tot ce depăşeşte limitele a ceea poate fi conceput... Nu e deloc surprinzător că geniul său fecund a ales să circumscrie o nouă dimensiune sub forma unui roman.

Tema centrală din Chipuri ascunse este iubirea-în-moarte. Găsim aici sub o formă modernă tratarea vechiului mit nemuritor al lui Tristan şi al Isoldei. Nimic nu dă o mai mare intensitate iubirii decît proximitatea morţii, si nimic nu dă un caracter mai sfîsietor morţii decît iremediabila ruptură a legăturilor iubirii. Cu toate astea, motivul morţii este compensat de contrariul ei: învierea. Această temă secundară, dar omniprezentă, a unei vieţi noi răsărind dintre ruine şi din distrugere străbate întreg romanul si este simbolizată de la prima pînă la ultima pagină de pădurea de stejari-de-plută de pe cîmpia luminată de la Creux de Libreux, ai cărei delicaţi muguri galben-verzui se deschid în fiecare primăvară.

Dar interesul principal al acestui roman rezidă poate în transpunerea operată de autor a valorilor suverane din artele plastice în cele ale creaţiei literare. Căci dacă este adevărat că pictura lui Dali este figurativă pînă la a fi fotografică, opera sa scrisă este înainte de toate vizuală, chiar dacă, la fel ca în pictura sa, imaginile reprezentate sînt puse în valoare prin stimularea tuturor celorlalte simţuri—auz, miros, gust, pipăit — cît şi prin premoniţiile celeilalte lumi, a ultrasenzorialului, a iraţionalului si a sufletescului care se în-
399
trepătrund cu lanţul şi urzeala vieţii omeneşti reflectate de o conştiinţă hipersensibilă. Istoria vieţilor încurcate ale eroilor — contele Herve de Grandsailles, Solange de Cleda, John Randolph, Veronica Stevens, Betka si ceilalţi — începînd cu răzmeriţele din februarie 1934 de la Paris pînă la ultimele zile ale războiului, constituie un vehicul dramatic şi foarte lizibil pentru focul de artificii al ideilor filozofice si psihologice ale lui Dali si pentru imaginile sale verbale.

Am izbutit oare să transpun savoarea si textura stilului lui Dali în traducerea* mea? Nu pot pretinde că am făcut mai mult decît o apropiere. Am petrecut mai multe săptămîni împreună cu el si cu soţia lui Gala în Franconia, în New Hampshire, pe proprietatea marchizului de Cuevas, în timp ce scria Chipuri ascunse spre sfîrşitul toamnei anului 1943, iar frunzele arţarilor de pe versanţii munţilor din jurul nostru îşi schimbau culoarea de la galben la portocaliu roşcat şi la roşu aprins, apoi la ruginiu, şi aici am făcut bruionul primelor o sută de pagini ale traducerii mele. Dali vorbeşte o franceză bogată si colorată, care nu este nici complet idiomatică, nici măcar foarte corectă, dar e plină de savoare şi de forţă spaniolă. Cum

este de obicei cazul pentru cei care nu sînt mai întîi scriitori, particularităţile limbajului său oral au tendinţa de a se amplifica în scris pentru a compensa parcă absenţa inflexiunilor vocii şi a resurselor de expresie ale chipului şi gesturilor. Problema mea a constat în a tempera exuberanţa firească a expresiei sale şi în a o reduce în limbaj fără a pierde calităţile esenţiale ale acestuia. Uneori, extenuat de orele de mers obositor prin jungla luxuriantă a prozei sale, mă întorceam spre el, exasperat, şi-i spuneam: „Sînteţi un maestru al metaforei disparate, al epitetului superfluu, desenaţi festoane complicate de redundanţă în jurul subiectului si îl pîrjoliţi la focurile de artificii strălucitoare ale hiperbolei. .." La toate astea, zîmbea cu o siguranţă satisfăcută, o lumină diabolică se vădea în ochii săi, trecea peste vîrfurile mustăţilor date cu cosmetic şi, cu mare blîndeţe, el improviza un mic discurs despre violenţa temperamentului său spaniol şi excesele vulcanice ale imaginaţiei sale.
<notă>
" Este vorba de versiunea în limba engleză. (Nota ediţiei franceze)
</notă>
400
Că Dali pictează sau nu cu ajutorul cuvintelor la fel de eficace ca atunci cînd o face cu vopsea şi pensule, cei pe care creaţiile sale picturale i-au fascinat vor găsi cu siguranţă captivantă aventura sa în acest nou mijloc de expresie.
(HAAKON CHEVALIER
) Cuprins
Cuvînt înainte 5
Mulţumiri 9
Partea întîi Cîmpia luminată
1 Prietenii contelui Herve de Grandsailles 15
2 Prietenii doamnei Solange de Cleda 65
Partea a doua Nihil
3 Un bal amînat 149
4 Noaptea de dragoste 174
5 Război şi transfigurare 211
Partea a treia Preţul victoriei
6 „Forţa destinului" 257
7 Lună de fiere 285
8 Himeră a himerelor, totul este himeră 329
Epilog. Cîmpia luminată 376
Postfaţă ..... \ 398
*
La preţul de vînzare se adaugă 2%, reprezentînd valoarea timbrului
literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România,
Cont nr. 2511.1-171.1 / ROL, B.C.R. Filiala sector l, Bucureşti
Redactor coordonator al colecţiei RADU PARASCHIVESCU
Redactor HORTENZIA POPESCU
Tehnoredactor DANIELA HUZUM
Corector
MaRIA NICOLAU
Apărut 2004 BUCUREŞTI ROMÂNIA
Tiparul executat la C.N.I. „CORESI" S.A.
<Coperta a IV-a>
Salvador Dali şi-a găsit timp să contrarieze multă lume. Prin pictură, interviuri, aforisme şi comportament. A existat chiar şi un cor al agasaţilor, care şi-au însoţit mustăcirile cu sugestii legate de schimbarea registrului şi chiar a carierei maestrului. Mulţi dintre cei care-i detestau

tablourile, desenele, bijuteriile şi obiectele suprarealiste l-au sfătuit pe Dalf să se exerseze în cîmpul literaturii. Poate că pictorul nu i-ar fi ascultat, dacă printre ei nu s-ar fi numărat un admirator ilustru, poetul spaniol Federico Garcia Lorca, cel care a intuit că Dalf avea potenţial de scriitor. Mai precis, că lumea aştepta de la el ceva numit „romanul pur". Chipuri ascunse este rezultatul unei însihăstriri de patru luni pe care Dalf şi-a impus-o în munţii din New Hampshire, aproape de graniţa canadiană, unde a scris scoţîndu-şi din minte celelalte proiecte. Rezultatul este o carte cu destule irizări stendhaliene, care îl face pe Salvador Dalf să declare: „Un adevărat roman de atmosferă, de introspecţie, de revoluţie şi de arhitecturalizare a pasiunilor trebuie să fie (aşa cum a fost întotdeauna) exact contrariul unui Mickey Mouse de cinci minute sau al senzaţiei de vertij a unui salt cu paraşuta."

în aceeaşi serie:

Karen Blixen Din inima Africii Laura Esquivel Ca apa pentru ciocolată Boris Vian Voi scuipa pe mormintele voastre William Golding înfruntarea

ISBN 973-50-0557-3

Pe copertă: SALVADOR DALÎ, Persistenţa memoriei (detaliu)

5"948353"004748"

</coperta a IV-a>

404 pag.